

~~RAD~~
4912

~~611-8~~
13

[Large cursive scribble]

[Large cursive scribble]

811
A N D R E A E
V E S A L I I B R V X E L -

lensis, de Humani cor-
poris fabrica,

*

Ad Carolum Quintum
Imperatorem.

✠

T O M V S I I .

*Quinq; reliquos libros complectens, quorum
materiam sequens pagina docet.*

L V G D V N I
A P V D I O A N . T O R N A E S I V M .

M . D . L I I .

in "Rodriguez M"

CONTENTA IN HOC
TOMO.

- LIB. III. De Venis & arterijs.
LIB. IIII. De Neruis & reliquis propa-
ginibus.
LIB. V. De Organorum nutritione, ac
simulantium constructione, & instru-
mentis generatioui.
LIB. VI. De Corde & particulis ipsi
subministrantibus.
LIB. VII. De Cerebro & organorum
sensus hermonia.

ANDREAE VESALII BRUXELLEN-

sis, de Humani corporis fabrica,

LIBER III.

Quid vena, & quæ ipsius substantia & usus.

CAP. I.

SSIVM musculorumq; historia superioribus libris enarrata, proximum videtur, venarum arteriarumq; per uniuersum corpus distributionem aggredi: si quidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum recte preceperit. Nam alius fortasse earum partium, quæ peritoneo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non venarum modo ac arteriarum, verum & nervorum quoq; descriptionem oportere necessario precedere, haud inepte arbitrabitur, quod absq; earum partium notitia, omnis de venis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui

neruis

CONTENTA IN HOC
TOMO.

- LIB. III. De Venis & arteriis.
LIB. IIII. De Neruis & reliquis propa-
ginibus.
LIB. V. De Organorum nutritione, ac
simulantium constructione, & instru-
mentis generatioui.
LIB. VI. De Corde & particulis ipsi
subministrantibus.
LIB. VII. De Cerebro & organorum
sensus hermonia.

de
Et
di
li
co
ti
ar
pt
in
no
m
in

ANDREAE VE-
SALII BRUXELLEN-
sis, de Humani corporis fabrica,
LIBER III.

Quid vena, & quæ ipsius substantia &
 ulus. CAP. I.

S S I V M musculorumq;
 historia superioribus libris
 enarrata, proximum vide-
 tur, venarū arteriarumq;
 per vniuersum corpus di-
 stributionē aggredi: si qui-
 dem Galenus in primo de Administrandis se-
 ctionibus libro, hunc in Anatome discenda or-
 dinem obseruandum recte præceperit. Nam a-
 lius fortasse earum partium, quæ peritoneo &
 costas succingente membrana & caluaria cō-
 tinentur, descriptionem, non venarum modo ac
 arteriarum, verum & nervorum quoq; descri-
 ptionem oportere necessario præcedere, haud
 inepte arbitrabitur, quod absq; earum partium
 notitia, omnis de venis, arterijs & nervis ser-
 mo tam difficilis futurus sit, vt ego nequaquā
 improbauerim hunc librum, & quartum qui

neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq; presentem anteire. atq; id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & non in nostra Epitome vel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in presentia à Galeni & ceterorum qui ipsum precessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librū venis arterijsq; consecrabo, à venis, quod plures sint, atque arterijs magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq; sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulaeq; instar cauita, & vniuerso corpori sanguinem partes emittiturum vnā cum naturali spiritu insigniter (si quis modo sit) caliginoso deferens. Hæc unica peculiari propria ve constat tunica, quæ colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliās ab illarum natura plurimum differat. Membrana nanque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodocumque discerpatur, perpetuò membrane nomen retinet. Vena autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similaribus partibus, fibris videlicet, conformatum. Quemadmodum enim membranei musculorum tendines, ferè vnico fibrarum genere intexuntur, atque hac occasione non in similarium, sed instrumenta-

Quidvena.

riarum

varum partium classem reponuntur, ita vena
tunica triplici fibrarum genere constituitur.
Huiusmodi fibræ Grecis *ivev* nuncupantur, &
substantia quidē, formā, & colore musculorum
fibris respondent, actione autem plurimum ab
illis variant. Hæ enim carnea musculorum
substantia obsita, arbitrario: ille verò nulla
carne implicite, naturali motui præficiuntur.
quippe vt motus è nostro arbitrati pendentes,
fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic
naturales motus vniuerso corpori subseruien-
tes, fibris quibusdam obeuntur, quæ organis to-
ti corpori famulantibus intertextæ sunt. Quæ-
quam naturales motus non omnes, sed mate-
riæ duntaxat alicuius attractio, retentio &
expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco
autem in præsentiarum vim attractricem, re-
tentricem & expultricem, non quæ singulis
partibus ad sui nutritionem à Natura est in-
genita, sed quæ quedam corporis partes com-
mune vniuerso corpori munus præstant. Et-
enim prorsus alia censetur attractio cibi per
stomachum in ventriculum, & sanguinis è
cava vena in dextrum cordis sinum, & aëris
ex arteria venali in sinistrum cordis sinum, &
seminis in uterum, & sanguinis in venas, &
spiritus in arterias, quam attractio, cuius bene-
ficio partes illæ nutrimentū sibi familiare, &

quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursum
longè alia excretrix facultas est, qua ventricu-
lus cibum à se confectum in intestina propellit,
& qua rursus intestina superiora eundè in in-
feriora protrudunt, & qua cor sanguinè in pul-
mones ac vitale spiritum simul cum sanguine
impetu per corpus ruente in magnâ arteriam
mittit, & qua sanguinem vna vena pars in
subsequentem continuò derinat, & qua uterus
fœtum & vesica urinâ excernit: quàm ea sit,
qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recre-
menta à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia puta-
tur cibi potusq; in ventriculo, & fœtus in ute-
ro, & vrina in vesica, & sanguinis in venis,
& spiritus in corde retentio, quàm ea sit cuius
beneficio cor, ventriculus, vesica, uterusq; fami-
liare nutrimentũ sibi seruât, & retinèt. Motus
igitur omnibus partibus proprij, atq; alijs non
subministrâtes insita partibus duntaxat vi, ci-
tra fibrarũ opem omnino fiunt. Sed partes quas
aut attractionè, aut retentionè, aut expulsionè
partibus alijs, vel toti etiã corpori administrâ-
tem & commodam subire necessum est, ad eam
functionem fibras quasdam sibi vendicant,
quarum auxilio illam complent. Et quemad-
modum tres specie sunt motus, ita quoq; triplex
fibrarum genus à Natura constructum est, re-
ctum videlicet, obliquum & transversum. Ac
recta

recte quidem fibre attractioni conducunt, obliquae autem retentioni, transuersae expulsionioni. Recte enim sunt, quae secundum organi longitudinem expanduntur. Obliquae autem, quae secundum obliquum organo obducuntur. Atque haec circulares sunt: sed quum in duplici sint diffinitione, inuicem contrariantur, ac se mutuo X littera, aut potius duorum inuicem implexorum circularum modo decussatim interfecant, ita commode quicquid organi cauitate comprehenditur, retinentes. Transuersae secundum corporis latitudinem exacte transuersim locantur, corpusque orbiculatim, quemadmodum obliquae, ambiunt. quanquam interim transuersae, circulares orbicularesque; priuatim nuncupentur. Disceat porro quibus fibrarum naturam (si modo molestius duxerit hominem hoc solo nomine aggredi) quoties ventriculus, aut intestina alicuius animalis mensae apponentur, si unguibus ventriculi & intestinorum fibras inuicem dinellere, eaque corpora nihil praeter certas quasdam fibras inter se ordine, & prout parti ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauebitur. Idem spectabit, dum bovis vesicam, aut asinum ingluuiem instari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in disienta vesica manifesto sese spectandum offeret. Contra si membranam aliquam, ut quae

costus succingit, aut peritonæum, in manus quis
 assumpserit, leui negotio discet hanc simplex si-
 milareq; corpus esse omni ex parte sibi par, nul-
 lisq; eiusmodi fibræ conformatum. Quum itaq;
 vena (vt oratio vnde discesserat reflectatur)
 organum sit, vniuerso corpori in sanguinis ad-
 ministracione vtiliter subsersuens, Natura cor-
 pus ipsius membranæ ac fistule instar cauum
 constituit, ac certis quibusdã fibræ, non autem
 vt fors ferebat intertextuit, q̄s nempe quas san-
 guinis administracioni vtilis fore cognouit.
 Quamobrem quum sciret venã necessariò san-
 guinis administracioni vtilis fore cõmunica-
 uit fibras, quibus vena sanguinem in ipsius al-
 liceret cauitatẽ. Deinde quia sanguinis ad sub-
 sequentem venæ partem tanquam per riuum
 propulsione opus erat, trãsuersis quoq; fibræ eã
 donauit. Ne verò statim vniuersus sanguis in
 proximam venæ partem citra moram ex alia
 assumeretur propelleretur 've, obliquas etiã fi-
 bras venæ corpori implicuit. Ex tribus itaq; fi-
 brarũ generibus venæ corpus instar albæ mem-
 brane, q; seu neruæ tunice constatũ est, disten-
 di & rursus (vt contentæ materiei appositè
 congruat) in sè collabi aptum. Preter hanc pe-
 culiarem tunicam, vena aliam subinde affei-
 scit, plerisq; etiam corporis partibus communẽ.
 Quandocunq; enim venæ longo tramite aliquò
 ducunt

dicuntur, aut osi, aut duriori cuiuspiam corpori
 incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum mem-
 brana illis veluti alia peculiaris tunica obten-
 ditur. Huiusmodi tunica vena per vniuersum
 corpus induitur, quoties extra viscus aliquod,
 aut muscoli corpus eminent, nec visceri aut
 musculo intexuntur. Tunc enim semper ex con-
 terminis membranis alia quedam tenuis tunica
 ipsis obuoluitur, cum tutioris ductus, tum ad
 vicinas partes firmioris nexus gratia. Cete-
 rum vena corporibus quibusdam inserte, ac in il-
 lis propagatae, huiusmodi tunica nequaquam in-
 digent, quod abunde in illis corporibus firmen-
 tur, quodque ea vnica impedimento esset, quo mi-
 nus prompte sanguis ex venis sudaret, aut ut
 sanguis in venis collectus, substantiae alicuius vi-
 sceris vim tardius experiretur. Et hac potissi-
 mum ratione in nulla corporis parte, vena neque
 tenuiorem adipiscuntur suam peculiarem tunicam,
 neque in plures diffunduntur soboles, quam in ie-
 coris substantia, que succum in venis contentum
 in sanguinem mutatura, suisque recrementis libe-
 ratura erat. Omnes venas ratione primaria ut
 sanguinem singulis corporis partibus deserant,
 rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam
 earum ramis, ut portae venae propaginibus, ad
 cibi in ventriculo elaborati ad iecoris portas
 attractione, ceterum alijs ad excrementorum (ut quae

Lib. 4. de
usu part.

in renes seorsum sanguinè deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num verò ipsè (ne sanguis frustra nullam à vene corpore elaborationè sentiens, per venas deflueret) quandam sanguificationis vim venis indiderit, non adeò promptè assertum velim, etiamsi id omnibus confessum sit dissectionis proceribus. & si fortassis hæc virtus venis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed vene corporis modo album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium concoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem asciscit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

Quid sit alteria, quæq; ipsius substantia
& usus. CAP. II.

Quid arteria.

Arteria vas est similiter vt vena membraneum, teres ac fistula modo cauum, quo vitalis spiritus, & tenuis flammis calidusq; sanguis per vniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor vitalisq; spiritus refocillantur. Porro Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, quia inspirantes è naribus aut ore
aërem

aërem in pulmones attrahimus, quaq; rursus
 expirantes è pulmonibus eundem educimus.
 Nobis verò vocatas arterias, illi venas appel-
 labant: atque arterias à venis nonnulli ex
 etate distinguebant, quum has quidem non
 pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad
 hunc sanè modum Hippocrati arteria vene
 nomine donatur, cuius agitatio, quum in in-
 fantis partu velox & magna & valida re-
 peritur, validam ac vegeto seruidoq; calore
 præditam in corde irascibilem vim esse testa-
 tur. Ceterùm alijs arterie nominabantur, ve-
 ne flavum & spirituosum, ac per corpus im-
 petu diffusum & tenuis subtilisq; substantia
 sanguinem vniuerso corpori deducentes. Ita
 enim Platoni arterias venas vocare libuit,
 quando in Timæo attestatur, cor simul & ve-
 narum fontè esse, & sanguinis qui per omnia
 membra vehementer circumfunditur. Nam
 quum vasa pulsantia (inquit Galenus) nondùm,
 vt nunc, arterie dicerentur, sed tantùm illam sic
 veteres appellarèt, quæ ex ore in pulmones di-
 uaricatur, iure Plato vt distingueret, quarùm ve-
 narum cor esse sanguinem vellet, sanguinis qui
 per omnia membra impetu defertur, meminit.
 Aristoteles autem in libris de Animalium par-
 tibus, & eorundem historia, subinde arteriã
 venarum nomen elargitur. Nam reliqua præ-
 teream

Lib. 2. Mor-
 borum vni-
 ga.

In libris
 de Placitis

teream loca, is magnam arteriam caue vene
 comparans, in tertio historie de Animalibus
 illam minorem venam crebro appellat. Sed suc-
 cessu temporis eam que ex ore in pulmones per-
 tingit, asperam vocare veteres ceperunt: vasa
 autem pulsantia, naturalemq; calorem recrean-
 tia, leues nuncupauere. Verum nunc sola que
 ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen
 seruauit, asperaq; arteria uocatur. Arteria itaq;
 similiter ac vene membraneo constant corpo-
 re, comprimi ac in se collabi, & rursus disten-
 di idoneo: at longe solidiori, duriori, ac ex pluri-
 bus tunicis conformato. Arteria enim duas pe-
 culiaries sibi vedicat tunicas, quarum exterior
 profecto robore ac crassitie venarum peculiari
 tunica respondet, interior autem plurimum disse-
 ctionis procerum suffragio, crassitie huius ferè
 quintupla: ac postmodum totum arterie corpus
 ad venam collatum sextuplum censetur. Hec
 tunica quibusdã, quia durior & quauis mem-
 brana longè crassior sit, *χονδριδύς* seu cartila-
 ginea appellatur. Vnde etiam Arabes forsitan
 arteriam neruum pulsatilem vocauerunt. Tu-
 nica arterie similiter vt vene, fibris cõforman-
 tur: ac interior quidem transuersis duntaxat
 intertextitur, exterior verò rectis, & quibusdã
 mediocriter obliquis, transuersis autem nullis
 constat. Interior arterie tunica, ceu cutē quan-
 dam

dam interne intestinorum & vetriculi superficiei modo continet, late continuèq; araneorū tele manifestò persimilem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertie arterie tunica loco descriptam. Quarta verò alia peculiaris nulla est, sed veluti quibusdam venarum, ita quoq; arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtèditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera venarum tunica retulimus. Atq; haec omnia instissimè à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterias (viti in Capitis initio dicebam) formavit, vt ille vitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumq; calorem recrearent. Fibras enim arterie corpus, eiusdè quo vena vsus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, vt ocys ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & vitalem spiritum toti corpori dispenset, neq; aliū in transmittendo recipièdoq; rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc naq; munus magnopere transuersè conducunt, quas expulsionì à Natura perfectas esse dudum asseruimus. Ob sunt autem expulsionì insigniter oblique, vt que materias retineant ac reseruent. Vnde etiā Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur

tur. Que quum tenuiorem rarioremq; & velociori impetu ruentem substantiam, quam vene, erant amplexura, ac dum vivit animal perpetuò dilatande constringendaq; merito etiam durioribus & crassioribus pluribusq; tunicis conformantur.

Quis venarum & arteriarum numerus.

CAP. III.

Quot in uniuersum corpus vene, & item Arteria deriuentur, si uniuersæ soboles vasorumq; omnes distributiones enumeranda sint, indicare arduum prorsus est, atq; propemodum impossibile. At si vene arteriaq; propriam exigentes circumscriptionem, ac veluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectende, in prociuctu est numerus. In nativis enim absolutisq; hominibus omnes vene ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices cęsentur. Atque vna ex caua iecoris sede prodiens in bilis vesiculam, ventriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut, ut quibusdam visum est, ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, è dextro etiã cordis sinu nata, frequent.

admo;

Quatuor
venæ.

admodum propagine in pulmones digeritur.
 Verum hanc venam hoc sibi peculiariter vendi
 care audies, quod arteriarum constet corpore,
 unde etiam arterialis vena nuncupabitur.
 Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam,
 producitur, ac ad fœtus nutritionem duntaxat
 animali famulatur, neq; hic in venarum nume-
 ro rectè haberi potest, vixq; propria circumscri-
 ptioe donatur. Ab his itaq; venis reliquæ omnes
 quæ in corpore occurrunt originem mutuantur,
 eisq; continuæ sunt. Arteriae autem numero bi- Duae arte-
 ue censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu nae.
 originem capiens, in uniuersum corpus præter
 quam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodè
 cordis sinu pronata, in solos pulmones distri-
 tur: quæ quia venæ corpore constat, venalis ar-
 teriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab
 umbilico secundum vesicæ latera descendentes,
 ac fœtui quodammodo propriæ, cum magnæ ar-
 teriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem
 uniuertur, quare etiam propriarum arteriarum
 loco neutiquam recensende veniunt. Caterum
 si fœtus venæ et arteriæ priuatim sibi aliquid
 vendicent, id suis locis ubi fœtus vasorum tra-
 detur historia, fiet obuium. iam enim opere-
 precium est à perfectorum venis exordium ser-
 monis sumere, ac singularum enarrata distri-
 butione, ipsarum usum diuarcationisq; rationem
subiun

subiungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias venasq; deduci oportuit, nonnullae autem partes procul ab horum vasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque toto numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neq; omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoq; principio deduci, & ab illis in proximas partes veluti ramos propaginesq; derivari, à quibus singulae partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

De glandulis, uasorum diductibus roboris gratia immixtis adnexisq;.

CAPVT IIII.

Sicut Natura uenae & arteriae praeter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè coterminis partibus alligetur, tutoq; prorepat: sic quoq; quum minimè ignoraret unumquodque vas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos discinditur, tunc fissionis gratia, praeter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceq; cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, vasorum diuarcationes, sic passim repleuit, bancq; ramorum scissionibus substravit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, vel in-

ualida

uvalida fieri possit. At quoniam per motum violentiorem vasorum diuersiones iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunius vasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur vehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis vasorum distributionibus huiusmodi substantiam interiecit. Quandoquidem haec paucissima, aut nullam propemodum diuisionibus, quae neque suspensa feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur ve incumbunt, communicauit, quod illas vasorum partitiones ex violento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensa, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circundedit, uti per uniuersam parte distributionem est cernere, quod haec nimirum uniuersa membranis duntaxat suffulta ad ventriculum, lienem & intestina excurret. Pari insuper ratione in membranis amplitudinem thoracis intersipientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod imbi suspensa ferantur venae) hanc substantiam procreatam ex confectione doceberis. Sub superiori vero pectoris of-

sis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in
 axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite
 & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adia-
 centium partium motus & numerosam vaso-
 rum distributionem, eiusmodi substantiam di-
 uisionibus interijci, in sermone progressu ostens-
 dam. Substantia hæc communi nomine. Grecis
 ἀδὴν & ὄζυον dicitur, Latinis glans & glanda
 & glandium, estq; omnium corporis par-
 tium summè imbecillis, ac fluxionibus impri-
 mis obnoxia. Haud enim decuisset partes reli-
 quis viliores corpori usum præstantes, cæte-
 ris validiores esse, imò deiectis viribus prædi-
 tas & recrementis excipiendis aptiores creati.
 Ceterùm non omnis huiusmodi corporis substā-
 tia, colore, forma, nomine, duritia sibi respōdet,
 quedā enim mollior, rubicundior, & quercinæ
 gladii forma prorsus dissimilis est, qualis ea cer-
 setur quæ principio gracilium intestinorū non
 procul ab inferiori orificio ventriculi exporri-
 gitur. & ea quæ in elatiori inferioris mēbrane
 omenti regione sub vētriculo cōssistit. Hæc quia
 rubicundior, idq; potissimùm in canibus, & mol-
 lior & vndiq; sibi similis visitur, à carne Gre-
 cis πέρυγεος & λιανόπερον nūcupatur. Quæ
 verò in iugulo sub pectoris osse habetur, iam di-
 cte propemodum specie respondet, & à Grecis
 ὄζυον, à Latinis autem communi voce glan-
 dium

dium appellatur. Ceterum que in reliquo corpo-
 re passim occurrit, & nuper dicta durior est,
 glâdis quercine imagini quodammodo accedit,
 & peculiare nomē in quibusdā corporis sedi-
 bus obtinet. Cuius generis in cerebro glâs pinee
 nucis imaginē referēs, & forsità in mesenterio
 lactes seu per id distributæ glâdes cēseri possunt.
 Verūm hominis fabrica etiā alijs donatur glan-
 dulis ad alios vsus, quā ad vasorū firmā di-
 stributionē procreatis: in quarū numero glans
 habetur, cerebri pituitā ad palatū defluentem
 excipiens, tonsille glâdes laryngis radici adna-
 tæ, glâdosum virilis vesicæ cervicis corpus, cui
 semen deferentia vasa inseri docebimus, quodq;
 vasorū diuicationi vix quicquā auxiliatur.
 Cuius verò potissimū vsus gratia nuper com-
 memoratæ glâdes paratæ sint, suis locis abunde
 persequar. hic enim suffecerit glandes cōmemo-
 rare vasorū distributioni præfectas, ex quibus
 nonnullæ nō solum vasis præsent, verū etiam
 aliquæ meatibus humectâdis præterea idoneæ
 censentur. quæadmodum glandes in mesenterio
 repositæ, et que duodeno intestino exporrigitur,
 vt intestina lento humore imbuāt, progenitæ à
 dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rur-
 sus replendis sinibus & cavitatibus etiam sunt
 accommodæ, vt que in faucibus omnium infi-

Ad finē se-
 cūdi de 5^e
 mine Gal.

axillarum & inguinum cauitates infarciunt. Quae autem in mamillis habentur, praeterquam quod lacti generando subferuunt, etiam vasorum partitiones utcumque firmant ac roborat. At de his omnibus, uti paulo ante innuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad venarum seriem nunc properante.

Venae portae ortus, ipsiusq; propaginum series.

CAP. V.

IN iecoris substantia ab omnibus demissioribus & quae orbiculatim consistunt extremis ipsius partibus exiguae admodum numerosaeq; venarum propagines incipiunt, quae versus iecoris medium porrectae, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes (quae profecto sunt quam frequentissime) in quinque, interdum etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione versus eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis viti, maiorem & impense amplam constituunt venam, quae nobis portae vena nuncupabitur. Haec ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus verè quam clarè loqui voles) omnes nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantia dispargens, obliquè deorsum versus sinistrum procedit in multos venarum surculos,
ad bi

ad bilis vesiculam, ventriculū, intestina, lienem, omentum, mesenterium, hac serie digesta. Primum duos valde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte (non autē latere) bilis vesiculæ cervici distribuit, qui eam cervicem amplexantes, ac in surculos capillorū modo prætenues diducti, in vniuersum vesiculæ corpus eo pacto excurrunt, quo in alba adhertēte ūe oculi tunica, venulas porrigi cernimus. Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoq; et anteriori vene corporis sede, versus dextrum tamen latus magis acutus ponitur ramus, nuper commemoratis insignior, qui humiliter ventriculi orificium et ventriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem ventriculi sedem perreptans. At portæ vene caudex deorsum magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos b. rtitur truncos, quorum elatior (quem & sinistrum doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum vniuersus in ventriculū, & omentum, & quandam coli intestini regionem, quæ secundum humiliorē ventriculi sedem fertur, deinde & in lienē absimitur. Alter, qui et humilior & grādiōr est, ac dexter merito appellabitur, totus penē in mesenterium & intestina exhauritur. Ab

portæ in duos truncos distributionem, utriusque
 insignis vena ventriculo exporrigitur, quæ
 omenti membrana superiori suffulta, & sub
 dextra ventriculi fundi sive transversim pro-
 ducta, exiguis frequentesque venulas certo ordi-
 ne, ac quodammodo geniculatim ventriculo di-
 uaricat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
 di ventriculi regionem multa sobole aliquous-
 que intertexunt. Hæc vena ubi ad mediâ fun-
 di ventriculi sedem processit, in quosdam exi-
 guos ramulos finitur illi venæ contiguos, quam
 non multo post reliquam fundi ventriculi re-
 gionem occupare audies. Porro quemadmodum
 hæc vena plurimas venulas ex elatiori ipsius
 sede seriatim ventriculo offert, ita quoque in-
 numeras venularum soboles per totam dextram
 superioris membranae omenti regionem diffun-
 dit, illis ferè numero correspondentes, quas in
 ventriculi fundum spargi paulò antè dicebam.
 Verùm præsens vena interdum, neque id sine in-
 frequenter, à portæ vena supra quâ illa in duos
 grandes truncos bipartitur, originem obtinet,
 imò quandoque à sinistro portæ trunco non semel
 hanc ipsam pronasci observauimus. Quemad-
 modum verò hæc subinde in ortu variat, ita
 etiam vena quæ ipsam subsequitur, non idem
 semper principium exigit. nunc enim à dextro dex-
 tri trunculaterè, nunc verò à latere dextro venæ

portæ caudicis priusquam is in duos eiusmodi
 truncos dirimitur, vena quædam originem du-
 cit, quæ primum intestinorum quod duodenum
 vulgò vocamus, numerosa serie implicat. Hæc
 enim intestinum ad medium ferè ipsius longi-
 tudinis primum contingens, deorsum ad reli-
 quam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
 principium exporrigitur, & superiori membra-
 na omenti & glandoso corpore huic intestino
 adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi,
 quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
 gens interim glandosum quo sustinetur corpus.
 nam & illi, & omenti regioni quæ proreptit,
 furculos quosdam impartitur. Cuius verò natu-
 ræ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
 tus sum: quanquam idem rursus in quinto li-
 bro Galeni nomine, qui falso id inferius ventri-
 culi os cõprimere ac occludere opinatur, agen-
 dum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
 vena molitur, distributioni dedicandus est. Si-
 nister itaq; portæ truncus transversim ad infe-
 riorem omenti membranam, quæ hæc posteri-
 ori ventriculi subijcitur regioni, properat, hæc-
 omenti sede dein & glandoso corpore huic mē-
 brane innato sustinetur, apteq; suffulcitus in
 plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non
 procul enim ab ea sede, quæ à portæ caudice tri-
 cus iste discinditur, inferioriq; omenti mēbrana

Lib. 4. de
 Part. vfu.
 Sinistri trū
 ci series.

implicatur, ab elatiori ipsius regione venam
 germinat, quæ non admodum frequenti ramo-
 rum serie in gibbum ventriculi, quæ dextram
 dorsi sedem id spectat, diffunditur. Ab humilio-
 ri autem trunci sede, alia diducitur vena, nuper
 dicte quodammodo in ortu respondens, quæ de-
 orsum in dextram inferioris omenti membrana
 regionem furculos aliquot deriuat, & quibus-
 dam ramulis in colum intestinum, quæ hac
 omenti membrana id continetur, præsens vena
 pertinet. Porro ulterius in sinistri trunci ver-
 sus lienæ progressu, præter exiguas soboles quas
 priuatim glanduloso ipsum suffulciant corpori
 elargitur, ab elatiori sua sede venam promit
 omnium ventriculum aduentium facile capa-
 cissimam. Hæc inferiori quoque omenti membra-
 na continetur, & obliquè sursum versus fini-
 strum sub vetriculo quæ dorso id inmittitur pro-
 repens, mox in ascensu huic vetriculi sedi duos
 communicat ramos, vtrinq; singulos, in hanc
 ventriculi sedem multis etiam furculis disper-
 sos. Reliquum vene sursum ad elatius ventri-
 culi orificium, per ventriculi posteriora expor-
 rectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora
 ipsius orificij emergit, & totam anteriorem se-
 dem ambiens, secundum sinistrum eius latus
 denuò in posteriora retorquetur, ac vt semel di-
 cam corone prorsus modo ventriculi superius
 orifi

orificium concinnè perreptat, in progressu rectà
 deorsum in ventriculi corpus ramos genicula-
 tim offerens, qui magnam ventriculi sedem oc-
 cupant. A superiori autem sede, vena hæc rama-
 los etiam diffundit, sed exiguos prorsus, & in
 stomachi terminum, quâ is ventriculo cōtinua-
 tur, excurretes. Porro inter cæteras propagines,
 ab hac vena coronæ ritu ventriculi elatius ori-
 ficium succingente exortas utcumq; insignis ve-
 na ab ipsa pronascitur, quâ à posteriori ven-
 triculi regione secundum dextrum orificij la-
 tus antrosum contendit. Atq; hæc propago à
 dextro eius venæ latere nata, secundum supe-
 riorē ventriculi sedem, inferius ventriculi adit
 orificium, id frequentibus utcumq; venis am-
 plexans, & in progressu geniculatim ramos in
 priorem posterioremq; ventriculi sedem spar-
 gens. Iam commemorate venæ tot propagini-
 bus in ventriculum pertinenti, alia respondet,
 ab humiliori sede sinistri venæ portæ trunci
 prodiens, ac inferiori omenti membrane impli-
 cita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos
 plurimum ab invicem discedentes bipartitur,
 ex quibus denuo quam plures surculi deorsum
 prorepunt, & in coli intestini partem (quæ in-
 ferioris membrane omenti beneficio tanquam à
 mesenterio ad dorsum committitur) excurren-
 tes, & nonnullis propaginibus inserti in partē

inferioris membrane omenti, que intestinis incumbit, ac veluti à colo intestino pronascitur. Atq; hæc quidem de hominibus me hæcenus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad colum intestinum digeritur, vti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur, adeò vt neq; mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simiarum venas, vt ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens hominum venas non persequitur. Ceterùm postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem transuersim accedens, in duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque hi denno in alios tantisper dirimuntur, quousq; numerosa ramorum serie in cauam simam ve lienis sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti perpetuo suffulti implantentur, acq; infinita sobole venulas oppidò quàm graciles inuicemq; implexas, per vniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priusquam sinister portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispergatur, interdum tenuis vena prodit, que in sinistram inferioris membrane omenti sedem vno atq; altero surculo dispensatur: idq; tunc potissimum, quando primus

In lib. de
Venarū &
arteriarum
sectione.

primus maioris in humiliorem omenti mēbra-
 nam pertinentis vene diductus angustior est,
 quam ut commodè vniuersæ membrane inibi
 ramos communicet. Præterea à ramo quopiam
 ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
 punt, quum is iuxta lienem consistit, vena ex-
 oritur, quæ dextrorsum lata, atq; omenti mem-
 brana superiori intertexta, in eam ventriculi
 sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
 quior visitur. Hæc quandoq; sed rarius, in ven-
 triculi tunicas adeo excurrit, ut non admodum
 procul à sinistra sede superioris orificij ventri-
 culi distet. quod autem hæc vena illud conti-
 gerit, vidi nunquam. Neq; etiam præsens vena
 ab elatissimo lienem adeuntium ramo promi-
 tur, sed ab illo qui ferè huic proximus est. Quæ-
 admodum verò hæc iuxta eminentiorem lienis
 partē principiū ducit, sic à maiusculo ramo imā
 lienis sedem accedente, alia exurgit vena ut-
 cumq; insigni amplitudine donata. Hæc perinde
 atq; nuper dicta dextrorsum retorquetur, &
 sinistram ventriculi fundi regionem perre-
 ptas, illi accuratè cōuenit vene, quam ad fundi
 medium vsq; dextram eius sedem amplecti re-
 tulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguis
 definiunt ramulos, mutuoq; implicantur. Dein
 sinistra perinde ac dextra in sinistra fundi ven-
 triculi sedem sirculos geniculatim antrorsum
 retror

retrosumq; differt, ac superiori membranæ omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesq; soboles communicat. Ceterum canes ea quam fundi ventriculi dextram sedem adire commemoravi, destituuntur: & illius vicem ea supplet, que sinistram fundi sedem ramis conserit. Atq; ad hunc modum frequentissimè sinistram portæ vene truncum absumi spectabis. non rarò autem adhuc in hominibus ex singulis venis concavæ lienis regioni iam inserendæ, singulas venas in ventriculum ad eum modum digeri, ac lienem ventriculo pertinaciter colligari comperies, quo duas nuper commemoratas à venis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atq; hic sedulo observandum venit, huiusmodi venas ab eis que lienem accedunt in ventriculum digestas, neq; distributionis formæ, neq; colore, neque implantationis speciei, quicquam ab alijs in ventriculum excurrētibus venis differre. Dexter vene truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam) quæ primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in tres præcipuos discinditur ramos: qui in alias denuò innumeras venarum soboles diaricati, inter duas mesenterij membranas producuntur, atq; inferiorem posteriorem u. intestinorum partem que mesenterio alligatur, & quam dissectionum professoribus cavam vocare lib

Dextri cavæ
dixis portæ
trunci
series.

re libuit, amplectentes, in ieiunium, ileum, caecum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot verò ab his discendantur soboles, quum prorsus sint innumera, dictu est arduum: deim non omnibus eandem distributionis exhibent seriem, quãuis (vti diximus) ad intestina illa propagines excurrant. A tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem mediæ mesenterij potissimum discinditur, insignis vena in sinistrum mesenterium, quod colon à liene ad rectum vsq; intestinum dorso alligat, porrigitur, atq; nunc dictis venis in intestina diffusis similiter, in plures deriuata surculos, eam coli regionem, qua à ventriculi sinistra sede ad rectum vsq; intestinum pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij vene ramos, vnus insigni magnitudine inter duas sui mesenterij membranas (quemadmodum ceteri omnes rami) intertextus, secundum colî finem deorsum sub recto intestino prorepat, multas venulas ex superiori anteriori ve ipsius sede ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini extremum vsq; contendit, non amplius rectâ sub intestino deducitur, sed in plures vtcumq; exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porro etsi frequentissimæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci

ramo

ramorum soboles, tamen plures numerosioresq; in gracilia, quam crassiora intestina distribuunt, cuius ex dissectione obuium est. Quo enim intestina ventriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus venarum implicantur surculis, quoniam ex illis plus succi quam ex sedi vicinioribus sit exugendum. Quemadmodum verò nonnullis prius enarratis venae portae ramis corpora quaedam glandulosa atq; ad amussim quodammodo carnea attendi circumduciq; dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad intestina diffusorum sectionibus, glandulae quaedam interiacent proportionem in magnitudine cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginum diductibus (quemadmodum ubi dexter portae truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnae reponuntur glandulae, in subsequenteribus verò horum ramorum diuariationibus graciliores minoresq;. Huiusmodi quoq; glandulae, capillorum modo praetenuis venulas, à venis quas interiacent mutuantur. Us

Venae portae distributionis ratio.

has igitur propagines portae vena digeritur, quae omnes aut ad nutritionem, aut excrementi aliquius expurgationem, aut in ventriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem, propagatae censentur. quippe quas bilis vesiculae oblatas dicitur, alimentum illi subministrare ad eam excurrunt. Pari modo propagines numerosa sobole
in omen

in omentū diffisse duntaxat vt illud emutiat,
 multoq; adipe imbuant, à portæ vena deriuantur.
 Propagines lienem petentes rerum Conditor
 fecisse conicitur, vt simul lieni alimentum de-
 ferant, atq; ex iecore feculentum sanguinē seu
 melancholicum succum in ipsum expurgent.
 Quum enim crassius sanguificationis recremē-
 tum his propaginibus in lienem vehatur, &
 quum hæc illud lieni porrigant, simul quoq; ne-
 cessariò lieni nutrimentum offerunt. siquidem,
 vt in quinto libro, non sine religione tamē qua-
 dam, scripturus sum, lien atrum illud sangui-
 ficationis recrementum in sui nutritionem con-
 ficit, & lien per venas ab illis que lieni inseri-
 tur in ventriculum profusas, quod ipsi ex fecu-
 lentiori sanguine reliquum est, neq; sibi conco-
 quere ac adaptare valet, in ventriculū eructat.
 verum id non (vt dissectionum professores ma-
 le arbitrantur) in superius ventriculi orificium,
 diffundens, sed ad fundum præcipuè, quò maior
 vena à venis lienem aduentibus exorta, in vē-
 triculum pertinet. Surculi capillorum modo te-
 nues ad glandia in hoc à rerum Opifice dedu-
 cuntur, vt illa à portæ ramis alimentum colligant.
 Cæterum relique omnes portæ propagines
 in ventriculū & intestina digestæ, duplici no-
 mine extruuntur, partim vt illis nutrimentum
 subministrēt, partim vt suis finibus et osculis in-
 vent

Porta no-
mina.

Libro 6. de
Placitis.

ventriculū & intestina hiantibus cōfectum
à ventriculo cibum ex ipso ac intestinis exu-
gant, atq; ad iecur tanquam concoctionis offi-
cinam toti humano corpori communem trans-
ferant. Ingressus autem & ascensus in hanc re-
gionem, ex multis, quæ nunc narrauimus, stri-
ctis itineribus vnus preparatur, ipse nimirum
portæ venæ caudex, quem veterum quissimū Na-
turæ operum peritus ante Hippocratem πύλας
nuncupauit, à quo in hunc vsq; diem portæ ve-
næ nomen ad nos manauit, ipsaq; (vt & Gale-
nus testatur) à nonnullis portæ iecoris, ab alijs
ianitrix appellatur. verum nonnulli totam ve-
nam hoc nomine donari nolunt, sed partē ipsius
duntaxat, quæ primū à iecoris substantia cer-
nitur libera. Dicitur & caudicis nomine τελε-
χαια, quod etiam nomen Galenus interdum
cauæ venæ quæ iecori est proxima, & præterea
magnæ arteriæ, quæ à corde pronascitur, tribu-
isse videtur. Dein portæ venæ ab alijs etiam ie-
coris manus nūcupatur, quod iecur ea ad elabo-
rati in ventriculo cibi attractionem tanquam
manu vtatur. Sunt qui lacteam appellent, quod
succus quem hæc ab intestinis iecori desert, la-
cteus sit. Porro venam portæ, succum eum quem
è ventriculo, præcipuè autem ex intestinis ad se
allicit, atq; in iecur desert, iecoris modo in ipso
deductu concoquere, ac eidem preparare, & in
rudem

rudem sanguinem mutare haud facile concessero: quantumvis grauiter id in quarto de Vsu partium libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis vim membraneo & coriaceo vene corpori assignare possum: & si que esset, illa profecto album pararet sanguinē, non secus quam à vètriculo emutata, lacteū colorem referunt, vti & ventriculi substantiā albam. nō autem iecoris modò concreti sanguinis instar rubram esse liquido cernimus. Atq; hoc Galeni placitum non semel ab ipso repetitū altiùs refererem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mutasset sententiam suūpsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quem sub recto intestino decliuem ac mesenterio suffultū porrigi scripsimus, nonnunquam ad feculenti sanguinis per ani venulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunq; ipsius vitium, feculentus sanguis non vniuersus, vel nullus planè in lienem absimitur, vel lien eundem ad ventriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, vti mulierum menstrue purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex vniuerso corpore hemorrhoidum vitio laborantibus ad vene

*caue ramulos in sedem pertinentes, lutosum
 eiusmodi sanguinem regurgitare verisimile
 nobis videtur, dum veram vene portæ distri-
 butionem perspectam habemus. Quippe ex hac
 coniecturari est promptissimum, qui is sanguis
 à liene non attractus, aut ob meatuum obtu-
 rationem non admissus, vnde fluebat rursus
 regurgitet, atque sua gravitate per ramum ad
 intestinum rectum pertinentem deorsum pro-
 cumbat, ibiq; tantisper referretur colligaturq;
 donec nimium turgentes vene osculis referatis
 per anum manare illum sinant. Huic mee sen-
 tentie magnum robur adiecit is quem hoc san-
 guinis defluxu per interualla laborantem rese-
 cuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit,
 & vena sub recto intestino excurrens, pollicis
 quasi crassitiem superauit, eoq; modo sanguine
 turgebat, quo iam parturientium animalium
 venis vterum amplexantes, insigniter amplas
 distentasq; cernimus. Verum hæc paulo latius
 à nobis relata sunt in epistola, qua dextrâ axil-
 larem in laterali morbo (si modo dextram aut
 sinistram feces, quicquam interfit) aperiendam
 docui, ac proinde nunc ad vene caue seriem est
 accedendum: nam portæ venam secandi modum
 ad finem Quinti libri rejiciendum duxi, in quo
 omnium nutritionis generationisq; organorum
 administrationem vnâ persequar.*

Quoniam

Quonam pacto venæ cauæ soboles in iecoris substantia, portæ venæ propagibus cōmittantur, quaq; ratione vena caua à iecore prodeat. aut in ipsum ramos diffundat.

CAP. VI.

PRolixè admodum de vena caue exortu agendum esse, si quis autorum cōtrouersiam in medium adferendam arbitraretur, cum pleraq; Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis & Platonis dogmatibus liber attestantur, quem vniuersum huic questioni, ex quo nam viscere venis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, et quæ vera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni verbis acquiescendum est, vt omnia quæ illic in Aristotelem congerit, verà indubitataq; esse ducamus. Vti iam in sermone progressu, qui veram venæ caue seriè enarraturus est, cuius reddetur obuium. Quippe relicta de venæ caue ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem

c 2 aggr

aggrediar, quam quidem à corde auspicarer, si modo à maxima amplissimaq; vene caue sede hanc auspicandam opinarer. Nã contra Galeni placitum, in Aristotelice sententiæ robur, velimus nolimus, nobis quantumuis etiam rirgentibus, fatendum erit, vene caue orificium quod ad dextrum cordis sinũ pertinet amplius esse, quàm vene caue corporis amplitudinem, quacũq; etiam ex parte hãc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quã iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astringit, quodq; illam statim ab exortu in duos truncos arterie magne modo fundi, ac vnum superiora petere, alterũ verò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundum lumborum vertebrae fertur, grandiorem esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta industria & callide texuit, repellẽda veniũt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respiciendũ, quo venam cauã ex corde prodire insiciatur, quòd illic non similiter, vt magna arteria, enascatur, hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos non diuidatur, sed rectã secundum cordis latus ducatur. Primum enim, vt falsum & dissectio nis professori indignissimum est, Galeni axio-

ma,

ma, quo venam è iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriã, partiti affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam à corde non oriri, quòd reèta secundum cordis latus porrigatur. Nã si quis arteriæ ortum attente examinauerit, animaduertet profecto (quod & Galenus nõ ignorabat) illam è cordis basis medio tanquã ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum diuenda fuerit, ab ortu statim arteriam necessariò diuidi oportuisse. Venã autẽ que ex cordis basis late-re (vtpote vas mollius quã arteria) secundum Aristotelis sententiã enascetur, nõ oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionẽ peropportunè sursum deorsumq; repere possit, illaq; diuisio incassum fieret, præterquam quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens vena, arteriæ modo bisurcaretur, primum ipsius origo & caudex aliquousq; in dextram thoracis sedem omnino proroperet, ac inde primùm diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberent duci, si modo versus corporis medium (vt nunc fit) caue caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentum, nunquã nõ grauissimè ab ipso resumptum: Si cor venarũ esset principium, omnes venas necessariò oportuisse ad cor pertinere,

gere, vti sanè ad iecur pertingunt. quasi verò
 arterialis vena ad iecur non minus, quam por-
 ta vena ad cor, accederet. Aut si forte Galeni
 sententiæ suffragaturi contenderimus, arteria-
 lem venam ob id ad iecur non pertinere, quòd
 arterie constet corpore, cōcedamus rursus oportet
 venalem arteriam venæ corpore efformari,
 atq; ab illa sinistri cordis sinus sede principium
 petere, à qua caua è dextro cordis sinu nasci-
 tur. Adde & hæc nō secus ab origine in dextrā
 pulmonis sedem & in sinistram duci, quàm ca-
 ua sursum ac deorsum à corde ducitur: ac dein
 venam arterialem aliquādiu vnum caudicem
 ab ortu seruare, ac postea in duos truncos diui-
 di. perindè sanè ac magna arteria, quæ simili-
 ter ac vena illa arterialis è cordis basis medio
 pronasci, suo loco docebitur. Præterea irrefuta-
 bilis illa (vt Galenus inquit) demonstratio, quā
 in Aristotelē de animalibus dextro cordis sinu
 destitutis contexit, minimè efficax est: quando-
 quidem illis animalibus caua vena vnicò cor-
 dis sinui eū in modū tunc cōmittitur, vt in a-
 lijs dextro sinui, quū et his animalibus sanguis
 à iecore ad cor arteriarū saltē nomine (etiam si
 non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis
 obsecro eò venit stupiditatis, vt Aristotelē ca-
 uam venā eiusmodi animalibus ex dextro ven-
 triculo, quæ non habent, exoriri voluisse cū Ga-
 leno

leno dicat, & non cognoscat Aristotele aliud orationis genus de animalibus pulmone deſtitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, inſtitutum fuiſſe? Ad hæc, quis perfunctoriè in diſſectionibus verſatus ambigit, argumentum quod à membranulis venæ cavæ oriſificio præſectis ducitur, per venalis arteriæ membranas dilui poſſe? Neque ſat ſcio quid de avium venæ cavæ diſtributione Galenus commiſcatur, quum nihil peculiare in venæ cavæ ſerie in illis obſervem, niſi quod iecur duabus fibris ſeu lobis ipſis priuatim conſtituatur, à quibus ſi caua principium ducit, proſectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non dividitur. Inſuper Galeno, quando cauam à corde non oriri aſſerit, eo quod arteriæ modo non pulſet, animadvertenda venerat arterialis venæ ac venalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor ſanguificationis vim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea ſit, ipſi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor & iecur conſiſtat: & quo pacto ipſe in quarto libro de Partiũ uſu, toti venæ portæ ſanguificationis facultatem iecoris virtuti ſimilimam tribuerit. Cuius venæ diſtributionis ſeriem Anatomici à iecore incæperunt recensere, non autem ab inteſtinis et vetriculo, à quibus conſectum ex cibo & potu ſuccum in iecur deducit. Sed

ne hic Galeni dissectionis, atq; adeò totius medicine principis placita, nimis vilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt argumenta resellere videar, & non potius tanquã pro aris & focis vnã cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem venæ causæ iam auspiciabor, quòd ab hoc sanguinem in causam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in causæ soboles assimi non negem. Ortum verò causæ hinc esse non ita annuo. Neq; quicquam à me de ipsius origine assertum volo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniãdi ansam ipse suggerã, qui non nisi huius generis nugas morãtur, & interim osium ac musculorum cognitionem & vasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conuiuentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæctenus ostendi: & fortè in posterum illos silentio vel ob hoc non sum preteriturus, vt eiusmodi sycophantis & vitiligatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter inscitiam auersantur exercendi argumentum prebeam. Verùm ideo de causæ principio ex iecore

core nihil absolutius subijciã, quòd iecur mihi potius è venis quæ ipsi intextur, quàm venas ab ipso, vel etiã in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm venularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim venæ caue os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & venalis arteriæ arterialisq; venæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sane mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (vt ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare audemus. Ceterum quemadmodum (ne fortè rur-

Cauæ in
iecore fe-
rics.

sus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede exiguis venularum propagines paulatim ad iecoris medium versus posteriora contententes inuicem coire, maioresq; venas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursum grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in venæ portæ caudicem finiant: pari etiam ratione ad concauæ venæ generationem (vt ita modò loquar) ex summis orbicularibusq; iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ venularum propagines exoriuntur, quæ sensim versus medium posterioris sedis ie-

Cauæ ve-
næ nomi-
na.

coris prorepentes, in insigniores venas coeunt: atque hæc rursus in ampliores eoque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, qua dextram vertebrarum sedem respicit, in unam congregiantur venam, que ab insigni amplitudine Græcis *νοίδα*, *μεγάλη* interdum, & *σελεχιάα* (quemadmodum & portæ vena) deinde & *ἡπατιὺν*: in Arabum autem interpretibus vocatur *hanabub*, vena ventrem habens: Latinis verò *caua*, magna & *iecoraria*, rarius autem *caudicis vena* nuncupatur. Vnde verò nonnulli hanc Galeno communem vocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos illa delusos vena, quam eo nomine in cubito peritiores medici vocant. Vti etiam dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quam ipsam cauam quæ cordi proxima est, appellauit. Porro venæ cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis incumbunt, & vtriusq; venæ ramulorum extrema osculis inter se coniuuent, vt cauæ propagines optimè citissimeq; sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua feculentoq; sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum vniuerso corpori ad partium enutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore educularum coitus, non in medio gibbi iecoris perficitur, vt

Anat

Anatomicorū vulgus ridiculè arbitratur : sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spine dextro lateri proxima est. adeò sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori venæ caue parti, quæ dorsum spectat, obduci cernatur. Neq; rursus, quemadmodum Galeno & omnibus dissectionum professoribus hæcenus visum est, venæ caue rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum constituunt, quo portæ venam efformari colligiq; dictum est : aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conspiciamus. Nam caue rami, ac si venam per posteriorem iecoris sedem rectè quodammodo deorsum porrectam, & dumtaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, eam constituunt. Sunt autem hi duo insigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem caue sedem, non autem latera, aut posteriorem sedem, subingredientes, qui neutiquam cum venæ caue amplitudine sunt comparandi. imò si non nimis anxie in Galeni verba mecum iuraueris, neq; tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres venam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes venas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas venas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ aduæ

adnascitur, iecori offert, in reliquo ipse per
 visceris posteriora descensu (qui sanè breuissi-
 mus est) paruulos etiam spectabis ramulos ab
 anteriori caue sede etiam in iecoris substãtiam
 excurrentes, & in omnibus hominibus nume-
 ro neustquam pares. Atque hæc omnia sedulo
 hominem secanti, adeò sunt obuia, vt nullus
 nunc vene caue seriem spectans, nõ multò ma-
 gis probauerit hanc, quod ad seriem, non autem
 sanguinis ductum attinet, oportere à corde pri-
 mum describi, ac demum ipse ad superiora
 inferioraq; ductum esse enarradum. Sed quum
 concedam sanguinem qui in caua passim con-
 tinetur, à iecore confici, vene caue ramorum
 distributionem à iecore quodammodo auspi-
 catus sum, ac deinceps eam vene partem pri-
 mum describam, que supra iecur consistit, non
 eam que ad partes iecori subditas porrigitur:
 longè omnibus de caue ortu postpositis alterca-
 tionibus. Quanquam interim sedulo studiosos
 adhortor, vt nullis autorum suffragijs fidem
 dantes, ipsi non modo hominis iecur, verum &
 simiarum & canum, quibus alia iecoris forma
 accidit, aliaq; ramorum à caua in iecur series,
 accuratè secent, ac vene caue iuxta iecur &
 cor progressum examinent, dummodo inutili
 quoque Anatomes parte delectentur. Quo an-
 tem id fieri debeat artificio, partim in calce
 quon

quinti libri, partim & in sexti libri fine do-
cebitur.

Venæ cauæ, eius partis quæ supra iecur
consistit, distributionis series.

CAPVT VII.

HAudquaquam Galeno & reliquæ Anato-
micorum turbe illius placita sectanti sa-
tis fuit, falsum venæ cauæ ortū à iecore cōmuni
seī, ac vt ab Aristotelis placito verius declina-
re viderentur, fingere, venam cauam mox à
suo è iecoris gibbo progressu in duos truncos ar-
teriæ magnæ modo bipartiri, vnumq; ad supe-
riora corporis, alterum verò ad inferiora duci:
quinimo vt etiam probaret sanguinem in cor-
de non generari, adūcere non veritus est, trun-
cum qui superiora petit multò strictiorem esse,
minusq; amplum illo qui deorsum porrigitur.
Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi trun-
cos non diuidi: & etiam veritati neutiquam
consonum est, cauæ venæ partem quæ inter ie-
cur dextramq; cordis aurem conspicitur, angu-
stiores illa videri, quæ sub iecore lumborum
vertebris explicatur. quod non persunctorie in-
ter dissecandum obseruari velim: quo minus
aliquis, qui mihi secanti non astiterit, aut ipse
sectionem studiosè non fuerit aggressus, hæc me
confingere arbitretur. Nam si quis obiter se-
ctioni

Etioni studium impendat, & iecur aut cor, aut
 aliud membrum inter secundum mouens, plus
 sanguinis in venae partem vertebrae lumborum
 exporrectam, quam in illam quae supra iecur
 habetur propulerit, is sanè Galeni sententiæ sub-
 scribet. at si vicissim ex hac venae parte in illâ
 sanguinem compressum sursum duxerit, leui
 opera Galeno non amplius assentietur. Pre-
 terea, vbi hæc sectione indagauerit, necessum
 est Galeni rationem prescius expendere, qua
 conficit ascendentem venae partem multo oportere
 minorem esse descendente, quod hæc plures
 quam illa partes enutriet. Nam si hæc Galeni
 ratio vera est, etiam citra sectionem ipsius com-
 mentum nulli non innotescet, quandoquidem
 ascendens pars plus sanguinis contra Galeni
 dogma, quam inferior quae lumborum verte-
 bris exporrigitur, requirit. Primum enim neque
 bilis vesicula, neque ventriculus, neque intestina,
 neque omentum, neque mesenterium, neque lien ra-
 mulum aliquem à caua assumunt, hæcque sub ie-
 core collocantur. Verum soli renes, altera vesti-
 ca, testes & crura, & inferior abdominis pars
 ab ea quae descendit caue parte sanguinem adi-
 piscuntur. Ab ascendente verò septum transuer-
 sum & vniuersus thorax alitur. nam & tho-
 racis pars iecori proxima, ad secundam vsque
 lumborum vertebrae pertinet, à vena con-
 iugis

ingis experti nutrimentum obtinere audies. de-
inde manus, collum & caput vniuersum, vt
taceam nunc sanguinis copiam in cerebrum tot
venis scaturientem, & eam qua in cor defer-
tur, non solum cordis & pulmonis omnium ma-
ximi visceris nomine, verum & omnium arte-
riarum quas sanguine ad cor delato impleri
credimus, & arteria demum, si cum descenden-
te caue portione comparentur, quanto minus
quam illa sanguinis continent? Sed quorsum spe-
ctat eiusmodi rationes, vt Galeni placitū sub-
uertatur, colligere, quum sectio iam admonitis
studiosis abunde non hoc solum infirmet, sed &
alia que in Galeni libris de Hippocratis &
Platonis decretis passim leguntur, quam pluri-
ma, à medicis propter secundi imperitiam, &
nimiam quam autoribus damus fidem, tanquam
Apollinis oracula, libenter cōcessa. Ceterum ego
in presentia relictis Galeni placitis, partem ca-
ue ascendentem lubens persequerer, quò oratio
vera duntaxat enarrans minus excresceret,
& Galeni nomine non interrupta, longè redde-
retur facilior. Verum ea ipsius est autoritas, &
nostra in illum obseruantia, vt nisi ipse inter-
dum quando illius sententiæ non acquiesco, ad-
monerem, nullus non me falsissima proponere
sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem
ad hominis sectionem locis, in promptu sit, an
perpe

perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, profectò nūc in venæ caue serie mihi quantūuis inuito continget: quam prius aliquousq; verè persequar, ac postmodum vbi à Galeni dogmatibus sermo dissenserit adyciam. Vena itaque caua nervosam septi transversa partem in dextro ipsius latere peculiari foramine permeat, unā etiā cordis involucri perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & conascitur, tū potissimum vbi caua septum transit, ac septo duas non vulgares offert propagines, per uniuersam septi sedē multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoq; cordis involucri, quā id septo committitur, diffundētes. Quum primum verò caua septū superauit, mox dextrorsus versus sinistrū cordisq; basim dextrū latus procedens, sinistro ipsius latere adaperitur, atq; in dextrū cordis sinum pertinet. Nō quidem vt Anatomicorum sex scribit, aliqua propagine aut ramo quopiam, verū duntaxat foramine quodā seu scissione adeò ampla, vt caue venæ amplitudo ipsi nequiquam conferenda sit. Anteriori caue venæ parti hic dextra cordis auricula conascitur. A posteriori verò caue ad cor connexus sede, insignis vena promittitur (non autē, vt Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quæ secundum cordis posteriora & sinistrum latus ita porrigitur, vt cordis basim

coro

Cordis basim
cinges
vena.

corona modo succingat, ac ab inferiori ipsius se-
 de ramos deorsum ad cordis vsq; mucronē di-
 spergat. quorū precipui sunt, qui cordis substan-
 tiam illic petunt, vbi hæc est crassissima. Vnde
 etiā frequentiores venas sinistro cordis lateri,
 & vbi sinuū ipsius septum consistit, nobis oc-
 currūt. Hæc vena interdū gemina visitur, grā-
 diori quidē à posteriori sede orificij caue initiū
 ducente, minori verò ab anteriori sede. Verūm
 longè sæpius vnica tantū obseruatur, etiam si
 Galenus alibi hæc perpetuò geminam esse scri-
 pserit. Vena caua a cordis basi sursum ascēsurā
 gracilior fit, & cordis inuolucrū perforat, &
 versus corporis medium sensim ducta magne
 arteriæ innititur, non autem retrorsum ducta
 vertebrarū corporibus insidet, quæ à stomacho
 occupantur, cui rursus aspera incumbit arte-
 ria, & huic non infima magne arteriæ propa-
 go cui vltimo caua instermitur: adeò sanè vt
 quā caua tantū à vertebra distet, mirabili ar-
 tificio illis vena fuerit offerenda, quæ ipsis co-
 stisq; sanguinem subministraret. Quū enim se-
 ptum transuersum impedimento sit, quo minus
 caua vbi sub iecore exporrigitur, ac renibus so-
 boles dispensat, vertebra costisq; propagines tri-
 buere queat, & deinde quum cordis basis adeò
 à vertebra eleuetur, & vasa in pulmones dif-
 fusa cauam à vertebra ita subleuent, vt etiam
 d hinc

Libro 7. de
 Administ.
 dissect.

hinc ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua magnam eduxit propaginem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atq; pulmonis dextræ partis cum sinistra connexum (qui vasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propinquius quàm antea accedit. Hæc propago seu vena à dextro caue latere pronata, deorsum ad quartæ propemodum thoracis vertebrae corpus contorquetur, & decliuis secundùm dextrum vertebrarum latus porrecta suo sine vnâ cum magna arteria, sub septo transuerso ad aliquot lumborum vertebrae pertingit. Hæc vena, caue vicè toto progressu gerit, quo ipsius caudex vertebrae ita atque in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad vertebrae ipsasq; adeo dorso partes offerre. Porro caua hanc sine coniuge & pari venam à se tam grandem deprompsit, vt arteria magne ritu vtrinque ad costarum interualla, vt nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ vertebrae inuititur. Quia verò coniuge priuatur, neque in altero latere parem assiscit à caua propagine, ἄφυγον Græci, nos venam absq; coniuge, & paræ expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro caue latere, quàm à sinistro, quòd

quòd secundum dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & media quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam caue sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quàm nunc versus dextrum reflecti, itaq; spinam accedere deberet. A posteriori quoq; principium sumere nequiuit, quòd hæc sedes alijs incumbat organis, quodq; hinc venam coniugis expertem dextrorsum magis deici, quàm nunc, oportuisset. Ab hac vena utrinque geniculatim pullulant propagines, singula ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, que in verarum quidem costarum interuallis ad eam vsque sedem contendunt, vbi hæc in cartilaginem degenerant: in spuriarum verò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm interualla pertinent, propagines hæc pertingunt, abdominis musculis etiam implicite. In ipso autem per costarum interualla progressu ramos diffundunt, qui in musculos illi thoracis sedi quam ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari vena ad singulas secundum quas deducitur vertebrae soboles quædam pertinent, que in vertebrarum corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præ-

terea membranis thoracem intersepientibus, qua ille dorso continuantur, ab hac vena surculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendū est, ab huius vene lateribus, quam primum ab ortu vertebrae contingit, subinde ramum quoque educi, eumq; in tenues prapagines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas succingentem numerosis, sed gracilibus surculis distribui. atque hi non seriatim ac rectā secundum costae ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, verum errabūdo ductu excurrunt. Atque id adeo frequenter in hominibus (quod his scilicet multo breuior thorax, quam quadrupedibus, a natura datus sit) vñ venit, vt eodem anno in publica sectione in viro & item muliere omnes thoracis costas enutriti, interdum Patavij viderimus. Et Bononiae etiam (vt priuatas sileam sectiones) quum primum illic dissectioni praesset, atque de vene sectione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, vna eademq; demonstratione tria nobis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius vene propaginibus enutriti, nemo ex tanto eruditorum virorū cœtu inspicari potuit. Atq; vt id subinde obseruatur, ita sane interdū hanc sine pari venā, quā ad nonam ferè thoracis pertingit vertebram, in duos

Variavene
pari care-
tis series.

in duos truncos diuidi cernes, quorū vnus quidē dextri lateris costarum radicibus, alter autem sinistri exporrigitur, siq; lateris costis, quā prorepat, ramos offert. Interdū verò à sinistro vene pari carētis latere in eadē propemodū regione, grandem venā pronasci obseruabis, illi prorsus similem quæ à portæ vena inferiorem omenti membranam adeuntium facillē maxima est. Hæc enim vbi primum transuersim vertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secundum costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, vnum grandem ramum à dextro latere hîc ad sinistrum porrigi, quàm super singulas vertebrae vnus tenuem gracilemq; ramulum ferri. Ad eò vt mihi etiam persuasum sit (quamuis id nunquam viderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, vbi iugulum contingit, venam depromi, quæ secundum sinistrum vertebrarū latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa, quam sine pari venam nūcupamus, dextris costas dūtaxat alente. Atq; huiusmodi vene ortū nō tantū à iugulo primum posse fieri, sed paulò inferius, etiam agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruauim. Verūm eiusmodi non nisi rarissimè oc-

currentes venarū series, Anatomes studio non aliter expendendas putauerim, quā si interdū sextum in manu digitū, aliud ue monstruosum se spectandum offerret. Adeo vt si quādo in publicis sectionibus hæc obseruo, ea tanquā non essent, tacite prætereā, ne artis cādidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq; tanto, non in sectionibus solum, sed modo in absoluto hominis histōria persequenda, faciendum duxi studiosius, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quum interim ipsis dolendū magis esset, tale ad integram sectionem corpus obtigisse, quod ab hominū canone plurimum variat, nisi fortè etiam crebro absolutorum & non monstruosorum hominū sectionibus astitissent, Galeni præcepta ad finem libri primi de Administrandis sectionibus nobis datū nunquā negligentes. Porro iam sermoni adijciendum est, mihi hæctenus in homine nihil esse prætermisissum: vti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulo euoluens, primū à me quintam pulmonis fibrā seu lobum requireret, quo causa in interuallo inter septū & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritò oscitantie alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: vti sanè & Galenum is lateret, si hominū

cadau

Libro 7. de
Administ.
sect.

cadavera potius quàm simiarum secare ag-
gressus fuisset. Quum enim in homine nullum
sit interuallū ductus venæ cavae à septo in cor-
dis inuolucrum, sed uti superius docui, hæc duo
simul connata vnà semelq; perforantur, nullus
sanè pulmonis lobus hic consistere potest, qui in
illo interuallo venam sustineret, nisi forte hunc
(quod summè est absolum) in cordis inuolucrum
reponi quis sectionum imperitus arbitraretur.
In caudatis verò simijs, & magis adhuc in ca-
nibus, amplum occurrit interuallū, inter septū
transuersum & inuolucrum cordis mucronem, ac
hic inter mēbranas thoracē intersepientes inane
vacuum ue est spatium, per quod caua prærepit,
sibi substratum habens pulmonis lobū, quo mi-
rabili Naturæ opificio is caue caudex tanquam
manu apprehenditur & suffulcitur. Proinde
quando Galeni descriptionem canibus, nostram
autem hominibus conferes, vtrinq; veram esse
fatebere. Verum Galeni sententia nusquam non
à caua priusquam cor pertingat, venas in mem-
branas thoracem intersepientes, deduci ac di-
stribui docens, veritati parcat, quum hæc mēbra
ne venas assumant, partim ab illis ramis quos
à iugulo ad has ferri audies, partim à vena si-
ne pari. Caua autem quum ad cor fertur, inter-
sepientes thoracis cavitatem mēbranis ne con-
tingit quidem, tantum abest vt ramulos ipsis ita

Libro 8. de
Placitis li.
de Sect. ve-
na. lib. 7.
de Admi.
& 2. Com-
menta. in
Hippoc. de
Victus rat.
in morbis
acutis.

*tenuēs vt in illas digeri debeant, offerat. Pre-
 terea alius Galenum in libro de venarū sectio-
 ne, probe assecutus mirabitur, qui priusquam
 caue supra cor progressum attingerem, à caua
 statim atq; in cor pertingit venam arterialem
 in pulmones porrigi non ascripserim, quum in-
 terim illud Galeni sit dogma. Quod quàm veri-
 tati consentiat, ipsa vasorum cōtinuitas arguit:
 quippe quum nihil ab alio pronasci verè dica-
 mus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem atti-
 guum, arterialem venam à caua principiū du-
 cere neutiquam quis asseret. præterquàm enim
 quòd arterialis vena sextuplo crassiori constat
 corpore quàm caua, illa hanc non contingit, sed
 non mediocris cordis substantiæ portio inter ca-
 uæ orificij elatiorem sedem & dextram orificij
 arterialis venæ, intercedit. Dein arterialis venæ
 orificium non minus in cordis dextrum sinum
 quàm orificium cauæ orbiculatim liberumq;
 pertingit, nihilq; minus apparet quàm soboles
 aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde etiã
 hæc, quia propriam obtinet circumscriptionem,
 non minus priuatim quàm caua venit pertra-
 ctanda. Huc accedit Galeni de venæ pari caren-
 tiis principio, sibi non constans sententia. Primū
 enim in commentario decimo secundi libri in
 Hippocratem de victus ratione morborum acu-
 torum, sibi ipsi ter pugnat, nam in initio sermo-
 nis de*

nis de vene caue per thoracem distributione
 vniuersim inquit, venam octo inferiores costas
 enutrientē à caua pronasce antea quàm ad cor
 pertingat. mox subiicit, in quibusdā animalibus
 supra cor hanc à caua depromi: in homine autē
 ex ea caue sede eādē emergere docet, qua hæc
 dextram cordis aurem contingit. Rursus sub
 oblitus aliquanto inferiùs subnectit, hominis
 infernas costas à vena enutrirī, quæ sub corde
 à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum
 conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis
 & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit,
 cordis inuolucrum simul cum omnibus mem-
 branis, quæ tum thoracis cauitatem intersepūit,
 tum quæ pulmonem ambiunt, alimentum ex
 caua priusquam ad cor deferatur sumere. Quā-
 do enim inquit, *ὄχι ὄσι περιχάλεφροι τὸν*
πνεύμονα, aliud nihil ipsum intelligere arbi-
 tror, quàm membranam costas succingentem,
 quæ maxima ex parte vena sine pari enutri-
 tur. Non enim intelligit opinor membranam
 pulmonum substantiæ proximè obnatam, quum
 hæc ne surculum quidem à caua mutuetur. In
 libro autem de Venarum sectione, venam sine
 pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis
 partes proficisci, atq; ad quintam thoracis ver-
 tebram perferri in quibusdā animalibus at-
 testatur. In simijs autem, paulo supra aurem in

dextris partibus hanc poni docet, pluraq; hic quam in libro de Victus ratione, costarum interualla presenti vena enutriri fatetur. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam à vena que iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, male adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hanc sine pari venam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modo propositis, Galeni de vena pari carentis ortu progressuq; sententia utcumq; constet que quam veritati consentiat, ex nostra enarratione veram eius vene seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quam in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot vidi quadrupedibus à causa procedit, postquam hæc cordis inuolucrum superauit, ac eò vsque pertingit, vbi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui vasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de rogans, rationem huius vene exortus petierit, illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui Nature artificium in illius vene propagatione superius

Vnde venam
pari carentem
enasci oportue-
rit.

superius enarrauit. Haudquaquam enim hec pari carens vena à caue caudice sub corde enasci potuit, tum quòd nimium periculose suspensa fuisset, propter ingens interuallum ab ea vene caue sede ad vertebra: usque conspicuum: tum etiam, quòd si illinc vena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede qua eius vene principium nunc exporrigitur consistens, venis indiga relinqueretur: aut Natura denudò aliam venam illinc, vnde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis vertebra: alimentum subministraturam. E regione autem dextre auricula: pronasci nullo prorsus modo quinit, quod vasa pulmonem aduentia, venalis scilicet arteria, & arterialis vena, & aspera quoque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquousque prius aut deorsum aut sursum prorepens: aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si è regione dextre cordis auricula: vena parisi expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet. vnde etiam vel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neque est quòd ad huius sententiæ robur, hominis dorsi quàm id cor spectat obliquitatem, adferam: quæ quum multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus sit, facile liceret conficere, sine pari venam homini
etiam

etiã altius,quàm illis animalibus à caua oportere enasci,quòd his & succinctior ductus è regione dextræ auris ad dorsum quàm illi visitur:vti profecto inter secandum non solum incundum est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem verò Galenus ita variè & de hominis vena pari carente, ipsiq; nunquam visa, magis perperam adhuc quàm de simiarum vena senserit, in ea Epistola vtrinq; perstrinxi, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (si modo quid intersit cuius lateris venam diuidas)secandam docui. Galenus enim aliquam rationem alicundè cõminisci studuit,qua Hippocratis sententiam probabiliorẽ redderet,quas sanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi verò Hippocrates arbitratus fuisset,à vena sine coniuge per phlebotomiam nihil educi posse,aut eã remotius ab axillari distare, quàm vt hec aut alia quæuis, illius gratia aperiri posset. quum interim in pulmonum, cordis, iecoris, ventriculi, lienis & renum affectibus, venam in cubito non Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecet. Ceterum quoniam Epistola nuper commemorata, hec prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur,causæ venæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter veræ hominis histò-
ria

vie narrationem in hoc negocium augeam, ut
 ubi à Galeno dissentiendum est ascribā, ipsiusq;
 sententiam verbis aliquot resellam: & ne pro-
 pter meam in eum pietatem, etiam prolixè mi-
 hi veria petenda sit, quo rabularum animos le-
 niam, quos miras excitaturos novi tragædiis,
 si semel atq; iterum Galenum purgare, & fri-
 uolis quibusdam ratiunculis ab errore vindica-
 re poterunt, parum solliciti, quòd tot innumeris
 locis ipsius placita à veritate dissona certò (quā
 tumuis interim inuitus) ostendam. Hactenus
 enim non semel expertus sum, quā eiuſmodi
 homines apud dissectionum imperitos gloriari
 soleant, quum rationem aliquam excogitassent,
 qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur,
 cum ostensa à me parte cōcordari possit. Quā
 turpiter verò se tum postea in publicis sectio-
 nibus dederint, quum suos Achilles mihi propo-
 nerent, ipsi probè norunt. Vena igitur caua, post-
 quam sine pari venam à se diduxit, ad iugu-
 lum rectā sub pectoris osse conscendit, membra-
 nis thoracem intersepientibus eleganter sufful-
 ta, molleq; & glandosum corpus hic in iugulo
 passim adstratum obtinens, quod Greci Du-
 μόν, Latini verò communi glandularum no-
 mine glandium vocant. Est autem glandium id
 in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab
 omni noxa frequentissimas vasorum distribu-
 tiones

Caux ad
 iugulū in-
 cessus.

tiones hic suspensas, immunes seruet. Vena enim caua mihi primum in duos insignes truncos discinditur, à quibus omnes vene cauae partis ad elatiora corporis porrecte soboles pendet. A sinistro namq; truncò, quemadmodum & à dextro grandis vena promitur, quae primae thoracis costae immixta postquam aliquot à se dispersit ramos, sub clauicula in axillam prope- rat. Ab huius etenim radice exilis vena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usq; costam exporrecta, & exigua soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, derivans. Praesens vena non semper ab eius quae axillam petit, radice promiscitur, verum nonnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartitur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut aranea filiorum modo pretenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incumbente vena quae axillam petit, aliquando autem à vene pari carentis propaginibus (idq; potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magne in iugulo bipartitionis, duae prodeunt vene, quae introrsum ductae, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris osse deorsum perreptantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra
(quod

(quod & de dextra subauditum velim) secundum leuam pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagine ipsi coarctantur, declinans ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quae ad terminum ossis costarum ubi venae coniugae carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum verò à ramis venae pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à venis ad cartilagineum interualla disseminatis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasque ad eam mamillis propagantur, si modo ad has à venis pectoris ossi exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex venis sub pectoris osse deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronate cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venae enim è thoracis amplitudine prolapsae, sub rectis musculis ad mediam usque abdominis sedem feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum praecipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilagineum terminos propagatus, in gracillimas & capillorum modo subtiles venulas exhauritur. Ceterum insigniores venarum rami, sub rectis musculis

musculis exporrecli, in plures surculos supra
 vmbilici sedem cessant, qui rectorum abdomi-
 nis musculorum substantia implexi, illarū ve-
 narum terminos finesq; spectāt, quas in sermo-
 nis progressu, ab imo propter genitalia sursum
 sub rectis musculis conscendere audies, quum ea-
 rum vsus quem in menstrui sanguinis ad la-
 ctis generationē, & sanguinis item ex mamil-
 larum sedibus ad vterū foetus enutriendi gra-
 tia reuulsionem, ipsas præbere credimus, expli-
 cabitur. Harum venarum sub pectoris osse re-
 ptantium originē ex anteriori mediaq; in iugu-
 lo bifurcationis sede, vt plurimū fieri animad-
 uertes. interdum verò eas ab axillarum venarum
 radicibus, postquam illæ nonnihil à iuguli
 medio in latera recesserant, enatas obseruavi:
 quemadmodum aliquando alteram ipsarum,
 & præsertim sinistram ab axillari, alterā ve-
 rò ab ipsa bifurcatione pronatam vidi: quem-
 admodum etiam non infrequenter occurrit ab
 anteriori venæ cavae sede, vbi in duos insignes
 truncos partitur, vnicam pronasci, quæ sursum
 ad pectoris os ducta, in duas discinditur venas,
 ac vnā dextro pectoris ossis lateri, alteram
 sinistro exporrigit. Ab his quoq; venis secun-
 dum pectoris os deducendis, membranæ tho-
 racis cavitatem interdiuidentes primos mu-
 tuantur surculos, ac subinde etiam à cava vbi
 nunc

nunc dictas promit venas, graciles quasdam propagines sibi vendicant, secundum totam membranarum longitudinem cum nervis septi transversis exporrectas. Quinetiam, ut antea monui, à vena pari carente in membranas thoracis cavitatem intersepientes sirculi accedunt, venis quæ adherentem oculi tunicam implicant, quàm similimi. Ab his venis etiam soboles in cordis involucrium, ubi membrane thoracem intersepientes hoc continent, pertingunt. Ceterum vena axillam accedens priusquam è thorace procidit, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede venam utcumque amplam promit, quæ sursum obliquè in posteriora tendens, ad transversos vertebrarum cervicis processus deducitur, & per foramina illis privatim exculpta sursum conscendens in musculos vertebris proximè adnatos, soboles spargit. At præter illas, certo ordine & veluti geniculatim singulas soboles unicuique foramini nervorum exortibus in cervicis vertebris inciso derivat, dorsaliq; medullæ ipsisq; ad eò vertebris alimentum suppeditat. Quod verò eius vene reliquum est, in calvariam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excavatum antea dixi. Vbi verò vena in calvarie amplitudinem per-

e

tingit,

tingit, in secundum seu sinistrum durae cerebri membrane sinum, vti postea auditurus es diffusus, exhauritur. Praeter hanc venam, alia adhuc ab illa quae in axillam contendit, priusquam è thoracis cavitate labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quae in musculos, humilioribus cervicis & thoracis elatioribus vertebrais adnatos, ac capitis dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; verò axillam petens vena inter primam thoracis costam & claviculam ex thoracis cavitate progreditur, musculumq; perforat qui secundi paris dorsum moventium alter est, non semel eam promit venam quam humeralem postea vocabimus, & ilico atq; declivis ducta glandulas in axilla ad firmam vasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicà à se emittit propagines. Primum vtrinque singulas promit venas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad posteriora autem alteram. Quae antrorsum exporrigitur, in musculos à pectoris osse & costis ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequentè admodum ramorum serie in mulieribus addit. Vena autem retrorsum proficiens in musculos cavam scapulae sedem occupantes, vicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur.

Ceter

Ceterum nonnunquam à priori & que pectus accedit vena, interdum verò ab ipso qui in axilla consistit trunco alia grandis utcumque vena exoritur, que deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absimitur in musculum, cuius beneficio brachium declivè dorso admo- uemus. Præter hos ramos maior vena que in axilla habetur, exiguos ablegat surculos glandulis & membranis, que inibi vasorum distribu- tionibus eorundemque colligationibus præsent. Quæ autem serie axillaris venæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras ascendenti venæ causæ propagi- nis soboles absolvero, expediam. Proinde ad in- gulum rursus sermone conuerso, cæteros trunco- rum magnæ illius in iugulo diuisionis ramos aggrediamur. Vena itaque caua ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur, ac sta- tim à diuisione nuper commemorata vena, que axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primæ thoracis vertebree cor- poris sede, cui prius innitebatur, modicè rece- dens, sursum extra thoracem protenditur, & simulatque clauiculam pectorisque ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. In- terior namque exteriori magis quàm plerique ar-
e 2 bitr

Causæ per
collum ca-
putque se-
ries.

Interior
iugularis.

bitrantur gracilior est, & secundum asperam ar-
 terie latus ascendens, nonnullas venulas in
 speciem capillorum exiles asperae arteriae con-
 terminisq; membranis communicat. Haec inte-
 rior censetur iugularis, quae cum sui lateris so-
 porali arteria versus cerebrum fertur, ac in a-
 scensu graciles ramulos membranulis sexti ner-
 uorū cerebri paris in collo & in faucibus etiā
 septimi paris nervos colligantibus digerit, vni-
 uerso ductu soporariae arteriae ad calvariae vsq;
 basim commissa. quò cum peruenit, in duos in-
 aequales amplitudine ramos disscinditur, ac
 amplior oblique retrorsum secundum calvariae
 basim ductus, caluariam simul cum quodam
 soporalis arteriae ramo ingreditur, foramine
 vrens sexti nervorum cerebri paris gratia ex-
 culpto. Qua verò serie in calvariae cauitate
 praesens ramus digeratur, in cerebri vasorum
 descriptione assatim persequar: modò autem
 sat erit, ad calvariae vsque amplitudinem ve-
 nus, quae eò pertingunt, sermone deducere. Ab
 ampliori hoc iugularis interne ramo, quum
 vti diximus in posteriora secundum calvariae
 basim is contendit, propago diducitur, in elat-
 tiorē sedem muscutorum pertinens, qui an-
 teriorem cervicis vertebrarum regionem occu-
 pant, stomachoq; subiacent. Gracilior verò in-
 terne iugularis ramus soporali arteria penitus
 relicta,

relicta, prinato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio & quarto pari neruorum cerebri commune calatum retulimus. Priusquam verò ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totusq; in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli & neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porò exterior idemq; grandior supra clauiculam facte diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquã musculorum dorsum mouentium secundi paris alterum perforauit, insignem à se diducit venam, quæ deorsum versus clauiculam reuoluta ad summũ humerum ipsumq; adeò brachium contendit. Anteaquam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu ramum edit, qui in cutem posteriori ceruicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa venularum serie digeritur. Preter hunc vena sub clauicula brachium petens, alium quoq; grandiozem depromit ramum, in gibbam scapule sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad summum pertendit humerum, atq; sub illo in brachium prorepat, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem propagines derinat, quarũ precipue in cutem

e 3 diger

digeruntur, quæ musculum integit, cuius opa
brachium attollimus. Eiusmodi propagines in-
terdum, idq; potissimum in mulieribus, ad ma-
millarum vsque cutem excurrunt, deorsum in
priora secundum claviculã errabundo progres-
su deductæ, & ante sectionem in plerisq; mu-
lieribus virescente quodammodo aut cæruleo
colore apparentes. Qua autem serie eius vena
brachium adeuntis reliquum (quod humerariã
venam constituit) in manum digeratur, poste-
riùs dicam, quando peculiari Capite ipsius axil-
larisq; vene distributionem persequar. Cete-
rùm maior ramus, quæ supra claviculã haberi,
atq; ab externo suo latere humerariã germina-
re diximus, sub cute ac lato buccas mouète mu-
sculo secundum colli latus ad fauces porrigitur,
exteriorem efformans iugularem, quæ non pa-
ri semper modo (vti in vociferantibus, aut aliàs
vi spiritum retinentibus, & vetulis indies ob-
seruamus) per colli cutem fertur, sed serè qua-
druplicè distributionis speciem proponit. Prima
(quam frequentius est cernere) ea est, quæ vnus
tantum ramus hic sub cute ad fauces vsque
procedit, in ipso progressu nullibi insigniter di-
scissus, sed dumtaxat graciles ramos in muscu-
los conterminamq; cutem partim recliã, par-
tim obliquè, & interdum transuersim con-
scend

Exterioris
iugularis
series.

scendentes, variè spargens. Secunda autem ea
 visitur, qua in medio ductu iuxta colli longi-
 tudinis medium iugularis in duos insignes ra-
 mos dirimitur, & unus quidem in priora, al-
 ter in posteriora quodammodo sursum prope-
 rat. Tertiam rarius accidere conspiciamus, ni-
 mirum qua propter claviculam adhuc, ubi
 humeraria originem ducit, exterior iugularis
 in duas propagines diffunditur, quæ sursum
 sub cute inuicem distantes feruntur. Quarta
 ex tertia paratur. aliquoties enim ille propa-
 gines inuicem perpetuò distant, ac nusquam
 se mutuò contingunt. interdum verò ad humi-
 liorem faucium sedem mutuò rursus coeunt,
 ac ex ambabus una constituitur vena, quæ
 mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos
 cessat. Verùm subinde & ex tertia serie al-
 lia adhuc consurgit differentia. Nam ali-
 quando altera, neque illa sanè minor propa-
 go, cuti non subtenditur, musculo recondita
 qui à pectoris ossis summo & clavicula pro-
 natus, mamillari temporis ossis processui in-
 seritur. atque ea propago in eum modum
 submersa, frequenter adeò insignis occurrit,
 ut etiam nonnulli dissectionum professo-
 res hanc internam iugularem videantur
 appellasse: illam venam interim negligentes,
 quam prius internam iugularem vo-

minauimus. Vtunque igitur exterior iugularis aut vnica vtrinq; aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascendat, semper cuti quâ proreperit insignes notatunq; dignos offert surculos, ac quum ad fauces vsq; iuxta inferioris maxille humiliorem sedem sub aurium regione contendit, sui portionem ad oris interiora & duram cerebri membranâ transmittit, reliquum verò ipsius in faciei cutem & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & vniuersam breuiter capitis cutem transfunditur. Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus glandulas exigit, quæ in faucibus sunt inferiores, quasq; tertiu glandularu genus in sexto libro recensuimus. His glandulis quæ vasorum hinc præsumunt distributionibus, ab interiori externe iugularis portione ramuli dispensantur, mox notatu digni in laryngem & glandulas ipsi proximè adnatis, & musculos ossis v referentis, & lingue, & vniuersim ad omnes faucium sedes surculi deriuantur, quorum insignis sub lingua secundum ipsius longitudinem proreperit, in multiplices & errabunda serie prorepentes ramulos scissus, Quinetiam ab hac iugularis portione præter grandem ramum qui in caluariam per foramen subit, ad posteriorem mamillaris processus sedem calatum, rami etiã in palatū & tunica
narium

narium amplitudini obductam digeruntur, à quibus postmodum non negligendæ soboles caluariam petunt. Una enim per foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpitur, caluariam accedens, in duram membranam aliquot surculis excurret. quemadmodum & altera soboles duræ membranæ offertur, caluariam ingrediens per grandius foramen illorū quæ in octauo capitis osse odorum gratia exsculptur. Hæ soboles quum caluariam ingrediuntur, surculos quosdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externæ iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq; interior, cuius seriem iam absoluimus, mox glandulas suis distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi reponuntur, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Præsens portio inter has glandulas bipartitur, & vno ramo in buccas, narium alas, & ad frontem variè exporrigitur: altero autem tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos præcipuos surculos diuisus, vñ in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum offert: alterum verò post aures & ad occipitis cutem diffundit. Verum exterioris iugularis soboles in faciem ac capitis cutē digestæ, hoc sibi priuatim vendicant, quòd dextri lateris venæ, sinistri lateris venis per-

miscantur, ac inuicem coeant, idq; potissimum in facie & vertice, & imprimis adhuc in fronte: adeo vt frontis vena plerunq; ab vtrarunq; iugularium propaginibus per internos oculorum angulos sursum deductis costetur. Ad haec, per exigua verticis ostium foramina & suturas gracillimae venulae in caluariam procidunt, non aliter atq; rursus ex caluaria in cutem alias emergere tum dicam, quando cerebri vasorum seriem priuatim persequemur. Quippe haec opportunè tantisper dum in caluariam arterias quoq; sermone perduxerimus, asseruabitur, quod varia cerebri venarum arteriarumq; sit commixtio: quam incognita adhuc arteriarum ad caluariam diuicatione, arduum foret percipere. Quanquam interim cuius integrum sit, Caput à presenti septimum, cerebri vasis dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

Venae axillaris & humerariae per manum series.

CAP. V III.

Venas duas à caua in manum propagari, prius relatum est: vnā quidem, anteaquam caua thoracis amplitudinem superet: alteram verò ab externa iugulari, vbi ea clauiculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Haec quòd sub summo humero ipsaq; adeo clauicula in externam brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur.

illa autem quod per axillam internamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti vena nuncupatur. Et quamvis vtraq; vena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie sub cute, tum altius inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior ampliorq; visitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur. Humeraria namq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quàm vulgus arbitratur, intervallo, & interdum à communi cum axillari tronco, quæ is primam thoracis costam superat, principium ducens, atque illos quos precedente Capite recensuimus, ramos dispergens, ad posteriorem clavicule sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, inter internum latus musculi brachium attolentis, & validum tendinem musculi brachii ad pectus ducentis in brachium procedit. Deius carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam ante sectionem in omnibus euadit conspicua, nisi fortè graciliores omnino venas homo obtineat, obestior ue sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (versus exteriora tamè magis) brachij regionem, secundum exterius latus musculi cubiti flectentiū anterioris. In descensu verò ad cubiti vsq; articulum graciles dumtaxat ramos vtrinque

in eis

in cutem sibi proximam, anterioremq; musculi cubitum flectentium prioris sedem dispensat, qui partim recta, partim oblique & transuersim in cute ita prorepunt, vt interdum versus internam brachij sedem ad axillaris vene soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire videantur. Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta exterius humeri tuberculum in tres diducitur venis amplitudine interdum equalles, nonnunquam vero vna ceteris ampliori. Prima (quam frequentissime, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli defertur, atq; sub musculorum secundos tertiosq; digitorum articulos flectentium, hincq; ab humero & vna originem sumentium capitibus in aliquot ramos digesta cessat. non autem vti Galenus scribit, alicui axillaris vene ramo (quemadmodum ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris vene portionem sub musculis reconditam minus recte descripsisse obseruabis, ita etiam primae huius humerariae propaginis (si quando haec vnquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sane admodum concinne vereq; eas descripsit venas, quae citra sectionem in nudato, vt in vene sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrerunt. Secundus itaq; humerariae ramus, quem cum alijs
 duobus

duobus paulo supra cubiti articulum derivat, ceteris plerunque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris vene ramo, quem postmodum commemorabo, coit, unaque ex ambobus ramis, humeraria nimirum & axillaris vena conflat. Tertius humerariae ramus, musculum qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinum motus autor est, conscendit: & paulatim deorsum prorepens, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perfertur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, surculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quia humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Ceterum tertius hic ramus sensim oblique versus vene appendicem, brachialisque radicem prorepens, tantum alteri cuiuspiam inibi commiscetur vene, hacque ad ductus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot surculos errabundo ductu sparsos dissectus, regionem intercurrit, quae ante parvum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdam sibi vendicante. Cuius vero vene propago illa demum sit, quae tertio humerariae

rarie ramo vniri iam scripsimus, subiungam,
 vbi primùm aliquot axillaris vena propagines
 absoluero. quippe ab axillaris ramo sub cute
 per totam vlnæ longitudinem exporretæ, illius
 propaginis initium pendet. Axillaris itaque,
 quum primùm axillam superat, brachiumq;
 subingreditur, inter musculos brachij os ample
 xantes delitescit, præcipuè verò inter anteriore
 sedem primi seu interioris cubitum extenden-
 tis, & posteriorem sedem tendinis muscoli, quo
 brachium pectori admouetur, & dein iuxta
 cubitum flectentium musculorum posteriorem.
 Hæc primùm capitibus musculorum, quorum
 ope cubitus extenditur propaginem offert, illis
 venulis è regione eductam, que ab axillari in
 glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc,
 sed demissius, ex posteriori ipsius sede venam
 ijdem musculis dispensat, à qua mediocris etiã
 magnitudinis soboles in externæ brachij sedis
 cutem disseminantur. Ab externo latere axil-
 laris vene, alia notatu dignæ amplitudinis
 propago diffunditur, oblique deorsum sub hu-
 mero ad externum vsque ipsius tuberculum
 descendens, ac sub musculis cubitum extenden-
 tibus occultata, musculorumq; capitibus ab
 externo humeri tubere pronascentibus, ramu-
 los quosdam exhibens, ac demum aliquous-
 que in externam cubiti sedem prorepens, simul
 cum

cum nervo quem brachium petentium opportune quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in duos truncos dissociatur, quos sane accuratissime examinatos velim. non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris divisio latuit, sed eorum quoque qui se operaprecium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari vena humerariam porrigi se animadvertisse scribunt, ositanter humerariam (qua etiam vel ante sectionem notissima esse debuit) unâ cum carneâ membrana à brachio auferentes, & postmodum alteram axillaris venæ partem (quam modo persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis vena non procul ab ipsius è thoracis cavitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares dissociatur truncos, quorum alter interius atque in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manum exporrecte perpetuo attensus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam nervo brachium aduentium tertio concomitatus. Inter duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nervi induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superavit,

perauit, atq; inter musculos digitorum flexus
 autores in alto reconditus ferri incipit, in duos
 dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem rece-
 dentes, ac musculos quos perreptant surculis im-
 plicantes, vnà cum tendinibus internam sum-
 me manus sedem petunt, qui per ligamentum
 in interna brachialis regione anuli modo con-
 spicuum porriguntur. Rami inibi in alias sobo-
 les partiti sub tendine feruntur, qui latefcens
 volæ cuti subnascitur, atque hinc ita in inter-
 nam digitorū sedem digeruntur, vt binæ sobo-
 les pollicis, & totidem indici, & vna medio of-
 ferantur, à ramo qui secundum radium per cu-
 bitum porrigitur. Ab illo autē qui vnà expor-
 rigitur, binæ soboles anulari, & minimo, &
 vna medio exhibentur, ab illoq; ramo surculus
 musculos adit, qui externam volæ sedem occu-
 pant, atq; ita ab altero ramo surculus in mu-
 sculos penitiùs pertinent, qui primo pollicis of-
 si conuascuntur. In hunc igitur modum axilla-
 ris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in
 altis & delitescentibus sedibus absorbetur. Al-
 ter truncus sensim ex alto ad interne brachij
 sedis cutem emergit, versus humeri interius tu-
 berculum properans, ac ante sectionem sub me-
 dia cubiti longitudinis sede non minus quàm
 humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem
 anteriori tuberculo humeri incumbit, ad ela-
 tiorem

tiorem eius tuberculi sedē paulo elatius quā
 cubiti cum humero articulus consistit, in duas
 magnitudine propemodum equales partitur
 venas, quarum anterior cuti substrata (quem-
 admodum & omnes presentis trunci soboles)
 obliquē deorsum ad mediam cubiti articuli fle-
 xus sedem repit, ac cum secundo humerariae ra-
 mo ad humiliorem mediamq; flexus illius se-
 dem coit, vnaq; inibi ex ambabus consurgit ve-
 na, quam communem, quia ex axillari & hu-
 meraria constituitur, meritō appellamus. vul-
 gus tamen medianam vocat, etiamsi Græci &
 Latinorum præcipui ramos qui hanc commu-
 nem efformant, medias & obliquas nūcupave-
 rint. Posterior autem vena huius axillaris iu-
 cta interius humeri tuberculum bipartitionis,
 frequentes ramos derivat inferioris cubiti sedis
 cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis hu-
 miliorum, ac secundū vlnā sitarū regionum
 cuti inter præcipuos ramos huc excurrentes,
 vnus secundū vlnæ inferiorē sedē, ad exteriora
 tamen magis declinans, versus brachiale porri-
 gitur. Huius rami soboles cum humerariae ra-
 mo huc contendenti coiens, simul cum illo, ut
 prius diximus, digeritur. Interdū autem illo hu-
 merariae ramo deficiēte, ea axillaris vene pro-
 pago abundē eius rami vices in extrema ma-
 nu gerit. Præter hunc ramos posterioris illius

Cōmunis
 venæ con-
 stitutio.

f axill

axillaris trunci vene primariū, alius ex illa cutem adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externā cubiti sedem non admodū procul perreptat. Verūm alij etiā rami ab hac posteriori vena in interna cubiti sedis cutem digeruntur, qui vario & admodū incerto implexu permiscuntur & coeunt, surculos ab insigniori illo ramo quem vlna exporrigi dicebam assumentes, aliosq; rursus ipsi surculos impartientes. His surculis & propaginibus in eum modum per cubiti interiora reptatibus, alia frequentissimè accedit non contemnenda, quam axillaris vene ramus communem venā cum humerarie ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdum rectā ad brachiale contendit, interdum verò errabūdo ductu perfertur, alijsq; huius sedis propaginibus commiscetur, quæ adeò graciles sunt varièq; inuicem implicantur, vt interna cubiti regio non minus frequenter quàm tibie venter seu supra varicibus molestetur. Propagines hæc neutiquam ad brachiale terminantur, sed partim obliquè, partim rectā, partim verò trāsuersim, & modo inuicem commixtæ, modo rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneamq; membranam consistentes. Porrò harum propaginum quæ pollicis radicem

com. seu Veneris, aut vt alijs visum est Martis
 collem accedunt, priuatim id sibi vendicant,
 quod ipsis ramus ab illis venis permiscetur,
 quas a communi vena in externam pollicis
 regionem diffundi iam dicturus sum. Com-
 munitatis enim vena ilico atque duabus illis axil-
 laribus & humerariis propaginibus constat,
 obliquè deorsum ducitur, ad elatiorem cubiti
 sedem paulatim contendens, quousque ra-
 dium paulo ultra ipsius longitudinis medium
 hinc inde transcendat: neque id eodem sem-
 per modo, ramos diffundens, & interdum
 aliunde ab interna cubiti sede alios assumens,
 ac tandem in externam cubiti sedem peruenit,
 perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc se-
 dem euicit, priusquam mediam radij appen-
 dicis sedem accedit, supra radium aliquanto
 ante illius cum brachiali articulum, in duos
 ramos communis vena diffunditur. Atque hanc
 sectionem alij Græcorum γ (non autem Γ)
 alij verò Y & Λ etiam referre scripserunt. Al-
 ter istius sectionis ramus, qui elatior est, porti-
 unculam ad internam brachialis sedem versus
 pollicis radicem dispensat, que dictis nuper hanc
 sedem perreptantibus surculis commiscetur. Quod
 verò elatioris rami reliquum est, exterius inter
 pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hic in va-
 rias soboles inuicè aliquando vnitas, aliquando
 f 2 autem

Commu-
 nis venæ
 series.

autem rursus seiunctus dispergitur. Alter ramus qui inferius γ aut Y caput constituit, indicis, & medij, & aliquousque anularis sedem petens, in varias quoque soboles exhauritur. Quippe hec venarum in summa manus cutem series adeò varia est, pugnansq; , vt hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines vix duos equali correspondentiq; venarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistra rarè admodum congruere. Operæ precium itaq; fuerit, venarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione & ante confectionem in brachijs vinculo interceptis, quum venam diuidimus condiscere, atque ad amussim expendere, quam in venarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapj hallucinentur, qui grauius num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridiculè contententes, humerariam sese aperire existimant, quoties venam inter pollicem & indicem aperiuunt: & axillarem, si venam inter anularem & minimum, aut vt alijs arridet, inter medium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunque venam arbitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris vene ramum ad communem venam exporrectū incidere? Cæterum

vt in

vt in extrema manus cute etiam in eodem homine venarum distributio variat, pari quoque ratione & in cubito subinde venarum propagines diuersas videre est. Interdum enim duarum mediarum ad communis venae generationem concursus non in cubiti fit flexu, sed multo humilius, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerarie ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo visum non fugiente. Nonnunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam non semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerarie ramo longè aut graciliorem aut ampliorè esse, & interdum hunc aut illum geminum videri. Quandoque (& id non infrequenter) tertius humerarie ramus externam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius vicem tunc suppletibus ramulis, qui à communi vena in cubitem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti vlnae longitudini exporrigitur.

Venæ cauae portionis ad partes infra

septum tranuersum locatas di-

stricutæ series.

CAP. IX.

Frequentes sanè & insignes admodum propagines etiam à cauae portione sub iecore lumborum vertebris exporrectæ pullulant, quae in hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris sedem deorsum pro-

f 3 repens

Venarum
seriem cre-
bro varia-
re.

repens, non amplius iecori cōnascitur, non nihil obliqua ex dextris quodāmodo corporis partibus introrsum, ad mediū videlicet dorsi fertur, ilico ramū non admodum grandē ex sinistro latere promens, qui potissimu numerosa venularum serie in pinguē membraneamq; sinistri renis tunicam digeritur, quæ à peritoneo pronata, renem inuestit, eundemq; dorso alligatū continet. Hic ramus infrequenter ex dextro caue caudicis latere, venam coniugem adipiscitur. Quandoquidem vena dextri renis pinguem tunicam conterminasq; peritonei sedes accedens, non à caue caudice principium ducit, sed ab elatiori regione eius vene qua dextro reni serosus sanguis deportatur. Aliquando interim vena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea que in sinistrum renem proficiscitur, originem sumit, ea que dextri renis tunica offertur, à caue dextro latere pronata.

Ad renes
venæ.

Ceterum caua ab utroq; latere amplissimam propaginem, vbi iam medie vertebrarum sedi inuititur, in renes distribuit, dextram quidem propaginem dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atq; vt situs renū varius est, ita quoq; harū propaginū exortus è directo sibi neutiquā correspondet. quū enim dexter ren (vni plerunque accidit) sinistro elatius locetur, dextri lateris propago altius quàm sinistri renis
prim

principium ducit. Si verò sinister ren dextro superior sit (quod etiam crebrius quàm dissektionum professores tradunt, euenit) propago quoq; in ipsum à caua transuersim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago principium ducit. Quamobrem verò harum propaginum ortus nunquam è directo inuicem opponantur, in quinto libro, qui renum functiones pertractabit, commemorabitur. Prasens enim sermo cauae ramorum distributioni potissimum est dedicandus. Venae itaq; ad vtrumq; renem protense, grandes admodum sunt, ac quamprimùm concavam renum sedem contingunt, hominibus in duos ramos partiuntur, ac dein in renum substantiam mirabili quodam artificio haecenus nemini Anatomicorum cognito digeruntur. quod nam verò id sit, in quinto libro perstringam. Ceterum priuatim ab humiliore sede venae eius quae sinistrum renem petit, iuxta ductus ipsius ferè mediū, vena pronascitur in viris ad sinistrum testem tota excurrent, praeterquam quod graciles exiguosq; surculos in peritoneum, quae porrigitur, ac in membranas tunicas ve sinistrum testem & seminaria ipsius vasa ambientes producat. Haec enim vena peritoneo, quae id lumborum carnibus insertitur adnata, deorsum super pubis os fertur: quod quāt superauit, atq; ex magni peritonei amplitudine

elabitur, in varios anfractus gyrosq; conuoluitur, quorum basis superiori testis sedi comata, ramulos in tunicam testis substantiam proximè continentem digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiam passim disseminatur. quemadmodum quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius docebit. Vena hæc sinistrum testem accedens, aliquando propaginem à caue caudice sub vena ad sinistrum renem exporrecte principio enatum asciscit: quæ non procul ab exortu sinistrorsum declinans prorepens, cum illa coit, vnaq; seminalis vena ex ambabus consurgit. Vena autem dextrum accedens testem, non à vena in dextrum renem protensa originem sumit, at à vena caudice aliquanto inferius, quam vena renibus exporrecte principium ducunt. Huius seminalis vena exortus, non vt reliquarum ferè propaginum in caua consistit latere, verum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, versus dextrum latus nonnihil hæc seminalis vena exuberanti ac veluti rotunda origine enascitur. Presenti vena ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatum testatur. Ego quoq; totam dextri testis venam à vena quæ reni offertur pronatam semel vidi. Quòd verò hæc vena dextrum testem ea serie

adeat,

Libro de
Vcnarum
Sectione.

adeat, qua sinistram sinistro testī porrigi dicebam, vel me tacente, cuius obuium esse sat scio. In mulieribus alia harum venarum est distributio. Quamuis enim illis par cum virorum venis sit exortus, ipse tamen magna ex peritonei amplitudine haud elabuntur, neq; ad pubis ossa pertingunt. Verum ad mulierum testes pinguibus membranis suffulta porriguntur, non vniuersae in seminaria vasa degenerantes, aut totae in testes exhaustae. Nam priusquam ad testes deueniunt, vtriusq; lateris vena bipartitur, ac vna portio venae virorum testī implicitate modo, seminarium vas efficitur. Altera verò in membranas quoq; pingues intertextas, in vteri latera digeritur, elatiorē ipsius fundi sedem potissimum implicans. Praeter seminales venas caua vbi lumborum vertebrae ipsiq; magne arteriae colligatur, ab ipsius inferiori sede quae vertebrae spectat, venas geniculatim diffundit, per foramina nervis in vertebrarum lateribus exsculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargentes in musculos vertebrae adnatos, à quibus rursus aliae soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis vsque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentum suppeditantes. Quum primum verò caua ad sacri ossis vsque summum descendit, atque iam magne

arterie (que ipsi prius ad sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedit , ac quo minus arteria osis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur , caua ipsi arterie se substermit , in duos equales partitur truncos , quorum hic dextro cruri , ille sinistro (vbi eas quas modo dicam deprompsere soboles) offeruntur . Sinister enim truncus (quod & de dextro etiam si non dicatur , per reliquam caue seriem intelliges) statim in ipsa partitione , aut potius vbi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur , ab exteriori ipsius latere venam promit maiorem ijs quas ad lumborum vertebrae & abdominis musculos , & alios ibidem dorso connexos disseminari diximus . Vena haec interdum ante caue supra hos sacrum partitionem principium ducens , transversim lumborum carnibus insertitur , ipsis & peritoneo abdominisq; musculis ramulos dispergens , & in canibus multo quam in hominibus manifestior . Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit venam , oblique deorsum versus exteriora fertur , figuram cum dextri lateris trunco Δ literae aut Y in hunc modum X inuersi non ab similem constituens , & aliquot surculos superioribus sacri osis foraminibus offerens . Deinde mox in progressu in duos impares ramos finditur . interior namq; gracilior est exteriori : ac mox duas edit propagines ,
 quartum

quarum alteram internam, alteram externam manifestioris doctrine gratia, dum Anatomem ostendo, appellare consuevi. Exterior itaque propago tota quodammodo inter sacrum & coxendicis os, quâ maximus nervorum crura petentium ducitur, in exteriora transversim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt: atque ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, & clunium cutis hac exteriori propagine venas mutuuntur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoque foraminibus dispensat, & alias his maiores in recti intestini musculos, cutemq; orbiculari sedis musculo obnatam digerit, quæ feculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per venam caavam huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu dignum diffundit ramum, qui in viris dextrum vesicæ latus amplectitur, et in plures scissus surculos, vesicæ cervicem seu penem adit, in eumq; numerose digeritur, ea semper serie ut cervici crassiores amplioresq; surculi, quam vesicæ fundo expurgantur. In mulieribus verò præsens ramus
ab int

ab interna diductus propagine pingui mēbrana
 suffulcitur, ac quibusdam surculis vesicam qui-
 dem adit, verum frequentioribus inferiorem
 fundi vteri sedem intercurrit, ramulos quoque
 spectabiles in vteri cervicē dispergens, per quos
 virginibus & nonnullis mulieribus, quæ primis
 mensibus vtero gerunt, menstruæ purgationi
 colari dissectionum professoribus visum est:
 quanquam et in reliquis mulieribus ab harum
 propaginum oris non minimum eius sanguinis
 profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli
 quinque numero venulas in medium longitudi-
 nis vteri cervicis diffundi astruunt, & dextra-
 rum venarū ora cum sinistrarum oris commue-
 re committiq; ac ab illis puellarum hymen con-
 stitui docent, venarū huc pertinentium copiam
 (vt in Arabum interpretum libris legitur) cen-
 tonem nuncupantes. Quod verò interioris rami
 sinistri trunci eius supra os sacrum facte diui-
 sionis adhuc reliquū est, ad pubis os contendit, et
 ab externo ramo trunci venæ caue sobolem as-
 sumit, quæ cum eo interioris rami reliquo con-
 gressa, vnā cum ipso venam efformat, quæ pri-
 mum peritonæum, ac dein decimum femur mo-
 uentium perforat muscolum, & ossis pubis fo-
 ramen permeans in crus emergitur, proprium
 sinum in elatiori eius foraminis sede sibi vendi-
 cans, quo simul cum sua cōiuge arteria ac item

neruo

neruo fertur, ac foraminis eius membranam,
 & nonum femoris motus autorem musculum
 transiens, illis quos perreptat musculis ramos
 porrigit. Quando autem in crus pertendit, in mu-
 sculos à pubis osse principium ducentes digerit-
 tur, in elatiorem videlicet secundi tibiam mo-
 uentis musculi sedem, qui à pubis osium com-
 missura enascitur. Humilior enim huius muscu-
 li pars à maiori crus petenti vena ramos sibi
 asciscit. Deim ab hac pubis ossis foramē transeū-
 te vena, rami in quinti femur mouētis musculi
 partem à pubis osse promatam, ac postmodum
 in octauum femur mouentem musculum & pe-
 nis etiam musculos digeruntur, à quibus surculi
 nimis quàm exiles in femoris interne sedis en-
 tem in inguinum regione prodeunt. Præter ra-
 mos autem illis musculis & cuti exporrectos,
 vnus etiam articulum coxendicis accedit, pro-
 prio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim
 subiens. Et vtcumq; multifariam hæc crus pe-
 tens vena digeritur, rarius medium longitudi-
 nis femoris superat, sed interdum præcipuus
 ipsius ramus quinto femur mouenti musculo
 dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc
 pertinet à maiori vena in crus deducta. Exte-
 rior vene caue trunci ramus, qui oblique crus
 accedit, priusquam peritoneum perforat, ab ela-
 tiori ipsius sede venam mediocri magnitudine
 exprom

expromit, que sursum ad abdominis anteriora
 per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam
 utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum
 peritonæo connexa ad rectum abdominis mu-
 sculum conscendit, peritonæum perforans in in-
 ternam posteriorem, & recti abdominis muscoli
 sedem inseritur, & utrinque varias soboles in
 transversum abdominis musculum, & ipsi in-
 cumbentes obliquos reliquasque proximas sedes
 distribuit, recto tramite sursum sub recto mu-
 sculo protensus. Vbi verò ad abdominis mediū
 paulo supra umbilici regionem prorepit, ipsius
 extremum in plures surculos diffeminatur, qui
 ramulos spectant, quos à vena sub pectoris osse
 ab elatiori thoracis sede delata, diffundi com-
 memoravimus. Huius venæ interuentu ma-
 millis cum utero communionem esse credimus,
 eius quippe beneficio ex mamillarum venis in
 uterum quum fetus nutritur, sanguinis re-
 tractionem: quum autē mulier lactat, ex uteri
 venis in mamillarum venas menstrui sangui-
 nis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum
 est omnibus. Venam enim deorsum ex alto
 procurrentē, ramos mamillarum corpori diffun-
 dere, nemo non scribit: etiā si id non adeò obiter
 concessum esse velimus. Vena verò ab imo sur-
 sum conscendens, non ita procul ab uteri venis
 originem ducit. Deinde alteram venam in ortu
 quasi

quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim venæ cauae sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procedens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit venam, quæ ad pubis ossis medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, viris in penis inuolucrum & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas *ρυμφή* vocant) vicinasque sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro vena sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in vterum (uti medicorum vulgus arbitratur) descendat: sed uti prius monebam, illa ab ijs quæ in vterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipse principium ab exteriori ramo sinistri trunci venæ cauae pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducētib; atque in vteri cervicem ipsiusque fundi humiliorem sedem diffusis.

Venæ cauae soboles in crus digestæ.

CAPVT X.

PRæter cauae propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquousque propagatam, ad crus duæ descendunt venæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foram

foramen ad quosdam interiozem femoris sedem
 amplexantes musculos perrepentem, supra fe-
 moris medium cessare, superiori Capite narra-
 uimus. Altera verò maior, caterarumq; vena-
 rum in crus sinistrum (quod & de dextro in-
 telliges) excurrentium caudex ab externo ra-
 mo sinistri trunci vene caue supra os sacrum
 partitionis pendet. Presens vena simulatq; è pe-
 ritoneo elabitur, elatiorem coxendicis osis se-
 dem ad internum latus sedis, qua sextus & se-
 ptimus femur mouentium muscoli descendunt,
 in inguina labitur, ac anteriorem (versus inte-
 riora tamen magis) femoris regionem subit, &
 nullo occultata musculo sinui insidet, qui in in-
 guine efficitur à longo graciliq; musculo tibia
 mouentium primo, vnà cum octauo femoris mo-
 tuum autore. Vena itaque huic sinui seu cau-
 tati incumbens, in plures ramos discinditur, at-
 que quo iniurijs minus redderetur obnoxia,
 primis suis distributionibus Natura frequen-
 tes glandulas (vti in axillis fit) hic circumpo-
 suit, que firmam stabilemq; vene propagationem
 redderent, & quem diximus sinum cum
 vena simul, & arteria neruoq; hac descenden-
 tibus opplerent, propugnaculumq; quoddam his
 vastis efficerentur. Prima huius vene crus pete-
 tis propago insignis est, ac ab interiori vene la-
 tere principium ducens, ad interiozem femoris
 cutem

cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem versus malleolum internam sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, variè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus venarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruavi, verùm quàm interiori exporrigitur malleolo, vniuersim nõ eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurret, aliquando verò (sed rariùs) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie plurimum variat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hic commixta, ad minimum digitum ipsiq; proximum præcipuè deducitur, aliquando versus pollicem & indicem excurret. Breuiter in eodẽ homine, vix parem vnquam reperias huius propaginis ramorum in vtrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissimè inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent. siquidem inordinatè ad cutem permeant. vt plurimum autem in superiorem internae femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, vtrobiq;

vnam emittit sobolem, ac interior quidem fe-
 moris interiora & inguina, ipsumq; quasi peri-
 neum seu interfemineum accedit, quod sedes
 est inter anum & testes, aut muliebri pudendū
 consistens. Exterior autem soboles, quæ & cras-
 sior est, femoris anteriora & exteriora sub cu-
 te perreptans, similiter ac interior in sirculos
 digeritur. Quum grandis hæc propago ad me-
 dium femoris longitudinis quasi deuenit, no-
 tati dignos ramos hic etiam in cutem disper-
 git, & inter ceteros vnum gracili longoq; mu-
 sculo porrigit, quem tibiam mouentium pri-
 mum recensuimus. Ceterum quando ad genu
 articulum velut ad posteriora orbiculatim ea
 propago nonnihil conuoluitur, duas quoque
 emittit soboles mutuò quidem mole pares, sed
 exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem
 secundum patellam dispergitur: altera inte-
 rioris genu sedis versus genu flexum, cutem ac-
 cedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus
 deesse, aliquando impense gracilis reperitur:
 tunc scilicet cum propria genu flexus cutē ac-
 cedens vena, solito amplior visitur. Ad interio-
 ris sedis tibie cutē à magna hac propagine, &
 antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur,
 qui impari numero sparsi, rursus cum proximis
 venis variè coeunt, inuicemq; rursus dirimuntur.
 Super elatiorem verò pedis regionem, vena
 hæc

hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. Præter hanc maxima in cruris subiens vena è regione nuper dictæ propaginis, venâ promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutè, & eius sedis musculos quoq; distribuitur. Postquam verò maxima vena hæc edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignè ramum septimo & nono tibiâ mouëtibus muscularis comunicat, à quo etiâ tenues surculi in cutè deriuantur. Deinceps aliâ magis in profundum distribuit venam, nuper commemorata ampliore, quæ per quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosq; in octauum tibiæ motuum autorem musculum dispensat. Ab hac etiam plures venarum soboles in vniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteris autè præcipua finè eius venæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se assumit, eoq; aduclta, deorsum magis ad genu usque quodammodo inter musculos occultata descendit. Ceterùm maxima vena sensim ad femoris os versus posteriora contorta, ramulos oppido quàm exiles grandioribus femur petëtibus nervis offert, qui in mēbranas nervis obductis digerunt.

Dein aliam emittit propaginem, quæ in posteriore femoris cutem excurrens, furculos etiã sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ vnà cum ipsa commiscetur, & vena ex duabus confluens, sicuti relatum est, cutem adit. Crebrius tamen duæ à grandi vena enascuntur propagines, vna humilior altera. Hæ in progressu inuicẽ vnitæ eã constituunt venam, quæ hic in cutem promittitur, ac vbi ramulos sursum in posteriorem femoris cutẽ germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij rectà, alij obliquè, alij transuersim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicem coeuntes permiscuntur ac vniuntur, & deniq; cum vene ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora declinem sub cute ferri diximus. Atque, vt semel dicam, huiusmodi hic venarum implexus digestioq; conspicitur, vt cutem suræ varicum affectu crebrius (perinde ac temporum & interne cubiti sedis cutem) implicari non mirũ sit. Præsens vena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem vsq; prorepens

repens inibi cessat, aliquando alijs ramulis per
 tibie exteriora huc pertinentibus cōmiscetur,
 & secundum exteriore malleolū porrecta, pe-
 dis superiora adit, nonnunquā verò & inferio-
 ra, nullibi interim in altū à cute demersa. Cæ-
 terum grandis vena femoris ossi quemadmodū
 scripsimus accumbens, adeò ipsi aduoluitur, vt
 iuxta genu articulum mediam inter duo hu-
 miliora femoris capita sedem occupet, Hic in
 duos impares ramos deducta interiorem (qui
 exteriori multo gracilior est) ad suræ muscu-
 los, præcipuè verò ad pedem mouentiū primum
 & secundum, deorsum mittit, surculis quibus-
 dam horum superficiem implicans, & subinde
 etiam surculos in progressu ad interne tibie
 sedis cutem dispergens. Quum verò interior hic
 ramus ad tibie humiliorem vsque appendicem
 perrepsit, atque in dictam nuper cutem surcu-
 los diffudit, sub interiori malleolo reflexus, in-
 ternum pedis latus ad pollicem vsque accedit,
 inibi in cutem vt plurimum absumptus. Ra-
 rius nanq; inter calcem & tibie os vnà cum
 tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ra-
 mus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exte-
 rior ramus magnis illius in poplite latitantis
 partitionis nō procul ab exortu in binis rur-
 sus diducitur propagines, quarū maior eademq;
 interior penitus inter musculos posteriore ti-

bie sedem occupantes immergitur. Primum nanq; inter capita primi secundiq; pedem moventium musculorum rectè descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hinc à tibia pronatos fertur, interdum etià ligamentum cõtingens, quod fibulam tibiæ ossi secundùm tibiæ longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profecto longè paucissimi in cutem subeunt. Iuxta mediũ ferè longitudinis tibiæ præsens interiorq; propago in duos partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo ramulum offert, ac totus quodammodo unà cum tendinibus à posteriori tibiæ sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, & sub musculo secundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos surculos pollicis & item indici, medio autè digito unicum præbet, itaq; absimitur. Quanquam frequentissimè hic interioris illius propaginis ramus (quæadmodũ & nervus pedis inferiora subiēs) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem accedente. Verùm alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo antè ad medium longitudinis tibiæ fieri dicebã, fibulæ exporrigitur: &

quum

quum ad infimam tibiæ sedem pertingit, atq; ligamento membraneo, quod tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi committit, proximus est, sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, vnà cum tendinibus per tibiæ anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac musculus pedis digitos in exteriora abducentibus surculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauæ pedem mouentium musculorum tendinibus in pedis humiliora profici scitur, atq; in minimos digitos dispensatur: nisi fortè interior ramus inter tibiæ os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis surculos exhibeat. Variæ enim hic (si alicubi profecto) venarum series occurrit. nam crebrò (quod etiam diligenter in sanguinis è vulneribus fluxu obseruandū est) conspicias internam illam propaginem, quam in posteriori tibiæ sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibiæ sedem contingit, sobolem inter tibiæ os & fibulam per membranicum ligamentum porrigere, quæ secundum tibiæ longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibiæ sede deorsum properat, ad medium tibiæ non amplius insigni diuisione dissecta, sed sola

pedis inferiora, omnesq; digitos aduente. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibiae sedem occupantes alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magne in poplite diuisionis, que ad superiorem fibule appendicem fertur: & quum à propagine quam tibie posteriore sedem occupare dictum est, in anteriores tibiae musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimū & sextum pedem mouentium musculos prorepat, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibiae sedis occupantes. Alias verò hæc exterior propago in exterioris tibiae sedis cutem potissimum frequentibus surculis dispergitur: & præcipuo ipsius surculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perrepat, alijsq; huc pertinentibus venis commiscetur, nusquam in altū mergens. Quum itaq; differens variaq; adeò venarum tibiae & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eã non secus quàm in manu faciendum præcepi, in variorum hominū cruribus vinculo interceptis, aut calēti aque immer-
 sis contemplari, modo eam sobolem in superficie

excurrentem, venarum secādarum gratia ex-
 pendendam duxeris. Ego enim parum superfi-
 ciarias pedis venas morari soleo, quum iuxta
 genu ipse eas exercitiū nomine non semel ape-
 ruerim: quodq; omnes pedis venis ab eodē trun-
 co, qui scilicet per inguina crus subit, principii
 ducant. & arbitror Græcos vix alias secuisse,
 quā quæ internum genu regionem perreptat,
 & in obesis mulierculis vel ob continuā cru-
 ris ligationē latet, & dein quæ malleolos am-
 biunt. Ad eō ut etiam nostræ etatis medicos mi-
 rer, qui cū alicubi legerint quatuor venas ad
 pedis superiora pertingere (vti & ego vel sub-
 cute enarraui) quatuor pedi adscribunt venas,
 quas magno supercilio in sanguinis missione
 distinguunt, interim ignorantes ipsarū progres-
 sum & exortum, ac longē grauiori periculo in
 pedis superiori sede cum neruorū, tum tendinū
 occasione, venas secari, quā eam quæ sub ge-
 nu, atque ad malleolos consistit. vt modo ele-
 gantem promptumq; sanguinis fluxum silentio
 præteream. venarum autem quas illi statnunt,
 primam Saphenā, & matricis venā, & virgi-
 nalem nuncupant, atq; illam ad internū mal-
 leolum reponunt. Secundam exteriori malleolo
 ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ
 pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica
 dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam
 renalem

venalem constituunt, eam iuxta minimū digi-
tum diuidentes. Quòd verò ad totius venæ ca-
næ administrationē spectat, sedulo in sequenti-
bus libris persequar, vbi earum partium quas
interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id
in fine quinti & sexti & septimi librorū ac-
curatissimè. Nam & in septimo communē ve-
narum, arteriarū & neruorum in manus ac
crura pertinetiū sectionis rationē instituemus.

De umbilici vena.

CAP XI.

IN quinto libro organa foetus peculiaria per-
sequitur, illum tribus tunicis seu inuolu-
cris in vtero inuolui contineriq; audies, quorū
extimum Graeci χορίον, Latini verò secundinā
& secundas, interdum & loculos, vti & ipsum
vterum, appellant. In hoc quum infans vtero
geritur, venarum arteriarumq; in vteri fun-
dum pertinentium fines terminantur, ac ve-
lut in nouas venas arteriasq; cessant, quæ nu-
merosissima ramorum serie in extimum illud
involucrum digeruntur. Venæ hæc ac arteriæ ex
infinita propemodū ramorum serie sensim in
pauciores colliguntur, ac mutuo cœunt, venæ
quidem venis, arteriæ autem arterijs semper
vniuntur. Ex his ramis rursus inuicem cœuntibus
grandiores paucioresq; tantisper constituuntur,
donec tandem omnes venæ in duas finiantur
venas, & arteriæ item in totidem arterias.

Venæ

Vene ac arteria ad hunc modum ex secundina collecta, reliquas duas solum involuentes tunicas penetrant, quae etiam à venis ramulos per illarum membranæ corpus excurrentes mutuantur. Quum verò vene ad umbilicum usque prorepserint, mox in unam coeunt venam: imò subinde etiã una tantùm visitur vena, simulatque à secundina abscedit. Hæc umbilicum ingressa peritoneo adnectitur, & sursum conscendens patula iecoris scissuræ insertitur, quæ ad dextrum mucronatæ cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit venam, eamq; per iecoris substantiam versus caavam iecoris sedem deducit, non procul à portæ venæ caudicis exortu. Atque id sedulo inter secandum venit expendendum, ne si obiter primum vena in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum caavamq; iecoris medium inferi existimes, & non accuratè id iecoris foramen in homine (cui id priusatim obtigit) expendas. Nonnullis animalibus, ut catulis, vnus aliquando & alter ramus in mesenterij centrũ, ab hac vena priusquam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quædam Galeni loca in libro de Fœtus formatione, vbi is iecur ante cor, ex huius venæ ductu formari astruit, nõ segniter animaduerti velim.

Arteriariū
ductus.

velim. Arteriae autem umbilico insertae deorsum ad vesicæ fundi latera porrectæ, ramis magnæ arteriæ post præcipuam supra os sacrum arteriæ divisionem cōtinuantur. Arteriæ enim umbilicum ingredientes, illis magnæ arteriæ propaginibus vnuntur, quas per pubis osium foramina in crus descendere docebimus. Umbilici venæ beneficio fœtus enutritur, & arteriarum munere ipsius insitus calor reficitur. Cæterum quando infans nascitur, hæc vasa simul cum meatu quo ex vesicæ inter intimū & secundum fœtus inuolucrum, illius vrina effertur, ab obstetricibus iuxta ventrem præscinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumunt inuolucra fœtus plerunque deglutientia. Quod horum vasorum in corpore adhuc reliquum est, temporis successu exarescit, membranæq; profus redditum, instar funis suam cavitatem deperdit. Qua autem sectionis ratione hæc non modò in fœtuum, sed & senum anatome obserues, in quinto libro vbi nutritionis generationisq; organorū sectionem persequar, prolixè audies. Ne verò venam in adultis hominibus à nobis prætermisam quis arbitraretur, hic umbilici venæ quemadmodum in illis apparet, meminisse volui. Ab umbilico igitur ad iecur vena exporrigitur, quæ iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque hæc omnia

omnia in aliquandiu natis arida ac veluti ner-
uea, multoq; adipe obducta visuntur, in facti-
bus verò ab alijs venis nihil variant. Nunc
itaq; tempestiuum erit magnæ arteriæ distribu-
tionem aggredi. Venæ enim arterialis sermo-
nem tantisper intermittam, donec simul arte-
riam venalem pertractare, integrum erit.
quippe operæ precium est, sermonem vtriusq; com-
munem instituire.

Vnde arteria magna Principium ducat,
& in quos ramos ipsius ascendens
pars digeratur.

CAP. XII.

Longè minor inter medicorum ac philoso-
phorū proceres de grandis arteriæ, quàm
de venarum neruorum que principijs est dis-
sensio. Hippocrates nanque, Plato, Aristot-
eles ac Galenus pariter cor arteriarum fon-
tem ac originem (vti sanè est) statuunt. Quippe
erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris
sententia, arterias docens simul & venas cum
neruisè cerebro nasci: non minus sanè quàm à
veritate simul abhorret eius autoris placitum,
qui spurium tractatum de venis, Hippocra-
tis libro de Natura humana interiecit. Quan-
doquidem, vt cætera taceam, cerebrum vitalis
spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per cor
pulsuentis, quemadmodum cor, non est princi-
pium, ac arteria nullibi quàm vbiè corde pro-
nasci

nasatur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus nõ secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborum virgulis illarum initium recenseret. Verùm etiamsi non philosophiæ modo, sed & medicine principes cor arteriarum fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiunt, quum hi quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt.

Arteriæ ortus sedes.

Ceterum hæc dissensio de cordis ventriculis finibus ve potius, quàm de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis ventriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnam arteriam originem ducere attestabimur, vbi tertium ventriculum (post dextram videlicet membranam arteriæ venalis orificio præfectam) Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Diffinitione venarum sit sententia, nisi fortè perperam Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simulatque enasatur, duos graciles promit surculos, qui coronæ prorsus modo cordis

Coronales arteriæ.

cordis basim unà cū coronali vena amplectentes, cordi secundū ipsius longitudinem ramos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, vbi cordis substantia crassior visitur. est autem id potissimum in ea cordis sede, vbi sinistrum ipsius sinum continet, & quā septum vtrisque sinibus commune porrigitur. Coronarium arteriarum ortus post membranas consistit, quæ resumptionem spiritus sanguinis; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verū & si coronarium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magne arteriæ orificij latere originem ducit. una namq; hinc à tergo dextre membrane pronascitur, altera autem à posteriori eius orificij sede principium sibi vendicat, à tergo posterioris membrane à sinistra interim membrane tergo nulla pronascente. Postquam verò magna arteria coronales deprompsit, à cordis basis centro sursum quodammodo sub vene arterialis caudice conscendit, ac cordis involucri perforans bipartitò scinditur, ac unam ipsius partem, quæ grandior est, deorsum ad quintam thoracis vertebram, & deinde per reliquam dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus

Caudicis
arteriæ bī
partitio.

sedibus distribuenda sursum properat, ac statim
 in progressu asperæ arteriæ innitens, ac vene
 caue inter membranas thoracæ intersepientes
 substrata, ex sinistro ipsius latere ramum di-
 stribuit obliquè sursum ad primam sinistri la-
 teris costam exprorectum, qui quidem quæ pul-
 moni accumbit atq; sinistra thoracæ intersepien-
 ti membrane alligatur, nullas derivat propagi-
 nes: verùm simulatq; primam thoracis attigit
 costã, ab humiliori ipsius sede propaginem de-
 orsum diffundit, quæ costarum radicibus atten-
 sa, in tria quatuor superiorum costarum sini-
 stri lateris interualla singulas soboles spargit: à
 quibus rursus surculi in dorsale medullam, &
 musculos thoraci vertebrisq; hinc instratos excur-
 runt. Cæterùm ab elatiori sede eius obliquè ad
 primã costam conscendentis rami, alia enasci-
 tur propago nuper commemorata multo am-
 plior, quæ ad septimæ cervicis vertebrae latus
 obliquè repës, in huius lateris transuersi proces-
 sus foramen se inserit, ac deinde per transuerso-
 rum reliquarum vertebrarum processuum fora-
 mina conscendens, perinde atq; hæc excurrens
 vena digeritur. Nã in progressu dorsali medul-
 læ surculos derivat ea subingredientes forami-
 na, quæ nervis emittendis rerum Opifex excul-
 psit. Deinde & musculis cervicem hinc occupan-
 tibus ab illa propagine ramuli quoq; spargun-
 tur

tur. Quod verò eius reliquum est, simul cum comite vena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atq; in sinistram duræ cerebri membranam sinum exhauritur. Præter hanc propaginem vertebris exporrectam, arteria quam obliquè ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anterioraq; petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracæ intersepientis membrana adherens, declivis perfertur secundum pectoris ossis sinistram latum, quæ ipsi costarum coarctatur cartilagineis. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos venam hæc repente dispensari vetulimus, præterquam quod nulle soboles à presenti propagine cutem accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillæ corpus pertingant. Quæ enim hæc arteria propago pectoris ossi exporrigitur, verarum costarum cartilaginiu interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem intersepit; & in glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistram mucronatæ cartilaginis latum thoracis

h
cavi

cavitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodammodo regionem procedit, in progressu utrinque ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arterie terminos respicit, quam huc ab imo fissum contendere docebimus. Vbi arteria obliquè ad primam protensa costam, haec tenes commemoratas edidit propagines, sinistram adituram axillam, & musculum perforaturam dorsi moturum secundi paris sinistrum, ab ipsius elationi parte priusquam è thorace penitus labitur, notatu etiam digne magnitudinis ramum derivat, qui in posteriores cervicem occupantes musculos ad occipitum usque disscinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primum illa arteria thoracis cavitatem, & primam costam exiit, utriusque vicinior axillae redditur, ex posteriori ipsius sede ramum utrumque insignem spargit in cavam scapulae regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc ex superiori ipsius regione aliam, sed non adeo crassam, depromit sobolem, quae ad humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulae gibbum in ramulos digeritur, quorum unus cum humerali vena ubi adhuc in alto recoditur aliquot usque prorepat. Huic soboli alius succedit ramus, nonnihil demissius ab axilla petente arteria

enatus

enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi
 instratos numerosa propaginum sobole digestus.
 Dehinc ramuli in glandes axillæ cavitatē op-
 plentes ab hac arteria admodū rari spargūtur.
 Quinetiam priusquā tota arteria in manū ab-
 sumenda feratur, propago quedā thoracis late-
 ri exporrigitur, potissimum in musculū excur-
 rens, cuius beneficio brachium quodāmodo de-
 cliue dorso adigitur. Quod presentis arterie iā
 superest, axillari vena concomitatū, ac in bra-
 chium procedēs penitiūs occultitur, & primum
 graciles ramos internæ musculorum humerum
 amplexantium sedi, & membranæ nervos con-
 tinentibus distribuit. Insuper deorsum sensim
 adhuc prorepens, & continuo interiori axilla-
 ris trunco attensa, aliam emittit propaginem,
 quæ secundum posteriorem humeri sedem, quā
 ipsi cubitum extendentes muscoli adnascūtur,
 oblique prorepat ad externum humeri tubercu-
 lum contendens. Hæc enim propago vnā cum
 vena quam hæc duci retulimus, & dein cum
 quarto brachium petente nervo ad externam
 cubiti sedem pertingit, & sub musculorum ca-
 pitibus aliquousq; deductus cessat, qui hic ab
 humeri externo tuberculo principium ducunt,
 & partim radij, partim autem brachialis, par-
 tim verò digitorum motibus famulantur. Vbi
 autem sinistra manus arteria has soboles diges-

sit, inter duos cubitum flectentes musculos re-
 condita, ipsiq; ramulos præbens, ad medium
 cubiti articuli flexus prorepat, hic vtrinque ra-
 mulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubi-
 tum flectentis posteriori insertioni innitens,
 hicq; subinde pulsus euidentem edens. Hinc ar-
 teria inter musculum secundos quatuor digito-
 rum articulos flectentem, & illum qui tertios
 eorundem digitorum articulos flectit, mergi-
 tur, ac vbi nonnihil per cubiti internam sedem
 prorepsit, bipartitò scissus vnum ramum radio,
 alterum vlnæ exporrigit. Qui secundum radiū
 fertur, cuiusq; pulsus indies in ægris explora-
 mus, non procul à brachialis radice sobolem
 deriuat, quæ sub tendinibus pollicem extenden-
 tibus ad summam manus externam sedem pro-
 currit in musculos digesta, qui inter primū pol-
 licis os & postbrachialis os indicem sustinens
 collocantur. Quando ramus radio exporrectus
 illam emittit sobolem, vnà cum tendinibus digi-
 tos flectentibus transuersum brachialis liga-
 mentum transfreditur, & sub dilatescente in
 summa manus tendine, similiter ac vena huc
 pertinet, & nervus quoq; illi attensus in tres
 ramos disseinditur, quorum vnus in duas di-
 remptus propagines internam pollicis regionē
 accedit. Secundus verò duplici ramo internam
 indicis sedem implicat. Tertius autem indinisus
 inter

internum latus interioris medij digiti sedi: con-
 scendit. Ramus arteriæ qui vlnæ exporrigitur,
 similiter per transversum brachialis ligamen-
 tum manus volâ subit, & duos ramulos mini-
 mo digito & totidem anulari, vnum autē me-
 dio offert, sed interim nullam sobolem in exter-
 nam summæ manus sedem dispensat. quâvis in-
 terim vnam illis musculus porrigit, qui exter-
 num latus postbrachialis ossis occupât, quo mi-
 nimus digitum suffulcitur. Rami vlnæ exporre-
 ti motum haud manifestò percipimus, nisi ho-
 mo admodû gracilis ac macilentus, aut magno
 pulsu præditus fuerit. Quippe Natura vt omnes
 propemodum arterias, hunc quoq; ramum reti-
 net, tendinibus magis quàm is qui radio expor-
 rigitur, occultatum, atque ita nusquam earum
 portionem Natura in cutem conspicuè emittit,
 quemadmodum soboles à venis passim & fre-
 quenter perferri prius commemoratum est. Me-
 ritò igitur nullam in extremis manibus à fo-
 ris aliam à nuper dicta, quam pollicis ac indici
 ascripsimus reperies arteriâ, quia ne musculus
 quidem vnus inibi consistit. At interna regio
 quoniâ pluribus est septa musculus, ideo multas
 quoq; arterias sibi vendicat. Ad hunc sanè mo-
 dum primus arteriæ magne partis superiora
 petentis ramus diuaticatur, qui ad primam si-
 niſtri lateris costam contendit. Maior aut am-

pliorq; ascendens arteria partis portio aspera
arterie inmitens, recta sursum ad glandium in
iugulo repositum properat. id enim arteria huic
similiter ac venae lectuli modo subsistitur, ac
ipsius beneficio ramorum scissio iniurijs inno-
xie ferendis promptior efficitur. Quum vero
in hunc modum arteria sursum tendit, prius-
quam elatiorem pectoris ossis sedem superat,
adhuc in thoracis amplitudine in duos impares
ramos finditur. Sinister, qui gracilior est (am-
plius tamen & ipse) non nihil oblique in leuam
deflexus, sursum cum interiori iugulari secun-
dum aspera arterie sinistrum latus per cerui-
cem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris
arteria censetur. At dexter ramus sinistro cras-
sior, similiter sursum tendit: et simulatq; prima
thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere
arteriam promittit in easdem prorsus soboles di-
scissam, quae a ramo, qui sinistrae manus offer-
tur, pullulare scripsimus: ad superiorum videli-
cet costarum intervalla, ad transversos cervicis
vertebrarum processus, ad pectoris os, ad poste-
riores in collo locatos musculos: & ut rem in
paucis contraham, in eisdem omnino ramos dige-
ritur, in quos sinistrae manus arteriam desinere
comemorauimus. Quod vero maioris dextriq;
rami adhuc superest, crassitie illi congruit ramo,
quae secundum aspera arterie sinistrum latus pro-
reperere

Dextra so-
poralis.

reperere

reperere paulò antè diximus. atq; is huc porrigitur, ita vt ille dexter: secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, ac huius lateris soporale constituit arteriã, quæ vti & sinistra nasotis nuncupatur. Quum autem sinistra lateris soporalis arteria (perinde ac dexteri etiã) ad fauces vsq; pertingit, in duos discinditur ramos, quorù grãdior idemq; interior fauces subit, ac mos laryngi & linguæ propagines derivãs, ad caluariæ basim properat: priusquam verò in caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos. Maior per peculiare foramẽ nulla concomitatus vena, caluariã inibi ingreditur, vbi glãdula cerebri pituitã excipiẽs in quodam osis cuncũ referentis sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu vtrinq; singularis emittit propagines, ac vnã per propriũ foramen ad narium amplitudinẽ dispensat, quæ suo extremo inter nasi cartilagines, adeoq; ad nasi vsq; extremum ita cum aliquot faciei arteriis deperditur, vt tactu etiã ipsius motum inibi percipiamus. Altera propago in latus sinistrum duræ cerebri membrane multipliciter discinditur, ipsum autem arteriæ corpus duas illas diffundens propagines bipartitur, & caluariæ basi suffultum, itaq; diuisum in anteriora nonnihil tantisper repit, donec demò ipsum colligatur. Subinde verò huc vsq; non diuisa, neque

collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Ut-
 cunq; autem sit, siue simplex huc pertingat, siue
 prius in duas partes diuisa hic se rursus colli-
 gat, inibi insignem utcunq; ramum per secundi
 neruorum cerebri paris foramen ad oculum &
 anteriorem temporalis muscoli sedē distribuit.
 Quod verò ipsius reliquum est, duram cerebri
 membranam perforat, ac partim in tenuem ce-
 rebri membranam, partim ad sinistrum cerebri
 ventriculum conscendit, plexum inibi faciens
 quem secundinis seu extimo fœtus inuolucro tū
 comparabimus, quando cerebri vasorum seriem
 secundo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam
 paulo diffusius que iam postremo loco com-
 memorauimus repetam. Alter ramus arteriæ partis,
 uti dicebam, ad caluariam ducte, cum coniuge
 vena in posteriora secundum caluariæ basim
 fertur, & ramulum musculis cervicis verte-
 brarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta
 primæ secundæq; vertebrarum interuallum of-
 fert. ac dein caluariam ingreditur: & commu-
 ne foramen cum sexto cerebri neruorum pari
 nactus, simul cum vena in sinistrum seu secu-
 dum duræ cerebri membrane sinum exhauri-
 tur. Porro sinistra soporalis ad fauces diuisionis
 exterior graciliorq; ramus, genis seu buccis ra-
 mulum offert, penitus latitantem. Insuper in
 duas propaggines sectus, unam sinistro tempori,
 alteram

alteram secundum sinistrae auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atque in hunc sane modum ascendens arteriae pars in ramos finitur.

Amplioris descendensque; magnae arteriae trunci in suos ramos series. CAP. XIII.

TRUNCUS magnae arteriae deorsum ad thoracis vertebrae explicatus, ab infima ipsius sede qua vertebrae incumbit, non autem lateribus, utrinque propagines in octo inferiora thoracis intervalla derivat, quae similiter ac venae coniuge carentis rami secundum intervalli ductum ad costarum usque cartilagineas in veris costis prorepunt, spuriarum vero costarum intervalla excedunt, in abdominis latera magis quam ipsae costae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem medullam per foramina nervorum gratia in vertebrae sculpta, ac deinde ad musculos vertebrae thoracis; adnatos sparguntur, pari omnino serie qua venam coniugis expertem disseminari superius proditum est. Ipsae autem arteriae truncus vertebrae corporum sinistrae sedis quodammodo innitens, deorsum sub septo transverso qua id undecimae thoracis vertebrae corpus respicit, extra thoracis amplitudinem labitur, ac mox utrobique septo transverso unam offert propaginem, quae in plures secta surculos, in humiliores septi iuxta verte-

bras sedem precipue deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoq; ipsum cordis involu-
crum quâ id septo adnascitur spurgens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede, vnum promit truncum, ramos in ventriculum, iecur, bilis vesiculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque vbi ventriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præ-
sens truncus simulatq; prodit, elatiori sede inferioris membrane omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hunc qui gracilior paulo est dextrorsum, illum verò qui modicè amplior visitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus vene porte in glandoso corpore, quod sub ventriculi posteriori sede huic omenti membrane intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede surculum inferiori omenti membrane, ipsi que adeò colo intestino hic deriuans. Post hunc ab elatiori parte sobolem ventriculo exporrigit, que in posteriorem ipsius sedem quæ is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arterie ramus ad iecoris cauum tendens, duas denuò profert soboles. Vnum cum vene porte ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus

pellamus, secundum cuius mediam longitudi-
nem & aliquousq; ad ieiuni intestini initium
ea soboles porrigitur. Altera nuper commemo-
rata paulo amplior, ad dextram fundi ventri-
culi sedem retorquetur, & superiori omenti me-
brane innixa, ex elatiori sede in anteriora &
posteriora fundi ventriculi ramulos frequenti
sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede
alias in omenti superiorem membranam ducit.
Atq; hæc arteriæ cum portæ venæ ramo hæc ex
porrecto ad medium fundi ventriculi cessat.
Quod verò dextræ arteriæ rami adhuc super-
est, postquã ab eminentiori duos insigniter exi-
les surculos bilis vesiculæ transmisit, in ramu-
los aliquot sectum ad iecoris cauum termina-
tur, non admodum altè in iecoris substantiã dis-
seminatum. Sinister ramus ab arteriæ caudi-
ce prodiens, quem dextro modicè crassiores
esse dicebamus, inferiori quoque omenti mem-
brane ipsiusq; glandoso corpori committitur,
coniungens se venæ portæ ramo, in tot quot il-
le soboles digerendus. Mox enim præsens arte-
riæ ramus ab eminentiori sede propaginem
ventriculo qua dorso innititur offert, que pri-
mum sobolem vnam vtrinq; in mediam ven-
triculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis
exporrigit. deinde sursum ascendens, venæ
portæ modo superius ventriculi orificium co-
ronæ

rone inſtar appoſitiſſimè cingit, ramulos ven-
 triculi corpori & graciles ſurculos ſtomachi
 termino, quo is ventriculo continuatur, diſtri-
 buens. Inter reliquos autem ramos vnus ſecū-
 dūm ventriculi ſuperiora dextrorſum expor-
 tetus, ventriculi humilius adit oriſcium, ſurcu-
 los quoq; in progreſſu anteriori & poſteriori
 ſedibus ventriculi depromens. Sinister arterie
 ramus lienem potiſſimum accedens, ab humi-
 liori ipſius ſede propaginem in inferiorē omenti
 membranam diſſundit, quæ paulò poſt exor-
 tum in duos ramos inuicem valdè diductos di-
 ſcinditur, numeroſam arteriarum ſobolem de-
 orſum in nunc dictam omenti membranam et
 colon inteſtinum propagantes. Hac edita pro-
 pagine, ſinister ille arteriæ ramus ſinistrorſum
 magis ducitur, & vene ipſi attēſe ritu in duas
 diſſunditur arterias: & hæ ruruſus in alias tan-
 tiſſer dirimuntur, donec frequenti ramorum
 ſerie lienis cauo ſecundūm rectam lineam im-
 plantentur. Priuſquam verò omnes arterie in
 lienem ceſſent, ab humiliore parte eius quæ de-
 miſtorem lienis ſedem adit, plerunq; ramulus
 inferiori membrane omenti offertur. Deinceps
 ab illa arteria, quæ inſimæ lienis arteriæ proxi-
 ma eſt, priuſquam hæc in lienem deperditur,
 propago pullulat, quæ ſuperiori mēbrana omenti
 ſuffulta, dextrorſum ad ventriculi fundum
 cont

contorquetur, *sinistramq;* ventriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membrane omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem aduentibus arterijs ramuli enascuntur, qui *sinistrum* ventriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à venis lienē petentibus propagines eodem pertinere, superius commemoratum est. Caterum à magne arterie corpore, paulo inferius quàm truncus cuius iam seriem absolvimus, principium ducit, ab elatiori quoque corporis parte alia promitur arteria, que in superiorem mesenterij sedem in plurimas soboles diffusa, venę portę modo excurrit in ieiunum, & *ilium* & coli intestini partem, que à iecoris cavo ad dextrum renem vsq; pertinet. Post hanc inferius paululum ab utroq; magne arterie latere, ampla educitur arteria in *sinisteris* renem, quemadmodum & vena, transversem prorepens. Hęc arterie in venas integre absumuntur, vixq; venarum modo ramulos notati dignos in pinguem renum tunicam disseminant. Insuper ab arteria *sinistrũ* renem accedente, ac demissis plerunq; quàm ea que *sinistro* reni offertur, principium sumentis, *seminales* arteria non enascitur, sed frequentissimè (vt et dextri testis arteria) ab arterie magne corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilioris quàm

Renum arteria.

Seminales arterie.

quàm dextræ seminalis vene initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede seminalium arteriarum exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem caua vene corpus transcendens, dextræ seminali vene attenditur, quousq; pubis os superans, ac ex magna peritonæi cavitare excidens, ipsi vene permisceatur, atq; cum illa anfractus gyrosq; efformet, quorum basis humilior' ve sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum sinistra seminalis arteria sinistræ congregitur vene, & in mulieribus quoq; arteriarum series earundem venarum distributioni penitus congruit. Vt scilicet media arteriarum pars in testes adeat, seminaliaq; vasa constituat, altera autem simul uteri implicet. Enarratis hæcenus propaginibus, alia succedit, inferius quàm seminales arteriæ, ab anteriori etiã magnæ arteriæ sede principium ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in colum intestinum, quâ à liene ad rectum vsq; intestinum prorepat, ac dein in ipsum quoq; rectum in primis digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hæc vertebris committitur, geniculatim ramuli vtrinq; ad singulas lumborum vertebrae promuntur, qui in dorsalem medullam

medullam & musculos vertebris hic adnatos
 excurrunt. Atq; huiusmodi ramuli inuicem ferè
 amplitudinis ductusq; specie conueniunt si mo-
 do vnicam vtrobiq; propaginem exceperis, quæ
 quum cæteris insignior multoq; crassior sit, ac
 iuxta sacri osis summum præcipuè prodeat, non
 solum musculos vertebris attensos accedit, ve-
 rum transuersim per peritoneum abdominisq;
 musculos ad latera vsq; abdominis exporrigi-
 tur. Hactenus magna arteria in lumborum re-
 gione venæ caue sinistro lateri succubuit. quum
 verò sacri osis principium attingit, venâq; con-
 scendens, in duos grandes truncos instar Υ ad
 hunc modum Λ inuerset bipartitur. Fit verò se-
 tus huius permutatio propter arteriæ dignita-
 tem. Quum enim hæc dignior nobiliorq; censea-
 tur, non immeritò ipsam magis quàm venam
 recondi, occultari, et in alto corporis ferri, ac de-
 mum iniurijs ferèdis pertinacè effici, sagax re-
 rù Opifex voluit. Nec verò hic ab excarni osis
 sacri initio in dorsi motibus arteria præptè læ-
 datur, superpositâ prius arteriam inibi venâ su-
 periorè esse, illamq; hanc conscendere voluit, vt
 venâ instar substerniculi cuiusdâ arteriæ sub-
 deretur. Ceterùm priusquam venâ cum arte-
 rijs in crus delabantur, quâ iam sacrum os va-
 sâ superarunt, venæ arterijs superiores rehun-
 tur. arteriæq; quoniam digniores sunt, sub venis

reconduntur. Rami verò qui à magne arterie supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, venarum ramis exactissimè correspondent. Si exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arterie sede, quàm hæc primum bipartitò scinditur deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius foramina subeunt, hac dorsalem medullam posterioremq; sacri ossis sedem petentes. Atque hæc interdum adeò insignes occurrerunt, vt sectionum rudes has venas esse arbitrarentur, que in recli intestini finem, seu anum desinentes, feculentum sanguinem nonnunquam expurgarent. Sinister itaque, quemadmodum & dexter huius supra os sacrum facte diuisionis truncus, non procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorum interior exteriori gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagines, quarum vnã rursus interiorem, alteram verò exteriorem doctrine studio non ineptè appellabis. Exterior simul cum vena inter sacrum os & ilium os, quàm hæc inuicem debiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti vt cunq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq; adeò coxendicis articulum implicat. Anterior autem in viris vesicæ fundo, & ceruici ipsius seu peni, & paucas admodum etiam podici soboles dispensat. In mulieribus verò, quibus hæc propago grandior

vise

visitur, in humiliorem fundi vteri regionē nu-
 merosa serie distribuitur. Neq; is vteri duntaxat
 insitum calorem resocillat, sed & fetus
 quoq; quando is vtero geritur. Dein hæc propa-
 go præter vterum, etiã muliebrem vesicam, &
 vteri cervicem ramulis quibusdam intertextit.
 Quod interioris rami qui binis nunc explica-
 tus eduxit propagines reliquũ est, deorsum re-
 pit, sui lateris arteriam, quæ in umbilicum fer-
 tur, admittens. Arterie etenim ab umbilico se-
 cundum fundi vesicæ latera deorsum ductæ, ac
 in natis hominibus coriæ inanesq; reddite,
 in sui lateris ramum inseruntur, ipsi ve conti-
 nuantur, quem modò ab interiori illo ramo re-
 liquum esse deorsumq; ferri dicebam. Is nanq;
 non minus quàm vena ipsi attensa pubis ossis
 foramen petit. Priusquã verò id transit, propa-
 ginem assumit ab externo trunci ramo, vbi is
 iam in crus est prolapsurus. Præsens itaq; ra-
 mus ea propagine aductus, per pubis ossis fo-
 ramen ducitur, & in musculos foramen id oc-
 cupantes, & illos qui à pubis osse principium
 sumunt dispergitur, perinde ac vena pubis ossis
 foramen transiens. Ac quemadmodum hæc
 iuxta medium longitudinis femoris extremo
 quodam ipsius surculo alteri venæ in quintum
 femur mouentium musculum dispensatæ com-
 miscetur, ita sanè & præsens arteriæ ramus
 i suo

suo sine cum alia coit arteria, quam illi musculo à maxima cruris petente arteria distribuit non ita multo post subijciam. Exterior namque ramus sinistri trunci eius divisionis, quam supra os sacrum fieri dicebam, per inguina in leuum cruris descendit: anteaquam verò peritoneum permeat, propaginem sursum peritoneo exporrigit, que ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, surculos in conterminas sedes transversim utrinque digerit. ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos disscinditur, qui arterie eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero communicationem (si modo arteriarum beneficio aliqua sit) prebent. Quum verò grandis arteria in cruris descendens peritoneum superavit, ramulum ad pubis osium commissuram mittit, qui exiguus est, neq; ut eò tendens vena in multis soboles dispergitur, quarum ne una quidem cutem subit, nisi fortè exilis que epia in penis involucri diffunditur. In crure autè, arteria modo venæ subiecta, ipsaq; vena veluti propugnaculo munita, ramum in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiã in frequentes scinditur soboles, nullam tamè cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria aliis educitur ramus, in quintum femur mouentè musculum, & eos qui in-

Arteria in
crure se-
rics.

ternam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quadam ipsius sobole illius arterie extremo commixta vnitamq; quam per pubis osis foramen in crus pertingere scripsimus. Ceterum ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secundum femoris os ita conuoluitur, vt ab anteriori inguinum sede inter duo inferiora femoris capita in poplite consistat, nusquam non vena gradiori que crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, que in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquosq; cum illis venarum propaginibus deducitur, quas venam efformare docui, que per genu flexum seu posteriorem ipsius sedem in sine cute sparsis sobole pertingit, arterie interim nulla propagatione ad cutem emergente. At grandis arteria in ipso poplite, vt diximus, recedita, vtrinq; propagationem emittit in alto quoq; occultata, & in genu articuli latus penitus digesta. Vbi vero arteria tibiam subire incipit, ab externo ipsius latere ramum diffundit, qui fibula exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibie sedem sibi vendicat, soboles ultra medium longitudinis tibie digerit. ipse autem arterie truncus inter capita duorum primorum pedum

dem mouentiū musculorū repens, inter quartū pedis motuū opificem musculum, & duos quorum beneficio vltimū digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedem mouentiū occultatur, neq; multum à ligamento membraneo fibulā tibiæ ossi secundum totam fibule longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorū interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, vnā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hāc petentibus. In descensu interior ille ramus surculum tali cū tibiæ articulo offert. In pedis verò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectētem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū partitur soboles, quarum vna duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera verò in progressu in duos surculos digesta, vnum ad indicem derinat, in duos tamen prius derivatū ramulos: alterum verò surculum interno lateri inferioris mediū digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ sit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, vnā cū tendinibus septimi & octavi pedem mouentium musculorum. atq; hic in duos minimos digitos & externum latus mediū digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cū tibiæ

bia articulo propaginem præbet, & aliam hac
 longè grandiore digere, sub interiori malleo-
 lo ad principium illorum musculorum qui pollicem
 & tres digitos ipsi proximos in externum la-
 tus abducunt. Hæc propago in superiori pedis se-
 de motum etiam edit tactu sensibilem. Verùm
 ut venarum pedem subeuntium seriem varia-
 ri suo loco relatam est, ita sanè & arterie di-
 stributio inibi discrepat: quippe interdum, neque id
 infrequenter observabis omnibus digitis surcu-
 los offerri, ab illo ramo quæ pedis inferiora in-
 ter calcem & tibiã petere diximus, illo qui fi-
 bula exporrigitur plantã non accedente. at tunc
 ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grã
 dis ramus per membraneum ligamentum tibiæ
 ossi fibulã, quã hæc ossa inuicem dehiscunt col-
 ligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: at-
 que inter eius sedis musculos occultatus, unã
 cum eorundem tendinibus per transversum li-
 gamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum,
 in superiorem pedis regionem deriuatur, muscu-
 lis illis qui digitos in externum latus abducunt,
 quodammodo recõditus. Atque hic ramus inter-
 dum ligamentum id membraneum transit, mox
 sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula pri-
 mum dehiscere incipit, interdum verò iuxta infe-
 riorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem
 arteria tibiã subiens, versus octauum & septi-
 mum

num pedem mouētes musculos digerit, aut demissius fertur, aut elatius in ramos dissectus cessat, aut etiā prorsus deest. vtrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & venarū neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publicè ostendere, ac demum hic veriùs quàm elegantius describere sum conatus.

Venarum arteriarumque cerebri series,

CAPVT XIII.

DVM superius venæ ramos caluarie basin ingredientem recenserem, vtrinq; sex eos obseruari relatum est. Arteriarum verò seriem persequens, vtrobiq; etiam tres arteriarū propagines caluariam subeuntes enumeravi. Ac prima quidem illius enarrationis venæ propago ea censebatur, quæ per transversos cervicis vertebrarum processus conscendens, caluariam petebat. Secunda ac tertia interne irregularis venæ rami erant, vnus qui ceteris caluarie immixtis venarum propaginibus crassior ampliorq; uisitur: ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pari paratum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem vertebrarum sedem versus primā & secundam cervicis vertebram diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa-
rium

rium cerebri nervorum inciso utens, caluaria
 citra arterie consortium subit. Quartam ve-
 rò venam externae iugularis sobolem esse scri-
 psi, quae priuato foramine caluariam petit, ubi
 Δ imitans sutura postremae parti temporis cõ-
 missurae iungitur. Quinta demum illa est, quã
 per foramen secundo cerebri nervorum pari in
 caluariam porrigi dicebam. Sexta autem &
 vltima caluariam subintrat per foramen in
 octauo capitis osse exculptum, quod eorum fo-
 raminum quae odoris gratia calari putamus,
 maximè anticum & grandius quoque cerni-
 tur. Prima arteria quum magne arterie se-
 riem persequerer, illa occurrit, quae vna cū pri-
 ma caluariam subeunte vena, per transuersos
 cervicis vertebrarum processus sursum attolli-
 tur, atq; simul per idem foramen cum iam di-
 cta vena in caluariam mergitur. Ceterum se-
 cunda & tertia, rami soporalis arterie cense-
 bantur. Vnus, quem venae coniunctum per fo-
 ramen nervi sexti paris cerebri caluaria ingre-
 di, atq; propaginem ad anteriorem cervicis ver-
 tebrarum sedem derivare dictum est. Alter ve-
 rò, qui commemorato nuper ramo amplior ap-
 parens, absque vena comite per proprium si-
 bi foramen caluariam petit. Atque huiusmo-
 di ferè arteriarum venarum quae in altero tan-
 tum latere caluariam subeuntiu est numerus.

qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursusq; dirimantur, ac variè in cerebri membranis excurrat, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullã prorsus venam aut arteriã in cerebri substantiam ad eum modũ intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, et plerisq; etiã musculis eiusmodi vasa implicari nouimus. Nam vasa cerebri membranis duntaxat conteta, passim cerebro accumbunt, vixq; vllibi ipsius substantie adnascuntur, quẽadmodum in sermone progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri membrana ubi quadam ipsius portione inter dextram & sinistram cerebri partem consistit, ac dein vbi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusq; velut septum quoddam subintrat, sinus quosdam exigit venarum modo oblongos, & venis caluariam petentibus capaciores: sed interim venarum modo neutiquam teretes existunt. Verũ horum sinuum cavitates secundum ipsorum ductus longitudinẽ insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidẽ cuiusuis, sed quibus costis longitudine paribus, & instar quartæ partis circuli incuruatis constat. Neq; rursus trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadẽ existit. nam hæc (vbi postea auditurus es latius) alicubi trianguli imaginẽ refert, cuius vna costa extrorsum obliquat

liquatur, reliquis duabus introrsum flexis: alibi verò trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentes sinus non solum venarum usum, sed & arteriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno ceterisque dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus venarum munere tantum fungi arbitrentur: neque sinus eos arteriarum ritu pulsare è viuorum sectione, aut vulneratorum inspectione obseruauerint. Quæmetiam ipsis non videtur perceptum fuisse, in istos sinus & venas & arterias pariter exhauriri, suamque quam amplexantur & continent materiam infundere: venas quidem sanguinem crassiorē, arterias verò vitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffusio. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoque in cerebri ventriculos excurrunt, qui omnes exactè teretes venis similiter, cavitates exigunt, non tamen vniuersi pariter animanti usum præbent, quum nonnulli venarum pariter arteriarumque munere fungantur, alij venarum duntaxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membrana inter reliquas corporis partes peculiar

culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum ve arterie & vene pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; venam, neq; arteriā proprie censei posse, verum proprias quaslibet implicationes, ac tales omnino fistulas sinus ve, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuiuspiam corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi venariū sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum sinuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut venarum, aut arteriarū si maius seriem enarraturo, variè nunc hac, nunc illa voce, prout negotio accommodum videbitur, vti, quid prohibebit? In vno itaq; latere (par enim vtriusque est ratio) sex caluariā subingredi diximus venas, & tres arterias. ac prima vena simul cū prima arteria, que per transversos cervicis vertebrarum ducuntur processus, deinde secunda vena, & secunda arteria omnes simul in vnius duræ cerebri membrane sinus initium confluunt, qui ad earum quas modo retulimus venarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in occipitis osse foraminis, quo dorsali medulle via prebetur: deinde & ad eminentiorem foraminis sedem, quod sexti paris nervorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis osse
semper

semper attensus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus versus exteriora obliquè retrorsum sursumq; conscendit, & ilico in progressu quartam assumit venam, quam ab externa ingulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præfens sinus hinc rursus retrorsum modicèq; sursum in star quartæ circuli partibus protenditur, quousq; elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contingam attigerit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cavitates efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amussim sub elatissima parte eius suturæ quam Δ assimilamus, verum multò humilior, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò suturæ verticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu, aliq̄ duo exoriuntur sinus longitudine & cavitatis forma inuicem variantes. quippe vnus longior est, & caluarie semper, quemadmodum predicti duo, contiguus secundum capitis longitudinem antrorsum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistra principium ducens, sub elatissima suturæ Δ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis

longi

longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur vsque ad osium septum ab octauo capitis osse in caluarie amplitudinem deducto. Quemadmodum verò dexter & sinister sinus (nisi maui illū primū, hunc verò secundum nuncupare) inter cerebrū & cerebellum quā hęc ossi proxima sunt; in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in ea duræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluarie semper contermina. Alter verò sinus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus constituetur, dissectionum professores, quātum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede cōmunis primi secundiq; sinuum cōgressus recto tramite versus priora cerebri, nusquam deorsum neq; sursum vergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, vbi secundū cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas vsque cerebri sedes intercedit, quas testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaq; sinus suo ductu cerebelli lōgitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextra & sinistra

sinistræ cerebri partibus & cerebello æquè at-
tiguus: ac proinde id sibi privatim vendicat,
quod sit breuissimus, & nusquam caluarie
contiguus. Præterea ipsius cavitates correspondet
triangulo trium æqualium costarum, quæ o-
mnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam
enim costam imprimit extuberantior, ac (ut
sic dicam) teres in cerebelli longitudine promi-
nens portio: duas verò superiores costas incur-
uant dextra sinistraq; cerebri partes, hic non
in acutum, sed in obtusum angulum cessantes.
Ceterum tres priores sinus duas costas intror-
sum, tertiam extrorsum obliquatas gerunt. Ho-
rum enim sinuum costa ossi attensa extrorsum
curuatur, quandoquidem his duræ membranæ
sinibus, & reliquis ipsius vasis seu ductibus,
qui passim per alias membranæ sedes excur-
runt, Natura caluariam insculpsit, sinus quos-
dam efformans secundum semicirculi cauum
incisos, qui duræ membranæ sinus ea parte quæ
caluariam spectat, conuexos gibbosq; excipiunt,
ac admittunt. atq; demum in causa sunt, quo-
minus membranæ sinus à caluaria compri-
mantur, ipsorum ve motus qui arteriarum mo-
do fit impediatur. Verum reliquæ duæ trium
primorum sinuum costæ introrsum curuan-
tur, in primo quidem sinu & secundo à cere-
bello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra
& sini

& sinistra cerebri partibus. He enim perinde
 ac cerebellum qua ipsis sinus accumbunt, obtu-
 sos & veluti in quartam circuli partem extu-
 berantes angulos efficiunt. Hactenus itaque
 quatuor in dura cerebri membrana sinus enu-
 merati sunt, in quos primæ & secundæ & quar-
 tæ exhauriuntur venæ, & primæ secundæq; ar-
 teriæ. Quas verò propagines, sinus hi deinceps
 in duram cerebri membranam & tenuem, ac
 demum ad cerebri vetriculos diffundant, sub-
 sequens modò sermo enarrabit. A primo & se-
 cundo duræ membrane sinibus, in vniuersam
 eius membrane partem, quæ cerebellum open-
 tur, varij surculi derivantur inftar venarum
 sinuati & sparsi. Ab his demum surculis, et ipsi
 dextro inquam sinistroq; sinibus, extra duram
 cerebri membranã ductus plurimi venarũ cor-
 pore donati propagantur, in tenuem quæ cere-
 bellum ambit membranã, & eam quæ cerebrũ
 quã id cerebello inmititur, implicat excurrẽtes.
 Porro à tertio sinu permulti ydemq; ampli du-
 ctus vtrinq; ex lateribus propagantur, non qui-
 dem ulterius in durã cerebri membranam, ve-
 rum in tenuem, quã hæc dextram sinistramq;
 cerebri partes secundum elatiorem cerebri sedẽ
 amplexatur et cõtinet. Presentes ductus, quem-
 admodum & alij paulò antè cõmemorati, si-
 mulatq; tenuem membranã contingunt, nume-
 rosi

rose admodū serie varijs anfractibus per eam
 excurrunt dispergunturq;. Quā verò id fiat ra-
 tione, quisq; ductuum sit numerus (quia multi-
 plex is visitur, raroq; eandem retinet seriem)
 hic non curat prolixius commemorare, quum
 id etiam ex cerebri anfractuū instar tenuium
 intestinorum inuolutorū forma numeroq; pen-
 deat. Præter hoc ductus à tertio sinu numerosa
 profecto serie, in tenuem membranā disper-
 sos, graciles aliquot sirculi ex demissiori cau-
 tatis tertij sinus sede, in eam duræ membranæ
 partem declines propagantur, quæ dextram ce-
 rebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex
 elatissima tertij sinus sede, tenues admodū por-
 tiuncule illis committuntur venis, quæ ex ver-
 ticis cute in calvariam per exigua ipsis inscul-
 pta foramina procidunt. Verum quartus duræ
 membranæ sinus frequenter etiam educit pro-
 pagines, pari quodam modo serie perpetuò pul-
 lulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas
 cerebri particulas, quas clunibus & testibus
 comparamus, pertingit, atq; iam ramulos quos-
 dam exiles ex elatissima ipsius sede in eā quoq;
 duræ membranæ partem, quæ dextram sedem
 cerebri à sinistra determinat, ac dein ex lateri-
 bus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebel-
 lum integit, in progressu obtulit, ex superiori
 ipsius regione propaginem educit cauitate ve-
 nis

nis similimam, & quæ in humillimam dictæ
iam diuæ membrane partis sedem secundum
capitis longitudinem vsque ad septum sinuum
olfactus organorum perfertur, & in itinere sur-
culos ex elatiori sua sede sursum in eandem di-
uæ membrane partem diffundit. Præter hanc
notatu dignam propaginem, quartus sinus ex
eadem sede qua illam deprompsit, vtrinque secun-
dum dextram & sinistram cerebri partem, vni
edit ductum venarum corpori similimum, qui
calloso cerebri nobis vocando corpori proxime
secundum capitis longitudinem propagatus, te-
nuisq; membrana suffultus, in progressu tenui
membrane ramulos aliquot communicat: ac
dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, si-
nister verò sinistræ exporrigitur. Quemadmodum
verò quartus sinus ad vtramque cerebri partem
nuper dictus deprompsit soboles, sic quoque ab in-
firma ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri te-
stes terminum, propagines distribuit in tenuem
membranam quæ cerebellum amplectitur. Atque
earum propaginum nonnullæ retrosum tenuse,
superiorem cerebelli sedem perambulant. Non-
nullæ verò per humiles cerebri anfractus, qui
iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad ante-
riores cerebri ventriculos repunt, plexui quem
illuc haberi docebimus commiscende. Cæterum
præter has quarti sinus propagines ductus ve-
is aliam

is aliam insignem & amplam educit propagi-
 nem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo re-
 cto tramite antrorsum versus cerebri ventricu-
 los excurrit, plexum efformatura quæ à secun-
 darum seu extimi fetus involucri forma, Græ-
 ci $\chi\epsilon\gamma\omega\delta\lambda\acute{\upsilon}$ nuncupant. Hæc namq; propago si-
 mulatq; e quarto sinu prodit, aut ubi ipse sinus
 in hanc propaginem degenerat, illa præter pro-
 prium ipsius corpus à tenui membrana proces-
 sus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipse
 obuolut, e tunc illius ramos atq; implexus colli-
 gât, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex nãq;
 & absq; coniuge ex quarto sinu emiscitur, te-
 stium medio supertensa: quod ubi attingit, velut
 in multos discinditur surculos, qui vnius retis
 instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc
 propago glandulam cerebri testibus immixtam,
 quæ à nucis pineæ seu turbinis forma $\lambda\omega\omega\omega\delta\lambda\acute{\upsilon}$
 & $\lambda\omega\omega\delta\gamma\epsilon\upsilon$ Græcis vocatur, transcendit, ac
 sub ea cerebri particula prorepat, quæ à camera
 aut testudinis specie $\psi\alpha\lambda\omega\delta\lambda\acute{\upsilon}$ Græcis nuncupa-
 tur. Quum verò propago, sub illa cerebri prece-
 pens particula, ad anteriorem vsq; communis
 dextri & sinistri ventriculorum cerebri cavi-
 tatis, anteriorem vè tertij cerebri ventriculi se-
 dem pertingit, bipartitò scinditur, vnâ par-
 tem dextro offerens ventriculo, alterâ sinistro.
 Ceterum quo nam modo partes hæc retis semper
 k forma

Quid cere
bri torcu-
lar.

forma quasi contexte, & membranulis ipsis
adnatis contente, arterijs eodem pertinentibus
commisceantur, opportunè subiungam, vbi ar-
terias sermone in illos quoq; ventriculos dedux-
xero. At arbitrabitur fortassis quisspiã, in hac
dure membrane sinuum enarratione aliquid
à me prætermisum, quod mentio nulla adhuc
illius regionis incidit, quã procul dubio à tor-
culari δαυερ Græci vocauerunt. Hanc sanè non
præterissem, si modo certò quænam pars ita ap-
pellata fuerit, mihi cõstitisset. quippe aliquam
sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non am-
bigor: sed apud Galenum non constat, an com-
munem primi secundiq; dure membrane sinuum
congressum, à quo & tertius & quartus pro-
deunt, ita primum Græci appellauerint: num
verò quarti dure membrane sinus terminum
cerebri testes respicientem, atque in ventricu-
los exporrectum. videtur namque Galenus mo-
dò huic, modò illi parti torcularis nomè accom-
modare: vti sanè vtramq; torcular dici nihil
obstat. Concursum enim ille in quartum & ter-
tium sinum, sanguinem tanquam vinum è tor-
culari promit. perinde ac terminus quarti si-
nus in omnes quas emittit propagines sangui-
nem dispensat: adeò per me licebit, quamuis si-
nuum sedè torcular appellare, ac in illis regio-
nem constituere in qua Arabes sanguinem
extra

extra venis consistere putarunt, modo sinuum
 ac cerebri vasorum seriem non perturbet: quo-
 rum quia iam primæ, secundæ & quartæ vena-
 rum, & item duarum primarum arteriarum
 distributionem exequutus sum, modo proximū
 est, tertiæ venæ & arteriæ diuarcationem sub-
 neclere. Tertia igitur vena, quæ minor est in-
 terne iugularis portio, simulatq; ramulū per fo-
 ramen ipsi & uermulo cuidā quinti paris com-
 mune ad auditus organum transmisit, calua-
 riam ingreditur, ac duram contingens cerebri
 membranam, in sinum venæ prorsus modo ca-
 uatum & prorepentem cessat, qui nullam arte-
 riæ sobolem in sibi ipsius cavitatem admittit, sed
 passim alium sinum sibi comitem asciscit, in
 quem arteriæ ramum exhauriri mox dicam.
 Presens sinus in quem tertia absimitur ve-
 na, variis soboles in totam duræ membrane se-
 dem cerebri basi substratam diffundit, à quibus
 denuo ductus aliquot in tenuem cerebri mem-
 branam (ut à quatuor illis grandioribus duræ
 membrane sinibus) deducuntur. Inter cæteras
 autem huius sinus propagines per duram mem-
 branam excurrentes, una secundū cerebri la-
 tus sursum ad verticem usq; contendit, venæ
 modo in multam sobolem derivata. Ad hanc
 quoq; speciem quinta vena per foramen secun-
 di neruorum cerebri paris ingressa, dein & se-

xta per maius octauæ ofsis capitis foramē, quā
 illi olfactus organa incūbunt, caluariā petens,
 in proximā sibi duræ membrane sedē exhauri-
 untur. Harū vtrariūq; & tertiæ venarū fini-
 bus (quia illi caluarie perpetuò attenduntur)
 caluaria aptis cavitatibus cedit, quas ipsi ele-
 gantissimè insculptos primo libro recensuimus.
 Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine
 in caluariā ingressa, in duos graciles & totidē
 crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui
 exterior est, tertiæ venæ mox attenditur, & in
 duræ mēbrane sinū exhauritur, illi vndiq; at-
 tensum & commissum, in quem tertiā venam
 absūmi diximus. Alter graciliū ramus, qui inte-
 rior humiliorq; visitur, per propriū & sibi dū-
 taxat exsculptum foramen rectā ductus, in na-
 riū amplitudinē procurrat, atq; in plures disse-
 ctus ramulos, vñū nasi extremo offert. Verūm
 duo grandes rami in dextro latere (quod nisi
 aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligen-
 dū est) nōnihil inuicē deducti, & adhuc calua-
 riæ instrati antrorsum prorepunt, & mox in
 vñū denuò cōiunt, et statim à congressu in duos
 impares ramos diuidūtur. Minor cōmune cum
 secūdo neruorū pari foramē sibi vēdicās, tandē
 cū visorio neruo ad oculos prorepat, atq; inter-
 ne tēporaliū musculorū sedi surculos cōmuni-
 cat. Gradior autē ramus sursum cōscendēs, du-
 ram

ram perforat membranā ad latus glandule cerebri pituitā excipientis. Quum primum verò in duræ cerebri membrane amplitudinem contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum vnus multiplici sobole in tenuem membranā hic cerebro obductam spargitur: alter verò tenuis membrane portiuncula cōcomitatus, in varios surculos inuicē cōplicatos disscinditur, ac in cerebri anfractus tātisper ascēdit, dū in humilimā dextri vetriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primum sursum ad postremā vsque eius vetriculi sedē fertur, in ascensu portiunculā propaginis cuiusdā assumēs, quæ à quarto duræ membrane sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quū verò hic arteriæ ramus retis quasi modo implexus, posteriorē dextri vetriculi cerebri sedē superauit, secundum eius vetriculi ductū in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut camere modo extructo, à quarto duræ membrane sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri vetriculo constituitur, quem ab extimi fœtus inuolucris forma χοροειδῆ nuncupari scimus, id nomē etiam subinde tenui mēbrana cerebri accommodantes. In sinistro cerebri vetriculo plexus ille cōstituitur, à sinistra soporariæ

Quis Gale
ni reticula
ris fit ple-
xus.

ramo, & eodem tendente altera parte eius pro-
paginis, quam ad cerebri ventriculos à quart^o
sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De
reticulari verò Galeni plexu nihil hic mentiē-
dum duxi, quod iam cerebri vasorum seriē mihi
perspectam esse haud dubitem. atq; ideo minus
modo aliquid confingendum est, quòd nouimus
Galenum boum cerebri dissectione delusum, non
hominis cerebrū, vti neq; ipsius vasa, sed boum
recensuisse. Si enim tertiæ caluariam petentis
arterie seriem in homine examinaueris, illam,
vti ego nunc enarraui, comperies: interdum ta-
men vnicum obseruabis esse ramum, duos illos,
quos aliquosque protensos inuicem coire dixi.
Ceterum si bouis arteriam indagaueris, du-
ramq; cerebri membranam iuxta glandis pitui-
tam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid
Galeni reticulari plexui simile comperies, neq;
amplius hæc mea paradoxa admiraberis, quum
ea homini, vt Galeni descriptio aliqua ex par-
te boui, conueniat. Verum hæc ad septimum spe-
ctant librum, qui principis anime sedi conse-
crandus, horum vasorum dissecandi rationem
lucidissimè persequetur.

De vena arteriali, & arteria venali.

C A P V T

XV.

Reliqua adhuc in venarum arteriarumq;
sermone sunt duo vasa, quæ singula dua-
bus voc

bus vocibus à dissectionum proceribus explicantur: ac vnam quidem venam arterialem, alterum verò arteriam venalem appellât, nomen nimirum ab usu, & appendicem à corporea substantia indentes. Vena itaque arteriosa vas dicitur, ex elatori sede dextri cordis ventriculi in pulmones numerosissima ramorum serie digestu sanguinèq; in eo cordis ventriculo elaboratu pulmonibus subministrâs. Atq; hoc vas non vena, sed arterie constat corpore, vena etiâ quia sanguinem venarum modo desert, vena nomen obtinuit. quod verò arteriarum tunicis conformetur appendix isto, arteriosa illi adijcitur. Porro alterum vas à sinistro latere basis sinistri cordis ventriculi egressum, sparsa etiâ sobole in pulmones disseinditur, ac aerè ex pulmonibus in sinistrum cordis ventriculum deferendo potissimum simulatur, & interim venarum corpore constituitur. Vnde quia aeris ductui subministrat spiritaleq; organu est, arteria appellatur, à substantia autem & conformatione venalis dicitur. Atq; ita secundu corpoream substantiam, vas quod ex dextro cordis sinu pronascitur, arteria est: quod autem ex sinistro, vena. Contrâ vsus ratione, vas ex sinistro sinu prodiès, arteria censetur: ex dextro autem, vena. Ceterum que venarum arteriaruq; corporea sit substantia, duobus primis huius libri

Capitibus perstrinxi. Quamobrem verò hæc
 vasa & ortu & vsu ac substantiæ conforma-
 tione à vena arteriaq; discrepent, deinde cuius-
 modi membrana ipsorū orificijs præficiantur, in
 sexto libro qui vitalis animæ partibus dedica-
 bitur, exequar. Nobis verò presenti libro finem
 imponentibus, nemini mirum videri debet, pro-
 lixum Caput hic nõ subnecti, quod venas citra
 arteriæ consortium in corpus diffusas, item ar-
 terias citra venæ consortium recenseret. Quan-
 doquidem si quis earum desideret (vti sanè de-
 bent omnes) enumerationem, ilico hanc ex ve-
 narum & arteriarum tabulis, cum has mutuò
 conferet, spectabit. Integre enim magnæ arteriæ
 delineationi, nuda venæ causæ effigies propor-
 tione respondet, ambasq; in eandem circūferen-
 tiã digessimus. Ceterum quo minus hæc in par-
 te meam operam quis requirat, ad præsentis Ca-
 pitis adeoq; totius libri finem, meæ Epitomes
 tabulam impono, qua venas & item arterias
 meo Marte sum conatus exprimere. Hæc enim
 quum & arterias simul cum venis complectat-
 tur, etiam lucidissimè commonstrat, quæ nam
 vena citra arteriæ consortium, & quæ rursus
 arteria absq; vena coniuge per corpus digerant-
 tur. Verum quum venæ causæ ramorum seriem
 in præsentis libri contextu prosequerer, non se-
 mel sanè ad venæ sectionis tractationem sermo
 lubens

lubēs prorupisset; modo venam huic illi ue parti
 viciniorē, modo remotiorē, eamq; aut grā-
 dem aut exilem, & secundū reſtitudinē vn-
 decunq; hæc petatur, fibrarumq; conſenſum huic
 aut illi parti correſpondentem, enarraturus: &
 non vulgariter admoniturus, ſanguinem è ſecta
 vena fluentem, in totius venæ corpore comple-
 cti: ideoq; non partium venis accumbentium ſi-
 tum, ſed venarum ductum atq; diſtributionem
 in illa que omnibus in ore eſt, reſtitudinē ani-
 maduertendā, itaq; de venæ ſectione agendum,
 atq; de vtero quopiā, qui hinc inde varios pro-
 ceſſus educeret, & interim vnicius continuuſq;
 eſſet. At ſemper quantumuis inuitus ſermonem
 cohibui, quum ex venæ diſtributionis enarra-
 tione, adeoq; ex venarum effigie cuius (qui mo-
 do tres enacuationis ſpecies, & præſentis, aut
 eminentis affectus naturam minimè ignoret)
 futurum ſit longè facillimum, dignoſcere que-
 nam vena huic illi ue membro propinquior ſit,
 queq; amplior aut gracilior: deinde que leui
 aut difficili opera diuidi poſſit: poſtremo, que
 fibras & reſtitudinē cum laborantis mem-
 bri venis participet.

LIBRI III. FINIS.

k s ANDR

ANDREAE VE-
SALII BRUXELLEN-
sis, de Humani corporis fabrica,
LIBER IIII.

Quibus corporibus partibus nerui nomen tribuitur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, vnà cum ipsius differentia & vlu. CAP. I.

TERTIO libro venarum, sanguinem à iecore in vniuersum corpus deferētium, & arteriarum quæ vitale spiritum simul cum sanguine impetu diffuso à corde corporis partibus subministrant, distributionis seriem complexus sum. nūc verò proximum est, neruorum à cerebro animale spiritum membris, qui illo ad ipsorum munia indigent, deducentium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionis enim proceres triplicem neruarum differentiam (vti & antea alicubi monuimus) statuunt, quandoquidem ligamentis ossa mutuo collig

colligantibus, & non minimam musculorum
 portionem constituentibus, nervi nomen, per-
 inde ac vulgus, accommodant. Dein tendines,
 & vniuersas musculorum eneruationes, sub
 neruorum nomine, vulgi quoque ritu, comple-
 ctuntur. Tertium autem neruorum genus enu-
 merant, quod nos in presenti aggrediendum
 duximus. organa videlicet longa, teretia, nul-
 lamq; intus cavitatem, quæ sensu dignosci
 queat, in sui medio sortita, & caluariam vel
 dorsî vertebrae elabentia, ac demum anima-
 lem spiritum à cerebro animalis facultatis fo-
 mite ad corporis partes deferentia. Atque hæc
 organa dissectionum professores nervi nomine
 citra appendicem præcipue dignantur. Quod à
 Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu
 munere vnicum instrumentum duobus no-
 minibus nuncuparunt, $\nu\epsilon\upsilon\rho\upsilon$ id à $\nu\epsilon\upsilon\rho\epsilon\upsilon$, &
 $\tau\epsilon\upsilon\rho\upsilon$ à $\tau\epsilon\upsilon\rho\epsilon\upsilon$ appellantes, quod videlicet mu-
 sculi neruorū potissimum ope & nutare & tē-
 dere valeant. quippe quod nulla corporis parti-
 cula neq; motum arbitrarium, & qui è nostra
 pendet voluntate, neq; sensum sine neruo nan-
 ciscatur, ac quod neruo præciso, aut laqueis in-
 tercepto, aut alioquin corrupto compresso, ve im-
 mobilis confestim insensibilisq; pars euadat, o-
 mnibus concessum est Anatomæ professori-
 bus. Quod autem cerebrum neruorum, sicut
 & dors

& dorsalis medulla, origo ac principium sit, quodq; nervi partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriuntur, minimè omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor nervorum posuerunt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim iecur, aut aliud eius generis viscus. Verùm Hippocrates, et quàm iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, ceteriq; Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum resectione conspiciuntur, verissimè asserunt, cerebrum nervorum esse initium: & præterea nervos ab illo spiritum animale assumere, atq; ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium indigēt, deriuare, est quoq; fatendum. A corde enim nervos (vt Aristoteli potissimùm, et alijs non paucis visum est) neutiquam principium ducere, vel hinc liquido colligitur, quòd in corporis dissectione nullus nervus ab illo pronasci videatur. Quandoquidem nullus omnino nervulus cordi committitur, præter vnum impensè gracilem, ac vix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris nervorum cerebri nervus distribuere suo loco docebitur. Quà enim nervus ille secundum sinistrum cordis latus declinūs fertur, atq; sinistræ pulmonis parti,

parti, ac item cordis involuero ramusculos præ-
 tenues offert, neruumq; recurrentem sinistrum
 constituit, à se neruulum deducit, qui illic cor-
 dis involucrium penetrat, vbi sinistra arteria-
 lis vene sedi adnascitur. Neruulus hic arterialis
 vene adnatus, in cordis basim fertur, inibi ab-
 sumptus, vbi sinistra posteriorq; arterialis ve-
 ne sedes consistit. Quum itaq; huiusmodi ner-
 uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum
 pari exhibeatur, quemadmodum reliquis visce-
 ribus vniuersis offerri docebimus: ac deinde
 quum cordis neruulus maximè gracilis sit, pro-
 pterè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris
 neruorum cerebri neruo principium dare, tan-
 tum abest, quòd cæterorum neruorum origo ner-
 uulus ille iudicari possit. Præterea fibre quas
 cordis substantiæ intertextas nouimus, non ma-
 gis nerui sunt, quàm aliorum organorum, pu-
 ta ventriculi, intestinorum, venarum ac ar-
 teriarum fibre. Ad hæc, fibre in cordis sinibus
 ventriculis ve conspicue excarnesq; quia dum-
 taxat membranarum processus sunt, in neruo-
 rum numero etiam minimè veniunt reponen-
 de. Nam fibre in dextro cordis ventriculo se of-
 ferentes, trium membranarum processus cen-
 sentur, vene caue orificio præfectarum. Fibre
 autem in sinistro cordis ventriculo apparentes,
 processuli sunt duarum membranarum, quas
 arterie

arteriæ venalis orificium sibi peculiare non dicat. Præterea eiusmodi fibre non magis nervi existunt: quàm omnium generatim membranarum partes, quas quidem nervi nomine vulgi more donari nihil prohibet, si modo id ad ligamenta, tendines, membranas & nervos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verùm quum eiusmodi cordis fibre nesciquam in eorum nervorum classem referenda sint, qui animale spiritum tanquam rivuli quidem ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde nervos recenseri haud posse, potissimùm quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex dura crassaue cerebri membrana nervorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum vsq; senium fuit Erasistratus) exteriorem nervi partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuscuiusq; enim nervi natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intima arborum medulle quàm similima, que haud dubie à cerebro initium ducit, consistat & coagulate induratæq; cerebri substantie omnino respondens exterioribus duabus, una eademq; intime substantie propinquiore, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriri

va oriri compertum habemus. Dura enim cras-
 sa ve cerebri membrana operiendi potissimum
 occasione facta consuetur: mollis autem, ut eo-
 dem etiam frangeretur munere, sed magis tamē
 ut omnia quæ cerebro continentur vascula &
 receptacula, arteriis scilicet & venas tuto col-
 ligaret. Quemadmodum itaq; cerebrum his in-
 duitur, sic quoq; processus à cerebro propagati
 (ipsi nimirum nervi) illis integuntur, atq; ita
 per corporis partes prorepunt. Adeo sanè ut ne-
 mo suis oculis fidem non derogans, inspicari pos-
 sit, nervorum principium à cerebro pendere: ac
 proinde etiam vix ambigere licet, num ner-
 vis à cerebro, an verò à corde animalis spiritus,
 quem partibus deducunt, insuat. Quandoqui-
 dem nonnulli (ut inter ceteros Chrysippus)
 etiam si cerebrum nervorum darent esse prin-
 cipium, non tamen id nervis sensus motusq; ar-
 bitrarij principium statuebant. Quos profectò
 vana sectio plus satis redarguit, in qua omnia à
 corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut
 laqueis intercipiuntur, aut etiam pressecantur.
 Hec namq; si debite administraretur, uti in pu-
 blicis sectionibus non semel à me tentatum est,
 edocebit sanè quatum cordis munere, hoc est vi-
 tali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scili-
 cet quam cor illum quem inspiramus aërem, &
 ecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deim ea
 sectio

sectio ostendet cor nervis non magis animalem spiritum porrigere, quam vitalem spiritum cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebriq; historiam potius quam ad nervorum naturam spectat, hac modo postposita, nervorum proprie dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medulla dorsalis substantia, omni ex parte non eandem servat duritiem, neque formam: ita quoq; nervi ab his originem sumentes, in vicem substantia non correspondent, sed duritie ac mollitie plurimum variant. Atq; id accidit aut occasione substantie sui, à quo nervi procedunt, principij. Huius enim gratia visorij nervi, perinde ac lingue insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro osse consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem vel succinctiorem progressum, nervi aut molliores aut duriores comperiuntur. visus nanque, gustus, & auditus nervi molles sunt, quod brevissimo prorepant intervallo. Gratia itineris verò, vicq; anfractuum occasione tertij nervorum cerebri paris ramus vitis, aut cucurbitæ capreoli instar involutus durior evadit. Præterea nervi per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eiusve corporis contactus, illum molliorem

rem vel duriolem efficit. Visorius etenim nervus brevissimo ductu per foramen in osse cælatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij nervorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimùm induratur. At quinti nervorum paris surculus, qui cecum illud tortuosum que foramē perreptat, & vnus tertij paris nervorum cerebri ramulus ab oculorum sede ad genas, ac alius itē ad humilium labrum procidentes, quia longo itinere per osse incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurescunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nervi musculis exporrecli duriores fieri conspiciuntur, quàm vbi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum nervo indiget molli: nervo quidem, quia sensus est instrumentum, quodque ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendū verò & ad robur (quo nervus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, ceteræ partes quas moveri necessum

est durioribus nervis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex nervorum genus sibi vendicant, vnum quidem sensui, alterum verò motui præfectum. Merito itaq; nervorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neq; idem ductus meatusq; mollibus ac duris nervis exculpuntur. Alii enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi verò ex posterioribus ipsaq; dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recta, hi autem tortuose longoq; itinere prorepant. Ceterum Nature triplex fuit in nervosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorijs organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moveri oportet: Tertius autem in cæteris partibus vniuersis ad trinstantiū dignotionem, nisi forte cuiusdam magis visum sit, & tertium huc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, lingua, auribus maximi offeruntur nervi, vti etiam interne extrema manus sedi, & elatiori orificio ventriculi, quæ velut propria præcipuaq; tactus, sicut oculi visus, & lingua gustus, organa non inaptè censentur. Per manus enim magis exacta, quam per aliã partem, quamvis plures sentiant, est tactus ipsius digno

dignotio. In ore autem ventriculi sensus est pe-
 nurie eorum quibus animal nutriendum est,
 quem famem nuncupamus. In omnibus enim
 ijs tanquam sensus instrumentis, maximi in-
 scriuntur nervi. Motus verò causa nervi ad mi-
 sculos arbitrarij motus instrumenta dispen-
 santur. Qui propterea quòd corporis partib. mouen-
 dis extracti sunt, grandes nervos admittūt, aut
 saltem circumtenfos habent. At quoniam ex
 necessitate tactus sensus omni adest nervo,
 propter hoc musculos & sensus organa virtus
 amplior, quàm egebāt ad tactilium dignotio-
 nem, subsecuta est. Reliquis autem partibus ta-
 ctus sensu tantum indigentibus ex proportione
 nervi offeruntur. Visceribus enim, vt pulmoni,
 iecori, lieni, quia in alto latitant, graciles tan-
 tum nervorum surculi offerūtur. in cutem verò,
 quòd prima extrinsecus occurrantib. obuiā eat,
 complures soboles passim digerūtur. Porro ner-
 vorum originis species, non eadem vndiq; visi-
 tur. aliqui enim, & precipuè molliores, conti-
 nuò neque quasi in plures surculos deducto cor-
 pore exoriuntur, proceduntq; in quorum nu-
 mero visorij nervi, & secundum quoque ce-
 rebri nervorum par, habentur. Alij tanquam
 plures funiculi inuicem connexi ex cerebro
 prodeūt, quales sunt tertij & quarti & quinti
 paris nervi. Alij etiam in ipso ortu surculos hos

veluti funiculos inuicem distantes, ac singulos
 propria tenuis mēbrane portione circundatos
 habent: qui quū caluariam egrediuntur, omnes
 surculi inuicem cōmissi vnica membrana in-
 duuntur. atq; id potissimum in pluribus dorsi-
 lis medulle nervis obseruatur, vt & in sexto
 pari, & septimo. neruorum cerebri. Vnde etiā
 in multorum neruorū distributionis in ramos
 enarratione, nihil interesse videtur, siue prædi-
 etorum funiculorum frequentiam. solui dicas,
 an totū neruum in ramos ad diuersas partes
 exporrectos discindi. At nescio qua fronte qui-
 dam Anatomicorum principes asserere ausi sue-
 rint, ex huiusmodi surculis seu funiculis, alios
 quidem motui, alios autem sensui seruire: haud
 secus sanè, quàm si quosdam neruorum surcu-
 los tactus sensu Natura. desititisset. Atque hu-
 iusmodi surculorum finiumq; imaginem for-
 mam uē discēs, si inter edendum alicuius ani-
 malis ex axilla, aut inguine dissecta caro mēsa
 apponatur, atq; in illa nerui aliquam portiu-
 culam vena & arteria plerunq; concomitata
 spectaueris. Cernes enim nerui extremū alicui
 chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus
 torta funiculis, transversim obtusiori cultro di-
 uisa sit. Ceterum à neruorum cavitare vix
 vllam ausim petere differentiam, quum ne vi-
 sorium quidem neruum vnquam canum per-
 fora

foratumq; viderim. etiamsi nervos non minus
quàm venas & arterias, vasa vocari, haud
dubitem. soli; visorij nervi à dissectionū pro-
fessoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie
hunc in modum differetiam sumere licet, quod
alij integri in aliquam partem absumantur, vt
visorij nervi in oculos: alij in plures dirempti
surculos, quosdā musculis offerunt, quosdā cuti,
quosdam osibus, quosdam sensus organo. Vt ter-
tium nervorum par, quod quum linguae quo-
dammodo sit proprium, etiam musculus quibus-
dam vt inter ceteros temporali motus gratia,
& cuti sensus nomine, ad labra nimirum, &
dentibus quoque dirigitur. Alij rursus incom-
mixti, neq; cum alijs nervis cocuntes vniti ve-
feruntur: vt secundum cerebri par nulli nervo
commiscetur, & verè congregitur, licet ipsi mi-
nor tertij paris radix in progressu attendatur.
Alij vero inter se commiscuntur, vt primi pa-
ris nervus dexter sinistro permiscetur. Alij alijs
commiscuntur, vt qui brachium adeunt nervi,
simulatq; è vertebra profilierunt, non secus
vniuntur, quàm pictores galerorum funiculos
delineare solent. Verum quum hæc in priuatis
nervorū descriptionibus abundè sim persequutis
rus, iam tempestivum fuerit singulorum nervo-
rum seriem oratione complecti. ac primum pa-
ria que à cerebro exoriuntur, deinceps que dor-

salis medulla educit recensere. siquidem nullus nervus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla inconiugatus prodit, sed perpetuò alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distributionis serie, situm obtinet.

Quot neruorum paria à cerebro & dorsalis medullæ parte adhuc in caluaria consistente, originè sumât. CAP. 11.

Libro septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebimus, vnum anterius superiusq; quod cerebrum dicitur, vniuersam propemodum implens caluariam: alterum posterius ac humilium, & cerebellum nobis appellatum, ipsoq; cerebro etiã decuplo minus. Deinde anterius tota superiori ipsius sede geminũ esse, dextrũ videlicet & sinistrum asseremus. inferiori autem parte, quã caluaria inuititur basi, vnicum indiuisumq; esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem (vt Anatomicorum præcipui scribunt) à cerebello enasci, & cerebellũ potius dorsali medullæ inuiti & tenuis mēbrane, parũ verò ipsius substantiæ interuētũ, medulle vniri, quã dorsalis principium esse ostendemus. Adhæc, addetur præter alios quosdam cerebri sinus meatusq; duos cerebri existere ventriculos, vnum quidem dextrum, alterum verò sinistrum, qui
ambo

ambo in vnâ communem cœiunt cavitatem
 sinum'ue, qui tertius in cerebro ventriculus re-
 censetur. qui meatu quodâ ad sinû inter ce-
 rebellum & dorsalem medullâ vbi inuicē com-
 mittuntur conspicuum, & tam cerebello quàm
 dorsali medulle communem, pertingit. Cete-
 rum neruæ propagines ex caluaria proceden-
 tes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur ba-
 si, aut à dorsali medulla priusquam vertebrarû
 sinus ingrediatur, nõ autē à cerebello. Vt verò
 eam dorsalis medulle partē, quæ à cerebri basi
 sub cerebello ad foramen vsq; quo è caluaria
 labitur, procedit, dorsalis medulle principium
 nuncupare liceat, mihi concessum velim: cum
 quid illo intelligã principio, satis iam explicue-
 rim, ac item in septimo libro diffusius id sim
 enarraturus. Per me enim licebit illi principio,
 seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò
 non ignoretur, quò illa à cerebello distinguenda
 veniat. Porro nerui omnes à cerebro, illoq; dor-
 salis medulle initio pronati, quia geniculatim
 in caluariae amplitudine, qua cerebrum conti-
 netur, originem ducunt, Latinis neruorum pa-
 ria, seu coningia, Grecis autem οσφυϊα nuncu-
 pantur. quæ Marini, ac demum Galeni etiam
 suffragijs septene enumerantur. quamuis si ac-
 curate singula expendimus, plura etiam
 censerî possint. Neq; enim hic olfactus organa

nerui appellantur, quod dictam nuper caluarie amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia tertium constituetur, verius duplex quam vicium enumeraretur. Dein iuxta quinti parvis radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio medocuit. Verum à veteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine septem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quedam de olfactus organo subnexurus, quum non vulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniugium ascribant, illa ne ita nuncupent.

De olfactus organo nonnulla.

CAP. III.

Varia profecto de odoratus organo nostre tēpestatis medicis, pariter ac philosophis est sententia, magnaque inter ipsosex Anatomicos imperitia, dissensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cavitate constituere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus. qui si duos etiam insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter ipsius squamas subinde observamus, adinuenissent, ac substantiam illam quodammodo medullarem

in illis caavernis repositam, summoq; studio hic expendendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij verò quosdam cerebri aufractuum reuolutionumq; apices, ac ad frontis ossis sedem versus superciliarum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt, & tubercula illa quòd prominent, carnisq; quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus vocant, vtrinq; vnum (vti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, precipuè autem octauo de Partium vsu, simpliciter anteriores cerebri ventriculos olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores ventriculi presentis dumtaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant ventriculos: verum deinde alios duos consingunt, quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quàm probè hi sentiant, ex dissectione discas licebit, dextris sinistriq; cerebri ventriculorum constructionem formamue prius inspiciens, quàm mehercule multò aliam esse in septimo libro intelliges, quàm hactenus dissectionum periti tradiderunt. Quandoquidem ventriculi in posteriori sede neutiquam lati conspiciuntur, & in priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibiq; olfactus organa educunt. neque

Lib. 8. de
vfu partiu.

etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernit, multoq; minus ipsa olfactus organa inftar canalium cerebri pituitam (vt Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namq; cerebri ventriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequaquam angustiores redditi, imò potius magis quam in ipso medio latefcentes. In posteriori autem parte ampli quoq; visuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum descendentes, atque antrosum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam vsque cerebri pertingant sedem, quae glândula pituitam cerebri excipientis regioni incumbit, ac sub qua grandiores soporalis arteriae rami duram cerebri membranam perforant, in cerebriq; ventriculos descendere incipiunt. Illi namq; arteriarum rami in hos ventriculorum angustos conscendunt terminos, quos modo ad cerebri basim definire dicebam. Atq; eiusmodi dextri & sinistri ventriculorum cerebri ductus visuntur. A sede verò ubi ventriculorū angustos terminos definire dicebā, olfactus organa, aut saltē cerebri processus animalē spiritū præcipuo olfactus instrumēto deferētes, ac ipsi etiā visorij nervi nascuntur. Hinc enim vtrinq; à cerebro alba molliq; prodit substantia, quae in progressu etiā cerebro tenuis mēbrana internētū colligatur, quo usq;

usq; ad sinus octavi capitis ossis pertingat, qui
 olfactus organis priuatim parantur. Ad poste-
 riorem enim horum sinuum sedem albicantes
 cerebri processus, à cerebro abscedunt, neque
 amplius tenui membrane connati, in suum sin-
 guli porriguntur sinum: & adhuc antrosum
 magis protensi ad sinuum finem, seu anteriore
 ipsorum sedem desinunt. sinibus suffulti, ac cere-
 bro interim proximè accumbentes. Nam etsi ce-
 rebro in sinuum regione nõ amplius adnascan-
 tur, nihilominus ipsi perpetuò atteduntur, illiq;
 sunt contermini. Hi processus cerebri ductus,
 colore, formaq; nervis correspondent. quamuis
 interim longe nervis ipsis molliores sint, pau-
 loq; (quod ad teretè spectat formam) latiores,
 quam profundiores. Verum quia hi reliquorũ
 neruorum ritu extra caluarie, vt neque etiam
 extra magnam dure membrane amplitudinẽ,
 non prociunt, nerui nomine eos Herophilus
 haud dignatus est: vt neq; etiam Marinus, neq;
 Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos in
 neruorum habuerint numero, ipsos primũ ner-
 uorũ par recensentes. Porro in horũ processuum
 natura non negligenter considerandũ est, quo-
 nam pacto illi dure membrane suis sinibus ad-
 nascantur, & que foramina hinc à dura mem-
 brana, & ossiũ sinibus quibus presentes immi-
 tuntur processus, ad nuper commemoratas frontis
 ossis

osis & cuneiformis cavitates pertingāt. Ac de
 num expendendum quoq; venit, quod nam ve-
 rum sit olfactus organum, similitudine qua-
 dam sumpta ab auditus instrumento, dissectio-
 num ac philosophiæ professoribus nimis perfun-
 ctorie cognito. Verum de auditus instrumen-
 to, & olfactus quoq;, & aliorum sensuum, in
 septimo libro abunde pertractabimus. Modò an-
 tem sat fuisse videtur, processus illos cerebri cõ-
 memorasse, quos aliqui etiam mamillares &
 papillares nuncupasse colliguntur: qui sectione
 paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera
 mamillarum imagine prominētia, nihil ad ol-
 factus organi constructionem auxiliari cogno-
 uerunt. Ceterum quando huiusmodi proces-
 sum naturam examinabis, atque illos longè
 grandiores in cane item & oue quàm in homi-
 ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est,
 quàm anatomicè Galenus per illos cerebri pro-
 cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus
 cerebri ventriculis deduci scripserit, haud ani-
 maduertens eos processus non perforatos esse,
 & ipsos ventriculos in peluim desinere, qua
 cerebri pituita excipiens, eam infundibuli mo-
 do ad glandem deducit, hinc in cerebri basi re-
 positam. quamuis de pituite ductibus suo dice-
 mus loco. Nunc enim neruorum duntaxat se-
 ries opportune pertractabitur.

Libro 8. de
 usu part.

De primo neruorum à cerebri origine
ducentium pari. CAP. IIII.

Inibi unde processus albos, & neruorum modo progredientes, à cerebri basi initium sumere scripsimus, vtrinq; vnus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia ceteris (dummodo illi ex varijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nãq; & item in brachio neruos quidem hoc primo pari crassiores reperias, sed qui ex pluribus consentur neruis inuicem coeuntibus. Vterq; primi paris neruus sub cerebri basi quâ sinu immititur, cui glandula insidet cerebri pituitam excipiens, antrorsum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem neruo sinistrorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu moxq; ab ipso ortu ambo inuicem coeunt, atq; in eum permiscentur modum, vt dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas discernere. adeò sanè, vt vana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextram obtineat sedem, an verò sinistrorsum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coactus non aliud est, quàm commune corpus à quo vtrique neruis dicerentur pronasci, modò istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq; illic initia neruorum disjuncta apparerent. Nerui à congressu è caluaria ducti

cendi inuicem mox dirimuntur, & per foramina ipsorum nomine insculpta, in oculorum sedes extra caluarie cavitatē procidunt. Quippe & integri in oculos absumuntur, non quidem accurate in posterioris oculi sedis centrum implantati, sed nervus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis implantatur: qui verò sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi nervus) quando oculum subiit, in latam degenerat expanditur ve tunicam vitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat ambientem, & dilatata cerebri substantie admodum similem: ac proinde mollem, nihilq; minus quàm membransam: vnde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, que à retis quadam imagine ἀμφιβλαστὸς ἄϊς dicitur. Tunicam appellare haudquaquam dignati sunt. Quòd verò hec tunica (aut quomodocūq; ipsam appellare visum sit) precipuum visus organum à multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In presentia enim nervos hos aut oculos prolixius aggredi omnino preter institutum foret. quum suffecerit dixisse, visorios nervos illum quem recensimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare, hoc enim (quemadmodum

dum & dextri nervi cum sinistro mox ab
 exortu coitum) peculiare rarumq; visorij ner-
 vi sibi vendicant. Quinetiam inter reliquos
 corporis nervos, hi duntaxat meatu qui sensu
 dyndicari possit, perforati dicuntur: quapro-
 pter Grecis (præcipuè autem Herophilo &
 Eudemo) *ωγοι εντίνου* nuncupabantur. Cete-
 ram ego eiusmodi meatum mihi aliquando
 occurrissè neutiquam queo asserere, quantum-
 vis etiam canum adhuc viventium & alio-
 rum grandium animalium visorios nervos, vel
 hac solum occasione aggressus sim, & hominis
 cuius caput adhuc à decollatione calebat, vixq;
 quarta hore parte quum nervos intuerer ab-
 truncatum fiserat, ipsos non oscitanter specta-
 verim, ac calente aqua sedulo foverim. Atque
 ut eiusmodi meatus toto nervorum progressu
 me penitus latuit, ita sanè in mutuo nervorum
 coitu is neutiquam se obtulit. utcumque tamen
 hunc inibi oportebat esse insignem, si modo ner-
 vi ob hoc ex Galeni sententiâ congregarentur,
 quo minus simplicia nobis gemina perperam
 viderentur. Porro ijs qui de congressu hoc mea-
 tuq; acriter citra partium inspectionem indies
 altercantur, non gravabor duo que in congres-
 su animadverti, hic adijcere, quò & hinc sua-
 rum nugarum argumenta petant. Patavij ita-
 que adolescens suspèdio necatus publice sectio-
 ni ad

ni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte aetate emarcuerat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter visorius nervus toto progressu longè tenuior sinistro visebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, verùm in exortu quoque & in dextra sede congressus nervorum, ac preterquam quòd dexter tenuis erat, durior quoque & rubicundior cernebatur, vti sanè & in adulescente: sed dexter non admodum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius nervos visorios in illo congressu inuicem non connasci, neque sese contingere vidimus, sed dexter nonnihil ea sede qua caluariam egressurus fuerat, sinistrorsum reflectebatur: quasi non coalitus occasione nervi congregerentur, verùm vt commodè per suum foramen è caluaria prociderent, potissimum quum etiam hoc ductu ingredientibus in oculi posterioris sedis medium non inserantur. Hunc ductum sinister nervus etiam referebat, non tamen ita quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quàm sedulo autem ac sollicitè eius viri familiares interrogauerimus, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminem Nature operum cognitione

flagrant

flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere licuit, quam ipsum de visu nunquam conquestum fuisse, visūq; præstanti semper valuisse, familiaresq; de visorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd verò Cassius, & alij nonnulli, quū causam rimantur, quam obrem dextra cerebri sede vulnerata, aut aliquin lesa, corporis sinistra pars nervorum resolutione infestetur, integra parte dextra, nervos omnes in ortu decussatim ferri: seu nervos à dextra cerebri & dorsalis medullæ sede pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & è contra asserant, apud me elegantissimum, & inter somniantum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum habetur. quum secundi paris nervorum ac deinceps tertij & quarti parium, dextri exortus à sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, vt modo de alijs nervis nihil dicam: idq; pariter sileam quū visorios porcorum nervos subinde non continuos, sed perinde ac crurum nervos, quasi è multis funiculis constatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixionem disceptationem sermo deflectat, præcipuè cum illis dissectionum professoribus, qui de ætrum cerebrum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

De secundo pari neruorum cerebri.

CAPVT V.

Coniugij secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq; quodammo^o (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, vt viseriorum pendet. Dein presentis coniugij nerui plurimum visorijs crassitie cedunt, quamuis interim duritia eos superent, vsuq; ab illis multum variet. Paulò posterius enim quàm visoriū, ex cerebri basis lateribus principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua viseriorum origo sumitur. Atq; id meritò accidit, siquidem secundi paris neruos musculis inferendos, duriores ipsis visorijs esse oportuit. Procepit enim neruus dexter (quod & de sinistro, nisi peculiariter sermone quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub cerebri basis latere ad foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot vasis commune. Quamprimum autem è caluarie excidit amplitudine, in ramos dissectus septem musculis oculo proprijs ramulos offert, illorum motibus presectus.

De tertio pari neruorum cerebri.

CAPVT VI.

Tertium par duplici radice vtrinq; principium sumit, vna quidem crassiori, cui oportune tertij paris nomen accommodaueris, altera

tera autē longe tenuiori & duriori, & neq; in ipso exortu, neq; etiam in progressu crassiori radice commissa. Huius enim initium non modico in posteriora intervallo, ab illius exortu distat: adeo sanè, vt verius graciliorem hanc radicem peculiare par, quam tertij paris portionem, quis esse assereret. At quum omnes Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstiterit manifestioris doctrine studio, & me etiam cum tertio pari tenuē illam posterioremq; radicem aggredi: prius tamen studiosos admonentē, in libro de Nervorū sectione (quē Galeni libri vix fragmentū censuerim) parum rectē tertium par secūdo mollius esse, tradi. Exoritur itaq; gracilior hęc tertij paris radix à latere basis cerebri, vbi dorsalis medulla ab ipsa initium ducere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri membranā perforat, & secundo neruorū pari attensa cū ipso per cōmune foramen in oculi sedē procidit, ilico in quatuor dissecta propagines. quarum prima sursum in adipe oculorum musculus obducto excurrēs, peculiare foramen ad frontis cutem & musculosam huius sedis substantiā digeritur, frontis cutis & palpebrę superioris motibus præfecta. Secunda propago deorsum ducta, mox in foramen sibi primatim exculptum fertur, quousq; in

anteriorem superioris maxille sedem prolaba-
 tur, ac multiplici serie dispensetur in musculos
 superius labrum & nasi alam extrorsum in
 suo latere mouentes, ac demum in ipsam labrum
 & incisiorum dētium gingiuas. Tertia pro-
 pago foramine etiam privato vtēs, post carum-
 culam in interiori angulo oculi conspicuam, na-
 rium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
 nerans tunicam, & ramulum exporrigens te-
 nui & membraneo musculo introrsum nasi
 alam contrahenti. Quarta propago iam dictis
 crassitie non inferior, per foramen seu scissurā
 potius, que inter primum maxille superioris
 os, & cuneum imitans in extimo latere sedis
 oculi conspicitur, ad internam sedem tempora-
 lis muscoli contendit, tota in eum musculum
 absumenda. Crassior tertij paris radix à latere
 basis cerebri, anteriùs tamen, & penitiùs seu
 iuxta dextri & sinistri medium magis quàm
 enarrata modò radix, principium sumens, re-
 ctà deorsum tēdit, foramen, quod ipsi & quar-
 to neruorū pari huic radici proximo celatur,
 perlabens. Hęc statim ab egressu propaginem
 diffundit, que vitis, aut cucurbitæ capreoli in-
 star inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac
 binos tandem quinti paris neruorum cerebri
 ramulos (quorum seriem postea recensēbo) in
 consortium admittens, ipsiq; vnitus in tempo-
 ralem

ralem musculum inseritur, ac in illum quoque
 qui à iugali osse enatus priuatim *μαστική*
 seu mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit,
 deinde & musculis buccas mouentibus, ipsiq;
 demū faciei cuti in buccis etiā surculos offert.
 Postquā verò crassior tertij paris radix propa-
 ginem hanc capreoli modo intortam exprom-
 psit, nonnihil deorsum magis descendens, surcu-
 lum deriuat, qui antrorsum ductus gingiue
 molarium dentium, ipsiq; adeò dentibus seria-
 tim soboles distribuit. Dein priusquam maior
 hæc tertij paris radix declinè ducta linguam
 contingat, ramum posteriori ex parte germi-
 nat utcumq; insignè, qui musculo in ore delite-
 scenti & maxillā inferiore attolenti insertus,
 inferioris maxille foramen adit, hic ubi is mu-
 sculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in
 foramen delapsus tantisper antrorsum fertur,
 quousq; sui lateris dentium inferioris maxille
 radicibus singulas soboles offerat, quorum bene-
 ficio dentes inter cetera hominis ossa, eviden-
 tius tristantium occursum sentire credimus. Ne-
 que verò ramus hic vniuersus in dentes absu-
 mitur, imò non minima ipsius portio per fora-
 men in anteriori maxille sede insculptum exci-
 dit, dextre sedi inferioris labri cōplures surcu-
 los deriuas. At maior portio crassioris tertij pa-
 ris neruorum radices, quando lingue basi com-

mittitur, cum alterius lateris nervo lingue tunica efformat, aptum saporibus dignoscendis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; surculos penitus in lingue substantiam dispensat. Horum enim & tunice lingue producendorum gratia, tertium par potissimum à verum Opifice creatum arbitramur, atq; vt primum par visus, quintum verò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq; nervus merito nuncupatur.

De quarto pari neruorum cerebri.

CAPVT VII.

HOc par tertio pari nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur enim à dorsalis medulle principio posterius paulò quàm tertium par, sed antrorsum modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; vna cum illo per commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad palatum elabatur: quo simul atq; peruenit, in surculos quosdam partitum, in palati tunicam degenerat: que quam lingue tunica aliquantulo sit durior, iure etià quartum par posterius tertio pari originem ducit, ac proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm lingue tunica donatur.

Quinti neruorum cerebri paris series.

CAPVT VIII.

Quin

Quintum par nonnihil quarto crassius, ac
 veluti pluribus enatum surculis inuicem
 mox ab ortu connexis principium ducit, ex me-
 dia propemodū dorsalis medulla sede, eius par-
 tis que à medulla exortu vsq; ad eam regionem
 pertinet, quā hæc è caluaria in vertebra labi-
 tur. Hoc quintum par vniuersum per foramen
 fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi in-
 cisum, quo vsq; in cavitatē pertingat, auditus
 organo preparatam: vbi quintū par variè dis-
 scinditur, & propagines quasdam membranæ
 modo dilatæ huius cavitatis sedibus offert, au-
 ditus organi non infimam partem constituens.
 Præter has verò propagines duos educit neru-
 los, qui seorsum per propriū foramen elabuntur.
 vnus quidem per transuersum ducitur foranē,
 quod etiam admittit venulam in auditus orga-
 num excurrentem. Hic neruulus non procul ab
 egressu tertij paris ramo commiscetur, instar
 vitis capreoli inuoluto. Alter verò neruulus per
 foramen repit impense arctū, & insigniter quo-
 que tortuosum, & immissam ipsi setam aut
 plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam
 Anatomicis cecum appellatum. Neruulus iste
 transuersim supra muscolum ducitur, qui à in-
 gali osse pronatus, inferiorem maxillam mo-
 uet: vbi verò ad anterius vsq; eius muscoli latus
 autorsum prorepsit, dicto tertij paris ramo

commiscetur, in genarum cutem & musculos
 buccæ motuum autores digerendus. Atq; illi de-
 mum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo
 capreoli ritu inflexo commisceri superius dice-
 bam. Porro quemadmodum iuxta tertij pari
 præcipuam radicem, alia quedã radix enasci-
 tur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iux-
 ta quintum nervorum par interius paululum
 alia exoritur radix, quinti paris radici multo
 gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum
 versus priora sub cerebri basi aliquãdiu protē-
 sa, duram cerebri membranam perforat, ac per
 proprium foramen sub secundi paris foramine
 exculptum, è calvaria procidens in temporalem
 musculum, illumq; digeritur qui in ore delite-
 scens, inferioris maxillæ ad superiora motus au-
 tor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge li-
 ceret peculiaris coniugij loco censere. Quo mi-
 nus tamen aliorum Anatomicorum (qui has
 radices prorsus ignorarunt) numerum pertur-
 bem, hos nervulos quinto pari ascribam, ad eum
 videlicet modum, quo minorem tenuiorem ve
 tertij paris radicem tertio pari superius adnu-
 meratam reliqui. In temporalem itaq; muscu-
 lum quinque nervorum pertingunt propages,
 prima quidẽ à graciliori tertij paris radice, se-
 cunda à maiori radice, tertia autem & quar-
 ta à quinti paris primario educuntur nervo.

quinta

quinta autem is demum nervus est, quem iam quinto pari communerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot nervorum soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum validissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nervi quos à cerebro eduxit, summa mercurie providentia illos quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine voluit indurescere. Nulli enim non obvium est, quam callide surculum instar capreoli involutum duriores effecit. quòd is solus ossi minimo spatio contiguus sit: alios autem non involuit, quòd longo intervallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos et involutos ossium meatus etiam porrigantur.

De sexto pari nervorum cerebri.

CAPVT

IX.

Reliquorum parium, quæ in calvarie amplitudine principium ducunt, nulli equè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multis easdemq; varias inseritur partes, atque sextum cerebri nervorum coniugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot distinctis ac à se invicem diremptis surculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio commissi, vnum effor-

m s

manè

mant neruum, qui per foramen caluariâ egre-
 ditur, quod arterie soporalis minorem ramum,
 & grandiozem interne iugularis vene ramum,
 simul admittit. Neruus hic nō procul ab egressu
 in musculos posteriorem ceruicis sedem occu-
 pantes ramum diffundit, numerosa utcumq; se-
 rie in soboles digestum: quarum præcipuè mu-
 sculo exporriguntur, scapulam mouentium se-
 cundo. Ipse autem sexti paris truncus, soporarie
 arterie ac septimo pari coheret, & simul cum
 ipsis membrane interuentu comexus, ad la-
 ryngis vsq; latera protenditur, inibi portionem
 à septimo pari assumens, illaq; se auget. Deinde
 sextum par quum hanc asciiuit portionem,
 Laryngis musculis ramulos trāsuersim exhibet.
 Sunt autem illi muscoli duo scutum imitanti
 laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex
 stomacho gulæ ue posteriori sede pronati, eius
 cartilaginis lateribus inseruntur. deinde duo
 tertie cartilaginis basim occupantes, & duo ex
 illis qui primam cartilaginem secunde com-
 mittunt. Hinc verò sextum par soporali arte-
 ria & interna iugulari concomitatum, ad tho-
 racis vsq; elatiorem descendit sedem, ac mox
 insignem utcumq; propaginem ad primæ tho-
 racis vertebræ latus, seu potius ad anteriorem
 primæ thoracis costæ radices sedem derinat,
 que sub membrana costas succingente, secun-
 dum

dum costarum radices prorepens, à nervis in
 costarum interualla à dorsali medulla expor-
 rectis, surculos quosdam assumit. Quum verò
 hæc propago eiusmodi adaucta surculis, septum
 transuersum prætergressa est, in cibi potusq; or-
 gana, vt: postea dicemus, dispensatur. Præter
 hanc propaginem sexti paris nervus iuxta su-
 perioiorem thoracis sedem ramulos musculo of-
 fert, à pectoris ossè & clauicula ad mamilla-
 rem capitis processum deducto, & capitis moti-
 bus subseruienti. Deinde & musculo qui os u
 referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi
 qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryn-
 gis sedem perfertur. Huiusmodi sanè vtrorumq;
 sexti paris neruorum priusquam thoracis caui-
 tatem subeant, series visitur. quæ autem adhuc
 enarranda superest, describetur.

Quum itaque dexter sexti paris nervus tho-
 racis cavitatem ingressus est, atq; inter arterias
 & venas iniugulo repit, ab interiori ipsius la-
 tere modo tres, modo duos inuicem mox succe-
 dentes diffundit ramulos reuersum dextri late-
 ris neruū constituentes. Ramuli enim isti ad
 arteriã que in dextrã alam exporrigitur, ve-
 luti ad trochilei rotulam reuoluti, simul cœunt,
 veruumq; vnum efformant, ad dextrum aspera
 arteria latus sursum excurrentem. Quum pri-
 mum

mum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex visitur) vnus conflatur nervus, qui dextrum aspera arteria latus petit, & membrana interuentu ipsi adnexus ad dextrum vsque laryngis latus properat glandule incumbens, que alijs glandulis neq; colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (vti in sinistro altera) adnascitur. Alico autem atq; nervus laryngem cotingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui vero illi sint, posteaquam sinistrum recurrentem nervum sermone ad sinistrum laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arterie in sinistra manum propagatae ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextrae arterie modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim aeque tuta ad obliquum atq; transuersum, chordae alicuius reflexus perficitur. imò haec si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister nervus tantisper versus cordis basim descendit, quousq; extra cordis inuolueru arterie magne cotingat truncum qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à nervo educuntur surculi, qui
ad

ad arterie truncum, quâ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem riuuntur. sinistramq; recurrente neruum constituunt. qui sursum properans, membrane beneficio asperæ arterie sinistro lateri attenditur: ac cùm primum laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusq; lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam neclentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atq; in latera ducitur, & laryngis lingula adaperitur. Præterea duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes vi spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, ceteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt lingue muscoli, ab ossis v referentis medio vt linguam moueant pronati. Quum enim præsentés muscoli inferius sua sortiuntur capita, atq; deorsum necessario mouendum corpus attracturi erant, necessum quoq; esse credimus, vt animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodammodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione,

ctione & succincta hac nervorum distributionis narratione, et illa quam antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galeni, qui hos nervorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, adendum hortor. Qui in septimo de Partium usu, veros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quam si Eleusinia & Samothracia, vel aliam quancumq; celebrationem diuinam, equis auribus astans, intentusq; us que sunt dicunturq; à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationem inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neq; minus ostendere incredibilem sapientiam & providentiam virtutemq; omnium conditoris Dei.

Porro sexti paris nervi postquam reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatu dignos crassitudinis in pulmonum tunicam & membraneum cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucris sedem implicantibus, atque à sinistro sexti paris nervo depromptis, surculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis vene vnitur. Atque hic surculus oppido quam tenuis, & non nisi accuratissime sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali vene adnascitur, & ad sinistram ipsius latus versus posteriora tamen magis exp

gis ex porrectus, in cordis basin fertur, inibi
 mox in soboles capillorum modo gracillimas
 consumptus, ac cordis basis superficiei vix pro-
 prius. Qua autem ratione illum nimis quam
 tenuem neruum adinuenias, ad sexti libri
 calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsiq; sub-
 ministrantium organorum sectionem pertra-
 ctaturus. Ceterum quod ex nervis sexti paris
 reliquum est, deorsum ad stomachum defer-
 tur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur
 lateri, sinister autem sinistro. Mox vero atq;
 hi nervi stomacho membrana interuentu laxè
 adnectuntur, singuli in binos partiuntur ra-
 mos, adeò oblique secundum stomachum conuo-
 lutos vt dextri nervi rami sinistram ipsius se-
 dem in progressu obtineant, sinistri autem ra-
 mi dextram sedem amplexentur. Atq; ita qua-
 tuor presentes rami septum transuersum vna
 cum stomacho permeant, nullos prorsus in tras-
 gressu septo sarculos offerentes. Verum sparsa
 admodum serie superius ventriculi os am-
 biunt, contextuntq; ramos in priora & poste-
 riora corporis ventriculi spargentes. Ab ijs ra-
 mis qui dextrum huius orificij latus impli-
 cant, propago vtunque insignis depromitur,
 que per ventriculi superiora secundum ipsius
 latitudinem inferius ventriculi orificium acce-
 dit, in progressu anteriori posterioriq; ventriculi
 sedibus

sedibus soboles quasdam diffundens. Quum ve-
 rò illa propago inferius orificium superavit, ve-
 ne portæ instrata in iecoris cauum properat,
 ibidem in iecoris membranam tunicam ve ab-
 sumenda. Dextri nerui sexti paris ramus, quem
 ante recurrentium neruorum principia costarum
 radicibus sub tunica costas succingente
 exporrigi, aliorumq; neruorum per costarum
 internalla excurrentium congressu augeri docui-
 mus, simulatq; septum transuersum vna cum
 grandi arteria prætergressus est, propagines dis-
 fundere incipit, ac primâ quidē inferiori mem-
 brane omenti offert transuersim iecoris cauum
 adeuntem. Propago hec in ipso ductu inferiori
 membrane omenti ramum exhibet, qui deor-
 sum tensus, atq; in surculos dissectus, tum ipsi
 membrane omenti in dextra parte implicatur,
 tum etiam colo intestino, vbi id huic membra-
 ne tanquam ad mesenterium committitur. De-
 inde alius ramus ab illa propagine duodeno in-
 testino, & ieiuni initio deducitur adeò graci-
 lis, vt interdum conspici nequeat. Post hunc
 longè crassior superiori membrane omenti de-
 promitur, qui dextram sedem fundi ventriculi
 perreptans, multis soboles ventriculo & ipsi
 omento communicat. Quod autem primæ illius
 propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis
 vesicula surculos præbet. Secundam verò pro-
 paginem

paginem sexti paris ramus dextri lateris co-
 starum radicibus attensus, in dextrum renem
 & pinguem membranam ipsi obductam dige-
 rit. Tertiam porro ductis iam grandiore diffun-
 dit ad dextram mesenterij sedem, & in intesti-
 na mesenterio hic connata spargendam. Quod
 autem eius rami reliquum est, subinde in vesi-
 cam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex
 parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos
 nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta
 mutuantur. Ad eundem ferè modum sinistri
 sexti paris nerui ramus costarum ex porrectis
 radicibus digeritur. Propaginem enim inferio-
 ri membrane omenti largitur transversim in
 lienis cauum porrectam, que in progressu an-
 teaquam lienem contingit, duos diffundit sur-
 culos in humiliorem omenti membranam, &
 colum intestinum quàm ventriculo hic adrendi-
 tur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit il-
 lis surculis crassiorè, que sinistram fundi
 ventriculi sedem perreptans, ventriculo ipsiq;
 superiori membrane omenti (qua etiam so-
 les ipsa suffulcitur) per multa germina deri-
 uat. Mox quoque à propaginibus lienis cauo-
 se inferentibus, exiles ramuli sinistrum ven-
 triculi latus accedunt, illis concomitati venis
 ac arterijs, quas à lienem petentibus vasis huc
 reflecti, antea diximus. Secundam propaginem
 n ramus

ramus ille *sinistris* exporrectus *costis*, *mesenterio* & *sui lateris intestinis* offert, & post hæc *tertiam sinistro reni* exhibet, ac denum *ipsius reliquo sinistram vesicæ ac fundi uteri* sedem interdum amplectitur. A *propaginibus in mesenterium sparsis*, interdum cum *seminalibus venis* & *arterijs surculos ad testes* usq; *deductos* animaduerti. atq; hæc *sexti paris neruorū cerebri* est series.

De septimo pari neruorum cerebri.

CAP. X.

Neruum cerebri septimum ac vltimum par, uti ceteris paribus durius est, sic quoque ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicē distantibus surculis, à *dorsali medulla*, vbi modo *caluariâ* est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius surculus in vnū coeuntibus, per foramen proci- dit, sibi priuatim exculptum. Simulatq; verò septimum id par *caluariâ* superauit, sexto co- heret pari, & *propagines aliquot dispensat* musculis qui à *processibus stylum imitantibus* principium ducunt. ex quorum numero est al- ter tertij paris musculorum ossi v referenti pe- culiarium, isq; qui *inferiorem maxillam deorsum* trahit, & alius *linguæ proprius*. Septi- mum par hinc ad *linguæ usque radicem* de- scendens, in plures diducitur *seboles*, quæ in lin-
gua

gue musculos, & ossis u referētis, & in omnes
 laryngis musculos superius non connumeratos
 implicantur, eorumq; musculorū motibus præ-
 sunt. Verūm præter illas soboles, septimum par
 non minimam ipsius portionem sexto pari ner-
 uorum cerebri ad lingue radicem inibi offert,
 sextum par illa portione adaugens.

De dorsali medulla, & neruorum ab ipsa
 proceduntium numero. CAP. XI.

Dorsalis medulla neruorum modo substan-
 tie cerebri à qua originē sumit correspon-
 dens, quanto magis à cerebro recedit protendi-
 turq; tanto (neruorum etiam ritu) compactior
 duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab
 aliorum ossium medulla impense humida, pro-
 pemodumq; fluxili, siquidem hanc, & præci-
 pue ipsius substantiam molliorem pinguedini,
 vel adipi assimilēs licet in ossium sinibus nu-
 triendi humectandiq; gratia asseruato. Qua-
 propter ex hac nullū profusus neruum neq; du-
 rum neq; mollem exoriri reperies. Quinetiam
 presens medulla nec cerebri, aut dorsalis medul-
 le inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeo
 dignè notatæ arteriæ ac venæ obtenduntur.
 Quapropter etiā nulla ratiōe cerebro & dorsa-
 li medulla similis est, neq; vlla illi cū sensus or-
 ganis aut musculis cōio existit. Quum interim

n 2 dorsal

dorsalis medulla non paruam cū musculis communicationem sibi vendicet. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervis sexti paris nervorum cerebri propagines nullas admittētes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumq; sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro derivari necessum esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ luteæue corresponderet statuæ. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihil pendentis. Nam non solum gracilem neruum, vt qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, verum ne aliud quoddam validorum etiam organorum, & minus adhuc venam, aut arteriam. Hæ enim vt dorsalis medulla à propria origine grandes amplexq; enascentes in latitudinis in progressu variè dissecantur, & quum corporis partibus appropinquant, sicutulos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsi à principio oblatam communicent. Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam velut flumen aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim nervos tanquā sensus & motus arbitrarij

vectores germinare, uti modo rerum Opifex
 probè est molitus. Ceterum quando dorsalis me-
 dulla inftar alterius cerebri omnibus prope-
 modum partibus sub capite positus censetur, hæc
 quoq; oportebat similiter ac cerebrum duro & fe-
 rendis iniurijs pertinaci munimento, ac velut
 propugnaculo cingi. Cuiusmodi verò id sit, in
 primo libro, dum dorsi vertebrarum structurâ
 prosequeretur, abundè dictum est. Præterea dura
 etiam membranæ dorsalem medullam ample-
 xantur, ijs omnino specie respondentibus, quibus
 cerebrum obvoluitur, etiam si distantia inuicem
 non congruant. Crassam enim seu duram cere-
 bri membranâ à tenui in calvaria distare, gra-
 tia distentionis contractionisq; vasorum tenuis
 membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo
 libro declarabitur. In vertebrarum autem fini-
 bus, ubi membranæ dorsalem medullam am-
 biunt, dura tenuem contingit. Atq; hoc vno in-
 uicem membranæ pugnat: ac eo præterea, quod
 tertium quoddam involucrium egregie validius
 nerueumq; duabus illis quæ dorsali obducuntur
 membranis, extrinsecus circumducatur. Neque
 profectò incassum hæc molitur Natura: quippe
 quum dorsalis medulla quedam cum cerebro
 obtineat communia, quedam peculiaria: in
 communibus quidem communis est fabrica, in
 peculiaribus autem propria ac differens. Sunt

porro communia, substantiã corporis simile ha-
 bere, & neruorum esse principium. Peculiaria
 vero, moueri quidẽ cerebrum, ac pulsare natu-
 rali quodam motu, non secus atq; cor: & cere-
 brum interim immobili osse comprehendi, non
 moueri verò dorsalem medullã vertebris qua
 mouentur inclusam. Merito itaq; ipsis pari ra-
 tione, due membrane, dura nimirũ & tenuis,
 circumuoluuntur: vna quidem præcipuè, vt col-
 liget simul vasa que in eis excurrunt, & totã
 eorum substantiam vtcunq; mollem constrin-
 gat: alia, vt inuolucrum efficiatur, & à circum-
 datis ossibus muniatur, ipsaq; etiam ossa & cere-
 brum & dorsalem medullam ambient, velut
 propugnaculum quoddam & murus, sufficienter
 citra noxam excipere impetum eorum que aut
 secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt.
 Ceterum quoniam cerebrũ tenuisq; membra-
 ne vasa pulsant crassam membranã, tanto in-
 tervallo à tenui mēbrana in caluaria priuatim
 distat, quantũ ipsis dum dilatantur, suscipiendis
 sit sit. Quoniã verò dorsalis medulla nõ pulsatur,
 neque distenditur, vtręq; membrane simul co-
 eunt coalescuntq; ne minimum quidem mutuo
 dissite. Porro quod nullus qui sensu dignosci
 queat, motus capitis ossibus adsit, in vertebris
 verò motus sit varius, dorsali medulle ter-
 tium id inuolucrum, cuius paulo antè memini-
 mus,

mus, obductum visitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob idq; etiam dorsali medulla necessario flexa tensaq; hec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (vti & cerebri sedes, à qua principiu ducit, vnica simplexq; est) iussu à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quodq; dorsalis medulla validior per vertebrae simplex, quàm gemina prorepat. Quàm verò sit Galeni ratio vana, qua cerebellum simplex esse docet, vt vnica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quamquã sanè & hoc loco hominis medulla dorsalis veniat expendenda, si quidè per totà ceruicem & ad thoracis vsq; medium aliquando & inferius nonnihil simplex ac indivisa mollisq; adhuc deorsum fertur, nervus duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum verò thoracis medullam perrepsit, vt duris ac motui potissimum seruientibus propagandis nervis idonea redderetur, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, nō aliter profecto quàm si frequentes multasq; tenuissimas chordulas simul recta tensas membrane cuipiam illigares, ac deinde per singula foramina per quæ nervi prosiliunt, vnâ atq; alterâ chordulam ex mu-

Dorsalis
cur vnica.

Lib. 3. de
Vitu part.

tuo illo connexu tantisper distribueres, quousq;
 vnica tantum superesset chordula, dorsalis me-
 dulle fini respondens. Ad eum namque modum
 dorsalis medulla in neruos absimitur, qui per
 foramina in vertebrae exsculpta elabuntur.
 Quanto autem artificio haec concinnata sint,
 partim in primo libro. exequutus sum, partim
 vero in sequentibus Capitulis recensere cona-
 bor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per
 vertebrae ducta, ac paulatim in progressu gra-
 ciles distribuit, resectionis professoribus sexa-
 ginta, & interdum quinquaginta octo enume-
 rantur, modo triginta, modo viginti nonè com-
 plexi paribus. A dorsalis enim medullae sede se-
 ptem cervicis contenta vertebrae, septena exi-
 liunt paria. A medullae autem sede per thoraci
 recta vertebrae, duodena dependent paria: a
 quinta autem lumborum vertebrae, quina: ab
 osse sacro sena. quibus interim quinque inferiora
 ossis sacri neruorum paria, si quando id sex ef-
 formetur ossibus, quodammodo gemina dici pos-
 sunt, quum nerui vtrinq; antrorsum & retror-
 sum ducantur ab vna radice vix enati. Dorsali
 vero medullae terminus ex osse sacro proci-
 dens, neruus non censetur, neq; in ramulos qui
 neruorum nomen merentur cessat: quanquam
 aliquando illum iam ex sacro osse decidentem
 in tres impensè breues surculos diffundi viderim,

rim, tunc sacro osse quinq; solum ossibus confor-
mato. In canibus autem & alijs animalibus,
pro dorſi ossium numero neruorum dorſalis me-
dulle parium frequentia quoq; differt. Vt nihil
de Galeni libris de Partium vsu sententia di-
cam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus
formari arbitratus est, nullumq; aliud os illis
subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia
colligere promptissimum est, quam aliorum Ana-
tomiconum placitis, dum illos libros nobis tra-
didit, anxie instituerit, quamq; inuicem conso-
na nobis scripta reliquerit.

Septem neruorum parium è ceruicis ver-
tebris profilientium series.

CAPVT XII.

Modo hæcenus memoria non exciderit
prime ceruicis vertebrae cum occipitis
osse, & secunde item vertebrae cum prima su-
perius tradite articulationis species, merito in
presentia Nature prouidentiam sedulo admi-
raberis, quæ primo ceruicis pari, & secundo, non
cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ri-
tu, sed peculiari quodam, duarum primarum
vertebrarum articulationibus impedita, viam
inſculpserit, ac duos vtriusq; paris, quemadmo-
dum & in sacro osse vtrinque machinata sit
exortus: vnum quidem anteriori corporis
sedi, alterum vero posteriori exporrigens.

Quippe vt posteriori primi paris propagini con-
 cinnè via prepararetur, Natura in primæ ver-
 tebræ eminentiori sede ad radicē posterioremq;
 regionem ipsius cum capite articulationis sinū
 calauit, atq; hic etiam occipitis ofsi sinum in-
 sculpens foramen effecit primæ cervicis verte-
 bræ, ipsiq; occipitis ofsi commune. Ne si fortasse
 integrū foramen tenui illi vertebræ (vti in ca-
 nibus, quibus grandior est vertebra, euenit) in-
 sculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat
 robore, multis perforationibus inualida reade-
 retur. Quinetiam quo foramen id arctius esse
 possit, Natura posteriorem primi paris exortū
 gracilem effecit, eumq; in musculos duntaxat
 distribuit, qui à prima cervicis vertebra in oc-
 cipitis os inseruntur, & eos qui ab occipitū ofse
 in transuersos eius vertebrae processus implan-
 tantur: aut, vt clarius dicā, in quarti & quin-
 ti musculorū caput mouentiū parium muscu-
 los, præsens propago spargitur. ac dextra quidē
 propago in dextri lateris deperditur musculos,
 sinistra autē in sinistri: quod etiā tota neruorū
 serie semper nisi aliud addidero, subaudiui ve-
 lim. Cæterum ab hoc posteriori primi paris ex-
 ortu seu propagine surculus etiam deducitur in
 principium musculi à transuerso primæ cervi-
 cis vertebrae, & aliquot subsequentiū vertebra-
 rum principium sumentis ac scapulam sursum
 attrahit

attrahentis. Altera primi paris propago non
 semper conspicua, nimis quàm gracilis est, atq;
 ab anteriori dorsalis medullæ regione enata,
 excidit inter primâ cernicis vertebrâ & occi-
 pitis os, iuxta latus teretis ligamenti secunde
 vertebræ processum (quem denti assimilamus).
 occipitio colligantis. Hæc propago vti gracilli-
 ma est, ita etiâ mox in musculos assumitur, qui
 anteriori vertebrarû sedi obnati, dorsum mo-
 ventium primum par recensentur. Secundum
 nervorum par, quâdo profusus ex lateribus sub-
 sequentium parium modo pronasci nequinit,
 utpote ab articulatione duarum superiorû ver-
 tebrarum offendendum, aut quod si foramen
 inibi vertebris esset insinuatam, articulationis
 robur omnino infirmaretur, Natura verte-
 brarum noxam fugiens, secundum par vt fre-
 quentiùs, binis exortibus seu propaginibus
 exoriri operæpretium putavit. ac posteriorem
 propaginem, que anteriori longè est crassior.
 (quanquam & ipsa gracilis visitur) per la-
 tera posterioris secunde vertebræ processus,
 quem spinam vocamus, eduxit, ibidem op-
 portunissimum tutissimumq; iter (vti in pri-
 mo docuimus libro) machinata. Præsens pro-
 pago quum utrisque primi paris propagini-
 bus crassior sit, in plures quoque dividitur ra-
 mos. Simulatq; enim prodijt, in duos crassitie
 impares

impares diffcinditur, ac crassior à prioribus quodammodo ad posteriora sursum trāsversim tendit, ex spine nimirum secunda vertebra lateribus, versus spine medium, vbi mutuus est vtriusq; lateris musculorum posteriorem cervicis regionem occupantium congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta coauctatus, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, cōtrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput cōtendit, atq; inibi in vniuersam capitis cutem tam que circa aurem, quàm que post aures ad verticis vsque summum habetur, surculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium parium seriem venit perpedendus. Ab illis enim paribus rami à vertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorū vtriusq; lateris congressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsoq; medio antrorsum seu versus corporis latera ascendunt, & in musculos digeruntur à spinarum apicibus principium ducentes, vti subsequens nervorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundi paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia dinaricatur. sunt autem illi tertij & sexti paris muscoli, eorum quos capitis motibus preesse

esse diximus. Anterior secundi paris propago
 admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medul
 la sede originem mutuatur, atque inter secun
 dam & primam elabitur vertebram ad lateris
 radice, eius secundæ vertebræ processus, quem
 denti comparamus. Digeritur autem hæc propa
 go mox in musculos anteriori cervicis verte
 brarum sedi adnatos, qui primum par musculo
 rum dorsi motus auctori constitunt. Tertium
 nervorum à dorsali medulla prodeuntium par
 ex communi foramine secundæ cervicis verte
 bræ & tertie procidit, mox ab egressu in duos
 discissum ramos. Posterior retrorsum flectitur,
 ac inter musculos cervicem extendentes, qui
 dorsum mouentium septimus & octauus enu
 merantur, ac deinde inter caput mouentium se
 cundum par occultatus, ad secundæ vertebræ
 spinam contendit, atque hinc ex mutuo muscu
 lorum posteriorem cervicis sedem occupantium
 concursu in posteriora excidens ad cervicis pro
 perat latera, musculo suffultus, qui ex carnea
 constitutus membrana buccarum motus opi
 fex censetur. Anterior autem tertij paris ra
 mus, in quatuor spargitur propagines, ac pri
 ma musculos dorsum mouentium primum ac
 secundum implicat. Secunda propago declin
 ducta, quartum adit nervorum par, cuiusdam
 ipsius furculo commiscenda, in dictos nuper mu
 sculos

sculos absumpto. Tertia autem sursum contem-
 dit, ac posterioris secundi paris propaginis ra-
 mo in verticis cutem excurrenti congregitur,
 una cum illo (vti prius dictum est) dispergen-
 da. Quarta autem tertij paris anterioris rami
 propago in musculos digeritur, qui transuersi
 vertebrarum processibus comati, cervicem in
 latera mouent: & eum pariter qui à transuer-
 sis vertebrarum cervicis processibus principiu
 ducens, scapulam sursum vellit. Quartum cer-
 uicis neruorum par e communi tertiae & quar-
 ta vertebrarum foramine excidens, tertio pari
 similiter in duos partitur ramos. Posterior
 aliorum qui retrorsum ad spinam inter muscu-
 los occultati reflectuntur modo, versus tertia
 cervicis vertebrae spinam contendit, in progres-
 su illis quibus intertextitur musculis, surculos
 diffundens. Quando autem spinam contingit,
 per mutuum elabitur congressum, musculorum
 posteriorem cervicis regionem occupantium,
 atq; hinc in latum membraneumq; digeritur
 musculus buccarum motus autorem preci-
 puum. Anterior autem quarti paris ramus, ter-
 tias educit propagines. ac unam promit, cui
 tertij paris propago commiscetur, quaeq; in mu-
 sculos deperditur stomacho substratos, ac cer-
 uicem flectentes. Secundam verò propaginem
 in musculos distribuit vertebrarum lateribus

adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio cer-
uix in latera ducitur, ac is qui à transuersis
colli vertebrarum processibus principium du-
cens, scapulam sursum allicit. Tertia propago
duabus nuper dictis gracilior, declius fertur,
cum quinti paris sobole congressura, ac simul
cum illa & sexti paris propagine septi trāsuer-
si neruum constitutura. Quinto pari, quod præ-
dictis quatuor succedit, quinta vertebra cum
quarta viciniam præbet: ipsum verò similiter atq;
quartum in duos dissinditur ramos, ac poste-
riorem ad spinarum apices retorquet, eodens
prorsus modo digerendum, quo posteriorem
quarti paris ramum digeri diximus. At prior
anteriorve quinti paris ramus, primùm sobolē
spargit musculus cervicē flectentibus. dein gran-
diorem depromit, qui deorsum repens ramulos
vtriusq; vicini paris, quarti nimirum & sexti
excipit, & illis adauctus, neruum septi trans-
uersi efformat, qui præcipua quinti paris cōstat
propagine, & exigua sobole quarti paris, &
item exigua sobole sexti. Interdum verò & se-
ptimi paris sirculus septi trāsuersi neruo acce-
dit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offer-
tur. Atq; hæc sanè regio admodum industriè se-
pto transuerso nervos elargitur. Variat enim
id à cæteris musculis non figura solùm, verùm
& sunctione. Orbicularis enim formæ (vti in
secundo

secundo recensuimus libro) visitur, & situ obli-
 quo donatur. Mox caput ipsius à quo fibrae de-
 pendent, non vt quispiam arbitraretur, ex pe-
 ctoris ossè, aut costarū cartilaginibus, aut ver-
 tebrarum corporibus educitur, sed in media to-
 tius septi regione, quæ nervosa est, id consistere
 nobis persuasum habemus. Ac proinde ner-
 uos fibris illis motum largituros, eò prorepere
 ab alto operæ precium fuit, vt in vniuersam
 ipsius sedem suam vim ex æquo diffunderent.
 Si verò Natura nervos septi partibus, quæ pe-
 ctoris ossi, costis & vertebri cōtascuntur, in-
 seruisset, septi finis in ipsius medio haberetur:
 quum nervos in musculorū initia potius quàm
 fines exporrigi, Anatomes professoribus axio-
 ma sit. Atque hac ratione septum dūtaxat ner-
 uos à cervicis vertebri mutuatur. longo enim
 progressu eos ducere, quum possent ex proximis
 sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid
 magis in fabrica conduceret. Hac igitur occa-
 sione septo sublimes transmittuntur nervi, vni-
 versum thoracem perreptantes. Ne verò in pro-
 gressu periclitaretur, eos intersepientibus thora-
 cem membranæ adnexuit, vnum neruum sin-
 gulis membranæ exteriori firmans. Neq; profe-
 ctò minorem conditoris industriam arguit, id
 quod adhuc anterioris quinti paris nervorū cer-
 vicis est reliquum, atq; in musculū præcipuè in-
 feritur

seritur, cuius auxilio brachiū attollimus. Hic enim quia ingens graueq; membrum impensè sursum attollere debebat, forti validoq; indigebat neruo, quē Natura ipsi securissimè à cōmemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigens musculis scapulam attollentibus, primū ab externo huius portionis latere neruū deriuat, qui forās emergens, atq; in multis scissus soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita simulatq; scapulae cervici appropinquat, in duos magnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clauicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quae à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atq; hic ramus cuti nullum exporrigit surculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquousq; humeraria vena concomitatum. Posterior verò eius quinti paris portionis, quā in profundo reconditā declinè ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquā gracile exprospit ramulū musculo hinc à scapula sursum ad os v referens proficiscenti, insidet foramini instar semicirculi in scapulae elatiori costā exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus vena quoq; & tenui arteria

concomitatus, mox propaginem diffundit musculo sinum occupanti, quem inter scapulae spinam & elatiorem ipsius costam haberi scriptimus. Insuper in muscoli brachium attollentis sedem digeritur, à scapulae spina & summo humero pronatâ. Verùm hic ramus in presentem musculũ non totus exhauritur, sed furculo quopiam cutem brachij externe sedi obductam adit, quem secundum exterius latus insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachiũ attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus nervorum paribus seu nervis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nervi transmittuntur, qui omnes intimis musculo rum sedibus potissimum inseruntur. Ceterum nunc tempestivum est, sexti & septimi parium seriem sermoni subicere. Sextum par sub quinta vertebra excidens, eadem cum ceteris paribus serie ad cervicis musculos posteriorem ramum dispensat, tum eos qui cervicis & capitis praesunt motibus, tum illorum capita qui respirationis opifices ex ceruice thoracem accedunt, quanquam & hi potissimum ipsorum nervos à septimo pari & octavo quoq; seu primo thoracis pari mutuuntur. Anterior autem sexti paris portio, postquam nervum exprompsit, qui quinti paris portioni ad veruum septi transierit

si constitutum permiscetur, cum contiguis par-
 tibus septimo nimirum & octavo coit, & va-
 riè rursus disscinditur, nervos vna cum proxi-
 mis partibus efformatura, qui in manum con-
 tendunt. Privatim verò præter cetera cervicis
 paria, sextum par portionem notatam dignam
 deorsum ad scapulæ cavum transmittit, & ra-
 mi quoq; tum ab hoc, tum & à ceteris coniu-
 gijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sur-
 sum ducunt. Validis enim & magnam molem
 attollentibus musculis varias quoq; ac frequen-
 tes nervorum propagines inseri, quam maximè
 rationi est consouum. Septimi etiam paris ex
 communi sextæ & septimæ cervicis vertebra-
 rum foramine prolabantis, magnus cum dua-
 bus proximis coniugationibus sexta videlicet
 & septima congressus perficitur, atq; huius po-
 tissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pa-
 ri & quinto & sexto cervicis, & primo & se-
 cundo thoracis vertebrarum omnes manus nervi
 propagantur. Quia autè serie illi digerantur, pe-
 culiari Capite persequar, modo interim adhuc
 addens, septimum par interdum ramulum septi trans-
 uersi nervo offerre, & perpetuò ramum in poste-
 riora ad spinam ducere, qui præter ceteras propa-
 gines in musculos posteriori cervicis sedi infra
 tos digestas, aliquot etià offert lato membraneoq;
 musculo, qui buccas monet, atq; ex carnea mem-
 brana

brana cōstituitur. In hūc enim musculū à quinti paris neruorū cerebri propagine per cecū foramē excidēte, ac dein ab omnibus paribus vertebrarū cervicis (si primū excipias) soboles pertingūt, vniuersæ secūdum musculi fibrarū ductum exporrecte, ac proinde etiam ad venas & ligamenta multifariam (vt ductum illum feruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

Series duodecim parium neruorum dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebri.

CAP. XIII.

Primum thoracis neruorum par, inter septimam cervicis vertebrarū & thoracis primam, quinq; humiliorum cervicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medulle neruorum paribus comparatum, opportunè octauum nūcupabitur. Hoc itaq; simulatq; excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos vertebris hūc adnatos reconditum, detorquet, à quo in progressu surculos accipit radix musculi à prima thoracis costā in transuersos cervicis vertebrarū processus inserti, ac cervice in latus (versus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui cervicis capitūq; in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octauī paris surculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ cervicis
verte

vertebræ spinam contingit, extrorsum ducitur:
 & rursus transuersim à spina abscedens, propa-
 gines offert humiliori sedi eius musculi qui
 scapulam mouentium secundus ac maior enu-
 meratur. Insuper & musculo scapula basi in-
 ferta, scapulamq; ad dorsum trahèti, ac demum
 illi quem hominis thoracè mouentium tertium
 recèsumus. At anterior octauus paris ramus, po-
 steriorem longè insignior, septimi, sed magis adhuc
 interdum noni paris non minimam portionem cum
 ipso congregentem suscipit, totusq; variæ vici-
 nis paribus commixtus, si vnicam ipsius demis-
 sionem propaginem, in manus fertur. Ex demis-
 sione namq; ipsius sede ubi iam proximis paribus
 se commiscuit, propaginem antrosum emittit,
 quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad
 pectoris ossis usq; summum perlata, in progressu
 surculos dispensat thoracis musculo à clauicula
 in primam inferto costam. Præterea huius pro-
 paginis terminus in illos digeritur musculos,
 qui à pectoris ossis summo principium ducen-
 tes sursum exporriguntur, tum ad mamillarem
 capitis processum, tum ad os v imaginem compa-
 ratum, & ad laryngis cartilaginem scuto non
 absimilem. quanquam interim & his musculis
 à sexto pari nervorum cerebri soboles offerantur,
 ut & à primo intercostali nervo, quem
 mox noni paris propaginem esse dicam. Quæ

autem octauis paris in manum sit series, cum reliqua manus neruorū explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari seu potius quarto manū petente neruo, quū is alā accedit ex posteriori ipsius regione etiam ramos pullulare, in eandem scapulae regionem digestos. Nouum par inter primam & secundam thoracis vertebrae originē ducens, octauis quoque paris ritu ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octauis paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigens, uti suo dicam loco, in manum fertur. reliquam verò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, qua secundum primae costae ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecti nerui, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porro decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque liberorum, seu vigesimum par, subsequētia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque e vertebrae lateribus exilire, bipartito scinduntur, ac minor graciliorque ramus retrorsum ad vertebrae spinas detorquetur, inter musculos vertebrae adnatos latitās. Sunt verò illi, quos dorsi et thoracis motibus hic praesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorum

quartus,

quartus, in canibus verò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris alter, mox et alter octauis paris, & circa superiores thoracis vertebrae alter primi, & secundi paris caput mouentiũ, & alter tertij paris, & alter quoque quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: verumtamen in illos tantum non absumentur, ac quum iam spinarum attigere apices, extrorsum properant, inter mutuum dextri sinistriq; lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principiu mutuantur: e quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipue autem alterum primi paris musculorũ caput mouentium) sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulae basi insertus: et humilior pars eius musculi, quæ secundum scapulam mouentium enumeramus, ac monachorũ cucullis cõferimus, qui hac parte scapulam deorsum vellit, mox humani thoracis motus opificum quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quòd à posterioribus horum parium ramis surculi in musculos digerantur, etiã aliquot in cutem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quàm nervi in manus, aut pectoris, aut

colli cutem pertingentes. Caterum anteriores presentium parium rami surculos offerunt sexti paris nervorum cerebri ramo sub tunica costis succingente costarum radicibus exporrecto, illisq; surculis adaucto. Dein presentes rami costarum exporriguntur internallis, vena itemq; arteria concomitati, & proprio sinu costarum interiori inferioriq; sedi insculpto vecti, secundum costarum ductum in anteriora properat. Rami enim veris exporrekti costis, ad pectoris usq; os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud una cum illis cessant, verum in abdominis usq; anteriora super peritoneum repunt. Ab his ramis in progressu sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, e quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum vellit, & oblique descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus nervis offeruntur, singulae tanta industria ad costas, & venas, ac arterias, & ligamenta reflexae, vt ad amissim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus retineant. Atq; vt his musculis thoraci instratis ab intercostalibus nervis propagines exhibentur, sic a nervis spurias costas superantibus, soboles quoq; abdominis

musc

musculis communicantur, fibrarum etiam illo-
 rum quibus attenduntur musculorum serie ob-
 servantes. Porro à propaginibus musculos im-
 plicatibus, nervuli etiam thoracis cuti offerun-
 tur, non quidem certa neq; nunquam aberrante
 serie, sed sparsim, eoq; prorsus modo quo errantes
 vasorum rami, στροφαδες Grecis nuncupati, di-
 geruntur. Vt cunq; verò varia, neq; sibi constas
 sit eiusmodi nervorum cutem petentium series,
 Natura tamen verita, ne tenero adhuc infanti
 lac familiare illius alimentu, à matre exigenti
 papilla nonnunquam atrocius denegaretur, ex-
 actum papillis sensum impartiri voluit, quo te-
 nerorum infantuli laboru mollisq; lingue con-
 tactus, papilla voluptate afficeret, qua homines
 illecti, hanc promptius sugendam contrectan-
 damq; offerant. Ac proinde à nervis ferè qui
 quartum costarum percipiunt intervallu, pro-
 pagines diffunduntur in musculum, cuius bene-
 ficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis
 propaginibus surculi in papilla pertingunt, simili
 qua penis efformatur substantia constantem.
 Ceterum vt presentes surculi duodecimo ner-
 vorum pari quodammodo peculiare censendi
 sunt, ita sanè decimo octavo & decimonono pa-
 ribus id privatim ascribendum venit, quod sur-
 culos offerant principio sexti femur moventium
 musculi, quod hinc è vertebraru lateribus pro-

nasci iam multo ante commemorauimus.

Neruum in viuerfam manum series.

C A P V T

XIIII.

AD brachium à quinto, sexto, septimo cervicalis neruorum paribus, ac dein à primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medulla vertebris contenta octauo & nono paribus sex nerui digeruntur, quorum seriem prosequar mox atq; Nature operum studiosos admonero, vt accurate neruorum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim nerui brachium adituri, statim ab ortu ad vertebrarum latera permiscetur coeuntq;, & rursus inuicem dirimuntur, ac deuò congregiuntur: ac postremo separantur, vt neutiquam dicere queas, quis nam brachij neruus ab hoc illo ve pendat pari. At verius quodammodo sex præcipuos neruos ab illa commixtione neruorumq; congerit ac contextu reticulari principiu ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, vt ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appēsas, artifices primùm miscere committereq; didicerint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatunq; iucundissimo vtatur, quo neruos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si implexum neruorum crus potentium prius spect

spectauerit, neq; nimium interim Galeno in pri-
 mo Affectorum locorum libro acquieuerit. Ca-
 terum primus brachium subiens neruus, eius
 quinti paris neruorum ceruicis rami soboles
 est, qui in muscoli brachium attolentis sedem
 à scapule spina pronatam digeritur. Atque
 hæc soboles tantum in externa brachij regio-
 nis cutem paulo sub medio longitudinis bra-
 chij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferio-
 rem huius regionis cutem alia exilis propago
 implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex
 alto emergens ab eo editur neruo, qui neruo-
 rum brachij quartus erit. Atque hæc propa-
 go non solum dictæ iam cuti surculos offert,
 sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem ex-
 ternam posterioremq; cubiti ad humerum ar-
 ticuli amplexatur. Presentes nerui, ut & o-
 mnes quoque cutem accedentes, membrana sus-
 fulciuntur, quam cum multis alijs dissectio-
 num professoribus carnosam vocare libuit, atq;
 inter hanc & cutem prorrepunt in homine mul-
 to adipe etiam immersti, membranamq; illam
 cuti pertinaciter committentes, ac pilorum mo-
 do interim graciles. Deinde non eandem per-
 petuò in situ, numero & crassitie retinent se-
 riem, sicut in maioribus vasis: neq; parem nu-
 merum, neq; situm, neq; magnitudinem accura-
 tè obseruari, iam antea relatam est. Porro cæ-
 tera

teri quinque nervi per axillam brachium subeunt,
 atque in plures ramos quam primus sparguntur,
 singuli maiores crassiores ue spectantur. Se-
 cundus itaque brachium petens nervus, ab im-
 plexu quem nervos brachium subituros ad ver-
 tebrarum latera efformare dixi, principium
 ducit, atque ita nemo hunc nervum alicui parti
 verè ascribet, quod non vno, sed pluribus ner-
 vorum paribus textus ille constituatur. Cete-
 rum præsens nervus brachium sub musculo cu-
 bitum flectentiū anteriori ingreditur. Vbi enim
 duo illius musculi capita inuicem sunt coitura,
 nervus ille primum in brachiū fertur, quo etiam
 loco musculus brachium pectori adducens inser-
 tionem secundum humeri longitudinem molit-
 tur, vti etiam musculus brachium attollens
 transversim inibi humero implantatur, præter
 insertionem quam hac propemodum regione
 musculus tentat, qui ab humiliore scapula costa
 pronatus brachium in posteriora allicit, ac de-
 mum eius quoque musculi, cuius beneficio deor-
 sum versus dorsi humiliora brachium agitur,
 insertio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur
 brachium petens nervus, priori cubitum fle-
 tentium subditur musculo, & sub interiori
 eius capite quod à scapula processu anchoræ spe-
 ciem referente originē ducit, occultatus, vtriusque
 eius musculi capitibus surculum offert, ac de-
 clium

cliuis prorepens sub posteriori nuper commemo-
 ratum musculi sede reconditur. Quas vero pro-
 pagines deim diffundat, ubi & tertium nervum
 huc sermone deduxero, subijciam. Tertius ner-
 vus secundo humilior, ex illo quoque prodit
 complexu reti ve, quod iam prius à nervorum
 radicibus brachium adeuntibus confici dixi-
 mus. Nervus iste quum alam perreptat, ra-
 mum promit inter musculum brachium pecto-
 ri adducentem, & illum quo brachium attol-
 litur, cuti exporrectum, qua illorum musculo-
 rum obducitur lateribus, qua illi se mutuo con-
 tingunt. Simulatq; vero tertius nervus humero
 appropinquat, mox etiam cubitum flectentium
 anteriori musculo cooperitur, atque simul cum
 secundo nervo deorsum properans ramulum
 capiti prebet musculi cubitum flectentium po-
 sterioris, quod etiam interdum & à secundo
 nervo propagine quadã donatur. Caterum Ga-
 lenus asserit, à tertio prepositi nobis numeri
 nervo, postquam is ramulum hunc in Caput
 musculi cubitum flectentium posterioris didu-
 xit, tantam propaginem diffundi, illamq; se-
 cundo nervo commisceri, quanta secundi nervi
 portio est, hæc sub anteriori cubitum flecten-
 tium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel
 observasse, à tertio nervo ad secundum nullam
 communicari propaginem. Nos sanè aliquo-

libro 3. de
 Administ.
 section.

ties

ties utrunque animaduertimus, sed multo sepius & perpetuò quasi in homine, à secundo nervo propaginem notatù dignè crassitudinis ad tertium nervum depromptam spectauimus, qua tertius nervus crassior validiorq; reddatur. Vtcumque verò sit, siue tertius secundo propaginem impartiat, siue à secundo (quod verius duco) ad tertium propago pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubitum flectentium anteriori reclusus, & in progressu ab externo ipsius lateris ramulum spargens in Caput musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radicemq; in pronum mouentis. Quum primum verò secundus nervus ad anteriorem vsque cubiti articuli sedem cubiti ve flexum pertingit, secundam externum latus tendinis musculi cubitum flectentium anterioris ad carneam ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alio emersit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum vnus qui gracilior ac superior est, aliquosq; cum humeralis vene ramo secundum radium ad mediam vsq; cubiti longitudinem exporrecto, ac dein versus vlnæ appendicem tendenti deducitur, vniuersam cutem radio

incuru

incumbentem prætenibus surculis intertexens,
 quorum præcipuus inferiorem radij appendi-
 cem superans, ad secundum usque pollicis pertin-
 git internodium hic, ubi & toto progressu, in-
 ter carneam membranam & cutem repens.
 sobolesque tenuissimas diffundens. Huic surculo
 pollicis exprorecto interdum ramuli accedunt,
 permisceturque, ab ijs secundi nervi propagini-
 bus, quas modo internæ summæ manus cutem
 adire scribam. Humilior enim crassiorque ramus
 eius secundi nervi divisionis, quæ iuxta cubiti
 flexum perficitur, statim in duas quoque diri-
 mitur propagines, sub media prorepentes vena
 ab humerali ad communis vene constitutio-
 nem proficiscente. Una harum propaginum
 quam elatiorem appellare nihil prohibet, post-
 quam dicte iam vene succumbens, ad vene
 communis usque originem obliquo ductu ac-
 cessit, relicta vena cuti subtenditur, & in de-
 scensu elatius ad radij sedem nonnihil oblique
 conscendens, secundum internum latus musculi
 oblongi & radio proprij ad brachialis usque ra-
 dicem perfertur. Altera propago, quam memo-
 riæ doctrinæque gratia in scholis humiliorem
 nuncupo, magis oblique quam medium cubiti
 flexus aut vene communis origo consistat, de-
 orsum fertur, ac tadem vene maioris cubiti se-
 dis cuti potissimum oblata attensa, ad brachiale
 usque

vsq; prorepat, in multos exiles surculos in pro-
 gressu absumpta. Nam priusquam longo ducta
 in cubiti regione feratur, in duos precipuos par-
 titur ramos, quorum vnus quodammodo radij
 regioni exporrigitur, alter verò vlnæ, ac vter-
 que crebrò brachiale superat, ramulos in cutem
 internæ summæ manus sedi dispargens. Dein
 ab illis ramulis qui Veneris monticulum con-
 scendunt, interdum soboles in externam manus
 sedem excurrunt, nervulis commiscende ca-
 tem primi pollicis internodij externæ regioni
 obductam implicantibus. atq; in hunc modum
 secundus absumitur nervus. Tertius autem
 nervus simulatq; secundi nerui propagine ad-
 augetur, frequenter ramulum in cutem dispen-
 sat, anteriori brachij sedi hic obnatâ. Hinc vbi
 ab initio in alto repositus, cubiti flexum acce-
 dit, equali propemodum interuallo in progressu
 à secundo distans, ac interiorem sedem sibi ren-
 dicans. Tertius enim nervus non adamussum
 per mediam cubiti flexus sedem in cubitum de-
 labitur: verùm anteriori sedi insidet tuberculi
 interioris humeri, ac super internum latus quo-
 dammodo vehitur insertionis musculi cubitum
 flectentium posterioris. Quum verò hanc trās-
 scēdit insertionem, in multas dirimitur propa-
 gines, seriatim tunc recensendas, vbi quintum
 nervum ad cubitum vsque sermonis serie de-
 duxero

duxero, qui una cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorē occupātes. Quartus nervus à reticulari illo nervorū iuxta vertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium nervorum qui in brachiū porriguntur longè crassissimus est, & similiter atque tertius occultatus cum ipso in brachium properat, axillari venæ & magnæ manus arteriæ artensus, moxq; insignes utrumq; soboles musculis distribuens, quorum ministerio cubitū extendimus. Priusquam verò præfens nervus ad medium vsque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorsum ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaquam penitus reflectatur, ab interno ipsius latere propaginē emittit, quæ inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, surculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porro ipse quarti nervi truncus, ad eum modū secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedē properat, ac ab externo latere propaginē edit, quæ inter exteriorē cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergēs, in cutem dispensatur externæ brachij

chij & cubiti articuli sedi obductam. Quum
 primum autem quartus nervus in alto semper
 latitans, exterius humeri contingit tuberculū,
 posteriori ipsius sedi inmittitur, in qua huius
 nervi nomine sinum à Natura priuatim excul-
 ptum diximus, quò nervus musculis occulta-
 tus, atque hic in frequentem sobolem spargen-
 dus, tuto reheretur. Mox enim atq; nervus ille
 in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex al-
 to emergens, errabundo ductu sub cute ad bra-
 chiale vsq; prorepit, frequentes surculos in pro-
 gressu educens, à quibus cutis externam cubiti
 sedem obtegens intertextitur. Deinde quartus
 nervus in duos disscinditur truncos, in profun-
 do, vt & ipsorum radix, reconditos. Horum
 alter altero elatior est, ac radio exporrigitur.
 alter autem qui humilius consistit, secundum
 vlnam deorsum fertur. Elatior penitiùs inter
 superius latus musculi bifido tendine brachia-
 le extendentis, & exterius inferius ve latus
 musculi longi radii in pronū ducentis ad bra-
 chiale contendit, in progressu graciles ramulos
 vtrisque; quibus atteditur occultaturq; musculis
 comunicas. Vbi verò elatior hic ramus bra-
 chiale accedit, per transversum properat liga-
 mentum, in externa radij sede bifido tendine
 brachiale extendenti obductū. Ceterum mox
 atq; presens quarti nervi ramus externā bra-
 chialis

chialis sedem contingit, in duas dirimitur pro-
 pagines, quarum altera duplici furculo exter-
 nę pollicis regioni offertur, altera uerò in duas
 secta soboles, unū indici porrigit in ipſius ex-
 ternam sedem duplici quoq; furculo abſumen-
 dam. alteram autem medio largitur digito, eā
 simplicem induiſamq; interno lateri exterioris
 ſedis eius digiti applicans. Demiſſior ramus
 quarti nerui iam cubitum ingredientis in duos
 ramos ſectionis, qui vlnę exporrigitur ilico fre-
 quentes educit soboles, ac primam donat capi-
 ti muſculi indicem, medium & anularem ex-
 tendentis, ſecundam capiti muſculi cuius auxi-
 lio minimus extenditur digitus, tertiam autē
 offert muſculo brachiale ſimplici tendine ex-
 tendenti. In ipſo autē ſecundū vlnam proceſſu
 præſens ramus tribus muſculorum principijs
 ab vlna originem ducentibus propagines exhi-
 bet. ac eorum quidem principiorum primus mu-
 ſculus eſt, qui radium in pronum ducentiū bre-
 uior viſitur: mox ille qui triplicem diſſundit
 tendinem, ac vnum brachialis oſſi primū pol-
 licis oſ ſuſtinenti innectit, ſecundum primo
 pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & ter-
 tio. Dein muſculus, qui tribus pollicis oſſibus
 inſertus, pollicem extendendo verſus indicem
 ducit. Mox muſculus, cuius beneficio index, ac
 interdum quoque medius à pollice extrorſum
 p 2 obliquè

obliquè aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab vlna pronascentibus, à presenti quarti nerui ramo soboles offeruntur, accurate fibrarum eorū musculorum ductum observantes, qui obliquè ab vlna versus radiū pertinet. Quod verò huius rami reliquum est, brachiale non conscendit, multoq; minus in minores absuntitur digitos, sed uniuersum hic ad brachialis radicem cessat, aliquot sorculis brachialis cum cubito articulum implicans, ad hunc sanè modum quartus neruus in ramos spargitur. Porro quintus neruus à cōmemorato iam sepius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus descripti, principij nanciscitur, ac quarto attensus per axillā in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquā brachij parti distribuens. Nam indiusus inter musculos cubitum extendentiū interiorē, & cubitū flectentiū posteriorē secundū internā brachij scē occultatus tantisper porrigitur, dum internum humeri contingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hic priuatim exigentissimum, quo aptè in cubitū vehitur. Quem admodum enim tertius neruus anteriorē humeri tuberculi sedem occupare dictus est, ita sanè & quintus hic neruus in posteriori sede eius tuberculi consistit, pariq; quodammodo serie cū tertio digeritur. A duobus nanq; presentibus neruis

propagines omnibus offeruntur musculis inter-
 ternam cubiti sedem occupantibus, qui & ab
 interiori tuberculo humeri, & ab ipsa vltima
 radioq; principiu mutuuntur. Ac à tertio qui-
 dem nervo potissimum soboles sparguntur in
 musculum secundos quatuor digitoru articulos
 flectentem, & illum qui tertios eorundem di-
 gitorum flectit articulos, mox illum qui tertij
 pollicis ossis flexus est autor. deinde propaga
 quoq; à tertio nervo illi porrigitur musculo,
 qui ab interno humeri prodicens tuberculo, ac
 postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus,
 brachialis flexus opifex habetur. Verum is mi-
 sculus etiam à quinto nervo surculum subinde
 asciscit, vt & omnes ab interno humeri tuber-
 culo pronati, ex quoru classe præter nuper com-
 memoratū is censetur, qui tendine lato summe
 manus interne cuti subnascitur, dein qui quar-
 to brachialis ossi insertus brachiale flectit, mox
 qui radium in supinum ducētium superior de-
 scribitur. Porro quintus & tertius nervi etiā
 sparsam hanc propaginum deriuent seriem, pe-
 nitus hic non absumuntur, verum vtrorunq;
 singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, &
 in plures surculos diffundendi. Ac tertij quidē
 nervi ramus inter musculum quatuor digito-
 rum secundos flectentem articulos, & illum
 qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigi-
 tur.

tur, vna cum vena ac arteria hac deductis ad
 brachiale properans, & trāuersum permeans
 ligamentum in brachialis interna sede tendini
 bus obductum. Iste tertij nerui ramus surculos,
 sed nimis quā̄m obscuros, quibusdam musculū
 exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi,
 digitorum motibus quoq; presunt. cuiusmodi
 is est quo pollex ab indice maximē abducitur,
 dein quo pollex indici proximē adigitur, &
 duo pollicis primum flectentes internodium, &
 tres secundi ipsius internodij flexus opifices,
 mox qui indicem ac medium pollicis adducunt,
 ac duo qui indicis primum flectunt articulum,
 ac interior deniq; primum medij digiti os flectentium.
 Verū̄m his musculis, vt & illi qui
 radium in supinum ducentium inferior est, net
 ui potius attenduntur, quā̄m inserantur, aut
 etiam superficiētē̄ adnascantur. Ipse tamen
 tertij nerui ramus in vola tres notatu dignas
 & insignes quoque emittit propagines, quarū̄
 prima pollicis internam accedit sedē̄m, in ductū
 prius dissecta surculos: secunda etiam binis sur-
 culis internae indici sedi implicatur, tertia ve-
 rō̄ simplex interno tantum lateri interioris me-
 dij digiti sedis exporrigitur. Porro quinti nerui
 ramus vlnae attensus inter musculū̄ secundū̄
 quatuor digitorum articulos flectentem, & illū̄
 lum qui eorundem digitorum tertios articulos

flectit

flectit, ad brachiale ducitur, vena etiã & arteria cõcomitatus, que vlna exporrigitur, atq; ad volam per transuersum brachialis ligamentum tendunt. Hic ramus simulatq; ligamentum id superauit, vnã propaginẽ in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi cõmunicat, ac vnã similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox vnã quoq; medio digito communicat, que indiuisa externo applatatur lateri, internæ mediũ digiti sedis. Nisi fortè vti non infrequenter accidit, à tertio nervo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extreme manus musculos spargi animaduerto, in illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primũ os minimi & anularis flectunt, cũ externo musculo primũ mediũ digiti os flectentium, & illo qui minimum à ceteris digitis in latus remouet. Nam, vti prius monui, his musculis nerui potius attenduntur, quàm adnascuntur. Porrò quinti nerui præsens ramus ad hunc modum non totus absimitur, verũ nõ persunctoriè expendendam promittit propaginẽ, paulo inferius quàm mediũ vlna longitudinis consistit. quum enim ramus hic vlna mediũ emensus est, ab externo ipsius late re propaginẽ illam deducit inter musculam brachiale flectentium inferiorem, & inferiõrẽ

brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum vnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in qua quartus nervus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaque ea quinti nervi propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque surculo externe anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam vero quintus nervus, hanc externe manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde videmus quintum nervum tot atque dixi surculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim observavi, à tertio nervo etiam externum latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines interne minimi digiti sedi & vnam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè nervorum in extremam manuum seriè non iniucundè in te ipso observabis, modo ad amussim nervos pollice alterius manus, aut cubiti innixu, ad os ita cõpresseris, ut animalis spiritus transitum compressione cohibeas, ac pars cui nervi inseruntur stupefeat. Est verò id iuxta cubiti articulum non multis inter-

Etum vestibus, aut (vt in obesit mulieribus)
 multa adipe inuestitū commodissimè. nā si pol-
 lice quartū neruum aliquādiu compresseris, sen-
 ties externā pollicis & indicis sedem & inter-
 num quoq; latus exterioris sedis mediū stupe-
 re. Quod autem quartū neruum compressurus
 vi pollicem inter posteriōrē vlna processum
 externum humeri tuberculum impingere opor-
 teat, ueminē latet, qui modo surda aure quartū
 nerui seriem non obaudiuerit. Si verò pollicem
 ad superiore in interioris tuberculi humeri sedē
 quintum neruum compressurus, vi admoueris,
 mox interna externaq; sedes minimi digiti &
 anularis & inferior mediū stuporem experien-
 tur. At si maiori conatu anteriorem interioris
 humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita
 tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes
 pollicis & indicis & pars mediū stupore labo-
 rabunt. Quū verò hæc exploras, perpende pari-
 ter, quā leue sit nonnunquam motum inte-
 gro adhuc sensu perire, & sensum quoq; motu
 adhuc integro aboleri. Nam vt ceteros taceam
 neruos (& ne à reconditis magis exempla pe-
 tam) da vulnere aut alio effectu quartum ner-
 uum, quā is secundū humeri posteriora veste-
 ritur, aut etiā quā à reticulari plexu ad ver-
 tebrarū latera consistenti exorditur, præsimili,
 aut aliās ex humoris affluxu eiusq; generis

malo quopiam ita vitiari, vt animalis spiritus cum ipso nõ deducatur, & quintus nervus interim illesus (vti factu est facillimũ) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur? illorũ sensu integro? Nam quintus nervus sensum suppeditas illesus est, at propter quarti vitium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus nervus, integro interim quarto, cõtusus, aut alioqui oblesus fuerit: non ne parvus digitus & anularis stupescet, ipsorũ interim motu haud corrupto? Atq; vt hec de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem nervorum series & musculorũ natura non fugiunt, expendere consingereq; promptissimum est, qui sensus illeso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neq; necessum est eò deslecti, quod maior vis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomicorum principis ratio, qua is consingit quosdam nervorum surculos motui tantũ, alios autem sensui præesse, quasi verò quis nervorũ surculus sensu tactus destitueretur. Ceterũ quò hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enervandus superest) seriem quoque perstringemus. Istius principium ab infima retis iam sepius dicti sede enascitur, & incoiugatus per axillam

Libro 1. de
Affectorũ
Iocorũ cognitione.

axillam in brachium properat, nullibi in alto receditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perrepat cutis partibus frequentem depromens sobolem. Ad interius verò humeri tuberculum, in plures partitur ramos venæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum vnam digeruntur, inter cutem & carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingant cessantes, perpetuoque secundum inferiorem cubiti regionem seu vnam exporrecti. Præsens nervus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem nervus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassius visitur. Atque hi sexto serè quinquaplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeravi: quemadmodum summe etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Quinque parium nervorum è lumborum vertebris prodeuntium series.

CAPVT XV.

Dorsalis medulle lumborū vertebris complexæ nervi, in hoc thoracis vertebrarum nervis magna ex parte conveniunt, quòd à singulis

gulis rami retrorsum ducantur in musculos
 vertebri adnatos sparsi. Committitur autem
 hic vertebri musculus humani thoracis moto-
 rum quartus, dein dorsum mouentium vnde-
 cimus, ac demum qui huic subternitur decimus-
 tertius. Atq; his musculus propagines à poste-
 rioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc re-
 conditi ad vertebrarum spinas ducuntur. Quan-
 do autem rami ex mutuo utriusq; lateris mus-
 culorum connexu, atq; ab ipsis spinarum apici-
 bus prociunt, ad latera demum excurrunt, cuti
 & musculo precipue intexti, cuius ope brachiū
 versus dorsi humiliora agimus. Anteriores au-
 tem horum parium rami in abdominis muscu-
 los, ac illum qui brachiū versus dorsi humiliora
 detrahit, ipsamq; adeo cutem disseminantur, ut
 & in musculum dorsi motus auctorem nonū,
 & eum qui femur mouentium sextus mihi im-
 meratur. Dein à vigesimo primo pari, seu se-
 cundo lumborum, vna cum seminaria sui late-
 ris arteria perquam exiguus surculus ad testem
 ducitur, si modo à sexti paris nervorum cere-
 bri ramis costarum radicibus exporrectis, atq;
 in intestina propagatis nulle soboles ad testes
 pertingāt. nam & ab illis ramis interdum sur-
 culos testibus exporrigi animaduertimus. Quin
 etiam ab anterioribus ramis trium primorum
 parium ex lumborum vertebri profilientium,
 surculi

furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A tribus vero humilioribus è lumborum vertebris elabentium paribus, non minimi crura accedunt: quae autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

Nervorum è sacro osse profilientium series.

CAP. XVI.

Quam concinne Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum hominis ossa congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeò sane ut hominis nervorum series à cantho & caudatarum simiarum serie plurimum discrepet. Ac primum quidem par tam in hominibus quam quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum vertebram ea prorsus ratione qua nervorum paria è lumborum vertebris egredientia procidit, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atq; superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim vero à posteriori regione primi paris sacri ossis propaga utcumq; in signis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducentes, potissimum autem in primum femur movent

uentium. Dein eius propaginis soboles non pe-
nitende in cutem clumibus obductam deriuantur.
Anterioris verò presentis paris portio, ner-
uis in crus deducendis permiscetur. Non enim
tota in crus absimitur, quum ab illa ramus se-
cundum internam ilium ossis sedem exporriga-
tur, surculos offerens abdominis musculis & il-
li pariter musculo, quem ab interna ilium ossis
sede pronatum femur mouentium septimū re-
censui. Ceterum quinque humiliora paria pecu-
liari procidit ratione. nam priusquam ex ipso
osse elabatur gemina ab utroque latere sunt, &
vnus nervus utrobique à singulis paribus in an-
teriora procidit, & vnus item utrobique retror-
sum: atque hæc series in hominibus visitur. In si-
mijs verò & canibus secus quam in cuniculis,
vbi tria tantum in illis sacri ossis neruorum
sunt paria sic etiam duo solum inferiora ante-
rius posteriusque excidunt. Dein reliqua paria
(que in canibus & caudatis simijs cernuntur
numerosa) ab ossis coccygis lateribus in eum
modum prodeunt, quo ex thoracis & lumbo-
rum vertebrae nerui egrediuntur, quum inte-
rim ab hominis osse coccyge, ne vnus quidem
exiliat nervus. Adeo sane vt minimè miran-
dum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Os-
sibus, & in horum neruorum paribus recensen-
dis procul declinem, quum is suis sectionibus
fidens simiarum potius quam hominum ner-

uos prosequatur: secus serè atq; in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum conscripsisse nulli nõ cõstat, qui sedulo ipse loca, ac demũ simie sectionẽ hominis sectioni cõfert. Quinq; igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excidẽtes ad musculos potissimũ digerũt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriõrẽ occupãt sedẽ, ex quorũ classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium vndecimus, ac dein decimus tertius, præter mẽbrancum initium musculi brachium ad dorfi humiliora agẽtis, & quartũ humani thoracis motorum. Itẽ quatuor primi femur mouẽtium, ac cutis deniq; clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores verò nervi variè magis digeruntur. siquidẽ tres superiores, primi paris modo in cruris (vti subsequẽti narrabo Capite) properãt. Duo autẽ humiliores nervi, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in vteri cervicem frequenti sobole, vti etiã in virorum vesica cervicem penẽ vepertinent. Nam vesicæ ac vteri item fundus plerunq; nervulos ab illis mutuantur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus verò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nervi ritu mihi haudqua

haudquaquam digeri visus est, etiamsi à quibusdam hunc nervum coniuge carentem vocari non ignorem. In homine tamen, cuius sacri os quinq; tantum efformari videbatur ossibus, medulle dorsalis terminus ab osse procedens unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis vices supplens.

Nervorum femur, tibiam & pedem
adeuntium distributionis ratio.

CAPVT XVII.

CRuri iuxta femoris initium à dorsi medulle lumborum vertebri & osse sacro complexa nervorum paribus, quatuor nervi feruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procedentes, atq; precipuos brachium petentes nervos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis varius in cervico, quam hic ad lumbos sacrumq; os implexus visitur. Hi nervi non eadem obtigunt crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoq; sit: quartus vero illorum trium unà complexorum crassitiem imit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine vigesimum secundum est) anterior ramus vigesimo ter

mo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumbo-
rum incumbens carnibus, ac peritoneo substar-
tus, in femur procidet secundum exterius latus
tendinis sexti femur mouentium musculi, qui
una cum septimo femoris motuum autore mus-
culo hac supra coxendicis os ad minorem fe-
moris processum contendit. Simulatq; verò ner-
uus ille femur contingit, ramum depromit cuti
paulo minus quam ad genu usq; exporrectum,
que anteriori femoris sedi versus externum
ipsius latus obducitur. Porro maior presentis
nerui portio in alto latitans, aliquot propagi-
nes deriuat primo tibiam mouenti musculo, qui
ab antica sede appendicis iliū ossis principium
ducit, dein & septimo tibiā mouenti musculo,
qui à maioris femoris processus radice enasci-
tur, mox quoq; in manū tibie motuū autorem,
atq; cum illis duobus musculis primi huius ner-
ui grandior portio declius ducta, elatius quam
genu consistat articulus terminatur. Secundus
neruus suum principium inferius quam primus
adipiscitur, è regione videlicet vigesimi secu-
di paris neruorum dorsalis medulle, seu è regio-
ne articulationis tertie lumborū vertebrae cū
quarta. Hic nervus peritonei etiā posteriori re-
gioni subtenus, simul cum vena & arteria per
inguina femur petētibus in crus porrigitur, ac
mox ab interno ipsius latere ramum deriuat,

venæ ad pedes vsq; pollicem attensum, quâ ab
 inguine per internâ femoris sedem, ac per genu
 articulum internamq; tibiæ regionem sub cute
 ad summum vsq; pedem protendi commemora-
 uimus. Atq; vt illa vena varias soboles in pro-
 gressu ad cutem illi conterminam diffundit,
 ita sanè & hic secundi crus petentis nervi ra-
 mus anteriori venæ illius sedi toto ductu conti-
 guus, soboles passim in cutē spargit: inter quas
 illa est præcipua, quam anteriori genu regioni
 offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum
 serie disseminatam. Neq; sanè offit anter obui-
 diendum est, præsentem ramum anteriori venæ
 parti exporrigi, vt in eius venæ sectione, quam
 mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum
 molimur, scalpillum retrorsum atq; in postero-
 ra impingamus, ne is casu antrosum actus
 neruum præsecet. Ceterùm grãdiior secundi ner-
 ui portio simul cum venâ ac arteria recondi-
 tur, & in musculos anteriorem femoris sedem
 occupantes quoq; digeritur, præcipuè autem in
 quintum femur mouentium, & in octauum ti-
 biam mouentium, cum quo etiam secundum
 internum latus noni tibiæ mouentium mu-
 sculi deorsum fertur supra genu articulo, non
 minus quàm primus nervus cessans, et in pro-
 gressu membranulis vasa colligãtibus exiguis
 porrigens soboles. Tertius nervus secundo succedat

dit, illic enatus, ubi quarta lumborum vertebra quinta articulatur. hic peritoneo quoque succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis foramen contendit, hanc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit. mox vero & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare censentur. At ubi paulo demissius prorepst, duorum neruorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. Dein eius nerui reliquum ramum offert secundo tibiam mouenti musculo, ac dein quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronata ramum deriuat, supraque medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atque ex vigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium neruorum crassissimus, verum etiam quum hinc à dorsibus medullæ termino principium obtineat, durissimus pariterque validissimus. Hic neruus peritoneo quoque subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquam per sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox ramum ex posteriori ipsius sede deriuat,

qui aliquonſq; ſub primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, ſoboles diſtributurus cuti inferiori clunium ſedi obtenſa, & illi pariter cuti quæ poſtერიorem femoris ſedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim ſupra genua in poſtერიори femoris ſede reſpoſita, ab alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Poſtquam verò quartus neruus hunc ad cutem deprompſit ramum, alias vtcunq; grandes diſtribuit ſoboles in muſculorum capita digerendas, quæ à coxæ dicis oſis appendice principiū ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiæ mouentes conſtituunt muſculos. Quartum verò caput femoris motibus peculiare cęſetur, quintumq; femur mouentem efformat muſculum. Quartus neruus hinc inter muſculos poſtერიorem femoris ſedem ſibi vendicantes reconditus, deorſum fertur, ac paulo ſub medio longitudinis femoris ramum educit in quarti tibiæ mouentis muſculi partem à femoris oſſe, ac ſi peculiaris eſſet muſculus, enatam. Ab hoc ramo propagine in cutem excurrunt humiliori ſedi poſtერიoris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulat quæ quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem ſpectat, vtrinque vnā edit propaginem, in capite muſculorum diſſeminandam.

qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autē quartus nervus in sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuo dirempta efficiunt, in duos crassitie inaequales truncos partitur, à quibus vniuersa propemodum tibiae & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibia nervus procidit à quarto non diductus, praeter ramum secundi crus petentis nervi interiori femoris & tibiae & pedis quoq; sedi exporrectū. Neq; sanè quenuquam mirari velim, quòd quartum neruum non secus quàm si vnicus esset, non autem (vt Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quum vniuersus in homine vnicā obtineat circūscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana vnguibus dirempta hūc velut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediā vsq; femoris longitudinē duxeris) etiā licebit in quā plurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quū is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorū funiculorum protensi, & membranis circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartū neruū geminū esse cōtendet, ego illum decem & octo neruis cōflari astruā, quū aliquādo tot

ipsius portuicula seu funiculi mihi illos studio-
 se numeranti occurrerunt. Quotcūq; verò quartus
 nervus constat partibus, in poplite, vti prius
 dicebam, in duos impares dirimitur truncos.
 Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum ti-
 biæ ossæ in xta genu articulū prorepat, inibi mu-
 sculis offerendus. Priusquam autē penitus inter
 musculos truncus ille reconditur, propaginem
 diffundit externe cuti tibiæ propriā, ac per ex-
 teriorem malleolum pedis externum latus ad-
 euntem, atq; in progressu frequētes soboles spar-
 gentem. Ipse autem exterior truncus postquam
 nuper commemoratam edidit prop.iginem, in-
 ter septimum & octauū pedem mouentes mu-
 sculos primū occultatur, etiam sexto pedem
 mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus
 mox in progressu ramum educit, qui errabundo
 ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-
 gioni obtensam. Quod verò exterioris huius
 trunci reliquum est, ad hunc modum inter mu-
 sculos anteriorem tibiæ sedem sibi vendicantes
 prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, li-
 gamento incumbit, fibulam tibiæ ossi secundū
 totam tibiæ longitudinem colliganti, ac vna
 tandem cum tendinibus digitos extendentibus
 sub transuerso huius regionis ligamento in pe-
 dis superiora ducitur, & penitus sub tendini-
 bus latitans, digitorum superiori sedi ramos

exporrigit. Anteaquam tamen transuersum id
 ligamentum subit, ramulum deriuat cuti inter-
 textum, qua ipsum ligamentum integitur. At
 præter eum ramulum, magnâ sui portionem sub
 medio longitudinis t. b. e. per membranè trans-
 mittit ligamentum, fibulam tibiæ ossi colligans,
 atque hæc portio interiori trunco quarti nervi
 permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox
 dicam. Interior itaq; quarti nervi truncus, qui
 exteriori multo grauior est, inter capita primi
 ac secundi pedem mouentium musculorum in
 tibiam subiens, mox ramum diffundit multi-
 plici sobole in cutem digestum, quæ posteriori
 tibiæ sedi ad calcem vsq; obducitur. Quanquam
 interim ramus ille non vniuersus in cutem ab-
 sorbetur, verum ipsius etiâ portio inter quartis
 pedem mouentium musculum, et primum quoq;
 & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi
 musculi vniantur. nam & hic quoq; portio illa
 cutem adit. Ipse verò interior truncus in poste-
 riorem tibiæ sedem penitus prorepēs, fertur in-
 ter quartum pedem mouentium musculum, &
 quintum pedem mouentium, duosq; qui à tibiâ
 procedentes digitorum flexui præsent. Hæc
 itaq; deorsum tendens, exterioris trunci propa-
 ginem assumit, huc per membranè ligamen-
 tum transmissam. Quum verò hoc interioris
 trunci reliquum ad tibiæ vsq; humiliora cōten-

dit, vnà cum huius sedis tendinibus per transuersum ligamentũ inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendum, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos surculos oblaturũ. Quot autem hinc reponantur musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hinc collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinq; digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitum à ceteris remouens. Verum vti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quàm innascantur, aut inserantur. Porro præter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde inuenies exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membranæ ligamentum fibulam tibiæ ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imò ab interiori truncum, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforans deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiæ sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiæ anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Qua autem ad minus trandi ratione hanc seriem obserues, ad finem

finem septimi libri recensero: ubi non hanc modo persequar, verum omnem venarum, arteriarum, ac nervorum sectionem, que ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum vasorum que visceribus sunt propria, sectionem intrium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus vasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: presentis libri iam colophonē, nervorum non inelegandi delineatione hic inserta, addens.

LIB. IIII. FINIS.

q 5 AND

ANDREAE VESALII BRUXELLEN-

sis, de Humani corporis fabrica,

LIBER V.

Hominem necessariò corruptioni obnoxium mortalem ve esse: quo autem diutius viueret augeteturq; , instrumentis ipsim eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusque versanti priuatim sint extracta. CAP. I.

VANDO QUIDEM corporis humani generationis primordia, et eorum quibus id constituitur materia, hominè fieri immortalem prohibuerūt , rerum autor Deus, vt ille quàm diutissimè viuat, neq; aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret , sollicitè machinatus est. Sanguis enim menstruus semenq; genitale generationis nostræ sunt principia: ille ceu materia

ria quedā apta concinnāq; & semini ad quid-
 us sequax: hoc opificis rationem obtinens. Con-
 stat autem horum vtrunque ex iisdem genere
 elementis, aqua, terra, igni, & aere, quamuis
 interim mutuo temperamenti mensura variēt.
 siquidem in semine plus est ignea substantia
 atque aerea, in sanguine aque terreaq;: quan-
 quam præpolleat in hoc quoque & calidum fri-
 gido, & humidum sicco. Eoq; fit, vt non siccus
 instar pili, aut ossis, sed humidus merito dica-
 tur. At semen sanguine quidem siccus est: cete-
 rum ipsum etiam humidum fluxileq; sentitur.
 Atque ita nobis vtrinque ex humida substan-
 tia geniture origo succedit, quam tamen humi-
 dam seruari non licebat, si modo ex ea vene,
 arterie, nervi, membrane, ligamenta, cartila-
 gines, ossa, & id genus alia fieri debebant. Er-
 go mox in generationis initio coniunctum co-
 piosius oportuit elementum, quod siccandi facul-
 tate polleret: est vero id natura quidem maxi-
 me ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus
 misceri principis non oportebat, si modo hæc
 humida erāt futura. Ignis igitur in vtroq; prin-
 cipio tantum admixtum est, quantum non tor-
 rens abunde siccet. Ab hoc itaq; primum cogi-
 tur, paulumq; concrescit quod in utero conce-
 ptum est: mox siccus redditum, veluti linea-
 menta quedam & rudimenta cuiusq; membri
 adip

adipiscitur. Vltcrius verò etiam siccescens, non lineamenta rudimenta ve solum, sed & cuiusq; membri exactam speciem exprimit. Iam verò in lucem editum, magnitudine proficit, & siccius valentiusq; tãtis per efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum verò & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non vltra sequacibus, & vasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam vires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum siccescentibus, non solum cuiusq; officium minus probe administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusq; quam erat antea, redditur: ac proinde vltra siccatum, non macilentius modo, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaq; excessus homini, vt omni genito corpori, corruptele interitusq; conata est necessitas. Cui altera accedit, que etiã in animalibus precipue observatur, totius nimirum substantie fluore, ab infito calore excitatus. Quis igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quinmq; nisi altera similis substantia in desluxe locum accederet, vniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat ceterisq; animalibus, verum etiam stirpibus infitus quassua vires deficiens ac desideratum semper

per appetētes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, vesci, bibere, aut respirare à quoquam discimus vsquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia citra doctem perficiāt: & cibo quicquid siccioris substantiæ effluxit restituumus, potione quicquid humidius, atq; ita ad pristinam cōmensurationem ambo reducimus. Sic verò et æræ & igne, æq; substantiæ modum, respiratu arteriarum que pulsu tuemur. Ceterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autē eorum que bibuntur eduntur, ve, aut inspirantur, eiusmodi profus occurrat, necessum fuit animanti, ea primū assumere, dein emutare & concoquere, ac quā maxime licet, corpori alendo restituendoq; similia efficere, ac demum recrementa quæ necessariò hæc emutationes subsequuntur expellere. Atque hæc potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quedam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumq; & in totum corpus deferendum alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestivè profuant cohibendis, suoq; tempore expellendis subsermant. Porro partes aëri assumendo, consificiendo, deferendo, ipsiusq; recrement

mentis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusq; respirationis organis dedicandus. Præsens verò cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis viciniam nexumq; consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in ventriculum, velut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia que amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguiniq; efficiendo conueniens, rna cum humidiori huius concoctionis recremento vene portæ rami exurgunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum verò siccius ac sicciori ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitrato laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transversi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremum adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessarium, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flava scilicet bile, cui recremento tenuiori & leuiori. deinde atro bilioso succo cui lutoso, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis vesiculæ meatus transmissum
in ipsam

in ipsam vesiculam refuit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus facibus egeritur. Ad hoc, uti arbitramur, per portam venarum ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid verò is cōficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in ventriculū eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem preparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiæ insitis caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex arctissimis maximeq; frequentibus venae portae ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in caue venae propazines similiter innumeras angustissimasq; conscendit, tenui adhuc aquosq; recremento, quod ex intestinis cum optima succi in ventriculo confecti portione exugebatur, cōcomitatus, atq; eius aquosi recrementi tanquam vehiculi cuiusdā auxilio arctissimas vias minori opera perreptans. Quum verò sanguis eos superavit angustias, renes recrementum hoc ad se sedulo allicium, illoq; sanguinem purgant, id per vrinarios meatus in vesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato vesicae cervicis musculo, excrementum illud seu vrina è corpore redditur. Sanguis autem per venam cavam copiosissima

ma ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illa sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexq; quod in illa concoctione consurgit recrementum, a se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusq; instrumentis dicta sufficiant. Quanta vero sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritonæo autem opportunè sermonis statuetur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

De peritonæo.

CAP. II.

LAtini peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) vocem à Grecis mutuauerunt. illis namque quod circumtendatur περιτόναιον, περιτόναιον, περιτόνιον appellatur. Neq; ita absolute tantum, verum à nonnullis hæc tota appellatio induitur, περιτόναιον & περιτόναιον, nomine videlicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιον & περιτόναιον. Sunt etiam qui περιτόναιον οὐκὲν πᾶσα καὶ ipsam partem ratione appellēt, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum que hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine Ziphac et Zimphac et chamel periclitenter id nomināt. Verum in illorum interpretum

pretum libris, & apud nostræ etatis manuales medicos, quæ de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractat, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, albertitiron, alberitiron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato preponunt, Beritiron, Berbetinen, eiusque generis perimulta. Peritoneum itaque ex simplicium & primorum corporum, quæ simularia etiam nuncupare solemus, numero censetur. Mæbrana enim tenuis substantiæ est, nullis omnino fibris: secus ac venarum arteriarumque tunica, aut tenues ac membranæ musculorum enervationes intertexta. estque inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namque nobis vocatur membrana, & si amplior ipso peritoneo sit, ac vniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quum quibusdam carneis donetur fibris, & musculosa in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritoneum vniuersam cavitatem, quæ sub septo transuerso, ad os usque; coccygis, totius corporis facile capacissima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa continentur organis obtenditur, eaque conceptaculi ritu annectitur: ventriculum scilicet, intestina, omentum, mesenterium,

Connexus
actus.

rium, iecur, liene, renes, vtrinq; vesicam, vteru
& vasa demu quacuq; inter septum transuer-
sum & crura situm habent. Atque haec quidem
peritoneum interna ipsius sede continet, exter-
na vero vndecunq; musculis connascitur. Ex
ligamentis enim, quae lumborum vertebrae
conneclunt, & quae sacru os ilium ossibus com-
mittunt, peritoneum vtrinq; principium du-
cit, membranae late modo ab illis enascens. Mox
ab vtroq; latere ascendens, lumborum muscu-
lis, & is qui internam ossis ilium sedem occu-
pantes, femorum praesunt motibus, obducitur.
& fibris quibus inuice musculos committi vi-
demus, illis adhaerescit. At vbi musculos, qui ter-
nario numero vtrinq; complectuntur, peritoneu
superavit, internae transuersorum abdominis
musculorum, & vniuerse inferiori septi trans-
uersi sedi subtenditur, pertinacissime ipsis, po-
tissimum vero nervosis illorum tenuitatibus
connatum, & quodammodo propriae musculoru
membranae vicem gerens. Refert itaq; perito-
neum oblongum oui instar virem, seu sphaera
aliquam, cuius longitudo pertinet a septo trans-
uerso ad humillimam amplitudinis sedem, qua
sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commis-
sis efformat. & quemadmodum vtres ex ter-
goribus parati, exterius hirti asperiq; intus
plani ac laeues admodum esse solent: ita quo-
que

Forma.

que peritonæum externa parte, ut aptius mus-
 culis undiquaque hereat, asperum fibrosumque
 ad eum prorsus modum visitur, quo membra-
 nas mutuo connatas, inæquales esse dicimus.
 Interna autem peritonæi sedes, viscera quæ com-
 plectitur spectans, impense levis & tersa, ac
 veluti aqueo humore oblita, secantibus occur-
 rit, adipis interdum copiam sibi (ut in suisibus
 quasi perpetuo) adnatam obtinens. Verum hæc
 non omni ex parte æquè copiosam reperies.
 Anterior namque superiorve internæ huius
 peritonæi sedis regio quæ ventriculum contin-
 git, ac dein posterior quoque regio ad lumbos
 sacrum os pertinens, copiosiori abundant ad-
 ipe, quàm sedis eius internæ latera, parsque um-
 bilico contermina. Præterea internæ hæc peri-
 tonæi sedes portiones quasdam seu processus ipsius
 que continet organis porrigit, illisque processibus
 ea organa inuicem colligat, & sibi quoque ad-
 necit, ac singulis præter peculiare ipsorum
 tunicas (si modo quas habeant) aliud etiã in-
 volucrum obducit. Atque hinc etiã fit, ut ipsius organis
 que duas peculiare sortiuntur tunicas, quæ ad-
 modum ventriculus & intestina, ternæ attri-
 buantur: que autem unica duntaxat peculiarem
 tunicam exigunt, è quorum numero sunt vterius
 & vtraque vesica, binas obtineat. Verum orga-
 na nulla

na nulla peculiari donata tunica, vt iecur & lien, eam que ipsis obducitur à peritoneo adipiscuntur. Quo nam pacto autè, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicis degenerantes, peritoneum educat, & quo modo illi inuicè crassitie differant, in cuiusq; organi enarratione opportunius quàm hic recensabitur. Quemadmodum verò interna peritonei sedes ab externa variat, sic neq; omni ex parte peritoneum sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex vertebrarum ligamentis pronascitur, crassissimum est: deinde quàm lumborum incumbit musculis, crassum quoq; cernitur. Anteriori verò parte, que à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubem vsq; pertinet, peritoneum tenuius graciliusq; & inualidius reperitur, quàm in lateribus & lumborum regione. Ad hæc viri peritoneum crassius validiusq; est iuxta mucronatam cartilaginem, quàm iuxta pubis sedem: in mulieribus verò ad pubem crassius validiusq; neq; his, vti viris, peritoneum hic ad inguina utrobique seminarijs vasibus viam præbent. Est enim peritoneum peculiariter in viris inlibis foraminibus, vt ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testis priuatim offert, quo is & ipsius seminaria vasa tuto obuoluuntur, ac dein in viris pariter atq; in mulieribus, peritoneum quàm septo subducitur, tria cum septo quoq; communia

exig.

exigit foramina: primum quo venâ cauam secundum quo stomachum cum ipsi coherētibus nervis, tertium quo magnam arteriam vena coniuge experti, & aliquot sexti paris nervorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea umbilici quoque vasorum gratia, & in mulieribus finis vteri cervicis, in viro autē cervicis vesicae, in vtrisque verò podicis nomine, peritoneum perforatur, ac demum multis venis, arterijs & nervis cruris petentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à vasis lumborum vertebrae incumbentibus peritoneum iter præbet, ab iisdem vasis furculos sibi assumens. Quæ enim septo subductum est, septi vasis ad nutritionem utitur, in lateribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna vena & arteria porriguntur, plurimas soboles quoque peritoneum mutuatur. In anteriori verò regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, à vasis sub pectoris osse ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritoneum soboles exigit: in humiliori autē regione ad pubis ossa consistente propagines asciscit ab illis vasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterum quod peritoneo medici tactus sensum

adimant, videndum potius quàm refellendum est, quum vna cum illis que transmittit organis, frequentibus quoq; nervis viam offerat, à quibus surculos etiam adipiscitur, idq; ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur musculis. Porro peritonei vsus complures enumerari solent. primus quidè, vt ea omnia que disscimus contegat: ex quibus quum pleraq; tendi remittiq; debeant, peritoneum quo aptius fieri id possit, nerveum & membraneum merito factum cernitur. validū quidem, vt opportunè contineret: sed tenue, quo minus pondere molestum esset. Secundus, quo omnia que amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstringit, ne quando tenuium intestinorū aliqua in media ipsorum spatia incidat, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, arctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motū eorum impediāt, ac recrementa intestinis cōplexa difficillimè deorsum transmittantur: id quod nunc nesciquam accidit. Verūm hæc intestina inter media musculorum abdominis spatia, dum integri adhuc essent trāsueri, minimè interciderēt, & si Galenus id præcipuè innuit, quandoquidè hi velut alterum periton. eū ijs quibus id obducitur involucrium constituunt, omniq; ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstringunt,

Libro 4. de
vsu part.

neq; ex situ etiam inter lumborum musculos & transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum muscoli dorsum mouentium uonius, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonei usum Gale-
 nus cum ceteris Anatomes professoribus recen-
 set, quo id siccis alimentis superflua septi transuer-
 si accedente opera propellit: quasi uero id offi-
 cium quod abdominis musculos una cum septo
 ad fecium excretionem subire suo loco commem-
 orauimus, peritoneum prestet, & arbitrario
 motu quo se contrahat distendatq; praeditu sit,
 ac non transuersorum abdominis musculorum,
 & septi quibus connascitur motum necessario
 sequatur. Deim ac si peritoneum magis quam
 cutis, aut abdominis adeps, ipsismq; adeo omne-
 rum illi usui subseruiat. Miror membranâ co-
 stis succingentem, quae peritoneo substantia
 usi & conformatione penitus correspondet, in
 thoracem arctantium organorum numero ha-
 bitam non fuisse, quum illa non minus thora-
 ci comprimendo, quam hoc facibus eijciendis
 auxiliari deberet. His quartus peritonei usus
 succedit, omnibus quae peritoneum ambiunt,
 & potissimum abdominis musculis communis,
 quo is ceu inuolucrum exacte circumdatu, strin-
 gat omnia, ne leui occasione laxior ventricu-
 lus, aut intestina etiam statibus infestentur. At

postremus precipuusq; peritonei vsus est, quo omnia quibus circumdatū est, ab eo cōtinentur, & veluti à pelle quadam singula seorsum tetta, turo colligantur, suisq; sedibus fixa herent.

De stomacho & ventriculo. CAP. III.

Ventriculus, qui promptuarij modo esculenta poculentaq; suscipere, eaq; primo labore (sine quo hec inutilia & homini ad nihil cōmoda essent) cōcoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquā is situs ad cibi dentibus attriti assumptionē suisset aptior. Thoracem nanque & illo contenta viscera rerum Opifex ventriculo prelocavit, vt is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaq; (vt in edificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea que profluentia necessariò tetri essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite sedem exigunt, deducerentur. Thoracē verò aërem per os & narium foramina attracturū, ac rursus eundem emissiorum, vt vocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari decuit. Porrò ne nimitū ventriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recrementorum expulsionis locum ductus sit, Natura illū quàm potuit proximè ori subiunxit. Sub thorace enim & septo transuerso inter iecur & lienem

lienem medius statim ponitur, viamq; ab ore
 cibos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu sig-
 φάχ & nuncupatur, & etiã illis cõmuni nomi-
 ne quo omnem angustum ductum, seu collum
 isthmi modo alicui ampliori ventri prepositũ
 vocitant, τὸμαχ & dicitur: qua voce nos Cel-
 sum & Ciceronē imitati potius utemur, quã
 gula alijs (vti & meri & uescet) nõ infrequẽ
 ti dictione. Hæc nanq; via linguam ad radicẽ
 eius hærens excipit, ac vtraque parte tonsillas
 attingens, à palati extremo principii sortitur,
 ac agitatione motibusq; lingue depulsum, &
 quasi detrusum cibi suscipiens, illum deorsum,
 pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod de-
 uoratur dilatatis, quæ verò supra contractis.
 Nervosa enim membranæ re, vt facile dilate-
 tur, prompteq; rursus cõcidat, effecta est: & fi-
 bris suo muneri famulantibus intertextitur, ac
 reliquorũ deniq; corporis ductuum modo teres
 & intus accuratè leuis lubricaq; cernitur.
 Duabus etenim proprijs constat tunicis, sub-
 stantia, durtie, crassitie, & fibrarũ specie va-
 riantibus. Harum interior quidẽ nervosior, du-
 rior, & paulo tenuior, ac totius oris palatiq;
 tunice continua est, & rectis fibris manũ in-
 star ciborũ attractioni subseruiẽtib; donatur,
 Exterior verò crassior, mollior, propemodumq;
 musculorũ uatura participans carnosior visi-
 tur,

tur, unde etiam cibi conficiendi vim plerique ipsi ascribunt: dein transversis duntaxat circularibus ve abundat fibris, quæ ciborum interiores tunice fibræ beneficio attractorû sæliciores, magisq; subitam in ventriculum propulsionem efficiant: & si quando vomentibus ventriculus quippiam protrudit, ad eius eductionem summo opere etiam auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut recte quidem attraherent, transversæ autem arctantes pellerent. Nam si obliquæ accessissent, cibus in stomacho longiori mora hereret: quod non solum homini inutile, sed & importunum ac molestum esset, quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distenderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus & magne itidem arteriæ dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachum tuto, & illa quæ modo comprehendendi organa minus molestaturum, per cervicem thoracemq; ad ventriculû porrigens, exactè supr. mediam cervicis vertebrarum & quatuor primarum thoracis sedem, in neutram partem inclinâtem asperæq; arteriæ subtensum deducit. Ad principium verò quinta thoracis vertebræ stomachus ut ampliori magne arteriæ tronco secundum dorsi vertebras inferiora corporis petiti cedat, nonnihil in dextrû latas à media vertebrarû regiõe abscedit,

arteria

arterie illi proximus ad nonam vsq; thoracis
vertebram repens: quò simulatq; pertingit, ab
eius vertebrae eleuatus corpore arteriam elatius
(ne illa fortè à denorato cibo comprimat-
tur) ascendit, ueruosam septi transuersi partem
uersus sinistrum latus penetrans. Non equi-
dem vt cum Hippocrate Galenus censuit, arte-
riae hinc ad inferiora corporis prolabentis fora-
mine utens, verum peculiari, quod ipsi neruisq;
cum illo descendentibus (dum septum describe-
retur) preparatum esse diximus. Neque verò
administratio tantum, sed & ratio quoque id
commonstrabit, dummodo superius ventriculi
orificium ad amussim perpendere non graue-
ris. Hoc namq; ventriculi mediae sedi quod ad
priora posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior pars habetur, inseri debuit:
quod certè accideret, si communi arteriae fora-
mini stomachus in septo uteretur, atq; (vt Ga-
lenus reliquosq; Anatomicorum chorus asse-
rit) ad duodecimam vsq; thoracis vertebrae
stomachus arteriae iunctus vertebrae neclere-
tur, ac iuxta primam demum lumborum ver-
tebram, aut paulò infra, arteriam conscendere,
& à dextris in sinistrum prorepere inciperet.
Quandoquidè arteriae per septum transitus, qui
supra vndecimam thoracis vertebrae, vel Galeni
suffragio, consistit, sub posteriori ventriculi sede in
medio

Libro 5. de
Administ.
sect.

Lib. 4. de
vsu partiu.

medio ipsius elatioris partis & dimisioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio. Deinde si ad duodecimam usque thoracis vertebram, secundum arterie latus stomachus descenderet ex thorace, & sub septo primum arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumque denuò ad ventriculi superius orificium necessario conuolueretur, pluresque quam nunc habeat, anfractus, eosque acutis predictos angulis adipisceretur. Ad nonam itaque thoracis vertebræ initium stomachus vertebrarum corporibus interuentu membranularum ex ligamentis vertebrarum originem ducentium committitur, atque ab illis membranis tertiam tunicam nullis omnino fibris interstinctam, & velut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod verò iuxta quintam thoracis vertebram ad dextra potius arterie quam ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multo sit dignior) dorso mediam sedem occupans, seque à sinistro cordis sinus ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum versus sinistram caue venæ subiciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessario vergens, ac proinde aliquantum stomacho cedens, communicatorem, ac velut socium sedis vertebrarum admittit, adeò ut stomachus & minus obliquetur, & firmiter adhuc sedem quam in sinistro latere reperit

vire posset, obtineat. Porro stomachus non de-
 xtram septi perforat sedem, rectaq; in ventri-
 culum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed ar-
 terie superuectus obtusosq; obliquatus angulo
 sinistram petit, ne stomachus ventriculū ade-
 undo iecur vniuersam dextram sedem inferio-
 ris regionis septi occupans, perforare cogatur,
 sed eam septi partem adiuueniat, qua minor
 iecoris pars ipsi facilem aditum prabitura con-
 sistit. Talis sane est tenuior totius iecoris por-
 tio sinistra septi sedi hic subtensa, cui in poste-
 riori regione qua stomachus septum permeat,
 sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho
 (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
 proportione congruens. Neque est vt quispiam
 alys credat dissectionis professoribus, qui septū,
 idq; potissimum quod diximus foramen, ne ci-
 bus e ventriculo superiora repetat obstaculo ef-
 se arbitrantur, quum idem quoq; tunc in ven-
 triculū cibi descēsum potius prohiberet. Quem-
 admodum & mera quoq; est fabula, qua angu-
 stiolem stomachū hic qua ventriculo continua-
 tur, quam in ceruice esse contendunt, atra bile
 in ventriculi superius os à liene eructata eum
 colligi constringiq; falso existimātes. Caterum
 obliquus ille ductus quo stomachus arteriam
 conscendens in sinistrum fertur, nervus etiam
 commodus est, quos paulo post ventriculo in-
 seri

seri audies. Neque profecto sufficit Naturæ stomacho in eum modum obliquato ad velocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras. verum ut ipsius concavitas semper humecta ac velutuncta esset, glandulas adiunxit, alias quidem ad fauces stomacho & laryngi communes, quæ salivam humoremq; illis organis ne exiccentur, preparantes, Latinis tonsillæ appellantur. In medio itidem propemodum stomachi ductu, quæ is asperæ arterie in duos truncos ad pulmones diuise subiicitur, binis alias sepe stomacho non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit, illis planè respondentibus, quas vesicæ cervicis initio in viris Natura circumdedit. & quemadmodum has vrine seminisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glandule stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatē difficilius in ventriculum cibus prolatabatur, salivali quodam humore imbuunt. Ceterum si quid de stomacho adhuc dicendum supersit, in ventriculi descriptione id persequemur. Ventriculū qui inter reliquos corporis ventres finis vè non minimam cavitatem obtinet, vnde etiam γαστήρ & κοιλία Grecis, ut nobis venter & ventriculus potissimum dicitur, mox sub thorace collocatum, iam obiter diximus. Nunc verò

exquisi

Ventriculi
historia.

exquisitè ipsius situm, formam, quantita-
 tem, substantiam, tunicas, venas, arte-
 rias, nervos, ac demum ipsius vires, quæ
 ad eas auxilij quicquam præstant organa re-
 censebimus. Galenus itaque ventriculum in
 medio corporis collocatum asserit, quod pleri-
 que dissectionum professores ab ipso mutuati
 non simpliciter enunciant, verum hunc secun-
 dum omnes positionis differentiis ad amussim
 mediam sedem instar communis omnium par-
 tium officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè
 admodum in hominis proportionem metienda
 versati. Sedes enim mucronatæ cartilagini
 proxima, aut, ut Galenus alibi etiam asruit,
 umbilicus, haudquaquam erecti corporis me-
 dium est, verum elatissima pubis ossium regio.
 At si crura simul cum ceruice illi negligenter,
 solo videlicet corporis trunco (quem thoracem
 Aristoteles vocat) intellecto, fortasse regio
 mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
 dio consisteret, uti umbilicus ferè in homine
 medius est, cui circulus obducitur, qui & ma-
 num & pedum & verticis summum equali-
 bus ferè intervallis complectitur. Neq; etiam
 equalis ventriculi portio dextrum & sinistrum
 occupat, neq; venterculus in posteriora adeò atq;
 in priora corporis exporrigitur, quamvis fortè
 elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
 vendicet.

Lib. 4. de
 Vfu part.

vendicare posset. Statim enim ac stomachus
 septum in sinistra nervose ipsius partis sede
 penetrat, cōtinuum cum ventriculo corpus ef-
 ficitur, quod in sinistro latere amplam septi se-
 dem contingens, totam regionem inter iecur
 & lienem vacuam complectitur. In dextro au-
 tem latere ventriculus nusquam septum attingit,
 sed iecoris duntaxat concauo subtensus, to-
 ta ipsius parte superiori, & dextro item latere
 à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi se-
 de passim abscedit, quanta iecoris est crassities,
 quum interim magnam septi sedem (vti modo
 dicebam) sinistro suo latere contingat. Neq; id
 sanè admodum lien impedit, qui non ita ven-
 triculi sinistro lateri attenditur, adeoq; in cor-
 poris anteriora, vt medicorum vulgus arbitra-
 tur, pertingit, sed potius in posteriora humilio-
 raq; (tamen & ad latus non nihil) substernitur.
 Deim profecto non solum in sinistrum ad se-
 ptum vsq; scilicet, quàm in dextrum, vt pote
 sub iecoris tantum cauo ventriculus magis
 pertinet: verùm ipsius forma in homine (nulla
 enim nunc mihi cum Galeno, neq; canum, neq;
 simiarum est consideratio) tali cernitur, vt ma-
 xima ipsius quoq; portio in sinistro collocetur,
 haud secus quàm si inibi maiorem qua aptè
 contineri possit sedem adinuenisset, idq; illius
 functionibus videretur accommodum. Venti-
 culu

culus enim forma perquam varius est: at si quis
 illum obiter examinet, rotundus, & à dextro
 in sinistrum oblongus, aut secundum latitudi-
 nem quodammodo teres primum occurrit: ro-
 tundus quidem, quod rotunda omnia sint ca-
 pacissima, & interim minimum noxijs expo-
 sita: oblongus verò, quod id sedes qua contine-
 tur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo
 cibos admittit, alterum quo iam confectos in
 intestina protrudit, exigere videantur. Cate-
 rùm si deinceps ventriculi forma accuratius
 expendatur, in sinistro latere multo amplior
 rotundiorq; & ad inferiora prominulus cer-
 nitur, ac dein hinc versus dextra vergens, paulo
 latim in angustum cogitur, & superiori qui-
 dem sui parte descendere, inferiori autem ascen-
 dere conspicitur, adeò ut in dextro latere mul-
 to quàm in sinistro gracilior euadat. Sic quoq;
 superiori sua sede, que ab vno orificio ad alterum
 pertinet, strictior angustiorq; est, inferiori latior
 ampliorq;. Anteriori parte equaliter vndiq;
 gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Po-
 steriori sede duos quodammodo gibbos commo-
 strat, vnum sinistrum, eundemq; magnum, pro-
 ceriusq; extuberantem: alterum dextrum, mi-
 norem, ac depressum magis. Atq; hos gibbos si-
 nus quidam impressio ve parat, secundum cor-
 poris longitudinem posteriori ventriculi sedi
 s impres

Duo ven-
triculi ori-
ficia.

impressa. Quà enim ventriculi dorsi verte-
bras, ipsiq; exporrectos vena caue & arterie
magne descendentes truncos respicit, ac sedi
quam sortitur sese utiq; adaptat, posterior
ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudi-
nē nonnihil imprimitur: quāvis ventriculus è
corpore avulsus inflatusq; eiusmodi sinum non
ostēdat, & perinde totus inibi gibbus atq; ante-
riori regione occurrat. Porro ad vetriculi quoq;
formā duo ipsius faciunt orificia, è quibus vni
quo cibus & potus assumi dicebatur, in elatis-
sima sinistra ventriculi partis sede ob hoc consi-
stit, quod stomachus inibi septum cōmodè perso-
rans, illic primum ventriculo connasci, cōmū-
ne vè cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquā
superius ventriculi os in sinistra eius parte ha-
beri dicimus, propinquius tamē mediæ ipsius se-
di quā sinistro lateri accedit: quod tanto ap-
paret manifestius, quanto ventriculus turgi-
dior occurrit. Alterum ventriculi orificium ci-
bos in cremorem emutatos ad intestina trans-
mittēs (unde etiam πύλωπος & Græcis, nobis au-
tem ianitor, & inferius os appellatur) in de-
xtra eius sede consistit, nō quidē, vt totus Ana-
tomiorum chorus arbitratur, in dextra sedis
inferiori regione, sed in elatissima, dextroq; ven-
triculi lateri proxima. Non enim sat erat mu-
ano è directoq; hæc orificia inuicē (ne ocyus ci-
bus

bus adhuc immutatus è ventriculo laberetur) non opponi: verum inferius à superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoq; ventriculi sede explatari, quo minus sua gravitate eibus ventriculū præterfugeret: sed tunc primū quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, ventriculi potius excernendi robore, quàm suo pondere, in intestina propelleretur. Atq; horum intestinorū principium, ventriculi orificium constituit, explantatq;: quare etiam primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum pleriq; nominarunt. Neq; profecto iniuria alterū hoc orificium dextram ventriculi sedem occupat, quum hæc medio caue iccoris sedi contermina sit, in quā iecur suarum venarum beneficio, ex intestinis illoq; adeò ventriculo quicquid succulentū ab ipso confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur præstat facilius, quo partes confectum à ventriculo cremorem primum excipientes illi vicinias allocantur. Præterea ventriculi orificia non sicut duntaxat inuicem variāt, sed inferius quoq; superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasq; moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam ventriculi viā esse oportuit. Infra è contrario, rariū magis, durum, nō cōuersum in succū crudūq; trāsit: quāquam sanè nā adeo angustum

s 2 sit

Lib. de Naturalibus facultatib.

fit inferius vetriculos, vt solum cremorē trāsmittere queat. quādoquidē non pauci quāplurima fructuum ossa impense etiā magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus à quodam anulū aureū qui ore tenebatur, imprudēter deglutitū, eisdemq; promptē excrementū narrat. Neq; orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Clinianæ cuipiā Bacchidi quadraginta vniones, ex illis quas hic nobiles matrone collo gestāt, vnā cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua hæc continebantur, suffuratus est. Illa namq; quum huic noctē se daturā nisi prius numeratis quinque quadraginta aureis negaret, atq; is tādē ammisisset, ipsa à patricio Veneto pathico suo, vt comptior ornatiorq; & magis placida esset, elegantissimum vxoris sue monile (quod hic nō minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appēsū, ne fortē subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculæ vices reponeret, inhians, eamq; quā potuit salacissime, vt suauis tandē obdormiret, exercuit, ac postmodū soluto monili singulos vniones, & cruce, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Constat igitur inferius quoq; vetriculi orificium etiā si superioris angustius sit, amplum tamen esse, & interdum

dum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius affecte glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sane in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colore obtineat, manifestiore, deinde in homine examine velim. Eam siquidem hanc esse arbitror, que duodeno intestino adnascitur, qua portæ venæ ramus illi subtenditur. Verum hæc non in hoc ut intestinum illud, aut inferius ventriculi orificium claudat arctet, ut, procreata est, sed ut vasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parum cum gladio iuguli & mesenterij, & humilioris membranæ omēti usum præstet. Deinde si que cōstringendi vis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessario orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transversarum musculi vesicæ cervicis modo, aut obliquarum vesicæ & vteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circumducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitrato Naturæ opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribāt, eo inferius ventriculi orifi-

cium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atq; hinc etiam corpus id *ωιδωγορ* ianitorumq; appellantes. Porro (quod nullos animaduertisse plurimum admiror) non solum in inferiori ventriculi orificio, sed & in superiori substantia ventriculi crassior spissiorq; est, ac orificia velut in interiora extuberantiorum instar circuli partem exigunt, ventriculi substantiæ penitus respondentem: que quidem inter dissecandum integro adhuc ventriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq; in conspectum venit, ac manifeste ventriculi initium stomachi ve finem & duodeni intestini originem commonstrat. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso ventriculo quodammodo enasci, aliæq; omnino quam ventriculus ipse partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neq; vlla crassior ventriculi portio emineat. Atq; hæc crassior ventriculi portio in hoc potissimum facta est, vt ora ipsius robustiora densioraq; quam reliquum eius corpus euadant, ne forte à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq; & dein fortassis, vt quum ora cōstringuntur huius extuberantis particule introrsum cōiunctis occasione citius arctentur occludaturq;. Et sanè quemadmodum exterior ventriculi superficies leuis & plana vndique est, sic & magis adhuc interior ipsius concavitas: si modo duo, que iam

diximus, tubera circulatim prominentia exce-
 peris. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas
 quasdam si vehementer constructus reperiatur,
 ostendit, intestinorum & vesicæ cavitati re-
 spondens, quâvis interim obscurum et quasi nu-
 beculis intense rubentibus interstinctum colo-
 rem exprimat, quâ tamen exterius omnino pe-
 nê albicet. Ceterum ut in obesorum intestinis,
 ita quoq; interdum adipè fundo ventriculi in-
 tus adnatum, atq; hunc copiosum quandoq; in-
 venies. Quod verò pleriq; dissectionis professores
 internam ventriculi sedem cellulis quibusdam
 asperitatibusq; abundare scripserint, vanissi-
 mum putato, ac ipsos ruminantium animalium
 omasis delusos, idq; quum boum pingua deuo-
 rarent extra effinxisse arbitrator. Quantitas
 itidem ventriculi varia admodum est. nam si
 vesicæ modo infletur, haud quaquam mirabe-
 ris tantam ciborum vim viniq; copiâ vno tem-
 pore posse absorberi. Neq; in homine eque semper
 est turgidus, sed quum pro sua natura se habet,
 constructoriaq; vi utitur, quamlibet exiguum
 multumve sit quod continet, totum id vniq;
 complectitur, nullam vacuâ sedem relinquens.
 ac proinde pro assumptorum se habet ratione,
 ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo)
 assumere amplectiq; possit: & rursus si modica
 offerantur, ea vniq; amplectetur ac concoquat.

Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranæ, quæ commode vsu exigente ampliari dilatariq; queat: & rursus quæ opus est, colligi ac constringi. Constat enim ventriculus duabus latis tenuibusq; tunicis seu pleccibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna ventriculi similiter, atq; interna stomachi, nervosa membranæq; est, et totius stomachi, oris et laborum, vt sanè & intestinorum interiori tunica continua, duritie tamen ab oris stomachiq; tunica modicè differt. quòd duriores asperioresq; cibos, priusquam in ventriculū decidant, ore consciamus: a quibus ori amplitudo contunderetur et raderetur, nisi dura densaq; eiusmodi tunica euasisset. atq; idcirco tunica ori, & stomacho, & ventriculo communis, sensim ad ventriculi sūndum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi variat. Interior enim tunica pars ventriculi cavitatem respiciens, rectis vsdemq; plurimis donatur fibris. Attrahat namq; ventriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris cum manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, stomachum ventriculūq; breuiant, ad eò vt inter deglutendum larynx descendente stomachi initio sursum conscendat, quòd mutus stomachi
 & lat

& laryngis sit connexus, & interior utriusque
 tunica continua cernatur. At secundum fibra-
 rum huius interioris ventriculi tunicae genus
 obliquarum est, in externa tunicae sede, qua se-
 cunda illam amplectitur situm. Quæadmodum
 enim cibi potusque attractio, eorundem necessa-
 rio præcedit retentionem, ita rectas fibras in-
 terius obliquis Natura coordinavit. Deinde ut
 retentionem, ciborum iam confectorum succe-
 dit expulsio, ita quoque secunda exteriorve ven-
 triculi tunica transversas fibras obliquis exte-
 riores merito nanciscitur, nonnullis interim ob-
 liquis fibris etiam implicita. Exterior enim tu-
 nica, quæ interiore crassior & mollior minusque
 compacta est, transversis fibris abundat, secundæ
 stomachi tunicae respondens, nisi quod illa paulo
 minus quam hæc carnosior sit, & aliquot etiã
 obliquis intertextitur fibris. Cur autem ventricu-
 lum, aut hanc exteriorem ipsius tunicam adeo
 impense carnosam secundum ventriculi fundum
 humilioremve ipsius sedem esse plerique scribant,
 non satis assequor. Videntur enim suis somnijs
 confisi, fundum ventriculi insigniter carneum
 statuere, quum interim ventriculus illic neque
 carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiorem
 ipsius sedem: imò si verum fateri licet, superior
 ventriculi pars carnosior est inferiori fundo: ve-
 ut nunc taceam nervorum superioris sedis fre-

quentiam, tunicarum eius sedis crassitatem insigniter adaugētem. Ceterum duabus his ventriculi tunicis tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunica exteriori circumdata, & à peritoneo, quò id septi partē stomacho iter præbentem integit, pronata. Huic enim peritonei portio primum elatiori ventriculi orificio, deinde vniuerso ipsius corpori ad duodeni vsq; intestini originem obducitur. atq; hæc à peritoneo procedens tunica, omnium quas id reliquis organis exporrigit, facillè crassissima cernitur, ac vt postea dicturus sum, superiori membrane omenti principium præbet. Hæc tunica primum omnes ventriculum petentes venas, arterias & nervos excipit firmatq;. Ac ista quidem venæ omnes à sola porte vena originem petunt. nulla enim vel quantumuis exilità caua ventriculo substrata (quòquam id Galeni sit dogma) ventriculū adit. Arterie autem vniuersæ ab illis ortum ducunt, quæ à magna arteria in humiliorem omenti membranā primum digeruntur, ac in id & iecur & bilis vesiculam, & lienem, & in ventriculum denique ipsum derinantur. Ac prima quidem ventriculi vena à porte vena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius ventriculi orificium conterminatq; ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrens. Arte-

libro 6. de
Administ.
section.

ria autem huic vene coniunx, propago eius arteria censetur, quae secundum portae ductum iecoris cauum adit. Secunda vena coniugem undecunq; habens arteriam toti dimidiae inferiori ventriculi parti subtenditur, superiori membrana omenti suffulta, à qua & anterior & posterior fundi ventriculi dextra sedes surculos mutuatur, praesens vena frequenter ortum ducit ex dextra vene portae regione, quàm in duos grandiores ipsius truncos finditur. Arteria vero ab illa pronascitur, quam in iecur derivari diximus. Tertia ventriculi vena impense gracilis est, comite arteria carens, & à vene portae graciliori sinistrove tronco enata, in posteriorem ventriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominere) pauca ramulorum serie dispergitur. Quarta vena ab eodem quo nuper dicta tronco prodiens, toto progressu arteriam sibi coniugem asciscit, omniumq; ventriculum ascendentium venarum, ut & arteria arteriarum, facile praecipua, atq; in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis ventriculi, ac primum utrinq; ramum spargit in plures surculos per posteriorem ventriculi sedem diuarcatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris ventriculi oris latus sensim conscendit, illudq; corone modo amplectens, ramulos complures deorsum in ventriculi corpore
dige

digerit, paucos, eosdemq; graciles in stomachi finem, quo in ventriculo committitur, sursum offerens. Ab hac vena dextrum oris ventriculi latus ambiente propago editur, secundum elatiorem ventriculi sedem ab ipsius usq; humiliori orificium pertingens, ac in progressu deorsum quoq; soboles diffundens. Porro arteria presentis vene coniunx ab ea depromitur, quae per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. Quinta vena comite arteria non primata, sinistram ventriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omni suffulta ramos elatiori sua sede in ventriculi anteriora posterioraq; emittit. Huius principium depedet ab ampliori vene portae ramo, lienis infimae sedi inserendo: & arteria, venam eam concomitans, ab arteriae ramo pullulat, lienem hic accedente. Sexta ventriculi vena, ea demum esset, quae sola anatomicis in ore versatur, quanquam à liene in superius ventriculi orificium perferri omnes astringunt. Ego verò ut verum fatear, non unicam: sed plures, easq; nò semper pari numero ab illis quae lieni exporriguntur venas pronasce, praeter quintam antè enumeratam obseruo, sinistri ventriculi lateris sedem lieni proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae à maiori vene portae ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consuevit, à qua minut

quarta

quàm raro surculi pilorum modo graciles, quæsi
 ad superius ventriculi orificium pertingunt. His
 venis sinistrum vetriculi latus aduentibus co-
 mites perpetuò iunguntur arteriæ. Commune
 omnium ventriculi venarum officium est, vt
 & alimentum ipsi adferant, & succulentioris
 ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum non
 aliter ac intestinorù vena, deducant. Proprium
 verò earum quas sexto loco enumeravi vena-
 rum, & potissimum quintæ munus cum alijs
 dissectionum professoribus esse (at timide inte-
 rim) annuam; vt si quid in ventriculum lien-
 eructet, illæ eius sint vehiculum, idq; in ventri-
 culum fundant. Caterùm frequentes ventriculi
 arteriæ imatum ipsius calorem recreant, &
 succulenti etiam aliquid ex ventriculo sugere
 videntur. Præter has venas & arterias ventri-
 culo nullum aliud vas implantatur, & si fortè
 meatuum bilem deducentium aliquis in vetriculi
 fundum pertineat, id sanè sit quàm rarissimè:
 & mihi semel hæctenus duntaxat eius generis
 meatulus occurrit in biliosissimo homine,
 quæ ex longis pontificijs nauibus scellioni adhi-
 buimus. Porro nervi ventriculi in hunc habent
 modù, præcipuè sexti neruorù cerebri paris por-
 tiones: postquam recurrentes diffuderunt ner-
 uos, ramulosq; cordis inuolucro & pulmonibus
 communicauere, deorsum ad stomachum
 prop

proferant, dextra quidem ad dextrum latus,
 sinistra autem ad leuum. Simulatq; verò ali-
 quantisper nerui cum stomacho descenderunt,
 fibrarum dumtaxat interuentu illi comissi, uterq;
 neruus bipartito seinditur, & dexter quidem
 suis ramis oblique in sinistrum fertur, sinister
 autem in dextrum, atq; ita ambo nerui stoma-
 chum concomitati septum transuersum perme-
 ant, nullam interim (vt dissectionibus rudibus
 visum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem
 quatuor duorum neruorum rami elatius ven-
 triculi orificium contingunt, multiplici propa-
 ginum serie id amplexantur, furculos notatu
 digno intervallo rectà deorsum prominentes. A si-
 nistro sexti paris neruo dextram ventriculi
 oris regionem implicante, insignis utcunq; ra-
 mus secundum elatiorem ventriculi sedem ad
 ipsius vsq; inferius orificium deducitur, qui et si
 in progressu aliquot diffundat propazines, ven-
 triculiq; inferius orificium furculis quibusdam
 implicet, non tamen inibi absimitur, sed in ve-
 coris cauum prorepat. Ceterum humiliores ven-
 triculi partem alij duo accedunt nerui, à sexto
 neruorum cerebri paris propaginibus, secundum
 costarum radices deorsum deductis principium
 obtinentes, ac illarum arteriarum coniunctis
 que superiori membrana omenti suffulte, in
 ventriculi fundum digeruntur. Quinetiam in

terdum sinistro ventriculi lateri quedam ner-
 vorum offeruntur soboles, à nervis pronate, qui
 cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam va-
 rios nervorum quos vètriculus exigit surculos,
 nulli profecto tantam Naturæ ostendunt pro-
 uidentiam, atq; superiori ipsius officio inserti.
 non enim duntaxat id vt noxam à bilioso
 eius ve generis humore aliquo inductam sen-
 tiant, adeo frequentibus scaturit nervis, sed vt per
 illos veluti rivos & ductus, animalis vis ipsi
 imprimis dispensaretur, ac cibi potusq; indigen-
 tiam ventriculus sentiret, ad sumendâq; cibaria
 excitaretur. Cum enim totius corporis particu-
 le, plantarum modo quatuor donentur faculta-
 tibus nutritioni seruientibus, neque illis eorum
 que desunt sensus sit inditus, atque omnes pro-
 pemodum à caue ramis nutrimentum alliciât:
 alie autem ex caue per iecur distributis propa-
 ginibus, hæc iterum ex ijs que per iecoris portas
 feruntur venis, & hæc rursus ex intestinis &
 ventriculo: quumq; adhuc nulla iam supersit
 pars, ex quo ventriculus aliquid assumere pos-
 sit, necessum erat, vt foris ingesto cibo replere-
 tur: atq; in hoc à plantis differimus. Hæc namq;
 & si vim proprie qualitatis attractricæ, et at-
 tractorum retentricem, ac rursus superfluorum
 excrettricæ, atq; ante has omnes alteratricæ per-
 ande ac homo habeant, sensu tamen eorum que
 desunt

desunt priuantur. Neque etiam per os plantas
nutriri oportebat, promptuarium copiosi nutri-
menti submissum habentes terram, cui com-
plantate coniunctæq; copia eorum quibus em-
triri debent nunquam desituuntur. Verum
humana substantia, præterquam quod longè à
terra seiungitur, à qualitate quoq; terrea plu-
rimum discrepat, motuq; arbitrario ex loco in
locum subinde permutari debuit, adèò ut im-
possibile fuerit homini plantæ ritu ex terra hu-
morem sugere. Oportuit itaq; secundum pro-
prietatem eius naturam, herbis fructibus, semini-
bus, aliorumq; animalium carnibus hominem
ali, eaq; illo adferri tempore, quo ventriculus
sentit indigentiam. at quum nulla pars ex se ipsa
innatum sensum possideat, in ventriculum, ut
prius dicebamus, eiusmodi vim à sensitiuo prin-
cipio influere oportuit. Et huius sanè gratia se-
cti neruorum cerebri paris precipue soboles ven-
triculi os, conterminasq; ipsi partes potissimum
implicant & intexunt. atq; ij demum illi nerui
sunt, quibus obliquum stomachi ductum confer-
re prius retuli. Molles enim quum sint, & gra-
ciles, si longa via recto tramite tenderentur, et
ventriculum cibis recipiendis destinatum à se
suspensum haberent, ab eius mole perpetuò ten-
si, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi
implexibus & tortuosis ductibus Natura illi
sedulo

sedulo prospexisset. Porro ventriculus, ut iam
 ipsius vires aggrediar, octo habet facultates.
 ac quatuor quidem omnibus vniuersi corporis
 partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor
 autem sibi peculiare, quibus vniuerso corpori
 ventriculus famulatur. Verum haec nimium
 obiter perpendunt, integros libros hac questio-
 ne, An ventriculus suo quem iecori conficit suc-
 co, aut sanguine seorsum, an simul ambobus
 enutriatur, commaculantes. Quandoquidem
 beneficio illarum facultatum, quas ventricu-
 lus cum reliquis partibus communes adipisci-
 tur, proprium sibi nutrimentum ex venis allicit,
 retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi sue-
 rit, a se abigit. At munus, quibus toti corpori
 ventriculus famulatur, quarumque gratia ple-
 risque Rex corporis vocitatur, is esculenta quide-
 poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore
 assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet,
 totumque tantisper amplectitur, donec id inge-
 nita sibi altrice facultate, in succum cremoremque
 colore substantiae suae similem reddat. ac demum
 quod consecit intestinis exhibiturus, inferius
 orificium suum laxat, transversisque fibris quod
 amplexabatur deorsum protrudit. Ceterum
 vim ipsius alteratricem, vnde quaque eum cir-
 cundantia organa, ac velut lebetem ingentes
 foci solent, excalescencia, non parum adiu-
 uant.

steriorem ventriculi sedem propemodum vni-
 uersum, eiusq; fundum exporrigitur: atque ab
 his etiam sedibus omentum originem ducere,
 non multo post audies. quare etiam in dissec-
 tionibus perpetuo illis sedibus attensum proxi-
 mumq; reperitur. At non ita omnibus obducta
 intestinis ad pubis vsq; os (vt in canibus prope-
 modum semper) in homine reperitur. Nisi ipsius,
 que intestinis obuolui debeat, portio, raro ultra
 umbilicum descendere conspicitur, sed maxima
 sui parte sinistrorsum lienem versus retrahit
 & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo
 suffocatis primum obseruarem, ex concussu mo-
 tuq; corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea
 id ipsum in aqua suffocatis, & capite trunca-
 tis, ite laterali morbo, aut phrenitide, eius re-
 generis affectu alio quoquam mortuis, & in vi-
 etiam quibus uiuentibus thorax abdominiqu; in-
 periebatur, animaduerti, atq; vt semel dictum, in
 sano quod ad omentum attinet homine, ad pubem
 vsq; os id descendere raro comperi. Quin etiam
 quum idem obseruasset in dissectionibus obe-
 dis vir diligens IOANNES DRYAN-
 DER, medicinae mathematicesq; professor,
 quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in
 quo ille mulieres prater naturam obesitas con-
 pere negat, quia os utri illis omento compri-
 mitur, prolixè & erudite literis à me percipi-
 Etatu

Etatus est, ac præter cetera quæ de ramicum
 differentijs symptomatibusq; mecum egit, sibi
 omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicè
 (quem ab omenti descensu, Græci ἐπιπλοῦντιον
 appellant) haud posse fieri arbitratur. Ve-
 rum retractus ille omenti sinistrorsum sur-
 sumq; fundi uteri os omento comprimi, & ad
 scortum deuolui posse omentum non impedit.
 Nam si dissecans humiliorem omenti partem
 sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, ci-
 tra aliquam omnino diuulsionem in omnibus
 hominibus facile ad pubis vsque os intestinis
 ipsum obtendi posse deprehendes, eiusq; finem
 inter posteriorem vesicæ sedem, & uteri ante-
 riorem leui occasione colligi, ibidemq; uteri cer-
 uicem (si omentum præpingue sit) utcumq; com-
 primere doceberis, dummodo in muliere id in-
 ter vesicam & uterum, ut in sua sede ponere-
 tur, extenderis. Quanquam eiusmodi compres-
 sum vix tantum esse autumem, ut ingressum
 virilis seminis in uteri fundi orificium inhi-
 bet, nisi penis breuitas hic simul obesset, ac pro-
 cul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius
 dein ad fundum ingressum concidens compres-
 saq; ceruicis uteri ante fundi orificium sedes re-
 moraretur, quæ simul obeso comprimeretur
 omento, ac parum feliciter à pene distenta,
 semen sibi adherens seruaret. Similiter etiam

omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs vasibus ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri viderim. Neq; istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, verum etiã intestini portiuncula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentẽ egro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavi diffecimus, ramicum vitium, id quoq; luculentissimè ostēdit. Huic namq; dexter testis cum seminarijs vasibus, quum à ramice semel curaretur abfectus fuerat, & rursus in sinistro latere idẽ affectus inuaserat, qui ex intestinorũ & omenti in scortũ descensu cõtigisse, dissecando cõperi. adeo vt is certam mihi cõiecturam faceret, ad pubis vsq; os, ipsũq; scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruetur. Magnum enim (vollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, vt & inde nonnulli *επιπλονομοσταί*, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imaginẽ conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculat

bivalatum habent orificiū, posteriori sua parte
 elatius quā anteriori ascendens. Huiusmodi
 namq; pera omenti figure ad amussim cōgrue-
 ret, si vno constaret corio, aut ex lana texere-
 tur, ac vndequaq; inconsutilis, & vnū dūtaxat
 corpus esset. cuiusmodi profecto est omentum,
 quod substantia est membrana nullis fibris im-
 plicita, simplexq; sed multis abundans venis,
 arteriis, nervis, & aliqua sui regione glando-
 sum sibi immatū habens corpus, & multū quoq;
 adipem. Vnde verò hec omnia ortū ducant, in-
 telliges promptissimè, si talem peram qualem
 antea proposui, animo conceperis. in qua vnā
 partem anteriorem superioremq; alteram po-
 steriorem inferioremq; appelles. Ad eum namq;
 modum vnā omenti partem superiorem an-
 teriorem ve membranā, & alteram rursus
 inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam sē
 omentum re vera dūtaxat vnica (atq; id po-
 tissimum in canibus) sit membrana, anteriorq;
 pars posteriori, vt in dicta nuper pera, incubat,
 & continua sit, & omentū quoq; sacculi modo
 cavitatem quæ repleri posset, constituat. Inferio-
 ris itaq; membranæ omenti origo à peritoneo
 pendet ea sede qua primū subsepto magna
 arteria descendit, ac primū venā canā ibi-
 dem cōtingit. Peritonæū enim quā à vertebra-
 rum ligamentis principiū ducit, ac vtrinq; tan-
 quam

quam à vertebrarū corporibus abscedit, membranulas magne arterie & venæ caue offert, quibus illa dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septi partem, quæ undecimæ thoracis vertebre corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudq; dorso hic alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum inde portæ vena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs aliq; aliquando adnascitur, vt & alicui septi transuersi sedi spuris costis hic obductæ. ac id varius accidit, neq; ex eiusdem costæ id semper fit regione. Præsens omni membrana à iecoris cauo ad dextrum ventriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodū ad ieiunum vsq; intestinum etiam subnascitur, hinc orbiculatim semper ad infimā ventriculi partem conscendit: quā simulatq; attigit, ac ex dextro ventriculi latere versus anteriora repit, ea omenti pars quā superiorem ipsius membranam dicimus, à ventriculo exoritur. Tertia enim ventriculi tunica à peritoneo pronata, secundum totius ventriculi latitudinem recta linea, & vt Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede ventriculi versus anteriora superiorem omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris versus sinistra secundum

dum ventriculi fundum procedens, caue lienis
 sedi recta linea implantatur, quò etiã inferioris
 omenti membrane sinistra pars protendit,
 ambaq; superior videlicet & inferior mēbra-
 ne lienis cauo simul commisse innascuntur. ita
 sanè, vt cōmemoratus iam omenti ductus, or-
 bicularem efficiat circulum à dorsi medio ad
 iecoris portas, & hinc secūdum ventriculi fun-
 dum ad lienis cauū, & inde ad dorsi medium
 procedentē. Totum igitur semicirculū inferiore
 à lienis cauo per dorsum ad vētriculi vsq; de-
 xtrum latus pertinentē, inferiori omenti mem-
 brane attribuimus. superiori verò membrane
 (quam cū multis Anatomicis solum nouisse vi-
 detur Aristoteles) eã circuli partē ascribimus,
 quæ à ventriculi dextro latere per ipsius fundū
 ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior
 membrana toti posteriori ventriculi sedi sub-
 tensa, decliuis, ac versus anteriora fertur, atq;
 ad humilimam ventriculi sedem secundū cor-
 poris latitudinem omenti membranā superiore
 contingit. hinc ambe mutuo sibi incumbentes,
 deorsum super intestina subq; peritonæo ducun-
 tur, & si in hoc super intestina ducta mem-
 brane non implicentur, ea anteriori parte ac
 in lateribus obtegunt, & ad pubis vsque os hu-
 miliori suo extremo pertingunt. Si verò inte-
 stinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra

umbilicum consistit, atq; quod frequenter eue-
 nit in sinistrum latus cōtractæ iaceant, illa sese
 visui offerunt reuolutæ admodum, & velut in
 spiras collectæ. Membrane hæ nullis nexibus
 intestinis connasuntur, præter inferiorē mem-
 branam, quæ in hominibus colo intestino per-
 tinacissime continuatur per totam eius intesti-
 ni sedem, quæ secundum ventriculi fundū pro-
 ceperit. Neq; id sequitur in homine obseruandum
 venit, quum inferior omenti membrana me-
 senterij loco ipsi colo intestino sit, quæ id ventri-
 culo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu
 nullam exigit mesenterij partem, secus multo
 quam in canibus & simijs, quibus omentum
 vix colo connascitur, atq; vti prius relatum est
 habet. In homine verò inferior omenti mem-
 brana mesenterij vicem gerit: imò si omnē si-
 dem libris (vti profecto in dissectione decet) de-
 rogans, accuratè singula examinaueris, mem-
 brane inferioris omenti portionē intestinis ex-
 porrectam quodammodo ex tertia coli intesti-
 ni tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expen-
 dere velim diligentius, quo id minus à Gale-
 no, qui simijs nimirum tribuit, animaduersum est:
 vti sanè Herophilo & Aristoteli id videtur
 fuisse perspectissimum, qui omenti partē colon
 dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed
 eam tantum partem quæ à ventriculi fundo
 & colo

Et colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satius fore arbitror, si eam quoque omenti partem quae ventriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquae portioni continuetur, & eosdem usus cum inferiori canis omenti membrana suppeditet: quavis interim ex abundanti hominis colo mesenterij vice sit. Caterum ad haec, superior omenti membrana in homine inferiori membranae ad coli regionem connata reperitur, qua id ventriculo exporrigitur. adeo ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoq; intestino secundum ventriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & usam laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colono intestino committi prodiderit, in causa fuisse simiae media inter canes & homines naturam sortite. Omentum namque canibus nulla ex parte colo alicui ve alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illae adhuc ad canis constructionem potius quam hominis accedant. Venae omento implicitae solius venae portae sunt soboles. nulla namque a caava in omentum, vel ubi id principium sub ventriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranae omenti dispartas si ad amussim singulas

Libro 6. de
 Administ.
 dist. 6.

examinaveris, ab eo portæ trunco dispergi inue-
 nies, cuius præcipua portio in lienem exhauri-
 tur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & si-
 niſtrum portæ truncum ſupra vocavi. Primum
 itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proſi-
 ciſcentem excipit, ſibi iam commemorandas in
 ipſo ductu propagines aſſumens. Ac inferior
 quidem omenti membrana tres venarum ra-
 dices admittit, ex humiliori ſede eius portæ
 trunci, qui ad lienem fertur, depromptus. Una
 notatu ſatis dignæ magnitudinis in dextram
 potiſſimum eius membrane partem multiplici
 ſerie diſpergitur, quibusdam ſurculis in colon
 quoq; pertingens. Secunda iam commemorata
 amplior aliquantulum poſt originem in duos
 mutuò multum abſcedentes ramos diducitur, à
 quibus poſtmodum in mediam inferioris mem-
 brane omenti ſedem, verſus ſiniſtrum tamen
 magis, frequentes admodum ſoboles diſſundun-
 tur, que homini in colum inteſtinum ea ſerie
 pertinent, qua venas meſenterio intertextas
 alijs inteſtinis derivari noſtimus. ac proinde
 etiam frequentior multo ramorum ſeries in
 hac membrane parte colum dorſo alligante vi-
 ſitur, quàm in reliqua eius parte, que à colo-
 deorſum ducta, inteſtinis obtenditur. Deinde
 etiam radices he hominis omento inſigniores
 obtingunt, quàm canis, quòd illi nulla venula
 omen

omentum accedens colo committatur. Tertia
 radix, non semper apparens, in sinistra humi-
 lioris membrana partem aliquamq; perinde ac
 in ipsum colum quoq; deducitur. Porro superior
 omenti membrana venas mutuatur à duabus
 ad inferiorem ventriculi sedem in ipsa mēbra-
 na exporrectis. Ab his enim innumere soles
 deorsum in eam omenti membranam excur-
 runt; non quidem recto prorsus tramite, sed
 obliquo quodammodo & errabūdo, uti retium
 funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiā
 omentum Græcis γαγγαμὸν & σάκχινον, ut
 & vulgò rete & reticulum dicitur. Quanquā
 fortè non à vario vasorum ductu, omētum ita
 fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus comit-
 titur partibus liberatū, & deinde distentum,
 rete piscatorium vni accommodatum bacula re-
 ferat. Arteria omenti ab illis pendent, que ven-
 triculi, lieni, iecori, & bilis vesicula distribu-
 untur. has nanque omnes non secus ac venas
 omentum tutò deducit, ac ab illis suarum pecu-
 liarium venarum cōiuges adeò numerosas adi-
 piscitur, ut quàm paucissimi venarum sursuli,
 citra arterie consortium, ipsum perreptēt. Item
 preter commemoratas modo arterias, inferior
 omenti membrana aliquamq; grandiorē in in-
 testina porrectam deducit arteriam. Sic ner-
 vis quoq; illis omētum intertextitur, qui à sexti
 paris

Omenti ar-
 teriaz.

paris cerebri neruorum portionibus secundum
 costarum radices exporrectis iecori, lieni &
 Aeps. ventriculo implantantur. Ceterum adeps quo
 omentum abundat, in obesitis præpinguibusq; ho-
 minibus plurimus, in macilentis modicus, in
 extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam
 aliquis reperitur: isq; perpetuò venis & arte-
 riy's omenti attensus, ad vasorum quidè latera
 duntaxat mediocris est, superius verò ac infe-
 rius quoq; quibus multus accidit: adeò vt illis
 etiam vasa alioquin gracilia pinguedine pror-
 sus occultentur. At in intermedijs vasorum spa-
 tijs, nullus adeps asseruatur, vt nec in alijs mè-
 branis quibus adeps innasci cõsuevit. vnde etiã
 præptius colligitur, hũc ab exudate è venis sin-
 guine & mēbranarum frigore incrassato, mu-
 tantisq; corporis (mēbrana nimirũ) colorẽ mu-
 tuatẽ progigni. Præter adipẽ qui ambabus omẽ-
 ti membranis cõmunis est, inferior ipsius mem-
 brana posteriori ventriculi sedi substrata, pri-
 uatim glandosum quoddã corpus impense mi-
 gnum exigit: quod quia in canibus rubet, sim-
 plicisq; carnis speciem quodammodo exprimit,
 Grecis *καλλιπέας* & *αίχμηπέας* appellatur.
 In homine autem hoc corpus magis album
 quã rubrum cernitur, venæ portæ, arteriarũ
 & neruorum ramis inibi attensum, vt illorum
 diuaticatio inferiori mēbrana omenti duntaxat
 suffulta

suffulta, reddatur securior, utq; ventriculo etiã
 instar substerniculi ac pulvinaris subijciatur.
 Huiusmodi planè corpus substantiãq; est, quæ
 duodeno intestino subtenditur, quæq; hæctenus
 falso ventriculi humilius orificium (ne quid
 incoctum efflueret) occludere credita est. Atq;
 is profectò præcipuus maximusq; omenti usus
 mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem,
 ventriculum & duodenum intestinum, ac co-
 li non infimam partem exporrectos suffulciat,
 ac ipsi implexos deducat, neque vero hos dun-
 taxat, verum etiã ut arterias quoque &
 nervos illis quas modo dicebam partibus in-
 serendos sustentet ac tueatur, & demum usui
 potissimum respondeat: in utero quidem secur-
 darum, in capitis autè amplitudine tenuis qua
 cerebrum inuoluitur membrane. Deinde quod
 haudquaquam minimum est, omentum dorso
 ventriculi colligat, & rursus iecur lienemq;
 ventriculo vnà cum vasorum nervorumq; in-
 teruentu connectit: ut iam taceam quantum
 homini firmando colo officium separatim sub-
 ministret. ex accidente verò velut quoddã inte-
 stinorum inuolucrum tegumentumq; efficitur,
 ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fo-
 uens ac continens. His sanè vsibus omenti fa-
 brica respõdet. membranè nanq; est, ut fortius
 venas, arterias, nervosq; ipsi implexos colliget,
 meliusq;

Quandoquidē ductum ab inferiori orificio ven-
 triculi ad podicem vsq; pertinentem, qui vltus
 Italicus vt plurimum quatuordecim & dimi-
 diam longitudine equat, peculiariter nunc inte-
 stinorum nomine comprehendam. Quæ etsi con-
 tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in va-
 rios & multiplices & figura differentes anfra-
 ctus spirasq; circumducantur, neq; omni ex par-
 te eandem situs, substantiæ, & formæ naturam
 sortiantur, ac deniq; alia alij hominis parti con-
 tigua efficiantur, neq; præcipuus omnium corio
 vsus par videatur esse, ac si plura intestina es-
 sent, dissectionum peritis hæc enumerantur, pri-
 mum in crassiora & graciliora ipsa diuidenti-
 bus, atq; ex his rursus singulis ternarium nume-
 rum, vt sex sint vniuersa constituentibus, ad
 eum quasi modum, quo idem continuumq; per-
 petuo iter plura varias ob causas nomina sor-
 tiri constat. Quemadmodum Lutetiæ à diui
 Jacobi porta ad eam vsq; quæ Martini dicitur,
 iter, etiam si rectum sit, neq; per varios giros
 procedat, nihilominus tamen sexies (si recte
 memini) nomen euariat. Primum à diuo Iaco-
 bo, inde à paruo ponte, mox à templo Virginis,
 & non multo post ab eius ponte, inde ab cen-
 polio quodam, & postremum ab ede Martini
 appellationem mutuans. Idem multo magis in
 fluminibus non regijs, & quæ per multos gi-
 ros

Breuis in-
testinorū
historiæ e-
numera-
tio.

ros procedunt vix fieri cernimus. Caterum re-
cunq; intestina inter sese varient, omnia ta-
men inter ventriculū, & qua excrementa
egerimus sedem collocantur, forma tereti dona-
ta, sed non omni ex parte æquè capaci & orb-
iculata. Substantiam habent membranæam, ve-
rūm vndiq; non pariter aut crassam, aut te-
nuem: deinde duas peculiare tunicas orbicula-
ribus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas
fortiuntur, tertiam ad hæc tunicam à peritoneo
obtinencia. Venarū præterea, & arteriarū,
& nervorum surculos suscipiunt, sed non vbi-
que similiter numerosos, quemadmodum nunc
persequi enitar, ab ipso intestinorum exorta
sumpto initio. Ex humiliori orificio ventriculi
quod in clatiori sua sede & dextro ipsius late-
ri proxima consistit, principium intestinorum
exoritur, illi vè orificio continuatur, quod sinu
latq; è ventriculo prodit, in posteriora retorquū,
sub sede ventriculi posteriore secundum dorsū
dextrum latus recta deorsum proficiscitur, in
nullos omnino anfractus reuolutū. Quam pri-
mum verò ad inferiorem vsq; ventriculi sedē
intestinum istud sic occultatum, rectaq; de-
scendens pertingit, sub colo intestino (quod pan-
lo post hæc porrigi audies) latitans, statim ex
dextra sede in sinistrum retorquetur, ac velut
ex alto sursum antrorsum vè assurgens, in fre-
quentes

quentes innumerosq; giros et anfractus reuoluitur, ac nullis omnino intestinis obiectum, sedem vniuersam que sub ventriculo ad pubis vsque ossa, & ad ilia vtrinque habetur, occupat, ea denuum excepta, qua huic intestino colum instar orbis ad latera circumduci, postea dicam. Horum sanè anfractuum seu reuolutionum nullus omnino neq; numerus, neq; idè penitus ordo habetur, neq; ille magis dextram quam sinistra vètris sedè implent; præter quàm quod ad dextrum ilium seu ile, vbi sedem longè maiorem supra ilium os ad pubem vsq; opplent in sinistro latere, coli intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim vendicante. Vtunque verò multiplices, variq; huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuò tamen è directo mediæ sedis dextri ilij formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (vti post subiuugam) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio ventriculi inferiori ad hanc vsque sedem obseruat, nisi aliquando huius intestini pars sub ventriculi fundo ad dorsum proximè affirmata, inter disseccandum capacior, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodum subinde fit) occurrat. atq; huiusmodi gracilis intestini ductus vitur, quod ter nomen, ac si tria essent intestina, variat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, que ventri-

Gracilis
testini in
tria diui-
sio.
Primum.

culo subſtrata, ab inferiori ipſius oriſicio reſta
 quodammodo eoſq; deſcendit, vbi inteſtinum
 in anſractus orbesq; primum conuolui incipit.
 ac de huius inteſtini nomine aniles admodum
 contentiones apud illos reperies, qui partiſ re-
 ſeſtione neglecta, ſutiliter de voce altercantur.
 Sunt qui totam hanc partem que duodenum
 digitorum longitudinem in viro vtplurimum
 equat, non inteſtinum, ſed ἐνφωϋν & exor-
 tum, ſeu proceſſum, ſeu vt eorum vertunt non-
 nulli appendicem vocandum contendunt. Alij
 etiam ſi ipſius principium è ventriculo naſca-
 ſur, inteſtinum tamen eſſe, ipſiuſq; oriſicium
 ἐνφωϋν, reliquum verò ipſius ductum, inteſti-
 num vocari affirmât, integros commentarij
 nugaci diſceptatione implentes, parte interim
 quam in controuerſiam vocant, proſuſ ignora-
 ta. Vocetur itaq; nobis vulgato nomine tanquã
 ſuccinctiori, duodenum, aut inteſtinum longi-
 dinem duodecim digitorum equans, ſiquidem
 id Græcis, & imprimis Herophilo ἠωδένω
 ſecũdum. λευδον appellabatur. Secũdũ inteſtinũ illic in-
 cipit, vbi iã cõmemoratu in anſractus gyros re-
 primũ cõuoluitur: & νῆϋν ſeu ieunũ appellatũ
 quòd inter diſſecandum reliquis inteſtiniſ inu-
 niuſ & magis vacuũ reperiatur. Huius nomi-
 ali j explicare conãtes, tanquã nihil vniquã in
 cõtineat, ac per ipſum à vetriculo cõfectus cre-

mor nunquã trãseat, aut momẽto tantum in eo
 hereret, scribere videntur. Tertium intestinum Tertium.
 ileon, seu voluulus Latinis, vt & Græcis ἰλεον,
 à frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
 fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdo-
 minis latera continetur, nomen indidit. Hoc in
 crassi intestini principium desinit. vbi verò
 principium suum obtineat, non satis mihi con-
 stat. Equidẽ ignoro quantam gracilis intestini
 portionẽ ieiuni nomine, grauer de nominibus
 litigantes, comprehendi velint: neq; sanè à ieu-
 ni intestini initio, ad ilei vsq; finẽ manifestum
 aliquod indicium obseruo, quo ieiunii finem ad
 ilei initium internoscere queam. Vbi enim duo-
 denum intestinum in ieiunium finire, ieiunũq;
 intestinum incipere credimus, copiosiores vene-
 ac arteriæ, quam propter ilei ad crassiora inte-
 stina terminum, visuntur: verum media medio
 sese habent modo. Deinde ieiunii initium rubi-
 cundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, in-
 ter secundum ieiunii initium forte magis inane
 ilei termino offenditur, ac in medio ductu, vti et
 antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis
 ieiunii habendus sit finis, aut quod ilei princi-
 pium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil
 minus ieiunium ab ileo quàm inanitione, vt
 ceteri dissectionis professores obseruari asserunt,
 dirimi posse, neque profecto minus duodenum,
 v 3 quam

quàm id quod ieiunum vocant, inane reperitur: & maiores (vt dicam postea) ob causas. Ac tales gracilis intestini ter nomen emittunt, ductus situsq; sunt. Forma autem vnde constat simili, ad amussim videlicet tereti, & omni ex parte eque ampla, nisi interdum (vt prius quoq; innuebam) quâ dorso proximè committitur, ieiunumq; incipit, ac ad insertionem vasis bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoq; toti intestino gracili eadem est, membranea scilicet, modiceq; admodum carnea. Constat enim tunica duabus, quarum interna durior membrana est, verim interiori ventriculi tunica mollior, externa tenuior, magisq; carnea: vtraq; tamè tam exterior inquam quàm interior tenuis est, & transuersis orbicularibus ve fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in crassiora intestina terminum, rectis quoq; aliquot nascatur fibras, que tamen sunt quàm paucissime. Duodeni intestini pars elatior, vtpote que vetriculo vicinior est, tunicas suas crassiores obtinet, eû vetriculi tunicis aliquid sibi cõmune adhuc vëdicâtes. Tertiam præter duas peculiare tunica à peritonæi membranâ vasa ad intestina securè deferentibus originè ducit. Hæ nãq; vna cû vasis ad caua intestinorum sedem pertingentes dilatantur, tertioq;

tertioq; inuolucro intestina induit. Cavaa-
 tem intestinorum pars Anatomicis doctrine
 gratia nuncupatur, quam vasa primū attin-
 gunt, seu que intestina respicit, gibba verò huic
 contraria. Ac duodeno quidem intestino ter-
 tiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cuius
 beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiuniis
 verò ac ileum tertiam tunicam à mesenterio,
 quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum
 quoq; & ieiuni initium venam arteriamq; ha-
 bent peculiare, secundum ipsorum longitudinem
 recta deorsum ductas, multosq; surculos in pro-
 gressu illis diffundetes. Ac vena quidem à portæ
 vena priusquam mesenterio inseratur, princi-
 pium obtinet: arteria autem, ab ea que iecori
 offertur. Ieiunum ac ileum frequētes venis ar-
 teriasq; suas nanciscuntur ab illis que mesente-
 rio à portæ vena, & ab arterie radice supra
 renum arterias à magna originem ducente ex-
 porriguntur. pauci enim rami in graciliora inte-
 stina ab arterie propagine diffunduntur, que à
 magna arteria post seminalium arteriarū or-
 tum originem sumit. Neq; etiam vasa, quem-
 admodum in duodeno, secundum ieiuni & ilei
 longitudinem sub ipsis deducuntur, sed velut ex
 mesenterij centro ex alto sursum cédunt, rectaq;
 antrosum in intestina pertingunt, in que nu-
 merosa sobole arboris radicū modo, in cavam

præcipue ipsorum partem implantantur, osculis
 suis in internam intestinorum sedem hiantia.
 Ileum & ieiunū nervos quoq; exigunt deriva-
 tos à ramis sexti nervorū cerebri paris, qui co-
 starum radicibus exporriguntur. due enim ab
 illis propagines vtrinq; singule, ad mesenterū,
 & dehinc ad intestina frequenti vtrunq; sobole
 dissinduntur. Duodenum veri nervos si quos ha-
 bet, ab illis exigit, qui inferius ventriculi orifi-
 cium, & dextrā fundi sedem adeunt. Deins du-
 denum priuatim id sibi vendicat, quod meatu
 bilem flavam ad intestina deferens, illi implan-
 tetur. Idem intestinum in hominibus, et adhuc
 magis in canibus glandosum illud corpus, cuius
 antea ventriculum describendo memini, pecu-
 liariter substratū possidet, ad suffulcienda vasa
 ei intestino propria, ac quarundā corporis glan-
 dularum modo amplitudinem eius lento humo-
 re irrigandam. Quanquam non duodenum so-
 lum, sed & reliqua intestina omnia lento quo-
 dam & lubrico humore interna sede imbuun-
 tur, atq; vt RhaZes nō ineptē dicebat, sicut illius
 vasorum more inuitrentur instanneantur re-

Crafforum
 intestino-
 rum histo-
 ria.

At quum huiusmodi pleraq; crassis etiam inte-
 stinis sint communia, illa quoq; recensenda mu-
 veniunt. Ileum intestinum sub dextri renis re-
 gione à quodam crasso intestino multis modis
 ipso gracili intestino ampliori excipitur, nec
 quidem

quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius
 intestini initium, sed in ipsius propter initium
 latus sinistrum. Hoc enim crassioris intestini
 initium instar globi cuiusdam præmagis extu-
 berat, in sinistro suo latere duo obtinēs orificia.
 vnum quidem ileo intestino continuum, &
 magis ab initio distans: alterum verò humi-
 lius, & ipsi initio propinquius. Huic cōtinuum
 est in hominibus intestinum, quod τυφλόν, seu
 cæcum veteribus dissectionum professoribus vo-
 catum esse certissimò noui. non ignarus inte-
 rim, quid hodie plerique de cæco intestino com-
 mententur: decepti profecto, quod inter crassio-
 ra intestina id à Galeno alicubi recensatur,
 neq; aliter quàm amplius quispiam saccus, ac
 veluti alter quidam esset ventriculus, ab ipso
 cæterisq; qui illum subsequenti sunt Anatomicis
 describatur. quum tamen in homine id quod
 cæcum appellandum duco, cæteris omnibus in-
 testinis sit breuius, atq; arctissima omnium in-
 testinorum parte multo angustius strictiusq;
 & crassiori lumbrico in orbis conuoluto potius
 quàm intestino simile: adeò vt cæcum vix in-
 testinorum appendicis loco, ac proinde minus
 longè in crassorum intestinorū numero haben-
 dum esse videatur. Atq; hinc fit, ut Aesculapij
 nostri, scilicet quādo hanc gracilem portiuncu-
 lam in homine cæci intestini loco me common-
 strare

frare vident, Galeni descriptione nobis obstre-
 pere, ac alij quidem ex succosis illis cecisq; Rabi-
 nis contendunt, amplum illud coli intestini mi-
 tium saccum, aut vt ipsi loquuntur, orbium &
 monoculum esse: alij verò asserant, cecum inte-
 stinum ob secandi imperitiam à nobis minimè
 obseruari. Neq; verò in cathedra hæc boasse con-
 tenti sunt, quum non desint qui de cæco intesti-
 no paradoxa conscribere, integrosq; libros, vt
 de duodeno intestino, commaculantes, magnum
 operæ precium se fecisse gloriantur, si non vnum
 cum veteribus Græcis in cæco orificium esse, sed
 duo sibi proxima esse in medium adferant. Quæ
 si viderint, aut imaginati rectè fuerint, ea de-
 mum sunt quæ in coli initio extuberantiori vi-
 sentur, ac vnum quidem foramen ilei intestini
 terminus est, alterum verò eius quod cæcum esse
 dico initium. Neq; est profectò cur minus creda-
 mus, gracilem illam intestini portiuicula me-
 seaterio non annexam, sed sibipsi in orbem con-
 uolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in ho-
 mine cæcum esse intestinum: quantumuis eam
 amplitudinem vsuq; Galenus ipsi tribuat, qua
 huic minimè adesse visuntur, suas potius can-
 dat, as simias hæc appendice destitutas, quam
 homines describens: quos tamen veteres illi ag-
 gredientes, appendicem hunc intestini cæci no-
 mine procul dubio donabant. Deinde Galeni
 de se

descriptio cani fortassis accommodari hinc posset,
 cui cæcum intestinum multo quàm homini con-
 tigit amplius, neq; in illo, vt in homine, inane
 propemodum reperitur. Quin etiam veras gli-
 res & scinros cæcum hoc intestinum adeo am-
 plum nactos scimus, vt amplitudini ipsorum
 ventriculi facile respondeat, facibusq; turgi-
 dum in sectione obseruetur: atq; hinc constat
 gracilem hunc appendicem in homine cæcum
 esse, quum videlicet ductu ac situ & forma pa-
 riter (licet non amplitudine) illorū animalium
 cæco intestino his congruat, vniq; (vnde etiam
 cæcum primò dictum est) nanciscatur orificium.
 Insuper summus profecto Naturæ admirator
 Galenus, si hominis intestina vnquam ita vt
 canum intuitus fuisset, hunc appendicem, &
 extuberans illud in homine coli initium, ileiq;
 cum ipso vnitatem, & coli formā, longè secus
 descripsisset. quippe si aliud homo cæcum nanci-
 sceretur, eum appendicē minimè præterisset Ga-
 lenus, quanquam ortu nonnihil in homine &
 cane variet. nam etiam si vtriusq; in dextro ileo
 collocetur, hominis tamen cæcum ex sinistra
 magis coli initij sede quàm dextra, vt in canibus,
 vt et Galenus attestatur, principium ducit. Porro
 si cū nonnullis, qui secanti mihi asiterunt, in ho-
 mine quidē ad eum vsus quem Galenus ei tri-
 buit, appendicē hunc à Natura primū formari
 dicer

dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiem ex ileo intestino à ventriculo confectis succum absque eo vt is totus cecum subintret protrudi, atq; hinc appendicē in nobis tanquam inutilem & marcidum, aliter fortē quā in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarem, ad nugacem illam tergiuersationem deueniēdum foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipuē quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini vsum abundē suppleat, & notē dūtaxat gratia cecum in homine haberi videatur. In dextro itaque ileo ad humiliorem renis dextri sedem extuberans illud amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc sensim rectā ad iecur sursum contendit, iecorisq; caue parti nonnihil subster-nitur, ac bilis vesiculam in homine contingit, cuius etiā contactu flauo colore hic intestinum quandoq; tingitur, inde ex dextro latere secundum inferiorem ventriculi sedem in sinistram fertur, ventriculi fundo atresum: haud tamen vt alijs vsum est, eum conscendens: aut vt vulgō dicitur, ventriculi fundo superequitans. Quū primum verò ad sinistri ventriculi latus per-tingit, super demisiorē lienis partem anfractus quosdam leniter inflexos obtinet, ac paulatim supra sinistram renem per ilium sinistram de-cliuē fertur, secundum peritonæi latus ad pubis

vsq; os descendens. Hinc rursus ad sinistrū latus
 quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem
 a medicis propter suos clysteres, quos ad graci-
 lia vsq; intestina sese infundere arbitrantur,
 colicosq; cruciatus perpendi melius optarim) hic
 constituens, super ossis sacri initium tenditur, à
 quo rectū deorsum ad podicem vsq; descendit, in
 viris quidem sub vesica, in mulieribus verò sub
 utero ossi sacro & coccygis instratum, huic in-
 testino, ab ilei intestini fine ad podicem vsque
 pertinenti: & si par vndiq; propemodum, præ-
 terquā in initio, vbi multo capacius apparet, sit
 amplitudo, figura tamen ductuq; variat, ac
 promde tanquam in duo intestina subdividi-
 tur, vt quicquid à dextro ilio super dextrum
 renem sub iecoris cauo, deinde secundū ven-
 triculi fundum ad lienem properat, & hinc
 rursus super sinistrum renem versus pubem fer-
 tur, ac alium anfractum supra internam ossis
 ilium sedem faciens, ad sacri vsq; ossis initium
 proripit, Latinis pariter ac Grecis colum inte-
 stinum appelletur. quod verò ab osse sacro ad
 anum vsq; pertinet, Grecis ἀνεύβα μένιν &
 ἀγχοῦ dicitur, Latinis longaon, rectum, & prin-
 cept. Colū enim in hominibus, aliter quam in
 canibus, non ad amussim teres est, verum per
 vniuersum ipsius ductum superius inferiusq;
 depressum visitur, ad latera vtrinque quadam
 serie,

serie, velut in medios globos cellulasq; extuberans. Atq; hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino vicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum, extuberansq; cernitur. Ambo itidem vt cecum quoque tunica extruuntur duplici: quarum, vt in gracilibus intestinis, interna exteriori nervosior membranea ve magis & durior est, verum colon vtranque tenuiorem gracilioremq; quam rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoq; ipsius tunice crassiores meliusq; enutritæ conspiciuntur. Interna vtriusq; intestini tunica transversis circularibusq; fibris, vñdemq; frequentissimis solum abundat: externa verò in colo intestino transversas quidem nascitur, sed & retas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundum vniuersam intestini superficiem protensus, sed duntaxat inferius & superius vbi colon depressum esse diximus. Secundum enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunice ibidem sunt robustissime, admodumq; spisse, & vt Galenus in quarto de Partium vsu, de pluribus animalibus inuebat, colon fortibus ligamentis vtrinq; singulis constringitur, secundum longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Hercule & homini Galenus asseripisset, nisi ipsius intesti-
 na ca

na canum intestinis eiusmodi ligamentis ca-
rentibus respondere putasset. Porro exterior in-
testini recti tunica per totum intestini am-
bitum rectis fibris admodum frequentibus pas-
sim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm
orbiculares sortiatur. Ceterum tertia crassorum
intestinorum tunica, quemadmodum & gra-
cilium tunica tertia, à mesenterio ipsis vasa
porrigente pendet. hoc enim canne intestinorum
sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam
degenerat. quanquam coli intestini pars, ven-
triculi fundo attensa, priuatim in hominibus
ab inferiori membrana omenti tertiam asciscat
tunicam, quòd hæc coli sedes eius membrana be-
nesicio dorso ita affirmetur, atq; reliqua intesti-
na mesenterij interuentu dorso colligari noui-
mus. Coli itidè & recti intestinorum vene &
arterie, quæ pauciores hæc quàm intestina gra-
cilia exigunt, à portæ & magnæ arterie ramis
pendent. Colo quidem intestino toto progressu,
qui à dextro ileo ad sinistrum serè renem per-
tinet, arterie venæq; quemadmodum ieiuno &
ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seria-
tim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à si-
nistro rene ad rectum vsq; intestinum ductæ,
et ipsi quoq; recto vene arterieq; quemadmodum
duodeno porriguntur. Vna enim insignis vena à
portæ ramis in mesenterium excurrentibus,
& art

& arteria etiam ab illa principium ducent,
 que ab arteria magna ad mesenterium seu va-
 sorum seminalium exortu depromitur, secun-
 dum dictam coli partem & rectum intestinum
 mesenterio suffulte, recta protendantur, ac in
 progressu surculos seriatim vnoq; ordine inte-
 stinis offerunt. Verum de venis ac arterijs in
 mesenterij descriptione rursus pertractabitur.
 Nervos autem crassiora hec intestina cum gra-
 cilibus communes habent, & vtraq; lento vi-
 scidoq; humore intus oblinuntur: ac vti obeso-
 rum ventriculi adipem, aliquando satis etiam
 copiosum intus adiatum exigunt. quemadmo-
 dum & exteriori superficiei coli intestini, qua
 id recto proximum est, & ipsi quoque recto,
 pingues quidam appendices adnascuntur. Inte-
 stinum rectum musculos voluntarie facium
 excretionis praefectos sibi priuatim vendicat,
 quos quum in secundo libro prosequutus sim,
 non est necesse hic quoque eosdem recensere. Sed
 admirabilis potius Naturae industria hic con-
 sideranda venit, quae ea omnia adeo diuine ma-
 chinata est, nec quicquam nisi ad summum usum
 in intestinis extruxit, primum & potissimum
 ea efformans, vt horum beneficio quicquid esset
 succulenti in cibo ventriculi opera elaborato,
 id ad iecur sanguinis officinam duceretur. De-
 inde vt faeces et quae suctui inepta essent, debite
 excern

excernerentur. Postremum etiam coquendi al-
 terādiq; vi modica nonnihil intestina prodesse,
 Natura voluit, ut à ventriculo scilicet prius
 confecta absolutius paulum emutarentur. Atq;
 ad hos sanè scopos illa respiciēs, intestina artifi-
 ciosissime fabrefecit. quod enim precipuè neque
 gratiā educationis excrementorum, neq; conco-
 ctionis, sed ut id quod in cremorem versum est,
 per venas assumptum in iecur totū deferatur,
 intestina ad eum quem diximus modum, fabri-
 cata sint, coniectare licet permultis. Primo qui-
 dem, quod in nullo animali constructus sit ven-
 triculus illis organis contiguus, quibus egeren-
 do idem expurgatur. quamvis non impossibile
 esset, ventriculū ad anum vsq; extendi. Deinde,
 quod plurimis animalibus intestina in multos
 frequentesq; gyros & anfractus inuoluuntur.
 Postremo, quod constet ventriculū cibum non
 autea dimittere, quam perfectè illum consecerit.
 Ventriculū igitur sedi non esse contiguū,
 aut illi recto saltem meatu ductū ve iunctum,
 liquido commonstrat, aliud concoctionis escu-
 lentorum, aliud verò redditionis digestionisq;
 aut, ut Graeci dicunt, ἀναχώσεως & organum
 fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existi-
 ret, metuendū esset, ne frequēter venæ crudum
 inconcoctumq; assumerent cibum: qui postmo-
 dum à iecore malè confectus, homini inutilis
 noxiusq;

noxiusq; foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non rectà à ventriculo ad anũ extenditur, sed quàm plurimis orbibus & anfractibus spirisq; (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutum uisitur, nũc dicta confirmat. Si enim alius vëter ventriculo succederet, essetq; ille redditionis, sicut hic cõcoctionis est, promptuarium, nequaquã exiguo tempore & plurimum alimenti per venas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeris venarum soboles, ex varijs illis copiosisq; intestinorũ anfractibus, quicquid succulenti à ventriculo confectum est, in iecur promptè transsumitur. Alias verò si raris venarum orificijs parum cibi in cremorem versis, continuò incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora vasorum elaboratum succũ tangere. Si verò alter magnus vëter priori subtenderetur, cibus omnino modicam eius ventris sedem tangeret, solã mirum eam cui proximus attiguusq; suis parietibus esset. Plurima verò cibi portio, quanta cumq; scilicet esset in profundo, seu medio eius ventris spatio, venarũ apprehensiones succulenti effugeret. Sed nunc demũ transitus angustia cõtium in exiguas cõminuens particulas, cogit ut is propemodũ totus tangat intestinorum tunicam, ad quã vene suis osculis hiant. Et si quid in

in transitu primi anfractus, vasorum ora in
 internam intestinorum sedē hiantia effugerit,
 per secundum quidem tangit: & si hunc præ-
 terlabatur, tum omnino per tertium, aut quar-
 tum, vel alium eorum anfractuum qui frequen-
 tes numerosiq; subsequuntur, vt tandem nullus
 effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutri-
 tionem utilis, quando lege Natura & morbo
 liberū corpus dispensatur. Intestinorū itaq; an-
 fractus, vt quicquid succulēti humidiq; in con-
 secto à ventriculo cremore esset, vniuersum di-
 stribuatur, cōparati sunt. Et id precipuē tenuiū
 intestinorū munus est. Crassa enim, & si ipsa
 quoq; ad succorum distributionem conducant,
 peculiariter tamen eò conferunt, ne continuo,
 sed per longa intervalla egeramus. Hec enim
 tanquam venter aliquis siccis excrementis, vt
 vesica vrinae, subiiciuntur: vnde etiam inferio-
 rem ventrem ea nonnulli appellarunt. In his
 namq; excrementa ita colliguntur, vt repente
 vniuersa simul educi queant: ita tamen, vt &
 hinc aliquis homini vsus accedat. quippe si gra-
 cilium intestinorū suctum aliquid pretersuge-
 rit, quū longiori mora excremeta in crassis in-
 testinis resideāt, ipsorū vasa id exugūt. Ad hec,
 quo maior adhuc esset commoditas more cibo-
 rum per eos anfractus delabentium, quandam
 alterandi concoquendiq; vim toti intestino-

rum generi Natura indidit. Quamuis quum
 prorsus impossibile sit, non adesse vnicuiq; cui
 malis particule virtutem quampiam altera-
 tricem, & non absit longè, parumq; à ventri-
 culo intestinorum substantia: necessarium sa-
 nè est, & virtutem alteratricem ipsi inesse, &
 ventriculi viribus consimilem, & proinde in
 ipsis quoq; intestinis cibum concoctionem ali-
 quam suscipere est quàm manifestissimū. Quod
 autem commemoratis iam vsibus, que de in-
 testinorum constructione supra scripsi, omnia
 competant, obiter quoque nunc subnectā. Hæc
 itaque ad ventriculum statim, à quo cibum
 accipiant, opportunè locantur. Duodenum ve-
 rò etiamsi id fuisset vtile, in nullos tamen an-
 fractus ducitur, quòd sub ventriculo, quàm fer-
 tur, nullam omnino vacuam sedem obtinet,
 in qua aptè in gyros flexi queat: deinde quæ
 portæ venæ à iecoris cavo prodeunti cedere
 oportuerit. Ieiunum verò & ilium median-
 ventris sedem iustissimè occupant, quòd in
 mesenterij centro sint proxima, breuissimòq;
 ductu & venæ portæ rami, & arteriæ ma-
 gna propagines illis hic diffundi possint. Porro
 de coli situ nimis quàm miserè se torquent dis-
 sectionum professores, quòd id quum excre-
 mentorum velut quoddam sit promptuarium,
 ad ventriculi fundum fecorisq; cauum porrigi
 consue-

conspiciant. ac aliis quidem quia id feces continet, immatōq; calore destituitur, ad ventriculū ferri vult, ut illius vicinarumq; partium contactu maiorem concoquendi vim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis vesicula in illud resudans bilis, incitando excrementorum egerendi vim felicitatem reddat. Alius aliud commiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere vicinum esse, neque id venae portae ramos cauo iecoris proximō oportuisse assumere, quum parum quod exungi deceat amplexetur. Ut itaque grandior dexter vae venae portae truncus breviori ductu gracilibus intestinis insereretur, ac succinctori viā cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac veluti per distantia maximē à mesenterij centro loca procedit, atque hac etiam occasione id praecipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectū autem intestinum illic commodissime reponitur, quā opportunē paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minusq; iniurijs occurrentibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeoq; ipsorum vasis tangatur. Crassorum intestinorū magna est amplitudo, vt

do, vt multa colligere possint, ac ne frequētius egeramus opitulentur. Substantia constant, facile quæ continet amplectente, & rursus à contentis distenti apta. Duplicem verò exigunt tunicam, vt iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijsq; diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: vnde & agri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori ventriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intritã ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior verò intestinorum tunica interiore ventriculi minus carnosã est, quoniam digestiõis potius quam concoctiõnis organa sint. Ceterum tunica crassorum intestinorum tanto gracilium intestinorum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorẽ, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aqueaq; adhuc sunt: quæ autem crassis, dura. Intestinorum tunica vtraque transversas sortitur fibras, vt ocyus quod in illa desinit propellant, itaq; cito vniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipuè quæque rectas fibras obtinuit, vt hæc velut vinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum ille dura excrementa crebrius pro-

trahunt, inuicem abscedant diuellanturq; atq;
 hac potissimum occasione recto intestino, vt
 quod siciora excrementa amplectitur, eius ge-
 neris tribuuntur quamplurima. Quamquam
 fortassis non ob id solum vt transuersas colli-
 gent, recte fibrae huic offerantur, sed etiam vt
 excrementa alioquin non admodum sequacia
 ille attrahant. Tertia intestinorum tunica se-
 cunda velut propugnaculum est, & copula, cu-
 ius beneficio intestina mesenterij interuentu
 dorso colligentur. Caterum venae arteriae que
 (nam & haec ex intestinis aliquid elicere cre-
 duntur) non omnibus pari numero ac frequen-
 tia distributae sunt, quod non in omnibus in-
 testinis eadem exugenda succorum copia sit.
 Quo enim intestina ventriculo in continui-
 tate viciniora sunt, eo plus optimi cremoris
 continent, ac proinde frequentiora vasa graci-
 libus intestinis deferuntur, pauciora crassis.
 & pari hac ratione pauciores venae ventri-
 culo, quam tenuibus intestinis inseruntur: quo-
 niam qui in ipso continetur cibus, non sem-
 per plenè confectus mutatusque est. Nervus
 autem intestina donantur, vt infestantes hu-
 mores dignoscant: quandoquidem si sensus pe-
 nitus essent expertia, nihil obstaret, quin
 ex flava bile, aut alio mordaci succo intesti-
 num penitus subinde corroderetur, priusquam

homo sentiret. iam verò bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem vehementer adiuvat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque hæc precipua, præter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocys quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad eà quæ continentur velocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatatis ieiuni cause, vt succorum optimorum copia, frequentes venæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, vt sanè etià reperitur, documento sunt. Quamquam bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subitã excretionẽ irritat impellitq;. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

De mesenterio.

CAP. VI.

CORPUS Græcis μεσεντεριον, & μεσεντερια nuncupatum, Gaζa in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita vocari arbitratus, medium intestinum vertit: quod quum falsum sit, neque lactes idem omnibus significent, & media-

num recepta parum vox videatur, à Grecis non inopportune vocem mutuabor. Mesenterium itaq; ad posteriorem intestinorum sedem locatum est, vinculum, cuius beneficio intestina inuicem vt ad dorsum colligarentur, futurum. Vt verò id tantum homini vsus securius præstet, dura membranaeq; constat substantia. Ex duabus enim mutuo attensis & accumbentibus membranis à peritoneo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex vna eademq; peritonei sede his membranis origo est, verum ex varia, pro mesenterij ipsius nimirum forma, quam ferè intestina fingunt, à mesenterio colligata. Nam vt non intestinorum omnium par anfractuum ductus est, ita quoque non eadem vndecunque mesenterij effigies. Quam forsitan Galenus animaduertens, etiam si omnino continuum mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodammodo recensuit. vnum quidem dextrum, alterum verò sinistrum, tertium autem medium inueniens. Ac Galenum quidem medium mesenterium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunij ileumq; intestina dorso colligantem: que angusto ortu principio, in miram amplitudinē latitudinemq; ducitur, vt omnibus ieiuni ileiq; intestini connasceretur anfractibus. Dextrum verò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum,

In lib. de
Sectiōe ve
narum &
arteriarū.

& rectum dorso alligat, dextrum quidem in
 dextri ilij regione, sinistrum verò in sinistri
 collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus inte-
 stinis peculiaris, sinilem omnino cum inferiori
 membrana omenti sortitur exortu. Ex magna
 enim arteria & vene caue tunicis, quas et
 vasa secundum vniuersum suu per lumborum
 vertebra ductum à peritoneo obtinent, mem-
 braneae fibre admodu frequentes exurgunt, sta-
 tim in duas degenerantes membranas, dextra
 quidem in dextrâ, sinistra autem in sinistram.
 Hisce membranis mutuò adnexis, mesenterij
 pars gracilia intestina dorso colligans efforma-
 tur: partes autè colon & rectu dorso cõnec-
 tentes, ab illis peritonei regionibus principiu du-
 cunt, secundum quas hæc intestina exporrigunt-
 tur, peritoneo semper fibras quaslibet qua in me-
 senterij membranas degenerent, illic emittent.
 Neq; profecto mesenterij substãtia in hoc solum
 quo validius intestina dorso adnecteret, mem-
 braneae est, verum etiam alterius magni cuius-
 dam vsus gratia, quo venas omnes ex iecoris
 porta, & arterie propagines à magna arteria
 ad intestina excurrètes tuto colligaret, ac ne il-
 le dũ homo salit aut cadit, cõtundatur et disru-
 pantur, tuto secureq; admodu suffulciret. Gran-
 dior enim vene portae truncus, qua mesenteriu
 iuxta renum regionem à dorso pronascitur,
 inter

inter duas mesenterij mēbranas ducitur, arteriam habens comitem, quae à magna arteria priusquam haec ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoq; pertingunt duo nervi, vtrinq; mirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto nervorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is vene portae truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis nervis simul mesenterij cōtrum subeant, atq; inter duas ipsius mesenterij mutuo coherentes membranas ingrediantur, ac tuto postmodum per vniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At praeter commemoratam arteriam, alia quedam magne arteriae propago eam mesenterij partē ingreditur, quae sub renum regione à dorso principium obtinet. atq; huius propaginis exortus paulo sub feminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas praeter dictum nuper vene portae truncum, mesenterium admittit. Neq; satis assequor, quid Galenus sibi velit, quando intestinis, ipsiq; adeò mesenterio venas offerri testatur in iecur non terminatis: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari cōmemorat, quod sanè falsissimū esse vel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit, etsi nulla alia, saltem illa in qua

Libro 6. de
Administ.
diff. 10.

portae

porte vena, & quos dixi, arterie ramis vinca
 lo interceptis ac reseptis, intestina simul cum
 mesenterio in vivente adhuc animali à dorso
 auelluntur. Hæc enim si quis esset vel capillari
 ramusculi à caua vena ad intestina exortus,
 sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet.
 Porrò in canibus duplicem mesenterij membra-
 nam adinuenire non adeò promptum est, quòd
 illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius
 membrane inuicem omni ex parte (nisi quæ
 vasa admittunt) perinde ac si simplici mem-
 brana mesenterium constaret, connate visum-
 tur. At in homine binæ mesenterij membrane
 inuentu sunt perquam faciles, ac multa interce-
 dente pinguedine inter se distant. Vt enim ho-
 mo copiosa vndecunq; abundat pinguedine, sic
 mesenterium quoq; præpingue adipiscitur, san-
 guine hic ex vasis resudante, membranarumq;
 vi in adipem mutato, ita vt præter vasa &
 nervos multum adipem mesenterij membrane
 in sui medio contineant. Sed præter adipem aliud
 quoq; mesenterio accedit, neq; enim sat esse vi-
 sum est Naturæ sagaci, frequentem illam vaso-
 rum sobolem mesenterij membranis contineri,
 quæ glandosum corpus, Græcis πένυρας &
 λωάδινας dictum, singulis vasorum scissio-
 nibus, ita vndequaq; subsiruxit simul & cir-
 cumposuit, vt nulla ipsarum inualida fieri, aut
 per

per motum quassari posset: non ignorans, quid-
 nis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi
 in ramos ducitur. Ac proinde ad mesenterij
 quidem centrum, ubi prima vasorum fit distri-
 butio, grande corpus glandosum extruitur, in-
 signiores ac primos vasorum ramos secure ad-
 modum deducens. Per reliquam vero mesente-
 rij sedem, singulis propè vasorum diductibus,
 Natura glandulam quoque aliquà interiecit,
 divisionis robur simul ac firmamentum futu-
 ram. Adeò ut simul glandulis illis accedètibus,
 mesenterij membrane vasa versus intestina
 tutissimè deserant, intestinaq; omnia dorso
 quamaptissimè colligent, ac demum tertiã in-
 testinorum tunicam efforment. Quum enim
 mesenterij membrane vasa ad cavam intesti-
 norum partem deducunt, ipsis intestinis simul
 cum vasis adnascuntur, atq; hic inuicem abscen-
 dentes singule per suũ in intestina latus ascen-
 dunt, ac in tertiã intestini tunicam degene-
 rant, hac occasione fortius intestina ligantes,
 & validius vasorum propugnaculũ cõstitutæ.

De iecore.

CAP. VII.

Iecur nutritionis organorum faciliè precipuũ,
 & sanguinis crassioris officina, animæq; ci-
 bos ac potus queq; corporis naturæ necessaria
 sunt, appetentis fomes, elatissimam ei mini-
 strantium partium regionem obtinuit. Sub ira
 scibilis

scibilis enim & iam dictæ concupiscibilis animæ septo iecur statim collocatur, maximam inferioris septi sedis regionem occupans. Etenim totam dextram septi partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quæ septum undecimæ duodecimæq; costis adnascitur, suaq; ligamenta quibus vertebri col ligatur porrigit. Media autem septi parti inuerse iecur subteditur. Sinistra vero parti non itidem, quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam videlicet anteriore ad eam usq; partem, qua sinistrum septi latus costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usq; eorundem metior) incumbere incipit. Et profecto longè magis quàm nostris visum est medicis, in sinistrum latus iecur pertingit. Neque verò septi transuersi latitudinem vllibi excedit, nisi quod paulo demissius, quàm micro nata consistit cartilago plerunque, & potissimum arclato thorace pertingit. Porrò humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensum habet, propter lienem, qui ipso digitate multò inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur equilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit. quod aues manifestò attestantur, quibus iecur propemodum equaliter in vtrunque latus consistit, vt & canibus.

bus. His enim quia gracilis, neq; pōderosus ad-
 modum lien contigit, magna iecoris portio in
 sinistra fertur. Vtcumque tamen deducatur
 iecur, etiam si sub septo locetur, eam sedem per
 petuò exigit, que cōstis succingitur, adeò vt ci-
 bi organorum situs magnam rursus Naturæ
 ostendat providentiam. Quum enim abdomen
 propter ea quæ extendi subsidereq; crebrò debet
 organa, ossibus destituitur, Natura eas partes
 quarum gratia illud ossibus carere voluit, ab
 iniurijs minus tetigit: reliquas verò hac exten-
 sione non indigentes, tutissimè condidit. Atque
 ita peritoneo inter dissecandū aperto, primum
 occurrunt, ventriculus, intestina, vesica, &
 uterus. Verum iecur, lien, renes, vena cava, &
 arteria magna tutius reconduntur. Iecoris for-
 ma varia est, & suis quibus accumbit organis
 respondens, non aliter quàm si id nullam pecu-
 liarem exigeret formam, & sibi à vicinis par-
 tibus, instar fictilis terre, quamvis efficiens
 indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex
 parte qua septum spectat, gibbum leueq; admo-
 dum visitur, nullis omnino extuberans proces-
 sibus: & caucati septi, que in inferiori ipsius
 sede necessario constituitur, ad amussim con-
 gruens. Videtur enim iecur velut gleba illi infe-
 riori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic
 formatū. Ne verò venæ cavæ caudex secundum
 poster

posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius
 gravitate, aut septi transuersi motu comprime-
 retur, tantus sinus in posteriori iecoris sede ex-
 sculptus est, quantus amplectendo innascendoq;
 cauae caudici sufficiat. Ceterum inferiori sede
 iecur admodum amice ventriculo cedit, ac ab
 illo (quem rotundum secundumq; corporis lati-
 tudinem oblongum necessario procreatum esse
 diximus) cauum efficitur: & leue quidem hic
 existit, sed non vndeunque processibus tube-
 ribus ue & sinibus liberum. Quemadmodum
 enim organa quibus iecur caua sui parte in-
 cumbit, simplici quadam superficie nequaquam
 gibba sunt, ita quoque iecur vnica superficie
 haud sinuatum est, sed rupis precipitio aliqua
 ex parte accedit. Quae namq; duodenum expor-
 rigitur intestinum, & vena portae à iecore pro-
 dit, iecur quodam tubere prominet, sedem quam
 hic vacuam reperit adimpleturum. Preterea
 ubi bilis vesicula cauae iecoris regioni innas-
 citur sinus in illa exculpitur, medium eius ve-
 sicula corpus eleganter excipiens. Ad haec, ie-
 cur quoq; ea parte sinum adipiscitur, qua stoma-
 chum tangit, ipsiq; septum transeunt, & supe-
 riori orificio ventriculi continuando, locum prae-
 bet. Adeo sane vt iecur nullam peculiarem for-
 mam obtineat, sed eam quae à conterminis par-
 tibus ipsi imprimitur. Velut canum sectio pul-
 chri

chre attestatur, in quibus iecur sinu suo superiore dextri renis sedem concinne admodum excipere cernitur. Atque hoc recte à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ve exigat figuram, vti ventriculus, intestina, vesica, & eius generis permulta, quae amplam cavitatem eamq; vicam necessario obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoq; transversum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis praesentam necessario, quam nunc sortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & venarum per ipsum reptantium series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, vtrum rotundum an oblongum, gibbum ve an cauum extrueretur. Iecur itaq; superius posteriusq; quàm septum spectat, praeter sinum venae caudae ei paratum, exactè gibbum & leue, sed quàm ventriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus vbi posteriori ventriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quàm verò superiori orificio ventriculi eiusq; sedi superiori versus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur angulum. In dextra verò parte rotundum quodammodo &

orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quam in ambitu, & precipue in anteriori ipsius sede, vbi sanè tenuissimum visitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter vnã patule sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus vergentem, & veluti foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ venæ caudex principium ducit. Atq; hæc sectio seu foramen est, quo vmbilici vena humano iecori implantatur. Ceterum nos neque porcini, neq; canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissectionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas *κόβες* Græci vocant) commentantur, è canum potius & simiarum sectionibus, quam hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo non disseciditur, & multo adhuc minus vt caninũ. Nam vnicum continuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canũ vero in quatuor, ne nunquam in sex aut quatuor tantum partes est dissectione solarum venarum interuentu inuicem continuatas. Porcis verò in pauciores, venis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoq; impèse altas fibrarum vice numerare liceat. Atque hinc natum est illud

illud medicorum ac Anatomicorum peritorum commentum, quo ventriculorum à iecore quinque fibris manus apprahendentis modo, amplecti asserunt. Quin Graecorum nonnulli, nescio à quibus ut testatur mathematicis medicis nomina mutant, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum videre est) imponunt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maxime namque ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mense nomen sortitur, quod mense vices gerat: nam membrorum alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatque inter se humores, aut si quid crassius distribuendum sit, id secat atque commutat. Quarta aurige nomine appellatur: nam naturales vires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectè ducunt. Huiusmodi profecto eorum qui humanam fabricam imaginationibus, non sectionibus, aut brutorum potius quam hominum administrationibus discerantur, nuge signètaque sunt. Ac proinde exusto affectu omnes qui mihi unquam secanti astiterè testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter scissionem seu foramen potius, quo vena

ex umbilico proficiscens excipitur, aut ob eius
 iecoris portiunculam, sub ortu vene porta ex-
 tuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si
 modo vnquã vel per somnium animalia qui-
 bus iecur in fibras vti cani diuisum est, contem-
 platus fuerit, non autem hæc solum leui neg-
 cio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot
 hæcenus vene caue exortum, & ad iecoris
 gibbum in duos truncos distributionem literis
 prodiderunt, ridiculè nugaciterq; admodum
 delirasse. De magnitudine verò iecoris, quòd si
 licet timidis gulosisq; maius obtigerit, &
 quòd iuxta proportionem homini, vt & cere-
 brum, inter reliqua animantia, grandini re-
 cur datum sit, non præter rationem à quibus-
 dam Anatomicis dictum est: quanquam non
 nulli nostratum medicorum isdem crapula
 absumi iecur, serio adeoq; contentiose affirmet,
 vt rerum omnium imperiti, & vulgo & sibi
 ipsis persuadeant, insignibus illis vini gurgulio-
 bus iecur ad nucis duntaxat molem reduci esse
 sucuisse. Porro de iecoris substantia, venis, arte-
 rijs, tunica, & ligamentis pleriq; rectè sentit.
 Per vniuersum enim iecoris corpus ad humiliter-
 rem eius sedem vene porta propagines immen-
 mere diffunduntur, in superiorem verò ipsius
 sedem vene caue soboles numerosè sparguntur,
 quas & ab earum ortu, in ijsq; aut ab ea parte
 te quo

te qua caudices venarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim namq; (vbi in tertio libro cōplexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti venarum surculi, capillorū modo tenues prodeūt, ex quibus alij in elatiori visceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores surculi paulatim inter se in alios paulo crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps seuisim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in vnā venam congregiantur: non equidem vt quispam dissectionū fidens professoribus putauerit, in caue sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodiens vena eos quos saepe recensui ramos in bilis vesiculam, vētriculum, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorum qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & he rursus in maiores, ampliores vt tantisper colliguntur, donec omnes in duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem venæ caue sedē, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiā graciles surculos eidē venæ caue sedi insertos. Neq; rursus hoc in gibba iecoris sedis medio fit, sed in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adheret, dum resupinatum hominem intelligimus. In dictorum ramorum

morum medio aliquibus in locis tenues gra-
 lesq; admodum deducuntur furculi, qui cani-
 sunt, & venarum corpore donati, in vnum
 quoq; caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis
 vesiculam (vti post dicemus) deducendum. Quin
 & in humiliori iecoris sede, vti portae rami in
 suum caudicem coaceruantur, exiles arterie in
 corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quae de-
 xtrae sedi inferioris membranae omēti à magna
 arteria offertur. His omnibus vasis rubra mol-
 lisq; adnascitur substantia, nuper concreto san-
 guini quam similima, nisi quod durior, & po-
 tissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Eras-
 istratus, quod vasis his & propaginibus cir-
 cumsundatur, $\alpha\alpha\pi\epsilon\gamma\chi\upsilon\alpha\epsilon$ nuncupauit. Presenti
 substantia iecoris vasa cōtinet, & amplecten-
 do suffulcit, totam propemodum iecoris molem
 constituens. quae perquam tenui obuoluitur tu-
 nica, à ligamentis pronata, quibus iecur perito-
 neo, quā id septo subditum est, affirmatur. Sunt
 autem haec duo precipua: vnum quidem den-
 sum & insigniter validum, sed membranae mo-
 do tenue, quod peritonei pars inferiorem septi
 sedem succingens, paululum à latere dextrae
 mucronatae cartilaginis educit, rectā ex ante-
 rioribus in posteriora protensum. Alterum ve-
 rò, quā iecoris sinistra pars in acutum desinit
 angulum, à peritoneo nascitur. hōc enim fortis-
 sima

fino & quodammodo tereti ligamento iecur
 peritoneo alligatur. Dein quâ caue vena cau-
 dex septum permeat, & dein secundum caue
 per iecoris posteriora deductum, peritoneum iec-
 ori adnascitur, ipsumq; peritoneum iecur col-
 ligat. Quinetiam caue iecoris sedi vbi portæ est
 principium, omenti quoque portio adnascitur.
 Præterea iecur anteriori peritonei sedi (quod
 alyis animaduertendum fuerat Anatomicis)
 cõnectitur beneficio vene ab umbilico in ipsum
 iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre exclu-
 so arefcit, ac instar validi efficitur vincu-
 li, ipsum, vti iam dixi, peritoneo colligantis.
 Porro ex his omnibus vinculis quibus iecur pe-
 ritoneo adnecclitur, tenuem suam & sibi pe-
 culiarem fortitur tunicam, in quam duo quoq;
 inseruntur nerui: vnus quidem à sexti paris
 cerebri neruorum ramis, elatiori orificio ven-
 triculi implantatis: alter uerò ab alyis Anato-
 micis ignoratus, à sexti eius coniugij propagi-
 nibus dsscinditur, que costarũ exporriguntur
 radicibus. Hic in iecoris tunicã raris modicisq;
 furculis dispergitur, priori in iecoris quoq; sub-
 stantiã pertinete. Et talis quidem visceris huius
 fabrica est, quòd autẽ ad vsum ipsius partium
 attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori
 quicquid humidum succulentumq; à ventriculo
 conficitur, vena portæ rami ex ipso ventriculo

Libro 4. de
vfu partiu.

& intestinis id depascētes, adferunt. Quod ve-
 rò iđdem rami priusquam iecori succulentum id
 porrigant, rudem aliquam sanguinis formam
 cremori seu succulento illi conferant, & vt Ga-
 lenus attestatur, modo iecori similimo istud
 preparant, non facile concessero. Nam si venis,
 non his solum, sed & omnibus caue venae pro-
 paginibus prater proprij nutrimenti alteratio-
 nem, alia quae toti subferuiret corpori alteratrix
 vis, quemadmodū ventriculo inesset, ea sanē non
 in rubrum, at in albū quod à venis amplectere-
 tur, emutarēt. siquidem alteratum in nutritio-
 ne, alterantis colorem vt assumat, necessum est.
 Iecur itaq; in omnes portae ramos per substantiā
 ipsius digestos, quicquid humidum succulentūq;
 ventriculus consecit, in se admittit, & substan-
 tiae suae ingenita vi alteratrice id emutans, si-
 biq; quā similitimum reddens, sanguinem ge-
 nerat. Verū vt in omni concoctione, ita quoq;
 in hac iecoris sanguificatione duplex fit recre-
 menti. Alterum quidem tenuius, alterum verò
 crassius. At satius fuerit ad similitudinē actio-
 nis & conuenientem euidentiā humido li-
 quori iam quidem praecocto, et prius elaborato,
 indigenti tamen absolutiori adhuc concoctione
 succum assimilare, quem ex ventriculo & in-
 testinis venae in iecoris canū deducunt. Sit ita-
 que vinum nuper ex vuis pressum, ac in dolia
 infusum

infusum, et quod ab insito innatoq; calore adhuc
 elaboretur, secernatur, concoquatur & ferueat,
 eiusq; excrementorum quod quidem est graue et
 terrestre (facem vocant) in fundum vasorum
 subsidat, alterum verò quod est leue & aerem
 supernatet, hoc autem flos vocatur tenuioribus
 viniis immatans copiosum, sicut crassioribus
 fex residet plurima. Ergo iuxta exempli huius
 similitudinem, succus è ventriculo & intestinis
 in iecoris venas allatus, à temperie alteratri-
 ceq; vi concoquitur, ac instar musti feruens ad
 sanguinis benigni generationem alteratur. In
 hac autem ebullitione, recrementum quantum-
 cunq; lutosum crassumq; est, subsidet, et in liene
 dipellitur. Quod leue ac tenue est, spuma modo
 sanguini immatans, & à bilis vesicula meatibus
 supra venae portae ramos in iecoris substantia
 stratis assugitur. At humidum illud quod velut
 ventriculi elaborationis aqueum existit recre-
 mentum, in iecur per venas cum benigno ad san-
 guinis generatione succo assumptum, à sanguine
 nondum in iecoris cauo repurgatur, sed si iam
 maximum prestans usum, nutrimenti vehicu-
 lum, vt Hippocrates ipsum vocabat, se esse ele-
 ganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cana
 confectus, exilibus è portae venae surculis ad ca-
 uae venae ramulos versus iecoris gibbum proce-
 dit, ad cuius per angustissimos ductus transitum

aquosus ille liquor vehiculi ritu plurimū auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ propriū ipsius est corpus, primarium sanguificationis est organū. Venæ autem per vniuersum eius corpus disseminate sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debebat appositè continetur, & hi postmodum sanguinem preparatum, alijs partibus tanquam proprij iecoris riuuli perferunt. Est autem venarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earū quæ per vniuersum corpus distribuitur, ne scilicet vim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in venis succus elaboratur, sua crassitie reundant: quo fit, vt iecur etiā crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis venarum tunica à iecoris facultate allectum transmittit. Porò vt sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationem experiretur, vtiq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, nō vnum ventrem illi velut lagenam quandam rerum Opifex indidit, verū venas illas omnes infinita ramorum serie, & in arctissimos ductus digessit. Meatus autem bilis inter vtrasq; venas locum obtinent, vt commodo ipsorum sinu prius expurgatus sanguis in vene caue ramos absumeretur. Arteriam autem caue duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, vt huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; superiore

periore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipifcente continuum. Ne verò iecur sensus plantæ modo expers esset, & à vi rationali concupiscibilis anima pars minus moveri cohiberiq; possit, Natura iecori nervos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris involucrium quoddam tegumentum est: vincula verò, ne viscus quum graue sit, aliquando decidat, plura, eademq; valida iecori committuntur.

De bilis flauæ vesicula.

CAPVT

VIII.

Vesica bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. iecori enim quæ dextrum ventriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis vesiculae portioni exquisitè congruentem. Alii nanq; sinui media superior eius vesiculæ portio secundum ipsius longitudinè immaschitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, à nullo cui inmititur corpore grauius pressa. Nam vacuo penè interstitio, ad dextrū ventriculi latus colonq; huic prorepens intestinū conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenuè que iecoris recrementum suscipere, idèq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius vesiculæ oblonga rotunda

rotundaq; est, sensim ad ipsius fundi vsq; apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatescens. Quo enim à caua iecoris sede, vbi portæ caudex educitur: ipsiusq; vesiculæ cervix consistit, hæc antrorsum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, vt reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamusim rotunda fieri potuerit, ipsius cavitatis sua longitudine adaucta fuit, ita nullo à ventriculo affecta incommodo, ipsiq; iecore non nimis insinuat. Vt autem inanita bilis vesicula appositè subsidere, ac impleta vicissim extendi possit, membræa nerueaq; constituitur substantia: quippe simplici & vnica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta, & rectas quidè fibras intimas habet, quibus succedunt oblique, sed rellas multo pauciores, extimæ verò orbiculares sunt transuersæ ve. Huic tunicæ alia à iecori tunica obtenditur, non toti vesiculæ, sed illius dūtaxat parti, que extra iecoris corpus propendet, solaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officina immascatur, à portæ venæ tamen caudicæ, dūtaxat graciles admodum assumit venulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, qua in adherentem albam ve oculi tunicam venulus digeri conspici-

mus. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta ramus admodum gracilis vesiculae illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrrens. Et neque nervulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris nervus per humiliorē omenti membranam à dextra sexti nervorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, ductus, etiam huic vesiculae surculum promit, in macilentis vix minus quam ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus vesicula bilem allicit, rursusque alio depellit, ita se habent. Cervicis vesiculae, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum desinit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde vena portae principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Qui sursum fertur, anteriori vene portae sedi innitens, in iecur conscendit, & in duas primùm dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hae propagines singulae in ipso iecore rursus in alios surculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituent seriem, per iecoris corpus inter portae vene ramos & cauae propagines diffusam. Atque hi surculi, si sunt, quorum ope bilis in vesiculam defertur. At processus, dicti nuper vesiculae meatus, qui deorsum porrigitur, infc

inferiori membrana omenti suffultus, parum
 per obliquè deorsum properat, ac duodeno inte-
 stino non procul à ieiunii principio implanta-
 tur. Hic processus depulsam ex vesicula bilem
 in intestina desert, interim nihil ab illis neq;
 cremoris, neq; flatu, neque ipsius deniq; quam
 deduxit bilis regurgitantis, quippiam admit-
 tens. Quod non solum tortuosi in intestinum
 ingressus, sed & duarum membranularum be-
 neficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxò
 propendent, influentis bilis ponderi facile ce-
 dentes, & ne quid in meatum regurgitare pos-
 sit, iter prepedientes, quòd scilicet collectæ ac
 primùm meatus os subeuntes id occludant. Non
 autem una aliqua est membrana ori huic præ-
 facta, uti vnus in follibus asser, aut simplex in
 pilis quas inflammas lingula visitur. Præsenti-
 meatus in intestina implantatio longius à
 ventriculi orificio inferiori, quàm Anatomico-
 rum vulgus existimat, remouetur. An verò is
 intestino insertus simplex omnino sit, aut in
 progressu bipartitò scindatur, ita ut vna par-
 te intestina, altera ventriculi fundum adeat:
 hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum
 hac de re in scholis indies & in libris medico-
 rum plenissimè contendatur. alijs affirmanti-
 bus: hunc bilis vesiculae meatum intestinis, fre-
 quentiùs tamen interdum ventriculi fundo in-
 seri:

feri: alijs afferentibus, eum quandoq; bipartiri,
 atque altera portione in ventriculum, altera in
 intestina tendere, alijs verò semper hunc bifur-
 cantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc
 tamen ampliolem, nunc angustiolem in ven-
 triculum distribuentibus. Anterea omnes quot
 quot sunt autoritatum congerie tantum, non
 rerum ipsarum inspectione, sese tuentur. Equi-
 dem vt semel dicam, quid hic mihi inter secan-
 dum contingere soleat, verè affirmare possum;
 quod in vniuerso corpore neq; molestior, neque
 difficilior mihiq; grauior sectio sit, quàm dum
 inferior omenti membrana, & caua iecoris re-
 gio, organaq; contermina nobis sunt aggreden-
 da, maximè verò in homine, aut animali quo-
 piam prepingui, adeò sanè vt quemuis artifi-
 cem, licet industrium, facile hic hallucinari ex-
 istimem. Atq; hoc ideo dico, quòd certi nihil, sed
 id duntaxat quod mihi videtur asserere statue-
 rim. Nullam igitur vel minimam bilis vesicula
 meatus portionè in vetriculù porrigi animad-
 uerti, præterquam in vno pontificis trivremium
 remige. Hic enim, vt alijs quibusdam organis,
 & præcipuè circa thoracis costas & musculos
 ab aliorum hominù fabrica variabat: ita &
 meatum hunc in duas dissectum propagines ob-
 tinuit, quarum minor gracilior ve vetriculù
 fundo, què primùm vena dextram inferioris
 ipsius

ipsius sedis regionem ambiens, ventriculo cont-
 mittitur, inferebatur. Is quidem calidi siccique
 temperamenti fuisse videbatur: vt autem re-
 sciscerem num vomitu bilioso, quem huiusmodi
 hominibus frequentem Galenus esse testatur,
 vexari consueuisset, ab eius familiaribus dili-
 gentissimè quæsiui, ecquid eiusmodi in illo ob-
 seruassent. Asserebant itaque, se nunquam illum
 vomitum, aut in maximis etiam procellis nau-
 seabundū vidisse: verū vt erat robustissimus,
 ab omnibus eum predicari affirmabant, quod
 longissimo spiritu subinde coruus inflaret, om-
 nesque commilitones graui voce, et vno spiritu
 recensendis numeris longè superaret. Verū
 non semper meatus huius de quo in presenti
 agimus, portionem in ventriculum deduci, hinc
 mihi abunde persuadeo, quod inter dissecandum,
 hoc à conterminis vasis membranisque liberato,
 nullum foramen appareat, ex quo ad ventricu-
 lum propago eius meatus deducatur. quod sese
 offerret, si modo vel minima quæpiam propago
 à præcipuo meatu diducta, per incuiam præ-
 scinderetur. Nam si vel acu meatum pertur-
 das, ac bilis vesiculam digitis comprimas, bilis
 ex meatu defluit, que citius ex propaginis eius
 (si quam Natura condidisset) orificio promana-
 ret. Ad stipulatur itidem ratio. nam si diligen-
 ter expendis, eum meatū bilem intestinis offe-
 rentem

ventem non in quamcunq; siue ventriculi, siue
 intestinorum sedem decenter inferi potuisse, sed
 in qua & meatus ipse tuto implantadus, ven-
 triculoq; & intestinis minus incommodaturus
 biliosum istud recrementum expurgare posset, non
 debuisse ad ventricululum ne meatulum quidem
 inferi, vel citra sectionem fatebere. Tuto enim
 ducuntur, que neque procul, neque alijs orga-
 nis inconcomitata procedunt: quod huic mea-
 tui vsu venit, qui nulla succinctiori via, aut in
 ventricululum, aut in aliam intestinorum par-
 tem inferi potuit, quam ea qua nunc implanta-
 tur, & interim tuto porte vene caudice & in-
 feriori membrana omēti deorsum modice pro-
 repens suffulcitur. Quod si ventriculo inferen-
 dus fuisset, non adeo commodē atq; nunc omenti
 membranis sustineretur, & obliquos anfra-
 ctus faciens etiam longius abduceretur. Eodem
 modo, si biliosam hanc superfluitatem ob longo
 meatu ad sedem vsq; ut in intestina primum
 illic defluens, vna cum facibus excerneretur,
 Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis
 meatus quavis occasione occlusus rumperetur.
 Quod autem materia hec nutritioni inepta,
 duodeno intestino aptissima, non itidem ven-
 triculi fundo innoxie immitti potuerit, primum
 ex bilis natura, dein ex ventriculi & intestino
 rum muneribus, postremum pituitę, que in
 ~ vris

vtrisque; necessario in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quæ huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem fluxilemque; & dein incidentem detergentemque; ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum præcipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocysimè vero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque; pituitæ istius incidentæ expurgandæque; gratia bilem deferens meatus utilis fuisse: verum quia vi retentrice ventriculo vtendum maximè fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam si ventriculo bilis influeret, tum ille (vti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum iritaretur: neque tantisper dum cibus probè confectus esset, retentrice sua facultate fungeretur: & bilem illam respiciens, eiusque occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque; pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coacervatur plurima, incidit, detergit, atque; expurgat. deinde intestina iritans & mordens, ad feces excernendas in-
 nitit,

utat, & stimulat, & ipsa quoq; vnà cum ex-
 crementis nullam (quum lege Natura omnia
 in homine dispensantur) noxam, sed vti liquet
 summum vsum prestans, è corpore tandè pro-
 pellitur. Merito igitur intestinis, non autè ven-
 triculo, meatus ille bilem deferens implanta-
 tur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed
 ferè duodeni termino, quòd id primum intesti-
 norum sit, quodq; in eo bilis citius suum quem
 intestinis prestat vsum conferat. Duodeni au-
 tem terminus tantum à ventriculo remoue-
 tur, vt rarius bilem in ventriculum ex intesti-
 nis sursum conscendere contingat. Quamquam
 & id biliosis naturis familiare sit, quoties his
 ieiunus venter paulo diutius (vt ipse quoque
 nonnunquam experior) torquetur. At homi-
 nes qui bilis vesicula carerent, quos Aristote-
 les enarrat, & post hunc cum alijs permultis,
 Plinius, hos vita firmissimos esse affirmans, ha-
 Etenus nondum comperi. Quamquam facile fie-
 ri posse arbitrer, vt ex iecore ad intestina mea-
 tus aliquis bilem deferat, ita vt ea in vesicu-
 lam quampiam prius non colligatur. Et haud
 mediocriter inter dissecandum mirari solitus
 sum, quamobrem bilis recto ductu ex iecore in
 intestina non pellatur. non ignarus interim
 subtilis eius Anatomicorum commentis, qui
 bilem in suam vesiculam asseruari docent, vt
 2 2 iecur

iecur à putredine vindicet: non expendentes
quàm innumeros bilis folliculos & cerebro, &
lieni, & pulmonibus, & plerisq; alijs corporis
partibus, ne ipse quoq; putredinem contraherent,
Naturam adhibere oportuisset.

De liene.

CAPVT IX.

Lienem ad sinistram ventriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitratur, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraq; non adamusim costas, ceu tutissimis vallis septus, prominere, neq; etiã tactu admodum deprehendi potest: quãuis medici illum an mollis, aut durus sit, in omnibus sese æquè contingere persuasum habeant. Innititur itaq; lien sinistræ parti septi transversæ, medius ferè inter sinistram vertebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suæ proportionem respondentem, ac iecoris modo à vicinis partibus sibi impressam. Quà enim septum contingit, ut id leniter inibi cavum est, ita etiam lien leniter gibbus cernitur. Quà ventriculus lieni quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hic extuberat, sic quoque lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cavus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus,

quum

quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac ventriculi gibbo longiori intervallo in us obtendatur, magis quoque; cauus magisque; quartæ circuli partis modo ventriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exacte, ut quispiam forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque; latitudinem ipsius impese superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior visitur, ut linguae ad incisivos dentes tantum protensa imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum viscus appellatur. Huius enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum desinit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimitur, ut hæc pars utrinque; unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum verò duabus quodammodo leuibus impressionibus modice scissum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte propemodum equalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine vincitur, Lienis cauum profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quæ recta quidem ducitur, & inequaliter exuberans, sinuataque; lienis vasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita

ut iecoris, aut renum, leuis est, sed obscuris quibusdam & leuiter prominētibus tuberibus, ad eam ferè formam qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consuevit. Neq; illi solum inaequali cutis superficie respondet lien, verum etiam colorem quoq; illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisq; superioris Germaniae agris, & alibi quoq; elephantiasi morbo affectos vidi, nigricantem lienis humani colorem superficiemq; exactè referentes, non secus quàm si quis ex liene eos confinxisset. In homine nãq; hoc viscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumq; ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neq; verò in externa tantum superficie, verum etiam intus, siue coctum siue crudum lienem secueris, hic color sese offert. Neq; inutiliter hominis viscera in aqua nonnunquam elixantur, aut saltem ut magis concresecat sanguis, in calidam submerguntur. Solet enim fluxilis adhuc sanguis in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus aptè spectari singula queant, impedimento esse. Potissimum autem in liene tentandum hoc dixi, quod de ipsius usu vehementer ambigere, venasq; & arterias longè aliter quàm in iecore, pulmonibus & renibus dispersas intue-
 ret.

rer. etenim lienis substantia crasso nigroq; admodum. sed solidioris spongiæ. aut leuioris pumicis modo. raro concretog; sanguine consistere mihi videtur. frequentibus fibris filamentisq; non insigniter validis dumtaxat implicita. Per huius enim corpus. & si per multas venas & arterias inferi certo cognoscamus. nulla tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpore. per substantiam ipsius disperse animaduertuntur. nisi perquam rare. eademq; admodum graciles. non aliter quam si simulatq; lienis finum vasa ingrediuntur. in innumeram ramorum sbolem diffunderentur. adeo tenuium. vt cavitare carètes fibre potius quam vasa nuncupandi essent. Hisce ramis seu fibris vndecunque implexis. sæculentis crassiusq; admodum sanguis obducitur. quem Erasistratus. vt opinor (quod vasis circumfundatur) $\pi\alpha\phi\epsilon\gamma\chi\upsilon\alpha\varsigma$. quemadmodum & in iecore. appellat. Neq; profecto tenuis sanguis quo lienem enutrirî damus. raritatis substantie lienis sola causa esse videtur. sed innumerus ille fibrarum (vix ausim enim arteriarum dicere. & venarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit substantia. In quodã laborante elephantiasis. que nondum penitus radices egerat. turgidiorrem maioremq; lienem reperimus. in reliquis autem. sano similem. In cine Patanino. qui an-

nis tribus carcere detentus, tandē nigro arqua
 to defunctus, sectioni publicae adhibitus fuit,
 lienem præter cætera minus crassum latumq;
 & exiguum omnino reperimus, & gibba eius
 parte adipem adnatum, instar candidissimi du
 rissimiq; lapidis concretum. Substantia visceris
 huic erat arida, & impense dura. Qui Montis
 selis suspensus, ad publicam sectionem Patavii
 aduectus fuit, ad eò grandem ostendebat lienē,
 vt modicè admodum iecoris moli cederet, &
 anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoq;
 ventriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius sub
 stantia, sanorum visceris substantiaè penitus
 respondebat. Adolescens hic fuerat candidissi
 ma & glabra cute, minimeq; natura melan
 cholicus. ad eò enim ob Diogenicos mores plebi
 gratus extiterat, vt ter laqueū euaserit. Nam
 primùm Venetijs loris cæsus, Patavium venit,
 vbi dextro oculo & manu itidē dextra mul
 tatus, Montisselis iterum apprehensus (nam è
 carceribus illic semel eruperat) extremum sue
 tragædiæ actum egit, & morū potissimū occa
 sione à studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sa
 cerdotis Bononiæ in xenodochio aqua subter en
 tem mortui, lienem albidum sed exiguum ad
 inueni. Hæc idcirco recenseo, vt huius visceris
 substantia & vsus (si modò de eo quem Gale
 nus ipsi tribuit, dubitare fas sit) à studiosis se
 dulo

dulo indagaretur. Porro venae, arteriaeque & ner-
 ui lienis in hunc habent modum. Minor seu fini-
 ster venae portae truncus, inferiori membrana
 omenti suffultus, transversim ad lienem tendit,
 posteriori primum ventriculi sedi, eiusque elatio-
 ri orificio & humiliori membranae omēti, ad-
 eoque ipsi colo, quae ventriculo exporrigitur, ramos
 offerēs: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius por-
 tio in duos primum ramos, deinde hi rursus in
 alios disseminantur, ut tandem multiplici se-
 rie per humiliorem omēti membranam medio
 cauae lienis sedi secundum rectam lineam illi
 implantentur. Porro priusquam hi rami in lie-
 nis substantiam deperdantur, ab insigniori ra-
 mo visceris humiliora petente vena pronasci-
 tur, sinistrae fundi ventriculi sedem amplectēs.
 ab alijs vero lienem aduentibus ramis modo
 tres, modo etiam plures rami enascuntur, in
 sinistrum ventriculi latus, uti saepe prius rela-
 tum est, excurrentes, nequaquam autem ad su-
 perius usque ventriculi orificium conscendentes.
 Quemadmodum vero lienem accedentes venae
 inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic
 quoque ab illis ventriculum petentes superiori
 membrana omenti sustinentur, cuius ut & va-
 sorum interuentu lien ventriculo commasce-
 tur. Arteriae itidem frequenti serie lienem im-
 plicite, ortum ab illa ducunt arteria, quae à ma-
 gna

gna arteria supra renum regionem pronata,
 inferiori membrane omenti innaſcitur, ac ſini-
 ſtrorſum lieni potiffimum offertur, pari proſus
 ferie cum venis in lienem pertinentibus. Nervus
 lienis à ſexto nervorum cerebri paris ſobole pen-
 dent, quæ ſiniſtri lateris coſtarum exporrigitur
 radicibus, & ſurculum humiliori membrane
 omenti mittit in lienis potius tunicam, quam
 ſubſtantiam ſpargendum. Lien enim non mi-
 nus quam iecur tenui quadam & ſimplici ob-
 ducitur tunica, ab omenti membranis, quæ lie-
 nis rectæ lineæ innaſcuntur, orta. Hæ namque
 membrane lienis cavo inſertæ, in ipſius degene-
 rant tunicam. Et quia à peritoneo originem
 ducunt, earundem beneficio interuentuq; peri-
 toneum ipſum lieni tunicam offerre merito di-
 cimus. Sed præter lienis ad dorſum & ad ven-
 triculum omenti auxilio nexum, à peritoneo
 quæ ſeptum ſuccingit, tenues interdum fibræ
 impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipſi
 quoque ſepto lienem ita colligantes. Verùm ut
 in hominibus huiusmodi fibræ quandoq; non
 reperiuntur, ita in canibus nūquam. Eſt etiam
 aliquando cernere, lienis gibbum exteriori re-
 nis ſiniſtri involucro, quod multa abundat adipe,
 fibrarum quarundam medio firmari, potiffi-
 mum ſi ren lieni (ut non infrequenter fit) magna
 ex parte ſubſternatur. Atq; hæc eſt lienis ſi-
 tus.

tus, formæ, & partium enumeratio. Quam in-
 sie verò corporis nostri architectus illa dispen-
 sauerit, singulorum edocebit usus, & functio:
 de qua non medicorum modo procures, verum
 & philosophorum precipui disenserunt. Erast-
 stratus vulgi opinione (quod cursoribus lienē
 eximi stulte credit) persuasus, lienem frustra
 factum esse quodammodo attestatur, dum ait,
 Naturam timentem necubi artis suæ obliuiscer-
 retur, quum fœtus vix dum concepto iecur in
 dextris conformaret, in sinistro quoque latere
 aliquid molitam esse, & consistentem in eo
 splenem iecori opposuisse: perinde ac si ipsa ven-
 triculo paululum in sinistram producto, crea-
 tionem supervacua vitare non valuisset. Ari-
 stoteles communem usum, quem omnibus tri-
 buit visceribus, lieni quoque primū ascribit, vti
 delictet quo venæ, utpote pensiles, sustineri, &
 copia viscerum stabiliri ad corpus possint: Qua
 si enim (inquit) anchoræ partibus appense, vi-
 scera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisq;
 usum priuatim docens, subiungit: iecur & lie-
 nem ad ciborum concoctionem auxiliari, &
 lienem vapores vagantes diuertere, & ex ven-
 triculo atrahere, eosq; posse concoquere, ut qui
 sanguineus sit, atq; ut semel dicam, Aristote-
 les lienem adulterari iecoris loco recenset. Eo-
 dem modo autor libri de Respirationis usu, quē
 Galenus

Galeno falso tribuunt, præter alia quædam de
 venis, quæ gibbò lienis inferi arbitratur, iuga-
 menta, lienem ex ventriculo & intestinis con-
 fectum cremorem per venas ventriculi & in-
 testinorū assumere, ac sanguificationis organū
 esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam
 medicorum subscribunt, lienem iecore malè af-
 fecto nomine iecoris sanguinem elaborare af-
 firmantes. At qui cæteris dissectionis professori-
 bus probabilior esse videtur lienis vsus, in hoc
 illum à Natura fabricatum esse docet, vt lutesci
 feculentiq; in iecore confecti sanguinis sit rece-
 ptaculum: & quemadmodū tenuiori leniori-
 recremento bilis vesicula reficitur, ita lienem
 crassiori & grauiori suscipiendo extructū esse,
 quod lien ad se per portæ vene truncū, multi-
 plici sobole eū aduentem, tanquā familiare sibi
 alliciat exugatq; attractū autē consciat, elabo-
 ret, ac suæ nutritioni aptum reddat, sanguinem
 illum, et si crassus feculētusq; sit, rariū spongio-
 sumq; efficiens. Ad quod præcipuè opitulantur
 frequentes in lienem insertæ arteriæ, suo calore
 ad exactam sanguinis illius elaborationē stre-
 nuè auxiliantes. Sed quòd primarius præci-
 puusq; huius actionis autor, lienis sit caro, etiā
 si non dicatur, manifestū esse neutiquā ambigo.
 Atq; ita etiā omnibus cōcessum est, lienē nō vi-
 uersum sanguinem quē à iecore admittit, suāq;
 ingi

insita vi allicit, conficere, ac in sui nutrimentum
 reponere: verum quicquid nutritioni ineptum
 continet, suæq; substantiæ adaptari nequit, in
 ventriculum magni cuiusdam usus gratia re-
 uomi. Primum enim omnes affirmant, succum
 melancholicum à liene in ventriculum eructa-
 ri, alij quidem per venam à liene in ventricu-
 lum pertinentem, alij per proprium quendam
 meatum, atq; inde à ventriculo in intestina,
 & hinc unà cum fecibus è corpore expurgari.
 Porro venam illam, aut vt alyis arridet, me-
 tum nonnulli simpliciter in ventriculum à lie-
 ne duci scribunt. alij insertionis locum intrepide
 exprimentes, illum in superius ventriculi
 orificium implantari adiiciunt. Par etiam in-
 eius excrementi vsu assignando, inter dissectio-
 nis proceres occurrit dissensio. nã alij perquam
 vtile & amicum ventriculi functionibus hoc
 esse, sicut bilem flavam inimicum & hostem
 perniciosissimum astruunt. sed alij quidem con-
 tenti sunt, si doceant atrã hanc bilẽ sua saporis
 qualitate, quam acerbã & acidã esse fatentur,
 omnes ventriculi functiones, quæ in amplexu
 quodã consistunt, astringendo & colligendo cor-
 roborare, ac proinde ne inconfectus à ventri-
 culo eibus elabatur, prohibere. Alij autem huic
 tantũ vsui non acquiescentes, iam dictis utili-
 tatibus addunt, vim ventriculi appetitricem
 hoc

hoc excremento aded incitari, vt eius precipue
 vsus gratia venam aut porum à liene in supe-
 rius ventriculi orificium inferi statuunt: ima-
 ginatione solum, non sectionibus ita edocti.
 Ego sanè de hoc recrementi lienis in ventricu-
 lum eructatione, & eius vsu nihil affirmare
 audeo: neq; etiã sectio ista luculèter, quæ tamen
 citra vllam controuersiam Anatomes professio-
 res audacissimè asserunt, mihi cõmonstrat. Pri-
 mum enim nullum meatũ illi quo bilis in inte-
 stina repurgatur, similem esse haud ambigo: ve-
 ne autem quæ sinistro ventriculi lateri im-
 plantantur, non à lienis prodeunt corpore, sed
 ab illis quæ iam lieni inseruntur. Neq; alia pe-
 nitus harũ venarum per ventriculum series
 visitur, quàm reliquarum omnium corpus ven-
 triculi petentium. dein nulla hic prorsus est ve-
 na, coniuge carens arteria. Postremo, si quid in
 ventriculum à liene defertur, id potius vètri-
 culi fundum petit, quàm superius illius orifi-
 cium. Vena n. i. q; sinistra fundi ventriculi sedè
 perreptans, atq; ab õs quæ humiliori lienis sedi
 inseruntur, principium ducens, omnium vena-
 rum vètriculo ab illis quæ lieni exporriguntur
 oblatarum, facillè maxima occurrit. Quamquã
 neq; hæc vena, vti nec alia, prorsus sinistrũ vè-
 triculi adiens latus, vllò alio turgeat sangui-
 ne, quàm reliquæ vètriculũ implicætes vene. Ad
 hat

hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, que in laterali morbo nihil interesse docet, dextri ne an sinistri cubiti venâ feces: aut si quid intersit, dextrâ cubiti venâ potius quàm sinistrâ aperiendâ. Ceterùm lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertextunt arterijs, vètriculi cōcoctionē fouere, iâ antea proditū est. Quod autē vulgò lienē risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptū esse coniicio, quod crassum, feculentum, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinē agiliorem, ac vt ita dicâ, hilariorē reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) nō autumo: neq; enim is cor cōtingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

De renibus.

CAP. X.

Organabili flauæ & feculento lutosq; sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic verò illis dedicabitur, que sanguinem in cauam venam ex iecore missum serosa aqueaq; humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in vena portæ surculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, vehiculū, ex Diui Hippocratis sententia esse dicebamus. Hunc enim humorē postquam proprium opus

exple

expleuit, neq; sanguis per plures atq; ita angu-
 stos meatus ducendus est, non decet amplius in
 corpore omnem asseruari, venis alienum onus
 futurum. Huius igitur vsus occasione renes,
 quòd id recrementum & bilem ipsam & secu-
 lentū sanguinem copia superet, vini sunt facti,
 situm, formā, totamq; cōstructionem huic mune-
 ri cōuenientē obtinētes. Quòd ocyus enim humo-
 rem serosum, quē urinā & lotium vocamus,
 sanguini adimant, quān fieri potuit proximē
 ambo iccori allocātur. Dexter enim superiori
 sua parte humillimam iccoris portione contin-
 git, in canibus sinum quoq; in iccore sibi, vt al-
 tius collocaretur insculptum, appositē cōscendēs.
 Sinister verò adeò altā sedē occupat, vt & lie-
 ni aliqua ex parte substernatur. Vterq; verò in
 octa vertebrarū corporū latera, humiliori se-
 pti sedi incumbit, qua id decimæ & vndecimæ
 & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum
 parte, qua costæ in posteriora impensius obli-
 quantur. Is enim costarum in posteriora fle-
 xus, opportunā renibus sedem offerre visitur,
 vt & tutò vellentur, & ne in anteriora vel
 minimum prominentes, ceterorum nutritionis
 organorum sedem occupent. Quæ nisi respexis-
 set Natura, vnum semper, eundemq; maximum
 (vt interdum in habentibus ventrem impensē
 prominulum, & vitiatum costarum ductum,
 moliri

moliri Naturā vidimus) super vene caue & arterie magne corpora renem collocasset, breviori succinctioriq; cōpendio serosum sanguinē attracturum. Nō enim renes, vt alijs scribitur Anatomicis, lumborū musculis, qui dorsi & femoris famulatur motibus, prorsus insternuntur, & etiam nō multo humilius quā costæ sunt, vel infama sui parte versus ilia descēdūt, etiam si alter altero semper sit elatior, neq; ad amussim è directo mutuo opponantur. Quum enim lien demissius quā iecur descēdat, uterque autem ren vene caue, quā sub iecoris corpore ducitur, vicinus esse contendat, meritō dextrū sinistro elatiorem esse plerunq; cernimus. quippe non rarō etiā sinister dextro elatior observatur, in ijs præcipuē quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinistrum altius ascēdere, sibiq; subijci sineat. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quā ne è directo utriq; serosum sanguinem attrahat, ac alter in contrarium renellens alterius munus prohibeat, accidisse cōstat. Neq; etiā in renum situ Galeni ratio probāda est, qua dextrū sinistro editiorem esse docet, vt secundū rectitudinem magis trahat, quum ea que dextro vene lateri asseribit, non magis illi quā sinistro lateri propria sint.

Lib. 5. de
Vsu part.

A Nemo

Nemo enim sana mentis ex iecore in vene ca-
 nae latus dextrū plures venas quā in sinistrū
 pertinere fatebitur, si ad amussim eius vena se-
 cundū iecoris posteriora ductū contēplatus fue-
 rit. Ceterū utcūq; renes situ inter se discrepēt,
 neuter tamen alterius altitudinem, quanta me-
 dia est illorum longitudo, superat vnquam. Sūt
 enim humani renes oblongi, & minus lati, o-
 mniq; ex parte equaliter crassi. Anteriū nāq;
 & posteriū comprimuntur renes, & in lato-
 re exteriori ad amussim orbiculares & gibbi
 in interiori autē, quod exteriori breuius est, par-
 tim gibbi, partim caui. In media enim interio-
 ris lateris sede sinū profundius sibi impressum
 exigunt, superius inferiusq; velut in acutū an-
 gulum desinentem, in medio autem extuberan-
 tem. Superiori parte paulo quā inferiori la-
 tiores sunt renes, & parum admodū exteriū
 quā interiū crassiores. Magnitudine ea do-
 nantur, qua probē quantum sanguini ex vsu
 est, seroso humore illum emundant. Superficiem
 iecoris gibbo similiter impense leuem & lubri-
 cam sortiuntur, vt & colorem intense rubrum
 & resplendentem. Substantia nanque con-
 stant carnea, densa, admodumq; solida & du-
 ra, parumq; à cordis substantia variante, præter-
 quam quod nullis omnino fibris intertextitur.
 Renū enim substantia fibrarū, vt & iecoris pul-
 monūq;

monūq; substantia, expers est: vasorū per ipsam
 diffusorū fibris ad attractionem, retentionem
 & expulsionem famulātibz. Quum enim san-
 guinis serum renes excolare oporteret, neq; com-
 modē venę caue magnęq; arterię corporibus,
 vti iecur, ad venam cauam adnasci potuerint,
 insignes rami à vena ac arteria in ipsos dedis-
 ti sunt. Ac à caua quidem duo grandes rami,
 vtrinq; nimirum singuli, ad singulos renes ena-
 scuntur, qui non è directo inuicem prodeunt,
 sed pro renum situ, origine variant, dexterq;
 ramus elatius sinistro principium possidet, si
 quidem ren dexter altius collocetur. si verò si-
 nister superiorē dextro sedē sibi vëdicet, sinister
 quoq; ramus elatius dextro à caua pronasci-
 tur. Ac par sanē arteriarū est ratio, quę sub ve-
 nis protense vñ cum illis transuersim ad renū
 sinus, quos in interno ipsorū latere gerunt, per-
 feruntur. Quum primū in hominibus ad illum
 alterius renis sinum vena ac arteria peruene-
 rint, in duos ramos priusquā renem subeāt, am-
 be diuiduntur, vnum ramū superiori eius si-
 nus angulo, alterū inferiori offerentes. In ipso
 autem vasorum ad renes progressu, ad mo-
 dum rarō à se ramulos arterię diffundunt,
 sed totē in renes absumuntur. quum interim à
 sinistri renis vena, seminalis vena sinistrum
 petens testem depromatur. ab ea autē quę dex-

trum renem adit ramus in pinguem membra-
neamq; renis tunicam numerosa sobole spargi-
tur: quod & sinistra vena interdum imitatur,
dum ren sinister elatiorem dextro sedem occu-
pat. Cuiusmodi verò sit hæc pinguis renum tu-
nica, paulo post exequar: nunc enim vasorum
ductus, ac per renis corpus distributionem viã
cum renis sinibus, & meatuum vrinam è reni-
bus in vesicam deducentium ortu, propter con-
tinuum de vasis sermonem perscribere aggre-
diar. atq; vrinam ita hæc tibi ob oculos ponere,
quemadmodum si præsens essem, leuiq; admo-
dum opera in renis sectione commonstrare pos-
sem: maximè quum tot fabule de renum offi-
cij, sinibus, membranis, & que in renibus di-
stribuuntur vasis, antehac cæteris dissectionis
professoribus efficte sint. Galenus inquit simpli-
citer, venas ac arterias per renis corpus distri-
bui, & per spissam duramq; renum substan-
tiam, retento sanguine, vrinam cum bilis que
sanguini adest portione transmitti, inq; vrina-
rium meatum effluere. Nostrorum medicorũ,
& qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc
exprimere studentium, alij perperam oscitan-
terq; renis fabricam aggredientes, & que hæc
vasorum sit distributio & situs non obseruan-
tes, nescio quis colatorias membranas emen-
tiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis ca-
tle

thedris sedentes, sibiq; ipsis mirificè placentes
 Promethei, abundè suo munere se perfunctos es
 se arbitrantur, si discipulis imaginatione homi-
 nem consingant. Atq; hinc illud est, quod præci-
 puos nostræ ætatis medicos & docuisse & scri-
 psisse scio, nobis triplicem, quo vrina à sangui-
 ne in renibus discernitur modum excogitari
 posse: non addentes interim, quid in ipsa homi-
 nis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus
 suo arbitrato effingunt. Adeò sanè ut nunc o-
 mnibus recepta probataq; sit opinio, duos in re-
 nibus esse sinus, secundum visceris longitudinè
 sitos, elatiorem scilicet vnum, demissiorem alte-
 rum, qui transuersa quadà membrana inter-
 diuidantur, superior dico ab inferiori. In supe-
 riorè renis venam arteriamq; finire, easq; se-
 rosam sanguinem in illum infundere, deinde
 membranam sinus intercipientem, tam arctis
 angustisq; foraminulis peruiã esse, ut & aquè
 illud ac tenuè recrementum & bilem quoque
 transmittat, sanguine interim propter sui cras-
 sitiem non penetrante. Addunt præterea illi hu-
 mane fabricæ stupentes architecti, ut tanto sci-
 licet elegantius Naturæ opus consingant, ex
 inferiori sinu meatum vrinarium explantari,
 illumq; vrinam iam colatam excipere. Profe-
 cto sagacissimus ille rerum Opifex tatum mu-
 nus vni membranulæ cribri modo perforatæ

non tribuerit, neq; in renibus eandē extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad insilitiā temperie, ex venis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui vrinario meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium vt videas, caninum renem vt pote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse velim, illiq; vti renis administrationē ad presentis libri calcē subiūgā, te primū aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dūmodo prima nō suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrātur medici, à Natura formatos. Vena enim & arteria in renis corpus subēntes, in vnū degenerāt corpus, arteriarū tunicis duritia crassitieq; respondens. Hoc canum & vene arterie ve modo per renis corpus distributū cernitur. Primū enim paulatim latefcens, in duas quodāmodo partes diducitur: quarū vnā quidē anteriore, alterā verò posteriore (renū figure perpetuò memores) doctrina studio vocabimus. Anterior vna serie vnōq; dūctū, modo sex, modo septē, modo plures etiā, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hec membranei corporis pars fuitur. Præsentes rami per anteriorem renis partem equaliter à se inuicē secundum renis formā abscedentes,

tes, versus exterius renis latus properant, non quidem ad externā vsq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus dissecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nūc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externum renis latus tendentes. Quum verò hi eousq; quo anteriores devenerint, mutuo posteriores rami cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, vivuntur, mutuamq; cavitatem constituent. Elegans iste ramorum coitus inftar semicirculi ad exterioris renis lateris formam perficitur. Porro membraneum cavumq; istud cū suis ramis corpus non vndecūq; renium adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anteriorius posteriorisq; & ad internū ipsius latus, non autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis verò anterioribus duntaxat anterioris, posterioribus verò posterioris renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli dividuntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatā vndiq; habent, quāquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, velut septum quoddam

procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum cœiunt con-
nascitur. Ad eò ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius mēbranei ramos alter qui-
dam renis sinus exurgat, quodammodo bipar-
titus. Qua enim is exterius mēbranei corporis
latus, ubi primum ramos germinat, respicit,
unicus esse apparet: quū autē secundum septum
ex renis substantia pronatū, velut ad extero-
ra fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius
pars inter septum & ramos anteriores, altera
inter idem septū & posteriores ramos porrigi-
tur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus
exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud
membraneum cum suis ramis omnibus, aut pri-
mus sinus (si ita corpus id appellare visum sit)
sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut
passim pinguetudine, quemadmodum & por-
ci, scatent, secundum sinum quoque adipe duri-
usculo, & quasi seroso humore enutrito opple-
tum habent: qui non solum humanorum renum
speculationem dissecantibus obscurauit, sed qui-
busdam accuratē sectionem aggredientibus ita
imposuit, ut hunc adipem vrinarij meatus
operculum quoddam esse, & vrine in renibus
excretioni seu colationi præfici, et quoddam ve-
lut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui
enim suis imaginationibus & somnijs nō con-
tenti,

tenti, plenam operam vna cum ratione sectioni
 quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus
 vrinarij initium viderunt, quod sane ex
 altero renis sinu pendet, non quidem ex humili-
 orem ipsius sede, sed ex interni lateris secundis
 istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab
 externo latere membranei corporis, vbi pri-
 mum in ramos scinditur. deinde per eius corpo-
 ris mediū procedens, ex renum medio in inter-
 num renis latus vene cuiusdam instar procidit.
 Hæc mehercule demum renum conformatio est,
 quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ra-
 mososum sanguinem renis substantiæ vi, &
 fibrarum eius corporis rectorum beneficio at-
 trahi demonstrat: quo sanguis quantum suf-
 ficat seroso illo humore ita liberetur, vt sangui-
 nem à portæ vene surculis in canæ soboles assu-
 mi transmittiq; nouimus. Quippe non vniuersum
 renes alliciunt. Imò vt sanguis ad fluxum
 per venarum cavitates aptior sit, eius humoris
 portio vna cum eo per reliquum adhuc corpus
 ducitur, quæ extracto iamq; concreto sanguini
 immatere conspiciunt. Quinetiam manifestum
 quoq; enadit, renum substantiā à sanguine non
 solum in vena cana, sed & in arteria magna
 contento, aqueū illum humore & si quid biliosū
 excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare,
 atq; in alterum illum sinū protrudere, eūq; inde
 A S per

per vrinarium meatum ad vesicā huic humori
 instar lagenae subditam sensim destuere. Quae
 verò horum meatorum conformatio sit, ubi re-
 num tunicarum explicationem precedentibus
 addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tu-
 nice, ortu substantiaq; variantes. Prima, quae
 exterior est, renum corpori pertinaciter non ad-
 nascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri cir-
 cumquaq; obducitur, & hinc etiam renis fasciā
 vulgò nuncupatur. Haec à peritoneo humilio-
 rem septi transversi sedem succingente princi-
 pium ducit. Quā enim ipsi renes incumbunt,
 membraneas quasdam fibras producit, in mem-
 braneam tunicam, quae renes ipsi colliget, dege-
 nerantes. Praesens tunica frequentibus venis in-
 star omenti intertextitur, multa pinguedine (ut
 & illud) abundans, renumq; actionem penicilli
 cuiusdam ritu fovens. Dextri quidem renis tu-
 nica à vena ad ipsum renem pertingēte propa-
 ginem exigit, in membranam frequenti ramo-
 rum serie excurrentem. Sinistri autem renis tu-
 nica venā adipiscitur à sinistro vene cauae la-
 tere, elatius quā renis vena enatam: aliquan-
 do etiam contraria est in eiusmodi tunicas im-
 plicantium venarum exortus ratio. Porro altera
 renum tunica tenuior est, & nullis venis neque
 etiā pinguedine obsita, & ut iecoris & lienis
 tunica renū substantiae connata. Hanc procreat
 tertia

tertia renē petentis arteria tunica, & vene itē altera. nā dum hæc vasa reni implantantur, hæ tunice ab eis abscedentes, in presentis renis tunicam dilatantur. Ceterum renis nervus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; vene, neque arterie renis proportionē respondens. Ille enim alterius vsus quā nutriendi calorisq; insiti recreandi gratia reni offeruntur. nervum autem sensum duntaxat obtusum prestare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quā in corpus illos dispergens.

De vesica urinæ receptaculo, & meatibus
urinam è renibus in vesicam deducen-
tibus.

CAP. XI

PErinde ac renes suis functionibus opportu-
nam sedem sibi vendicant, tutoq; locantur,
ita quoq; & vesica & urinarij meatus. Vesica
enim, quum sit aqueæ superfluitatis receptacu-
lum, in quo sensim à renibus id colatum (ne fre-
quenter & perpetuo, sed raro & repente ac si-
mul urina nobis reddenda sit) coacervatur, eam
sedem merito obtinet, qua commodè dum urine
copia aut qualitate molestatur, eam excernere
possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca
excrementa emittuntur procul abesse. Deinde
elatio

elatiorem sedem alia nutritionis organa, hac vesica longè nobiliora, altamq; sedè expetentia, sibi occuparunt, adèò vt iure quodã non minus vesica quàm intestinum rectũ humilius locata sit. Ad posteriorem enim pubis ossis sedem vesica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modo plus, modo minus, prout vrina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphere in star aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè vocamus, apparet amplior: in quod situs occasione accidit. Quamquam enim vt capacior iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conuenisset, attamè oblongiorem suoq; fundo ampliorem Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinũ posteriori vesica sedi in viris, vt & uterus in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctaret. quod sanè necessario accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinum adiecta fuisset. sed & fundum quoq; tanto est humiliore ipsius parte, que in cervicem angustum ve meatum desinit, amplius, quanto commodius id pubis os excedens propter cedentes abdominis musculos distendi dilatariq; potest. Vesicam enim amplam & extendi

tendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, vrina nobis reddenda sit. ac proinde membraneo neruo ve constat corpore, quod dilatari possit commodè, & rursus quum nihil continet, subsidere. Etenim vesica leui, dura, valida, membraneaq; constat tunica, que modò crassior, modò tenuior visitur, prout nimirum aut impensius distenditur, aut arctatur: peculiariter hoc sibi vendicans, quod in elatissima sui fundi parte, & qua in cervicem definit, ob meatuum quorundam implantationes & ex-plantationes durior crassiorq; sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, vel pueri nouere, vnguib; dum vesicam instant, ut promptius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellentes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarum genus exactius ostendens, quàm si vesica inflatur: adeò ut è vesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, cõ-
 tundere, & vnguib; ac digitis terere solebam, quid sibi fibræ tunicarum vellent in Anatomicorum libris, ilico intellexerim. Cæterùm vesicam implicantes fibræ eadem qua fibræ ventriculi & bilis vesicula collocantur serie. Recte enim intime sunt, extime transuersæ, mediæ verò oblique, pro functionum ordine situs seriem adipiscentes. Expulsionem nanq; præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram verò
 & crass

& crassam vesicæ tunicam fieri oportuisse, præ-
 ter cætera argumento sunt, quod in magnam
 molem sæpe distendi eam oporteat, quodq; vri-
 næ acrimonia & ulceribus ac calculis idq; ge-
 neris malis alijs frequenter vexetur: quæ, nisi
 dura esset, eam facile lacerarent, eroderent, ac
 perforarent. Ut autem validiora adhuc effi-
 ciantur hæc, peritoneum illi densum robu-
 stumq; inuolucrum peculiariter circumdedit,
 quod secundâ vesicæ tunica censetur. Hæc peri-
 toneum ipsi offert: quâ supra pubis os vesicæ
 fundum anteriorq; ipsius sedes vniuersa peri-
 toneo in hominibus secus multo, quàm in ca-
 nibus adnascitur. In canibus enim & alijs
 quadrupedibus processus tantum à peritoneo
 vesicæ offertur, neque tota ipsius sedes anterior
 peritoneo ne laxè quidem adnascitur, sed vt
 & posterior vesicæ sedes leuis & lubrica cer-
 nitur. In hominibus etiam sedes vesicæ poste-
 rior rectum intestinum & uterum respiciens,
 leuis & lubrica & aqueo humore oblita est.
 Cæterum cum vrina vesicæ (vt & biliosum
 recrementum suæ vesiculæ) ad nutritionem
 inepta sit, venas, & quibus ipsius calor reso-
 cillaretur arterias Natura illi distribuit, ac
 primum vtrinque in cervicis vesicæ latera
 vnâ venam & arteriam vnâ à caua ve-
 nâ & arteria magnæ ramis per pubis osis fo-
 ramen

tamen crura accedentibus derivauit, quæ hinc
 sursum per corporis vesicæ longitudinem con-
 scendentes, in tenuissimos pilos modo graciles
 furculos dissipantur. Neque nervis itidem, qui-
 bus ob tristantium sensationem maxime in-
 diguit, vesicæ deservitur. Quantumvis enim
 vrina vesicæ ut bilis minori vesiculæ tanquam
 familiare quippiam insuat, neque quum natura-
 lis est ullam ab illa noxam patiatur, ea tamen
 interdum tantum biliosi excrementi admixtura
 habet, mordaxque & acris redditur adeo, ut nisi
 vrina qualitatem vesicæ perciperet, illa diutius
 continens, grauitus plerumque afficeretur. Proinde
 inter ceteras corporis partes, nervos non minimos
 sensu tactus datat gratia vesicæ obtinuit, eos
 à sexti paris ramis costarum radicibus expor-
 rectis, & ab infimis spinalis medullæ paribus
 exigens. Præter hæc vasa & nervos ex elatiore
 mediisque fundi parte meatus exoritur, qui per
 umbilicum & intimè fœtus inuolucrum, quod à
 sarciminiis specie nomen inuenit, quum adhuc ute-
 ro gerimur, vrinam deducit. Quinetiam vesicæ
 lateribus duæ attenduntur arteriæ, vitalem spi-
 ritum ex vteri arterijs fœtui deferentes, quæ in-
 natis non minus quàm meatus vrinam deducens,
 exarescunt, inutilesque redduntur, nisi quod vesicæ
 ad peritonæum ligamentorum vicem abundè
 gerant, vesicamque erectam continent. Porro in
 humi

humiliorem vesicæ sedem præter suos nervos & venas & arterias in cavitatem vsq; ipsius, aliq; duo meatus inferuntur ex renibus vrinam deducētes, ac iustissimè à Natura formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessario allocentur, vesica autem humilem sedem sibi vendicet, meatus quosdam effingi oportuit, vrinam ex renibus in vesicam deducturos. Atq; hos venarum corpori quàm simillimos Natura efformavit. quippe simplici constant tunica, venarum tunica paulo duriore, paucioribusq; quàm illa fibris obliquis intertexta. ita nanq; meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereq; facile possunt, & oblique fibre quo minus in vesicam vrina ocus delabatur, nihil interim præpediūt. Verùm quod his meatibus, quos Græci ab officio $\delta\epsilon\pi\tau\acute{\upsilon}\rho\alpha\varsigma$, & $\delta\epsilon\pi\alpha\upsilon\tau\acute{\upsilon}\varsigma$, & $\pi\acute{\omicron}\rho\epsilon\varsigma\ \delta\epsilon\pi\tau\acute{\iota}\nu\delta\varsigma$ appellant, tanta cum venis sit similitudo, quodq; illi secus quàm venæ sanguine turgentes, candicent, Celso albæ venæ nuncupantur. Explantantur verò isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducente. Hinc peritoneo super lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum ad vesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritoneo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, venalis & arterijs vt periton. eū ipsum intertextam. Porro ductus

ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hinc possit, quam minimè anfractuosus est. ex renū enim sinu deorsum modicè versus interiora, vt ad vesicā pertingant, deducuntur. Ne verò parum firmati, & omnino pensiles vesicæ infererentur, aut obliquum nimis ductū efficerent, nō elatissime parti vesicæ, ex qua meatus, vrinā factus extra umbilicum deserens pendet, implantatur, sed illi vesicæ sedi, quæ posteriori peritonei regioni, ad quā meatus toto ductu securè adnascitur, vicinior est. Est autem ea regio in posteriore vesicæ sede paulo anteaquam in cervicē desinat, cui vtriq; meatus primū adnascuntur, & obliquo anfractu vesicæ tunicam à peritoneo pronatam penetrantes, tandem in vesicæ cavitatem alteram quoq; tunicam penetrantes aperiuntur ingrediuntur, ve, modo sanè quàm simillimo, quobilis meatum in duodenum inferi relatum est: laxis nimirū membranulis vtrinq; ad meatus foramen ex vesicæ corpore appendentibus, non aliter quàm si vesicæ interne tunicæ tennes huiusmodi processus inibi adnascerentur. Horum vsus, membraneorum processuum bilem deducenti meatus adnatorum vsui respondet, vt scilicet vrine quidem ex meatibus in vesicā defluenti cedant, & dum vesica distenta vrinam rursus in eosdē meatus regurgitare volet, colle-

Et illi meatumq; opplentes, vrine transitus
 præpediant. Id quod adeo præstant commodè, vt
 vesica vel flatu plurimo repleta, nihil planè
 spiritus per hos meatus reddere queat. Verum
 quod & obliquus ille in meatum insertione di-
 ctus, eidem vsui famuletur, vesicæ dum instan-
 tur, exactè cõmonstrant. Eadem in follibus in-
 dies experimur: nam per foramen quod à tergo
 illis adhiberi solet, aer quidem attrahitur, sed
 quum follis comprimitur, propter afferculum
 impetu aeris foramini appressum, nihil venti
 expirat. Idem quoq; in pilis obseruamus, quas
 flatu distendimus. Quàquam longè maiore in-
 dustria, neq; ita pendulis operculis rerum Opi-
 fex in vrinariorum meatuum implantatione
 vtatur, quàm nos ipsius artificium imitantes
 in follibus & pilis, aut etiam in admittendis
 quas postmodum egredi volumus columbis mo-
 limur. Vrinarioru itaq; meatuum implantatio
 ad inferiorem posterioremq; regionem vesicæ
 non procul ab ipsius ceruice consistit. Et enim
 huiusmodi vesicæ pars in angustum finitur
 meatum, quem ipsius ceruicem collum ve nuni-
 cupamus: aliter in viris quàm in mulieribus
 adnatum coagmentatumq; partibus, & vsus
 deniq; ambobus diuersum præbentem. Commu-
 ne est enim vtriusq; huic ceruici seu meatui vri-
 nam

nam ex vesica deferenti musculus orbiculatum circumduci, quo cauetur ne vrina præter voluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formam in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utrisq; & viris & mulieribus per illum meatum vrina excernitur, sed viris ad seminis quoq; eiaculationem ille auxiliatur. Eaq; propter peculiariter hi glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium vasorum insertionem suscipiens, quo corpore vrine meatum humectante & irrigante mulieres destituntur. Quinetiam mulieribus super uteri cervicem meatus hic seu vesicæ cervix fibris membranæ illi adnatus extenditur, ac ubi primam sub pubis osse cum uteri cervice sursum inflecti ceperit, in illius cavitatem cessat. Viris autem ultra porrigitur ac prominet. nam quamprimam humillimam pubis ossium commissuræ regionem superavit, penis corporibus subnatis ad elatiorem usq; pubis ossium commissuræ sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidusve est penis, sursum spectat aut propendet, nunc o Grecorum, nunc S Latinorum elementum exprimens. At hæc opportunis unâ cum generationis organo pertractantur. Hactenus enim triplicia cibi organa utcumq; persequutus sum: prima quidem que coquant, & que alimentum vile propellunt ac

transmittunt. Secunda autem que expurgant
 & deferunt, & suscipiunt recremēta. Tertia ve-
 rò, que excrementorū effluxui adhibētur. Atq;
 hæc in duplici erant differentia: alia enim in-
 tempestiue effluere prohibent, vt orbicularis
 musculus vesicae cervicis & podici adhibitus:
 alia autem tempestiue excrementa propellunt,
 vt septum, & abdominis octo muscoli.

Naturam propagandæ speciei pro-
 vidisse. CAP. XII.

IN presentis libri initio nutritionis organorū
 necessitatem in humana fabrica adiuvenien-
 tes, ex humani corporis primordijs, & qua id
 constat materia, hominem necessario morti esse
 obnoxium colligebamus. Præterquam enim
 quod mixtum genitumq; sit corpus humanū,
 idipsum immortale incorruptibileq; fieri ne-
 quaquam potuisse, arterie, vene, nervi, caro,
 & id genus partes relique, è quibus conforma-
 tur, abunde commonstrant. Quando itaq; vel
 materie occasione heminē producere immor-
 talem rerum Opifici negabatur, ipsi ad immor-
 talitatem, quod licuit auxiliū machinatus est,
 instar boni civitatum conditoris, cui non præ-
 sens duntaxat cohabitatio cordi est, sed ratio-
 nem quoq; providet, qua vel in æternū, vel ad
 quā plurimos annos ea duret. Sed civitas quidē
 quæ

quantumuis bene fortunata, que non vn̄a cum
 seculis et atibusq; quandoq; intercidat, nulla vi
 detur vnuquam instituta fuisse. Prouidi verò so
 lertisq; rerum Opificis opera, que multis anno
 rum millibus iam suffecerunt & perdurarunt,
 adhuc permanent, mirabili quadã arte ab ipso
 inueta, vt semper pro hominibus qui corrup
 tuntur noui succedant, perpetuaq; speciei conser
 uatio fiat. Homines namq; initio ita extruxit,
 vt vnus quidem potissimũ factus principij ra
 tionem exporrigeret, alter autem id suscipiens
 factum enutrirer foueretq;. Sic viro organa, te
 stes scilicet ipsos indidit, que precipuum noui
 constituendi hominis principium efformarent,
 vasa illis adiungens duplicia: alia quidem ma
 teriam ex qua hi apte semen conficerent appor
 tantia, alia verò iam confectũ in vnũ me
 tum, qui opportunè id in vterũ proyiciat, deduc
 entia. Is enim mulieri datur, vt principium hoc
 cõcipiat: deinde is quoq; vasis cõferitur, quorum
 beneficio genitura tẽporis successis enutriatur,
 ac precipuo Nature miraculo in nouum homi
 nem prodeat. Interim & testes vasaq; illorum
 functionibus seruiencia vterus sibi vendicat,
 vt & mulier aliquã primarij principij ratio
 nem fetui adijciat. Quinetiã his omnibus non
 hominũ duntaxat, sed & ceterorũ animalium
 generationi famulantibus organis meras cõmi

scendorum corporum libidines, & peculiarem
quandam delectationis vim ad generationem
rerū Opifex copulauit, ipsi verò anime ea vsu
ra mirabilem quandam & indicibilem vtendi
appetitū quoq; elargiens. A quo vsu animalia
incitata & stimulata, etiā si stulta aut iuueni-
lia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouid-
ent tamē successione speciei, haud secus quam
si omnino essent prudentia. Quū enim Opifex
haud ignoraret substantiā, ex qua instrumen-
ta generationi subseruiētia creauit, perfectam
sapientiā neuiquam admittere illecebram &
velut inescationē, quam solū accipere poterat,
ad salutē conseruationemq; speciei ijs indidit,
delectationē vehementissimam illarū partium
vsui adyiciens. Atq; hinc illa in Timeo Plati-
nis de generationis amore à rerū Opifice nobis
ingenito differentis est sententia: Quocirca pru-
dendorū nature in viris insita vis inobediēt
imperiosa, & quasi animal nō exaudiēs ratio-
nem, furiosarū libidinū violentia, subyicere sibi
cuncta conatur. Vulua quoq; & vterus in fa-
minis pari ratione animal auidū generandi
intempesiuū diuq; à generando abstineat, con-
fert morā, plurimumq; indignatur. Vt modo
hil dicā de amore, quo animalia suos prosequen-
tur fœtus: & tēperie à Natura mulieri prime-
tim cōcessa, vt non solū vtero adhuc cōrento

tui alimentū subministrat, verū natū quoq; suis mamillis tam sedulo & sollicitè emittat. Quā verò affabrè hec perinde ac reliqua generationi subministrātia organa extructe sunt, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq; organi sitū, formam, substantiam, connexum, vasa, nervos, ortum, involuera, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, vsus, & eius generis reliqua, à virorum organis statuens sermonis initium, prosequi pergā.

De virorum organis generationi subseruientibus.

CAP. XIII.

Viri semen primarium hominis effectuum esse principium, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierem verò semen emittere, & effectui principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq; insciantur. Rursus non minus ambigitur, nunquid genitale semen duorum principiorum, materialis & effectui rationem subeat, vt cum Diuo Hippocrate & Polybo Galenus existimat: an effectui tantū, vt Aristotelis est opinio, qui licet principij motionis menstruo sanguini à semine inferri arbitrabatur, nō tamē ex ipso, veluti ex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, et ipsius ab animalis partibus sedibusq; decisione, ac vasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et

acetabulorum in utero essentia, & sanguinis
 menstrui natura, fœtusq; enutritio, inter pri-
 marios medicos & philosophos innumeras atq;
 penitus ex diametro contrarias diffensiones, ac-
 cedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid
 semen illi, ut Galenus annuit, generent: num
 verò tantum planarū, quæ Grecis λῆαι vocan-
 tur, quasq; textrices suis telis appendent, vicē
 ex Peripateticorum sententia gerant. Ut inte-
 rim præteream mille de fœtus formatione, &
 quādo masculus, quando fœmina producat,ur,
 de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de
 optima anime parte: num scilicet hæc calor se-
 mini innatus, alia' ve substātia sit, aut alicūde
 missa, ac aliquid prorsus incorporeū aut corpo-
 reū, & rursus si ita sit, num id cū homine, an
 prius cum omnibus animis creetur, vnde id di-
 mittatur, præterea mortale ne an immortale
 sit, eiusq; generis alias penè infinitas philoso-
 phorum medicorumq; differētias, & quæ cœli
 terre miscēt nomina à varijs vsurpata autori-
 bus, ac diuersis pugnantibusq; partibus diuer-
 simodè imposta, & denuò ab interpretibus mi-
 serè conuersa. Adeò sanè, ut ingentibus vnde-
 quaq; opinionū dogmatumq; procellis fluctuāt,
 vehementer ambigē, vnde generationis in vi-
 ro organorū tractationem bono omine auspici-
 cer. Si enim meā cōmemoratorum dogmatum
 sen

sententiam primum exposuero, præter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nonnulla sibi priuatim vendicat, & pleraq; merito in dubium vocari prohibet, hæc q; nostræ etas rerum capitibus potius quàm proluxa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incidere fermo, illis nondum explicatis, obscuritatē non leuem pararet. Rursus si postpositis aliorum controuersijs, organorum descriptionem aggrediar, pleraq; illorum placitis repugnantia occurrēt: quæ si exactius comprobare aduisus fuero, manca interceptaq; reddetur oratio. At quæ alicunde inchoandum sit, uida organorum descriptio subiicitur: quam ubi ex dissectione veram (qualem profecto descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra proluxam argumentorum confutationem sentiendum sit. In quibusdam autem quatumuis etiam sedulo Nature opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanum videbitur, adinuenire poteris: nisi forte in alicuius verba secus atque decet intrans, tuo sensui derogare lubeat, rationeq; prorsus careas. Atq; hic adeo nõ iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationem aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta organorum constructione, tot opinionum portenta inuexisse, omnesq; inter se quodammodo dissentire, ac

differentibus argumentis eosdē auctores sua placita Andabatarum modo confirmasse. Quo autem ex his sententiarum fluctibus assequuta Anatome facilius citadas generationis in viro organorum fabricam ordine explicabo. Testium itaq; in viris situs nulli non conspicuus est, vt & binarius ipsorum numerus, vnde *Alapui* & *gemi* appellantur: quamuis interdum vnus tantum, & interdum tres simul reperiantur. at id rariū quā nonnulli existimant, tertium testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatum numero in scorto reconditū enumerantes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorum functionibus subseruientia vasa, non etiam patent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodum oblongiores quā aut lati, aut profundi: dein humiliori parte nonnihil obtusiores amplioresq; quā superiori sede visuntur. verū & id admodū obscure: etiam si testes ouorū nomen à plerisq; & præcipuè Arabibus inuenerint. In externa superficie nullum penitus sinum impressionem vè aut inaequalitatem obtinent. Substantia constant alba, lactea, molli, & sibi vndecunq; simili ac cōrinnā, nisi quòd venulis frequentibus vsdemq; exiguis tenuissimisq; oppleta sit, ob idq; rara caueruosisq; quemadmodum lienis substantia esse vi-

deatur. Atq; id parum alijs animaduersum est
 dissectionis professoribus, meq; diu latuit, quod
 inter dissecandum testem vehementius comprimi
 soleam. Neq; virorum testes vllum omni-
 no sinum cavitatem ve exigunt, preter eã que
 secundario ipsis eiusmodi venularũ gratia ac-
 cedit. Vnde autem venę vascula ve, quę testis
 substantię implicari dicebam, ortum ducant,
 sensim explicare contendam. Testes pluribus
 tunicis seu inuolucris integuntur, ac alijs qui-
 dem vtriq; testi communibus, alijs autem pri-
 uatim singulos testes inuoluentibus. Ambos
 enim testes vnã cum ipsorum peculiaribus tu-
 nicis & seminarijs vasis, cutis ipsa & mem-
 brana, quam carnosam non immeritò vocari
 diximus, perinde atq; vniuersum corpus, am-
 plexantur, & duo vtrisq; testibus cõmuniã sta-
 tuunt inuolucra: cutis quidem vnum, quod veli
 qua corporis cute tenuius est, & velut sutura
 quadam & rugis intersinguitur, ac quibusdã
 scrotum, quibusdã verò (qui se Latinius loqui
 existimant) scrotũ, Grecis verò ὄρχος dicitur.
 Alterum autẽ commune inuolucrũ membrana
 carnosã efformat, hic perinde ac cutis, longẽ
 quam in reliquo corpore tenuior, sed venis fre-
 quentioribus intertexta. Preter hãc verò tenui-
 tatem cutis et mēbrana aliud peculiariter hic,
 vt & in frõte ac pene sibi vindicãt, quãdoqui
 dem

dem nullus inter ipsas interuenit adeps : non aliter profecto quam si Natura virorum testibus laxius tenuiusq; voluisset à cute et ea membrana obduci inuolucrum, à virorumq; testibus non minus quam à cerebro omnem abesse pinguedinem. Nam & si membranarum quæ venis arterijsq; frequentibus intertextuntur circa testes adsit copia, nullus tamen, vt ferè in reliquo corpore esse solet, hic conspicitur adeps. Porro vtrumq; testem priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inuicem admodum variant. Vna enim, quæ & exterior est, testem cum suis vasis ad eam vsque sedem, qua magnæ peritonæi amplitudini committuntur, induit, valida quidem, sed tenuis, venisq; abundans. Quæ enim venâ arteriamq; feminales, ac dein vas semen à teste sursum duccens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinum regionem ipsumq; scortum duci audies, illic peritonæum præseus educit inuoluerû, quod peritonæi pars processusq; meritò censetur, itaq; ab ipso peritonæo prodit, vt scortum à cute deduci pronasciq; cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, qua hanc caruosa membrana contingit, fibris quibusdam membraneis illi commascitur, adeo sanè frequentibus, vt interdum has aliam testium tunicâ cõstituere arbitratus fuerim. vti etiam subinde in aquo

in aquosis ramicibus accidere conspicimus. Ab
 his nanq; mēbraneis fibris tunica interdū con-
 flatur, quam inter secundum aqueo humore op-
 pletam inuenimus. Cæterum quā dextri testis
 tunica sinistri testis contingit tunicam, ambæ
 tunica fibris quoq; mutuo committuntur, ac ob
 id externā superficiem non admodum leuē ha-
 bere videntur, sed membranarum inuicem con-
 natarum modo asperam ac fibrosam. Interior
 eius inuolueri superficies, quā testem ipsiusq;
 vasa respicit, leuis & aqueo quodam humore
 obducta est, neq; ulli penitus corpori conuasi-
 tur, præterquam quod elatiori sui parte, qua ex
 peritoneo procedit, illic peritoneo continuatur
 adnasciturq;: quin & inferiori testis parti va-
 lide applantatur, non quidem testis corpori,
 sed humillime vasis semen à teste deferentis
 parti, quā id sursum secundū testis humiliora
 reuoluitur. Ad hæc, tenuissima mēbrane inter-
 uentis præsens inuolucrum interna ipsius super-
 ficie vasorum membrane adnascitur, que à pe-
 ritoneo enata, vene quidem seminali alteram
 constituit tunicam, arterie autem tertiā. Atq;
 is connexus non orbiculatim ad vasa perfici-
 tur, sed secundum rectam duntaxat lineam,
 que ad posteriorem vasorum sedem ducitur.
 Hoc inuolucrum aliquid cum carnosa corporis
 membrana commune nanciscitur. Vt enim hæc
 carno

carnosus quibusdam fibris aliqua sui parte au-
geri intertextiq; ac in muscoli naturam degene-
rare dictum est, sic quoque hoc testis inuolu-
crum secundum totam ipsius longitudinem po-
steriori in sede, à peritoneo vsq; ad humillimam
testis partem, carnosus fibras obtinet, & longi-
strictiq; cuiusdam muscoli naturam refert,
quem membrane seu ipsi inuolucro innatum
cernimus, nusquam ab inuolucro abscedentem,
sed vna cum illo à peritoneo incipientem, &
etiam inferiori parti vasis à teste semen dese-
rentis, simul cum inuolucro adnatum. Inuolu-
crum hoc præterquam quod testem commodif-
simè integit, illumq; suspensum continet, muscu-
li etiam illius beneficio, quasi voluntario motu
testem sursum allicere sentitur. Porro & mu-
sculi huius occasione, quod scilicet ruber vt re-
liqua caro sit, id inuolucrum è pudorâis priua-
tim appellatum à Grecis arbitror, aut etiam
ob venarum gracilium que id aduent frequen-
tiam, que illi inuolucro etiam ruborem ali-
quem conciliat. Verùm non ignarus quosdam
à vagina id Grecorum nomē deducere, nollen-
de nominibus que harum particularum inu-
mera variaq; admodū (si modo alibi) occurrūt,
videri cōtentiosior, id enim mihi sat est, si verè
singula, vti inter dissecaudū apparent, descri-
psero, totius capitis ordinē ac nominiū liberam
impo

impositionē lectori relinquēs. nihil enim in tra-
 elatione obstabit, quodcūq; primū libuerit prius
 & posterius hic perlegere, atq; ex sententia sin-
 gula nūcupare. Quod precipue propter alteram
 priuatim testē ambiēs inuolucrū addendū du-
 xi. Quippe id præter testis corpus substantiamq;
 nihil omnino amplectitur, testis figuræ ad-
 musim respōdens, aut potius illam efformans.
 Quippe dura & crassa ac valida admodum
 mēbrana est, testis substantiā utcūq; mollem ac
 sequacem inuoluens. Atq; is sanē presentis inuo-
 lucri precipuus usus censendus est. dem in hoc
 conducit, ut ipsius interuentu & medio, vasa
 testī cōmittendā ipsi adnascantur. Inuolucrum
 enim laxius, tenuius, molliusq; inibi cernitur,
 quā vasa illi cōnascūtur, quā per reliquā cir-
 cūferentiā. Et elatori quidē huius tunica par-
 ti vena ac arteria testī sanguinem spiritumq;
 deferentes adnascūtur, ac quāplurimi ramuli
 eam tunicā hic perforantes, in testis substan-
 tiam exporriguntur. Præter illos verō, frequen-
 tes, sed per quā graciles surculi, deorsum in tuni-
 cā illius corpus à vena arteriaq; deriuantur,
 in tauris & arietibus inſtar vitis capreolaris
 elegiter deducti. In posteriori verō sede tunica
 hæc per vniuersam ipsius longitudinem vali-
 disimè adnatos exigit omnes deferentis serien-
 vasi anfractis testī obductos, inibi etiam ru-
 decunq;

decunq; tenuibus ac visum fugientibus foraminibus pertusa. Ceterum per reliquam exteriorem ipsius superficiem, laevis & aqued humore persusa, nulliq; penitus parti connexa est. Interna verò superficie, qua testis substantiam haec tunica continet, vnde cumque illi substantia connascitur. Porro hanc tunicam seu inuolueru à primis Anatomes professoribus, qui teste Alduoy vocauerunt, & ἰνδιδύμωδα, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nudentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud veteres Graecos ἰνδιδύμωδα legerent, praeter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quae parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & ἰνδιδύμωδον vocaretur. Alij horum errore (quem & Graecorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, vas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & venam ac arteriam, quae presenti inuolucro primum adnascuntur, medium posuere, eam fortasse semen deferentis vasis particulam ita appellantes, quae ipsius est principium, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed quum

ex refectione horum nugæ etiam leui opera ob-
 seruentur. postposita nominum contentione, hæc
 ex proprijs cuiq; testi tunicis alteram habeto,
 & Δαπτόν veteribus etiam Græcis appellatâ
 scito, nunc vasorum ductui mentem alacriter
 accommodans. Ad singulos enim testes singule
 pertingunt vene, ac item arterie ortu differen-
 tes. Vena namq; dextrum accedens testem, à ve-
 na caue caudice demissius quàm venarum ad-
 venas exporrectarum origines pendent, princi-
 pium ducit: nõ quidem a dextro caudicis late-
 re, sed ex superiori anteriori ve ipsius sede ad
 dextrum modicè declinans, oblongo quasi &
 crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique
 versus dextrum latus protensa, peritonæoq; sus-
 fulta deorsum fertur. Sinistri testis vena non à
 caue caudice principium mutuatur, at elatius
 multò quàm dextra enascens, ex vene sinistro
 veni exporrectæ humiliori sede originem habet.
 Atq; in hunc modum plerumq; venarum ortus
 cernitur. verùm quandoq; sed rarius, à sinistro
 caue caudicis lateris ramulum exporrige con-
 spicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistra
 seminali vene commiscetur, ac cum illa coit.
 Galenus idem & dextre seminali vene ali-
 quando contigisse testatur, quod scilicet à de-
 xtri renis vena egrediens surculus, deorsum
 protenderetur, & vene commisceretur à caue
 C caudi

caudice principium exigenti. At nescio quid
 Prometheis in mentem venerit, qui suis som-
 nijs hominem in cathedra fingentes, dextram
 feminalem venam à dextri renis vena, sin-
 istrum verò ex caue caudice toties enasci docet,
 quoties sinister ren dextro elatiorem sedem oc-
 cupat: quasi verò dextra vena non demissius
 multo, quam renum uene, initium duceret: &
 quia prurinq; dextri renis vena nimis elata es-
 set, testis dextri vena à caue caudice deriva-
 retur. Nos crebro eum renum obseruauimus si-
 tum, sed dextri testis uene aliud principium
 semel duntaxat, quamuis tunc vtriusq; lateris
 feminales uene à renum uenis principium du-
 cebant. Porro feminales uene, ad hunc modum
 deorsum protese peritoneo fibrosis nexibus qui
 in alteram earum degenerant tunicam com-
 mittuntur, cõiuges arterias sortite. Vtræq; eum
 arterie humilius quàm dextrum testem peten-
 tis uene principium consistit è directo, & sibi
 proxime ex elatiore anterioris uene magne ar-
 terie sedis medio promuntur, ac dextra quidem
 caue uene caudicem (quod parum à Galeno
 animaluersum miror) conscendens, deorsum
 oblique ad dextri testis uenam properat. Sini-
 stra verò sui lateris uenam accedens, non se-
 mel mihi desuisse uisa est, sinistri testis uena
 solito tunc longè ampliori. Ab arteria verò sini-

firo reni cōmunicata illā enasci, vix vnquam
 occurrit: quāquam id interdum accidere pos-
 se, non eo insicias. quōd tamen crebrius par ve-
 narum & arteriarum testes petentium (vti
 passim Galenus docet) obseruetur exortus, ne-
 quaquam concessero. Dextra vena & arteria
 (idem de lateris sinistri vasis subaudito) sese
 inuicem contingentes, peritoneo vti dicebant
 incumbunt, & ipsi fibrosis membranis ve ne-
 xibus alligatae, decliuēsq; in dextrum protense,
 super vrinarium meatum ex dextro rene vri-
 nam vesicae deferentem ducuntur, peritoneo in
 progressu tenues ac perquam graciles surculos
 diffundentes. Quum primum verò vasa haec ad
 pubis vsque osis sedem peruenerint, qua septi-
 mus femur mouentium musculus supra co-
 ccendicis os deorsum versus minorem femoris
 processum fertur, illa peritoneum iuxta inter-
 num eius musculi latus permeant, & ex ma-
 gna periton. ei amplitudine procidentia in exte-
 rius testi peculiarium inuolucrum quōd hic
 à peritoneo ducit principium, pertingunt, vnde
 cum neruulo ad testes vsq; producto, qui inter-
 dum à sexti paris neruorum cerebri propagine
 costarum radicebus exporrecta diducitur, in-
 terdū verò à vigesimo primo spinalis medullae
 neruorū pari. Porro periton. ei foramē vasi cū
 neruo trāsmittere nō ita patet, ac si quis ori per
 nam

nã inderet, aut eadẽ chartam hanc pertuderet,
 sed peritonæum exactissimè vasoru lateribus,
 ipsarumq; tunice, quam in progressu adhuc in
 magna ipsius cauitate vasis exporrigit, coma
 scitur, tũd ipsa non secus transmittentes, quam
 septum, & quibus id succingitur mēbrane sto-
 macho & venæ caue viam offerūt. Simulatq;
 verò vasa illud peritonæi foramen superarunt,
 ex dextro quodammodo latere rursus obliquè
 deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem
 sedē ducuntur, arteria non amplius venæ dũta
 xat, vt in reliquo processu, accūbit, fibrisq; men-
 braneis tantum cōnectitur, sed varia quadam
 peculiariq; ratione vena cum arteria coit, &
 ambe inuicem commiscuntur, corpusq; vnum
 pyramidis anterius posteriusq; depresso instar
 efformant, cuius quidem conum vasa vbi pri-
 mum inuicem permiscuntur efficiunt, basim ve-
 rò ea sede qua elatiori testis parti committun-
 tur. Per vniuersum hoc corpus ramorum my-
 riades inuicem complexi obseruantur, non qui-
 dem omnes rectã deorsum procedentes, sed aliq;
 partim rectã, partim orbiculatim, partim trãsf-
 uersim, aliq; alio modo inuicem implicari appa-
 rent: impossibileq; est, viam ductus seriem
 vnum ve ordinem inibi animaduertere. Neque
 etiam, quod alijs traditum est resectionis pro-
 fessoribus, hic expendere valeo, quò nam pacto
 maiet

maiolem dextri lateris quam sinistri vasorum implexum fieri nugetur, quum mihi hac ex parte vasorum nullum conspicitur discrimen, & aliunde profecto quam a maiori illo minori ve implexu masculorum feminarumq; pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritoneum vasis mihi offert, qua illi fibrosis uexibus herent, implexus fiant, corpus id nudum erucis videlicet aut lumbricis oppletum referre videtur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli surae, temporum ve cutem varicibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uene inaequaliter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoq; in hoc quod narramus corpore, uene seminalis ac arteriae innumere soboles oberrant. Per quam raro enim accidit, varices capreolorum vitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic: recta, illic transuersim & oblique varieq; admodum prominere. Atq; ab hac similitudine reor parentes illos omni laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebant, corpus hoc *υποειδου παρρησιου*, quasi varicosum ad testes assistentem diceret, appellatione. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerum primarius Galenus, etiam id nomen alij parti, neq; illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum uni-

cus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus,
 ubi presens corpus variciformem plexum ap-
 pellat. atq; is est in nono de Partium vsu, quo re-
 ticularem in caluaria plexum suis bobus delin-
 sus effingit. Vt cunq; verò id corpus nuncupes,
 basi sua elatiori parti intime testis tunica,
 quam verè primoq; *ἐπιδιδυμίδα* vocatam
 arbitror, adnascitur, ac multos ramulos rectà
 hanc tunicam perforantes elatiori quoque te-
 stis parti distribuit, multipliciter per testis sub-
 stantiam perinde ac iecoris vene in ipsius sub-
 stantiam disseminatos, & perquam tenui con-
 stantes tunica. Præter ramos, quos rectà corpus
 id testis substantiæ offert, alias per ambitum
 dicte nunc tunicæ frequentes, & venis in oculi
 tunica adherente sparsis, quàm similimas sobo-
 les diffundit, à quibus denuò germina in testis
 substantiam pertingunt. Hæc vene ac arteriæ
 feminalium est series, quas siue ita, siue vasa te-
 sti sanguinem spiritumq; deserentia, aut præpa-
 rantia nuncupes, nihil moror, modò hæc à iam
 recensendo vase prorsus distinguas. Ad exter-
 num enim varicosi illius corporis latus quàm te-
 sti applantatur, aliud corpus album & durio-
 ris nerui modò durum, intime testis tunicæ ad-
 nascitur, hincq; incipit. Hoc exterius quàm testi
 non committitur gibbum, & quodammodo te-
 res est. nã latius nonnihil quàm crassum visitur:

qua verò tunica illi connatum est, secundū con-
 uexum testis id cauum existit. Secundum hoc
 corpus ab externo varicosi corporis latere, ad
 ipsius posteriorem sedem fertur, & deorsum mo-
 dicè versus interiora prorepens, secundum po-
 steriorem testis sedem intime testis tunice va-
 lidissimè tantisper adnascitur, donec ad humi-
 liorem testis descenderit sedem, à qua demum sur-
 sum reflectitur intime testis tunica attersum,
 incumbensq; quidem, at non amplius ipsi con-
 natum, & non eandem formam retinens. Per
 totum enim ductum, quo testis tunice corpus id
 uectitur, propemodum equaliter crassum eius-
 demq; figure est, quam compacto vitis, aut cu-
 curbita capreolo assimilare queas. quanquam
 tamen non in orbem, sed velut in latera, huius
 corporis reuolutiones fiant, ad eum serè modum
 quo angues et anguillas ocyus reperere cernimus.
 Huius namq; corporis anfractus & inuolutio-
 nes admodum inuicem continue & connate
 conspiciuntur, ut & lignorum vermibus eas
 assimilare integram sit. Respondent enim illis,
 & deinde etiam multum referunt cerebelli pro-
 cessus, quos in septimo libro à vermium imagine
 nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiā fortassis
 in Arabū interpretibus lumbricum nomen legi-
 tur: ita enim presens corpus, quā testi connati-
 tum, Arabum nonnulli vocauisse videntur. nam

eorum aliquis etiam implexum venæ, arteriæq; supra sedē testis elatiore, ita nuncupauere. Porro secundum hoc corpus quod vermi assimilabā, nihil prorsus varicibus, qui inequaliter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quanquam si bene Galeni sententiā in libris de Semine percipiam, alibi huius resolutiones ex Herophili suffragio *υπεροειδῆ παρὰ τὸν ἄρτην* appellari velit: alibi autē eo nomine aliā eius quod iam tractamus corporis partē, quā id peni inseritur, ita vocet: quæ verò ea sit, vbi corpus hoc, sermone ad penē vsq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modū corpus id intima testis tunicæ connascitur, & exterius demptis resolutionū impressionibus leue est, intus verò quū ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperum, sed nullis quæ oculis subiiciuntur meatibus peruium est. Neq; etiam aliter canum esse visitur, non hinc solum qua testis tunicæ connascitur, sed neq; quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum namq; ad inferiorem testis partem descendit, reuera sursum reflexum angustius, magisq; teretius sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atq; id ipsi maxime euenit, vbi elatiorem testis partem sursum scādens superat. Quò quum pertigerit, anteriori eius corporis, quod nos varicosum esse diximus, parti versus interiora inuititur, & ipsi tenui

membranula interuentu connexum, alius tan-
 tisper procedit, donec per idem peritonei fora-
 men, quod venam ac arteriam seminales trās-
 eunt, in peritonei amplitudinem pertingat. In
 quo trāsfitu corpus id non amplius anteriori
 venae arteriaeque parti attenditur, sed in poste-
 riora reflexum, sub illis in peritonaeum trāsce-
 dit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis
 enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis
 osis sedem reflectitur, & posteriori peritonei
 parti connexum, super vrinarium dextri late-
 ris meatum sub vesica deducitur. Eodem pari
 omnino ratione à sinistro teste corpus simile
 perfertur, & ambo sub posteriori vesica sede
 super rectum intestinū ad vesicae cervicis initium
 protensa, sensim mutuo appropinquant, & la-
 tiora crassioraque facta, inter se tandem coeunt,
 vnumque corpus sub vesicae cervicis initio consti-
 tuunt, in glandulosa quae nunc dicemus organa
 absumptum. Hoc sanè corpus à teste ad hunc
 modum ascendens, procul dubio, id est quod He-
 rophilus σπερματικὸν πύλον appellauit, quodque
 nos vas semen deferens, ad illius imitationem,
 aliquando & iactatorem dicimus. nam re ve-
 ra corpus hoc à testis substantia semen assu-
 mes, ad penem id desert. Verū vt cavitatis ipsius
 per vniuersum ductum per quam obscura est,
 raroque admodum sectione deprehenditur: ita

quoque obscuriores meatus foraminaque sunt, quae a teste per intimam ipsius tunicam in eius corporis aut vasis semen deferentis reuolutiones pertinet. Praeterea vasis huius in penem insertio constrictum quodammodo figit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patanij dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosque habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen vasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrum & sinistrum deferentia semen vasam vesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, hic ubi dextrum vas sinistro permiscetur, amboque paulo anteaquam coeant latiora crassioraque reddi diximus, alijs quibusdam reuolutionibus haec vasa circumagi inuoluique videntur inuolui, quum & in hac sede praesentia vasa subinde *νεφεροειδη* & *υποσπιδου* nominant. Vasa haec mihi nunquam nisi perquam obscure mihi inuolui visa sunt. & si qua sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam haec vasa obtinet, quae primum ab intima testis tunica non amplius illi tunica connata abscedunt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum conspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus glandosum, in quod dese

deferentia semen vasis. postquam coiere inse-
 runtur, quodq; Herophilus ἀδαννοειδῆ πρῶτα
 τῶν ὀφθαλμῶν appellat, ad humillimam vesicæ partem
 reponitur, medium quodammodo inter vesicæ
 corpus & illius cervicem. Est autem corpus id
 unicum, & subinde ipsis testibus grandius,
 at non ad anussim rotundum. nam antè
 & postèrè depressum, à lateribus autem ro-
 tundum instar globi cernitur. per ipsius verò
 medium vesicæ canalis procedit: qui hic paulo
 quàm in reliquo progressu latior, amplior ve
 existit: non tamen quod manifestè conspici
 possit, à semen deferentibus vasis foratus, sed
 asper dūtaxat ac inæqualis & rugosus: idq; po-
 tissimum in postèriori ipsius sede, vbi interdum
 deferentium vasorum ingressum accurato stu-
 dio secantes, conspiciè deprehendimus. Deinde
 vesicæ cervix, quæ per glandosum corpus fertur,
 distincta ab illo corpore membrana venti-
 quæ est. nam solus glandosi corporis sinus com-
 munem hic vrine seminiq; meatum conficit,
 per reliquum autem processum canalis ille pri-
 uatum est corpus, orbiculari musculo statim à
 glandoso corpore circumdatum, & dein duo-
 bus quæ penem præcipuè constituunt corpori-
 bus adnatum. Quæ verò hæc penis sint corpora,
 quæ penis persequèbar musculos, obiter com-
 memoravi. vbi autem singulorum quæ iam
 comp

complexus sum vsus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorum constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artificio, propter crebros quibus homines vexantur morbos, nimis quam necessaria sit) recensebo. Quando itaq; haetenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, vt singulorum vsus tibi praescribatur, minime exiges, quum is attente se cantibus locupletius, ac cum maiori Naturae admiratione occurrat, quam quis prolixè & sedulo exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenua sibi facultate, ex materia qua venae ac arteriae illi deferunt, ac per totum testem (vt venae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, partemq; hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; ventriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium venae ac arteriae perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, verum longissimo, & innumeris reuolu-

tionibus spirisq; tortuosum & errantem : vt materiam testis preparatam seminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neq; id in vnâ amplam testibus incisam cavitatem, sed in tenuissima, eademq; tunica subtili admodum formata vascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritu suis vasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atq; hæc vis in masculis roboris & virilitatis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; vniuersum ita alterat, vt id quod neq; mas, neque semina per se esset, mas vel semina euadat. Rursus vt in iecore vene caue surculi ex portæ ramis sanguinẽ assu- mebant, atq; in illis quoq; is perfectius elaborabatur : sic etiam pori meatusq; innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis vasis anfractus testis connatos exporrigunt, vt hinc rursus ex utroq; teste semen in eam sedem in viris deducatur, qua commodè in vterum projici & eiaculari valeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis venam à caudice sub renũ venis enasci, quo puriorem sincerioremq; sanguinem testis offerat. Sic & utraq; arterias à magna pariter oriri magno- pere expedit, vt tenuioris, impetnq; ruentis san- guinis

guinis & diuinam quæ semini inest animam, spiritum'ue infecatum deducerent. Quippe uenim iam esse opinor, qui in arterijs sanguinè cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autimet. quamquam etiam et hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine vacuas esse falso docentis. Cæterum à sinistri renis vena, eius lateris testem, ipsius venam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniæ et mordicationis vi in seminis emissionem pruritus, titillatioq; in organo multis nervis implicito, cõcitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex salis mordacibusq; succis scabie laborantibus esse cognouimus, quãdo illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoq; succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum verear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido excalefactoq; pene crebrò & præcipue q̃ qui calculo vexantur, urinã reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam sentiunt, nulla præcedente penem exca-

lesaci

lesaciente causa. Ad hec, qui ex ramicu vitio,
 aut alia occasione sinistro teste castrantur, co-
 euntos, neq; pruritu, neq; voluptate afficerentur:
 quod falsum esse, indies ab his quibus ramox
 manu curatur, audimus. Quod vero alij hali-
 tusum seminis spiritum ad delectationis causam
 etiam concurrere testantur, non mihi satis arri-
 det, quum ea pungendi stimulanuq; vis spiritus
 inesse nequeat. Vasis vero a teste semen deferen-
 tis ad testem applantatio, nisi tenuissimis &
 angustis foraminibus, idq; intime testis tunica
 interuentu sit, quod vas id durum, validum, den-
 sum, iniuriuq; feredis pertinax fieri oportuerit,
 testis vero substantiam laxam, mollemq; adeo
 vt prudens Natura hic, quemadmodum etiam
 nusquam, nulla essentis contraria in vni coe-
 gerit, nisi copulam aliquam amicitie societa-
 tisq; conciliatricem in medium conijciat. Quan-
 to enim a vase semen deferete, intima testis tu-
 nica densitate duritiaq; vincitur, tanto ipsa te-
 stes superat, non quidem per vniuersam circum-
 ferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum
 loco, quo vasi seminaria habet adnata. hic
 enim quam per reliquu corpus mollior existit,
 & vt dixi, tenuibus foraminibus perforata. in
 hoc namq; potissimum creatur, vt testis substan-
 tie exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem
 deferens semen tot anfractibus, spiruq; super
 testes

testem obuoluitur, vt citius & copiosus à testibus semen assumat, & aliquam quoq; elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori vero testis sedi, nō autem anteriori vas illud conuascitur, vt quum iam semen confectum porrigat, contineat ve, testis autem solum conficiat, tutiori loco vas reponatur, teste propugnaculi loco vtens: atq; eadem ratione quum vas peritoneum ingreditur, sub vena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spiritusq; ex quibus semen paratur, perfectius cōtineat. Dexterum vas cum sinistro coit, atq; in vesica ceruicem ambo insinuantur, vt vtriusq; testis semen semel eodemq; tēpore in uterum proyiciatur. Glandulosum vero corpus (quod caudata semina obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) vrine, seminisq; in vesica ceruice meatum humectare certum est. Et deinde velut meatuum quæ per ipsum à deferentibus vasis digeruntur, sicut & venarū, & articularum, & neruorum vesicæ corpori & ceruicis distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq; generationem conferre videtur. Etenim in involuntario seminis fluxu laborante, quæ Patani diffecimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si verum fatendum

dum est, inter dissecandū in nulla penitus cor-
 poris parte, tanta seminis vis usquā, atq; in his
 glandulis adiuvenitur, quantumvis illa à te-
 stium substantia mollitie æqualitateq; multum
 varient. Ceterum de presenti glandoso corpore
 Galeni demonstrationem ad calcem secundi de
 Semine positam admiror plurimum: qui quum
 hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidē co-
 gnoscere, peritos verò uno ore omnes asserere
 semen illo cōtineri, dixisset, illorum opinionem
 improbaturus, hāc sepius inculcatam veramq;
 & irrefutabilem ab ipso habitam demonstra-
 tionem subiicit. Si in glandulosis astitibus (ut
 interpretis voce, *παπαστράς ἀδλωκεαδῆς* ita
 vertentis, voce *υτάρ*) semen gigneretur (periti
 tamē, quibus glandulosum corpus cognitū fuit,
 contineri tantū dixerant) excretionē eius ca-
 strata animalia appeterent. at hanc nō viden-
 tur appetere: nullum igitur semen in his gigni
 perspicuū est. Profectō si Galeni libri de Demō-
 stratione, eiusmodi crebris scatent demonstra-
 tionibus, que ipsi (si modo ausim proloqui) non
 infrequentes, ac potissimum in qua plurimum
 Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod
 tantopere eos libros expetamus, illisq; ipsos
 inuideamus, apud quos à tineis & blattis nul-
 lum sui usum præbentes, deuorandi assernan-
 tur. Preter hoc enim quòd eiusmodi animalia
 subiri

subinde vt pueri in cassim venerem appetunt,
 quo nam pacto quæso, etiã si tota seminis gene-
 randi vis glandosis corporibus inisset, testibus
 adeptis semen ea producent, quando resecti
 testes vasi ad glandosum corpus semen deferen-
 ti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo
 certius est, nullam omnino deferenti semē vasi
 cum venis ac arterijs testium communionem
 esse, qua semen citra testium opus assumerent.
 etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cū ple-
 risq; Anatomes professoribus persuasissimum
 fuit, vt scilicet vena & arteria in deferētis se-
 men vasis naturā degenerarent, exq; vena &
 arteria illud cōformaretur, Galeni demonstratio
 duntaxat in illis animalibus locum haberet, in
 quibus industrius castrator testē illeis semina-
 rijs vasis (quod factu est impossibile) ademif-
 set. Quantūvis enim studueris deferentis semen
 vasis super testē circumactus, & spiras, gyrosq;
 ab intima testis tunica rescindere, id non pre-
 stabis, quin vasis pars quæ testi adnascitur, aspe-
 ra inequalisq; & rassa videatur. Et si forte in
 castrādo animali huius experiētiae studiosis in-
 timam testis tunicā aliqua ex parte diuideres,
 & tunicā ad seminaria vasa adhuc cōnatam
 relinquens, solā testis substantiā ex tunica libe-
 rares, necessario adhuc pori meatusq; semina-
 lium vasorū disrūperentur, quæ certō per testis

substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia
 expendende Aristotelis sententiae, quae testibus
 nullam seminis generandi vim tribuit, in cane
 expertus sum: qui belle quidem conualuit, sed
 generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt,
 ineptus esse videtur. nam hic, ut & illi quoque
 obesus admodum & ingenerosior redditus est.
 Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum
 non animaduertisse, quum huiusmodi texeret de-
 monstrationem, ab Aristotelis sectatoribus sua
 demonstrationem, ut testes ad seminis genera-
 tionem nihil conducere persuaderent, in hunc
 modum retorquere posse: Si in testibus semen
 gigneretur, animalia quibus vasa seminaria
 quae ex peritoneo elabuntur, vinculo ita essent
 intercepta, aut praesecta, ut testes in scorto ad-
 huc relinquerentur, seminis excretionem appe-
 terent, at hanc non videntur appetere: nullum
 igitur semen in testibus gigni, est perspicuum:
 Sed ut glandosum corpus si semen generaret
 absiectis testibus suo munere, utpote deficiente
 materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum
 non obirent munus, quum nullus sanguis &
 spiritus, ipsis iam praesectis vasis, deduci possit.

De virilis membri penis/ve structura.

CAPVT XIII.

D 2.

Quam

Quam affabrè Natura humanum penem
 extruxerit, ipsius functiones abundè do-
 cumento sunt. Quippe hæc quum satius fore di-
 xisset, duos qui commodè generationi subserui-
 rent homines procreare, huic quidem ad susce-
 ptionem, alteri potissimum ad seminis excretio-
 nem idoneas partes adaptauit. Viro igitur mē-
 brum semini in vterū fundendo aptissimū lar-
 gitus est, quod concubitus tempore varios ob-
 vsus tumidum, rigidum, & erectū prorsus esse
 oportuit. At si perpetuò tensum & prælongum
 quoq; seruaretur, per totam vitā præterquam
 congressus tempore, vsui ineptū foret, ac prom-
 pte iniurijs non secus afficeretur, quàm si qui
 manum semper protēsam circumferret. Quum
 itaq; modo laxum, gracile & breue, modo vi-
 cissim tensum tumidumq; fieri debuit, laudan-
 dus venit rerū Opifex, qui membrū his vsibus
 idoneum cōfinxerit. Penem enim potissimum è
 duobus corporibus nullam in vniuerso corpore
 partem (nisi fortè papillā) sibi similem nanci-
 scentibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi,
 produciq; & insigniter turgere possunt, & rur-
 sus eodem spiritu dissoluto arcuari, concidere,
 flaccescere, breuioraq; effici. Nō enim aut vene,
 aut arterie, aut nervi existunt: quippe vti doc-
 bitur, ex ossibus originē ducunt, non tendunt,
 quum musculorum nō sint eneruationes, nō vt

canibus & mustelis ossa, aut cartilagine con-
 feri queunt, quum laxata remissaq; instar liga-
 menti facile inuoluantur, implicenturq; nec etiã
 hec corpora ligamenta esse quis verè asseret,
 quum sensu maxime participant, & forata, ca-
 uaq; cernantur, & etiã velut carnea molliãq;
 in ipsorũ medio (vti mox audies) enadãt san-
 guineq; nigro secus multo ac ligamẽta opplentur.
 Quod verò Galenus hec corpora nunquã
 rescuerit, neq; illorum naturam perspectã ha-
 buerit, ipsius in decimo quinto de Partium vsu
 orationis series plus satis tibi argumento erit, si
 modo tauri aut arietis penem virili contuleris,
 ac demũ Galeni descriptionẽ illorũ animalium
 peni propinquius, quam hominis cõuenire ani-
 maduerteris: quod tunc feceris ocyus, vbi viri-
 lis mēbri fabricam subiunxero: cuius situm Ga-
 lenus prolixissimè & eleganter recenset, quod
 nimirum citra sectionẽ is illum non magis la-
 tuerit, quã hominis digiti, & ad inguina &
 poplitẽ inflexus, quibus locis duntaxat hominẽ
 a simia Galenus differre perspectũ habuit. Atq;
 vt situs in conspectũ citra longiorẽ enarratio-
 nem est, ita quoq; leui opera colligitur, quã is
 penis muneribus obeundis examusim quadret,
 neq; aptius aliquò reponi possit, ita sane vt mo-
 tes ipsius & conformatio nulli non pateant.
 Constructionem verò ipsius subintrãt duo, que

illum precipuè efformare docebimus corpora,
 meatus semini vrineq; communis quatuor mi-
 sculi ad penis radicem repositi, ac demù venæ,
 arterie, nervi, cutis, & quæ huic substeritur
 carnosâ membrana, & vinculum cutem hanc
 cum carnea membrana peni connectens. Ex
 dextro itaq; pubis osse, vbi id crassius & quasi
 teres ad inferiorem cõmissuræ pubis ossâ com-
 mittentis sedem visitur, teres quoddam corpus
 validissimè principii ducit, ligamenti naturâ
 prorsus referens, quod ab osse nonnihil sursum
 recedens interno latere aliud contingit corpus,
 similiter à sinistro pubis osse pronatû. Hæc cor-
 pora in eum modum inuicem committuntur,
 ac si vtrarumq; manuum indices internis par-
 tibus mutuò iugeres, vnitosq; fingeres. Vt enim
 interna indicum sedes plana, non autem gibba
 & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc
 corpora quæ inuicem cõnascuntur plana sunt,
 externis autem lateribus & superiori sede re-
 retia inuicem iunctorum digitorum instar, qui
 simul commissi latius quàm profundius cor-
 pus ad penis modum efficiunt. Deinde vt infe-
 rior indicum, ita commissorû sedes modicè de-
 hiscit, planaq; visitur: sic et penis corporum in-
 ferior sedes dehiscit, ac vrinariû vesicae me-
 tum sub se ita porrectum exigit, ac si calami
 quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigi-

res, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem vrinarij meatus vice essent. Mox enim à corporum exortu ipsis vrinarius meatus seu vesicæ cervicæ subtenditur, ac cum illis ad glandis vsq; initium in eum modum porrigitur, vt corporum substantiam nusquã ingrediatur: vt in glandis sede, vbi meatum in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum euata, simulq; commissa seorsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea contextum substantia, instar corviæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum venarumq; surculis quàm tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quedam efformarentur, orbiculatim à neruea illa substantia tâquam in corio comprehensi. Atq; hæc duo penis corpora ad glandem vsq; priuatim singula nerueum retinent involucrium, & fungosam hanc substantiam summa diligentia à nature operum studiose expendendam. Quum autem ad eam vsque penis regionem perrepserit, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutum feruntur, & carnosâ glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatum vrine seminiq; communem nõ subtra-sum duntaxat vt corpora illa exigat, verum eñ

in se complectitur, meatumq; ambit, qui hic re-
 liquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursus
 suo sine extremo ve arctatur, nō secus quam si
 Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde
 intensiorem pruritum in glande (quā affri-
 ctus potissimum occasione adauxit) esse cupi-
 uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu
 laborātes, hac sede plurimum vlceribus infestū
 tur, propter seminis in hac amplitudine asserua-
 ti acrimoniā, vrinarium meatū impense exul-
 cerantem: qui profluentis vrine mordacitate,
 dum vrina redditur, in glande insigniter infe-
 statur, non minus sanē quā rigidō pene eiusdē
 meatus sedes inter anum et testes, vbi perineū
 nobis vocatū habetur, cōsistens, grauitē eo ma-
 lo affectis cruciatur: quod imprimis meatus
 obliquitatis ac reflexus, & deinde declinūs etiā
 sedis ratione accidit. Quum enim meatus hāc
 primum sub penis corporibus sursum reflecti-
 tur, hec q; sedes humillima est, seminis copia ā
 quo meatus exulceratur, non minus hic quā
 in glande consistit, ac proinde magis quā in
 reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus
 meatus quādo vna cum pene tenditur, solutio-
 nem vnitatis vehemētius inibi percipit. Porro
 vene ac arterie ad horū penis corporū radicē
 accedentes, ab illis deriuantur, que humilioris
 illius diuisionis rami sunt, quam vasa os sacrum
 præter

pretergressa tētare, in tertio libro prodidimus:
 & quanquam hec vasa ad penis corpora per-
 tingant, vix tamen sectione assequor, quo itine-
 re in corporum illorum cavitatē inseratur, san-
 guinem illum nigricantē & crassum, quē sin-
 gulis corporū substantia plurimū possidet, dedu-
 ctura. Rami tamen cuti hec corpora induenti,
 etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq;
 intercurrūt. Nerui quoq; huc plures ab infimis
 sacri ossis paribus pertingunt, secundum corpo-
 rum longitudinem diffusi, ac duo tenues in hu-
 millima penis sede exporrigūtur, unus vtrin-
 q; ad meatus vrine seminiq; communis latera.
 Quinetiam & alius subinde conspicuus est, su-
 periori corporum sedi qua hec inuicem com-
 seuntur, expansus. His nervis accedunt mem-
 branea vincula, superiorem corporū sedē, qua
 primum sursum ducuntur pubis ossium com-
 missuræ ad eam vsq; partem neclentia, qua pri-
 mum penis orbiculatim cute obtegitur. Musculi
 quatuor penem adeuntes, in secundo libro de-
 scripti sunt: dum duos meatus vrine, seminisq;
 & singulos singulis corporibus exporrigi recei-
 sumus. Adeo vt nihil de penis fabrica modo di-
 cendum supersit: nisi quis Naturam laudare ve-
 lit, quod nullum adipem inter carneam mem-
 branam & cutem peni obductas interiecerit,
 quo tenuius, & conuolui implicariq; & extēdi

aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaque
 humanū penem refeceris, non vnū concauum
 reperies neruum, aut ligamentum à pubi offe
 enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed
 duo quæ descripsi corpora: quæ nō vacua & san
 guine indiga, vt Galenus boum pene delusus
 malè scribit, existunt, sed fungosa illa & veluti
 carnea, vt Aristoteles rectè innuit, materia, et
 plurimo nigricante sanguine instar farciminū
 implentur. Deinde ad seminis vrineq; meatum
 alij non exporriguntur muscoli, quam duo illi
 quos à recti intestini orbiculari musculo prona
 sci ostendimus. At Arabes adhuc magis admi
 ror, qui tres in pene finxere meatus, vnū quidē
 vrine dicatum, secundum semini, tertium autē
 illi viscido humori, quem ab illo glanduloso cor
 pore parari arbitramur, quod vesica cernici
 initio circumnascitur, quiq; humectum penem
 subinde reddit viro impensius concubitū appe
 tēte, quū inter in his omnibus vnus extrahatur
 meatus. Verum facile existimo hanc sententiā
 primū ab Arabe quopiā fuisse inuictā, qui pe
 nis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Gales
 ni placitis non conuenire animaduertens, tres
 arbitratus sit esse penis meatus, duo quæ dixi
 corpora, & meatum semini vrineq; & dicto
 etiam nuper humori communem. Quādoquidē
 si transversum penem refecas, neq; nigricantem
 qui

Lib. 15. de
 vsu partiū.

Libro 1. de
 Hist. ca. 13.

fr. 20. l. 3. i.

qui inter secandum promanat sanguinem ab-
 stergis, profecto singula corpora singuli meatus
 tibi apparent, quibus tertius accedit qui verè
 meatus est. At expresso obsterisq; sanguine, sun-
 gosa corporum se offert substantia; leui nego-
 tio probans corpora illa meatus non esse. *Ut-
 historia,*
 cumq; tamen sit, hic Patani adolescentis inris su-
 diosus, ac è nobili Symionum apud Foro iulien-
 ses familia natus, mihi familiaris est, qui in
 glandis apice duos obtinet meatus, vnum semi-
 ni, alterum vrine paratum. Verùm quum quæ
 non nisi rarissimè accidunt, hic nequaquam re-
 censenda duxerim, ea que præter naturam se
 habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam
 hermaphrodytorum species, quas aliquot vidi,
 modo non recenseo, generationis non môstruo-
 se mulieris organa nunc persequuturus.

De utero reliquisq; muliebribus gene-
 rationi famulantibus organis.

CAPVT XV.

ANte omnia uterum (ne mox inter initia
 aliorum dissectionis professorum dogma-
 tum turbis obruamur) in fundum & cervicem
 seu collum perinde ac vesticam meritò distin-
 guimus: quandoquidem & si illis ambobus cer-
 vice videlicet & fundo uterus constituitur,
 vnumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen si-
 tu forma, magnitudine, constructione, substan-
 tia

tia, vasorum insertione, & exortibus, implan-
 tationibus, ligamentis, & id genus alijs, in ute-
 ri historia diligenter spectandis, admodum disse-
 runt. Cervix igitur uteri à mulieris pudendo
 rectà sursum sub pubis ossibus, & secundum re-
 cti intestini ductum in peritonæi cavitatem
 tantisper ascendit, donec paulo demissius quàm
 è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus re-
 ctorum abdominis musculorum principia pen-
 dent. inibi enim cervix in fundum uteri, aut
 fundus ipse in cervicem desinit, & rarissimè al-
 tius protèditur, ac proinde humilior fundi pars
 hic habetur: superioris verò ipsius partis, & la-
 terum sedes pro magnitudine ipsius variant.
 Quanto enim maior magisq; distentus est ute-
 rus, tanto elatius ad umbilici regionem proten-
 ditur, atq; ad ilia magis accedit. Adèd ut nul-
 lam peculiarè ipsi sedem circūscribere queam,
 nisi quòd sub peritonæi anteriori parte elatius
 quàm pubis sunt ossa plerumq; conscendat. In
 nullis tamen omnino mulieribus utero non ge-
 rentibus, fundus sacri ossis initium insime lum-
 borum vertebrae coarticulatum superat, neque
 in illis fundus & cervix posteriori parte aliud
 præter rectum intestinum tangūt, vixq; ipsius
 etiam vincunt amplitudinem, neq; elatissima
 fundi pars tam altè atq; recti intestini sedes,
 in coli anfractus ducta prorepat. Anterior ute-
 ri pars

ri pars vesicam habet prentensam, atq; hac vte
 ro non gerentibus vniuersus fundus obtegitur,
 vesica nimiru' altiùs illo procedente. Nunquam
 enim in muliere vterum nõ gerente, hunc tam
 alte atq; vesicam vel prorsus inanità, conscen-
 dere animaduerti, nisi fortassis vterum manu
 apprehesum ipsius producta ceruice sursum tra-
 herem. Prout enim hanc in se laxatam sinis,
 aut vtero sursum tracto protendis, vteri situm
 plurimum variabis. Si tamen adaperto inten-
 dissecandum peritoneo, vteri situm inquisue-
 ris, priusquam illum manu aut demissius, aut
 elatiùs moueas, conspicabere illum humiliùs
 multo quàm elatior vesica consistat pars, collo-
 catum, & neutiquã ad sacri ossis initium per-
 tingere, itaq; positum, & vt mox dicam con-
 nexum, liberumq; , vt sursum ac deorsum leui
 opera agi possit: quod in viuentibus adhuc mu-
 lieribus indicatu est longè facillimum, si modo
 fundi vteri os inspicere conatus fueris. Nam le-
 ui quaq; occasione ad vteri cervicis os, fundi os
 in quibusdam mulieribus, precipue autem et a-
 te prouechioribus decidisse cernitur. subinde
 eum adeò deorsum procidit, vt visum non si-
 giat, ac mox in cervicis ore reponatur. Alijs au-
 tem mulieribus altiùs reconditum prorsus la-
 titat, quòd suis membranìs vterus superius con-
 tineatur, illeq; non laxate hunc minus decum-
 bere

bere sinant; secus quàm in illis quæ sæpius pepe-
 rerunt, quibusq; vteri ligamenta laxiora ena-
 sere. Cuiusmodi verò hæc vteri sint ligamenta,
 dicam postea, nunc reliquum de vteri situ ser-
 monem absoluturus. Anterior itaq; vteri pars,
 vti dicebam, vesica obtegitur: hic tamen humi-
 lina omenti parte in illis interueniente, quibus
 id sursum versus lienem non cõuolutum omni-
 bus intestinis obducitur. Omenti enim moles
 longitudoq; tâta est, vt inter vterum vesicamq;
 facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obe-
 sis dicebat mulieribus) vteri os ne aptè concipi-
 ant, leuiter comprimere possit. Anteriori au-
 tem vteri ceruicis parti, vesicæ quoq; fundum
 illic vbi vteri ceruix fundo ipsius est contermi-
 na, incumbit. per reliquam enim sedem quasi
 ad pudendum vsq;, collum vesicæ (quod breuis-
 simum est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verùm
 quia vteri ceruix vesicæ collum longitudine ac
 latitudine plurimum superat, tota ceruicis vte-
 ri pars, vesica, ipsiusq; collo non operta, eam pe-
 ritonei sedem contingit, quæ internam pulis-
 osiorem regionem succingit. Porro ceruicis fundiq;
 vteri latera, vasa que vterum adeunt, & mem-
 branas illum proximis partibus uelentes spe-
 ctant. Atq; ita, vterus ferè in non prægnantibus
 habet. In vtero autem gerentibus super graci-
 lia intestina sub omëto & peritonei anterio-
 ri parte

ri parte ducitur, ilia quoq; quum partui vicini-
 or est, impensiusq; turget, insigniter opplens.
 Unde etiam humilior fundi pars quae in cer-
 nicem desinit, his etiã altius quàm in non præ-
 gnantibus ascendit, & vteri cervix illis mulie-
 ribus sursum tracta, ac in longitudinẽ ducta,
 pressius quàm ceteris arctatur. Quinetiã vte-
 rus his non ad amussim (vt aliàs) mediã, quod
 ad dextrum & sinistrũ attinet, sedẽ occupat,
 sed quasi apice elatiori in dextrum magis, aut
 sinistrum, quãnis interim modicè, vergit. Quod
 est plerunq; foetuum sexus ratione fiat, non ta-
 men perpetuum est. Nam mulieres dextrã abdo-
 minis partem magis prominulam grauemq;
 habentes, fœminas peperisse cognoui: & etiam
 in sinistro latere facta tensione, masculos ali-
 quando progenitos. Ceterum canini vteri, vt
 & caprini & vaccini, situs, quemadmodum
 etiam conformatio à muliebris vteri situ plu-
 rimum variat. illis namq; animalibus cervix
 vteri ad elatiorem vsq; vesicæ sedem protendit-
 tur, & vniuersum vteri fundum etiã nõ præ-
 gnantibus elatius quàm sacrum os locatur. Mis-
 liebris vteri formam vesicæ plerunq; assimilã-
 mus, & potissimum prægnantium, quibus ad
 amussim propemodum vesicæ respondet: quip-
 pe illis vteri fundus, vt & vesicæ, amplius ad-
 modum magnusq; est: & cervix, si hãc ad fun-
 di con-

di cōtuleris amplitudinem, angusta. In nō pręgnantibus autem cernicis latitudinem fundi latitudo vix superat: & si cernicē vel leuissimo conatu dilatare conaberis, iā eius latitudinem plurimum fundi latitudinem vincere spectabis, quum fundi substantia vtrinq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam in qua vteri ad vesicam est cōparatio. deinde vesica quod ad latitudinem attinet, exactē orbicularis est: vteri autem fundus non pregnantibus anteriori posterioriq; partibus (vt latior crassior ve euadat) comprimitur. Vesica etiam superior pars exacti globi instar paulo minus rotunda est. nam quā vrinarius meatus vrinam ē foetu per vmbilicum deducens ab ipsa pronascitur, velut in acutum assurgit. Vterus autem hīc obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nonilumq; imaginem refert, non aliter quā si superior fundi pars vtrinq; obtusum constitueret angulum: vt & Arabes insinuarunt, quum formam vteri quadratam dixeret. Ab huius enim partis superioris lateribus, vteri fundus sensim, sed modicē interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius cernicis originē fertur: ita tamen, vt totus vterus non multo fiat prolixior quā latior, cernice interim instar oblongi meatus longa & sereti. Fundus vteri omni ex parte praterquam

in lateribus, ubi vasorum membranarumq; sūt
 applatationes, externa superficie leui & equa-
 li & veluti madente linteo absterfa subrubri-
 canteq; constat. Cervicis quoq; exterior super-
 ficies in posteriori parte ab vteri fundo non-
 nihil ultra mediam ipsius longitudinem, &
 anteriori quoq; parte fundo propinquior, leuis
 & humecta, magis tamen quam fundi super-
 ficies candicans conspicitur: per reliquam ve-
 rō externam sedem propter aliarum partium
 adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascun-
 tur modo existit. At interna fundi superficies
 non pregnantibus equalis quoq; ac leuis, vt
 inuitarum vesicarum cavitās apparet. Sed ha-
 rum sinus maioribus profundioribusq; rugis
 oppletur, illius autem pluribus quidem, at mi-
 nus profundis, & visum quodammodo propter
 continuitatem compressionemq; fugientibus,
 non aliter quàm si exactissimè leuis foret. Atta-
 men præter vesicarum cavitatē humanus ute-
 rus, vt virorum scortum, leuem & perquam
 modicè extuberantem suturam seu tenuissimæ
 lineæ instar prominens tuberculum exigit, se-
 cundum vniuersæ superficiei longitudinem &
 anteriorius & posteriorius exporrectū, quasi quod-
 dam sinistra à dextra superficiei interstitium,
 aut notula quedam censenda esset. Superficies
 hæc fundi vteri sinus est semen genitale susci-
 piens,

piens, sætumq; continens, quem non imperitum
 vulgus modo, verum & Anatomicorum sex
 non vni enumerat, sed septenario numero eum
 cõplectentes, septem matricis cellulas recensent:
 ac tres quidẽ in dextra vteri sede masculis sus-
 sciipiendis aptas enumerat, tres vero in sinistra
 fœminis dicatas: septimã autẽ in vteri medio
 statunt, illam hermaphrodytis consecrantes.
 Hæc memini me admodũ puerum prima diale-
 ctices rudimẽta addiscentẽ, in Alberti illius Ma-
 gni indoctissimo, de virorum mulierumq; secre-
 tis libro, ac in quodã Michaele Scoto non minus
 sectionis eiusq; quam profitetur physioznomie
 indocto, quã barbaro legisse: & etiam apud
 Iurecõsultos eiusmodi loculos describi, cum aliis
 sepius, tum maximẽ ab vtriusq; iuris consul-
 tissimo literatissimoq; viro GVLIELMO
 MARTINO STELLA cognato meo, vt
 ceterarum disciplinarum, ita quoq; Naturæ ope-
 rum mire studio didici, quando prolixẽ de fœ-
 tus formatione, ac quo potissimum tẽpore per-
 fectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis
 nostri suffragio partum septimestrẽ perfectum
 esse asserentis, colloqueremur. His accedit præ-
 ter Nicolaum Gentilem, & alios plerosq; eius
 cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera
 rẽ orotĩ illius meritisimus comes, qui alijs
 ipsius de vteri formatione commentis, a placi-

In scholasticorum theologorum (quibus frequen-
 tior de genitalibus & semine quàm me-
 dicis disputatio est, quosq; quum generationis
 organa in scholis ostendimus frequentissimos
 habemus spectatores) declinare veritus, septem
 sinibus vterum distinctum esse adiecit. Quos
 quibusdam imaginatos fuisse, non sat visum
 est, nisi rursus septem illos sinus scrobes ve, seu
 fossulas decem rugosas inflexus obtinere astrue-
 rent, vt scrobiculi septem, rugæ verò septuaginti
 essent. Atq; hinc totidem fœtus simul concipi
 posse pleriq; autumant: parum per Iouem in
 hominum, multo etiam minus in brutorum,
 quæ plures fœtus plerumq; simul vtero gerunt,
 dissectione versati. Vnica enim dumtaxat in
 vteri fundo est cavitatis, latior quidẽ & altior
 quàm profundior, cuiusmodi etiam vteri fundi
 formam esse retulimus. Cavitatis hæc seu sinus,
 in humilima sede iuxta fundi foramen, pro il-
 lius foraminis amplitudine angustior est, de-
 inde secundum vteri formam sorsum dilata-
 tus, in elatiori sua sede velut in duos cessat an-
 gulos, ad elatioris vteri partis latera cõscenden-
 tes, quæ velut duos obtusiores efformare docui-
 mus angulos. Media enim sedes elatioris sinus
 partis nõ tã altè atq; latera ipsius conscendunt,
 vteri substantia deorsum hinc quasi septim aliquod,
 in suam amplitudinem spectante. Hunc sinum

in non pregnantibus talem semper adinueni,
 vt plurimum viscido quodam & subalbo mu-
 co illitum, & leuem quidem, vti dicebam an-
 tea, & inconspicua propemodum sutura, seu
 extuberantiori linea interstinctum. In angulis
 illis aut in superioribus ipsius apicibus rugoso-
 rem, ac omnino illi cavitati similem deprehen-
 di in quam deferentia semen vasa in viris inse-
 runtur. Nullus enim hic in inuolutario seminis
 fluxu, seu albis, vt vocamus, menstruis non la-
 borantibus, manifestus occurrit meatus: quem
 admodum neq; in viro aliquis conspicitur, nisi
 ex vase semen deferente stylum acutiorem se-
 cundum vasis insertionem vi intrudamus, atq;
 secus quam secundum naturam habet meatum
 dilatemus. etiam si vaccis interim leui negotio
 stylus ex vteri amplitudine deferenti semē va-
 si indatur. Quinetiam non pregnantibus in si-
 num hunc nunquam arterias aut venas pro-
 minere obseruavi, eorum capitulorum instar
 extuberantes, ex quibus sanguis è venis ad ani-
 pertinentibus in hemorrhoidum vitio effluxu-
 rus est. Nec sinus quoq; aliquos in non pregnan-
 tis vteri sinu intutus sim, illis similes quos in
 sepiarum & loliginum & loliorum promusci-
 dibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si
 cere medias pisas impressisses, vti caprarum
 & vacarum Galeni ostendunt vteri, quem ad
 modum

modū in Capite quod priuatim acetabulis de-
dicabitur, diffusius ostendam. Ad hæc, venam
aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nul-
lo penitus pacto visui sese offerentem in hoc, vt
neq; in ventriculi aut intestinorum cavitates
terminare, in non pregnantium mulierum ute-
ris conspexi: imò fundi sinus continuo colore in-
ter rubrum ac pallidum medio perfusus specta-
tur. Hæc quidem, interne fundi superficiæ si-
nus ve, cuius tractatio ad vteri formā spectat,
est descriptio. Interna autē cervicis vteri superfi-
cies magna ex parte varia est. quum conuiuet
enim, neq; aliàs distenditur, vnde cunq; rugosa
implicitaq; est, ac in se concidit: si verò admodū
distenditur, exactè leuis & lubrica secundum
vniuersam ipsius longitudinem, præterquam
ad eam partem, qua in pudendum terminatur,
apparere potest. Hic nanq; perpetuò præter la-
teos implexus cuticulares illas carunculas tu-
berculaq; non equaliter omnibus mulieribus
propendula adipiscitur, quæ $\nu\nu\mu\phi\eta$ Graci vo-
cant. Ad hæc, in anteriori cervicis sede paulò su-
pra pudendum, vbi vesicæ collum ipsi inseritur,
nō ad amussim equalis est. Nā vtrinq; ad inser-
tionis latera, tenuis vteri cervicis portiūcula ex-
trecit, in ipsius amplitudinē propendēs, ac illis
mēbraneis processibus forma perquam similis;
quos vrine in vrinarios meatus è vesica, et bilis

ex duodeno in deferentem illam meatum, regressum
 prepedire innuimus. Haud secus quam si
 vteri cervix vrinam admitteret, penduli verò
 processus vrinam aut aliam materiam in vesica
 collum regurgitare prohiberent. Preterea
 vteri cervicis amplitudo toto ipsius ductu non
 angustatur, & eiusdem est amplitudinis quàm
 fundo cõtinuatur (si modo amplior distendit
 aptior inibi non sit) ac quàm in pudendum cessat.
 Verùm in huius amplitudinis finem seu elatio-
 rem sedem, fundi orificium prominere, nusquam
 cervicis latera suo mucrone cõtingens, neque pro-
 pter cervicis contractionem aut distentionem
 mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi se-
 de in hanc cervicis regionem, vteri substantia
 obtusioris in pene glandis modo, cui transversa
 scissura seu foramen inest, quod vteri aut fundi
 ipsius os vocari solitum est: quemadmodum in
 liebre pudendum, cervicis vteri os nuncupamus.
 Verùm ut hoc non distentum alioquin secun-
 dum corporis rectitudinem ducta sectionis mo-
 do commuet, ita quoque illud transversa, et non
 perpetuò equali. Pregnantibus enim rugosa est
 admodum, & perquam angustata, ut specillum
 nisi validius impulsum vix admittat. Que nisi
 pepererunt, ampliorem hanc scissionem, mi-
 nusque contractam rugosam vè possident: non
 pregnantibus autem, medio habent modo. *Quod*
verò

verò quoties fundi orificium distenditur ac de-
 hiscit, ut & cervicis orificium, orbiculare fiat,
 manifestum esse, etiamsi non dicatur, arbitror.
 Aperitur autem in coitu non semper quidem,
 sed quò virile semen appetens, id naturali mo-
 tu sugendo allicit, & quando uterus non con-
 cepturus, virile semen unà cum muliebri semi-
 ne iterum eructat, aut in pollutione, vel affri-
 ctu muliebri duntaxat semen excernit. Nequa-
 quam enim distenta uteri cervice, simul quoq;
 id perpetuò recluditur. haud enim decuisset in-
 satiate mulieris arbitrio, etiam post conceptum
 venereum procaciter nimium desideraturæ, ori-
 ficium illud subijci. Ut interim præterea quanta
 successione speciei noxa, mulieres subinde geni-
 turam præter sententiã non reservarent: quan-
 tà que licentia nullo habito conceptionis metu,
 maritis parentibusq; imponerent si modo fundi
 orificio Natura musculos arbitrarij motus opi-
 fices elargita fuisset, idq; ita ac cervicis uteri
 fundi orificium semper aperiri potuisset. Quàm
 ineptè verò & falso pleriq; fundi orificium pe-
 nem in coitu excipere, illumq; in uteri sinum
 inferi scripserint, præter alia, corporis quoq; re-
 sectio luculentissimè testatur. Porro in partu
 quò toto tempore quo uterum gessit mulier, ad
 amissim contractu oclusumq; fuerit, adeò ape-
 riri, extendi, remittiq; ut sætus hæc prociadat,

scimus quidem, & audientes stupefcimus: at
 Nature miraculum nimis quam feigniter ad-
 miramur, fummi rerum Opificis providentiam
 hymnis parum celebrantes. Ad vteri quoq; for-
 mam ipsius cornua fpectare videntur, que He-
 rophilus in mulieribus opportuniffime iam na-
 fcenribus bouum cornibus afimilauit. Quemad-
 modum enim vitulorum capita vtrinque qua
 pronafcentur cornua, extuberant: ita etiam fu-
 perior vteri pars, quam quarta circuli parti
 comparauimus, vtribiq; veluti in duos obtufos
 definit angulos, qui re vera veteribus Anato-
 micis hominum cadauera fecantibus cornuum
 vice habebantur, vaforumq; semen muliebre
 deferentium insertionem excipiunt. Neque hic
 quenquam Galeni ftudiofum (vti fanè omnes
 qui Medicine nomen dedimus oportet effe ftu-
 diofiffimos) mihi ob pleraq; illius dogmata ob-
 ftrepere velim, atq; alias vteri partes require-
 re, quas cornu accuratius afimilari cupiat. pri-
 usquam fedulo Galeni loca in libris de Partu-
 tium vfu, de Semine, de Vteri refectione, expen-
 derit, atq; vaccinum vterum muliebre, ac de-
 mum Galeni fcripta amobus vteris contulerit:
 vt tandem doceatur, Galenum, ne per fonnium
 quidem muliebrem vterum vnquam infpexiff-
 fe, vt vaccinum duntaxat, & caprinum &
 ouillum. in fuper ipfum in libris de Partium
 aliorum

aliorum Anatomicorum placitis nixum esse, ac
 proinde utrum illic verius (quamvis interim
 obiter) descripsisse. in libro autem de Uteri rese-
 ctione humano capiti equinam cernicem adie-
 cisse, atq; ex vaccino utero & muliebri chime-
 ram texuisse, quæ vaccini uteri descriptionem
 cum aliorum dissectionis professoris scriptis per-
 miscet. Si itaq; quis nature operum studiosior,
 Grecorum imposturas videndi cupidus hæc di-
 ligenter præstiterit, vaccini uteri cornua ad
 eum modum habere spectabit, ac si dextrum si-
 nistrumq; decrepiti arietis cornua radicibus, ac
 internis lateribus linteo simul committeret, ac
 cornuum radices vaccino utero, quæ is ipsius
 cervici continuatur, assimilaret, cornuum verò
 apices uteri apicibus cõferret. Hæc profecto dis-
 fusus explicatiusq; prosequeretur, nisi cuius præ-
 ptum esset macellum adire, vaccinumq; uteri
 situm, formam, magnitudinem, aliq; in par-
 tium fabrica ad amussim contẽplanda, intueri:
 aut si grauius sit parumq; deceat macellum ac-
 cedere, leue omnino est iubere vaccinum ute-
 rum adferri, ut tanti autoris sensa intelligen-
 tur, ac muliebri utero casu oblato, obseruetur,
 quàm concinne Galenus caprinum vaccinumq;
 utrum, non autem humanum depinxerit, ac
 demum expendatur qua ratione tot controuer-
 sia inter præcipuos viros fuerint cõcitata, quod

cuius animalis partē describerent, non expresse-
 rint, ipsiq; arbitrati sunt hominis membra illo-
 rum animalium membris cōuenire, quæ illi po-
 tissimum sectioni accommodare solent. Atq; si
 quis hæc attente examinauerit, facile diiudica-
 bit: quoties oratio alioquin satis proluxa mihi
 interturbanda esset, si perpetuo quando à Gale-
 ni placitis studio & sciens reclino, adijcerē, aut
 etiam rationem semper cur id faciam aderem.
 ipsius loca simul proluxè adscribens. Sint itaque
 muliebris vteri cornua dicti iam antea obtusi
 anguli, caprini verò & vaccini & ouilli ve-
 terum cornua apices illi arietum cornibus in-
 decunq; simillimi: aut non apices solum, sed fun-
 di vteri in illis animalibus tota pars, quam ge-
 minam esse, & si longo interuallo connexa in-
 uicem sit, postea dicam. Quandoquidē Galenus
 alibi etiam totas eas partes cornua uicupauit,
 quum ex quorundam etiam veterum sententiis
 in cornibus fetus complecti docet: quod non ita
 inepte de illis animalibus prolatus est, quemad-
 modum multò adhuc rectius de canibus et sui-
 bus, qui vterum statim à fundi ipsius orificio,
 ita in duas partes diremptum gerunt, ac si in-
 dicem à medio maxime diduceres, illosq; digitoi
 vteri partes esse fingeres, quæ in non pregnan-
 tibus rectà quodāmodo ducuntur, & in apicem
 mucronem uē sensim non secus desinunt, quàm
 si recta,

In lib. de
 Sectione
 vteri.

si recta, non autem obliquata essent cornua: in
 utero autem gerentibus quasi arietis cornuum
 modo, et hæc quoque inflectuntur. Porro ne latius
 expatiatur oratio, eorum animalium uteris ne-
 glectis, nunc muliebris uteri magnitudinem ag-
 grediamur, quam modo antea in situs uteri de-
 scriptione utcumque expressimus, neque fundi quoque
 moles magis quam ventriculi apte describi po-
 test, ut qui pro contenti fetus seminis ve quan-
 titate distendatur, contrahaturque. Præterea idem
 quoque de ceruice censendum est, quæ modo variè
 complexa rugosaque comminet, modo in coitu
 (quamuis non semper æquè promptè) pro penis,
 in partu autem pro factus mole, distenditur. Et
 quemadmodum latitudo ceruici eadem non est,
 ita quoque neque longitudo. nam nobis ute-
 rum inter dissecandum attollentibus, in mirans
 longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non
 minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudi-
 nem vel latitudinem, quam penis describere:
 quanquam & is minus adhuc quæritate quam
 illa differat. Quinetiam uteri ceruix pro mulie-
 ris libidine turgidior, angustiorque & directior
 (preterquam quod alijs natura sit strictior)
 efficitur. ac proinde etiã haud miror omnes quo-
 dam digitorum numero eius longitudinè descri-
 bere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pu-
 dendo ad fundi sinum undecim, illi duodecim,
 istum

istum plures, alium pauciores digitos enumerare, & quod omnium absurdissimum est, parem cum non pregnantibus fundi longitudinem atque cervicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritoneo ligatus pendet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese ducere, ac ad penis summum tanquam animal quoddam, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quanquam interim vetulis, & uis quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarum euulsione fuerunt tractate, fundi os in pudendum quasi dependeat, ac proinde brevissima implexaq; in illis cervix videatur, quam inter secandum sursum tractat, aut alias in viventibus intro protrusam, insigniter producere integrum est. Quod autem puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterum gessere, etiam alijs proditum est Anatomicis: quanquam in his omnibus testium ferè modo ita fundus variet, ut nullam ipsius molem, quemadmodum neq; reflexa etiam, priuatim circumscribere queam. Vigesima septima tamè presentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequenter in non pregnantibus, & præcipue in huius aevi confectione Patavij occurrit. Fundus enim multo minor est, quàm dissectionum rudis sibi facile persuaderet. Quod verò Anatomices professorum

bus, etiam menstrue purgationis occasione, fun-
 di vteri magnitudinis differentia ponatur, legi-
 quidem, quando vterum sanguine turgentem,
 & paulo post menstruum sanguinem repurga-
 turum, grandiore illo esse docent, qui nuper
 vniuersum sanguinem, quem mensis interuallo
 asseruari sensim arbitramur, excreuit. Verum
 hac ex parte nunquam mihi se obtulit vteri dif-
 ferentia, & de sanguinis illius collectione pur-
 gationeq; suo loco ad presentis Capituli sine que-
 dam subiiciam. In vteri etiam substantia, non
 minus quam in describenda ipsius magnitudi-
 ne, dissectionis professores grauiter dissentiunt,
 atq; adhuc multo magis in ipsius tunicarum nu-
 mero, & deinde in venarum arteriarum &
 nervorum vteri ortu & implexu. Mihi (ne illo-
 rum falsis ac imaginatione plerumq; confictis
 dogmatibus enarrandis prolixè heream) non
 pregnantium fundi substantia conspicitur ner-
 uosa, membranaceaue, sed crassa admodum, com-
 pactaq; , neq; nimium dura, & non, ad amu-
 sim, vt cetera que generatim nervosa dicuntur,
 candidans, sed carnem aliquid pre se ferens.
 Quod autè in presentia nervosam substantia,
 non que frequentibus cerebri aut spinalis me-
 dulle nervis intertextitur vocem, sed eam ner-
 vorum materiam, que ligamentis, tendinibus,
 ac illis qui proprie nervi nuncupantur substantia
 (quar

(quanquam non virtuti) respondet, neminem ambigere reor. Hæc vteri substantia, æqualis duritia, continuâq; passim est, nisi forsâ sibi ad fundi foramen paulo durior collectiorq; euadat. In exteriorem huius substantiæ superficiem, venæ obscure, gracilesq; sed admodum frequentes integro adhuc vtero excurrere videntur, quæ inter internam externamq; vteri tunicam porriguntur. Sunt enim due vteri tunice, exterior vna quæ à peritoneo, vt & vesica ipsa ceteraq; quæ illo ambiuntur, insigniter validam ac crassam obtinet. Hæc principium ducit à membranæ vasa vterum accedentia continentibus, vterumq; peritoneo committentibus. A peritoneo enim quæ vasa ipsi conuascuntur, quæ à maxima vasorum distributione supra sacrum os facta, versus curua tendunt, ipsius peritonei partes processus ve enascuntur, illis membranæ substantia formaq; simillimi, quæ mesenterium efformant. Sunt enim hi processus instar duarum tenuium membranarum in ipsarum medio venas & arterias deducentium, & multo adipe oppletarum. Atq; tales membranæ à peritoneo vtrinq; procedunt, quæ toti cervicis & fundi vteri lateribus ad eum modum committuntur, quo caue intestinorum Anatomicis vocatæ parti mesenterium applantari docuimus: & quemadmodum mesenterium intestinis tertiam obdu-

cit tunicam, ita etiam hae peritonei membranae
 utrobique; uterum accedentes, in secundam ipsius
 degenerant tunicam, longe crassiores ea quam
 mesenterium intestinis offert. quod scilicet qua-
 tuor peritonei portiones, utrinque nimirum duae,
 eam efformant, quum intestinorum tertiam tu-
 nicam duae tantum membranae constituunt. ve-
 luti & in canibus & suis accidere videmus,
 quibus ambae uteri partes instar intestini sunt,
 singulaeque suo duntaxat latere ad peritoneum
 in lumborum regione colligantur: quum vnicus
 & simplex muliebris uterus utrobique peritoneo
 connectatur. Porro praesentis tunicae crassities
 ob hoc duntaxat non tanta est, quod tot perito-
 nei partibus constituitur, sed quia haec in con-
 tracto, neque gravidato utero impense collecta com-
 pressaque est, uti & modo de interna dicturus
 sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris
 ac propria est, neque a peritoneo pendet, & que
 prius narrata est uteri substantiam constituit.
 Haec tunica in non pregnantibus utero (quem do-
 nec aliud subinvenire, subaudiri velim) crassities
 omnes reliquorum corporis organorum tunicas,
 ut tres ventriculi & intestinorum simul etiam
 implexas, vincit. Ipsa tamen omni ex parte non
 pariter crassa visitur. Vbi enim fundi efformat
 orificium, crassissima est, & paulo quam alibi
 compactior: deinde etiam in media sede superioris
 fundi

fundi partis crassa quoq; est admodum, & vbi
 in sinus vteri enarratione dicebam, in ipsam
 quasi sinum extuberans. Ceterum qua vterus
 in obtusos angulos desinit, semenq; deferentia
 vasa excipit, haec tunica tenuior, minuiq; secun-
 dibus spissa, quam in reliqua parte occurrit. In
 lateribus autem & anteriori & posteriori se-
 de pariter crassa visitur, adeoq; compacta, vt
 nihil praeter ipsius substantiam citra fibrarum
 quibus abundat distinctionem, vtcunq; eam
 disseces, intueri liceat: facileq; hallucinari illos
 intelligas, qui hanc vteri tunicam geminam
 esse volunt, in dextris quidem vnam, in sin-
 istris vero alteram, quasi vtriusq; manus con-
 caua simul ex opposito iungeres, ac singulas ma-
 nus singulas esse tunicas fingeres. Adeo enim
 Galeni locus in libro de Vteri sectione vultus,
 vt in dissectione peritiores, eum legentes, vte-
 riq; dein constructionem inquirentes, suoq; sen-
 su derogantes, illum geminum, & si non sit, de-
 scripserint. quod profecto non accidisset, si vac-
 cinum caprinum ve vterum dimississent, quem
 inibi, non vero muliebrem, Galenus describit.
 Si enim exquisite vaccinum aggrediari, &
 partem ipsius qua ab vteri ceruice ad eam usq;
 sedem habetur, qua is primum in arietis cor-
 nua duci conspicitur, tunica liberaueris, qua a
 peritoneoeducta toti huic vteri parti commu-
 nis,

nis simplexq; existit, mox interna vteri tunica
 in cōspectu erit, non vnica quidē, vti exterior,
 sed gemina, vtriusq; scilicet vteri partis vna pe-
 culiari. quippe tunica exteriori ablata, vacci-
 ni vteri pars, que prius vnica cernitur, ita ge-
 mina est, ac si indicē cum medio simul iunctum
 conspiceres: aut vt de cornibus arietis dicebam,
 duorū cornū radices internis lateribus inuicē
 committeres. Neq; solum id Galeni nomine in
 vaccino vtero expēdendū venit, verū etiam
 externam vtrorumq; fundi vteri partium cō-
 munem tunicam ab interna, que singulis vteri
 partibus peculiari est, adimens accuratē, obser-
 uabis non oscitanter spectandum venarum ar-
 teriarumq; implexum, inter internam exter-
 namq; tunicas consistentem: sed adeo internae
 connexum, vt eius connexus gratia internam
 vteri tunicā Galenus venosam (vti sanē est)
 appellandā duxerit. Verū interim muliebris
 vterus substantia adeo cōpacta constat, vt vix
 venae capillorum modo tenues appareant, neq;
 interna tunica non pregnantibus venis conspi-
 cius intertexta cernitur. At de vteri venis &
 arterijs paulo post agetur, & nunc interne tu-
 nicae que in muliebris vteri fundo simplex, vti
 diximus, est, fibre explicandae veniunt. Triplici
 namq; fibrarum genere intertextitur, ac rectas
 quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas.

Libro de
 Vteri fe-
 ctione.

Extimis habet orbiculares, transuersas re,
 etorum copiam utcumq; vincentes. At medias,
 que oblique sunt, possidet plurimas, easdemq;
 robustissimas. Atq; hee omnes in his que vtero
 aliquaduu gesserunt, non secus quam in vesica
 flatibus turgida ternuntur, in hisq; omnia iam
 emittatur. Vene etenim ac arterie vteru adu-
 tes magne admodu & conspicue sunt. ac inte-
 rior vteri tunica tato tenuior rariorq; & ma-
 gis neruea visitur, quanto magis vterus ipse in
 magnitudine promouit. Neq; amplius exanguis
 aut nullis confita venis apparet, verum magne
 frequentesq; vene ea intertextunt, ad internam
 ipsius superficiem vsque ad secundas videlicet,
 admodum dilucide procedetes: ac deniq; (vt se-
 mel dicam) in vtero gerentibus omnia a no pre-
 gnantibus plus minus emutantur. Cervicis por-
 ro vteri substantie aliquid commune cum vi-
 rili pene Natura elargitur, eam dico qua duo
 penis corpora & glandem precipue formari
 diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro
 inter neruum carnemq; substantia medio con-
 formantur, quam alia fungosa spongiofaq; op-
 pletam esse diximus substantia, sic quoque &
 cervix vteri carnea nerueaq; constituitur tu-
 nica, eiusmodi etiam substantie fungosa non-
 nihil possidente. Atq; huius substantie benefi-
 cio vteri cervix penis modo muliere venere

appet

appetente extuberat, pudendiq; ipsius colliculi
 (quas & alas alij vocant) ac cuticulares illius
 caruncule extra prominent, cervicisq; amplitu-
 do penem amplexura, arctatur, & quod ad re-
 ctam virilis seminis eiaculationem sat est, diri-
 gitur. Atq; hoc parum ceteri animadvertunt
 Anatomici, cervicem vteri multis & orbicula-
 ribus musculis intertextam, non aliter ac vesti-
 ca sit cervix, fingentes. Quod & si in plerisque
 mulieribus concubitus delectationem fortassis
 auget, & ille constringentium arctantiumq;
 medicaminum vim nostris officinis relinque-
 rent, nimis tamen voluntariam vim Natura
 genitalibus indidisset; & nescio quo pacto pe-
 nem plus satis vteri cervicis arbitrio subiecisset.
 At non præterierunt Anatomici, cervicem
 in puellari etate delicatorem mollioremq; esse:
 contra in proeclioribus, & ijs quæ frequen-
 tius pepererunt, callosorem temporis successu
 reddi, ut etiam cartilagini asperaq; arterie il-
 lam in vetulis subinde assimilent. crebro enim
 congregantium attritu, partiumq; exeuntium
 collisione cervix occalescit; & frequenti astrin-
 gentium lotionè assiduq; mensium fluxu, haud
 secus indurescunt, quàm ob cõtinuum acremq;
 humorem desluentem vlcera ad fistulas per-
 mutari consueverunt. Vene & arterie cervicis
 inserte non pregnantibus manifestiores mihi

semper rife sunt, quàm fundi. at diuersum vtero gerentibus accidere certum est. Vteri autem venarum arteriarumq; seriem vnà cum seminalium vasorum constructione iam opportunè subiiciam, vt deinde vteri connexu quoq; sermoni addito, vniuersa ipsius fabrica absoluitur. Mulierù testes vteri accumbunt lateribus, non pregnantibus quidè paulo elatiùs quàm fundi superior pars consistit, vtero autè gerentibus eadem certè sedem occupant. at quo magis vterus extenditur, eo inferius quàm ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere appetunt. Inmittuntur autem peritoneo ea parte, quæ ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quàm seminalium vasorum beneficio peritoneo connexi. Hi virorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quàm spissiores effici deberent, anteriorius posterioribusq; depressi. Externa superficies inequalis, ac haud secus quàm multæ eademq; exiguæ vnà colligarentur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta videtur. Substantia quippe non constant, vt virorù testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & equaliter verùm duriori, mesenterijq; ac inferioris omentum membranae glandoso corpori nõ absimili, & præter exiguos venarum ac arteriarum in ipsa

consistentes plexus, sinuosa cauaq;. Habēt enim
 mulierū testes intus præter vasa sinus quosdam
 tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non le-
 so teste, sed vi compresso, ac instata vesica mo-
 do crepante, in miram altitudinem inter disse-
 candum non secus quàm ex scaturigine qua-
 piam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla
 peculiaris est forma. inæqualis enim, vt exte-
 rior ipsorū testium superficies sunt, & non vnus,
 sed plures, neq; illi semper ydem visuntur. Hæc
 testium substantia mēbraneo inuolucro vndiquaq;
 circumdatur, quod ipsi validissimè adnascitur.
 Atq; hoc quidem durum est: sed tenue & longè
 illi inuolucro quod virorum testes proximè am-
 bit, duritia & crassitie cedens: neq; adeò prom-
 ptè à testium substantia inter dissecandum se-
 parabile, & sui testis substantie magis partici-
 pans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem
 quem viris vsum præstat. seminarijs enim vasibus
 excipiendis aptum est, testiumq; continet sub-
 stantiam. Præter hanc tunicam mulierum te-
 stes nullum exigunt inuolucrum, nisi quòd in am-
 bitu peritonei membranei processus seminaria
 vasa continent, & vespertilionum alis lon-
 gè smillimi, testium mediam duntaxat par-
 tem integunt, non autem vt exterior virilis te-
 stium tunica, prorsus induunt. Seminaria vasa
 mulieribus similiter ac viris duæ sunt arteriæ,

Et totidem venæ, parem omnino cum virorū
 vasū ortū sortite, at progressū distributionisq;
 serie differentes. Dextra enim vena ac arteria,
 quemadmodum & alterius lateris vasa, à pri-
 mo ipsarū ortu dextrorsum peritoneo, vt in
 viris, firmate, ad sui lateris testem descendūt,
 ac cum primum arteria venæ cōmittitur, am-
 ba inuicem, vt virorum postquam aliquosq; è
 magna peritonæi amplitudine exciderunt, im-
 plicari inuoluiq; incipiunt: non quidē vniuer-
 sum ipsorum corpus in implicationem absumē-
 tes, verū mediā sui partem vena ac arteria
 in superiorem sui lateris fundi partem derivat,
 multiplici sobole in vteri fundum excurrentē.
 Quod vero ex implicationis initio reliquū est,
 paulatim magis magisq;, vt in viris, inuolui-
 tur, varicosumq; illud corpus efformatur, sua
 basi elatiori testis parti adnatum, & similiter
 atq; in viris ramos in testis substantiā, & il-
 lum ambiens inuolucrum diffundens. Deinde
 vas semen deferens secundū testis corpus, vt in
 viris habet: quauquā magis testi orbiculatum,
 quā in posteriori solum sede aduoluitur. Ab
 interna enim sede basis varicosi corporis ino-
 piens, externo testis lateri, & deinde inferius
 ipsius parti & nonnihil interno quoque lateri
 adnascitur, haudquaquam tot inuolutionibus
 quā testis adnascitur, ac virile vas donatum.

Porro à teste non nihil sursum ascendens, & testi non amplius adnatum, reuolutiones eas instar vermis equaliter procedentes amittit, ac teres pl. unumq; instar nerui in uterum erabundo ductu fertur, in mediam cornu dextri sedem insertum. His organis per me quidem licebit quævis nomina imponere: ego autem quoniam virorum organis forma substantiaq; correspondent, eadem nomina illis, quæ bis indere inter ostendendum soleo, cum Aristotele, nunc semen hæc quoq; organa, ut in viris, nunquam verò duntaxat ad voluptatem quandam præparent humorem, non admodum contendens. Porro hæc vasa pinguibus, quæ inter dissecandum omnia obliterare solent, membranæ à peritoneo natis suffulta tuto porriguntur. Ceterum præter nuper commemoratas uteri venas & arterias quæ à seminalibus vasis principium duxerant, aliæ multo insigniores à caua & arteria magna post illarum supra sacri ossis initium diuisionem accedunt. Postquam enim ea vasa primum in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unum quidem qui maior est, ac per inguina cruris accedit, alterum verò humiliorem minoremq; cuius finis per pubis ossis foramen elabitur, uteri rene ac arterie oriuntur, à min-

ribus humilioribusq; secūda illius diuisionis ra-
 mis pronata. Rami itaq; in dextro consistentes
 (vt qui in sinistro sunt quoq;) insignem porri-
 gunt propaginem: vena quidem venam, arte-
 ria autem arteriam: quæ simul accumbentes,
 dextrum vteri latus propter fundi orificium
 accedunt, vbi in multas scisse soboles, quasdam
 sursum in humiliore fundi sedem exporrigunt,
 quasdam per vteri ceruicem deorsum digerūt,
 nonnullas etiam vesica imparientes. Quæ vte-
 ri fundum accedunt, non prægnantibus quodā-
 modo graciliores & pauciores apparent, quam
 quæ ceruici & potissimum iuxta fundi os im-
 plicātur. Neq; vt quispiam arbitraretur ab his
 vterum accedentibus vasis, venæ & arteria
 originem ducunt, quæ secundum rectos abdomi-
 nis musculos sursum feruntur, illisq; vasis quæ
 ad pectoris ossis posteriorem exporriguntur se-
 dem, cōmunes sunt. nam hæc ortum sumunt à
 præcipuis vasis per inguina in cruribus deductis,
 quibus etiam surculi pronascuntur, muliebri
 pudendum colliculosq; ipsius accedentes. Vna
 cum presentibus vteri venis ac arteriis ab ossi-
 sacri neruorum paribus vtrinque etiam nerui
 deducuntur, tenuibus surculis potissimum in
 vteri ceruicem, & circa humiliorem fundi se-
 dem excurrentes, ramosq; etiam vesica prome-
 tes. Ad elatiore porro fundi regionem subinde
 net

neruuli perquam graciles diffunduntur, à sexti
 neruorum cerebri paris ramis deducti, qui co-
 starum radicibus exporriguntur. Verum vt hi
 neruuli pretenues albicantesq; sunt, & pingui-
 bus membranis suffulciuntur, ita quoque inter
 dissecandum difficulter occurrunt. Atque ideo
 nunc propemodum manifestum esse arbitror,
 quas partes vterus tangat solum, ac quibus al-
 ligetur & adnascatur. Anterior enim poste-
 riorq; & superior fundi vteri regiones nullis
 quas contingunt partibus adnascuntur, latera
 verò connascuntur, membranarum vasa vtero de-
 ducentibus, & vteru peritoneo valide colligā-
 tibus, exterioremq; vteri tunicam producenti-
 bus, ac demum carnis illis fibris intertextis,
 que duos efformat musculos, quorum beneficio
 vterus volutario motu nonnihil sursum, dum
 mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, alli-
 citur, quiq; adeò oblique prorepunt, & quā vte-
 rum accedunt, adeò crassescunt, vt perperam
 vteri cornua illos musculos esse aliquando ar-
 bitratus fuerim, quod scilicet obtusos muliebris
 vteri angulos cornuum imagini non accedere
 videbam: neq; arbitrabar mihi vaccam aut ca-
 pram, vt Galeni Anatomicorum primarij sen-
 sa intelligerem, secandam. Cervix porro vteri
 ex lateribus membranarum quoque & vasibus ipsi
 exporrectis adnascitur, & illorum interuentu

peritoneo (sed quemadmodum & vterus, la-
 xæ) connectitur. Posteriori parte per mediam
 longitudinem, qua fundo propinquior est, recto
 intestino ita innititur, vt accumbentes inuicē
 intestinorum gyros mutuo allocari cernimus.
 Verum ad cernicis in pudenda finem, illa podi-
 ci firmissimè cōnascitur, perinde ac si recto in-
 testino & ipsi cōmunis esset tunica, quemadmo-
 dum stomacho & asperæ arteriæ cōmunem tu-
 nicam esse non dubitamus. Rursus cernix ante-
 riori sede elatius quidem ad fundi orificiū inui-
 tentem duntaxat habet vesicam, sed paulo in-
 ferius fibris quibuslā humillimam vesicæ par-
 tem & ipsius cernicem adnatam possidet. Vbi
 autem hæc illi inferitur, velut commune vri-
 usq; corpus & tunica efficitur. Ceterū in fin-
 quæ cernix in pudendum desinit, cōmune vri-
 usq;, cernicis scilicet & cutis, vt in labris &
 podice, corpus constituitur. Hæc cutis præter-
 quam quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, que-
 admodum & in mento, substernitur pinguedo,
 in vetulis (etiam si illis cernix occalluerit) vna
 cum mamillis staccescens, neq; ita belle puden-
 di colliculos alas ve vt in iunioribus sustinet.
 At quum hæc citra mortuorum sectionem con-
 spicua sint, enarratione ne antiquam indigent
 quemadmodum neque illi primi in pudenda
 implexus, & vtrinque vna prominens cuticu-
 la

laris caruncula, longa quidem, sed tenuis, & ex longa basi in mucronem desinens. Has vulvæ Græcis vocari inuimus, quæ earum præcisionem plusquam quis arbitraretur cruentam, & cicatricem perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipientem, docuerunt: quod hæc coriacea quodammodo caruncula in nonnullis mulieribus ad tantam molem augeantur, ut pudorem deformitatemque inducant, & multis nationibus quoque insignis impudicitie argumentum sint: imò à vestimentis iugiter attrite, ad libidinem irritant, & Veneris ardorem suscitant. Vnde etiam Aegyptijs præcipue visum est, ut anteaquam caruncula illa extuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximè virgines nupturæ sunt. Porro quis harum præcipuus usus sit, suo ordine iâ audies. Vterus concipiendo semini idoneus, & sætū tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quam sanguine nutriri posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad cœcubitum seminisque susceptione, & adhuc ad cœcepti sætus augmentum, perfectique partum, nulla aptior excoitari posset. Hæc siquidem longè à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi præpediunt, atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & ver-

sus

sus crura exitus facilis est. Forma autem vteri
 fundo conuenit rotundæ proxima, quo redda-
 tur capacior, iniurijsq; minus sit obnoxius. De-
 in fundus vnicus simplexq; est, quod vnicum
 fœtum amplecti debeat: attamē latior visitur
 quàm spissior, quod interdum & gemellos con-
 cipiat. Non enim geminus cernitur, & intesti-
 ni instar oblongus, qualis cani & sui, & illis
 deniq; animalibus obtigit, quæ plures simul fœ-
 tus semper propemodum enituntur. Paruus au-
 tem, ac magis quàm facile crederetur contra-
 ctus in non pregnantibus videtur, vt quàm
 minimum alia tunc comprimeret organa, &
 suum ipsius adedò angustum redderet, vt quàm
 proximè vniuersam geniturã amplecti queat,
 eam nulla ex parte à se intactam relinquent.
 Ac proinde commoda quoq; ipsius functioni cõ-
 stat substantia, quæ affatim scilicet cõtrahi col-
 ligiq; quum nihil cõplectitur possit, & rursus
 secundum contenti augmentum sensim in mi-
 ram amplitudinē distendi. Atq; hæc nõ imbecil-
 lis distendi ve citra diuulsionem inepta visi-
 tur, at valida & iniurijs ferendis pertinax, s-
 briq; non infirmis, neq; ijs vt fors fert inter-
 texta. Verim reclas habet intimas, quod ante
 omnia semen allicere debeat: & easdē possidet
 paucas, quod ocyus semen illi ex tēperamento
 ad iustitiã placens, ac fluidum aptoq; membro

porrectum, in illum labatur. Obliquas autem plurimas, easlemq; rectis ordine succedentes possidet, quod conceptum diutissime retinendū sit. Transuersus vero extimas nanciscitur, quod illas vterus tum primum maxime requirit, quando factum diu satis amplexum in lucem est editurus. Quod vnica eademq; crassa contentus fuerit peculiari tunica, neq; duas cum uentriculo, carnosam videlicet vnā, & nervosam alteram obtinuerit, hinc factum nemo addubitat, quod continere tantum vterus amplectiq; debeat, non autē ventriculi modo præter hæc aliud quippiam à proprio nutrimento concoquere & elaborare. Peritonæum illi validam exporrigit tunicam, propria ipsius tunice involucrem, & tutissimum propugnaculum futuram. Hæc externa superficie lenis aqueoq; humore oblita est, aliarum partium modo quæ inuicem tangere quidem, non autem connasci satius fuit. Si enim vteri fundus non pregnantibus incumbenti illi vesicæ, & quod illi subiacet recto intestino connasceret, neq; laxis illis, sed duris vinculis quibus accumbit partibus alligaretur, quis insicias ibit, vterum commodè tunc vnā cū factu non posse distēdi, aut etiam in congressu aut partu deorsum velut animal quoddam reperere? Rursus si vtero gerentibus, is omnibus quas tunc contingit partibus con-
 natus

natus hereret, quò nam pacto obsecro semè de-
 mo amplexurus in se concideret, debitamq; an-
 gustiã efformaret? & quum minimè opus est,
 intestinorum functioni non semper obesset. Ori-
 ficium fundi tale est, quod semper comminet, nisi
 quum naturali instinctu semen admittere, aut
 fœtui, aut mensibus iter præbere debet. meriti-
 enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dice-
 bam, ipsius apertio oclusioq; haudquaquã pen-
 det. Quod verò crassiori & densiori, ac idcirco
 glandis modo in cervicis amplitudinem protu-
 berante substantia, quàm reliquum fundi cor-
 pus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc ma-
 ximè factum, ut in partu satis distendatur,
 neq; in mira illa amplitudine lacerari dimelli-
 ve periclitaretur. Atq; insigni providentia in
 uteri cervicis substantia efformanda Naturam
 utri, quis ignorat? qui eam ut dirigi distendiq;
 ad seminis susceptionem facile posset, & rursus
 ne uterus refrigeraretur, locusq; seu amplitu-
 do frustra inanis servaretur, colligi & com-
 lutim occludi queat, extractam conspici? Dein
 de cervicem substantia ad veneris prurium
 apta constare diximus. Ut verò ipsis convolu-
 tio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur,
 plurimum auxilij præstat, ita quoq; commin-
 tes pudendi colles, & ille cuticulares carunculae,
 cervicis opplètes initium, eidem usui accommoda-
 cense

consentur. Vasorū seminalium in mulieribus or-
 tus & ductus, ipsaq; testū substantia & con-
 formatio, mulieres semen habere mihi utcumq;
 persuadent: verū id humidius frigidiusq; vi-
 rili semine esse, indubitatum est. quod testes ipsi
 & minores sunt, & mediā duntaxat arteriæ
 venæq; seminalium portionem asciscant: dein
 quod præter sectionē, quæ semen muliebrem osten-
 dit, mulierem frigidiorē esse constat. Neq; etiam
 frequens scortorū cōcubitus argumento est, mu-
 lieri plus seminis, aut illius humoris quem li-
 bidinis nomine Aristoteles mulieri datum scri-
 bit, quā viro adesse, quum id non ex concubi-
 tus, sed ex seminis humoris ve illius eiectionis
 frequentia & copia (quibus illa à viris longè
 vincuntur) metiendum sit. Porro muliebrium
 vasorum & testium functionem ac usum, ea
 quæ de viri seminarijs organis prodidimus, sa-
 tis commōstrant. Sic quoq; ut uterus, & potis-
 simū ipsius cervix exacto sensu donarentur,
 nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc
 obtinent sensus liquido attestatur. Cæterum ve-
 nis quas in fundum uteri & cervicem pertine-
 re diximus, uterum, & quando concepit mu-
 lier q; quæ fundo peculiare sunt, fœtum quoq;
 enutrire, arterias verò communi, quod ille reli-
 quo præstant corpori officio fungi certum est,
 ipsaq; sectio in utero gerentibus, id non minus
 incun

iucundissimè quam luculentissimè attestatur.
 Et mulierum menstruas purgationes ex vteru
 quoq; petentibus venis euacuari indubitatum
 est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum
 venas, fundi scilicet, an cervicis ille sanguis
 profluat, fortassis si diligens Naturæ operum
 fueris admirator, neq; in alicuius iuraueris ver-
 ba magistri, & tu quoq; non mecum modo,
 verum etiam cum eruditissimis viris IO A-
 CHIMO ROELANTS primario apud
 Mechlinienses medico, nostræq; Brabantia sin-
 gulari ornamento, ac VITO TRITONIO
 ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo co-
 mite, qui hac de re non semel mecum tum pro-
 pter alias occasiones, tum maxime propter Hip-
 pocratis Aphorismum sexagesimum libri quin-
 ti, & Galeni in eundem commentarium literis
 egerunt, ambigas. Non sanè quod quis mēstruus
 sit sanguis, & que ipsius natura, & quantus,
 & qua ratione in muliere abundet, & qui sa-
 tum nutriat, quamq; falsa de ipsius prauitate
 & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisq;
 Albertus ille scripserint, nos lateat. Neq; (etsi
 quibusdam secus visum sit) dubitamus, pari-
 ter sanguinem illum in fundi sinum toto men-
 sis intervallo sensim minimè coaceruari, ac mē-
 sis periodo turgente iam vtero promanare. Hoc
 enim si accideret, sanguis mēstruus neutiquam
 tenuis

tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset quæ
 naribus guttatim distillat: a quo menstruus
 neque manandi forma, neq; alijs omnibus dif-
 fert, nisi fortassis plerumq; tenuior & aquosior,
 alia re eiusmodi qualitate præditus occurrat.
 Qui si in utero seruetur, quis ignorare posset,
 illum concretum & frustulatum educendum?
 ut taceam fundi orificiū tum nisi purgatis men-
 sibus nō posse in cōgressu recludi. alioquin quan-
 do mulier iniretur, ac fundi ore semen accipe-
 ret, aut id os semen emitteret, etiam sanguinis
 menstruo via pateret, isq; proflueret. Quin &
 magnam huius rei coniecturam dant mulie-
 res quedam, nuper à partu neq; fluidum neq; te-
 nuem sanguinem emittentes, verū magna
 concreti sanguinis cum seroso quopiam humore
 frustra, perinde ac si sanguinē in vene sectio-
 ne extractum, atq; in vitrum aliquot horis col-
 lectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc
 in terram abijceres. Eius namq; formæ illis mu-
 lieribus sanguinem profluere aliquando conspe-
 xi, haud aliter quàm si aperte adhuc in uteri
 fundum pertinentes venæ, quæ secundinis inma-
 scebantur, in uteri sinum sanguinē effunderent:
 & is ita concretus, non autem stillatim, ut
 alias solet, ex pudendo manaret. adeò ut facile
 in fundi cavitatē sanis mulieribus sanguinem
 menstruum nequaquā sensim asseruari, certò
 G posimus

possimus colligere, & arbitrari vt in fetuum
 dissectione intuemur, venas ad fundum cerui-
 cemq; pertinentes, quâ suis suffulcuntur mem-
 branis, sanguinem huic paulatim acernare, ac
 turgêtes illu singulis mensibus apertis ipsarum
 osculis emittere. Quod ex mulierû quidê sectio-
 ne mihi visum esse affirmare nequeo: verum
 quod in quodâ hemorrhoidum vitio laborante
 non illubenter expêdi, id mihi certissimo in ve-
 nis illum sanguinê, nō autem in fundi amplitu-
 dinê asseruari argumento est. Hic namq; ordina-
 tis vicibus, vt mulieres suis mensibus, ex venis
 in sedê pertinētibus, sanguinis crassioris fluxa
 vexari consueuerat: & quum ex nigro arqua-
 to iecorisq; mira duritie perisset, num porta ra-
 mi, an caue hunc sanguinê euacuarent indagat-
 turus, illum dissecui, atq; vena porta ramu sub
 coli intestini sine, & tota recti longitudine
 in mesenterio ductu pollicis ferè crassitie equa-
 re, & sanguine illo crassiori lutofoq; turgere
 animaduerti, caue vena ramis huic pertinenti-
 bus nihil prorsus immutatis, adeo vt perquam
 stupidus censeret, si posthac ambigerê, nū ex por-
 ta ramis, an caue, melancholicus sanguis ex se-
 de frequentius promanaret: & non certissimè
 mihi persuaderem, venas has nimiu oppletas,
 quū iam sensim sanguinê illū admiserint, aper-
 tis ipsarū oris eructare. Atq; ita in mulieribus
 fieri

feri arbitror. an tamē ex fundi venis, an verò
 ex cervicis semper, aut modo ex his, modo ex il
 lis menses defluat, ignorare me, neq; quicquam
 certi quod mihi omni ex parte sanū esse vide
 tur, posse affirmare fateor. Haecenus enim nō
 dum mulierem non pręgnātem, quę venarum
 crassitie ab alijs differret inueni, quāquam ta
 men diuerso modo affectas plerasq; viderim.
 Lutetie enim in publica sectione præstati forma
 & floridę etatis meretricem suspendio neca
 tam primū secui. Patauū quoq; altera obti
 git, quę sibi laqueo mortem intulerat. Deinde
 monachi cuiusdā dino Antonio hęc sacri elegās
 scortū repente velut ex uteri stragulatū, aut at
 tonito morbo, mortuum, Patauū studiosi ex mo
 numento ereptū ad publicā sectionē attulere,
 mira industria cadauer vniuersa cute liberan
 tes, ne à monacho dignosceretur, qui id ē moni
 mento ereptū cum scorti parvibus apud vrbis
 præfectū cōquerebatur. Pręter hoc superiori an
 no mulierculā vtiq; senē, et fame (vti cōiicio)
 in ea annonę penuria enecatā, pari ratiōe sub
 ductā in scholis adepti sumus. Quę autē postre
 mō nobis obtigit, & quę in vigesimaquarta et
 vigesima septima figuris exprimēdis vti sumus,
 suspēdy metu se gravidā falsō sinxerat. Verūm
 Prętoris iussu ab obstetricibus (quę illam mini
 mē gravidā affirmabāt) interrogata, nūquā

quantum à menstruis purgationibus abesset, utcumq; id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare voluit. Verum huic & quas non pregnantibus vidi, omnibus venæ pari se habebat modo: neq; vel imaginari licebat, quoniam pacto in vteri fundum sanguinem per crassam collectamq; adeo vteri substantiam ducere possint, precipue quum in his venæ capillorum modo essent tenues, visumq; quodammodo effugerent. Quæ autem ad cervicem & infimam vteri fundi sedem tendebant, apparuere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari posse videbantur. Haud secus quàm si sectio ex venis cervicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

De vteri acetabulis. CAP. XVI.

Veterum dissectionis professorum de vteri acetabulis dissensio ad nos quoq; manavit. Grauiter etenim in scholis contenditur, quidnam vteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitari, donec in oue, qua non ita diu vtero gesserat, quid verè vteri acetabula sint, inspexissim. Hæc enim altero ipsius vteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inaequalemq; ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus serant, ac si medianæ pisce partem singulis sinibus quis non secus impressisset, quàm si in ceram eiusmodi sinus pressa qua

sa quapiam moliretur. Quando itaq; sinus il-
 los intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de
 Vteri resectione non immemor essem, quo ace-
 tabula sinui foliorum herbae assimilata, quam
 Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma
 νετρωσδῶνα, & à cymbali imagine λυμβά-
 λυτῖδα & λυμβάλοι vocant: nos autem ace-
 tabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum
 nuncupamus, promptè collegi, hos vteri sinus
 νετρωσδῶνας Græcis, nobis autem acetabula
 primum fuisse ad eum modum nuncupata,
 quo altius incisæ ossium sinibus acetabuli no-
 men accommodamus. Si enim coxendicis acet-
 abulum intuitus fueris, illudq; ad hos vteri si-
 nus contuleris, nullas reperies corporis partes
 equè ex merito ab imagine nomen obtinuisse,
 atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo
 iam paulo antè femur resectum sit, & hos vte-
 ri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si me-
 dius globus ipsi impressus esset, cauus cernitur,
 sic etiam & hi vteri sinus insinuantur: dein-
 de vt coxendicis acetabuli supercilia extra re-
 liquam ossis superficiem prominent, ita etiam
 in vteri amplitudinem suorum sinuum super-
 cilia procerius quàm reliqua vteri superficies
 in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, vt co-
 xendicis ossis acetabulum mucoso humore op-
 letur, ita sanè & vteri sinus mucoso sanguine

mihi conspiciebatur infarti: a quo iã in nõ ual-
 lis sinibus teres & insigniter mucosum vascu-
 lum videbatur pronatum, ad eum prorsus mo-
 dum quo teres ligamentum ex coxendicis ace-
 tabulo in femoris caput inseritur. Quum itaq;
 hos ouilli uteri sinus inspexissem, unde uteri
 acetabulorum nomen primum sit institutum,
 nequaquam hesi. Ut autem quo nam pacto illa
 procrearentur cognoscere, non pregnantis ouis
 uterum mox aperui, & uteri amplitudinem
 multo aliter quã muliebris uteri asperam
 inequalemq; adinueni. Per vniuersam enim su-
 perficiem subflaua uisabantur tubercula, &
 semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas pilas
 uteri muliebris amplitudini passim quis ag-
 glutinasset. Atq; hic primum discere cœpi, quid
 Anatomices professores uellent, qui acetabulis
 uteri extumescensibus in ano venarum capiti-
 bus cõparant, ex quibus iam paulo post sanguis
 melancholicus est profluxurus. Si enim nõ pra-
 gnantẽ uaccã uterũ secueris, illo quauis ratio-
 ne aperto, nihil eiusmodi prominẽtib; capita-
 lis erit manifestius: nihilq; addubitabis, illa acet-
 abulorũ loco plerisq; Anatomicis habita fuis-
 se. nõ fortassis quod illa ueris acetabulis asse-
 larẽt, ueraq; acetabula uteri esse arbitrarẽtur,
 sed qd̃ ex uteri sectiõẽ didicissent, uenas ac arte-
 rias inter internã externãq; uteri tunicas admi-
 dũ multiplici et implexa prorsus serie in uaccã

distributas suis finibus in hæc capitula per uni-
 versam vteri amplitudinem extuberantia per-
 tinere, ac demum cõcepto iam semine illa ape-
 riri, semenq; amplecti, & vasa quædam educe-
 re, quæ à venis et arterijs in capitula pertinen-
 tibus pronata, ad seminis vsq; superficiem inse-
 rentur, illiq; implicita secundinã seu tunicam
 fœtus extimam efficerent. Præterea vbi sedulo
 in non prægnanti vacca hæc tubercula expen-
 deris, & rursus in illa quæ nuper concepit, si-
 nus illos quos tubercula sese aperientia effor-
 mant didiceris, ac pariter observaveris in vacca
 quæ paulo diutius concepit, qui sinus illi obli-
 terentur, & distento iam vtero prorsus visum
 fugiant, ac vasa tantum appareant: ex sinuum
 loco ab vteri tunica ad secundinam porrecta,
 etiam facile ratiocinaberis, quid medici iudica-
 nerint, qui acetabula vocavere neq; sinus illos,
 neq; tubera, verum vasa ex vtero in secundi-
 nam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum
 alias, tum maximè in quinto Aphorismorum
 libro, acetabuli nomine intellexisse videtur, ap-
 pellatione hinc fortassis sumens, quod hæc vasa
 ab illis vteri sinibus, quæ primum acetabula
 vocari inuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet,
 vnde tot in Nature operum descriptione exur-
 gent contrarie prorsus autorum sententiæ, quòd
 scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile

præcipuo nimium in humani corporis fabrica
 cognitione credamus, & ipsi nostris manibus
 dissectionem non aggrediamur: aut si id tente-
 mus, ab illis casu abſtineamus animalibus, ex
 quibus Galeni dogmata expendere liceret. Er-
 ſtra enim in muliebris vteri amplitudine tu-
 bercula illa quæ subſtana & dimidiata piſe ſi-
 millima eſſe diximus, indagabis: quum illa hiſ
 penitus non donetur, vti neque aſine vterus. Si
 tamen vaccinum vterum ex macello tibi cura-
 ueris adferri, nihil hiſ tuberibus (quouis etiam
 pacto vterum aperias) promptius occurret. In-
 ſuper in muliere quæ non ita pridem concepit,
 in caſſum ſinus illos quos coxendicis acetabulo
 conſerebam, inquireſ: quod non ſolum hinc cen-
 ſicio, quia non prægnantes mulierum vteri illi
 tuberibus proſus expertes ſunt, ſed & quod re-
 ſectione id in muliere fuſte à marito interfecta
 didicerim, cuius vteri interior ſuperſcies, &
 vaſorum iam in ſemen promaſcentium ſeries
 nihil à canini & ſuilli vteri forma discrepa-
 bat, quam in fœtis canibus indies conſpicere li-
 cet. Porrò quum in mulieribus ab vtero in ſe-
 cundinam vaſa pertingere cernamus, illud ace-
 tabuli nomen illis propter Hippocratem aſſerui
 poterit, quod vltimò recenſebam, quum vaſa
 quedam ab vtero in ſecundinam pertinentia,
 acetabuli nomine quibuſdam comprehenſa at-
 reſtarunt.

testarer. At iam opportunum erit secundine & reliquorum fœtus inuolucrorum naturam, & fœtus formationem sermone quoad licebit verissimè pertractare, & dein mamillarum quoq; historiam hoc libro persequi.

De inuolucris fœtum in vtero tegentibus.

CAPVT XVII.

QUUM presente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis viciniam describere proposuerimus, cõduxerit hęc quoq; de fœtu, & potissimum de ipsius inuolucris tunicis, quedam subijcere. Quandoquidem diffusum de fœtus formatione sermonem instituere, prolixi esset negocij, & vt verum fatear, hęc mihi aliorũ autoritatibus duntaxat insistentium esset: & tandem vix mihi ipsi probabilia, non absq; frequētibus controuersijs, adducerem. Nam & si quedam ex fœtuũ & pregnantium vterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla commonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neq; id ea qua oporteret diligentia habeo. pregnantes nanque mulieres mihi ad dissectionẽ paucissima hæcenus obtigere. Quum itaq; adhuc permulta ex frequenti, ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modo in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cetera disputaturum, num muliebri semen ad generationem ali-

G 5 quid

quid præstet. mulieres etenim semen perinde ac viros habere, muliebrum organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium factui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiui principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasq; nuncupamus. Item quid primū generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulq;: an cor prius, aut iecur prius, et quo nam tempore singula in factui formatione fiant: præter eius generis questionū quamplurimas, vix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur. hi quidem Aristotelis placita, illi verò Galeni mordicus defendentes: sed per Ionem omnes sectione postposita, friuolis quibuslibet rationibus: & autoritatum congerie duntaxat immixti. quum interim sectio hic pleraq; luculentissime ostendat. quam si ita in mulieribus atq; in brutis aggressus fuisssem, & in has disceptationes me quoq; injiciens (vti aliquando quum quid exactius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerè, & ostenderè pariter quam bellè Galenus qui alios de sectionis negligentia increpat, sibi passim consentiat: & quam fuitiles
 ration

rationes & à veritate profusus alienas in Aristotelem nimis profecto sophisticè contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasq; imposturas deprehensurum. Quamquam Aristotelis sententiam vndiq; veram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere velim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simplicem carnem pinguedinemq; corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa videlicet, cartilagineas, membranas, ligamenta, venas, arterias, nervos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagauerint, viderintq; deinde quæ Galenus ad secundum Libro 2. de Semine. factus inuolucris constitutionem, muliebri semen non sufficiente virili requirat. At præsens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum suppressendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, fœtum inuoluentes tunice veniunt pertractanda, quas num ritè Galenus & in libris de Partium usu, et libris de Semine & fœtus formatione descripserit, aut viderit etiã, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut sue, carne ve obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, In lib. de Fœtus for.
in cane

in cane effœta aut sue foetum inuolucra non
 oscitantor inuestigare erit oper. eprecium, vt deus
 hæc mea Galeni locis conferens animaduertas,
 num vel canis inuolucra is rectè descriperit: vt
 etiam tunc perspectum habeas, quousq; veram
 humani foetus fabricam Galenus recensere po-
 tuerit. Primum itaque foetus inuolucrum, quod
 & extimum mihi nominabitur, foetum vni-
 uersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à
 suo putamine obduci integriq; cernimus, aut
 quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox
 audies, imò foetum duntaxat circulatorum vasa
 contingentium modo cingit. Haudquaquam
 enim superiorem, vti neq; etiam inferiorem fo-
 tus partem contingit, sed tantum ita se habet,
 ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine
 ad elatissimam vsq; ilium ossium sedem fascia
 impense laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius
 latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat
 est, quanta longitudo à foetus ilium ossium ela-
 tissima sede ad mucronatam vsq; cartilaginem
 pertingeret: aut vt expressius dicam, inuolucrum
 latitudo non multum excedit cubiti cum ex-
 trema manu longitudinem: tatum abest, vt in-
 uolucrum id foetum vesica alicuius, aut ipsius
 vteri modo amplexaretur. Porrò inuolucrum am-
 plitudo tanta est, quanta summa interioris vte-
 ri superficie extensio. inuolucrum enim hoc ex-

terna superficie vtero vndiq; contiguum est, & adnascitur quoq;. Dein exactè consistit ad sætus mediam regionem, si modo mihi sætum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexusq; in vtero (aliter ac vulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membrane modo tenuis est, sed quum sætus ab vtero paulo post resoluendus est, vteri inuolucrorum crassitiè longè superat, & pollicis etiam crassitiem facillè æquat. Deinde substantia non constituitur membranæ, verum peculiari, et cui in vniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosè penis, aut propinquius adhuc lienis substantiæ assimilare velles. Est enim huius inuolucri substantia, lienis quasi modo nigricans, friabilis, fungosâ, & frequentissima vasorû serie implicita. Quippe omnes venæ & item arteriæ ab vtero sætum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq; vndiq; in sætus ambitu in aliquod vniuersum sætum inuoluens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam foeliciter, atq; præsens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaq; vterum implicantiâ suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoq; circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiuntq;, & ex singulis vasorum oris noua procreant

creantur vasa tot numero, quot vasorum ora
 inuolucrum id contingunt. atq; à venarum qui-
 dem oris vene procreantur, ab arteriarum au-
 tem arterie: que per huius inuolucri substantiam
 variè admodum implicite, tãdem inuicem col-
 liguntur, vene quidem in venas, arterie autem
 in arterias, & tantisper grandiores rami ita
 collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes ve-
 ne in duos colligantur venarum caudices, & ar-
 terie item in duos arteriarum caudices: qui vt
 venarum caudices duo inuolucra, que vniuer-
 sum fœtum ambire mox dicam, penetrantes in
 vmbilicum pertingunt, sanguinem & vitalem
 spiritum fœtui in eum prorsus modum deducen-
 tes, quo relique corporis vene et arterie ipsi qui
 perreptant partibus suam quam continent ma-
 teriam digerunt. Hoc itaq; extimum fœtus in-
 uolucrum aliud nihil est, quam plexus quidam
 & textum, in quod vasa vteri pertingunt im-
 plicanturq; ob hoc potissimum, ne totidem va-
 sa fœtum subiret, quot ab vtero in inuolucrum
 hoc pertingunt, sed vt huius inuolucri beneficia
 collecta in pauca redigerentur vasa: que per
 fœtus vmbilicum ducta, vnica tantum sede eo-
 demq; tuta fœtum perforant. Exterior igitur
 presentis inuolucri superficies vniuersa vteri
 interne superficiei adnascitur, proximãq; est: in-
 terior autem ipsius superficies adhuc pertinet
 ciii

eius obnascitur secundo foetus inuolucro, quod
 iam aggrediar: simulatq; indicauero per me li-
 cere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitra-
 tu nomen imponas, memor Galenum reliquosq;
 dissectionis professores extimum inuolucrum
 ἔξιμον, uti & Latinos secundas, seu secundi-
 dinam, alij & loculos appellare. & quum for-
 tē idem cum Galeo illi nomen impones, expen-
 de an is id ritē descripsit: quod tum feceris
 opportunē, quum animaduuerteris id nenti-
 quam membranam esse, sed potius lienis suo
 nigricante sanguine admodum turgidi sub-
 stantiam: & non toti vteri superficiei ad-
 nasci, sed duntaxat tantę superficiei vteri
 parti, quanta est ipsius inuolucri exterior su-
 perficies. Secundum foetus inuolucrum à far-
 ciminis imagine admodum eleganter ἀναξυ-
 τοειδὲς à veteribus est appellatum, qui id se-
 cus ac Galenus verē cognouerunt. Quum enim
 inter dissecandum extimum inuolucrum ab
 vtero diuulsum est, aterq; & nigricans subui-
 ridisq; sanguis ab illo profluxit, nulloq; alio fœ-
 tus inuolucro effracto, fœtus ab vtero eximi-
 tur, is vnā cum suis inuolucris sarciminis alicui-
 us, non quidem oblongi, & quod ex tenuibus
 formatur intestinis, sed breuis, & ex crassiori-
 bus intestinis formati, supraq; & infra consuti,
 non autem laqueo tantum intercepti, imaginem
 expr

exprimit. secundum enim inuolucrum intesti-
 no respondet: fœtus autem, & omnia que id in-
 uolucrum amplectitur, intestino infartori ra-
 tionem obtinent. Est enim secundum hoc inuo-
 lucrum exacta membrana, venulis quibusdam
 & arterijs intertexta, ad eum ferè modum, quo
 adhærès alba ue oculi tunica illis donatur. Ex-
 terna ipsius superficies tãta amplitudine, quan-
 tum est extimum fœtus inuolucrum, pertina-
 cissimè illi conascitur, et venulas suas arterio-
 lasq; ab extimo fœtus inuolucro assumit: nulli
 enim vas immediatè ab utero in hanc mœbra-
 nam pertingit, etiam si externa ipsius superfi-
 cies reliqua (que scilicet extimo non conascitur
 inuolucro) utrum contingat, sed non cona-
 scitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum
 utero, nisi extimi inuolucri interuentu neci-
 tur. Interior huius superficies ad amussim leuis
 est & humecta, neq; alteri prorsus parti cona-
 scitur, nisi puncto quodam (ut ita dicã) intimo
 seu tertio fœtus inuolucro: atque is connexus,
 umbilici vasorum ab extimo inuolucro per se-
 cundum & tertium ad umbilicum tendentium
 fit interuentu. In reliqua enim amplitudine se-
 cundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnasci-
 tur, & inter secundum hoc & tertium inuo-
 lucrum fœtus vrina colligitur. A suprema enim
 fœtus vesicæ fundi regione meatus quidam per
 umbil

umbilicum in cavitatem pertinet, quæ inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus fætus urinam in illam amplitudinem defert, & γὰρ ἔξ ἧς hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne fætus urinam per vesicæ ceruicem reddens, illâ corpori suo proximâ tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; molli illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ve: sed vt vrina procul à fætus cute eius vrinarij meatus beneficio, inter secundû inuolucrum & tertium deduceretur, & vt mox de fætus sudore quoq; dicam, partus promptitudinē dîm paulo ante egredientem fætum profluit, & vteri ceruicem humectando emollit ampliâtq; plurimum iuuat. Galenus secundû inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit; toto fætui non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus. qua in re tuum ipsius requirō iudicium: & hortor pariter, vt quum fætum, si non humanum, saltē canis secas, vt mox atq; extimum mihi appellatum fætus inuolucrum ab vtero distraxeris, fætumq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, vt fætû erigas, ac urinam deorsum versus pedû regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rursus declines, & animaduertas mox urinâ versus capitis regionē asseruari, illudq; membranè inuoluci

uolucrum quod ego descripsi, & vtero vndique (nisi vbi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, vrinam continere, & neutiquam χορion esse, quum nullas prorsus possideat venas & arterias, ab ijs quæ ipsi nutritionis gratia, vt & ceteris membranis offeruntur, & he neutiquam ab vtero immediate procedunt, sed ab illis quæ crasso illo & lienoso fœtus inuolucro implicantur. Si enim hæc sedulo expendaris, hæcquæ mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissime dijudicabis, quam reliqua Galeni de Fœtuum formatione & seminis natura constare possit sententia. Tertium fœtus inuolucrum forma prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longè tenuius. tenuissima enim (vnde & αὐτὸς dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & venulis pariter ac arterijs implicita, fœtui proximè & vndecunque obducta. Huius exterior superficies prorsus leuis & humecta est, nequæ vlli penitus parti adnascitur, nisi venarum arteriarumquæ; umbilicorum interuentu. hæc enim quæ ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicorum aduenit, secundum inuolucrum primo committitur. Interior quoque tertij inuolucri superficies leuis quoque & humecta est, fœtui nusquam nisi ad umbilicum, vasorum umbilici beneficio nexum.

Inter hoc autem & fœtus cutem sudor copiosus continetur, qui fœtus est recrementum, ac ante partum non minus quàm fœtus vrina profluens ceruicem vteri irrigando, fœtui facilitatem exitum parat. deinde fœtus cuti subflava quedam & lutosa obducitur substantia, eius cœcoctionis (vti arbitramur) recrementū, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venæ & arteriæ hoc inuolucrū implicantes ab umbilici vasis, quū illud permeât, principium mutuantur: quæ & si sint longè gracilime ac tenues, tamen inter diffecandum promptè occurrunt, quòd hæc membrana præ cæteris corporis membranis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis expers. Vnde etiã ipsa post partum apud quasidã nationes non inelegãter exsiccata vesicæ modo seruatur, atq; vulgò apud nostrates in masculis galea, in fœminis vitta, apud Italos verò indusium fuisse persusum habent: in hoc errantes, quòd omnibus pueris hæc membranam communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum incitium fieri video, quæ interdum, & vt plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à fœtu abstractunt, tunc illam suam camisiam non obseruantes. Aliquando verò quum extimum inuolucrū vtero adhuc in partu pertinacius adheret, ipseq; fœtus antea prodit, tunc intimum ipsius

inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui
 obductum absq; secundo inuolucro prodit: idq;
 tunc mulieres religiosè, & magna superstitione
 asseruant, neque ab his modo, verum & ab
 occultis philosophis summopere expetitur. Quà
 interim pariter & iatim & secundū possent
 semper matre: equè puerorū nomine (vbi cha-
 rissimam meam matrem fecisse video) repone-
 re, si extimum inuolucrum, aut lierosam illam
 substantiā à secundo inuolucro deradi mox eu-
 rarent, & ablutas postmodum membranas se-
 no leuiter opplerent, vesicarumq; modo exsica-
 rent. Putauerim enim elegantius fore, si gran-
 di iam puero mater illius offerret inuolucra,
 quàm quod ea simul cum fœtus vrina, & su-
 dore, & qui profluit tūc atro sanguine in clo-
 acas reijci, aut in terram fodi curant. Quam
 ceteris viuiparis animalibus ferè sit imatum,
 vt simul omnia que fœtum inuoluunt, deno-
 rent, ac deglutiant, id quod in parturientibus
 canibus non iniucundè aliquando obseruauit.
 Porro que venarum & arteriarum in umbi-
 licum pertinētium sit series, in tertio libro qui
 renis & arterijs dedicabatur, exequutus sum,
 quum venā dicerem in iecur ferri, à qua primò
 quam in iecur absorbitur, in canibus ramus in
 mesenterij centrum pertingit: arterias autem
 secundum vesicæ fundi latera deorsum proce-
 per

pere, atque in humiliores ramos arterie magne inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quo nam pacto autem hæc omnia ad amussim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem absoluero, ordinatim subiungam.

De mamillis.

CAP. XVIII.

Mamille etiam si peritonæo nulla ex parte amplectentur, quum tamen fetum ubi is in lucem prodijt, alant, atque in organorum generationi subserviuntium numerum recensende sint, hoc quoq; loco ipsarum fabricam opportunè prosequemur. Mamillarum itaq; situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locatur, parti inferiori brachium pectori admoventis musculi superstrate. Verum ut figura admodum variant, sic quoq; parem non semper sedem occupant. Ampliores enim mamille latiori firmanur basi, propendule verò ac flaccide à naturali loco declinât: & quibusdam mulieribus vicinias ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exterius rotundæ, gibbæq; sunt, papillam (que Græcis θῆλη appellatur) instar processus obtinentes: intus verò seu posteriùs, quâ

H 3 pectus

pectus spectant, leuiter admodum simantur, secundum pectoris gibbum plane et ample basi commissæ. Mamillarum moles quum à brachii pectori adducente musculo abscedit, quæ ille potissimum dependent, ampliores quàm in medio ductu euadunt, vt plerisque fœminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substantiam visantur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & venus paucius admodum arterijs & neruis intertexta. Nervi quidem semper ydem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: vene autem & arteriæ crassitie & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc surguntur munere differunt. In glandularum formæ substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris namque multis nullæ ac perquam paucissimæ eademque aridæ sunt glandulæ, vt etiam admodum paucis. Alijs autem frequentes extuberantesque sunt, duritia, & mollitie, ac forma variante. Iuenculæ enim quibus iam mamille in uita attolluntur, generationisq; apte sunt, harum glandularum obtinent copiam, sed inuicem contractarum & durarum, nulloq; lacteo humore oppletarum. Dein series formæq; glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimum

mum uniparis differt. his namq; vnicum quodammodo & continuū in vniuerso vberē consistit glandosum corpus, illis autem ad papillae centrum vna magnaq; & mamillae modo effigiata habetur glans, cui aliae frequentes, sed paruae, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & venarum & fibrarū ex carnea membrana in cutē pertinentium interuentu mutuò commissae conatae. Vniuersa enim mamillarum substantia adipis ritu inter cutem & membranā à nobis carneam dictā continetur, neq; costis incubentibus musculis mamillae alio nexu cōmittuntur, quā per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi fortē hīc paulo plures venae interueniāt, à musculis in mamillis digestae. Vt cumq; tamen mamillae aliquando flaccidae propendeant, carnea membrana à musculis non abscedit, verū glandulae illae vna cū adipe non amplius cōstrictae, sed flaccidae à carnea membrana laxantur. Mulieres enim lactantes et vltimis mensibus vterū gerētes, has venas lacteo humore aut lacte oppletas habēt, & ipsae etiā glandulae eo abūdant, & ob id molliores & fungosae admodū, neq; ita inuicē continuae redduntur, & illum tonum nō amplius seruantes, neq; amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verū nunquam

lib. 7. Historiae de animal.

quam eò perueniunt raritatis, vt denotatum à muliere pilum in se (vti Aristotelis est sententia) reciperet, & pilari morbo, Græcis τριχίαει nuncupato, vexarentur. quandoquidē nulli dubium est, per tot angiportus tenuesq; anfractus ab ore in mamillas pilum nequaquā duci posse, etiam si illi mamille, quū in ipsarū consisteret venis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentū, ipsi ab anu quopiā persuasum. Quanquam fortassis, vt in renibus vrinarijsq; meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte videatur absouū. Cutis mamille obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamille enim substantiæ, vt reliquæ adipi, comascitur, pariterq; inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillā nigricat, circumlūq; constituit, qui φός Græcis nuncupatur, pertinacius maxime in mamilla glandi comascitur, velut plurimum neruorum, & tenuium venarū instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hîc interdum tenuior quàm alibi enadit, fungosum quippiam, vt & papilla, adipiscens. Huius nanq; substantiæ penus substantiæ accedit, hoc est neruæ quodammodo cuti intus spongiosa substantia oppletæ, quæ dirigi ac vicissim laxari nō minùs quàm penus apta, & pari sensu prædita est. Obscuri illi tenuesq; nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes

nentes meatus venarū surculi sunt, multiplici serie inter glandulas excurrentes. Venæ porrò mamillis exporrecte, à triplici plurimū pendēt radice. Axillaris enim vena thoracis amplitudinem egressa, ramum insignē in musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamq; demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorē scapula sedem, & summum humerū implicat venæ, deorsum in plerisque mulieribus ante sectionem conspicuos surculos in mamilla cutem ipsamq; mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis venæ in multis mulieribus, & potissimū que aliquando lactarunt, insignes, subuirides, & errabūdo ductu, vt in sura & in cubiti interna sede, aut in temporibus, tortuose incedētes. Porrò venæ mamillarū à tertia radice principū ducentes, non perinde in cutem atq; priores, sed in mamillarum substantiā penitius excurrunt, arterijs comitate perquam gracilibus. Hæc namq; vasa germinant venæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrecte, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbentibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atque hæ præcipue sunt venæ in cōstructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidē harum interuentu vterus cum mamillis consortij lege afficitur. Hæ namq; mamillarum venæ & ar-

terie (si modo que illis dispergantur) à iugulo, uti in venarum & arteriarum serie docuimus, pronatæ, eosq; quos diximus ramos per cartilaginum intervalla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorepunt, atque thorace excidentés, super anteriorem peritonæi transversorumq; abdominis musculorum sedem rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentesq; soboles, donec ad medium illorum longitudinis devenierint, huc illuc utrobique emittentes. Porro hæc iuxta umbilici sedem alias venas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusq; manus digitos inuicem insereres. nevtiquam enim osculis suis ita coniuvent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autè ex latere vnà committeres. Hæc vasa sursum potentia ea demum sunt, que à grandioribus caue & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Que & si ab eadem cum vterumque potentibus venis radice nõ enascatur, aded tamè vterò accumbüt, vicinæq; sunt, ut qui hîc in vteri venis coacernatur sanguis, illis vasis excipi, sursumq; ferri posse credat, aut suis osculis sanguinè à descendentes sub pectoris osse vasis, accipientia

pientia ad vteri venas ac arterias diffundere.
 Verum hæc ad venarum & arteriarum in ter-
 tio libro traditarum seriem spectant, quæ in
 presenti venit adenda, hoc paradoxo nõ post-
 posito, paucissimas prorsus venas ab illis quæ
 sub pectoris osse porriguntur, in mamillas dif-
 fundi, & arterias adhuc multo rariores, & si
 ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab il-
 lis pendent, qui subditis musculis exporrigun-
 tur, neque aliter hi in mamillarum quàm re-
 liquam thoracis cutem deriuantur, præter vni-
 cum qui subinde ex quinto costarum interual-
 lo papillam adit, multosq; surculos ipsi offert.
 Quam verò singula primario mamillarum mu-
 neri idonea rerum Opifex iustissimè fabrefe-
 cerit, intelliges, si seorsum vnumquodq; suo vsui
 adhibueris. Ac præcipuum quidè mamillarum
 officium in omnibus animalibus quæ animal
 concipiunt, & animal in lucem edunt, censen-
 dum est, tenero adhuc ac iam nuper nato factus
 alimentum præparare: quemadmodum vteri ma-
 nus est semen concipere, factumq; tãtisper dum
 absoluatur continere. Non autem in hoc præci-
 pue, quanquam in quarto de Animalium par-
 tibus libro Aristoteles hoc innuit, vbera crea-
 uit Natura, vt cordis sedem operiant, & dein-
 de in mulieribus secundario, aut illis abutente Na-
 tura ad lactis generatione, & ad ipsum conti-
 nendum

nendum facerent. Quādoquidē plerorumq; ani-
 malium & virorum puerorumq; mamilla ad
 lactis primò generationem, dein verò ex posi-
 tu, quem non solum in homine commodum, sed
 & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi
 velut propugnaculū eas officii documento sunt.
 Quum enim neq; pueris neq; alicui animali ad
 generationem nondum apto mamilla exurgāt,
 sed veluti notæ cuiusdam gratia absq; peculia-
 ri aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cu-
 tem & carneam membranam pinguedine di-
 scerni possint, dumtaxat in illis habende sunt,
 certum est, eas primò non propugnaculi vice
 fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamil-
 le neque copiosiore adipem, neque glandulas,
 neque aliud quippiam præter teneram papillā
 habent, quo propugnacula illis quibus incum-
 bunt organis merito dicerentur. Ad hæc si quod
 incrementum in viris mamilla recipere appa-
 rent, & quasi alterius commodi causa, quam
 notæ cuiusdam habende sunt, id illis magna ex
 parte provenit peractō anno bis septimo, quum
 primum genitale semen ferre ac pubescere inci-
 piunt, vt stirpes semen laturas primum florere
 nouimus, adeò sanè vt lactis gratia potius
 quàm propugnaculi intumescere, effæminatio-
 resq; ipsis mamillas fieri cōstet. Nā & lac non-
 nullis viris post pubē exprimi, & per suctū fre-
 quen

quentiozem vel multum produisse, Aristoteles
 ipse asserit, & nos quoq; non semel id conspexi-
 mus: verum hoc potissimum accidit iunioribus
 & senioribus viris, quibus mammae redduntur
 conspectiores, praecipue si humidiores, leuiore,
 neq; amplis venis sunt, eorumq; ipsorum us ma-
 gis qui fusi quam cecidi sunt. Quod vero ma-
 millae homini, quemadmodum & simiae, in pe-
 ctore collocentur, non ita autem ceteris: praeter
 hoc quod brachiorum manuumq; operationes
 non impediunt, latumq; pectus, neq; ut reliqua
 ferè animalia in acutum prominens habeat,
 mulier puerum lactans abundè indicat, nobisq;
 in illo officio varijs coniecturis colligere prom-
 ptissimè est, mamillis commodiorem regionem
 fessili animali & manibus vsuro (ut interim
 veneris prateream vsur) anteriori thoracis re-
 gioni nullam excogitari posse. Nam hic situs la-
 ctis generationi propter cordis calorem non est
 ineptus, & ex abundanti mamillae cordis pro-
 pugnaculum & vallum quoddam cense-
 ri possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, ne-
 que illo ceterorum ferè animalium modo humi
 reclinaturo. Deinde & situs hic reciprocum
 quandam calorem (qui tamen magis necessa-
 rius ventriculo & intestinis fuisset) cordi re-
 tribuit. Mamillae enim lanei penicilli, aut ve-
 stis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu
 à corde

à corde caloris officina prius excalesactæ calorem illum reprimendo tegendoq; reuerberant. Item, cordis thoracisq; continuum motum, cordisq; inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisq; naturã perspectam habet, absq; negocio colligit. Porro mamillis homini elatius, cæteris verò animantibus humiliter ex Aristotelis & Galeni aliorumq; philosophorũ & medicorũ suffragio collocatas esse propter alimentum, aut, vt ipsi dicunt, excrementi quod in lac conuertendum erat, penuriam: non omni ex parte sanum esse arbitror. Primum enim huc scopum dirigunt, quod sætus in vtero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamille verò ad lactis generationem sanguinem præcipuè superioris partis. Deim adijciunt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus nõ item, quod his superioris partis excrementum in cornua & iugas, secus multo quàm mulieri absumeretur. Quasi verò cerui, equæ, eiusq; generis animantia venis quæ à iugulo deorsum sub petore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad vterum sanguis minus quàm mulieri possit transfundi: & non multo plus mulieri, depili alias omnino, excrementi in longissimos capitis crines

nes, quàm alijs animalibus in cornua & iubis pro proportione deperiret. Sed profecto hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua innumera de menstruis purgationibus problemata, nescio aut tam verè ac audacter medici & philosophi solvunt. quum inter reliquas huius generis quaestiones, quam ob rem animalium sola mulier, & forte equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè vulgo imponentes asserrunt, alijs fœminei sexus animalibus in peninas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere verò, utpote levi ac depili, singulis mensibus destuere. quasi verò non frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo avium grege masculi matris quàm femelle ornaretur: deinde illi solidiores maioresq; ungues, & cristam (qua aves ornantur) longè proceriorem maioremq; obtinerent. Ac dein quasi leo nõ hirfutior leena esset, & ampliori longioriq; cauda & iuba equus quàm equa. & in cervorum sexu & boum non tam pilorū quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usq; pendens coma, qua sponsus apud nostrates crines, acium medicaminum: vi, Italarū more haud quaquā erodētes, velut chlamyde obteclas indies videre est, non viri omnes pilos sepe etiam mole

mole superaret. Verum hæc aliò spectat: quem-
 admodum & illud, cur mamille mulieribus ma-
 iores quam viris obtigerunt, ac proinde reliquã
 constructionis mamillarum ratione aggrediamur.
 His forma exterius rotunda, vt minus ini-
 iurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: in-
 tus vero ea parte qua pectori committuntur, pla-
 nas latasq; merito illas fecit Natura, vt firma-
 niterentur basi. Teneram quoq; & prominen-
 tem merito adipiscuntur papilla, vt hæc angu-
 sto teneroq; infantis osculo indita, is cõfestim la-
 bijs molliusculis cõstringat, & inferiorem delin-
 cens maxillam, & buccas contrahens lac at-
 trahat, deinde instar canalıs linguam inspectã
 ad stomachum, à nemine interim eductus, pro-
 pellat. Vt verò in illo suctu papilla turgidior
 proceriorq; quam aliã dum minimè opus est
 redderetur similem cum pene possidet substan-
 tiam, que & laxari concidereq; & rursus à
 suavi contactu intumescere erigiq; idonea cen-
 seretur. Papilla autem sensu exactiori, & ner-
 uorum surculis abundat, vt mamillis hæc quoq;
 ex parte cū genitalibus esset affinitas. Vt enim
 illis ad venereum congressum generisq; propa-
 gationem, illecebram ac voluptatẽ indidit Na-
 tura: sic quoq; & vberibus, & potissimum pa-
 pillis, vt in lucem id editus sætus tenerulo &
 nondum dentato ori papillam lubentius mater
 titill

titillandam pruriendamq; inderet, ac sugēdam offerret. Mamillarum verò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei, ut in venis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum convertere concoquereq; possit. Venę etiam non minori industria ex remotis longisq; partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis prepararetur. Sunt porrectę: quod non tam necessario atq; utiliter accidit. Necesario quidem, quoniam (et si secus Galeno visum sit) succinctiori quàm nunc via vene mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, queso, à vena caua, quā inter septū trāsversum et cordis auriculā nulla suffulta base vena quepiam rectā sursum inter costarum intervalla ad mamillas (quod Galenus facile factū arbitratur) commodē deduceretur? Primum enim nō ut reliquus caue vene caudex, hanc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisset inualida, neq; cartilaginum intervalla tātam venam indemne admississent, sed continuo comprimerentur, et ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuellerentur, sanguinisq; eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta venarum inter disseccandum ductus consideratio facile argumento est, neq; ab illis quę in brachium feruntur venis, in mamillas furculos comodiū quàm nūc posse

I

porrigi,

porrigi, multoq; minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo vbi hæ pectoris ossis summis contingunt. Quis verò inflexionum & erraticis itineris venarum, & harum quidè frequentium, non autè vnius grandioris ad mamillas ductuū vsus sit, venæ ac arteriæ seminalium & aliorum vasorum materiam ab alio organo cõcoquendâ deferentium errabunda itinera & gyri cõmonstrant. Quid porrò valeat vterum mamillis cõmunio, ac proinde venarum à mamillis ad eas que prope vteri venas nascuntur congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationem vsuq; & lactis ad tenerum adhuc infantem alendum, necessitatem perdidicit. Primum enim inter mamillas & vterum mirificum esse consensum, præterquam quod simul cum vtero mamilla exurgunt, quotidiana in abortibus, & quam secunda valetudine fœtus fruitur, experientia erudit. Neq; id profectò iniuria, quò ad vnum opus consociendum vterum & mamillas comparauerit Natura: vterum quidem, vt & antea diximus, ad semen concipiendum, absolendumq; fœtum: mamillas verò, ad fœtum recens in lucè proditu alendum. Atq; hanc sanè confortij legè venarū arteriarumq; mutus congressus ductusq; efficiūt, que necessaria est, vt quando fœtus in vtero augetur efformaturq; illi soli alimen

Lib. 4. de
Generatio
ne anima.
cap. 8.

alimentum ex utrisq; suppeditatum vena deri-
 uent; ubi verò in lucem editus fuerit, totum id
 rursus mamillis influat. Vnde etiam fieri non
 potest, ut simul & menses probè defluat, & mu-
 lier lactet. Alterù nanq; membrum semper sic-
 cescit, dũ sanguis in alterũ declinat, deserturq;.
 Sanguinis autè dum utero gerit mulier, ad ma-
 millas refluxus, priusquã parit, iã diu ad hunc
 modũ incipit. Antequam mulier conceperit, &
 florida tamè sit ætatis, sanguis ille singulis mē-
 sibus profluit: ex quo fœtus, ubi mulier conce-
 perit, alimentum allicit. Ceterum vena indidè
 ad uteri latera cõsita, tam lata, tamq; prolixæ
 frequetesq; ac sanguine turgida sunt, ut effor-
 matum iam fœtũ, & augmento dumtaxat indi-
 gentem temporis successũ affatim enutriat, &
 nonnihil semper superflui colligant, quod in illos
 collectũ, aliò regurgitat, regionè querès, in què
 commodè transmigret. Cõmoda autè regio sunt
 (sed ad hoc famulãte Natura, & peculiari in-
 dita ipsis vi) vena secundũ rectos abdominis
 musculos sursum conscendentes, & ad illas ac-
 cedentes, quæ sub pectoris ossè deorsum excur-
 runt. ille nanq; suum sanguinè in his deponũt,
 & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocra-
 tes) germanũ efficiunt. Quod autè, ut Galenus
 asserit, uteri vena in quo superflui id reponen-
 rent, nullã cõmodiorè regionè habeant, falsum

est, nisi diuina cuidam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in cruris pertinent ampliores, & recte magis deorsumq; protensa sunt: aut etiam vt inter conceptionis initia, aut quum mulier vterum nouerit, per vteri venas sanguis is abudans menstruarum purgationum modo effluere possit. Et adhuc minus veritati consonum est, venteris in vtero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam luculentissime recti abdominis musculi, dum sæta rescindimus animalia, compressi, admodumq; latiores redditi, mirum Nature opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per venas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasq; venas, & etiam plus quàm non prægnante muliere infleceas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum vsu sermo plus satis excresceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissime subiungere.

Quo nam pacto anatomen aggredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio.

HOc Caput, ac dein postremum sexti libri,
 & postmodum septimi penultimum lu-
 bens ita accommodarem, ut singula capita eo-
 rum organorum que suis libris tractantur se-
 candi artificium sic persequerentur, ac si quis
 hec duntaxat in aliquo corpore intueri, aut
 alijs commonstrare proposuisset. Deinde ea Ca-
 pita ita velim descripta, ut si simul nexa fin-
 gerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum
 secandi artificium complectentis: quo quis
 probe in Anatome versatus, apud studiosos in
 publica sectione uti possit. Quamquam enim
 priuatam & inter paucos exhibitam sectionem,
 publice preferendam nemo ambigat, quum
 tamen omnibus non suppetat corporum copia,
 multoq; minus peritior aliquis, qui ad cuiusque
 vota sectionem aggredieretur, in promptu sem-
 per sit, publicam quoq; sectionem à studiosis sum-
 moperè expetendam duco, ut ipsi vel obiter in
 ea spectatorum turba edocti, si quando in cada-
 uer incidant, proprijs manibus administratio-
 nem accuratè obeant, & studia inuicem conse-
 rentes, hanc medicine seu naturalis philosophiæ
 partem debitè amplectentur: idq; potissimum
 in nostra huius seculi fœlicitate, quando una
 cum ceteris disciplinis, Anatome prorsus sopita,
 eonq; promouerit, ut omnia que hoc opere per-
 sequor, una eadèq; hyeme & Patauij & Bono-
 niæ

nie in ea spectantium frequentia ad eum modum nō semel aggressus sim, quo præsentes septē libros digessi. Primum enim adhibitis studiosorum & mea opera variorum hominum seuum ac iuuenum, mulierum & virorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum et canum, aliquotq; aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prelegi, ac ossium, cartilaginum, seu eorum que fuleri modo humanam fabricam sustinent, ac que reliqua describuntur cognitionem vna absolui. mox omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium que secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonēs, quo nam loco Galenus eos quos sequenti lectione ostensurus eram musculos describeret. atque quum longius duxissem Galeni verba prelegere, ante sectionem, ipsius sententiam semper recensui. ac postmodum hominem & canem, & quum obtigit, simiam in omnium presentia secui, sedulo omnia vti à me describuntur commonstrans. Absoluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, viscera, & que vulgò in tribus ventribus contineri dicimus, obiter ostendi: spectatorum animos ad venarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctri-

doctrinam ossa aggredior, ut scilicet venas postmodum, arterias & nervos commodius in alio corpore tunc pertractarem, ac pariter in eodem que ad interiora spectabant ad amissim absoluerem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo illam his libris commemorare adnissus sum. Quo autem modo quis hæc omnia obiturus sit, partim in primo & secundo recensui, partim verò hoc capite & in calce subsequentium librorum complectar. In primo enim libro ossium parandorum rationem, in secundo autem musculorum dissectandi in vno corpore methodum persequabar. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc omnia in vno tantum cadavere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas: ac rursus si velis, privatim singula in varijs cadaveribus perficias: quod longe etiam est consultissimū, ne eorundem organorum partium ve series interturbetur, ac venis quum muscoli ostendantur, aut quū nervos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaque publicæ sectioni adhiberi convenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Policleti statuam alia corpora possis conferre. In privatis autem sectionibus, que crebrius accidunt, utile erit quoduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque

sit expendas, corporumq; differentiam, veramq;
 multorum morborum naturam assequaris.
 Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
 ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc ti-
 bi commodiorem, illud verò excipiendis specta-
 toribus aptius fore duxeris. Instrumenta au-
 tem operi adhibenda, in secundo libro vtrunq;
 recensui. Quum itaq; in vno corpore omnia ab-
 soluere necessum est, neq; seriatim, vt in his li-
 bris docemus, singula pertractare licet, de cor-
 poris humani fabrica cognitionis dignitate &
 vsu quedam, si visum fuerit, leuiter presenti
 sceleto præfaberis. vix enim hodie vlla est Aca-
 demia, que non vnum atq; alterum habeat,
 quod sectioni semper vtilissime adhibeatur. Ca-
 dauer autem ipsum postquam hominem à ca-
 teris animantibus distinxeris, in caput, corpo-
 ris truncum, manus & crura, oratione diuides,
 aut tres ipsius sedes vel virtutes constitues, que
 singule singulis secundum Platonis præcipi-
 sententiam dicantur animis, atq; his sedibus &
 generationis organis postmodum manus cru-
 raq; adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus
 distinguere, & exteriorum partium nomen-
 claturam studiose recensere, quam ex varijs
 Galeni & Aristotelis locis, deinde collectim ab
 autore Introductorij seu Medici: & Iulio pollu-
 se, & cum alijs plerisq;, Georgio Valla peter-
 quam

quanquam & ego passim in primo libro Os-
 sium nomina perstringens, earum vocum non
 pœnitendam supellectilem collegerim. nomina
 enim superficialijs sedibus indita, etiam ossibus
 ferè adhibentur. Vnde etiam aliquando in ca-
 dauerijs cute ossium delineationem in sua sede
 pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi parti-
 quam os occupat accommodatum ostenderem.
 His nomenclaturis aduectes partium differen-
 tiam, eas in similes ac in instrumentarias sub-
 diidentem. atq; hic vtile fuerit commemora-
 re, quæ nam partes in harum illarum re clas-
 sem reponantur, non neglecta communi cuiusq;
 partis descriptione: quam & hic noster labor
 affatim suggeret, si modo singulas descriptiones
 in suis locis requirere non grauaberis. Partium
 namq; enarrationes ab ipsarum descriptione fe-
 rè auspiciatus sum, vti etiam inter disseccandum
 consueui, quum seriatim omnia aggredior, &
 quam doceo partem in alio animali nudam
 ostendere conor: quod etiam nunc accepto ca-
 ne, aut agno, aut alio quouis paratu facili non
 absq; spectantium vsu præstiteris: si modo quid
 os, cartilago, fibre, ligamentum, adeps, caro,
 glandosum corpus, deinde quid musculus, ener-
 uatio seu tendo, aliæq; musculi partes, vena, ar-
 teria, & nervus sint, lubeat docere, ac mox quo
 pacto magis instrumentarie partes conscian-

tur ostendere. hac enim non inopportune gene-
 ratim, ut dicebam, in animali quopiam (ne
 hominis corpus hac occasione vices) common-
 strantur, quo minus earum partium ignorantia
 in cuiusq; membri instrumentiq; enarratione
 spectatorem remorentur, & ipse narrationi
 seriem cogaris interrompere. Porro differentias,
 que inter enarrandum a partium usu, ut quod
 quedam ad vitam, alie ad speciei successionem,
 alie ad bene viuendum faciant, alieq; eius ge-
 neris differentie, que huc quam plurime referri
 possunt, in presentia neququam propositum est
 recensere, quod huiusmodi passim in singularum
 partium capitibus satis prolixè doceam, quodq;
 hic sectionis rationem mihi explicandam po-
 tius quam illum in cathedra citra partium co-
 gnitionem, ac ex aliorum libris duntaxat phi-
 losophandi modum commemorandum assump-
 serim. Illam itaq; aggressurus studiorum sode-
 libus potius quam minus, qui secantem ad-
 iument, adhibitis, acutiori nouacula orbicularem
 sectionem secundum umbilicum adeo profun-
 dam duces, ut cutem penetret, dein à media pe-
 ctoris ossis longitudine rectam sectionem ad
 umbilicum usq; molieris, & ab infima umbi-
 lici sede perges ad pubis usque medium virilis
 membri (si modo viri cadaver ad manum sit)
 radicem cotingens: aut, si mulieris corpus secas,
 quonsq;

quousq; pubis ossis sedem inter vuluæ cervicis
 colliculos superaueris, vt scilicet à pectore ad pu-
 bem vsq; vna quasi sectio (integro interim um-
 bilico) pertingat. Post hanc, vtrinq; ad umbilici
 latere sectionem trāsuerſim ad lumbos vsq; du-
 ces, id interim studens, vt solam cutem pertun-
 das, quod in homine, & potissimum obefiore, fa-
 ctu nō adeo est arduum, quum adipis crassities,
 ne carnosam vities membranā, promptè remo-
 retur. Factis hunc in modum sectionibus, cutis
 angulum, qui ex quatuor rectis angulis umbi-
 licum spectatibus superior dexterq; est, hamulo,
 aut summis sinistræ manus vnguibus attollito,
 acutissimāq; nonacula cutem ab adipe secerne-
 re studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris,
 hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo,
 paulatim cutem ad mamillas vsq; versus dor-
 sum transuersis sectionibus proximè ad cutem
 factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thora-
 cisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
 do sunt detegende, ac cutis & cuticula (quā
 Ἐπίδερξις Greci vocāt) natura venit inqui-
 renda, quæ in cute quidem absq; alio negotio se-
 se offert: cuticulæ verò non nisi illam ardentis
 candelæ, quā cuti adhideas, vi, vesiculæ modo
 à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
 venis sub ipsa secundum abdominis regionem,
 & ab imò sursum & à pectore deorsum excur-
 rentib

ventibus adipe quoq; examinata, si hac homo (vti ferè solent omnes diuturniori morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberaſti, à carnoſa membrana ſeiunges. quod ſanè niſi acutiſſima nouacula nunquam aptè confeſeris. Si verò macilentius obtigerit corpus, adipem carnoſe membrana adherere ſines. adeps enim tunc quòd nullam obtineat craſſitiè, quo minus carnoſioris membrane natura in conſpectum veniat, nihil impedit. Vt cunq; ſeceris, ſiue adipem abraſeris, ſiue adnatam membrane reliqueris, uſdem per membranam ductis ſectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, harum quoque ſectionum anguli hamulo ſunt ſeriatim eleuandi, & ipſa membrana reuſiori ſi lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à ſubditis corporibus ſeparanda, vt iam ſimul cum magna thoracis parte vniuerſum abdomē cute adipe & carnoſiori membrana detectum occurrat. Ad hunc ſanè modum adminiſtrationem in ſcholis ſubinde ſum aggreſſus: quanquã, ſi quis velit, integrũ etiam ſit in vna tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnoſam membranam examinare, et à reliqua abdominis ſede cutem ſimul cum adipe & membrana abſq; vllò artificio laniorum ritu auellere. Verùm de harum partium natu-
ra, ade

ra, adeoq; administratione, in secundo libro egè
 prolixius, in eodemq; libro rationem qua opti-
 me abdominis musculos, qui vtrinque quatuor
 sunt, aggrediaris, & peritoneum nudes, docui:
 dum duplici ratione abdominis musculos dice-
 rem ressecandos, in vno quidem latere sectio-
 ne ab abdominis medio versus musculorum ori-
 gines inchoata, in qua primum abdominis mu-
 sculus obliquè descendens, ab ascendente obliquè
 auferitur, mox is à recto & transuersim ducto
 abdominis musculo, dein rectus à transuerso,
 recti interim insertione à costarum cartilagi-
 nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus
 ad abdominis medium faciendam præcepi, quæ
 etiam obliquè descendente ab obliquè ascenden-
 te auferit, & dein hunc ascendente à transuer-
 so ac recto, & rectum insuper à transuerso, &
 postremo transuersum à peritoneo liberat, se-
 ctionis videlicet serie ad abdominis medium
 deducta. Ac proinde si seriatim singula in vno
 corpore ostendere animus est: ex secundo libro
 abdominis musculorum administratio peten-
 da venit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac
 etiam priuatim venarum & arteriarum &
 neruorum series est examinanda. venarum
 quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
 sum secundum rectorum musculorum poste-
 riorem regionem versus vmbilici sedem cōtin-
 gunt,

gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximis sedes quemadmodum ille surculos utrobique deriuant: neruorum autem ab illis productorum, qui costarum spuriarum interuallis offeruntur, & à lumborum vertebris ad abdominis musculos (ut suo loco comprehensum est) variè dispensantur. Ceterum transuersis musculis vndecunque à peritone liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte euadit conspicua, præterquam qua septo transuerso obnascitur, & qua ex vertebris & ossi sacro originem ducit. Ceterum hominis peritoneum natura infirmius est, quam ut leui negotio id vndecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio peritoneum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque à caruosa septi sede liberetur, & spheram planè oblongam referat. Porro si minori negotio peritoneum penitus à septo auellere visum sit, id in porcellis præstiteris commodissime, si postquam (ut in homine) à peritoneo transuersum abdominis musculum seiuixeris, id à caruosa septi parte tuis digitis, cultri vice sensim separare studeas. ita namque à nervosa septi transuersi parte peritoneum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab vniuerso ventriculi

tili corpore ad omenti usq; membranas, dein-
 de & à iecoris gibbo peritoneum auelles, di-
 scesq; quo nam pacto id illis organis tunicas in-
 uolucraq; offerat. Postquam diligenter perito-
 neum exterius cum suis foraminibus, uenis, ar-
 terijs, ueruisq; perpenderis, nouacula aut cul-
 tello à sinistro mucronate cartilaginis latere
 deorsum ad sinistram usq; umbilici sedem se-
 ctio in peritoneo ducenda est, mente adhibita,
 ne altius cultello impacto quicquam subdito-
 rum vulneres. Hinc ab umbilico eandem se-
 ctionem modicè sinistrorsum inclinantè ad pu-
 bis usq; os (ut aliquo internallo ab ipsius medio
 in sinistrum latus deniet) tentanda est. Insuper
 in hac sinistra peritonei parte è directo umbi-
 lici sectionem versus sinistrum ile mollioris, &
 superiorè eius peritonei partem ad costas, infe-
 riorem verò versus coxam reflectes. Leuata au-
 tem nunc sursumq; nonnihil reuoluta, seu dextror-
 sum inuersa peritonei dextra parte, uene ex
 umbilico in iecur pertinenti animum adhibe-
 bis, quæ potius fini multo adipe oblito, quàm
 uene respondet. Hanc quæ iecori proxima est,
 & ubi duntaxat à peritoneo abscedit, sinistra
 manu apprehendes, & acutiori cultello inter
 ipsam et peritoneum iniecto, transuersis sectioni-
 bus eam ad umbilicum sensim accedens à peri-
 toneo diuides. Quò quum perueneris, intacta
 uena,

vena, ab umbilici dextro latere ad ilia vsq; sectionē in peritoneo duces, eam peritonei partē, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Ceterum iam adhuc vna peritonei pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico connata manet, nõdum ve libera pendet. quare vt & hanc libera, neq; aliquid interim vitiet, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonei partem ad pubis vsq; os faciēda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis osium commissura in dextrum declinet. Inversa modò peritonei particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac vesicæ fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicē appositi, atq; illi peritonei parti interius adnati visuntur, qui studiose cultella acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq; funiculi inuicem attentē dirimendi veniunt, ne in homine versus pubis ossa nimium liberè sectionem producents, vesicæ fundum vulneres. Homini namque vesica, eo quòd tota anteriori sede peritoneo connascatur, multaq; pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, vt hic vesicam reponi ignorent, vesicam querentes, quæ ipsis in hominibus perinde atq; in bobus et canibus occurrat. Quum itaq; hæc non oscitanter experderis, medium funiculum vesicæ fundi median nasci, & nusquam à peritoneo abscedere obserua

seruabis: reliquos autem duos secundum vesicæ
 latera deorsum, penitusq; ad arterias per pu-
 bis ossum foramina in crus delapsuras porrigi
 conspicias, modo eos à peritoneo acutiori cultel-
 lo ad illorum vsq; insertionem liberare non pi-
 geat. Medius funiculus, meatus est, quo è vesti-
 ca, quæ utero gerimur, vrina in mediû sætus
 tunica, quæ à sarciminiæ specie nomen inuenit,
 excernitur. Reliqui autè duo, arteriæ sunt, qui-
 bus naturalis sætus calor recreatur. Verû neq;
 hec tria corpora, neq; id quod iecori inseritur,
 vllam nunc cavitatē habere videbuntur, sed pla-
 nē emortua aridaq; & multo adipe enutrita
 apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latue-
 runt proceres, ea omnino aboleri in natis homi-
 nibus, quemadmodû in canibus serè accidit, as-
 seretes. Ceterû posteaquã vene ab umbilico ie-
 cori insertæ implātationē sedulo inspexeris, inte-
 grum est, eam cû umbilico, quē hætenus serua-
 sti, deinde & tres alios funiculos rescicare, ani-
 maduersoq; peritonei ad vesicæ fundû cōnexu,
 sectionem ad omentum conferes. Reliqua enim
 quæ in peritoneo adhuc videnda supersunt, nisi
 paulatim organa hoc obcincta abstuleris, vide-
 re nequis. Porro priusquam aliquid loco dimo-
 neas, omenti situs venit obseruandus, num sci-
 licet vt in canibus & porcis, atque adhuc mul-
 to magis in simijs, ad pubem vsq; id sub vesicæ
 poste

posteriori sede exporrigatur: an verò (vti frequentius obseruatur) versus sinistrū latus reuolutum, sursumq; etiam supra mediā intestinorū sedem cōtractum occurrat. Si postremum illud inueneris, vtraq; manu humiliter omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim equaliter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis vsq; os obtendes. ita enim quantum sit, quodq; interdum ad inguina & scrotum & inter vesicam & vteri cervicem deuolui possit, condisces. Vt verò omenti ad colūm intestinum, quā vetriculo id exporrigitur, connexū cernas, alia bus rursus manibus humiliorē omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membrane partem, quæ veluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quā possis maximè pectori obtendito, ac intestinorū situm summa qua poteris industria solis vtens manibus inuestigato, & primū anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa vt se eleuato iam omēto spectanda offerūt, ad amissim contemplaberis. vt quū cuiusq; intestini ductū didiceris, cui peritonei regioni vnumquodq; vicinius sit, in medicamentorum vsu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Similatur igitur id accurate neq; obiter profectò obseruaueris, dextram manum recti intestini qua rē

osis

ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sini-
 stra manu tenuia intestina leuiter in dextrum
 deprimes, non quidem omnia, sed eorū partem
 qua dextrae manus quum à recto conscendes,
 in progressu erit vicinior. Ad hunc itaq; modū
 sinistra dextrae simulati, à recto intestino sen-
 sim dextram colo admovebis, atque secundum
 ipsius ductum revolutionesq; ad sinistri renis
 sedem, hinc ad lienem & fundū vetriculi per-
 tinges. quo quum perueneris, mutato manuum
 ministerio, sinistra colum est apprehendendum,
 dextra verò tenuia intestina in sinistrum mo-
 dice depellenda, quousq; omnē fundi vetriculi
 sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri
 renis regionem (vbi finit) deduxeris. Huc enim
 quum pertigeris, sinistra manu coli terminum
 modice subleuabis, ac caeci intestini situ, formaq;
 similiter obseruata, manu dextra simul cum
 sinistra apprehēdes, & vtriusq; manibus sibi pro-
 ximis, eisdemq; ab intestinis nunquam remotis,
 à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni
 sequeris, quod factu longè est facillimum, usq;
 dum perueneris ad ieiuni principium, quae sub
 colo retorquetur, ac dorso quodammodo alliga-
 tum duodeno continuatur. Quapropter vt vni-
 uersus intestinorū ductus tibi occurrat, dextra
 adhuc ieiunum complecteris, sinistra verò in-
 ter iecur & dextram vetriculi sedem intra-

des, duodeni intestini inquirens principiu: quod
 ubi inueneris, deorsumq; secundum ipsius du-
 ctum descēderis, ieiuni intestini principium, &
 que illi proxima est pars, quāq; dextra adhuc
 amplecteris, etiam immotescet. Si modo lubet
 (quod & faciendum maximè consulo) poteris
 à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colū,
 & à colo ad rectum contrario ductu intesti-
 norum situm secūdo examinare, nulla interim
 (ne quid vulneres) facta amissione. Perperso
 intestinorum situ, ac hīs utriq; in suum locum
 repositis, omentum rursus intestinis est obuol-
 uendum, ventriculiq; iecoris & lienis situs ve-
 nit examinandus. Primum itaq; inter septum
 transversum & iecoris gibbum, manū inferes, ut
 illius gibbum ligamentaq; in cōspectū veniat.
 ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamen-
 to tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis,
 manum transversim hinc inde ducēs. Deinceps
 inter iecoris cauum & dextrum ventriculi la-
 tus sinistram manum, dextram verò inter se-
 ptum & latus ventriculi sinistram impones,
 paulatimq; inuicē adductis manibus, ad ventri-
 culi superius orificium accedes. quod in conspe-
 ctum veniet, si modo iecur sinistra sursum non
 nihil protruseris, & dextra ventriculi corpus
 deorsum compresseris, atq; una eademq; opera
 iecoris cauum ac vniuersum ipsius sitū obiter
 exci

examinaueris. Præter hæc, ea quoq; operatio vē
 triculi sedem etiam accurate commōstrabit,
 dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudēs,
 nunc ventriculū deprimēs, manus ducere nō
 detrectes. Lienis porro sedem adinuenies, si in-
 ter sinistrū ventriculi latus & septum trans-
 uersum, sinistra manū immiseris, ventriculūq;
 cum colo intestino hæc excurrente, in dextrum
 latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius
 & dimidium ipsius caui latus sese visui offe-
 runt, etsi dextrā manū inter lienē & septum
 transversum mediam immiseris, lienemq; mo-
 dice eleuatum versus ventriculū protruseris,
 ipsius quoq; gibbum apparebit. Quo tamē hæc
 omnia leuiori negotio conficias, nō erit inutile
 interdum aliquod costarum interuallum arcto
 vulnere ad thoracis vsq; amplitudinem pertū-
 dere. Quum primum enim thoracem vulnera-
 ueris, septum transversum deorsum concidens
 insigniter flaccescit, quantumuis etiam vehe-
 menter antea tensum, sursumq; attractū, iecur
 & ventriculū in thoracis amplitudinē sur-
 sum duxerit, difficilemq; horum inspexionē ob-
 id parauerit. Cæterum iam omenti membra-
 ne inuicem sunt dirimenda, quod fiet, si dextrā
 omento subieceris, hacq; inferiorem membra-
 nam, sinistra verò manū superiorem appre-
 hendere, trahereq; studueris. hæ enim ocyus in-
 uicem

uicem dirimuntur, mar sup̄y, seu sacculi specie
 commonstrantes: qua visa, inuicem membra-
 nas aded diuilles, vt alibi lacerentur, commo-
 deq; manū in illarum amplitudinē inseras, &
 vtrinq; in lateribus, & humiliori omenti sine
 superiorem membranā ab inferiori discerpas.
 Iam inferioremem membranam intestinis expor-
 rectā sinere conuenit, & superiore aded pectori
 supertendere, vt elatius ventriculū ē sua sede
 elenet. quod si nō successerit, sodalis manu id fa-
 cias oportet, vt cōmode inferioris omenti mem-
 brane exortus, quaq; per ipsum feruntur orga-
 na in conspectum veniant: ac discas pariter,
 quoniam pacto hæc in hominibus colo intestino
 mesenterij vice sit, tota ea sede quā colū ven-
 triculi fundo attenditur. In hac enim mēbrana
 vbi ventriculo subseruitur, minor portæ vena
 trūcius ferri, suosq; in quos digeritur ramos edu-
 cere, apparebit. Deinde præter truncū conspici-
 tur arteria, quæ lieni, ventriculo, iecori, bilis ve-
 sicula, & ipsi demū omento surculos derivat. sic
 quoq; & arterie radix, quæ superiori sede me-
 senterij disseminatur: deinceps & nerui duo,
 quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri
 fundi ventriculi sedi, et hac quoq; parte omēni
 spargitur, sinister verò lieni & sinistri fundi
 ventriculi sedi, ipsiq; dextræ omenti parti distri-
 buitur, & ante hæc omnia in humiliori omēni
 men

membrana, quæ ventriculo subiacet, corpus glandosum, vasorū & nervorū seriem munies cernitur. Hæc obiter, neq; vilo adhibito cultro in presentia sunt intuenda, manibus tamē summisq; digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam observabis, si ministri opera ventriculo semper eleuato, ac velut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum versus iecoris cauum, vbi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quæ arteria magna septum permeat, secundū lienis cauū ad ventriculi fundū vsq; deuenieris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium ve esse dixerimus, eius orificiū. Quo nam pacto autem ipsius ortū adinuenias, paulo post dicam. In presentia enim ventriculo in suum locum reposito, illum in sinistrum latus cū intestinis trahi curabis: iecur verò, vt ipsius cauum adanussim videas, in dextrum & velut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis vesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq; operosam aggredieris. Bilis namq; meatus, & venarum & arteriarum venarumq; rami (quæ omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligatur) nunc veniūt retisfiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone venam quampiam pertudas, sicq; omnia

cruore obliteres. Offeritur itaq; primū nerru-
 lus ab humiliori vetriculi orificio iecoris cauo
 insertus, qui à sexti nervorū cerebri paris pro-
 paginibus superius vetriculi orificiū adentibus
 pendet. Vbi hunc à vicinis organis diremeris, à
 membranarū cōnexu diuidendus est alter ner-
 uus, qui vno ramo iecoris cauū, altero. autē bi-
 lis vesiculam accedit. Huic neruo arteria atrē-
 ditur parem cum illo efficiens distributionē, ac
 mox post neruum liberanda. Huius verò, vt &
 nervi initium, paulo post inuenies. nunc enim
 sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
 rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bi-
 lis vesiculæ meatus cōsistunt, à portæ vena iam
 liberandi: primū duo illi, qui ex iecoris cauo
 ex multis surculis colliguntur, & ilico in vnu
 cōeunt meatum, qui vna parte in bilis fertur
 vesiculā, altera in duodenum intestinū. Vbi hæc
 à portæ vena ad intestinum vsq; & bilis vesi-
 culam secreueris, illam pollice ad eò comprimes,
 vt meatus bile turgentes cōmodius appareāt,
 & num quis meatus ab hac vesicula in vtri-
 culum pertingat, animaduertas: quē si non in-
 ueneris, acu meatū in intestina properantem le-
 uiter pertundes, vt profluēs bilis argumēto sit,
 nullum processum ab illo meatu tibi incuria
 præsectum. Postremò vena portæ est examinan-
 da, ac ilico atq; ipsius circumscriptionē quā ex
 iecore

iecore prodit animaduertes, propagines illius
 obtusiori cultello sunt inquirenda, semper arte
 riæ & nerui, vena per vniuersum ipsius seriẽ
 attentõrum, diligenti habita ratione. Primum
 itaq; surculos portæ aggredieris, qui bilis vesicu
 le exporriguntur: deinde eum qui ferè citra ar
 teriæ consortium in dextrã ventriculi sedem,
 iuxta ipsius inferioris orificij posteriore regio
 nem modica ramorũ serie digeritur. Hunc sub
 sequitur, qui dextrã fundi ventriculi partẽ &
 medium superioris omenti membrana perreptat.
 Post hunc, qui duodeno nobis vocato intestino
 deriuatur, quem secundum intestini longitudi
 nem in corpus quoddam glandulosum carneũq;
 descendere obseruabis, si modo (vti iam monui
 mus) retusiori cultello venam, illiq; accumben
 tem neruum, arteriamq; nudare studueris. Mo
 dõ magnam portæ distributionem deteges, trũ
 cum, qui mesenterium adit, obiter tantum ex
 pendens. Atque hoc in presentia relicto, ad
 truncum qui lieni potissimum exporrigitur, te
 conferes. Atq; vt hunc commodè videas, ven
 triculus & intestina tibi veniunt ad eum mo
 dum aptanda, quo situabantur dum inferiore
 omenti membranam intuebaris, ac ventriculũ
 sodalis manu sursum attolli, & intestina deor
 sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi su
 periori sede humilioris omenti mēbrane, accu

rata cura ramos omnes minoris portæ trunci
 examinabis, quos omnes aut ventriculo, aut
 lieni, aut ipsi omento, coloq; intestino in homine
 exporrigi adinuenies. Interea verò quæ ramos
 hos inquirens, ipsosq; à glandoso corpore illos sus-
 fulciete liberabis, omnibus serè arteriâ, multis
 autem neruum attendi obseruabis. Arteriarum
 radix sese offeret in elatissima inferiori omni
 membrane sede, vbi etiam occurret magnæ ar-
 teriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
 vtrinque vnus sese offeret neruus, ad magna
 hæc descendenti arteriæ latera exiliens, sexti
 neruorû cerebri paris propaginû, quæ costarum
 radicibus exporriguntur, soboles. cuius ramuli
 vnâ cum arterijs dum venam nudas, in cõspe-
 ctum semper veniunt. Iam & gradioris portæ
 trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui
 per mesenterium seriem, & quæ inibi distan-
 tiis præsumt glândulas inuestigare tempestiuû
 est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
 inde inuicem diduces, & nunc in dextrû, nunc
 in sinistrum latus reuolues, vt citra sectionem
 mesenterij naturam perfunctoriè contempleris.
 Deinde obtusiori cultellulo maiorem venæ por-
 tæ truncum & dictam nuper arteriâ & neruû
 inuicem liberabis, & dein vt vniuersum ipso-
 rum ductum, & glândulas diuagationibus
 interiectas intuearis, vnguibus vnâ mesenterij
 mem

membranam ab alia diuelles. Ac hoc per vniuersum mesenterium haud venit tentandum, suffecerit enim in presenti à centro ipsius aliquot vasorum surculos ad tenuia vsq; intestina deduxisse, ac mox alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum depromptam. Atq; hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in dextrū latus reuolueris, vnguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ colo sub sinistri venis sede adnascitur, inuicem dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arterie rami venis commisi sese offerent, rursus arterie radicem commoustrantes. Quam vbi inueneris, ipsius diuarcationem prosequere, vt dicas qui hæc cum vena mesenterio suffulta relecto intestino ramos exporrigat. Parum modo sollicitus, etiã si venæ huius extrema in reclusum intestinum inferi non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum, ventriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur venarum & arteriarum & nervorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua quæ adhuc in illis organis videnda supersunt, commode intuearis, alijs quæ monstres, nunc me accingam. Manusculæ in star semicirculi obliquatæ
acui

acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, traiciendum est. hanc per mesenterium sub recto intestino, qua sacro osi incubit duces, & eius intestini fecibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino vinculum inicies. absque Eto iam quod superest filo, feces vinculo proximas ex recto intestino sursum demum comprimēs, & intervallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra prius vinculum traicies, secundo rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo vincula nihil excrementi sit reliqui. Deinceps nouacula recti intestinum inter duo vincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim a mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina vulneres) refecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuo a mesenterio ad ieiuni usque principium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atque in hac functione coli intestini supra renum pingues tunicas connexus sedulo est animaduertendus, vna cum vasorum frequēti serie intestina implicante. Vbi vero ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus vinculis intercipientes, ita ut elatius vinculum insertioni meatus vesiculae bilis proximum sit, non autē elatius conscendat. Intestina a ventre libera bainulo alicui, quales hic sectioni adhibemus, abluēda offeres, ut si visum fuerit abluentorum

torum iam tunicas & longitudinem examina-
 re queas. Patavij & Bononiæ postquam abluta
 scholarumq; scamnis exporrecta essent, aliquan-
 do vesicæ instar inflari curavimus: ita enim
 non nō solum longitudinem, quæ omnibus vice
 eadem est (quanquā quatuordecim vlnas ferè
 æquet) verum formam ac amplitudinem faci-
 le didicimus. Tunicas autē, intestinis ad hunc
 modum exporrectis, inquirere est longè facili-
 mum. apparet enim mesenterij pars intestinis
 proxima, quæ ex duabus constat membranis,
 vna superiori, altera inferiori. Has si vngu-
 bus ab intestinis dirimes, quæ tertiam intesti-
 norum efficiant tuniam intueberis, ac qua ra-
 tiōe hæc à peritoneo pendeat observabis. Quan-
 doquidem mesenterij membranas paulo post à
 peritoneo enasci spectabis, & iam quæ hæc inte-
 stinis obvolvuntur disces. Hæc tunica ab inte-
 stinis distracta, obtusiori novacula sectionem
 secundum intestini longitudinem duces studio-
 se præcauens ne id vulneres. Huius insuper se-
 ctionis labra vnguibus divelles, & absq; nego-
 cio secundam intestinorum tunicam ab inti-
 ma liberabis, præcipuè si id iuxta rectum mo-
 liaris, in tenuibus enim intestinis tunica non
 ita facile in conspectum veniunt. Nunc licebit
 intestina invertere, atq; vnum eius intestini
 quod nos cecum esse putamus, orificium exami-
 nare.

rare. Verum intestinorū tunicas licebit ūs ad-
 huc in ventre relictis interdū discindere: quan-
 quam illis exemptis, id fieri malim. Interdum
 priusquam vasa in caua iecoris sede conspiciat,
 & humiliori mēbrana omenti suffulta aggre-
 diaris, necessum erit intestina ad eum quem
 dixi modum auferre: idq; tunc potissimū, quum
 publicā obibus sectionem, in qua diutius quā
 tibi ex vsu esset, intestina fortē afferuarentur.
 Porro iam ventriculus est aduandus, quem mo-
 do quoq; cum liene eximere soleo, neruis ipsius
 orificio infertis diligenter prius examinatis.
 alias enim vētriculū relinquere consueui, quo-
 vsq; thoracis omnia essent dissecta, vt commo-
 dius ipsius orificiū neruiq; examinari possent.
 Verum in presentia vt rite illū eximas docebo:
 quū autē gulā persequar, vt relictū debitē ad-
 ministrēs subiciā. Vnguib; itaq; quantum fieri
 licet in homine, peritonæum à septo transuerso
 ad ventriculi vsq; superius orificium auellere
 conaberis, vt tertiæ ventriculi tunica videas
 principium. Quod vbi paululum à ventriculi
 orificio liberaueris, studebis vt cumq; etiā diuul-
 sam ad vētriculi fundum deducere, vt ex ter-
 tia ventriculi tunica superiorem omenti mem-
 branā constitui oririq; discas. Deinde acu sub su-
 periori orificio vētriculi traiecto, vinculum se-
 dulo nexum ipsi inijcies, paulo supra vinculum
 stoma

stomachū à ventriculo tràsuerſim liberās. Nūc
 vētriculo miniſtri manu è vētre eleuato, non
 tamen penitus (ne venas rumpat) exēpto, infe-
 rioris omenti mēbrana & meſenterij ex perito-
 neo originem diſces, ſolis vnguibus hanc à dor-
 ſo ſenſim diſtrahendo vtens, vinculis verò ple-
 raq; intercipiens. Primum ſimul omnia que in
 cauo iecoris occurrunt, porte ſcilicet venam,
 arteriam, & bilis meatum, aut ſi lubet ſingulis
 ſeorſum funiculos accōmodabis: poſt hæc arte-
 riarum radicibus, que meſenterio & inferiori
 omenti mēbrana primum digeruntur, illa ſanè
 arteria nō omiſſa, que ſub ſeminalibus arterijs
 orta in meſenterium fertur. Atq; his omnibus
 vnū duntaxat vinculū addi ſat eſt, quanquam
 duo (vt in inteſtinis faciendum monuimus)
 inijcere nihil prohibeat: imò, idq; præcipuè ad ſu-
 perius vētriculi oriſiciū, plurimum cōduxerit.
 Inductis in hunc modum vinculis, porta, & re-
 liqua que interſepta ſunt, ita vt vinculum in
 corpore maneat diuidentur, & ocyus ſolarum
 manuum opificio ventriculus cum meſenterio,
 omento & liene ex ventre exempta menſa im-
 ponentur, ac ſtatim cum omēti portione extra-
 cto liene, omenti pars lieni obnata vnguibus
 ab illo eſt diſcerpenda, vt expendas qui lienis
 tunica ab omēto initium ducat. Quod verò at-
 tētiſſimè ſummaq; diligētia inſpiciendū ſit, nū
 meatus

meatus aliquis à liene in vetriculi orificiū per-
tingat, quæq; vasorū hic habeatur series, etiam
si taceam, neminē ambigere reor. Ceterum vt
lienis substantiā obserues, aliquot sectiones ipsi
induces, et illo inter duos assesses cōpresso, ipsius
substantia ab illi insertis vasis aliquot locis se-
parabis, hæcq; ratiōe vasa aliquot sola & lie-
nis carne enudata spectabis. Ventericulum verò
lauandū, deinde vesica instar instandū dabis, vt
ipsius capacitātē, quæ sanè est quàm maxima,
intuearis, & tunicas ipsius, vt in intestinis fa-
ciendum præcepimus, examines, postmodumq;
inuertas, ac bilis meatus insertionē in intestinū
quod adhuc ventriculo appendet, videas. Porò
vbi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi
effluxerit, & quæ in vètre adhuc reliqua sunt
obliterauerit, spōgia aqua copiosiori, nō autē ace-
to imbuta, semel atq; iterū eluendus est. nā si li-
no abstergeris, plus tingendo oberis. Solent enim
plerunq; exigui vasorū ductus, multa adipe &
mēbranulis obsiti, difficulter admodū in homi-
ne reperiri, idq; magis si sanguine obliterentur.
Eluto itaq; sanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in
ventre reliqua sunt absq; sectione inspectis, &
iecore nulla ex parte vulnerato, sed vene caue
gratia in corpore asseruato, primū mēbranū-
lus, quæ velut vene caue secundā cōstituit tu-
nicā, ad sacrū vsq; os auellere conaberis, diligen-
ter

ter precauens ne dextrā seminalē arteriā, quæ
 caue corpus transcendit, simul cum membra-
 nis adimas. Est enim hæc tenuis & membrane
 modo albicans, multaq; pinguedine in homine
 obducta. Quapropter commodè admodum fece-
 ris, si priusquā aliquid eorū quæ in ventre ad-
 huc reliqua sūnt aggrediaris, arterias semina-
 les inquiras, ac deinde ne ledantur in reliqua-
 rum partium administratione caueas. Ut verò
 id præstes accuratiùs, animū adhibebis dextræ
 seminali vene, quæ ex caua oritur: deinde &
 arteria exortu, quæ inferiorem mesenterij se-
 dem adit. Inter hæc duo organa partim ascen-
 dens, partim descendens, nitèris obtuso cultello
 cauam venam ex sinistrolatero ab ar-
 teria magna dirimere, membranosis fibris, quo-
 rum interuentu hæc vasa committuntur, disse-
 ctis. In hoc opere duarum seminalium arteria-
 rum radices in conspectum venient, eaq; quò
 illæ porrigantur monstrabunt, si modo ab
 exortu eas arterias ex membranulis quibus in-
 uoluuntur ad seminales venas vsq; quibus tan-
 dem committuntur sedulo, nullaq; in trahendo
 vi facta liberaueris. Hæc ubi præstiteris, ve-
 naq; caua & magna arteria vt comodius in
 conspectum veniant, membranulis fuerint dete-
 ctæ, ramos quos in ipso per ventrē ductu emit-
 tunt examinabis, ac primū venas renū pin-
 guis

guibus mēbranis implexas, & deinde magne
 arterie ac caue propagines renibus serosum
 sanguinem deferentes. Horum origine citra om-
 nem sectionis operā inspecta, vena caue propa-
 ginem dextro reni propriā suis mēbranulis de-
 tetes, & deinde renis quoq; pinguem membra-
 nam vnguibus lacerans, quo pacto illi inuolui-
 tur diligenter examinabis. Demudato rene uri-
 narius meatus quā ex rene prodit, cultello est
 inquirendus: deinde & arterie magne propa-
 go dextrū renē accedens, quō simul integer ren
 vena & arteria & vrinarij meatus princi-
 pium conspiciantur. Licebit modo aut totam ro-
 nis naturam examinare, aut quousq; alia qua-
 dam dissecueris, renem relinquere. Vt cumq; ve-
 rō id modo postea ve feceris, vena caue, arte-
 rieq; magne propagines vinculis iuxta renis
 cauiū intercipi debent, & deinde nouacula acu-
 tiori sectio recta secundū renis longitudinem
 in ipsius gibbo uersus cauum est ducenda, renq;
 ita bipartitus aperiendus, sanguisq; si quis sit,
 spongia madente eluendus venit. Ita enim ili-
 co renis sinuū natura, deinde & vrinarij mea-
 tus principii intuebuntur, nisi cadauer nactus
 fueris obesius. solet enim pinguetudo in secundo
 humani renis sinu collecta, impedimento esse,
 cur minus sinuum natura penitus secātū occur-
 rat. Quapropter operæ precium fuerit, canis re-

nē diligenter prius examinare, & ex illo dein
 humanū cognoscere. Diuiso igitur secūdum gib-
 bū seu exterius latus rene, primū digito sinus
 secūdi in quē vrina colatur latera inquires, et
 foraminis quod in medio ipsius, seu in primi si-
 nus mēbranei renū corporis externo latere ap-
 paret, stylū immittes, qui in vrinariū meatum
 versus vesicam facile protrudetur. Deinde vbi
 mēbranei huius corporis primi ve renis sinus
 anteriorū ramorū cū posterioribus ramis coi-
 tū, qui nō procul ab externo renis perficitur la-
 tere, obseruaueris, vt illorū ramorū ductus, &
 primi sinus reliquū corpus & secūdi sinus for-
 mā naturamq; adinuenias, ea sectione diuisum
 & adaperitū renē vicissim claudes et recludes,
 quo mutuus nuper dictorū ramorū coitus ma-
 nifestius appareat: dein stylū secūdo sinui indes,
 & vbi ipsius formā expēderis, ab anterioribus
 primi sinus ramis eā renis præscindes substan-
 tiā, que posteriori illarū sedi obnascitur: à poste-
 rioribus autē ramis eā adimes, que illarū ante-
 riori sedi cōtinuatur, vt modō integer appareat
 primus sinus, cui modō stylos, quo illum adhuc
 exactius cognoscas, indere possis, & admira-
 ri quā ridicula ab Anatomes professoribus
 de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæ-
 terū tunica præter pinguem membranam
 renem inuestiens, facile tibi occurret, si se-

Etionis in renis gibbo ducte labris animum ad-
 hibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non-
 nihil à renis substãtia abscedere, & dein prom-
 ptè ad renis vsq; cauum vnguibz diuelli, ac-
 qualiter hæc è renis vene & arteria mēbra-
 nis pronascatur, conspici. Hæc vbi in dextro re-
 ne intuitus fueris, sinistrum quoq; sua pinguis
 membrana liberabis, & vene caue & arte-
 rie ramum versus ipsius cauum excurrentem
 inuestigabis, animum priusquam aliquid di-
 uellis, sinistrae seminali vene adhibens, quam
 ex medio vene ductu enasci citra sectionē ut-
 cunq; conspicias. Ut verò ritè intuearis, num à
 renis sinistri quoq; arteria, seminale vas origi-
 nem ducat, obtuso admodum cultello (nisi fortè
 secandi peritior fueris) mēbranulas à renis ve-
 na detrahes, & accurate aliquousq; vene semi-
 nalis principium quoq; à mēbranulis liberabis.
 dein venam renis ab arteria nonnihil deorsum
 reflectes, numq; ex ipsius ductu ramus qui sini-
 stre seminali vene exporrigitur, principiu ob-
 tineat, inquires. Vbi verò hunc non inueneris,
 sinistro rene pari ratione atq; dextro (si modo
 illum secuisse non suffecerit) aggresso, semina-
 lium vasorum constructionem examinato. Ar-
 teriarum & sinistrae vene originem iam prius
 indagasti, ac dextre etiam vene principium ci-
 tra sectionem à caua oriri conspicitur. Vbi regi-

tur ortum didiceris, & venas ad arterias
 usque sensim ex membranis ipsas liberans de-
 duxeris, si masculi obtigerit corpus, penis cutem
 & scortum à testibus adimes. Primum itaq; à
 pubis osse recta sectione per penem in cute du-
 ces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut
 unguibus eleuatis, cutem cum carnosâ mem-
 brana à pene auferes, adamussim considerans
 in cutis extremo ipsius cum carnosâ membra-
 na coalitum, & carnosæ membrane sub glan-
 de à penis corporibus abscessum. ad hæc, perpen-
 des ipsius ad glandis radicem ligamentum, de-
 inde & venas cutem eam adeuntes, postremò
 nullam pinguedinem adipem' ve inter cutē &
 carnosam membranam, vt neq; in palpebris
 hic reperiri, ac proinde leui occasione, vt illas
 hyatide aut inflatione penis cutem infestari.
 Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse
 inter inguina & sinistrum testem sectio ad pò-
 dicem usq; ducenda est, & deinde cum penis ci-
 te scortū à testibus & interfeminio liberandū,
 sectionibus semper versus dextrum latus dedis-
 ctis. Quum verò testes cute carnosâq; membra-
 na nudas, ne testes suo loco moueas inuertas-
 re, accuratè obseruandū est. Quū primū enim
 cute nudati sunt, ipsorum sitū, & cui nam potis-
 simū parti vasa seminalia illis applātentur,
 indagare oportet, vt Nature discas providen-

tiam, que testes ita collocauit, ut ipsius vasa
sint tutissima, illisq; ipsi testes velut propugna-
cula proponantur. Nam dextrum testem cum ipsius
vasis & tunicis à sinistro digito aut cultello
dirimes, & iunctis cadaueris cruribus dextrum
testem femori impones, ac mox cultello venam &
arteriam seminales dextri lateris, vicinis mem-
branulis ad peritonæum vsq; quâ ille proci-
dit, deteges, hic primum in interiori sede peritonei,
postmodum in exteriori qualiter transeant so-
lis manibus considerans. Dein stylum foramini
quâ egrediuntur vi ad testem vsq; infimam sedem
protrudes, & peritonæum vsq; ad foram quâ
vasa transmittit diuides. Insuper secundum sty-
li longitudinem cultello foramini quoq; indito,
ad humilimam vsq; testis sedem primam ipsius pe-
culiare tunicam secabis, & reposito cultello, di-
stantiam; tunica huius à peritoneo ortum, &
validum ad humilimam testis partem adue-
xum, præterea & testis musculum examinabis.
huius namque natura, ductus & forma in con-
spectum veniunt nam cum gracilibus ramulis
à vena & arteria in hanc tunicam numero-
sa serie excurrētibus. Hac tunica relicta, testem
& vasa nunc rursus hinc inde diligentius sub-
leuans, reuoluēsque venam, arteriamque; ab ipsis con-
termino semen deferente vase ad testem vsq; ela-
tiora discernes. Ut verò vena arteriaque; insertio-
nem

nem adamusim discas, vas semen deferens à
 proxima testis corpori tunica est liberandum,
 non quidē vniuersum, sed ad eam vsq; partem
 que vena atteriēq; finibus est proxima. Libe-
 rabitur verò vas ipsum facile si transuersas se-
 ctiones inter testem & vas illud ad suum vsq;
 principium acutiori nouacula duxeris. Hac si-
 quidem administratione vasis illius anfractus,
 et ad testis connexum, ortumq; manifeste ani-
 maduertes. Verū nulla ipsius cavitatis, neq; quo
 pacto illud à teste semen assumat, in conspicuo
 erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quā testi
 adnascitur referet, nullo meatu manifesto ex
 teste in ipsum pertinente. Semen deferenti vase
 ab intimo testis involuero ad eum modū libera-
 to, vena ac arterie anfractuum ramuli proxime
 testis corpori tunica oblata melius cōspiciuntur.
 Ut verò prorsus in conspectū veniant, sangui-
 nem ex anfractibus ad testem cōprimes, & de-
 inde anfractibus vinculo ne sanguis resuat in-
 terceptis, testem secundum ipsius longitudinem
 diuidere cōuenit. deinde quī ex tunica testi pro-
 xima, & ex anfractuum sine rami ad testis sub-
 stantiam excurrant, qualiterq; testi ea tunica
 committatur, queq; testis sit substantia, obser-
 uare. Atq; hec primum in vno quidē teste, dein
 in altero sunt examinanda. Quippe vix prima
 fronte hec omnibus erunt obuia, quum tracte-

nus nemo hæc affecturus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est vitandus, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitrato aggredi. Examinatis ad hunc modum testibus, ipsorumq; nihil reiecto, penis muscoli & ipsius corpora, deinde vesica & vrinarij meatus, & reliquus semen deferentium vasorū ductus, infertioq; cum adenofo assistente, & omnium venis, arterijs, & nervis secada veniunt. Diductis itaq; cadaueris cruribus, & cute vti monuimus ab interfemineo adempta, primum duos musculos ab articulari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatu vrinae seminiq; communem pertinentes aggredieris. dein alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inferuntur, adimes, ac ilico penis corporum originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse vnde prouascitur, quam poteris proximè diuidens. Deinceps vero in penem excurrentibus venis, arterijs & nervis perfunctorie hic perpensis, ossa pubis inuicem sunt sciungenda quod fiet ocus, si vesicae corpus a peritonei parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minimè crasso pubis ossium cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illa offi-

cio non equè est accommodata. Mox vno cadaue-
 ris crure in mensa relicto, & alio ab illa pro-
 pendente, ita cadauer in mensa reclinabis, & ve
 ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & vi
 diductis cruribus, ad triū quatuorve digitorū
 latitudinem pubis ossa inuicē seiungis. paruum
 enim aptè feceris, si pubis ossiū portionē exeme-
 ris, quod id & fiat incommodè & præter alia
 multos ita vitiaueris musculos, neq; vllus post-
 modum ossium vsus ad sceleti præparationem
 futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagi-
 ne dissecta, & dein ipsis ossibus vi diremptis,
 primū à renibus vrinarij meatus à suis mem-
 branis quibus obuoluntur sunt liberandi, atq;
 ad vesicæ vsq; corpus perducendi: deinde vas
 semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in
 peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari mo-
 do ad glandosum assistentem vsq; ex pinguior-
 ribus quibus integuntur membranis denudan-
 di, atque in eo opere sodalis manu vesicam mo-
 do in dextrum, modo in sinistrum comprimere
 est necessum, idq; maximè quum vena caue &
 magnæ arteriæ seriem hac in sede inquirens.
 Hæc nanq; iam venit expendenda, ac primū
 rami quos vena & arteria lumborū vertebra
 & spine, abdominisq; musculis & peritoneo
 exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, se
 venam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud

Latus validius reflectas, & nervos qui sub illis
 feruntur obtuso cultello quoq; inquiras, ac de-
 num ad ipsorum quibus inseruntur organa de-
 ducas: illos dico, qui testibus & vesicæ fundo
 exporriguntur. Porro rami vene ac arterie post
 ipsarum super os sacrum bipartitionem excu-
 rentes, in conspectum venient, si radicibus sem-
 per animum adhibueris, & cultello retusiori, ne
 ramorum aliquem vities, ipsorum sequaris pro-
 cessum ductumq;: & id eo leniori præsteris
 negotio, quo nostras vasorum delineationes di-
 ligentius operi accommodaueris. Verum ubi
 hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis
 corpus à pubis osse etiam dirimito, & quam po-
 teris commodissimè vesicam, ipsiusq; ceruicem
 à recti intestini termino, cui fortium fibrarum
 interuentu hæret, diuidito, absæctis interim venis
 & arterijs in vesicam penemq; excurrentibus:
 quas si prius vinculis fortè interciperes, parum
 profectò sectioni obesses. Vesicam modo simul
 cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo
 impones, & denuò seminalis vene ac arterie
 ductū versus testem, & à teste dein semen de-
 ferentis vasis ad glandulosum assistentem pro-
 gressum obseruabis, quo denuò exactius semina-
 lium vasorum harmoniam expendas. Post hæc
 musculum vesicæ meatui præsectum examina-
 bis, & oblongiori stylo penis glandi ad vesicæ
 vsq;

usq; fundum imposito, vesica meatum à glande ad ipsius usq; fundum cultello secundum stylum porrecto diuides, vt simul vesica cavitatem, & ipsius tunicam, & urinā deferentium meatuum insertionem, & semini urineq; communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur vrinarium meatum ex renibus in vesicam pertinentem forato, stylumq; ad vesicæ fundum usq; indito, vt membranulas meatus illius ori in vesicæ fundo comatas spectes. quanquam etiam integrum sit, ex vesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus verò glandosum semen deferentium vasorum suscipiens implantationem, vt lubet poteris discindere, & quoniam pacto ea vesicæ meatui immittatur perquirere. Postremò vesicæ cervicem à duobus penis corporibus ad glandem usq; cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamq; habeant formā, quamq; natura ad glandem sint prædita conspicies. Vt verò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, reclusæve sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus vesicæ, tres recti intestini musculos, & venas examinabis, que à porte vena huc deducuntur, & que cause hac in parte sunt soboles. Vbi id quoq; præstiteris, recti intestini sinem ex corpore exsectum abijcies. Deinde

cauam

causam venam qua primum sub iecore consi-
 citur, & magnam arteriam qua septum transit,
 deinde ipsarum precipuos ramos erus adven-
 tes vinculo duplici intercipientes, vt simul cum
 renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, ve-
 nas omnes, arteriasq; ex ventre auferre liceat.
 ita enim peritonei discos ortum, & musculos
 & nervos quoq; erus petentes, si fortassis illos
 postmodum aggredi statueris, incorruptiores lon-
 ge habiturus eris. Iecur autem, vt & antea di-
 xi, tantisper illa sum seruandum est, quousq; cor-
 respirationisq; organa administraueris. Atque
 hec quidem organorum nutritionis, generatio-
 nisq; in viro est administrandi ratio, in muliere
 vero erit huiusmodi. Primum mamillarum vi-
 surus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum
 (vt in viris) ad vmbilicum ducenda est sectio:
 deinde à iugulo secundum claviculam alia ad
 summum vsq; humerum, cutisq; à mamillis non
 aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe di-
 uideres, venit liberanda. Mamillis cute detectis,
 & venarum ramis qui à venis in brachiis ex-
 currentibus illis porriguntur, perpensis, dextram
 mamillam à musculo brachii pectori adducen-
 te aufero, venarum arteriarumq; examinatu
 propagines, ab illis que musculis thoraci incum-
 bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes,
 Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe-
 ram,

rum, & adeps vndiquaque studiosissime ademptus, & varijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in viro inquiri poterunt, is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiam. Deinde & venæ quoque & arteriæ sub reclusis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiã si magis in muliere expendentur, reliquaq; administratio ad vasorum vsq; seminalium ortum communis mulieri quoque censenda est. Simulatque igitur mulieris seminalium vasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est uterus & vesica, insuper testes & muscoli et venæ quoque cum arterijs vteri fundo & cervici exporrecte, priusquam scilicet aliquid dividas. Deinde diductis cruribus à pubis osse vtrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad podicem vsq; ducenda est, vt deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea que in medio sectionibus intercipitur, versus pudendum quoque à pubis ossibus separatur, vulvæq; adhuc appensa maneat. Pubis verò ossium cartilaginem, vt in viris faciendum præcepti divides, ac illis invicem quam poteris maximè vi diremptis, mox cultello venam ac arteriam feminales dextri lateris ad testem vsq; ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obser-

uans

uans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituent, in elatiorem fundi vteri sedem exporrectos vulneres. Postquam verò ad testem anfractus deduxeris, perinde ac in viris ipsorum insertionem & deferentis vasis processum, ipsiusq; in vterum insertionem, & testis substantiam, formamq; examinato, vas illud ex pingui cui inheret membrana liberans, que vesperilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoq; latere obseraueris, animum adhibebis venis ac arterijs inferiorem vteri fundi sedem, & ceruicem, vesicamq; aduentibus, que in grauidis animalibus accuratissimè, vt & illi qui à seminarijs vasis in vterum porriguntur, utq; etiam omnia vteri reliqua in conspectum veniunt, quandoquidem in illis supra modum vene arterieq; turgent. Vinarum meatus à renibus in vesicam pertinentes similiter ac in viris ad vesicam usq; à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps vterus cum vesica ex corpore eximendus, dissectus in ipsum & vesicam procedentibus venarum arteriarum & nervorum ramis, & membranulis vterum vasaq; illa continentibus, & fibris quoq; quarum interuentu vteri collum intestino recto valide continuatur vnà amputatis. Exempli iam vteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem involues, quo vnà vesicæ ceruicis in illum pertinentis fo-

ramē, & vteri fundi orificium citra aliam se-
 ctionem videas, & modo opportunè vesicā &
 ipsius cervicem musculumq; vrine meatui præ-
 sectum longa sectione diuidas, vesicæ amplitu-
 dinem & vrinariorū meatuum insertionem,
 ipsiusq; cervicis cum vteri ceruice coalitum in-
 specturus. Insuper vteri quoq; cervici eodē modo
 ad illius vsq; os longam sectionem inferes, ac
 acutiori nouacula vniuersum vterum secundū
 latera ab ipsius orificio ad cornua vsq; diuides.
 ita enim illius sinum, substantiam, formamq;
 exactissimè contempleris. Porro si interdum
 grauidæ mulieris cadaver nactus, & vterum
 duntaxat cum fœtu, ipsiusq; inuolucris intueri,
 animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis
 cartilagine, ad pubis vsq; os acutiori nouacula
 sectionem molieris, quæ peritoneum quoq; pene-
 tret; deinde aliam vtrinq; ab umbilico ad ilia
 molieris. Hac nanq; ratione ilico se vterus spe-
 ctandum offeret; & si in alterum latus illū de-
 truseris, venæ & arteriæ ipsi insertæ supra mo-
 dum apparebunt turgidæ, adeo vt ipsarum neq;
 series neq; ortus citra aliā administrationem
 latere possint. His itaq; venis & arterijs mād-
 cum vena & arteria sub recto musculo cōscen-
 dentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem
 nouacula secundū vteri longitudinem tenta-
 bis, cauēs ne altius quàm vteri est crassities pe-
 netres.

netres. post hanc alias duas, vtrinque; nimirum
 vnam duces, cum illa rectos angulos facturas.
 Sectionum labra vnguibus apprehensa inuicem
 modicè dirimes, et vteri tunicam solis manibus
 à secundina sensim diuelles, venarum arteria-
 rumque; ora ex vtero in secundinam pertinentia
 rumpens, quod in partui proximis feceris faci-
 lius. Exemptum ab vtero vnà cum suis inuo-
 lucris fœtum in peluim aqua plenam repones,
 atrum & viridem quodammodo liquorem ab-
 luens, qui ex effractis vasorum oris promanat,
 secundinaque; obducitur. Modo autem diligenter
 secundinæ substantiã, & quæcumque; in illa spe-
 ctanda sunt vnguibus aut cultello examinabis,
 id imprimis animaduertens, num ipsa mēbrana
 quæpiam sit vniuerso fœtui obducta: an tantum
 instar latioris cinguli sit, lienis substantia ef-
 formari. Atque; hic etiam sedulo expendes, quali-
 ter secundinæ substantiã externe superficies eius
 inuoluceri pertinaciter obnascatur, quod sarcini-
 minis imagini comparamus, secundumque; seu me-
 dium inuolucrum nūcupamus. Vbi itaque; secun-
 dinæ naturã adamusim examinaueris, fœtum
 hunc inde attolles, secūdi illius inuoluceri natu-
 ram consideraturus. quam simulatque; exterius
 inspexeris, atque; qui totum fœtum ambiat di-
 diceris, cultello id alicubi pertundes, & fœtus
 vrinam profluere sines, ipsumque; inuolucrum à
 fœtu

fœtu inuertes, atq; ab umbilici vasis dependere
 tantisper fines, donec intimi quoq; fœtus inuo-
 lucræ sudoræ continentis harmoniam didiceris.
 Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à fœtu
 amouebis, & ab umbilico etiam propendere si-
 nes, vasa umbilici inuicem disjungens, meatum
 illum præcipuè reperturus, cuius beneficio fœ-
 tus vrina in secundum ipsius inuolucrum per-
 fertur. Inuenies autem hunc promptè si cultello
 venas & arterias quæ umbilico proximæ
 sunt, diuiseris, ac meatum in ipsorum medio repo-
 situm indagaueris. Abscis his umbilici vasis
 vnâ cum fœtus inuolucris, & fœtu in mēsam
 extēso, à clauiculis per costarū cartilagineas ad
 pubis vsq; os sectionem in sinistro magis latere
 cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace
 & peritonei vsq; cavitatem pertingit: deinde
 ab umbilico venâ in iecur & arterias, ad suos
 quibus inseruntur ramos, & meatum vrinâ de-
 ducentē ad vesicæ fundum, paruo admodū ne-
 gocio deduces, omnemq; fœtus administrationē
 absolues. Nisi etiam visum esset inquirere, nū
 in fœtu peculiaris aliquis processus à vena ca-
 uia ad venalem arteriam, & ab arteria ma-
 gna in venam arterialem pertineat. Acetabula
 verò in oue aut capra sunt inuestiganda, vtero
 utcumq; visum fuerit diuiso. abunde etenim fue-
 rit vteri comparere cavitatem, quæ in nō præ-
 gnant

gnantibus vaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis è sede profuocurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc is similibus conspicitur decoratus, qui primum à veteribus dissectionis professoribus acetabuli nomen sunt emeriti. Atq; ita presenti Capite partium quinto hoc libro traditarum administrandi rationem absoluiimus: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, vt ad reliquarum partium quas simul in illa administratione nõ recensui, demonstrationem nequam futurum sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

ANDREAE VE-

SALII BRUXELLEN-

sis, de Humani corporis fabrica,

LIBER VI.

Quas partes natura aëreae substantiae
reficiendae fabricaverit, ac quae pri-
uatim vitali spiritui subministrant.

CAP. I.

QUAM affabre cibi potio-
nisq; organa corporis no-
stri architectus extruxe-
rit, quemq; ipsorum usus
& actionis gratia nume-
rum, situm, formam, con-
nexum, substantiam, vasorum nervorumq; in-
sertionem singulis largitus sit, superior liber no-
n persunctorie explicuit. Quocirca praesens instru-
mentum, aëream quae continuo defluit substan-
tiam restituentia, ac calorem innatum recrean-
tia, opportune complectetur. Quod autem o-
mnes respirationi pulsuiq; famulantes particulae
in horum classem collocandae veniant, cuius per-
spicuum esse arbitror. neq; minus quinquam respi-
rationis & pulsus usum (quoad nobis animae
substantia ignoratibus huc nosse datur) latere

M 2 exist

existimo: ac proinde etiam nunc in illorum vsu
 explicando haud longius herendum est. Quan-
 quam in secundo libro, quum respirationi sub-
 seruietes enarrarem musculos, & in tertio, ubi
 articularum vsus recensēbam, de respirationis
 & pulsus natura vsuq; nonnulla pertractaue-
 rim. Absolutam enim horum tractationē neq;
 illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc
 priuatos eosdemq; complurimos libros exigere,
 Galenus omnium bonorum autor nos abundē
 docuerit, quodq; in presenti potius partiū cor-
 poris descriptionem, quā contentiosē, ignora-
 ta adhuc anime essentia, pulsus & respirationis
 vsu perscribere sit animus. Quando inspi-
 ramus itaque, omnibus corporis partibus se-
 cundū naturam sese habentibus, neq; caloris
 ingenti (quem Galenus animam, aut prima-
 rium saltem ipsius instrumentum esse alibi at-
 testatur) qualitate quauis occasione adaucta,
 tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio
 ad cerebrum, quum per octaui capitis ossis fora-
 mina, quibus olfactus organa incumbunt, tum
 etiam atque id magis per meatus pituitam ex
 cerebro ad fauces deducentes assumitur, spiritū
 animale nonnihil enutritura. Verū per na-
 res attracti aëris copiosior portio, ex amplis na-
 rium foraminibus in fauces secundū poste-
 riorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo

temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequētes ipsius per pulmonis substantiam propagatas soboles fertur. Postquam verò aer ab hac substantia emittatus, ac cordi quodammodo præparatus est, ab arteriæ venosæ surculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur, atq; in sinistrum cordis vetriculum per arteriam venalem delatus, tenui feruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini commiscetur. Huius aeris qualitate contenti in hoc vetriculo caloris qualitas euentilatur, substantiæ autem caloris (quæ aère & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aeris substantiæ entritur. Quod verò velut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam venalem in pulmonē ablegatur, atq; ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unâ cū reliquo aère, quem ex illis propaginibus arteriæ venalis germina tanquam cordi ineptū non attraxerant, denuò per asperam arteriam & laryngē faucesq; et nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perscitur: in nō naturali verò aer potissimum per os attrahitur efferturq;. Vocamus autē non naturalem respirationem, quæ alterius quam temperatæ caloris innati qualitatis nomine vitimur, ut quā ea qualitas aliqua ex causa

in eū modū increuit, vt per nares adductus aēr
 homini non sufficiat: aut quoties exufflationē,
 vocē, eiusq; generis reliqua, ad quæ secundariō
 respiratio famulat, tētamus. Ab aëris substātia
 in sinistro cordis vētriculo sanguini ibidē cōtē-
 to permixta, vitalis spiritus cōficit, qui ex hoc
 ventriculo in magnā arteriā vñā cū sanguine
 impetu ruente ac feruido diffusus, per vniuer-
 sum corpus secundum arteriæ seriē digeritur, &
 calorē singulis mēbris priuatim innatū rescit
 tēperatq; quod ipsius diffusum est instaurans,
 haud secus sanē atq; mēbrorū substātia à san-
 guine p venas adducto restituit. Et quēadmodū
 respiratio & sanguis ex dextro cordis ventri-
 culo in sinistrū assumptus, cordi ad vitalis spiri-
 tus calorūq; natiui repositionē faciunt: sic pari-
 rōne materia à sinistro cordis vētriculo p arte-
 rias reliquo deducta, corpori aliarū partiū spi-
 ritū & natiui calorē recreat. Atq; huius etiā
 occasiōis gratia idē pulsus & respiratiōis vsus
 cēsēt. quod enim inspiratio materiei in sinistro
 cordis vētriculo repositæ præstat, id reliquis par-
 tibus in pulsu arteriarū dilatatio largit: expi-
 ratio autē arteriarū cōtractiōi correspōdet. At
 quibus organis, incredibili diuināq; artificii vi
 fabricatis, hæc omnia perficiātur, quaq; ratione
 hæc admirāda Natura opera cōpleātur, iam or-
 dine enitar persequi: ea interim non repetitu-
 rus quæ in primo libro de thoracis ossibus, &

asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de
eorundem musculis, & in tertio de arteriarum
constructione persecutus sum. Quapropter ve
in libro hunc præcedente à peritoneo sermonis
cibi ac potus organorum initium opportunè in-
stituimus, ita quoque & hinc à tunica costas suc-
cingente non immeritò instrumenta aëreæ sub-
stantiæ nutrienda dedicata auspicabimur.

De tunica costas succingente. CAP. II.

Tunica membranæ ve costas succingentis,
ac vñsionis Grecis, vulgò autem pleura
dicta situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque
omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi-
mâ transversæ implatatione occupatæ) præterea &
toti pectoris ossi subtenfa, thoracis verò verte-
brarum corporibus, & superiori septi parti tho-
racis amplitudinem respicienti obducta, figurâ
& magnitudinè totius thoracis cavitati corre-
spondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte
ipsius posteriori à prima thoracis vertebra deor-
sum ad undecimâ, è cuius regiõe septi pars ar-
teriâ magnâ transmittens consistit. Anteriori autè
ipsius parte à iugulo ad humillimâ pectoris os-
sis partè, cui septum immasitur, descendit. In lateri-
bus verò à prima costa ad superiore septi superfi-
ciè, quâ thoracis cavitatè respicere diximus, fer-
tur hæc uniuersâ, vt et reliquâ thoracis aplitu-
dinè sublimès. Præsens itaque tunica, perinde atque

thoracis cavitās, figura admodū variat. Superiori enim parte, vt & thorax, angūsta est, ac velut in acutū definit. inferiori vero parte latior quā superiorī existit. at in lateribus thoracis quoq; modo latior, quā inferiori sede visitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autē multo longior pro obliqui sitūs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad vndecimam thoracis vertebrā pertingit. Rursus anteriori parte, vt & in lateribus exteriūs, quē admodū & thorax ipse, gibba visitur: at posteriori secundū vniuersam longitudinem, velut ad amplitudinē ipsius internā impressio nem peritonēi quoq; ritū exigit, atq; id ratione vertebrarum & radicum costarum. Vertebra- rum enim corpora in thoracis prominent cavitatem, vt & costarum radices, quę à vertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuō versus anteriora deorsum procedentes obliquētur. Interiūs omni ex parte lauis, & veluti aqueo humore persusa est, præterquam vbi processus quosdam membraneos ex- porrigit, ex quibus aut alias educit mēbranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autē id præcipuē secundū vniuersam posterioris sue partīs longitudinem, ad vertebrarum nimirū progressum, vbi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum,

magnam arteriam, & sine coniuge venâ fir-
 mat, & sibi ipsi hæc vinculis connectit, illuq; tu-
 nicas exporrigit. Pariter se habet secundum ostis
 pectoris & septi quoq; à pectore ad dorsum lon-
 gitudinem, vbi intersepientes thoracem mem-
 brana illi continuantur. Nonnunquam, sed ad-
 modum raro, non secus ac peritoneo interne
 huius tunice sedi adeps durior adnascitur, idq;
 præcipue, vbi vertebris propinquior est, quaq;
 ipsius insigniores vene porriguntur. Præterea
 modo in vno, modo in altero latere membra-
 neas fibras pulmone applantat, quibus illum
 sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim
 non semel obseruauimus, idq; potissimum in
 læuo latere, non quidem ad costas duntaxat,
 verum & ad septi partem pulmone vicinam.
 In canibus vero, suis, simijs id rarius, aut
 nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus
 priuatim qua hæc membrana thoracis ampli-
 tudinem succingens septo obnascitur, cordis in-
 uolucrum magna amplitudine ipsi coalescit
 continuaturq;: hæud secus, quam si id hinc ini-
 tium duceret. Porro hæc membrana superficie
 externa, quod vndiq; adiacentibus partibus
 adnascatur aspera, inæqualisq;: inuicem con-
 nexarum membranarum modo visitur, vix
 aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insu-
 per, vt neque peritoneum, præsens membrana

non adeo pertinaciter omnibus partibus costis
nata heret. validius namq; costarum ossibus ac
cartilaginibus tunice peculiariter vnâquamq;
costam inuestientis, cuiusq; mox meminero,
interuentu adnascitur, quàm interne interco-
stalium musculorum sedi. Sic quoq; septi carno-
sa parti longè remissius quàm neruose comit-
titur. Quod autem similia cum septo foramina
periton. ei modo hic adipiscitur, perspicuum cui-
us esse arbitror. quâ septo namq; obducitur, ter-
tis foraminibus est peruium. vno quidem ve-
næ caue cœdici parato, secundo autem stoma-
cho, tertio verò magnæ arteriæ & venæ pari
carentis fini. In iugulo amplo continuoq; fora-
mine non pertunditur, verum quæ eam intus
perreptant vasa pluribus foraminibus cõplecti-
tur, ipsiq; adnascitur, & tunicâ aliâ à propria
illarum ipsis offert. transmittit verò hic venæ
caue & arteriæ magnæ ramos, ad hæc stoma-
chum, asperam arteriam, sexti paris neruorum
cerebri neruos, & septi transversi etiam ner-
uos. Postremo secundum posterioris ipsius sedis
longitudinem vtrinq; ordinata serie perfora-
tur, venis ac arterijs costarû interualla peten-
tibus viam præbens. Substantia deinceps con-
stat membranæ, dura scilicet & tenuis, albâ,
& equali, & robore nonnihil peritoneum super-
ante; verum similiter ipsi quoq; peritoneo hu-

ius substantia ad dorsum durior quam iuxta pectus sentitur. Ipsius namq; origo à vertebrarum ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimum pendet. Porro venis ac arterijs & nervis quoque abundat. ac primum quidem in posteriori parte ipsi vena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus verò subtensus exigit longas, neq; eas valde graciles venas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti vasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum intervalla digerentia. Nervos quoq; adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris nervorum cerebri portiones, quæ in pulmonē, ventriculū, & iecur distribuuntur, nervosq; recurrentes germinant. Deinde etiā ibidē iter, vti diximus, præbet septi nervis, à quibus innumeris soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atq; hos quidē nervos intus complectitur, exterius autem magnos, eosdemq; vna serie ad singula costarum intervalla deductos obtinet, quæ huic tunica vna cum venis arterijsq; attenduntur. Præterea in posteriori sede vtrinque ipsi subtenduntur, sexti paris nervorum propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritiōis organa (vti diximus antea) diffusæ.

Ceterum

Ceterum præter hanc costas succingentem tunnicam singulis costis alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentē costas membranam vocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdividens, indicare videtur. Est autem altera hæc succingens costas tunica involucrem, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quòd os ambit, *ωεγρόσσει* Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singule costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi vendicantem, quas ossium diximus esse involucrea, & velut amicitie vinculum quo aptè durum os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem velut vna superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax continet involucrem quoddam enasit, vnde etiam ab usu tunica (vbi à substantia, membrana) dissectionis proceribus vocatur. Ad hæc ipsa quoque, ut & peritoneum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademque firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur, ar

cteturque,

Eteturq; , neminem ambigere arbitror. thoraci enim vndiq; adnata , tali constat substantia, qualis & inuolucris loco habetur , ac simul leuis sequaxq; est. His accedit, quod presens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, vt & in intercostalibus musculis, membrane musculorum ventrem ambientis vicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscure sortiri videntur. Vene autem & arterie & nervi quibus tunica committitur , etiam si ad ipsius nutritionem & sensum vsui sint, non tamen huius gratia precipue, sed vicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cū magna tensione & punctili cruciati, vt & in cerebri mēbranis, inflamatio oboritur.

De membranis cavitatem thoracis intersepientibus.

CAP. III.

Membrana superiori Capite explicata, vniuersam thoracis cavitatē succingit, sublimitq; at membrane quas Græci διαφραγματος, nos autem intersepientes thoracem, aut vulgò mediastinum nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas precipuas amplitudines eam distinguentes, vnde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis

racis medio vtrinque; singula secundum ipsius longitudinem procedentes. à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque; vertebrarum corpora exporriguntur. Atque his etiam minimis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus & obliquis costis lateribus ve conformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hic connexum fertur; secunda verò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque; thoracis vertebram procedit; tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declius ad dorsum descendens, duas priores costas committit. Præsentis membrane in mutua distantia & coitus plurimum variant. secundum dorsi enim longitudinem, quæ vertebris committuntur, inuicem cõtigue sunt, & quàm minimam inter se cavitatem fibris membranæis oppletam efformant. Quæ verò pectoris ossi committuntur, in homine quidem inuicem nequiquam contigue sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimè est, ac claviculas primamque; vtriusque lateris costam sustinet, membrana etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilom

nihilominus vniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisq; nexibus adimplentes. Vbi verò pectoris ossi secunda costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arctius euasit, ita quoq; dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum disunctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, vt os ipsum latius efficitur, sic quoq; & illa capacior reddita magis diducitur, ita sanè, vt tanta in homine hæc membranarum consurgat distantia, quanta vndiq; pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterùm quæ membranæ septo transuerso committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atq; hic tantâ efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranei circuli est latitudo. Cavitatis, quam ibidem membrana efficiunt rarioribus membraneis fibris obsita, admodum ampla dissecantibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad anussim correspondet figuræ membranei circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima verò in medio existit. Præsens cavitatis in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumq; cor & venam cauam septum penetrantem complectitur. In canibus verò & reliquis animalibus longius pectoris os, longiorèq; thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo

capacior visitur, nullis membraneis fibris obdota. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucris mucrone multum, secus quàm in hominibus, vt mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter venam cauam illa quoq; amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui subterniculi & manus cuiusdam instar cauam venam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsis vena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quamquam Galenus ex simijs coniecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, vt post eum reliqui dissectionis scriptores ad vnum omnes. qui nulla rei habita consideratione, nequicquam minus quàm Anatomem aggressi, nil nobis aliud præstitere, quàm quòd perperam pleraq; ex Galeno descripserunt: neq; solum cum illo veritati pepercerunt, verum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in que compendia fœdissimè consarcinantes, vt Galeni veterumq; omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerunt. Ceterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distatitè est descriptio. Præter quam & alia visitur, eaq; quas dixi sedes nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Præsertes enim membrane in ipsarum medio cordis inuolucrum, vt dixim

diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq; dextra membrana à sinistra abscedit, & vtraq; inuolucrum id adnatum exigit. Adeo vt inter has membranas cordis inuolucrum, ob idq; & ipsum cor vnà cum suis vasibus contineatur, deinde & caua venae caudex, & innumere membranæ fibre mēbranas has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius verò quæ queq; suam thoracis respicit amplitudinem, multa sepe, ac præcipue in hominibus, adipe abundant, adeo vt omnēto quibusdam partibus similes, & pinguiores sæpius videantur. Præter pinguedinem ipsis adnascitur glandosum corpus, vasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venis ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, vbi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Ille enim venæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranæ à vena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumq; & potissimum in homi-

mbus, alia notatu digne crassitudinis à iugulo secundum vtriusq; membrane longitudine deorsum ad septum vsq; deducitur, septi neruo comitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, equali fere intervallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq; hi solum nerui cum vasis & adipe externe membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & leuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita visitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possidens. Interna verò membranarum sedes tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membrane committuntur, tum eas quibus validissime citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, vtræq; asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cavitatis regio fibræ non obsuletur, ea quoq; leuis similiter & aqueo humore madens visitur. Membrane hæc tunica costæ succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus ille sedibus vbi ipsi membrane committuntur ortum ducentes. Sunt autem illæ sedes, vti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis vertebræ, vnde potissimum ille membrane enascuntur. Quæ primario vsu in hoc creatur, vt cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoq; cor, ne deorsum ac retrorsum cõcidat, in sua se-

de cost

de cōtinerēt. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorū & mortuorū sectio luculentissimè (si animum modò adhibueris) ostendet, quacumq; ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad vasorū securiorem ductum auxiliantur, & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus h. uelquaquam minimus censi debet: quandoquidè huius beneficio altera thoracis cavitare pertusa, et pulmone hac sede propter aërem per foramen ingrediente à motu cessante, altera cavitare adhuc illèsa animali famulatur, què admodum in vulneribus & uiuis sectio- nibus frequèter condiscimus. Num autè ab his membranis, an verò à tunica costas succingente organa in thoracis cavitare reposita, tunicas involucriq; mutuentur, hic cōtentiosè haudquaquà disceptandum duxerim, quò planè idè usus, quod ad eiusmodi tunicas vasorumq; connexus spectat, harū mēbranarū & tunica costas succingētis censendus veniat. Præterea neutiquam inuestigandum est, num vna tantum in uniuerso thorace costas succingēs sit mēbrana, què admodum eā descripsimus: num verò due, ut vna quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextrā thoracis cavitare succingit, vna cum dextra intersepiete mēbrana: alia autè sinistra, quæ ibidè thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis inter

diuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetq; peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritoneo distingueretur, quum id vnicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

De aspera arteria. CAP. IIII.

IN tertio libro, vbi arteriarum complectebatur seriem, hæc cuius constructionem modo persequi statutum est, simpliciter quod aërem contineat, arteria veteribus Græcis primum appellata dicebatur: at temporis successu, quum & vita vitalem spiritum sanguinemq; impetu ruentem deducunt, & in venarum numero non amplius habita, arterie etiam nomine donarentur, hæc quidem leues arterie, illa verò aspera, ab inequali qua constat substantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc vsque diem aspera arteria est obuia, non minus sanè quàm sitis quoq; ipsius, & numerus citra longam enarrationem conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modo, verùm & animalibus que pulmonem nanciscuntur omnibus obtigit, que longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum protensa, frequèti sobole in pulmonis substantiâ digeritur. In faucibus enim (que Græcis φαρυγγες nuncupatur) duobus narium foraminibus in oris amplitudinè pertinentibus,
alia

alia duo in humiliori faucium sede correspondent,
 quae quidem non secundum latus, ut illa, mutuo
 contermina, sed unum altero prius cernuntur.
 At horum quidem posterius stomachi cibum po-
 tumque ex ore in ventriculum deducendis ini-
 tiū existit. Anterius vero aspera arteria prin-
 cipium est, quae hinc deorsum recta nusquam in
 latus declinans, secundum cervicis longitudinem
 ad quartam usque thoracis vertebrae ducitur,
 tota posteriori sede substratum habens stoma-
 chum, vertebrarum corporibus, primoque dorsum
 mouentium musculorum pari absque alterius or-
 gani interuentu inuitem. unde & aspera ar-
 teria à vertebrae tantum remouetur, quanta
 stomachi est crassities. Anteriori autem aspera
 arteriae sedi non eadem toto ductu pretenduntur.
 in elatissima namque sede, ubi oris amplitu-
 dini committitur, os ab v figura uocales nun-
 cupatum, ipsi cum illius ossis quoque musculis &
 cute prelocatur. Hinc vero ad iugulum ac pec-
 toris ossis elatiorem sedem usque, praeter cutem
 & illi subditum ex carnosae membranae mus-
 sculum, arteriae asperae obtenditur bifidus mus-
 sculus, qui à pectoris osse enatus, ossis v referen-
 tis anteriori parti inseritur, & deinde alij duo
 à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis
 humiliorem antiquamque partem pertingentes,
 proxima arteriae hic incumbunt. Vbi vero tho-

racem hæc ingreditur, principia quoque; musculo-
rum ex claviculis & pectoris osse ad manil-
lares in capite processus deductorum, tanquam
propugnacula ipsi quoque; præfiguntur. In iugulo
glandium inibi vasorum diuarcationi subser-
uiens, & vasa ipsa præter pectoris os illum ob-
tegent. Quod tamen ipsius corpori proximum
est, in iugulo quidem est glandium, & paulo de-
missius in thoracis amplitudine ramus arterie
magne in soporales arterias distributus, que
una cum sexti paris cerebri nervi, & internis
iugularibus asperæ arterie lateribus vicine at-
tendantur. dein ad laryngis radicem utrinque
glandulosum, sed rubicans corpus (quod postea
expressius describemus) ipsi adnascitur. Cete-
rum quum primum ad quartæ thoracis verte-
bræ corpus arteria aspera descendit, in duos pa-
res bipartita truncos, unum dextris pulmonis
lobis, alterum sinistris exporrigit, qui pulmonis
substantia vudiq; amplexi, parem cum pulmo-
ne sedem occupant. Imaginem asperæ arterie
vix vlli rectius quam arbori assimilaueris, cu-
ius caudex in duos primum ramos diffissus sit,
& hi rursus in innumer. as soboles diffusi. Flu-
ius namq; arboris à radicum propaginibus libe-
rate ex terra prodiens initium, laryngi respon-
debit: totus autem caudex reliquæ asperæ arte-
riæ parti à larynge ad quartam usque thora-

is vertebram protensa conueniet: arboris verò
 rami eorundemq; innumera soboles arterie in
 pulmonem diductibus conferetur. Vt enim cau-
 dicit initium radices educens, varium, neq; pari
 vndiq; constans forma visitur, sic & larynx
 asperæ arterie caput vndiq; variam dissimileq;
 figuram exigit. Superiori enim parte prout aut
 depressum aut erectum sinxeris laryngis oper-
 culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Ante-
 rior autè laryngis pars, & latera quoq;, ante-
 riorem scutiformis cartilaginis superficiè com-
 monstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
 in medio extuberat, illinc lateribus oblique in
 posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, vt hu-
 ius cartilaginis superior pars amplior longè in-
 feriori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
 stit, ita etiam laryngis superior sedes hic latior
 inferiori cernitur. imò humillima laryngis se-
 des, quæ secunda laryngis cõstituitur cartilagi-
 ne, amplitudinè latitudinè ve reliqui asperæ
 arterie caudicus ductus adæquat. Posterior la-
 ryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes
 quodãmodo plana est, propter primæ cartilagi-
 nis quæ scuti imaginè refert, ad posteriora suis
 lateribus progressum. aliàs enim hæc regio se-
 cundæ ac tertie laryngis cartilaginum gradia,
 paulo minus tota teres esset, vti sanè est humil-
 lima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm

anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione
 secunde cartilaginis humilius prima proceden-
 tis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in
 laryngis cavitatem contrahitur, aut extrosum
 porrigitur, ita quoque elatiores ipsius apices in
 interiora exteriora ve magis prominent, laryn-
 gis figurâ emutantes. Ceterum reliquis asperæ
 arteria caudex (vt & arborum caudices solènt)
 ad ramorû vsq; diuarcationem sibi similis est,
 non tamen absolute. Nam quum concidit arte-
 ria, neq; aère distenditur, anteriori quidè parte
 teres est, verum paulo videtur latior ac depres-
 sior, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, vt in
 posteriora procedens, angustior fiat. Posterior
 autem sedes anteriori angustior est, planaq; ac
 versus internâ ipsius amplitudinè nonnihil or-
 biculatim impressa visitur. Quum autè arteria
 distenditur, ipsius posterior pars equè ac prior,
 & magis quodammodo latefcit, atq; in poste-
 riora tumens orbicularis vt illa efficitur. Ean-
 dem formâ seruant omnes asperæ arteria in pul-
 monem sparse soboles, que arborum ramis assi-
 milantur, & vniuersam seriem cum pulmomi
 figura parem efformant, in omnes ipsius partes
 frequentissimis germiuiibus, vt iam dictû fuit,
 excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies
 præter laryngis, que varia est, inequalis, sed in-
 terim ordinata serie procedès visitur, ac quum
 aère

aëre distenditur, posteriori quidem parte leuis
 instar cōtinuæ cuiusdam membrane est, à late-
 ribus verò & anteriori regione inequalis: mē-
 brana, quæ cartilagine mediat, ipsis cartilagi-
 nibus magis extuberante. contrà verò quā laxa
 concidit: nam tunc cartilagine mēbrana sub-
 stantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar
 membranarum quæ alijs connascuntur parti-
 bus, externa quoq; arteriæ superficies aspera est.
 Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed mo-
 dicis stomacho committitur: verum superior la-
 ryngis regio quum communem cum stomacho
 tunicā sortiatur, validissimè illius tunice gra-
 tia ipsi cōnascitur: quemadmodū et larynx sto-
 macho firmissimè musculorum opera connecti-
 tur, qui stomachū amplectentes, primæ cartila-
 ginis lateribus implantantur. Anterior asperæ
 arteriæ pars attensis musculis & vasis, ac præ-
 cipuè recurrētibus nervis connascitur. Quinetiā
 ubi asperæ arteriæ rami in pulmonē excurrunt,
 propter adnatam ipsis pulmonis substantiam
 minus leues existunt. Caterum interior super-
 ficies etiam si inequalis pro cartilaginū extu-
 beratiā semper sit, leuis tamē ac velut vinctuo-
 so humore perfusa, neq; vllis fibrosis explanta-
 tionibus aspera existit. & talis quoq; quod ad
 leuitatē spectat, interna laryngis est superficies:
 quāvis interim neq; orbicularis, teres ve, aut tu-

beribus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcumq; aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amussim patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago efformat circulum, euadit, in medio verò quum arctatur, penitus conuinet, non orbicularis quidem arctiq; orificij ritu, verum recte instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora protensa. quæ si dirimatur aperiaturq;, ab anteriori parte sensim in posteriora tantisper latior efficietur, donec laryngis interior superficies tota quodammodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quando hæc rima arctatur, & conuinet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit, teres orbicularisq; necessario permanet, utrinq; ad rimæ illius latera rima cõspicitur foæa, altiùs quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, vnde etiam hæc cornuta superficies sub rima confurgit. Superficies verò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamè penitus est orbicularis, sed pro rimæ compressu ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies concava, superior autè conuexa cernitur. Ceterum velim hæc vitulina aut bovina laryngis (si modo humana non suppetat) assumpta examinari potius: quàm obscura difficultiq; enarratione dis

ne discere. Ita enim quæ hinc propter dictionis
 obscuritatē præterimus, absq; omni negocio se-
 dula inspectione non sine magna admiratione
 occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam &
 conformationē vna atq; altera larynge utcūq;
 etiam rudi fueris manu, dissecta adinuenies, po-
 tissimum quod laryngis ac reliquæ asperæ arte-
 riæ substantiā in primo libro & secundo, quan-
 tum illic cōueniebat, persequutus fuerim. In pri-
 mo enim præter laryngis operculum, trium la-
 ryngis cartilaginum situm, formā, & quantum
 ad musculos in secundo libro intelligendos sat
 fuit, vniuersam illorū constructionem tradidi.
 In secundo cum cæteris musculis omnes laryn-
 gis musculos ac ligamēta, prout mihi eorum re-
 quirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter
 etiam illorum, ut & laryngis & totius asperæ
 arteriæ, neruorū & vasorū descriptioni hic mi-
 nimè immorandum est. Non profecto quod scri-
 bendi laborē subterfugiam, verūm ne à moro-
 sare quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis
 etiam in re non minus pulchra quàm difficili,
 vndecimo de Confectionibus administrandis
 Galeni libro, cum alijs quinq; et libro etiam de
 Voce, priuati simus. Præterea septimi de Par-
 tium vsu fragmentum nobis dūtaxat asserua-
 tum est, idq; vniuersum in eo libro deest, vnde
 Galeni enarrationē peteremus. Quæ itaq; supe-
 riori

rioribus libris necessario recensuimus, hic non
 altius repetentes, id solum adiungemus, asperam
 arteriam membrana cartilaginea; formatam
 esse substantia. ac laryngem quidem tribus con-
 stare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto
 Greci assimilarunt; secunda vero, qua quod vo-
 mine destituatur, quasi sine nomine vocauerunt;
 tertia autem, que gemina est, quamque vasorum
 orificijs, quibus aquam manus lauaturis affun-
 dimus, respondere arbitrati sunt. Deinde laryn-
 gis operculum ipsius quoque conformationem in-
 greditur, quod ex cartilaginea membrana; et
 pingui substantia (quemadmodum et tertia
 cartilaginis superior pars) constituitur. Reli-
 quum asperae arteriae corpus innumeris confor-
 matur cartilaginibus, una serie eademque forma
 sese habentibus. Forma quidem circulo correspon-
 dent, cui quarta pars sit exacta. propius enim
 ad anuli circuli ve perfecti figuram quam qui-
 dam arbitratur accedunt. Quod sane is ad anu-
 lum perpendit, ex quo Celsus primum quarti li-
 bri Caput vertit, in quo hanc cartilaginis ima-
 ginem dorsi vertebrae comparat. Quamquam
 enim Celsus illius auctoris mentem parum apte
 explicauerit, ex cartilaginibus tamen vertebra-
 rumque imagine leui negotio colligitur, illius au-
 ctore cartilagineas non simpliciter vertebrae con-
 tulisse, verum duntaxat circumferentia superi-
 oris

ciezq; corporum thoracis & lumborum (nō au-
 tem cervicis) vertebrarū. Horum nauq; corpo-
 rum imago cartilaginum orbi ductuq; quā
 simillima visitur. Cartilagines he in orbiculo
 arterie figurā imitantur, corpus tamen ipsorū
 teres non est, sed quodammodo quadrangulare,
 multo interim latius quā crassius. Dein carti-
 lagines he non eandē toto corpore seruant cras-
 sitiem: in medio enim crassiores sunt quā in
 extremis, quibus paulatim attenuantur, ac ve-
 lut in membranā degenerant. Extremis his sto-
 machū respiciunt, media autem parte & cras-
 siori anteriore asperæ arterie sedem efficientes.
 Neq; arbitretur quispiam (illorū sententia delu-
 sus, qui à perfecti circuli figura cartilagines so-
 lum desinere prodiderūt, ne arteria stomachum
 plus equo cōprimeret, verū potius vt stoma-
 cho deglutienti cederet) eas hanc formam spe-
 ciemq; in caudice ipsius arterie dūtaxat serua-
 re: in pulmonis verò substantia completos effici
 circulos, quandoquidē in pulmonis substantia
 perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi
 aliter construi nequiverunt, in arterie partium
 vsus commemoratione ostendā. Cartilagines
 he continua serie ac equaliter semper mutuo
 distantes in arteria collocantur, & non tantum
 inuicē disunguntur, quanta illarum à superio-
 ri parte ad inferiore est latitudo, nisi quā arte-
 ria

ria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagine inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primùm propria cuiusq; cartilaginis membrane interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus fere ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quedam, eo quod ossum sit inuoluerum, ~~uagitate~~ & nuncupata obducitur, pari quoque ratione circulares asperæ arterie cartilagine simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusq; sui partibus processus exporrigenis, illarum interuentu cartilagine inuicem cōnectit, velut membranæ viniculum inter duas cartilagine sese respicientes affirmans. Neq; solùm inter cartilagine, ubi ab inuicem equaliter distant; eiusmodi conjungit viniculum, verùm etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranæ processus exporriguntur, ex quibus continuū quoq; instar membranæ viniculum efficitur. His cartilaginibus membranisque; aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso vasa tunice non immeritò appellatæ. Atq; vna quidam externam arterie superficiem vndeunque amplexatur, membranæ illis cartilaginum vinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisq; tunicis par, quæ peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis vasis præbet.

Presentis tunica interuentu arteria conterminis
 partibus colligatur, ipsaq; imprimis recurrentes
 nervos securissime desert. Altera arteria tunica
 hac longè dignior, internam vniuerse arterie
 sedem succingit, atq; ad cartilaginum inter se
 colligationis robur plurimum auxiliatur. Inte-
 rior tunica exteriori multo crassior existit, quã-
 nis etiam tenuis sit & valida. Adnascitur verò
 robustissime cartilaginum proprijs membranis,
 & interna sede pingui quodammodo humore
 oblita visitur, non vndecunq; eandem seruans
 crassitiem. Quum enim lingue, labrisq; & pa-
 lato, & ipsi demum stomacho communis sit, in
 laryngis cavit.ate crassior euasit, & pinguedine
 inter cartilagineas & externam ipsius superfi-
 ciem obducitur. Vbi verò rima lingulæ ve la-
 ryngis coniuget, hæc tunica vtrinque ad latera
 dara callosaq; efficitur, ac cum substantia colo-
 rem quoq; immutat: vt enim hic durior, tan-
 quam à frequenti dum spiritû retinemus com-
 pressu euadit, ita quoq; magis ibidè callosa red-
 dita, candicat, albescitq;. Ea parte qua tunica
 arterie ramos in pulmonis substantia diffusos
 succingit, sublimis ve, tenuior longè quàm in la-
 ryngis visitur: in caudice verò arterie medio se
 habet modo. Per vniuerse tamen arterie cavi-
 tatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam
 esse, & sectione didicimus. Quæ etiam ostendit
 gland

Glandes la-
ryngis ra-
dici adna-
tae.

glandulas alterutra parte singulas ad laryngis
radicem adnatas, quae magna sunt & fungose
admodum, carnisq; propemodum coloris, sed ma-
gis nigricantes, & venis satis conspicuis obdu-
ctae, quarum in secundo etiam libro, quum la-
ryngis prosequeremur musculos, meminimus.
Aspera arteria omni prorsus sanguine vacans,
primario animati ad aëris in respiratione trās-
itum ductum ve confert, deinde & vocis orga-
num facile est precipuum. Atq; his vsibus uni-
uersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim
aërem per nares, aut os attractū, rectū in pul-
monē ducit, hunc per vniuersum pulmonis cor-
pus ita numerosa ipsius serie distribuēs, vt pul-
monis substantia hunc promptè alteret, atque
cordis muneribus aptum reddat. Ceterum quod
pulmonis proprium sit munus, suo dicemus lo-
co, nunc enim sat est asperam arteriam ita ef-
formatam innuere, quod aptissime aërem dum
inspiramus pulmōni deferat, ac rursus omnem
qui cordi inutilis est, vnā cum fuliginosis ipsius
excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc
functionem, asperam arteriam instar mem-
branei meatus, qui facile inanitus cōcidere, atq;
rursus oppletus distendi posset, extrui conduce-
bat. Quod enim nisi vacui fuga magnoperè re-
plendum est, ac rursus compressionis duntaxat
vi inaniendum venit, distendi comprimique

aptum

aptum esse oportet. Quapropter quum inspira-
 tionem aëris ve attractionem dilatati pulmo-
 nis gratia fieri omnibus concessum sit, pul-
 monisq; dilatatio aliud nihil censeatur, quam
 suorum vasorum dissentio, non quidem simpli-
 citer omnium, sed in primis asperæ arteriæ pro-
 paginum: expirationem vero rursus fieri con-
 sset, quoties pulmo in se colligitur, concidit &
 arctatur, eaq; ratione aërem in sua amplitudi-
 ne (videlicet in asperæ arteriæ ramis) contentū
 exprimit, propellitq; cuius ratiocinari prom-
 ptum est, asperam arteriam, ut & distendi in
 inspiratione & denuò cōprimi in expiratione
 posset, debuisse sabrefieri. Verum ad has functio-
 nes sat erat hanc ex membranea quapiā car-
 neaq; substātia, ut ventriculū, stomachum, aut
 arterias ipsas & venas construi, neq; illis qui-
 bus abundat cartilaginibus donari, adeo sanè
 ut nunc frustra, quod ad aëris ratione vacui
 attractionem, & sui ipsius corporis ex illo di-
 stentione, & rursus ad aëris propter ipsius com-
 pressionem arctationemq; ac expiratione atti-
 net, vel aliquā cartilaginē rerum Opifex ipsi
 largitus videatur. tātum abest, quod illi opificis
 industriā ostenderet, qui omnes asperæ arteriæ
 ramos in pulmonis substātia distributos ex
 cartilaginibus perfectos circulos constituenti-
 bus fabricatos sinxerūt, & aliā hic asperæ ar-
 teriæ

teriae, quàm quàm stomacho prætenditur construa-
 tionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspe-
 ra arteria ita extrueretur, pulmonem neque
 distendi, neque laxari ita opportunè posse, aut
 saltem in longitudinem, aut breuitatem di-
 taxat, non autem in amplitudinem aspera ar-
 teriae ramos proficere posse. Neque minus illi
 hallucinantur, qui asperam arteriam apertam
 patentemq; & uò stomachi modo coincidentem
 efformatam asserunt, quo aëris liberior esset
 ingressus & egressus: quandoquidem hi præ-
 terquam quòd laryngis arctatione dilatatio-
 nemq; ignorant, eò uenire ruditatis, ut ipsi la-
 teat, si aspera arteria cū omnibus suis propagi-
 nibus semper aequè tensa apertaq; esset, pulmo-
 nem neq; unquàm constringendum aut dilatan-
 dum, nihilq; vacui fuga in asperam arteriam
 (ut quæ prius cōcidisset) attrahendum. Nam hæc
 uel ex follibus animaduertere debuerunt, qui-
 bus longè aliud artificium ad eam partem que
 aërem reddit, quàm reliquæ follium amplitudini
 adhibetur. Hanc enim artifices distendi compri-
 miq; promptè reddūt, ut oppleri inanimiq; pos-
 sit: non autem ita canalem quem rigidam fa-
 ciunt, & distendi cōprimiq; ineptum. cuius na-
 turæ si totus follis esset, quis omnè ipsius usum
 nos perdituros, ac inftar lagene vitreae follem
 futurum ignorat? Atque huiusmodi membra-
 nea

nee substantiæ arteriam constituentis est rati-
 o, quæ hanc membranæ debuisse fieri com-
 monstrat. At cartilaginibus abundavit quoq;
 ut non modo respirationis, verum & vocis or-
 ganum fieret. Quemadmodum enim asperam ar-
 teriam leuium arteriarum modo, respirationis
 nomine membranæ confici idoneum fuisset,
 ita quoq; ad vocem amplam, rigidâ, duramq;
 prorsus fistularum, tibiarum & cornuum ri-
 tu effingi debuerat. Quandoquidem ut vox
 fiat, symmetriâ quandam esse oportet, & ro-
 tur aeris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ.
 Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex
 qua vniuersam arteriâ tibiæ modo extrui siue
 ligamenti & membranæ oportuisset. Verum
 quæ absq; inspiratione ac expiratione vox fie-
 ri nullo modo potuerit, illaq; cõpressionem ac di-
 stensionem necessariò indigeat, merito laudabi-
 mus summi rerû Opificis scientiâ, qui asperam
 arteriam simul cõmodum respirationis & vo-
 cis organum melitus est. Atq; tantum artificium
 in laryngis cõstructione ostendit, ut illa nunc
 magis, nunc minus claudi possit, & spiritum
 ipsum ex nostro arbitratu ad magnos sepe v-
 sus retinere valeamus, & vocem nunc grauem,
 nunc leuem, prout rimâ illâ (quæ profectò vocis
 primariû est instrumētum) arctamus vel laxa-
 mus. Hæc namq; illa est, quâ tibiæ arteriæ cõiunctis

arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam vsu, quamuis non forma, cornuum & tubarû oris cuius, quæ ori illa instantes accommodamus. Deinde & organorum quoq; fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas transversim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longe omnium fistularum artificium vincit: quæ ita efficta est, vt modo minus, modo magis eâ laxare possimus, ac varias voces, non autem viciniam duntaxat (vt artificium instrumenta) edere valeamus: & tanta denum thoraci vis inditur, vt ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad solâ respirationem, aut vt etiam simul voci, quâ effingere lubet, aër inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilagineam perfectam efformare circulum, & arteriâ asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi, animaduertes, si diligenter vocis generationem ex aëre ab ampla via in strictam, & hinc rursus in latâ impetu deducto, fieri distulceris, atq; simul gargareonem vocis plectrum & palatum instar rotundi ampliq; spatij constitutum, & cavitatem super id in narium foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere oris cavernas, ac dentes pariter

Vocis generationis
aeratio.

riter & linguam, & labra rimatus fueris, ac
 demum musica artificii instrumenta, illarumq;
 partium usum his Nature operibus diligenter
 contuleris. Neq; hic in nominu' disceptationem
 incidere visum est, rixose certado de rime huius
 & laryngis operculi nomine, quod falso vocis
 proprium, precipuumq; organum pleriq; recen-
 sent, quandoquidem hoc nihil voci, nisi fortas-
 sis ad illius aliquam modulationem accommo-
 dat, & duntaxat vt & in primo libro com-
 memorauimus, cibi & potus inter deuorandū
 in laryngem casum prohibet. Nam preter hoc
 quod sensu id ad vocē nihil facere ex vera se-
 ctione perspectum habemus, ratione id alijs co-
 gnitum esse oportuerat. nam nullus vnquā quo
 operculum id ageretur musculus, ab alijs ani-
 maduersus fuit, neq; etiam vllis mouetur quā-
 muis quos ab osse v referente in id inferi comme-
 morauimus, quū interim laryngis reliqui mu-
 sculi ad vnum omnes rime illi dilatade arctā
 de ve subseruiāt. Insuper eius gratia omnē la-
 ryngis cartilaginiū fabricam extructam esse co-
 gnosces, si vel minima Nature operū cognoscen-
 di scintilla arseris, neq; illorū scientiā, indignis-
 simi qui à Natura creatus sit hominis modo,
 respneris: nā vel bruti alicuius larynge in ma-
 nibus assumpta, artificū in musicis instrumentis
 parandis industriam Nature opera seclantem

maxima voluptate admiraberis. Quod verò
 & reliquarum cartilaginum situs nō vulga-
 ris sit, omnibus quoq; notum arbitror. crassior
 enim ipsarū pars, quaq; orbem efformat, ante-
 riori parti, & que iniurijs magis exponitur,
 prælocata est. Vbi autē à perfecti circuli figura
 in caudice arterie necessariò propter inspira-
 tionem deficiunt, opportunè stomachum respi-
 ciunt, quò minus illum comprimant, minusq;
 ipsius in ciborū assumptione distentione præ-
 pediant: quum interim arteria inibi suspicien-
 dis noxis inepta sit. Pariter etiā asperæ arterie
 tunicas Natura nō oscitanter extruxit, exter-
 nam quidem, vt cartilagine instar inuolueri
 munit, atq; ipsius interuentis arterie vicinis
 partibus colligata firmataq; securius deorsum
 prorepat. Interna verò non solum cartilagine
 firmitus connexura, verū easdem succinctoria,
 atq; à grauioribus iniurijs munitura, crassior
 externa euasit, nō tamen talis, vt sua crassitie
 magnā arterie amplitudinem oppleat, & ad
 defendendas tamen cartilagine sua densitate
 & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituite
 inutilis à capite per arteriā defluit, necnon po-
 tus aliquid & cibi inter deglutiendū in illam
 illabitur. Præterea acris quedā qualitas, vel sa-
 mi, vel cineris, vel carbonū, vel alterius cuius-
 dam facultatis medicamētoſa etiā inter respi-
 randum

vandum attrahitur. Adde quòd pus tussi expe-
 lorandū quandoq; sit malignum, erodens, aut
 alius quis humor, utpote flava bilis, ac atra,
 aut pituita salsa intus putredinē experta, per
 asperā arteriā efferrī debent: à quibus omnibus
 obdūctā cartilaginibus tunica, ne ille radātur,
 & rosionē alterationemq; ab his nō sine gravi
 ipsarū vitio sentiant, præcauet. Atq; ut larynx
 eiusmodi noxijs (nimirū ori vicinior) subjūci-
 tur, ita quoq; & tunicam hanc paulo crastio-
 rem obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in
 quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pul-
 monis substantia aërem cordi temperatis vim
 obtunderet, & aëris in renalis arteriæ germi-
 na assumptionē, et rursus cordis fuliginosorum
 in asperæ ramos attractionē prohiberet. Ceterū
 pinguedo inter tunicam hanc & cartilaginem
 in larynge potissimum reposita, ipsaq; etiā tu-
 nica pinguior simul cum viscido quo vndique
 hæc oblitur humore, ad facilem aëris ductum
 conferre videntur, atq; etiam ne in magnis cla-
 moribus, multisq; motibus exiccetur, voxq; de-
 ficiat, plurimum accommodare. Huc quoq; sit-
 ciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicē vtrin-
 que appositæ glandes. humore siquidem meatū
 imbuunt, non fluido quidem, sed viscido &
 pingui, quemadmodum & ipsæ crastiores spif-
 storeiq; ceterū humorem procreantibus glan-
 dulis

dulis sunt. Quantus verò eiusce humoris ad r-
 cem vsus sit, indies fistulas humectante oleo
 inungi videntes docemur. Neque profecto eius-
 modi humore procreando ille tantum quas di-
 ximus glandes sufficiunt, verùm & alia la-
 ryngi accumbunt, quarum nunc situm, vt &
 gargareonis, opportunè subiiciemus: dein pulmo
 nis, in quem aer assumitur, constructionem
 pertractaturi.

De faucium glandulis. CAP. V.

Q Vonia nonnullarum glandium aspera
 arteriam humectanti paulo ante men-
 tio incidit, aliæq; eiusde functionis gratia crea-
 te illis accumbunt, nò inopportunè eas quoq; si-
 mul hic, de nominibus haudquaquam anxie
 disceptaturi, prosequemur. Non enim modo mi-
 nus quàm alibi, ingenti nominum pelago su-
 amur: ex quo vt emergamus, fauces nobis
 citra omnem contentionem vocari liceat ve-
 lim, vniuersum spatium ab inferiori maxilla
 intus circumscriptum, illud dico, quod in pro-
 funditate ab interna mèti sede ad cernicis vs-
 que vertebrae pertingit: in latitudine verò,
 quicquid inter dextram inferioris maxilla par-
 tem & sinistram habetur. Hoc enim φάρυγγα
 veteribus Græcis vocatum arbitror, quo nomi-
 ne & laryngem, quod hac sede continetur,
 potissimum donarunt: Suidæ distinctionem
 parum

Fauces.

parum obseruantes, quæ masculini generis vocem laryngi accommodat, fœminini verò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab ἀνοσθμῶς. angustia nuncupasse videntur, quòd nulla in vniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede narium foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx vniuersa, stomachi initium, lingue radix cū ossē v imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & muscoli maxillā mouētes, tum qui ab ossis cuneum imitantis processibus instar alarū efformatis originē sumunt, tum qui huius angustie imprimis nomine duobus donati ventribus inferiorem maxillam deorsum vellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri nervorū propagines, venas iugulares, & arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic cōtineri. Est autē harum genus triplex, ac vnum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus. Secundum verò elatius laryngi apponitur: quippe in spatio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, vtrinq; in lateribus vna reponitur glandula vtrinq; insignis, & glandis forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum

O S   ac deor

ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica,
 sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosioriq; ve-
 stita. Substantia cōstat alijs glandibus simili-
 impensius fungosa, in hocq; propria, vt saluam
 procreet, ac asperam arteriam & stomachum
 quoq; cum tota oris amplitudine humectet. Has
 waxiōd- glandulas Greci waxiōdμια vocarunt, fortas-
 μια. sis non tam quòd his angustijs contineantur, ac
 quòd gargareonis latera respiciant. Si enim
 hiantis oris cavitatem intuearis, atque forami-
 na narium & gargareonem obserues, quid ali-
 aliud hic foramina quàm duo velut maria,
 ipse autem gargareo instar anguste terra in-
 ter illa deducte apparebūt, adeo vt nihil obstiti-
 terit, gargareonē iōδμυ aliquando à veteri-
 bus, qui pueros in cadauerū sectionibus exerce-
 bant, nuncupatū fuisse arbitrari. Aliàs eum si
 ad angustia loci, instrumentorumq; hac in se-
 de frequentia, animum duntaxat adhibueri-
 mus, glandes asperæ arterie adnatae, quum in
 maioribus angustijs, quàm secundum hoc glan-
 dium genus reponantur, waxiōdμια vocatū de-
 forent. verum quū illas ab Anatomes professo-
 ribus hactenus non descriptas obserauerim,
 magis secundum genus (quod etiā nimis quàm
 oscitanter alij enarrarunt) ita appellandū du-
 xerim. Ceterum secundum hoc glandula-
 rum genus amygdalis assimilatum, Greci
 quoq;

quoq; *artiadala* nuncupauerunt, quam vocem *artiadala*
 interpretes tonsillas & amygdalas & Faux
 vertunt. Quamuis hec posteriora nomina ter-
 tio glandoso huius sedis generi quidam attri-
 buisse videantur, ignorantibus interim cum pri-
 mo genere secundum. Non tamē in his nominis
 fluctibus & rerum interim inscitia pretereun-
 dum est. Grecos quō tumores præter naturam
 enarrant, glandularum quæ in faucium initio
 sibi opponuntur, ac secundum glandularum ge-
 nus constituunt, inflammationes *artiadala*
 nuncupauisse, & *wegioduæ* inflammationem
 corporum, quæ in faucibus sunt: non adyccien-
 tes, quæ nam illæ censeantur. Porro tertium ge-
 nus, inguinum & axillarum glandibus respon-
 det. numerosum enim sub aurium radicibus &
 uniuerso spatio interiori maxilla conscripto
 continetur, ac cavitates omnes exacte implet,
 vasorumq; ductibus distributionibus ve præ-
 ficitur, has partes quoq; sua humectandi vi im-
 buēs. Hoc nullo peculiari donatum est nomine:
 vulgus tamen hic in porcis ac ceteris quibus
 vescimur animalibus, ut & reliquas glandu-
 las, in delicis ipsas quoq; habet, ac Animellas
 seu Lacticinia nūcupat. Num verò & has Gre-
 ci quoq; *wegioduæ* appellauerint, sciremus sa-
 ne, nisi temporum iniuria Marini viginti de
 Confectionibus libri cum Grecorum omnium
 qui

qui quicquam in Anatome dignum præfiterentur operibus, maxima ex parte intercidisset. Quæritus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat. utcumque verò sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quam cætera duo ob varios quibus implicatur affertus, & scrophulas præcipue, perpendendum venit: hocq; imprimis tempore, quando non idolum genus, verum & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone misere exercet.

De gargareone.

CAP. VI

Ista quoq; corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinnabulum à voce uocantur. Quia verò in istar vnae superius angustata, inferius verò sphaera in istar rotunda aliquando dum inflammatione corripitur, propendet, vna seu γαρῦλλῆ appellatur. Deinde quòd in istar caude muris, aut columna extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producitur, ut & affectus ille, λείψῶν ac columella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior visitur, fundibulum aliqui eum vocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus verò laryngis operculo tantum accommodantur. Ceterum garga-

reoni

reonis, qui soli inter cetera animantia homini obtigit. situs, forma, color, ac omnia fere huc pertinetia non minus ac externa vnguium superficies euadent cōspicua, si alicuius hiantis os inspicere non piguerit. Vnde etiā horum enarrationi prolixius quoq; haud immorādū est. Oblonga enim tūc spectatibus occurrit particula fungosa & carnea à palati sine, vbi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius vbi palato continuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quasdam ex vasis palati tunica adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autem nō admodū participat. Porro ipsius primarium vsus vocis modulationem esse, ac illum ad sermonem homini plurimum opitulari, argumento sunt, qui hūc præfectum habent: dein quod soli homines, auimq; quaedam genera hoc donari videntur, adeo sane vt non immeritō velut quoddā vocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censetur. Secundariō autem ad aeris attractionem, ne scilicet nimium frigidus in pulmonem feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo præfectus est, frigidus aer impensius quam ceteris noxius esse colligatur. Sit quoq; & ad aeris expurgationem nonnihil conducit. nam puluerem sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aëre

aëre erat assumendus. At hic vsus quum cetera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus videtur. Quamobrem verò alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentium quoddam receptaculum esse tradiderint, non satis assequor, & commentum illorum esse opinor: quum gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatem nanciscatur: imò quicquid humore imbuitur, laxatus muris caudæ formæ propendet, aut alio quopiam gravissimo vitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At mox tempestivum erit, pulmonis in quem aër per asperam arteriã ducitur, cõstructione aggregat.

De pulmone.

CAP. VII.

Situm pulmonis duæ thoracis cavitates indiscant. in utraq; enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum conspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipse geminus. Ipsius enim pars dextram cavitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neq; continuæ, neq; etiam contigua est. Ambe enim intersepientium membranarum medio inuicem dirimuntur, & vasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes digeruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram tho-

vacu

racis cavitatem, sinistra autem leuam ita im-
 plement, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine
 pulmonis substantia non oppletū sit, prater vni-
 uersam regionem quam interdiuidentes mem-
 branis in se complecti constituereq; retulimus.
 Verū in hac cavitare, quam intersepientes
 membrane in suo medio super uersam septi
 trāsuersi partem, ac sub cordis inuolucris micro-
 ne efformant, pulmonis quoque portiuncula ca-
 nibus & simis continetur: uti & in reliquis
 animalibus, quibus pectus longius quā ho-
 mini obigit. Verū hec pulmonis portiuncu-
 la uniuersam cavitatem minimè infarcit, ne-
 que etiam eius cavitatis formam exprimit,
 atque ita dextra & sinistra pulmonis partes,
 suas quibus continentur sedes examussim refe-
 runt. Pulmo nāq; priuatim nulla indigebat for-
 ma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut
 & iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum ca-
 uitatū effigiem assumēs, haud secus sanè quā
 si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmo-
 nem construxisset. Vbiunq; enim cavitatū se-
 des concave sunt, inibi pulmo gibbosus euasit:
 ubi autem gibbe extuberantesq; visuntur, pul-
 mo etiam casus redditur. Quapropter etiā sit
 dextrā pulmonis partē sinistra iunctā ad amussim
 bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci
 animalis calcibus, unguibus' ve simul cōmissis,
 rara

rara quadam similitudine respondere, aut altera pulmonis partem vnius vnguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis sedes, latera quoque anteriori vnguium regioni, ac lateribus respondent. Quemadmodum enim vngues anteriori parte linea impressioneque inuicem dirimuntur, ita quoque posterior pulmonis sedes huic lineae similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem vertebrarum corporum occasione, obtinet. Et ut impressio haec secundum vnguium longitudinem gibbiumque modice obliquatur, ita quoque pulmonis haec sede impressio secundum dorsum in exteriora incuruationem ducitur. Rursus ut vngues anteriori parte magis quam posteriori, contigui videntur: ita et pulmo ipse, eo quod intersepentes membrane ab inuicem multo minus vbi dorso committuntur distant, quam vbi pectoris ossi proxima sunt. Deinde determinans vngues linea superius ac inferius magis patet quam in medio, et inferior rursus pars magis dehiscit quam elatior: quod et pulmonis quoque, quia ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id intersepentium membranarum gratia magis que iuxta iugula et septum inuicem distant, quam in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxima, latior illa est que iugulum respicit.

Reliqua

Reliqua autem pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba visuntur. Deinde etiam pari ratione inferior pulmonis regio, ut & unguium ipsorum, latior superiori existit. Porro unguium parti quae terre innititur pulmonis regio exactissime conuenit, septum transversum spectans. Haec enim pulmonis regio, ut & unguium, caua visitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad haec, pariter quoque amplo interstitio, ut & ungues etiam, propter amplam intersepientium membranarum hic distantiam dextra pulmonis pars impense à sinistra disiungitur. Porro pulmonis regio pectoris os respiciens, ipsorum uel anterior pars adamsim refert posteriorem unguium sedē uniuersam, quae terram non contingit. Ut enim illa utrinque orbicularis est, & amplo interstitio disita, sic & haec pulmonis regio interdiuiditur: quae tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto posterior unguium regio terram non contingens, longitudine ab anteriori vincitur. Caeterum alia adhuc impressio haecenus non commemorata pulmonis illic accidit, quae is lateribus intersepientium membranarum accumbit. Harum namque latera quum hic cor contineatur, utrinque extuberant, gibbumque efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur

cavitates accuratè oppleat) merito obinet: quò
 sanè & in vnguibz illi sinui correspondet: quò
 inter vngues quò inuicem accumbunt cerni-
 tur; illic nimirum, vbi duriores quidam pili in-
 ter ipsos obseruari solent. Atq; ita pulmonis fir-
 ma vnguium imagini congruit. Ceterum hec
 de humano pulmone dicta velim, eoq; non stac-
 cido, sed vt secundum naturam thoracem im-
 plet, dissento. Alias enim quum concidit, atq; in
 lobos seu fibras insigniter distinctus visitur, ele-
 gans hec propriaq; pulmonis forma deperditur.
 Distinguntur enim vtræq; pulmonis partes
 in duos lobos, membranèis fibris in hominibus
 inuicem herentes, neq; ita inter ressecandum di-
 stinctu, vt in cane, promptos. Hoc loborum in-
 terstitiū obliqua perficitur linea, è regione pro-
 pèmodum quartæ thoracis vertebræ incipiente,
 & obliquè deorsum in priora, quasi ad pectoris
 ossis mucronem, protensa. Hec linea equalem
 pulmonis partium diuisionè quodammodo effi-
 cit, quanquam humilior lobus superiori longior
 existat. Neq; sanè perpetuò in duos solum lobos
 pulmonis partes secantur, verum aliquando in
 tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamè in-
 uicem nexos, vt sectionis potius nota, quàm re-
 vera distinctio in homine videatur. Lobum au-
 tem qui in canibus simisq; caua vena caudali-
 cem suffulcit, vti iam antea dixi, nunquam in
 homi

homine obseruavi, & hunc illo destitui certo
 certius scio. Quamuis interim Galeni locus in
 septimo de Administrandis dissectionibus non-
 dum mihi memoria exciderit, quo inquit, quin-
 tum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui
 recte sectionem administrant: inuenus Hero-
 philo & Marino eiusmodi lobum fuisse inco-
 gnitum, uti sanè fuit, quod illi hominum cadauera,
 non autè cum Galeno simiarum ac canum aggregerentur.
 in quibus presenti lobo nihil est manife-
 stius, uti sanè hominè secuti liquidissime etiam
 constat illi deesse, tum quod id sensus indicet, tum
 quod vena septum permeas cordis penetret inuolucrum,
 neque aliquod prorsus est interuallum ductus
 caue inter septum & inuolucrum, quale in cani-
 bus maximè visitur, vnde etià in illo interual-
 lo vena caua hoc quinto lobo tanquam à manu
 quapiam suffulciri debuit. Pulmo externa superfi-
 cie leuis vndique est, & veluti humore lento ma-
 didus. attamen in plerisque hominibus non infre-
 quenter hæc superficies aspera earum membrana-
 rum modo conspicitur, que inuicem connascuntur,
 quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars,
 iam sinistra, iam utraq; etiam pertinacissime
 thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuen-
 ta colligatur, adeo ut id hominibus quodammodo
 peculiare esse videatur, ut & fuscus quidam,
 non autè candente rubore rubeus color, & que

dam instar nubium oblineatio, ac in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, verum & in illis quibus adhuc viuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigrescent, concidantq;. In alijs autem animalibus nisi per quam raro, pulmo nulli thoracis parti vel minima fibra heret, neque thoraci aliter quam vasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, eum dorso alligat: vena autem arterialis, & arteria venalis similiter illum cordi conectunt, illaq; duntaxat pulmonis vincula, nexus'ue censenda veniunt. Nisi etiam tenues pulmonis nervos, & tunicam vasa inuoluentem, quae à membranis thoracem intersepiuntibus, aut illa quae costas succingit exortitur, ac nexum quoq; ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo validissimè thoracis lateribus subinde, veluti diximus, alligatur, quod etiam in vulneribus egregie expendendum venit. Thorax enim saepe perforatur, & interim in leso latere pulmo non concidit: quòd pulmo à vulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cavitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo vacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam

ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi conexus opera pulmonem thoracis motibus quodammo-
do sequaciorem effici. Caterum vniuersa pul-
monis substantia nihil aliud est, quam caro
mollis, fungosa, rara, leuis, aerea, ac velut ex
spumoso sanguine spuma' ve sanguinea concre-
ta, multisq; vasorum germinibus oppleta. Vasa
sunt tria. ac primum quidem est aspera arteria,
quam iuxta quartae thoracis vertebrae corpus
in duos trūcos diduci diximus, quorum dexter
in dextram pulmonis partem, vt sinister in si-
nistram exporrigitur, & primum in duos ramos
sectus, ac his rursus in plures, hisq; rursus in
alios diuisis, multiplici sobole pulmonem inter-
textit. Secundum vas venalis est arteria, tertium
autem vena arterialis, quarum in tertio libro
cum reliquis venis ac arterijs necessariò me-
minimus. Adeò vt de illis hic nihil planè am-
plius donec ad cordis constructionem deueneri-
mus, repetendū sit. Hæc vasa similiter ac aspe-
ra arteria in pulmonem digeruntur ea serie, vt
arterialis venae rami, asperae arteriae propagi-
num posteriori sedi attendantur, venalis verò
arteriae soboles anteriori. Atque hæc vasorum
digestio vndecunq; ad externam vsq; pulmo-
num superficiem adamussim seruetur, non sita
modo semper sibi similis, verum & magni-
tudine etiam. Vt enim multo maior est ar-
terie

terie asperæ trūcus pulmōni insertus, vena ar-
 terialis et venalis arterie primis in pulmōnem
 implantationibus, ita quoq; vniuerso per pul-
 monem progressu ramorumq; serie, soboles aspe-
 re arterie ampliores, patētiōresq; venarum
 & arteriarum furculis existunt. Hæc in-
 numero vasorum implexui, ea quā diximus pul-
 monis caro intertextitur, atq; omnes vasorum
 amplectēs furculos pulmōnem efformat, quem-
 admodum iecoris substantia iecur ipsum cum
 frequenti venarum sobole iecur constituit. Vni-
 uersum verò pulmōnis corpus non aliter ac ie-
 coris, tenui quadam membranaeq; obducitur
 tunica, principium ab illis vasorum inuoluerū
 ducens, quæ asperæ arterie ac alijs duobus pul-
 monis vasis ab interfepiētibus thoracem mem-
 branis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur.
 Quum primum enim hæc vasa in pulmōnis du-
 cuntur substantiam, ea tunicula à proprijs va-
 sorum tunicis abscedens, in pulmōnis tegmētum
 degenerat: cui neruuli à sexti paris neruis re-
 currentes neruos constituentibus, & postmo-
 dum in vetriculi superius orificiū diffusis com-
 municantur. Nulla autem, aut perquam gracil-
 es in pulmōnis substantiam sensu non admo-
 dum indigentem disseminantur. Pulmo enim in
 hoc potissimum factus est, vt aërem cordi (quo
 potissimum ad naturalis caloris non qualita-
 tem

tem solum, sed sanè & substantiam indiguit) prepararet, ac demum cor viscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aerem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quèuis statim nos ambientem aerem, eundemq; aliter non immutatum assumere cogeret, præcipuè quum natura non solum cordis occasione quam plurima animalia respirare voluerit, verum et vocis ad commodam animalis vitam necessarie gratia. Quod enim à pulmone inter expirandum redditur, vocis optima evadit materia. Atque ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitrato aerem attrahamus, eumq; rursus reddamus, aliter quàm cor ex nostra voluntate neuiquam pendens, agitur. At quum hæc quoq; latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arterie ramos aerem assumit, cordi illum ingenta suæ carni facultate preparans, ut deinde cor per arterie venalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaq; asperæ arterie sit usus, neminem latet: quemadmodum neque venalis arterie usus nulli incognitus est, quum præcipuus sit, ut aerem cordi aptum, ac à pul-

monis substantia in aspera arterie ramis confectum, in se pelliciat, ipsiusq; interuentu eorundem in sinistrum ipsius vetriculum attrahat. Arterialis vena in hoc potissimum facta censetur, vt pulmoni aptum sue substantie alimentu ex dextro cordis ventriculo exporrigat, quod leue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modo ulla mutantis aërem substantie, ad aërem emutandū debebat esse proportio, atq; ipse etiam pulmo comprimi colligiq; & rursus distendi sequaxq; esse posset. Ad quam functionē etiam venalis arteria pulmoni vtilis est. nam & hac illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis vicinio indefessumq; cordis motum adipiscitur, plurima praeter ceteris corporis partibus indiget. Quod autem pulmonis tunica ipsius substantie qua aëris alterandi vim possidet, atq; ramorum implexus firmat, impletq; inuolucris vice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoq; hanc instissimē tenuem mollemq; vt cum pulmone promptē concideret, & facile dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

De cordis inuolucro. CAP. VIII.

Membranam vniuersum cor cum suis articulis ac vasorum initijs instar arculae cingit

cuiusdam aut thecae inuoluentem, in medio tho-
 racem intersepiētium membranarum collocari
 antea diximus. Verū in presentia huius in-
 uolucris sitū paulo altius repetituri, eius effigiem
 primum nucis pinee formae quam simillimā esse
 dicemus. Quemadmodū enim ex orbiculari neq;
 penitus depressa basi pinea nux in obtusum, neq;
 impense prominētem conum mucronem ve de-
 sinit, omniq; ex parte orbicularis quodammodo
 visitur, sic quoq; & cordis inuolucrum orbicu-
 larem basim & mucronem obtusum exigit, pi-
 neamq; nucem proximē refert. Ceterū inuo-
 lucris basis minimē cōtinua est, sed vt minimum
 quinque foraminibus peruia: duobus quidē, qui-
 bus caue venae iter praebet. vno nimirum, quā
 haec septum perforat: atq; id foramen in homi-
 nibus perficitur, vbi dextrum latus eius ampli-
 tudinis habetur, quā inuolucrum pertinacissimē
 septi neruose parti, secus atq; in ceteris animā-
 tibus, conasci docebimus. secundum autem fo-
 ramen illud est, quo eadem vena sursum à cor-
 dis basi iugulum petit. tertium porro foramen
 arteriam venalem transmittit. quartum verò
 arteriae magne paratur, & quintum arteriali
 venae viam praebet. Atq; id quodāmodo duplex
 est, quod arterialis vena priusquā ex inuolucro
 labitur, in duos truncos disscinditur, bina in in-
 uolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quan-

quam & venali arterie duobus quodammodo locis iter prebeatur. His vasis notatu digno intervallo à cordis superficie abscedētibus, præsens inuolucrum validissimè obnascitur, quodammodo ab ipsis principium ducens. videntur namq; arterie magne & arterialis vene tertie tunicæ (quas ab intersepētibus thoracem membranis, ac ab illa que costas succingit, exigunt) deinde & secunda vene caue & venalis arteria tunica ab iisdem membranis profecta, cordis inuolucrum principium statuere. Vasa etenim media inter cor & vbi inuolucrum ipsis committitur spatio, eiusmodi tunicis penitus desituntur, ac notatu dignum intervallum inter cordis basim & inuolucrum ad illa vasa coalitum existit, neq; magis inuolucrum cordis basim, quàm micro-nem aut latera illius cōtingit, quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atq; hæc foramina inuolucrum potissimùm basis necessariò obtinuit, sese hic quàm maximè licuit rotundam efformans. Ceterùm reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens continuum est, & sibi vndeunque, præterquam in forma, que ex basi, vti diximus, in obtusum micro-nem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis vertebra corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat è regio-

Libro 6. de
vfu partiu.

ne incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamq; thoracis vertebrae, equaliter ab utrisq; pectoris dico osse & vertebrae, distans. Item basis quoque à dextris sinistrisq; costis pariter remota pendet. In progressu verò descensuq; involucri situs variatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quam homines donatis, involucrium id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeò ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone conspiciatur. In homine autem cui anteriorem thoracis partem rerum Opifex breviorē largitur, involucrium declivè ac antrorsum sinistrorsumq; adeò protenditur, ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maxime que antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistrum adeò pertinet, ut dextrum mucronis latus vix thoracis medium attingat. In anteriora quoq; adeò mucro procedit, ut sinistrum pectoris ossis latus, queq; huic coarticulantur cartilagineae contingat. Atq; hoc involucrium in se intersepiens membrane amplexantur, secundum ipsius formam in latera extuberantes. Porro hoc involucrium substantia constat membranacea, atq; in simularium partium numerum cum reliq

reliquis membranis reponēda. nullis enim fibris
 intertexta, sed simplex est membrana, utcumq;
 crassa, & admodum dura, cauitatemq; consti-
 tuēs, qua cor facile dilatari cōstringiq; queat.
 In se enim cor continet nulla prorsus portiu-
 cula illi connatum, sed equaliter ab illo undiq;
 vti superius commemorabatur, distās. Cuius
 hæc læuis omnino est, tenui quodam humore ob-
 lita, ac adipe penitus omni deſtituta. Exterior
 quoq; inuolucri superficies omni adipe vacat.
 Quamquã secus arbitratus sit Aristoteles, cor-
 dis inuolucrum pingue esse asserens: interſepien-
 tibus membranis fortè deluſus, quæ huic inuolu-
 cro obnatæ præpingues, ac potiffimum in homi-
 nibus, viſuntur. Cæterum exterior hæc inuolu-
 cri superficies propter fibrosos nexos, vt mem-
 brane inuicem connatæ, aspera cernitur. Inuo-
 lucri enim lateribus interſepientes membranae
 quodammodo orbiculatim obnaſcuntur. Ante-
 riori parti, cui illæ membranæ non obnaſcuntur,
 fibræ membranæ earum membranarū cauita-
 tem implentium cordis inuolucro adnaſcuntur.
 Poſterior pars vniuerſa interſepiētes quoq; me-
 branas habet cōnatas. Cæterum vniuerſus mu-
 cro, & dextri lateris inuolucri egregia portio
 ſepti tranſuerſi nerueo circulo ad latus ſiniſtri
 validiſſimè, amploq; admodum ſpatio cōnaſci-
 tur, quod hominibus eſt peculiare. Simijs quippe
 & canis

& canibus & porcis à septo multum distat:
 tantum abest, vt ipsi magna sui portione inuo-
 lucrum conuecteretur. adeo sanè vt & hinc lu-
 ce clarius constet, Galenum hominis viscera aut
 oscitanter, aut neutiquam spectasse. simiasq; &
 canes nobis descripsisse. Verum et homini adhuc
 priuatim anterior mucronis pars tunica costas
 succingenti fibrosis nexibus heret, ea parte qua
 sinistri lateris sextæ & septimæ costarum car-
 tilagines pectoris osi coarctantur. sed & is in-
 uolucris nexus inter thoracem interdiuidentes
 membranas perficitur: nullibi enim ex illarum
 medio inuolucrum cordis excedit, neq; pulmo-
 nem vlla ex parte nisi illarum interuentu con-
 tingit. Hoc nullas arterias in se dispersas exi-
 git, neq; etiam venas, nisi perquam tenuissimas
 ab illis ferè exortus, que intersipientibus mem-
 branis tanquam in omentum deriuantur. quum
 enim causam transmittit, ab illa vix aliquid
 mutuatur: quæ autem septo in hominibus con-
 nascitur, cõmunia cū septo vasa sibi vendicat.
 Nervos quoq; adipiscitur nimis quàm obscuros,
 ac ab illis pronatos, à quibus recurrentes nerni
 iam pullularunt. Quod verò membraneum hoc
 cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, o-
 mibus conspicuum esse arbitror: quum instar
 domus & arcule cuiusdam ac thecæ cor lucu-
 lentissimè amplecti, ac intersipientium mem-
 bran

brarum beneficio sustinere videatur. Præterea ut leuis esset, & durius, ex valida extrinseca membrana, nemine quoque ambigere putauerim. Cæterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aquam continat, quam serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter disseccandum repositam obseruamus, mihi non admodum perspectum est. Quamuis nullam sanè humani cordis sectionemquam aggressus sum, in qua non multam eiusmodi aque quantitatem repererim: quorumque etiam mortis genere siue paulo siue multo antè homo interisset, etiam si admodum maiorem copiam in mulieribus quam in uiris admauererim: nisi illi natura admodum suffissent humida. Quinetiam ferè minus in uisper mortuis adinueni, quam in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononia cor uisuo eximi spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerùm id non admodum commode, utcumque etiam nos tragedie adiuugeremus, expendere licuit. Patamj huius aque intuenide cupidus, pulsans adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptam erat, in proximam pharmacopolie officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uini cavitatem inuolueri & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aqua obseruatur quantitas,

ut sanè in mortuis quantumvis etiam exiguis
 semper, perinde ac in porcis occurrat, quibus ta-
 men in viua sectione aqua asseruata videtur.
 Adeò ut de vinorum aqua nihil asserere velim,
 verùm nullam penitus in illis contineri (ut ho-
 die omnes ex spiritu in aquam post mortè con-
 uerso, hanc in mortuis reperiri contententes as-
 firmant) falsum esse noui. Quandoquidem (ut
 sepe antea monuimus) membranæ nullis parti-
 bus connatæ; neq; inuicem herentes perpetuò
 madide apparent, ut oculi palpebrarumq; in-
 terior superficies. Ad hūc quoq; modū ubi mem-
 branæ cerebrū inuestientes mutuò in sternun-
 tur, & interna costus succingentis membranæ,
 & peritonei superficies, ac iecoris quoq; & in-
 testinorum, reliquarumq; partiū inuicem tan-
 tum accumbentium, non verò connatarum su-
 perfacies madorem semper commonstrant. Nunc
 autem cor in continuo versans motu, neq; dum
 viuunt animal vnquam vel momento quiescens,
 calidissimum viscus meritò censetur, cur minus
 non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed
 & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdè vsus
 gratia largitā nanciscetur? Præcipuè quum in
 humidioris tēperiei viris ac mulieribus copio-
 sorem aquā, quàm in siccis calidisq; quibus plu-
 res adesse spiritus cōstat, reperiamus: atq; à phre-
 nitide mortuo cerebri ventriculos seroso humo-

re nonnihil salso acrisq; plenos obseruauerimus. Neq; hic me mouet, quod quis vnde hæc aqua calidissimo visceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humani cor imprimis scatet, madore in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aqua subter cutem specie, ab vtre æuânus dicta, tantam aque vim in peritonei amplitudine, & etiam in aquoso ramice, & interdum vinentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Præterea æstiuo tẽpore suspensæ, ac in cruce, vt Gallis & nostratibus moris est, non procul à suburbij ad publicas vias relictæ, paucis post suspendium diebus, ac si vesice aqua distente essent, in mirã molem intumescunt. Nemini etiã in diebus canicularibus vna die occisos canes, quibus cutem detraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu in sole relictas, maximã serose aque vim in peritonei cauitate, et in thoracis amplitudine collegisse. Ceterum nugaci hac disceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologorum questionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua sanctissime pertractant, incidamus: ac diui Ioannis verissimum Euangelium, his nostris de solis calore in suspensis rationibus, & carnificinis minime misceamus.

De cordis fitu & forma.

CAP. IX.

Cordis situm formamq; ipsius enarratum modo involucrium comonstrat. Cor namque pyramidalis figuræ visitur, & nuci pineæ non admodum est absimile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quàm nucis pineæ acutiorem sensim desinens: estq; multo longius quàm crassius. quanquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non equè crassum secundum orbem, ut cæteris ferè animalibus, sit. Ipsius etenim latitudo profunditatem non secus excedit, quàm si quis cor in anteriori posterioriq; sede nonnihil depressum affirmaret. Atq; id potissimum in dextra sede illi accidisse, disseccantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronis usq; extremum impensè leuis cernitur, nulli prorsus parti comata. Coronalis tamen venæ propagines à cordis basi ad mucronem usq; cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineq; turgentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inequalitatemq; minimam efformat: quippe maxima sui corporis portione in cordis substantiâ imprimuntur, deinde & adeps etiâ quo humanum cor plerumq; abundat, aliquid inequalitatis inducit. Basis propter vasorū egressus inequalis vterq; visitur. dextræ enim ipsius sedi dextra auricu-

Q la

la simul cū vena cava, & arteriali vena committitur, in sinistra autem sede leuam habet auriculam, & preter arteriam venalem, magne quoque arterie initium. Porrò cordis auriculas, vasa, vt & ipsorū orificia & membranas, cordisq; ventriculos seorsim ordine persequemur, iā cordis situm subnexuri, de quo prolixè admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs verò nō ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, verum & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi asseribentibus. Quòd autem in presentia thoracem omnes appellent quicquid costis & pectoris esse, & duodecim thoracis vertebri intercluditur, manifestum esse arbitror: quum aliqui si vniuersus corporis truncus cum Aristotele ipsi thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quāuis aliqui ad verū situs descriptionem non admodū accedat. Quòd quidem brutis animalibus quibus pectoris et homine longius obtingit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. De-

inceps secundum dorsi longitudinem basis ri-
cinior longe est primae thoracis vertebrae, quam
mucro ipsi duodecime. Insuper magis ab elatio-
ri pectoris ossis sede cordis basis remouetur,
quam mucro à pectoris ossis cartilagine gladij
modo in aciem cessante. adeo ut hac dimensio-
ne, quam in longitudine metimur, vniuersum
cor mediam sedem nullis animalibus exactè
occupet. Quod ad anteriora posterioraq; atti-
net, omnibus animantibus cordis basis in me-
dio eius thoracis sedis quae sibi vendicat, collo-
catur. Mucro autem in anteriora magis expor-
rigitur, non tamen pariter omnibus. Caterum
hominis cor sua basi, quae ipsius dignissima no-
bilissimaq; pars, quum vasorum origo sit, cense-
tur: exactè, ut in reliquis animantibus, dextre
sinistræq; sedis mediū obtinet: atq; quod ad an-
teriora posterioraq; spectat, pariter sese habet.
tantum enim à pectoris distat osse, quantum à
vertebrarum corporibus abscedit. In thoracis
autem longitudine, quae posteriori sede duode-
cim constituitur vertebrae, quintae vertebrae
corpus respicit, quae ex tribus totius thoracis
dorsi longitudinis partibus primae humilior se-
des & secundae elatior existit. In anteriori verò
thoracis sede, quae pectoris ossis longitudine ter-
minatur, ad amussim mediam sedem exigit, tan-
tundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis
pectoris

pectoris sede, cui septum inseritur. Atq; hic tenuissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquum cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; exporrigitur, vt mucronis posterior pars magis ad pectus atq; anteriorum quàm ipsum basis centrū vergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrū magis ipso basis centro protensa, mediū pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumq; mucronis centrū sexta & septimæ costarū sinistri lateris cartilagine respiciat, quæ pectoris ossi coarctatur. Presentibus terminis quibus cordis situs cōprehenditur, illius quoq; magnitudo immotescit: quæ sanè homini, vt & cerebrum ac iecur, quàm cæteris animantibus est grandior. Neq; id solum homini priuatim euenit, verum & illi quoque cor septi transversæ nervosæ parti in leuo latere, cui cordis involucrium magno spatio adnascitur, quàm proximè accedit: secus locū quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

De cordis substantia. CAP. X.

PRæcipua cordis substantia carne consistit musculorū carne paulo minus rubra, verum duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere, plurimum ab illa variante. Cordis enim caro longè durior existit, & spissior,

fior. inuisisq; ferendis pertinacior, & demum
 rario robustissimarum fibrarum genere dona-
 ta. quum interim vnus musculorum sedis ca-
 ro vnicam serè speciè, eamq; sparsim satis dis-
 seminatam duntaxat sortiatur. Porro species
 fibrarum, que cordis carne continentur (non
 enim de membranarum vene cause & vena-
 lis arterie orificioru fibris agimus) haud equè
 ac musculoru conspicua est: quandoquidem nul-
 lum prorsus inuenias musculum, qui vel citra
 dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum
 suarum differentiam non accuratè ostendat:
 & adhuc multo accuratius, si vel crudus vel
 coctus vnguibus, aut cultro discernatur. at cor-
 dis quidem caro fibris compactissimis, & in-
 ter se plurimum differentibus oppleta visitur:
 que verò earundem situs differentiarumq; sit-
 ratio, cõiectura potius quàm sectione assequi-
 mur. Quouis enim modo cordis carnem aut eli-
 xam aut crudam rectis vel obliquis vel trãs-
 uersis sectionibus aggrediaris, vel vtcunq; lu-
 bet eandem vnguibus dilaceres, vix vnquam
 cordis notatu dignã portionem secundum vnu
 fibraru genus diuelli posse obseruabis, ac omniè
 carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed po-
 tissimum transuersis) fibris abundare astrues:
 non enim in corde, vt sanè in stomacho, vètri-
 culo, intestinis, & ipso etiã vtero, & ambabus

vesicis sectionis beneficio fibrarum situm adiu-
 uenire integrum est. Quanquam interim triplex
 fibrarum genus à Natura ipsi largitum esse, non pos-
 simus ire insicias, quum ob variam & raram
 quem in illo videmus fibrarum implexum, &
 nullum simplicem earundem ductum: tum etiam
 propter manifestam ac vehementem cordis fun-
 ctionem, quae fibrarum potissimum, ut statim di-
 cturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterum &
 si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus
 attrahendi facultas tribuitur intimas, & dein-
 de his obliquas, quae in alijs organis naturali
 motu agentibus retentioni praesse creduntur, po-
 sitas esse, & extimam sedem transuersas ac orbicu-
 lares, quae expellunt, obtinere, non tamen cordis
 fibris eum situm ascribemus, quum sectio ipsa
 triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri
 ostendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc
 transuersas, & rursus rectas & obliquas &
 transuersas quodammodo comonstret, quasi tri-
 priores differentiae singulis ventriculis peculia-
 res essent, posteriores verò toti cordi ambobus
 ventriculis simul dedicarentur. Appello autem
 in corde rectas fibras, quas in eo perquam dis-
 ceato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius
 centrum deduci, tam per cordis ventriculorum
 septum, quam reliquam sedem conspiciuntur
 transuersas autem, quae orbiculatim cor ven-
 tri-

triculosq; ambiunt: obliquas verò, quæ quidem orbiculatim cor ventriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt viciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in leuo basim. Atq; his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq;: potissimam cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorū ventriū substantia accidit cōpositio. Ut enim in musculis fibræ ne rumpantur, carnem vndiq; habent circumpositā: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, sulciunturq;. Quæ porro per vniuersum cor fibrarum & carnis simul sit crassities, tūc demum opportunè explicabitur, ubi cordis ventriculos oratione complexi fuerimus. In presentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis vsum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quàm in basi spissiore solidiorēq; apparere. Non ob hoc profectò (vt Galenus arbitratur) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedens facilius laderetur: verū quòd ea cordis pars tenuis sit, & quòd ad eam fibrarum rectarū concursus perficitur, qui

carnem mucronis, & si ab alia non differat, compactiore commōstrat, ad eū prorsus modum quo solidiore carnē in muscoli capite, aut tendinis principio videmus, quā in muscoli ventris medio, vbi fibræ nō adeo atq; in illis locis cōpactæ, ab inuicē magis dirimuntur. Carnis itaq; cordis non postremus vsus cū musculorum carnis vsu in fibrarū firmatione correspondet. Quod verò propria peculiariq; ipsius secundum iustitiā temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatione, & vitali spiritu cōficiendo, etissimum consistunt, opituletur, imò primarius harum functionū autor sit, ex aliorū viscerum substantia ratiocinamur. Ceterum cordis fibrae alteri functioni subseruiunt, quā cor tantisper dum viuunt animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionē dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nōnulla cōsequuntur cōmunia, sic etiā vt et illæ motus famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorū enim motus arbitrarius est, cordis verò naturalis, ac absque lassitudine inscrutabili rerū Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minimè subditus, neq; ex cerebri nervis, vt musculorum motus, vlla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est

est attractio, & omnium laterum cordis disten-
 tio, recte efficiunt fibre, mucronem versus ba-
 sim contrahentes. Quod sane ita perficitur, ac
 si vimineo circulo orbiculatim eademq; serie
 complurimas iuncorum scirporum' ve radices
 connecteres, & capitibus illorum simul colle-
 ctis, velut pyramidem quandam efformares, ac
 demum funiculum ex mucronis medio per cir-
 culi centrum dimitteres, quo deorsum tracto,
 pyramis brevior, intusq; multo capacior red-
 deretur. Hinc siquidem cordis dilatationem
 condiscere quam optime liceret: quippe vimen
 quodammodo cordis basi responderet, iuncorum
 autem collectio cordis mucroni: deinde iunci
 ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent.
 iunci quidem illis responderet fibris, qui in cor-
 dis lateribus & anteriùs & posteriùs consi-
 stunt: funiculus autem illis conferretur fibris,
 que in cordis carneo septo inter duos sinus po-
 sito frequentissima habentur. quanquam quod
 omnimodam cum rectarum fibrarum motu si-
 militudinem obtineret, nihil confingere possi-
 mus. Transuersarum autem seu circularium
 fibrarum actione ad aliquid referre, est quam
 facillimum. he enim cordis contractioni impris-
 mis presunt, que mucronis cordis à basi est dis-
 cessus, & quedam cordis productio, quam il-
 le molliuntur fibre, quoties laxatis rectis im-

Q 5 pensius

pensius arctantur colligunturq; , haud secus
 quam si prius contractum in pyramide illa su-
 niculum iam laxes , ac manibus aut alio cir-
 culo in medio pyramidis iuncos introrsum co-
 primas, itaq; illius cavitatē minuas , & inte-
 rim tamen proceriorem reddas. Nunc verò quò
 obliqua fibra quieti praesint, hoc est aliquantif-
 per, prout cordis functionibus ex vsu censetur,
 simul cum alijs fibris ad contentas materias
 undiquaque se contrahant , imaginari non est
 arduum: praecipue si diuersos cordis pulsus in vi-
 uo animali examinaueris. Quod sane facturnus
 es iucundissime ea administratione, qua septi-
 mi libri calci (vel huius tantū rei gratia) subij-
 ciam: in qua non haec modo, verum alia plera-
 que spectanda proponentur. Nunc autem ad
 fibras reuersi, eas non motuū cordis duntaxat
 epifices esse arbitrabimur, verum reclus ad at-
 tractionem, ad expulsiōē orbiculares, ad rete-
 tionem verò obliquas conducere etiam nobis
 persuasum erit. Ceterum praeter cordis carnē
 & fibras propriae ipsius vene illius substan-
 tiam enutrientes , & arteriae innatū suae sub-
 stantiae calorem fontes, huc etiam enumeran-
 de veniunt: ipsa videlicet coronalis vena, &
 duae coronales arteriae per cordis substantiam
 quasi musculorum vasa distributae. Quis verò
 vene arteriarumq; coronalium sit ortus se-
 rietiq;

rietq; , in tertio libro abundè complexi sumus.
 Quare cordis neruulo sermoni quoq; addito, ad
 cordis tunicam est accedendum: ac eum quidem
 neruulum in quarto libro à sinistro sexti pa-
 ris cerebri neruo depromi retulimus, quando
 ab illo, vbi sinistri lateris recurrètem neruum
 constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cor-
 dis inuolucris basim penetrans, & sinistro ve-
 ne arterialis lateri posterioriq; sedi ex porrecta,
 in cordis basim (oppido quàm obscure) pertinet.
 Verùm cordis tunica illi mēbrane prorsus cor-
 respondet, quæ musculorum ventribus pertina-
 citer obnascitur, tenuissima nimirum membra-
 nula quæ à musculorum substantia diuelli ne-
 quit. Eiusmodi nanq; cordis extimæ superficiē
 obducitur, cui in hominibus præcipuè ad basim
 durioris adipis copia obnascitur: aliquando &
 per reliquam cordis superficiem ad mucronem
 vsq; , ac id semper imprimis secundum venarum
 & artiarum per cordis corpus digressum. illi
 enim copiosior adipis portio (vt in omento &
 membranæ thoracem intersepientibus accidere
 conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad
 cordis substantiam referre tres membranas
 vene caue, & duas arterie venalis orificio
 præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ip-
 sius præter id circumuoluētēs venas arteriasq;
 vasa, nisi nunc tempestiniùs foret, singula seor-
 umf

sum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare videret, nisi et id in primo libro prolixius essemus persequuti.

De cordis sinibus, seu ventriculis.

CAP. XI.

Quoniam pacto cordis vetriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonē habentibus conformentur, quoque constant numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanū itaq; cor intus duas insigniter amplā obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: vnde etiam vnam ventriculū sinum & dextrum, alteram sinistram merito nūcupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem vincit, amboq; inuicē forma plurimum variant. Dexter nāq; magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatē inſtar crescentis lune paratā adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anterioriq; & posteriori sede inſtar interioris semicirculi, aut ita extructe cameratæ sedis cōcaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respōdens: in sinistro autē latere externe fornicis aut semicirculi sedis ritu (vt sic dicam) gibba cernitur, propter cordis ventriculorū septū semi orbis modo dextra ipsius superficiei in

dext

dextri vetriculi amplitudinē protuberāns. Atq;
 hāc formam dexter cordis vetriculus à basi ad
 mucronē vsq; seruat, simul cū cordis effigie ex
 latiori basi angustior redditus. Sinister vetricu
 lus ampla etiā basi incipit, sensimq; in arcum
 versus cordis mucronem desinit, cavitatem in-
 star conī, quod ad totam superficiem spectat, or
 bicular ē obtinens. Cordis nanq; ventriculorum
 septum sinistro ipseus latere, quo sinistri ventri
 culi dextrum latus efformat, concauum, nō ve
 rò vt dextro latere gibbum extuberansq; visi
 tur, & parem crassitiem naturamq; cum cor
 dis substantia sinistram latus & anteriorem po
 sterioremq; sinistri ventriculi sedes constituen
 te exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri
 ventriculi potissimum gratia cor cōstitueretur,
 ac vt dexter vetriculus fieret tenuis quedam
 cordis substantia dextro septi lateri adnascere
 tur. Vniuersa nanq; cordis substantia, præter ven
 triculorum septum, dextri ventriculi amplitu
 dinem constituens, tenuis admodum est: quæ
 autē sinistram vetriculum orbiculatim am
 bit efformatq; , dextri ventriculi substantiam
 multis numeris crassitie superat, & vndique
 æquè crassa visitur, præterquā in ipsa basi, vbi
 vasorum illinc prodeuntium dehiscētiumq; gra
 tia, cordis carnea substantia tāta amplitudine
 deficit, quāta orificiorū est amplitudo. Vtriusq;
 ventri e

ventriculi superficies perquam inequalis est,
 & multis quasi foveis in carneam substantiam
 penitus impressis obfita. Neque istae ad latera
 tantum, & si secus ceteris omnibus dissec-
 tionum proceribus visum sit, consistunt, ubi de-
 xter ventriculus sinistrum respicit: verum per
 universam prorsus ventriculorum superficiem,
 non solum in nuper occisis animalibus, sed per
 petuo, tantisper dum cor ipsum servare volue-
 ris, apparentes, neque unquam vel in exiccato cor-
 de coniuventes. Deinde praeter hanc inequalita-
 tem, quae in sinistro ventriculo non nihil insignior
 est, ambo carneas quasdam explantationes pro-
 cessusve intus exigunt, qui teretes sunt, & gra-
 ciles, & in fibris membranaceas cessant, humilio-
 ri sedi membranarum in ipsis sinibus postarum
 continuas. Cernuntur autem carnei hi proces-
 sus potissimum ad ventriculorum mucronem,
 humilioremve sedem, quos ad fibrarum quas con-
 tinent robur facere ostendam: quum secundo
 ab hoc Capite membranarum cordis naturam per-
 sequar. Ventriculorum igitur septum crassissi-
 ma, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrius-
 que foveis ipsi impressis scatur, hac imprimis oc-
 casione inaequali superficie qua ventriculos re-
 spicit donatum. Ex his foveis nulla (quod sensu su-
 tem comprehendere licet) ex dextro ventriculo in
 sinistrum penetrat, adeo sane ut verum Opificis in-
 dustr

dūstriā mirari cogamur, qua per meatus vi-
 sum fugientes ex dextro vētriculo in sinistrum
 sanguis resudat. Præter hæc hactenus cōmemorata,
 in utrisq; duo habentur orificia, & totidē vasa
 in eminentiori ventriculorū sede, in cordis ni-
 mirum basi consistentia: & substantia, quum
 unum quidem venosum, alterū autem arterio-
 sum sit, differentia. Deinde amobus ventricu-
 lis membrane quedā insunt, quas vasorum ori-
 ficij paulo post præfici commemorabimus: ac in
 dextro quidē ventriculo tres habētur, vena ca-
 nae os spectantes: in sinistro autem due, venalis
 arterie origini connata, adeo ut & hinc ven-
 triculis quedam exurgat differentia, quemad-
 modum etiam & ipso vsu, & quam continent
 materia inter se differunt. Porro vsum illorum
 unā cum cordis vasorū & orificiorū & mem-
 branarū & aurium vsu priuato Capite meritò
 pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis
 functionibus famulentur: quas, nisi enarrata-
 rum iam partium constructione prius descri-
 pta, recensere absurdum foret.

De cordis vasis, & eorundem ori-
 ficij.

CAP. XII.

Superiori Capite, quo duos cordis ventricu-
 los complectebamur, quatuor cordis vasa et
 totidē orificia esse, obiter innuebamus. Ac in va-
 sorum quidem numero sunt vena caua, vena
 arter

arterialis, arteria venalis, & magna arteria, que omnia singulis ad cordis ventriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumque ventriculum refertur: num verò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose scriuolis quibusdam autorum suffragiis imitens, aggrediendum duxi, quum sectione (vt rationes subiceam) in natis hominibus nihil aliud quam caue ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium vasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, sateri cogor: non interim Galemi sententia passim mihi reclamantis ignarus. Que enim is de vene caue principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo id quis proposuisset) retorquere esse quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod iecur sanguificationis officina esse haud falso enunciauerit, quanquam etiam Achille illum arteria venenose principium deturbaret. Ex dextro itaque latere basis dextri ventriculi ad humiliorem eiusdem basis sedem, vena caua amplo patentiq; admodum orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius vene capacitatem amplitudine multum superat, ac exult extuberans ad cordis substantia terminatur)

circulus visitur) sursum ad iugulum, & deorsum versus septum contendit: neq; ut quispiam fortè arbitraretur, vena caua vnico ad hunc modum enata principio, in duos trūcos magne arterie modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instar recti pali attenditur, ac suo veluti sinistro dūtaxat latere vena ex dextro ventriculo enascitur, ac facillè citra aliam diuisionem (quod interim arterie magne ex cordis basis centro quodammodo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumq; prorepat. Neq; profecto alia caue exortus, aut si mauius cum Galeno dicere, insertio nis est species, quàm originis trium reliquorum ratorum cordis ventriculos spectantium. Ceterum quoniam pacto toti anteriori caue exortus sedi secundum illius longitudinem dextra cordis auris adnascatur, in eo quod statim de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis vas censendum, & ipsius ortus similiter primi orificij loco opportunè habebitur. Vena arterialis etiam dextro cordis ventriculo asseribitur. estq; ea vena, quam quidem quòd sanguinem in pulmonem deferat, veneq; prorsus vicem gerat, Venam: quòd verò arterie corpus nanciscatur, Arteriam appellari antea diximus. Hec multo minori quàm caua orificio ex dextri ventriculi

li basis elatissima parte iuxta dextrum latus
 ventriculorum septi enascitur, & magne in-
 tens arterie, sinistrorsumq; nonnihil suo caudi-
 ce inclinans, ac cordis inuolucrum permeans,
 tandem in duos truncos disscinditur, quorum
 dexter ad sinistrum latus caudicis magne ar-
 terie, posterioremq; eius caudicis sedem refe-
 xus, in dextros pulmonis lobos digeritur, sin-
 ster verò in sinistros. Porro venalis arteria,
 quam in tertio libro pariter cum arteriali ve-
 na persequuti fuimus, atq; etiam ab usu quod
 aërem continet deducit, ve, Arteriam: à substan-
 tia autem, quòd venarum corpori responderet,
 Venosam nuncupari retulimus: inter sinistra
 cordis ventriculi vasa communeratur, ac vt ve-
 narum corpus adipiscitur, ita quoq; ex molli-
 ori sinistra ventriculi sede (vt caua ex dextri)
 principii ducit. Ex sinistro enim sinistra ven-
 triculi latere ad eiusdè ventriculi demissorem
 partem pari penitus modo vt caua, venalis ar-
 teria patenti admodum orbiculariq; orificio
 enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius
 ortu, in duos truncos deriuatur, quorum dexter
 sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum
 penetrans, in dextram pulmonis sedem disse-
 gitur, sinistro interim in sinistram pulmonis
 partem exporrecto. Ceterum hæc venalis arte-
 rie in primos truncos distributio, adeò illius
 orig

Venalis ar-
 teria.

origini vicina est, ut hoc nomine nonnulli dis-
 sectionis professores eius in corde orificium mul-
 tiplicauerint, ac id geminantes quinque qua-
 tuor cordis vasorum orificia enumerauerint.
 Et rursus fortassis pari ratione vena caue at-
 tendentes, ipsius quoq; orificium geminarunt:
 quum in ipsa etiam origine haec sursum deor-
 sumq; properat. Huiusmodi enim quid Hero-
 philus contra Galeni Erasistratiq; sententiam
 ex septimo de Administrandis sectionibus libro
 inuuisse colligitur. Porro nos quatuor cordis va-
 sorum, quatuor tantum orificia, ut re vera sunt,
 enumerabimus. Quo autem pacto venalis arte-
 rie exortui in anteriori quoq; ipsius regione le-
 ua cordis auricula adnascatur, secundo ab hoc
 Capite explicabimus. Quartum vas, quod ad-
 huc enarrationi deest, quartumq; cordis consti-
 tuit orificium, magna censetur arteria, pari ra-
 tione ex sinistro ventriculo, qua arterialis ve-
 na ex dextro, principium ducens. Ex dextro
 enim elatissime sinistri ventriculi sedi late-
 re, & ex cordis basis veluti centro arteria ma-
 gna enascitur, aliquosq; recta sursum sub ve-
 ne arterialis caudice tantisper prorepens, do-
 nec cordis involucrium permeans, in duos trun-
 cos discindatur, quorum vnus corporis superiora,
 alter inferiora petit. Atq; ita profecto duorum
 vasorumq; vasorum, ipsius nimirum arterialis

Magna ar-
teria.

vene, ac arteriæ magne principia ad eò respon-
dent, vt sinistrum arterialis vene latus dextro
arteriæ magne lateri in ipsa origine adnatum
sit, amboq; vasa hic ex eminentissima cordis
ventriculorum septi sede commune principium
radicemq; possideant, quod eousq; quibusdã ani-
malibus indurescit, vt id Galenus reuera es-
se affirmet. Ceterum hic in sinistro cordis ven-
triculo ad septi eminentissimam sedem ascensus
post dextram orificij venalis arteriæ membra-
nam inter diffecandum latens conscendensq;

Libro 3. de

Parti. ani.

cap. 4.

Aristoteli imposuit, vt inibi tertium cordis ven-
triculi constituerit, illum arteriæ magne prin-
cipium esse recensens. quod sanè multo minus
incusandum venit, quam quod ventriculorum
cordis numerum pro animalium mole varia-
re scripserit. At quemadmodum Galenus in hu-
iusmodi leuibus & obiter tantum traditis ab
Aristotele descriptionibus prolixè resutandis
occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores horta-
rer, vt in Aristotelem affecti, sedulo humani
corporis fabricam ipsi reserarent, eam Galeni
placitis accuratè conferentes, vt tandem Ga-
leno Anatomicorum principi id obicerent, cuius
dissectionis professores crebrò insinulat, quos
vtcunq; leuiter Aristotelis vt in confectionibus
parum exercitati errorem illum citra partium
inventionem committentis fert: at eos grauiter

inensat, qui totam vitam huic speculationi dedicarunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profecto occurrent, quae alius refelli possent, quam quae Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriae magne orificium amplius venosae arteriae orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neque simpliciter Galenus magne arteriae orificium venosae contulit, imò ceteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut non animaduerterit venosae orificium vel triplo maius arteriae magne orificio cerni, ac re vera esse, uti & venalis arteriae orificium grandius magne arteriae orificio esse dicebamus. Porro quod & ego in Galeni medicinae parentis verba iuraverim, ac philosophis nos insectandi ansam praebere nequam instituerim, non lubet haec, & eius generis permulta diffusius persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam venit reflectendus.

De undecim membranulis quatuor orificiorum cordis. CAP. XIII.

EA corpora cordis membranas nuncupamus, quae cordis vasorum radicibus, ipso-

rum' ve exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membrane existunt, materiarum regurgitationibus preefecte. Sunt porro he omnes ex precipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium vasorum orificijs, due autem duntaxat vno quarto ve adnascuntur. Vena caua, quam primum dextri vetriculi vas esse recensimus, suas membranas, vti modo subiungam, locatas exigit. Cauae exortui, qui velut exuberans in cordis substantia, ex qua prodit, circulus est, alius membranens circulus humiliori vene exortus parti proxime adnascitur, qui prorsus pari modo ac vene initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum vena ab ortu extrorsum e cordis ventriculo fertur, ita quoq; membranens hic circulus introrsum, inq; dextri ventriculi amplitudinem procedit. Insuper vt vena caua ilico a cordis substantia, ex cuius termino (vt ita dica) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantie adnata: sic etiam membranens circulus minima amplitudine cordis substantie hic adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exalta, & solida, citraq; insignem crassitiam valida membrana apparens. Hec in ventriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul a principio in tres veluti membranas

scind

scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem
 desinentes, ac vix à semicirculi conuexo diffe-
 rentes. Mucro autem harum membranarum
 paulo supra mediam ventriculi dextri longitu-
 dinem cessat, neq; aliqua ex parte, quam circu-
 lari exortu mēbrana hec tribus ipsius processi-
 bus cordis substantiæ adnascitur. Verùm ex tota
 inferiori sede trium membranularum seu pro-
 cessuum, quæ reliquo ipsarum corpore non nihil
 crassior validiorq; efficitur, fibræ quædam fre-
 quenti serie enascuntur, quæ deorsum per ven-
 triculi amplitudinem ductæ, ventriculi lateri-
 bus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non
 quidem duntaxat, vt Galenus innuit, ad ven-
 triculorum cordis septum, at etiã ad reliquam
 ventriculi mucronis amplitudinē. Omnis nanq;
 inferior membranularum pars fibras illi ven-
 triculi mucronis sedi exporrigit, quæ ipsi è di-
 recto constituitur. Presentes fibræ quæ mem-
 branulis committuntur, ex carnes sunt, & cor-
 dis substantiæ haud adnascuntur. Vnde etiam
 Aristoteles illas nervos esse arbitratus, hinc cor-
 nervorum principium esse iudicavit. Verùm ubi
 fibræ ad ventriculi mucronem implantantur,
 aliquosq; carnosâ substantiâ adangitur sufful-
 cunturq; non aliter profecto apparentes, quam
 si carnea in cordis ventriculo virgule essent.
 Ceterum membrana hec propter tres membra-

neos ab ipsa deductos processus, trium vena ca-
 uae orificij membranularum loco enumeratur,
 atq; quod processus illi quum clauduntur, atq;
 inuicem comminent, spiculorum sulcis structura
 similiter existant, Graeci τρυλῶνας, quasi trif-
 sulcas diceres, eos appellauere. Quum enim mē-
 braneo circulo adhuc patente et orbiculari ser-
 uato, tres ipsius processus inuicem è regione il-
 lius centri cœunt, formam effingunt triangu-
 lari cuspidi non absimilem, idq; potissimum illi
 cuspidi, quo in telis Turcæ penetrandis lorice
 hodie vtuntur, qui triangularem quidem effor-
 mant cuspidem: sed quo minus oblongum illud
 ferrum grauaret, anguliq; acutiores redderen-
 tur, illi inter duos angulos sulcum elinam, adeo
 vt cuspis ex basi in mucronem desinens, simul
 tres angulos & totidem sulcos ostendat: vi
 etiam hic in corde fieri animaduertes, dum in-
 ter dissecandum tres membraneos processus in-
 uicem committes. Cæterum si totius membra-
 nei corporis cum ipsius processibus & fibræ ad-
 aperti similitudinem petis, eam ex coronæ for-
 ma opportunè sumes, quæ regum capitibus an-
 tiquitatē insculpsisse, in illis quæ Roma effodi-
 tur imaginibus videmus. Porro quæ admodum
 venalis arteria vena caue tum corpore, tum
 intro mittendis ad cor materijs, & ortu prope-
 modum accedit, ita quoq; venalis arterie mem-
 bran

brane cum caue orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad radicem enim orbis venalis arteriæ, membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis ventriculi amplitudinem introrsum (vt venalis arteria extrorsum) ducitur, statimq; ab exortu à cordis substantia abscedit, vene caue orificij membraneo corpore huc vsq; quàm simillima. Verùm quum aliquantisper in ventriculi amplitudinem descendit, in duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem illis qui ad vene caue orificium pertinent respondent, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronem finiunt, longius in sinistri ventriculi cavitatem, quàm caue orificij membranule in dextri contingentes. Horum processuum vnus dextrum ventriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriùs enim & posteriùs inuicem dehiscunt. Secundũ vnũ vnũ eorundem humiliorem sedem (qua etiam vt caue orificij membranularum, crassior duriorq; existit) fibra seriatim ex illis enascuntur, qua deorsum porrecte, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri ventriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro ventriculo fieri diximus, carnea cordis substantia adaugentur stabiliuntq;. Ceterùm quia membraneus venalis arteriæ cir-

R 5 culas

culus in duos tantum processus dirimitur, dis-
 sectionis proceres duas tantum membranulas
 ipsius orificio præfici asserunt: quas mitre epi-
 scopali non admodum inepte contuleris, si modo
 partem caput amplectentem ipsi membranas
 circulo, & huius processus anteriori postero-
 riq; mitre cacumini assimilaeris. quum enim
 duo tantum hic cernantur processus, utriq; eos
 inuicem conuiuere singas, & γυρωχνας cum Ga-
 leno ipsas appellare non poteris, quod scilicet
 triangularis cuspidis imaginem nunquam re-
 ferant. Venæ arterialis membrane dictorum
 modo orificiorum membranæ neq; situ, neq; for-
 ma, neq; etiam robore respondent. A venæ enim
 arterialis exortu hæc introrsum in cordis dextrâ
 ventriculum hæc pertingunt, sed totæ in eius
 vasis caudice consistunt, ita ab orificio extror-
 sum ductæ, ut commemoratæ prius membra-
 nule ab orificio introrsum pertinebant. Neque
 etiam his vnus communisq; est circulus, verum
 tres distinctæ, & non admodum valide sunt
 membrane, singulæ semicirculi modo princi-
 pium ducentes. Venæ enim arterialis orificium
 introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem
 nonnihil in origine extuberans, suæ amplitudi-
 nis superficiem in tres semicirculos extrorsum
 à corde latefcentes distinctam obtinet: qui
 crassiores redditi, in ipsam vasis amplitudinem
 præter

protuberant, ac suis tuberibus veluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, supra infraque; contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranosa ipsarum amplitudine, quasi semiplena tunice imaginem referentes pronascuntur, nisi quam vasi ipsi, præterquam ad hæc tubera, adnate. Harum membranarum latissima sedes, que extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, vasi ipsi non connatum, haud ita rectè cernitur, ac si singula membranæ dimidiatum circulum ad amussim exprimerent: verùm modicè id latus introrsum obliquatur, & non adedè altè extrorsum ve in medio conscendit, absq; terminis quibus vtrinque vasi continuatur. Quum itaq; hæc superior latissimaque membranularum pars latus ve instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (insetatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad vasa connexus semicirculum ad amussim exprimat, Græci has membranulas στυροειδεις nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus venæ arterialis membranulis, tres in arteria magne ostiolo à Natura create respondent, in nullo prorsus ab illis quàm in magnitudine & robore differentes. Magne enim arteriæ memb

membranule tanto grandiores validioresq; vene arteriose membranulis visuntur, quanto vene arteriose corpus ab arterie corpore duritia amplitudineq; vincitur.

De cordis auriculis. CAP. XIII.

Auriculae cordis dissectionum professoribus vocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autè in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namq; ad utrumq; cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nuncupamus. Dexter itaq; appendix seu auris, dextro cordis basis lateri atrenditur, toti anteriori exortus vene cauae regioni secundum illius longitudinem obducta, & etià suo mucrone à vene corpore abscedens, elatius nonnihil quàm cordis basis sursum ascendit. Voco autem exortus vene cauae longitudinem, totam eam sedem quae à vene cauae parte qua propinquius cordis mucroni venae cordis substantiae adnascitur, usq; ad eam quae basis cordis centro, aut ipsi arteriali vene vicinior est. atque huic exortus longitudini dextrae cordis auriculae basis longitudo respondet. Huius enim auriculae effigies pyramide refert, exq; oblong

oblonga basi in mucronem, qui non admodum
 acutus protensusq; est, desinit. Auricula etenim
 basis longitudo, quam venae cauae ex corde prin-
 cipij longitudine metiri diximus, ipsius auricu-
 le etiam admodum distentae amplitudinem fe-
 re triplo excedit: deinde & longior multo est,
 quam progressus à basi auriculae ad ipsius mu-
 cronem pertinens. Porrigitur autem auricula à
 basi sursum antrorsumq;, adeo ut nulli auriculæ
 forma, quod ad basim mucronemq;, & deinde ad
 cavitatem ac compressionem distentionemq; at-
 tintet, exquisitiùs contuleris, quam coriaceis tu-
 beribus utrinque Turcarum sellis assutis, quæ
 equis fluuiù transnataturi vesicarum ritu ma-
 gno vsu instant. Exterior namq; auriculae super-
 ficies pro ipsius repletionem variat: quum enim
 auricula in cordis constrictione turget, opple-
 taq; est, gibba vndiq; & equalis & aqueo ve-
 luti humore oblita cernitur. At inanita conci-
 denteq; auricula, superficies hæc rugosa ac velu-
 tificis obsita spectantibus occurrit: interim ta-
 men auricula exterius aqueo humore, ut &
 cordis superficies, obducitur. Verum quandoque,
 licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ
 superficies inæqualis, propter adipem illi tunc ob-
 natum visitur. Interior autem superficies auri-
 culæ cavitatem circumscribens, ventriculorum
 cordis superficiei omnino respondet. Ut enim hæc
 ubi

ubi vasa educit lenis, tota aut reliqua sede aspe-
 ra & foueis plena cernitur, ita quoque illa ubi
 vene caue exortui adnascitur, lenis quidem est,
 reliqua autē amplitudine foueis ac fibrosis im-
 plexibus adeo scatet, vt cordis superficie in qua
 litate vincat. Atque hec cauitas in amplitudine
 prout auricule corpus aut concidit aut distendi-
 tur, variat, foueae autem nunquam penitus ex-
 plicantur. Porro auricule substantia triplici fi-
 brarū genere, & modica, eaque admodum dura,
 & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente
 constat, adeo vt auricula fibris cum cordis sub-
 stantia respondeat, ac carne (que, vt diximus,
 neruea magis cuticularisq; & subnigricans est)
 à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum ea
 carnis cōmixtione vix cutis erasitū superante,
 aliud peculiare auricula in sui constitutionem
 ascescit. non enim venas arteriasq; & neruas
 peculiariter ipsi insertas cōprehendimus. Caterū
 auricule cōnexus propemodum ita se habet, si-
 nistrū sui basis latus extremo cordis substantia,
 ubi anterior vene caue in dextro cordis sinu ori-
 ficij regio consistit, adnascitur, aut verius ab il-
 lo extremo auricula prodit. Dextrum autē basis
 latus vene caue corpori secundū ipsius exor-
 tus à corde longitudinem, & in anteriori illius
 sede commasitur, ac veluti cum vena commune
 corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab

omni prorsus conuexu libera est, & perinde ac
 cordis corpus in cordis quoque inuolucro contine-
 tur, nullis fibrosis nexibus illi commissis. Sini-
 stra cordis auricula pleraque cum dextra possidet
 communia, hæc namque in anteriori sede exortus
 venalis arterie secundum ipsius longitudinem
 consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque
 cessat, verum in mucro qui acutior dextræ au-
 riculæ mucrone habetur, non adeo sursum, sed in
 sinistrum magis atque in latus exporrigitur. In-
 super sinistra in proejectioribus ætate homini-
 bus dextræ auriculæ dimidiatæ magnitudini
 cedit, ut & ipsum quoque venalis arterie ostiolum
 longe minus venæ cavae orificio visitur. Quod ad
 externam internamque attinet superficies, auriculæ
 utrunque respondent, quanquam exterior sinistrae
 superficies rugosior magis, multoque inaequalior
 semper occurrat. Interior autem superficies simi-
 liter atque in dextra auriculæ inaequalis, et foveis
 obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt:
 verum sinistra multo durior, ac minus in constri-
 ctione distentionemque sequax visitur. Quinetiana
 si illam dextræ conferes, velut marcida exicca-
 taque spectabitur, adipe semper magis quam dex-
 tra exterius abundans. In conuexu prorsus con-
 ueniunt, nam uti dextræ venæ cavae & dextro
 cordis lateri secundum cavæ ortum adnascitur, ita
 quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis sub-
 stantia

stantia, vbi venalis prodit arteria, conuascitur: sinistro autē latere ipsi venalis arterie corpori. Vsu, vt suo ordine paulo post dicturi sumus, partium admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiāq; complexi fuimus, vsum & functionem seriatim subijcere enitemur: id non pretereuntes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportione occurrere, quam in etate prouectioribus.

Cordis, ipsiusq; hæctenus cōmemoratarum partium functio & vsus, ipsarumq; constructionis ratio.

C A P. XV.

COr irascibilis, seu vindictæ honorisq; concupiscibilis animæ sedem esse, Hippocrati Platoni, Galeno, et Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad hæc Zenon, ipsiusq; dogmata corroboraturus Chrysippus, Posidonius, cæteraq; Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq; ipsius affectis, cor principium fontemq; esse voluerunt, non nunc dictæ tantum irascibilis facultatis, et etiam eius quæ ciborum, potuum, & venereorum est appetitrix, quam altricem Aristoteles, alij verò naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiam

Stoici

Stoici unā cum Peripateticis rationis vim, & ut semel dicā, animæ principatū in corde collocarunt, omnium id in animali functionū atq; officiorū initium esse arbitrati. Quāquā interim idem inter se decretis pugnēt. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquis Peripateticorū chorus, & ex Stoicis Posidonius, irascibilem vim, ac concupiscibilem rationalemq; unius substantiæ è corde proficiscentis facultates esse asserunt, animæ autē species partes vè esse insiciantur, neq; eas distinguunt. Chrysippus verò Stoicorum non postremus, sicut in unā substantiam, ita quoq; in unam facultatē & iram & cupiditatem cū ratione coëgit. At his omnibus refragatur, ex divini atq; inter medicos faciliè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quū in alijs plerisq; locis, tum potissimū in novē libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis nanque libris tres animæ species partes vè Natura admodū inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientiam prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus comprobat, iecur ciborū potuumq; & venereorum concupiscibilis animæ, cerebrū autem rationalis ac principis locū esse, cor duntaxat irascibilis animæ erga stulū esse concedens. Porro ne hinc forsitan in aliquem *ματαιώδους*, ac nescio in quem

in quem heresis censorem impingam, ab hac de
 anime speciebus eorundemq; scilicet discepta-
 tione prorsus abstinerebo. quum tot hodie, ac potis-
 simum apud nostrates sanctissima verissimamq;
 nostre religionis censors reperias: qui si aliquis
 aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum ve in-
 terpretum, aut Galeni de anima sententias, vel
 etiam inter celebrandam Anatomem (vbi hac
 potissimum examinanda veniunt) musitare
 audierint, ilico illum de fide ambigere, ac ne-
 scio quid de Animarum immortalitate hesita-
 re asserunt, non perpendentes necesse esse medi-
 cis (si modo non temere ad artem accedere, neq;
 inopportune egrotanti membro remedia appli-
 care voluerint) de ijs que nos gubernant facul-
 tatibus considerare, & quot numero sint gene-
 ratim, & qualis queque sigillatim habeatur,
 quo ve in animalis membro singule constituta
 sint, & preter hec maxime (si modo id ad
 ipsi mente possemus) que anime substantia
 essentia ve sit. Quasi vero non citra impia-
 tem nullamq; prorsus fidei labem quis de gra-
 nium illorum autorum decretis nihil propone-
 re, aut etiam illorum rationes alijs nouis corre-
 borare, aut friuola aliorum argumenta reselleret
 posset: ac quasi non aliter de sanctissima, quibusq;
 accedentibus pijs operibus fide saluamur, felici-
 temq; aternitatem hominum anime adipiscimur.

tur, quàm de his autorum dogmatibus, ac quas
 imbecillis & humana ratio suppetit hoc in ne-
 gotio opinionibus, loquendū interrogandumq;
 foret. Nihilominus interim de animæ faculta-
 tibus, functionibus, substantia, natura, speciebus,
 & earum sedibus inuestigatione remissa, libe-
 re asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus
 vitalis fontē, & caloris natiui sedē somitemq;
 existere, ac pulsū autorem esse, singulasq; cor-
 dis partes illi ad calorem spiritumq; spectanti
 vsū subservire cōmonstrabimus. Quis itaq; cor-
 dis involucri (vt singula ea serie quæ earundē
 prius constructionem enarrauimus, persequa-
 mur) situs, peculiare de involucri Caput vt-
 cunq; pertractauit. Deinde & cordis situs, an-
 tea cōmemoratus, in ipso thorace est tutissimus,
 & ab omnibus quæ thoraci extrinsecus noxā
 inferre possunt remotissimus. Præterea cor in
 pulmonis id suis lobis veluti digitis quibusdam
 complexantis medio ita cōstitit, vt equalē pror-
 sus ex omnibus pulmonis partibus aeris per ve-
 nosam arteriam moliatur attractionē, & rur-
 sus fuliginosorum recrementorū egestionem in
 pulmonem tentet, & iusta etiam portione per
 venalem arteriā & venam arteriale pulmo-
 ni sanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admo-
 dum procul ab ore, per quod inspirationē perfic-
 ti necessum erat, locatum, eam corporis sedem

nihilominus obtinet, ex qua commodè per arte
 riae magnae ramos toti corpori natiuū calorē,
 spiritumq; vitalem offerre queat. Quamuis
 etiam, quòd ad totum corpus attinet, à medijs
 partibus tantū superiùs recedat, quantū à pu-
 bis ossium coalitu distat. is enim erecti adulto-
 rum corporis exquisitissimū habetur mediū, nō
 autem vmbilicus, quem Galenus cordis situm
 enarrās, medium adamusim esse censebat. In-
 super nō omnes corporis partes sedē aequē tuā
 nanciscuntur, quandoquidem basis ipso mucro-
 ne impensius occultatur, thoracisq; median se-
 dem magis occupat. Nō enim omnes cordis par-
 tes, quum idem vsus singulis haud delegetur,
 pari tutela indigebunt. Partes enim in basi con-
 stitute, vasorū explantationi & exortui desti-
 nantur. Quae verò ab hac ad mucronis vsque
 cacumen vtrinq; in lateribus, & anteriori po-
 steriusq; habentur, cordis ventriculorum parie-
 tes censentur, atq; ad ventriculos conficiendos
 subserviunt. Mucro autem quodammodo proces-
 sus est validus, ac propter cordis fibrarum huius
 collectionem copiamq; & carnis eas sufficiens
 amplectentisq; duritiem, solidus admodum,
 & velut cordis ventriculorum operculum re-
 censetur, instar propugnaculi vniuerso cordi
 praefectum, adeò vt mucro securius, quam basis
 ipsa pectoris os anterioraq; corporis accedere
 queat

Libro 2. de
 Decretis
 Hippoc. &
 Plaronis.

qu
 C
 va
 ma
 cum
 gur
 min
 has s
 tra e
 te ve
 pter b
 quatu
 oportu
 etiams
 conyic
 rice fig
 pertima
 adeò ac
 dilatati
 quemad
 longum,
 mtur. N
 dicimus,
 productu
 mortuis i
 modum i
 tur breui
 tunc meri

queat. Mucro itaq; cordis portio ignobilissima
 & abiectissima creditur: basis vero, quoniam
 vasorum exortibus præficitur, omnium est pri-
 maria: quæcumq; autem inter has sunt mediæ,
 cum vicinarum dignitate proportionem exi-
 gunt. Quæ enim basi vicinius accedunt, paulo
 minus habende sunt potissimæ. At quæ inter
 has sunt mediæ, quantum abscedunt ab alteru-
 tra extremitatum, tantum ab earum dignita-
 te vel deficiunt, vel accedunt. Quod porro pro-
 pter basim quoque quam latam amplamq; ob
 quatuor illorum grandium vasorum initia esse
 oportuit, cor nõ exacte rotundum effectum sit,
 etiamsi non dicatur, omnibus manifestum esse
 coniugio. Quanquam Natura interim cor sphæ-
 rice figure iniurijs innoxie ferendis omnium
 pertinacissime, & ceteris omnibus capaci-
 ore, adeo accedere voluit, ut cor in maximis ipsius
 dilatationibus prorsus sphericum appareat,
 quemadmodum in ipsius contractionibus ob-
 longum, & pineæ nucis modo productum cer-
 nitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse
 dicimus, quam quod id in mortuis concidens,
 productumq; semper offenditur. Si enim id in
 mortuis ita distentum observaretur, quemad-
 modum in vivis sectionibus id quoties dilata-
 tur brevius quidem, sed latius fieri spectamus,
 tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac-
 queat.

paulo minus toto sphericum esse censeremus. Quis autem cordis substantia sit vsus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo communitatem, & rursus differentiam prosequeremur, necessario complexi sumus, precipue tum explicantes, cui potissimum muneris triplex fibrarum genus cordis substantiam intertexens, dein & caro hanc amplectens & suffulcens, praefereatur. Ceterum vena cordis basim corona inftar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum à basi exporrigenens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumetumque est, cordis substantiam potius sanguine crassiore haerere deducto, quam tenuiori & leuiori & expurgatori quem cordis ventriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturberet, etiamsi vene coronalis ramos non penitus, sed veluti superficietenus in cordis substantiam disparti contenderet, quum tot innumeris musculis etiam vniuerso cordis corpore crassioribus venis dumtaxat ad extimam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in vniuerso corpore sint, qui in ipsorum veteres venas penitus disseminari permittunt. Deinde non ositantur perpendendi veniunt precipue vene coronalis rami, ex basi deorsum versus mueronem, descendentes, quorum vnus anterior, alter posterior exporrigitur, vterque secundum

dum cordis ventriculum septi ductum protensus, quasi cordis substantia his sedibus septi gratia plus alimenti requireret. Quod etiã testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores, quàm dextro exporrecti, nam quanto substantia cordis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiores, frequentioresq; cernuntur. Atq; hæc eò diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis dissectionem interturbare assueti, sese excruciant, num ventriculus intestinaq; suo quem totius corporis gratia conficiunt succo, an verò sanguine enutriantur: non expedientes, alia prorsus functione organũ aliquod, puta ventriculum, intestina, vesicas utrasq; urinarios bilisq; meatus, uterum, venas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantiæ nutritioni prouidere, & eã actionẽ cuius potissimum nomine condita sunt, obire. Parum quoq; animaduertit, publicis illis atrahendi, retinendi, propellendiq; facultatibus fibras subseruire, privatarum autem eorundem functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carẽtibus expendere licet) insitam duntaxat vim citra fibrarũ subsidium, autorem esse. Quinetiã huc accedunt cordis substantiã implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam venarum propagimilias

concomitat. us deferri retulimus. He enim, etiã
 si cor instar communis officinæ caloris innatĩ
 fons sit, eumq; imprimis contineat, cordis sub-
 stantiæ offeruntur, eius insitum calorem tempe-
 raturæ. Porro quĩ hec adamusim inquiret, Ga-
 leni placito in septimo de Administrandis con-
 sectionibus libro neutiquam acquiescendũ ve-
 nit, quo coronales venas ex cordis dextro sinu
 pronasci docuit. ille etenim extra sinum à ca-
 uia enascuntur, supra trium vene cavae orificij
 membranularum principium, adẽd vt corona-
 les venas adiens sanguis à causa assumatur,
 priusquam hec in cordis sinum sanguinem de-
 promat. Ceterum neruulus cordis basi oblatas,
 tristantium duntaxat sensus gratia, nõ autem
 motus cordi largitur. Cordis cartilagineã, aut
 si voles dicere ossẽam substantiã, vene arteria-
 lis & magne arterie origini additam, aut ex
 qua potius illa vasa originẽ ducunt, ad cordis
 fulcimentum facere, dissectionis professores ar-
 bitrantur: & quãuis etiam ea ipsa substantia,
 nullum prorsus cui insistat firmamentum ha-
 beat, nisi forsitan quatuor cordis vasa cordis
 involucrem penetrantia, verũ illa nõ magis
 huic cartilagineæ substãtiæ, quã reliquæ cor-
 dis basi (si quid modò ad stabilitatem conduce-
 rent) firmamẽto essent. Porro cordis ventriculo
 rum officium eiusmodi ferẽ est. dexter eo quod
 .sang

sanguinem præcipuè cõtinet, sanguinisq; elabo-
 rationi potissimum dedicatur, sanguineus Lati-
 nis iuxta ac Grecis nuncupatur. is namq; pul-
 monis duntaxat gratia, à summo rerũ Opifice
 insẽgni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim
 qui instar promptuarij cordi circumponitur, vt
 id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus,
 fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissi-
 mus fieri debuit. neq; eiusmodi profectò suis fun-
 ctionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi pri-
 uatim illi sanguis ex eo quem caua cõtinet le-
 uis, aërius, spumofus, expurgatus, nihilq; minus
 quàm sæculētus, ab alio organo prepararetur,
 atq; ita ipsi pulmone ad opportunam nutritio-
 nem deduceretur. At nullum organũ corde ipso
 calidissimo, & pulmone proximo viscere, ad id
 munus erat aptius: neque etiam aliud omnino
 instius pulmone hac in re famulari poterat:
 quandoquidem nimis quàm ingratum cor ha-
 bendum foret, si pulmone tam amice aëre, quo
 nisi ilico concidere emoriq; velit, perpetuò inda-
 get, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentissi-
 mi famuli ritu preparati, et illius potissimum
 gratia fabricato, nullas vices referendas puta-
 ret, ac non modis omnibus cor, vt gratiã repo-
 neret, pulmone opportunũ alimentũ (quum id
 citra incommodum possit) conficere, prepara-
 ret; studeret. Pulmonis igitur occasione dexter

cordis ventriculus creatus est, quod etiam li-
 quidissimo animalia confirmant pulmone ca-
 rentia, ac ob id dextro cordis ventriculo desti-
 tuta. Hic namq; vetriculus in animalibus que
 illo donantur, à caua vena quoties cor dilata-
 tur, ac distenditur magnâ sanguinis vim attra-
 hit, quæ adiuantibus ad hoc ventriculi foueis
 excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremq;
 & qui aptius impetu postmodum per arterias
 ferri possit, reddens, maxima portione per ven-
 triculorum cordis septi poros in sinistrū ventri-
 culum desudare sinit: reliquâ autem eius san-
 guinis partem dum cor cōtrahitur arētaturq;
 per venam arteriālē in pulmonem derinat, ac
 proinde cor in dextrum ventriculū sanguinem
 ex caua vena quoties dilatatur, pulmōi &
 sinistro cordis ventriculo attrahit: atq; is quē
 in presentia nouimus, vena caua in cordis ven-
 triculum orificij est vsus. Vena autē arterialis
 sanguine in pulmōē deferendo potissimum au-
 xiliatur. Cur verò hæc inter reliquas corporis
 venas arterie tunicas adipiscatur, in pulmō-
 nis sermone obiter expressimus, quū eam cras-
 sam validamq; factâ esse diceremus, tum pro-
 pter continuos pulmōnis & cordis motus, tum
 etiam ne pulmo tenuis illius quē continet san-
 guinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit
 (etiam si quàm plurimo indigent) sibi allice-
 ret:

ret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinem in arteriali vena deductū sibi magis excoqueret, spumiosiorēq; redderet. qualis is iam profecto est, qui per arteriā venalem ex sinistro cordis sinu pulmōni offertur, quū is iam in utroq; cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit hinc, arterialem venam organum soli nutritio ni opportunissimè subserviens, quodq; secundūm pulmōnis compressionē & dilatationē quiescere, atq; quā minimum moveri oportuit, magna Naturæ providentiā alijs corporis venis impensius rigidū, crassūmq; & compressu dilatūq; difficilius factū esse. Hac siquidē ratione vena arterialis propagines, arterie venalis & asperæ distentionē & dilatationē haud impediunt: quum interim si illa propagines sequaces essent, atq; leui occasione distenderentur, magnam pulmōnis amplitudinem illo dilatato implerent, & rursus compresso pulmōne subsiderent, magnamq; vim in asperæ arterie propaginibus ex pulmōnis compressu fieri prohiberent. Et sanè hinc dum de vasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor valido impetu disilentum sanguinem in dextrum ipsius sinum ex cava allicit, & quodammodo rapiens eum absorbit, quūmq; ipsa vena cava ut ex illa in alias corporis partes sanguis

sanguis non ita, ac ille pulmonis tenuis gratia
 nutritionis resudaret, non adeo crasso validoq;
 ac arteria constat corpore, periclitaretur profe
 Eto vena in valida illa cordis attractione, ne
 rumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis
 auriculā creasset, quæ ad cordis motus sequax,
 & sanguine plena, quum cor dilatatur, sangui
 nem eum quem continet, in dextrum ventricu
 lum diffundere posset, ipsaq; quodammodo in ven
 triculum attractionis impetum solutura con
 uolueretur, cordiq; instar præptuarij esset. Atq;
 huic vsui auriculæ correspondet cuticularis con
 structio, quæ leuis & iniurijs interim perferen
 dis contumax, & ad cordis motus sequax est.
 caua autem visitur, vt continere materiam
 possit: & fibris constituitur, vt attractioni, re
 tentioni & expulsionì subseruiat. Neq; etiã car
 ne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est.
 Verum quod cordis substantiæ ipsius auriculæ
 substantia adeo conuenit, videtur ostēdere, &
 innata sibi facultate ad sanguinis leuem quan
 dam cordis ventriculo præparationem conduce
 re. Neq; mehercule oscitanter, si quis indefessus
 Nature operum indagator fuerit, auricularum
 vsus venit expendendus. nam modo commemo
 rati vsus nequaquam præcipui videntur, quod
 vel ex illarum motu corde penitus cadentes,
 & in viuis sectionibus transversim dissecto
 queat

queas animaduertere, quoties in viuo animãte
 cordis motu iam cessante, neq; dilatatis cordis
 ventriculis, auriculis tamen adhuc palpitare,
 distendiq; ac contrahi obseruas. Ceterum ne ir-
 rita cordis dum dilatatur in dextrum sinũ san-
 guinis ex caua vena fiat attractio, eodem scilicet
 rursus dum cor comprimeretur per idem ori-
 ficium Euripi ritu, propulso, tres membranulas
 caue orificio Natura preposuit, que quidem san-
 guinem dilatato corde in sinum ex caua influe-
 re sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam
 resuat, prohibent. Quum enim dexter cordis si-
 nus distenditur, quod fit quoties breuior reddi-
 tus in latitudinẽ insigniter proficit, tunc mem-
 brane ille laxiores facte, ad ventriculi dextri
 latera concidunt, ac sanguini recluso caue ve-
 ne orificio aditum præbent. At ventriculo rur-
 sus cõstricto, seu, vt in constrictione fit, longio-
 re facto, & interim arctato, membranarum fi-
 bre, ipsaq; mēbrane propter cordis mucronem
 ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. et
 quum ventriculi mucro in eum modum angus-
 tior efficitur, membranularum quoq; fibre mu-
 cronis ventriculi potissimum adnate, inuicem
 colliguntur, ac proinde etiam è regione centri
 vene caue orificij, suis extremis inuicem acce-
 dentes, orificium id occludunt, ac quo minus san-
 guis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt.

Verum

Verum & ad hanc actionē, sanguis ipse à ven-
 triculi lateribus compressus auxiliatur. is namq;
 quum vene caue orificium petit, ad posteri-
 orem membranularum sedem impetu ruit, & se
 versus orificij centrum comprimens, vt ille ma-
 gis inuicem conuineant, autor est, sibiq; ipsi
 hac illi aditus detur, obstat, vene tunc arteria-
 lis orificium accedens, quod quidem in cordis
 contractionibus patens sanguinem versus pul-
 monem transmittit. at quo minus idem rursus
 dilatato corde in dextrum sinu regurgitet, tres
 membrane arterialis vene orificio prescēle ca-
 uent. Ille etenim quia principium cum vene ar-
 terialis origine ducunt, ac sursum tensae, in ve-
 nae cavitatem cessant, atq; ad vene latera con-
 cidunt, sanguinem in cordis contractionibus
 promptē in venam fluere sinūt. at quum is rur-
 sus ob cordis dilatationem ad ventriculum ra-
 cui fuga retractus, aut etiam in pulmonis com-
 pressionē versus vene arterialis caudicem pro-
 trusus ad cor impetu vergit, per vene latera
 descendens, inter vene corpus & posteriorem
 membranularum sedem concidit, spatium quod
 inter corpus vene ac membranas est, implet.
 Vnde etiā necessario membranas deorsum pro-
 trudens ipsis, vt ad orificij vene arterialis cen-
 trum inuicem conuineant, orificiumq; claudat,
 occasio est. adeo vt quanto vehementius cor sua
 dilat

dilatatione sanguinem retrahit, ipseque pulmo inter expirandum comprimitur, tanto exactius membrane vene orificium obturantes, sanguinem in cor resfluere prohibent: verum non ita accurate id præstant, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Ceterum qui arterialis vene membranule nullum nisi à sanguine resfluente impetum sustineant, que autem vene caue orificio præficiuntur etiam secundum cordis motus fibrarum suarum quibus dextræ cordis ventriculi mucrone cõnascuntur interuentu, tensionem experiuntur, haud mirum est, has illis longe validiores à Natura procreatas esse, atque huic caue orificio auriculam propter vehementem cordis attractionem præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiis modo cor molliatur, id enim cordi magis quam cuius alijs inest: siue lucernarum flammæ oleum attrahentis ritu, quippe hac virtute cor quum innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid namque familiarius est cordi ipso aëre, ad infrigationem et caloris nativæ enutritionem? deinde etiã sanguine vtilius et benignius nihil, ad enutritionem ac spiritum vitalem restaurandum censetur. Sinister cordis venterculus, quod

quòd spiritũ vitale præcipue contineat, & conficiat, aëremq; amplectatur, dissectionis profectibus spirituosus aëreus ve nuncupatus est. Sic tanto crassioribus ex cordis substantia lateribus quàm dexter ventriculus, constituitur, quanto materia quam ipse inclusam feruit, tenuior, rariorq; & euaporatu promptior, velociorq; illa est, quam dextrum in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum ventriculorum in crassitie ob contentam in ipsis materiam ratio, quam in vene arterieq; tunici esse aliquando commemorauimus. quanquã etiam fortassis humane machine architectus, sinistro cordis ventriculũ crassioribus lateribus etiam constituerit, vt ille laterum grauitate sanguinis in dextro ventriculo contenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro ventriculo asseruatur, estq; vt plerũq; tenuior & flauior, quanquam interim quandoq; è contrario crassior rigidiorq; appareat, calidior vero semper. Porro reliqua que ad huius ventriculi partium vsus enarrationẽ requiri possint, ex dextri ventriculi enarratione non importune petentur. Quemadmodum enim dexter ex causa sanguinem trahit, ita quoq; sinister aërem ex pulmone in arteriam venalem attractum, ad se dilatatato corde allicit, illoq; ad caloris innati refrigerationem & substantie ipsius enutritionem,

spiritumq; vitalem utitur, hunc aërem exco-
 quēs & preparans, ut is vnā cū sanguine qui
 ex dextro ventriculo in sinistrum per ventricu-
 lorum septū copiosius resudauit, in magnā arte-
 riā, totumq; adeo corpus delegari possit. Quod
 autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insti-
 gni artificio à rerum conditore ad institiā tem-
 perata proficiatur, quoad diuinā hominis fabri-
 cam cognoscere possimus, fatemur. Ceterum si
 que fuliginosa recrementa ex hac aëris in sini-
 strum ventriculum dilatato corde contracti
 emutatione, ipsoq; innato calore producantur,
 ea rursus per arteriam venalem constricto cor-
 de in pulmonem excerni arbitramur. Atq; ea
 potissimum arterie venalis corporis est ratio.
 nam cōtinuò indefesseq; aërē ex aspere arterie
 ramis, ipsoq; adeo pulmone in se assumere debe-
 bat, et rursus suis motibus cordis rhyllimis cor-
 respondentibus, fuliginosus eiusmodi reliquias-
 in aspere arterie ramos propellere: quod sanè
 difficulter admodū fecisset, nisi corpus tenuius
 rariusq; alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc
 eundē cū reliquis partibus corporis usum præ-
 stēt, in quo hæc cordi accommoda censetur, non
 tamen arterie pro ipsarum mole tantū aërem
 qui illis non per occultos meatus, sed per paten-
 tes in ipsis cavitates à corde vnā cum sangui-
 ne offeruntur, assumere, rursusq; propellere, ac

T

arter

arteria venalis debebant, adeo sanè vt hec necessario tenui & venarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeo sue securitati atq; possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro ventriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atq; breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, vt hec illico pulmonis substantia vndiq; suffulta, implicitaq; a ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maxime indignisset, sicile vitasset, alius vsus accedit, pulmonis nutritioni accommodus. nam hec arteria, vt reliquæ totius corporis (preter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituofo oppleta, etiam pulmoni idoneum sup-
 pediat sanguinem, id pulmoni suppleans, quod nimium seuera rigidaq; arterialis vena ob corporis sui crassitiem, & sanguinem quoq; minus quam arteriæ venalis sanguis, leuem acreumq; pulmoni denegabat. Porro sinistra cordis auricula venosæ arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo venæ & dextro cordis ventriculo dextram auriculam vsui esse diximus. & sinistra auricula tanto minori cavitare donatur, quæ etiam arteriæ venalis orificium, eaus orificio angustius visitur. Deinde aër etiam ipso sanguine se
 quac

gnacior est, ad eò ut & hac quoq; occasione si-
 nistra auricula iure minor dextra creetur. Nā
 quum aër ita pròptè attrahatur, nō tātum peri-
 culum erat ex attractionis impetu (qui potissi-
 mum vacui sūga aërē trahit) venosæ arteriæ
 corpus, ita atq; causæ cōuelli. Quòd autē sinistra
 auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac per-
 inde etiā crassior & pinguior, & ad motū mi-
 nus sequax quàm dextra auricula cernatur,
 argumētò quoq; est, ad quādā materièrū præpa-
 rationē auriculas cordi famulari, et auriculas
 ipsas proportionē quandā cū cordis sinibus for-
 tiri. Porro ut auricularū par vsus est, ita etiā
 sinistri ventriculi mēbranulæ vsu penitus cū
 dextri ventriculi membranulis cōueniunt. Dūc
 enim venalis arteriæ orificiò commissæ, ac in-
 trorsum in cordis vètriculū deductæ, corde qui-
 dem dilatato aërem ex venali arteria in ven-
 triculū ferri admittunt, ipsarum fibræ propter
 cordis mucronem versus basim in dilatatione
 magis adductū laxatæ, ipsiq; membranulis ad
 ventriculi latera concidētibus. Quū autem cor
 constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in
 venalē arteriā ruat, irritusq; cordis labor effi-
 ciatur. quanquā interim credamus has mēbra-
 nulas quū dūc dūtaxat sint, suum orificiū cui
 præscribitur, nō ita adamussim obturare, ut sul-
 gnosus excrementis per venalē arteriā exitum

in cordis constrictione praepediant. Quinetiam magna arteria orificium occupantes membranae, us omnino functione respondent, quas in rene arterialis orificio haberi retulimus. Haesquidem in cordis contractione spiritum vitalem una cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profuere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritus; ac sanguine denuo ad ventriculum tracto, illius regurgitationem in ventriculum prohibent, sanguine nimirum eas versus magnae arteriae orificij centrum (vt in arteriali vena fieri nouimus) comprimente. Praesens itaque liber constructionem partium, quae Natura aerea substantiae reficiende fabrefecit, utcumque completus est, quae quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationem mittunt, opportunè quum iam eo usque humani corporis harmoniam deduximus, sequenti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principium & rationis sedem, omniumq; viscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrederemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adijciam, operae precium fuerit hoc sectionis ratarum partium administrande sectionis rationem eo ordine complecti, qua proximè praecedente libro, cibi potioniq; ac generationis organorum sectionem docuimus.

Cordis, Pulmonum, reliquorum quæ respirationi seruientium organorum administrandi ratio.

CAP. XVI.

A Natomicam hanc administrationem in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim presens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodem corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Ut enim simul omnia in vno primum tua solius opera ad amissim discas, impossibile arbitror. Precedentis itaque libri continuata administratione, sustentaculum cervici subiecto, cuius opera exporrigatur, caputque in posteriora reclinatum pendeat. in quem usum quadrangularibus illis fictilibusque lapidibus uti consueui, eos secundum longitudinem tenuioribus suis lateribus mensurantes cernici supponens, ac caput deprimens. Deinde ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam colli anteriorem sedem cute nudo, ac primum faciei musculos, qui frontis cutem & palpebras, deinde qui genas, labra, et narium alas mouent aggredior, non præteriens in altero latere venarum, arteriarum, & nervorum ramos. Quum itaque ad eum quem precipimus modum, faciei musculos demonstraueris, eos qui ossi uel imaginem referenti proprii sunt, ac qui a pectoris

osse in primam laryngis cartilaginem scuti as-
 similatam feruntur, aggredieris. Deinde à pecto-
 ris osse & claviculis musculū liberabis brachiū
 pectori adducentem, insuper illum qui à clavi-
 cula primæ costæ inseritur. Ad hos, musculum
 quoq; scapulam pectori adducentem à costis se-
 parabis, venis, uti iam diximus, cum arteriis
 nervisq; observatis. aut musculos in vno latere
 dūtaxat, in altero vero venis, arterias & ner-
 vos expendes: quorum series si memoria excide-
 rit, à tertio libro & quarto venit petēda, præ-
 sens enim locus in immensum excresceret si il-
 lam hīc quoq; ordine recenserem. Post hos à pe-
 ctoris osse & claviculis rescabuntur, qui hinc
 ad mamillares capitis processus ascendunt, hæc
 in omnibus observata ratione, ut singuli sunt
 quibus inseruntur ossibus integri adhuc appen-
 si feruntur, postmodumq; in ostendendo reli-
 quorum sui articuli musculorū numero accom-
 modari possunt. Quo nam autem artificio singu-
 li sint sciendū, quidq; in cuiusq; sectione pri-
 matim veniat observandum, in secundo libro
 suis locis abunde sum persecutus. In præsentia à
 pectoris osse claviculis acutiori cultello liberare
 cōtendes, robusta quibus ille pectoris ossi colligē-
 tur ligamēta dividēs, ac interim accuratissime
 canes, ne cultello altius iniecto, quæ huic artici-
 lo subsunt vasa vulneres. Atq; hic cartilaginis
 exant

examinandis, quæ claviculam pectorisq; ossis si-
 num, præter alias articulorum cartilagineas in-
 tercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmo-
 dum in sceleti connexu (si visum fuerit) uti
 queas. Liberatas autem claviculas nitèris vi à
 pectoris osse attollere, ac ab illo primaq; costa in
 exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis
 costæ cartilago, quæ costæ ossi continuatur, in
 conspectu veniet: quæ cultro non admodum crasso
 ab osse est liberanda, hic quoq; mente adhibita,
 ne culter profundius mergens, quicquam in in-
 gulo vitiet. Vbi primæ costæ dissectueris cartila-
 ginem, deinceps ordine reliquas omnes à costis
 cultro, aut si voles nouacula dirimes, continuatq;
 lineæ intercostales musculos ad thoracis usque
 capacitatem divides. Liberatum nunc cum car-
 tilaginibus à costarum ossibus pectoris os, non-
 nihil eleuatum modo in dextrum, modo in si-
 nistrum latus reflectendum est, & thoracem
 interserpentes membrane quæ pectoris ossi pro-
 xime sunt, veniunt viâ cum cordis situ inspi-
 ciende. Deinceps transuersa sectione septum trans-
 uersum à pectoris osse ipsiq; adhuc commissis
 cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua
 mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq;
 ab illo thoracem interserpentes membrane di-
 uelli, quod quum feceris, versus cadaveris caput
 pectoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, ve-

nam & arteriam vtrinq; sub ipso prorepentes
 retusiori cultello inter membranulas inquirens.
 quas quum singulas vinculis interceperis, os
 pectoris cum ipsius simul vasis à thoraçe auferes,
 tunica costas succingentis speciem & intercostalium
 musculorum, qui inter cartilagineas habentur, naturam
 perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis,
 os pectoris aliquantisper repones, dum thoraçem mouentes
 musculos simul omnes post cordis administrationem
 ostendere visum erit. Quò autem ea quae in thoraçe
 aggredienda supersunt commodius demonstrarentur,
 consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem
 membranam relere, & manibus si alicubi pulmo illi
 fibris cohereret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso
 costarum quoque intervallo cui pulmo adnexus est,
 demonstrare soleo, quo nam pacto hominis thoraçis
 subinde pertundatur, non abolita interim respiratione,
 neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis
 intercostalibus musculis, costas ad mediam serè
 ipsarum longitudinem frangere solitus sum:
 quod paruo sit negotio, si singula seorsum manu
 fortiter apprehensa, si enertantur, inflectantur
 ve. Verum posteaquam facilem illam parandi
 scalet rationem adinueni, ut ossa cadaueris
 illi compingendo subseruiant, costas integras
 reseruari malim, & manibus simul

simul omnes costas quantum licet extrorsum
 retorquere, & dein aliquousq; diuisis interco-
 stalibus musculis, inuicem costas sensim diri-
 mere. ita enim satis patens thoracis amplitudo
 efficitur, potissimum si secundum dorsi longitu-
 dinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem,
 aut globum aliquem subieceris, cuius vi dorsi
 gibbus extra thoracis amplitudinem promi-
 nens, intrò in thoracis amplitudinem ducatur,
 grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas
 fiat interstitium. Hoc itaq; modo costas didu-
 ctis, aut illo modo disruptis, pari semper ratione
 thoracis organa sunt aggredienda. ac primum
 à glandio ad septi transversa nerueam sedem,
 dextrum ipsius neruum à dextra thoracem in-
 tersepiente membrana cultello liberabis: deinde
 si voles, sinistrum quoq; quem vbi simul cum
 vena à iugulo pronata exporrigi videris, illum
 iuxta septum rumpes, versus ceruicem, vt post-
 ea ipsius videas originem, illum reijciens. Mox
 membranas intersepientes cultello secundum
 thoracis longitudinem inuicem seiungens, atq;
 à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad se-
 ptum transversum connexu, & venarum ar-
 teriarumq; in ipsis serie perpensis, illas è thora-
 ce auferes. Id duntaxat præcauens, ne vas ali-
 quod insignius ledatur. rami enim membranas
 interreptantes, & cordis inuolucro intertexti,

etiam si diuidantur, vix notatu dignum ali-
quod sanguinis profluum concitant. iam tem-
pestiuum est solis manibus cor cum suo inuolu-
cro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq;
inuolucris sint examinare: quanquam & ad id
summopere conducit inspectio, quam modice
elevatoro pectoris ossis, cordeq; adhuc immoto me-
branarum interspicientium causa fieri volui.
Pulmonis quoq; lobi manibus iam sunt contre-
ctandi, vt & ipsorum numerus, situs, formaq;
indagentur. ac tandem cognoscas, nullam pul-
monis partem vene caue qua inter septu trans-
uersum & cor consistit, in hominibus subster-
ni: imò veuam simul citraq; interuallum, &
septum & cordis inuolucrum penetrare: & qua
vena hac ducitur inuolucrum magna ampli-
tudine hominum septo priuatim commisci. Atq;
hæc, quæ Galeni placitis penitus remittuntur, &
verè paradoxa ex hominis haud mendaci li-
bro deprompta sunt, neutiquam prætermittere
conuenit, quin rabulas illos susurroneq; appel-
les, qui quum à sectione absunt, apud alios tam
acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter
secandum verò & presenti corpore profusus, ac
si quis linguam illis præscidisset, silent. Ceterum
dum pulmonem obiter contemplatus fueris, in-
uolucrum cordis longa sectione diuidetur, ac
liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac
dem

demum à cordis vasis inuolucrum refecabitur, adhibito studio ne sinistri recurrentis neruis principium vitietur. Vt verò caue vene per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad vene vsq; caudicem induces, præcauens ne duorum caue vene propaginum in illud excurrentium radices simul vulneres: dein sursum paulatim conscendens, quæ caua dextre cordis auricule committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à caue dextro latere venam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius disces, si primum dextram pulmonis partem versus sinistrum latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc namq; citra sectionem sunt obuia: quanquam exempto corde et pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter nature artificium in vene coniuge cauentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num vt in agnis et porcis aliquando occurrit vena quæpiam, in sinistrum latus porrigatur, iuxta caue ad cor conexum pronata. Porro caue in iugulo distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi glandium admetur inquirenda est. neq; sanè alio tibi vtdum est artificio, quam vt nostras ad manum habeas

habeas venarum delineationes, mentemq; sum-
 ma cura accommodes, ne venam aliquam per-
 tundas. Vbi verò caue seriè adiuueneris, vnaq;
 iugularis & humeraria, prius tamen quan-
 tum poteris sanguinis in illis compresso, & de-
 inde caua vena, vbi sine pari promit venam,
 vinculis intercipientur, ac quicquid venarum
 inter vincula consistet, è corpore adimetur, &
 deinceps abluto sanguine ilico ad arteria ma-
 gnæ propagines nervosq; recurrètes adiuuèn-
 dos sectio conuertetur. Corde itaq; in manu as-
 sumpto, venæ arterialis, & arteriæ venalis,
 ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi
 proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimè,
 si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem ad-
 hibueris. dextræ enim auriculæ vicina est arte-
 riæ venalis, & albicans, ac quodammodo in fini-
 stra proficiscès visitur, ac inter cordis vasa ela-
 tior est. Arteria autem venalis venæ modo ni-
 gricat, & cæteris vasis demissior, propter sini-
 stram auriculam latitat, neq; adeo longè ipsius
 progressus se offert. Magna autè arteria in cor-
 dis basi medio sub arteriali venæ quodammo-
 do occultata conspicitur. Hanc vbi primum in-
 tuitus fueris, nostræ nervorum recurrentium
 cū arterijs effigie sectioni adhibita, omnes ma-
 gnæ arteriæ ramos inquirito, quorum superiores
 ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt
 consp

conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquie
 adhuc supersint. Truncus autem qui ad dorsum
 retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte
 in dextrum latus eleuata intuebitur. Ceterum
 vt recurrentes videas nervos, postquam com-
 munes laryngis musculos, qui à pectoris ossis ela-
 tiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis
 cartilaginis sedi implantantur, administraueris
 (si modo illos priusquam pectoris os adimeres,
 cum ossis v referentis musculis, non reseueris)
 sexti paris neruum in latere primum dextro
 secundum soporarie arteriæ longitudinē ab illa
 cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui co-
 starum radicibus exporrigitur, quum iuxta
 thoracem accesseris, & quos hic musculus ex pe-
 ctoris ossis summo enatis surculos deriuabat,
 perpedens. Simulatq; verò neruum ad arteriam
 dextræ axillæ porrigendā deduxeris, tres quos
 ad illam reflectit surculos (nisi duo aut vnus
 tantum sit) quàm poteris studiose vicinis mem-
 branulis acutiori cultello liberabis: ne fortè re-
 tusiori, membranulas inter scindendum trahens
 surculos violes. quâquam denuo acutus fortas-
 sis surculos simul cum membranis incautè rese-
 cabit. Inuentis surculorum principijs neruum
 asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui ne-
 clitur mēbrana, ipsaq; aspera arteria liberabis,
 longa sectione inter neruum & asperam arte-
 riam

riam acuto quoq; cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistrae manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti vero paris truncum quà soporariae arteriae exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuo nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistrum, sexti paris truncum à soporaria sinistra lateris dirimere conuenit, & ipsius surculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarum radicibus exporrigit indagare, & postmodum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propagimibus, & eo surculo quem secundum uenae arterialis trunci sinistrum latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnae usq; arteriae truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello soboles recurrentem neruum hic efformantes sunt adinueniende. Hos ubi uideris, obtustorem stylam sub eo arteriae tronco versus sinistrum asperae arteriae latus protrudes, & leuato nonnihil stylo, truncum arteriae à dorso cui firmissimè committitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruum ad arteriae magnae usque truncum liberabis, & utraq; manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uero

sexti

sexti paris neruorum ad stomachum series, non
 nisi exempto pulmone conspicietur. nunc autem
 si visum fuerit, foramine inter aspera arterie
 cartilagine facto, illiq; fistula quapiam indi-
 ta, & aspera arteria super foramen compressa,
 pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem
 suam formam manifestius commoustrat, corq;
 ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cor-
 di à dextre auricule radice ad ipsius vsq; mu-
 cronem, nouacula sectionē induces, in dextrum
 ipsius ventriculum vsq; penetrantem. Mox ven-
 triculo digitis distento, spongia sanguinem se-
 mel atq; iterum elues. Vena enim caua & ar-
 terialis vena, vt sanguis in ventriculum fluat,
 vsq; postmodum spongia exurgatur, comprimē-
 de sunt. Exterso sanguine dextri ventriculi
 amplitudo est indaganda: deinde stylo tres men-
 brane ori vene caue presecte obiter veniunt
 spectande. Vt verò prorsus in conspectum ve-
 niant, cultello ex dextro sinu in cauam venam
 intruso, sectionem à ventriculo per auris cor-
 pus in venam vsq; duces: qua distenta, mem-
 brane omnino videbuntur, & auris cavitatis, na-
 turāq; si ipsam inuenteris, facile hac administra-
 tione cognoscentur. Deinde quum vene caue in-
 tueris orificium, coronalis vene origo etiā ap-
 parebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris,
 quamnam pacto cordis basim cingat, ramosq; in
 ipsius

ipsius corporis superficiem deriuet, obseruabit.
 Hic velim quoque ex vene caue amplitudine
 stylum in venam coniuge destitutam indere,
 ipsius à caua originem, ridiculamq; nostrorum
 Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in
 octo vtriusq; lateris inferiorum costarum in-
 flammatione, Hippocratem non mittendum esse
 sanguinem asseruisse affirmât, quod cor ex ve-
 na sine pari sanguinem adeo rapiat, vt nihil
 sanguinis missione ex vena hac educi possit.
 Quasi verò nunc tibi secanti non longè esset cla-
 rissimum, cor in sanguinis missione, inflamma-
 tis octo inferioribus costarum internallis nihil
 obstare, ac proinde sanguinem tunc quoq; mit-
 tendum: & Hippocratem non adeo fuisse stu-
 pidum, vt octo humiliores costas sub septo trās-
 uerso esse arbitratus fuerit, & inflamma-
 tionem huius sedis ad clauiculam vsq; etiam ten-
 sionem producere ignorauerit. Verum hic sermo
 ne præter institutum ad meum de vena in late-
 rali morbo secunda placitum longius expatie-
 tur, refrenandus venit: quanquam mehercule
 nunquam magis hac de re sententiam quam
 presentibus venis indagandâ arbitrer, non au-
 tem citra venarum cognitionem solis autorum
 distortis suffragijs eruendam. Porro simul atq;
 coniuge carenti vene stylum immiseris, oblon-
 gus crassusq; baculus caue vene est imponen-
 dus.

dur: quem quum absque negotio rectâ per ca-
 nam ad imum vsq; ventrem protruseris, quàm
 bellè Galenus & ceteri dissectionis professores
 huc vsq; hallucinati sint, disces, qui caua iec-
 oris gibbo vno caudice enatâ similiter ac ma-
 gnâ arteriâ in duos truncos, quorum hic infe-
 riora, ille verò superiora petit, diuidi cœsuerūt.
 Verum hæc quum iecur aggredieris, visurus es
 explicatius. quanquam nihil prohibet, modo
 septum, transuersum è corpore quantum pote-
 ris rescare, iecurq; in sinistrum latus adeò re-
 flectere, vt posterior ipsius sedes in conspectum
 veniat: ac vbi baculum à venæ caue sede quâ
 cor spectat ad eam vsq; regionem qua reuibus
 venæ offeruntur, detrusum aliquandiu in ve-
 nas seruaueris, animaduertesq; iecoris substan-
 tiam toti caue posteriori sede non obduci, cultel-
 lo secūdum baculi longitudinem ducto cauam
 diuides, ac venarum à caua iecori exporrecta-
 rum ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium
 pertinaciter in Galeni Anatomes professorum
 primarij verba iurauerunt appellatis, singula
 ipsius argumenta de venarū ortu resumes, atq;
 studiosos ne ex commentarijs nauigare discant,
 hortaberis, vnicam veritatem, non verò auto-
 ritatem, illosq; in cathedra gestus cōmendans.
 Porro sectione rursus ad cor cōuersa, digito aut
 stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis ve-
 næ orific

ne orificium inquires, & illi intruso cultello,
 ex dextro ventriculo aliquousq; in arterialem
 venam sectionem duces. Qua facta, sanguinesq;
 si quis erit, eluto, visui sese arterialis vene orifi-
 cium simul cum suis membranis offert: quas, ut
 exactius contempleris, stylo attolles, eodemq; ar-
 terialis vene ductū in pulmones examinabis.
 Tunice etiam ipsius ex quibus arterie inſtar
 conformatur, facile videntur, modo quis ducte
 iam sectionis lateribus labris ve animum ad-
 hibuerit. Sinistrum cordis sinum similiter lon-
 ga sectione à sinistræ auris radice ad cordis vs-
 que mucronem facta aperies, & sanguine per-
 inde ac in dextro exterges. In hoc ipsius pri-
 mū intubere amplitudinē, deinde cordis sub-
 stantie in hac sede crassitiē, postmodū stylo duas
 arterie venalis orificio præpositas membranas
 facile adiuuenies, ac qui inuicem in cordis con-
 strictione conuincant, obseruabis. Ut verò ex-
 actius se offerāt, cultello venalis arterie ori in-
 misso, sectionē in ipsius vsq; cavitatē molieris,
 ac ad aperto distentoq; ore membranas deuotū
 contēplabere, plumbeo stylo venalis arterie in
 pulmones primas distributiones inquirens. Na-
 gnæ autem arterie orificium, & membranas
 ipsi præfecte inuenientur, si post alteram arte-
 riæ venæ membranā, quæ cordis sinum se-
 cto vicinior est, digitum in elatissimam sinistri
 sinus

sinus regionem protruseris. is nanque magnam
 subibit arteriam, & dein cultello secundum
 digitum in arterie orificiū intruso, ex cordis si-
 mi sectionem in arterie amplitudinem duces.
 Quando enim hanc tentaueris, & arterie ma-
 gne membranas in ipsarū sede, quā vasis cor-
 pori incumbunt, inspexeris: coronaliū arteria-
 rum ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in
 corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo
 varie dissecto, ipsius substantiā & arterie ma-
 gne arterialisq; venae dissectis radicibus, os in-
 quirere statueris, quod cordi priuatim ab Ana-
 tomes professoribus asseribitur. Si igitur nullū
 os præter cartilagineis dictorū modo vasorum
 radices adinueneris, illis à reliqua cordis sub-
 stantia resecabis, ut simul cū cartilaginibus cla-
 uicularum articulationibus peculiare ad ossiū
 compositionem reservari recondiq; valeat. Cor-
 de in hunc modū abiecto, asperā arteriam (ser-
 uata interim larynge) examinabis, primum
 quidem ipsius cartilagineas & membranas, qui-
 bus ille inuicem colligantur: & dein ipsius pri-
 mam in pulmones seriem, quā inuenta, aliquā
 pulmonum fibrā integrè à reliquis pulmonibus
 abscabis, ac in vene arterialis ramū, & arte-
 rie venalis & asperae ramos stylum intrudes,
 & diuisa pulmonis membrana horum ramo-
 rum propagines, distributioneq; naturam

inuestigabis. ad quod mirificè conduxerit m-
 decemq; rupta lobi illius membrana, ipsum in-
 ter duos asseres adeò comprimere, vt pulmonà
 substantia à suis quibus obna scitur vâsi abste-
 dat. Licebit modo aspera arteria ab ipsius ca-
 pite diuisa, eaq; deorsum à stomacho tracta, pul-
 mones omnino è thorace auferre, & stomachi
 progressum adinuenire, qui citra aliâ sectionem
 pulmone reiecto, vnâ cù nervis sexti paris illi
 amplexatibus, conspectui sese offeret. Tamen vt
 nervorum in ventriculi orificiû seriè intuear-
 ris, septum transversum à stomacho liberandû
 est, ipsaq; insertio, si ventriculus adhuc in cor-
 pore asseruatus sit, indaganda. Insuper forami-
 ne alicubi in stomacho quâ collum perrepat sa-
 èto, fistulâq; illi indita, ventriculum quàm
 poterit maximè inflari curabis, & demû sto-
 macho iuxta laryngis radicè diuiso, illum cum
 ventriculo, aut solum, si prius ventriculum
 ademeris, è corpore trahes. glandulis illis qui in
 medio ipsius ferè ductu plurimum consistunt,
 similiter examinatis. Tam quoque tempestivum
 esset (nisi id prius præstitisses) iecur à septo trisq;
 uerso secernere, ac tandem ex corpore auferre,
 quod vbi feceris, ipsiusq; formâ diligenter con-
 templatus fueris, cultello venæ caue iam flac-
 cide indito, hanc longa sectione aperies, vt ex-
 acte pateat ipsius per iecoris substantiâ transi-
 tut

tus, deinde ramorum à caua in iecur ingressus.
 Vbi itaq; duo precipua illorum videris orificia,
 alteri stylum quàm poteris penitissime indes,
 & ablato vene portæ quo iam antea eam in-
 tercepisti vinculo, illius quoq; ramo secundum
 vene caue styli ductum in iecur procedenti al-
 terum stylum immittes, & postmodum obtuso
 cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui
 stylos continent, niteris abradere, vt venarum
 per iecoris corpus seriem, ipsiusq; substantiam
 discas, ac demum inter duos qui stylis disten-
 dentur ramos bilis vesiculae meatulos obserues,
 & bilis vesiculam à iecoris corpore erasam in-
 uertas, solamq; sedulo contempleris. Postremo
 vene ab umbilico in iecur deducte ingressum,
 insertionemq; expendes, mente thoracis verte-
 brarum corporibus adhibita, vt cultello gran-
 dem arteriam secundum longitudinem aperias,
 ramorum quos utriusq; in costas spargit visu-
 rus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arteriam
 ex corpore adimito, & vene coniuge carentis
 propagines expendito, vt & hanc quoq; à ver-
 tebrarum corporibus liberes. Modò tibi in pro-
 patulo est sexti paris neruorum cerebri ramus,
 qui radicibus costarum exporrectus sub tuni-
 ca costas succingente ad organa à peritoneo
 circumplexa contendit. Vt verò neruulos cer-
 nat, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis

vertebris tunicam costis succingentē detrahet,
 ut costis pariter hac nudatis, quæ modo recen-
 suimus conspiciantur. Ceterum ubi à costis
 tunicam thoracis cavitatē succingentē ita di-
 uulseris, cultelli mucrone ad costæ os proximè
 adacto tunicā observabis, quæ priuatim singu-
 lis costis obuoluitur. eā dico, quam secunda co-
 stis succingentem tunicā nonnulli dissectioni
 periti nuncuparunt. Absolutis adhuc modum
 omnibus quæ peritoneo & tunica costas suc-
 cingente inuoluntur, si visum fuerit, quàm po-
 teris aptissimè costas in suas sedes reponere co-
 naberis, & osse pectoris quoq; cum cartilagini-
 bus ipsi coarctatis assumpto, & claviculis etiā
 in suam sedem repositis, quàm licebit studiosissi-
 mè musculos eos quos iam antea ab insertione
 pendere sinebas, suis locis situabis, primum dico
 thoracem mouentium, primum brachij motuū
 opificem, scapule motorum primum, eum qui à
 pectoris osse & clavicula in mamillarem capi-
 tis processum fertur. Quod ubi præsteris, ea
 prorsus serie quàm in secundo libro docuimus,
 omnes brachium & scapulam mouentes mu-
 sculos ex altero latere aggredieris; mox omnes
 qui thoracis motibus præsent, & qui capiti
 ac dein dorsi motibus famulantur, postremo
 temporalem & masseterem. cubiti enim &
 brachialis, digitorumq; motibus subministra-

tes musculos licebit post cerebri anatomen dissecare. Neque est quod hic prolixè commemoratos musculos seriatim ac sigillatim recenseam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minimè ignores. Caterum in altero cadaueris latere vasorum neruorumq; seriem licebit sedulo exquirere, quum id factu sit facilimum, si illorum descriptio te non lateat, in musculorumq; sectione probè versatus sis, quàm & ego manus vasorum neruorumq; administrationem, ut puta paulò difficiliorem, etiam postea persequar. In presenti autem os adendum est: & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione facturum es melius, quàm robusto cultro infime maxilla inferioris sedi sensim apposito, & postmodum huius, malleiq; opera maxilla inferioris osse diuiso. Verùm ad eum modum ossi quæ sceletopreparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillam vitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluerè conatus fueris, atq; ita illa in alterum latus reflexa, quæ in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati ut conq; oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modum, osse, primùm fortioris cultri dorso diuisiõni imposito, illoq; postmodum obli-

quato, ossa inuicem modicè dirimes: ac deinde
 utroq; singulis manibus apprehenso, extrorsum
 deorsumq; vi torquebis, usq; aperies. Deinde è
 narium foraminibus obliquatum instar stybo
 nis stylum in oris vsq; amplitudinem protra
 des, gargareonis naturam examinans. Mox cul
 tello a gargareonis radice ad incisorios vsque
 dentes in oris tunica sectionem duces, eam en
 tis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus
 organis liberans. In hoc opere tertium nervorū
 cerebri par sese offeret, quā lingue & inferiori
 maxille deriuatur. deim septimum cerebri ner
 uorum par sexto commissum, vnā cum sopora
 li arteria, interioriq; iugulari vena. & si ali
 quantulum ascenderis, quartum quoq; nervorū
 cerebri par, & ramos quosdam tertij paris &
 quinti paris temporali exporrectos musculo vi
 debis, si modo vnum organū ab alio sensum se
 parare nō piguerit. Ad hec lingue musculi, vs
 in secundo docuimus libro, adiuuentur, in
 quorum administratione nervorum in lingua
 excurrentium propagines, ac vene simul &
 arterie sese offerent. Musculi etiā inferioris ma
 xille reconditi, hic paruo negotio occurrunt, ut
 videlicet qui in ore delitescens cum temporali
 & massetere maxillam sursum ducit, & si
 qui à processu stylum referenti enatus, ad simu
 lum mentum inferiori maxille implantatur.

Præterea

Præterea tonsillæ, aliæq; glandes vasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem muscoli ita prorsus atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumq; nervi dum dissecantur, non persunctoriè veniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unà cum lingua osse v imaginem referente, laryngæq; ac stomachi initio, inferiorem maxillam à superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine claviculæræ cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleri constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os v imaginem referens, & laryngis nasiq; alarum cartilagine ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, vt mutuuum earum tunicarum discas nexum. Si verò quum caput dorsumq; mouentes musculos aggrediebaris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modo ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimum, adeò vt & capitis dorsiq; motibus præfectos musculos tanisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, sectionis seriè ademeris. Quam

quam hec omnia ex secundo libro cuius omnia
 esse debeant, quemadmodum quoque ex primi
 libri calce discitur, qui costæ à vertebra ad
 sceleti preparationem sint auferende, pecto-
 risq; os & cartilagine ipsi commissæ, serua-
 de. Ad eò vt nihil prapediat, in proposito cada-
 uere à prima vertebra caluariam caput vt
 ipsum liberare, in illoq; que sequens liber ena-
 rabit condiscere. ad cuius finem omnia
 que in nobis proposito cadauere
 adhuc videnda sunt reli-
 qua, commemo-
 rabo.

LIBRI SEXTI FINIS

ANDREAE VE-

SALII BRUXELLEN-

sis, de Humani corporis fabrica,

LIBER VII.

Cerebrū gratia principis animæ, quem
admodum sensus quoque ac motus
ex nostro arbitratu pendentis, extru-
ctum esse.

CAP. I.

INSTRUMENTA nutri-
tioni famulantia duobus
proximè præcedētibz libris
ut cūq; aggressus sum. Prior
nāq; cibi potioniq; organa
(in quorum præcipuo visce

re concupiscibilem animam residere diximus)
& dein propter loci vicinitatē, partiumq; con-
nexum membra generationi dedicata enarra-
uit. Posterior autem eas partes recensuit, qui-
bus ærea substantiæ reficiendæ, ac innati calo-
ris augendi recreandiq; munus conceditur: in
quorum primario viscere vim irascibilis ani-
mæ insitam esse innuimus, inibi Stoicorum &
Peripateticorum suffragijs haud ad eò acquie-
scere

scentes, ut & anime principatum in corde col-
locari testemur, nervosq; ab illo originem du-
cere donaremus. Quapropter quum sensus mo-
tusq; arbitrarij, & principis anime (cuius be-
neficio imaginamur, ratiocinamur, memora-
mus) fomes adhuc commemorada supersit, pre-
sens liber illi opportunè cōsecrabitur, cerebrum
ipsiusq; partes vniuersas vnà cum sensuum or-
ganis pertractaturus. Quemadmodum itaque
cordis substantiæ, vitalis anime vis, ac propria
iecoris carni, naturalis anime facultas induit-
tur, insuper vt iecur crassiores sanguinem, ac
qui perquam caliginosus est, naturalem spiritum,
& cor item rursus sanguinem impetu per
corpus ruentem vnà cum vitali spiritu confici-
unt, & perinde atq; hec viscera per dedica-
tos sibi canales omnibus corporis partibus suas
materias deriuant, ita quoq; cerebrum aptam
ipsius muneri obtinens materiam, in proprijs se-
dibus, ac illius functioni appositè subministran-
tibus instrumentis, animale spiritum longè
clarissimum tenuissimumq; parat, quo ad diui-
nas principis anime operationes partim reti-
tur, partim autem ad sensuum motusq; instru-
menta per nervos tanquam per funiculos con-
tinuò distribuit, ea nunquam spiritus, qui pre-
cipuus eorum instrumentorum functionis autot
censetur, desituens, non minus sanè quàm ie-

tur & cor nullas corporis partes suis quas illis
 impertiunt materijs (tantisper dum valet ho-
 mo) indigas relinquunt, etiam si non semper
 cum qualitate tum copia easdem diffundant.
 Nervi igitur (quorum originem à cerebro pen-
 dere in quarto libro indicauimus) id cerebro
 præstant, quòd magna arteria cordi, & caua
 iccori, vt qui paratum à cerebro spiritum illis
 quibus hunc mandari oportuit instrumentis de-
 ducant, diligentesq; cerebri satellites & nun-
 cij censeantur. Ceterum animali spiritui mate-
 riam suppetit vitalis spiritus, in arterijs nume-
 rosa serie ambas cerebri membranas acceden-
 tibus abundans, & dein aer quem versus cere-
 brum tum per foramina priuatim olfactus
 organi occasione in octauo caluarie osse excul-
 pta, tum comprimis per ea caluarie foramina
 que palatum spectant, inter spirandum attra-
 hiti multo ante diximus. Ac aer quidè, qui dum
 inspiramus per angustissimos flexuososq; &
 tortuosos ductus inter duram cerebri membra-
 nam ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem
 transitu extenuatur, cerebroq; aptissimus red-
 ditur, vnde cumq; vbi aditum reperit, in cerebri
 dextrum & sinistrum, & horum medium ven-
 triculus sese insinuat. Vitalis autem spiritus &
 si copiosissimus in omnibus tenuis duræq; mem-
 branae vasis ductibus ve habeatur, attamen in
 dext

In lib. de
Venarū &
Arteriarū
Sectione.

dextrum & sinistrum cerebri ventriculos pla-
rimus à præcipuis arteriarum ramis sentur,
quas superius obliquo longoq; ductu cõtra Ga-
leni placitum caluariã perforare, atq; ad glan-
dis cerebri pituitam excipientis latera porrigi
retulimus. Ab his namq; arterijs, quas reticula
rem plexum Galenus efformare docuit, non mi-
nime soboles tenuis membrane processibus sus-
sultæ, per humillimas dextri sinistrq; ventricu-
li sedes ingrediuntur, tandem secundum totum
ventriculorum progressum in illorum amplitu-
dinem incedentes. Verum præter has arterias,
& quarto quem ego ita nuncupavi dura mem-
brane sinu vas quoddam sub eo corpore quod
testudinis cameræ ve instar arcus extructa
imaginem refert, ac nobis cameratum appella-
tur, in anteriora cerebri per communem dextri
sinistrq; ventriculi cavitatem, seu potius ter-
tium cerebri ventriculum contendit. Hoc va-
s tandem in duos ramos bipartitum, vno ad dex-
trum, altero ad sinistrum ventriculum dis-
funditur, & eius loci arterijs commixtum, re-
te efformat, quod ab extimi fœtus involucri
immagine nomen inuenit. Ab aere itaq; in cere-
brum ingresso, ac vitali illo spiritu ob frequen-
tes sanè anfractus ad cerebri vsus magis ma-
gisq; adaptato, in cerebri dextro sinistrq; ven-
triculis, & ipsorū mutua concavitate tertio ve-
vent

ventriculo animalis spiritus à cerebri virtute
 elaboratur, quam ab opportuno elementorum
 ad iustitiam cerebri substantiæ temperamen-
 to, pendere credimus. Porro huius spiritus ani-
 malis portio tertio cerebri ventriculo per oblon-
 gum meatum inter ea corpora cerebri quæ cli-
 nibus & testibus assimilabuntur porrectum,
 in cerebelli ventriculum fertur, quem partim
 cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ canit, as-
 efformant. Ab hoc ventriculo in dorsalem me-
 dullam, atq; ita in nervos ab illa propagatos, ani-
 malis spiritus non mediocris portio digeritur. A
 reliquis autem cerebri ventriculis, spiritum in
 nervos ab illis proximè principium ducentes, ac
 sic in sensuum motusq; arbitrarij organa di-
 spensari arbitramur, non admodum anxie di-
 septantes, num spiritus ille tenuissimus per ali-
 quos nervorū meatus (ut vitalis per arterias)
 an secundum nervi corporis latera luminis mo-
 do ad columnam, dirigatur: an verò nervorum
 dumtaxat continuitate cerebri vis ad partes
 pertingat. Atq; hæcenus sanè cerebri functio-
 nes in vivorum animalium sectionibus admo-
 dum probabiliter & verè quodammodo possum
 assequi. Sed quæ in imaginatione, ratiocinatio-
 ne, cogitatione, memoria (aut quomodocūq; ali-
 ter, nescio quorū dogmatibus acquiescens, prin-
 cipis animæ vires subdividere, aut enumerare
 velis

velis) cerebrū suo fungatur munere. haudquis-
 quam ex sententia apprehēdo. & si forte acu-
 rato indefessiq; cerebri partium intuitu, ac de-
 inceps ex reliquarum partiū corporis, quarum
 vsus vel leuiter in dissectione exercitatu haud
 latet, speculatione, qua similitudo indagaretur,
 vel probabile quid indipisci possem, id sancti-
 tra sanctissime fidei labē neutiquā cōficeretur.
 Quis enim, Deum immortalē, huius etatis philo-
 sophorū, addā & theologorū vulgus non admi-
 rabitur, qui tam ridiculē diuine ac summe ad-
 mirabili hominis cerebri machine detrahētēs,
 ex ipsorū somnijs in humane fabricę cōditōre
 impijssimis, nō secus quā si Promethei essent,
 nescio quā cerebri struē nugacissime amentian-
 tur, eam quam incredibili prouidētia atq; adēo
 eis quos corpori pręstare debuit vsibus effa-
 brē immensus rerū Opifex effinxit, procul ab
 oculis arcentes, suamq; tot inartificiofis abun-
 dantē mōstris preponētēs, & parū (pro pudor)
 solliciti in quantā impietate teneros quos insti-
 tuunt animos tēporis successu rapiūt, tūc vidē-
 licet, quū illi pręceptorū sectis nō amplius addo
 Eli, et Naturę operū discedi cognosecēdū; studio
 flagrātes, proprijs manibus in homine ceterorū
 animalibus, que ipsis fuere tradita, rimari, al-
 tiusq; expēdere aggrediuntur. Nonnū enim me-
 morie excidit, me quum in Castręssi pedogogū

Lomaniensis gymnasiū facile precipuo ac lauda-
 tissimo, philosophiæ operā nauarem, in cōmen-
 tarijs quos præceptor noster professione theolo-
 gus, ob idq; ad pijs opiniones cum philosopho-
 rū miscēdas inter reliquos eius Academiae mo-
 deratores paratissimus, in Aristotelis libros de
 Anima prælegebat, scripsisse, cerebrum tribus
 donari ventriculis, atq; horum primum ante-
 riore, secundū medium, & tertiu posteriorē es-
 se, eosq; à situ ad hunc modū nomē obtinere, &
 à functione etiā aliter appellari. Siquidē pri-
 mus seu anterior, qui frontem respicere diceba-
 tur, sensus cōmunis vētriculus nuncupatus est,
 quod ab hoc quinq; sensuū nerui suis instrumē-
 tis deferri, & dein horū neruorū beneficio odo-
 res, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates
 in hunc vētriculum deduci, illi homines arbi-
 trarētur. Ac proinde precipuus primi vētriculi
 vsus cēsebatur, vt obiecta quinq; sensuum, quo-
 rum genus sensum cōmunem vulgō vocamus,
 reciperet: atq; illa ad secundum vētriculū, qui
 meatu quodā primo necēbatur, transmitteret,
 quō secundus de eo obiecto imaginari, ratiocin-
 nari & cogitare possit, quippe ventriculo illi
 cogitatio seu ratio tribuebatur. Tertius autem
 vētriculus memoriæ erat sacer, in quem secun-
 dus omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abun-
 dā ratiocinatus esset, mandari voluit, commodē

deponebat. Atq; tertius ventriculus hæc prout humidior sicior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, velut in ceram aut lapidem duriores insculpebat. Dein pro sculptura leuitate vel difficultate presentem ventriculum que ipsi mandantur, aut breuiori, aut longiori temporis intervallo asseruare, commetaria illa docent. Neq; profecto tertius iste ventriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut insculpit, sed secundæ ventriculi gratia, nimirum vt quoties hic de ali quo memorie sibi concedit, ratiocinari inquit, ille ocyus hoc quicquid est in secundæ ventriculum deleget, ac veluti in rationis officinâ versandū exporrigat. Ceterum vt singula que ita nos edocebamur, aptius assequeremur, tabula quedam ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta, dictosq; iam ventriculos oculis subiiciens, quâ nos discipuli prout scholasticæ picturæ quisq; erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hæc figura tres duntaxat ventriculos complecti nobis persuadebatur, verum ipsam quoq; omnes simul capitis partes, nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis nostrî solerti, iam in corporis humani fabrica nunquam inspicientium sunt figmentâ: qui quàm in cerebri constructione enarranda aberrent, sequens sermo ostendet, qui eadem methodo qua

in duobus proximè præcedentibus libris vsusum, post persunctoriam hæc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas vnâ cum omnibus sensus instrumentis explicabit. Quantum vero impietatis imperitis, & nõ adeo adhuc in sanctissima nõstra fide obfirmatis animis, eiusmodi ventriculorum cerebri vsuum (quod ad principis animæ vires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiam si ipse simileam) perpendunt, qui quadrupedum (quibus omnem rationis vim, ac præcipuè animam rationalem ex theologorum præcipuè placitis adimimus) cerebra, hominum cerebris quàm proximè omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidem ovis, capra, bouis, felis, simie, canis, & quas secui auium cerebri cum humano cerebro in partium conformatione, ac potissimum in ventriculis, vix vlla prorsus occurrat differentia, nisi quòd mole cerebra pro animalium qua donata videntur ratione, certo variare cognoscimus. Homini nanque cerebrum obtigit maximum, mox simie, cani, ac eadem serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis vim vicinius accedere quibusdam argumentis colligimus. Neq; cerebrum homini tantum pro corporis ipsius portione grandius obtigit, imò id omnium animalium cerebris maius visum. Hominis naq; cerebrum vel duobus equorum,

boum, aut asinorum cerebris gradius apparet. Sed hæc omnia, vt & ventriculorum fabrica, ex sequentibus euadent perspektissima.

De dura cerebrum ambiente membrana, & sub cute caluariam succingentem membranula.

CAP. 11.

Quemadmodum sanè vniuersam cauitatem qua nutritionis organa continentur, peritoneo succingi recensuimus, atq; id instar sacci cuiusdam omnia illi imposta amplecti, & pariter quoq; costas succingentem tunicam omnia que in thorace collocantur, ambire commemorauimus, ita etiam vniuersa caluariae cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadam subducitur membrana, quam propter crassitatem qua ceteris non cerebri modo, verum totius corporis præstat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, vt & cuticularem, nuncupamus. Hæc non minùs quàm peritoneum & costas succingens membrana vnicà cõtinuè omnino visitur, præter quàm quod quibusdam foraminibus & sinibus venarum modo extrinsecus sit peruia. Vnde etiam ilico præsentis membrane situm, & quod ad ipsius externam superficiem attinet formam, magnitudinemq; etiam si aliud nihil sermoni addidero, ostensio cognitio edocet. Quandoquidem nullum caluariae os primati alicuius vsus gratia, in caluariae

amplitudinem extuberat, cui hæc membrana
 non cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat.
 Rursus nullus in ea cavitare consistit sinus,
 quem hæc quoq; membrana non impleat. atq;
 (vt semel dicam) omni ex parte ossibus proxi-
 ma neclitur, alijs locis remissius, alijs vehemen-
 tius, vt paulò post audies, conuata. Atq; hinc
 etiam fit, externam durioris membranae super-
 ficiem propter ossium sinus, tuberaq; inaequalem,
 & deinde fibrarum quibus hæc ossibus commit-
 titur occasione, asperam, aut non adamussim læ-
 uem lubricamq; videri. Ac præcipua ossium tu-
 bera, quæ eam orbicularem sphaeraq; modo ro-
 tundam esse prohibent, in capitis potissimè basi
 conspiciuntur: & horum quidem primum cense-
 ri potest osseum septim olfactus organorum sedem
 interdiuides: dein ea caluariae extuberantia, quæ
 vt oculis in caluaria sedes comoda exsculpere-
 tur, in capitis amplitudinè iuxta illius basis an-
 teriora ac septi illius latera extuberat. Præter-
 ea inæqualitas illa, quæ propter ossis cunei-
 formis crassitiem in qua ipsi propria consistunt ca-
 uerne parandâ, & aptâ glândulae cerebri pitui-
 tam excipientis sedè in sculpendâ, in medio ferè
 amplitudinis caluariae cernitur. Deinceps alia
 duo insignia quoq; tubera in hæc amplitudinè
 ideo prominēt, vt idoneâ auditus organi sedem
 Natura fingeret. Postremo ea quoq; eminentia

iam dictis accedit, quæ in occipitijs ossæ à posteriore parte foraminis spinalem medullam transmittentis rectè sursum ad medium intervallum porrigitur, quod inter id foramen & supra Græcorum Δ imaginè experimentis eminentior sedem consistit. atq; hæc capitis ossium tubera quo minus dura membrana in ipsius basi instar oblongæ spheræ utrinq; ad anteriora tenuiter depressæ appareat, in causa præcipue consentur. Alia verò tubercula, quæ propria duræ membranæ vasa venarum ac arteriarum serè materiam continètia in exteriori ipsius superficie efformât, nõ ad eò illius orbiculatim formâ inturbant, seu quo minus rotunda visatur, non magnopere obstant, quum hæc venarum duræ taxat ritu protuberent. Porrò nullus in calvarie amplitudine sinus (præter eos quos necessario nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exsuperet duræ membranæ vasorum gratia, ut scilicet sinus vasis cedant, ac citra compressionem ipsis loci dent, & ne duræ membranæ vasa ipsi membranæ damno sint, quo minus hæc ossi proximè apponi queat. Ex horum sinuum numero ille cavitates sunt, quæ extuberans latus primi duræ membranæ sinus & secundi & tertij admittunt, deinde illi quoq; sinus, qui in calvarie lateribus instar mediæ cavitatis venarum multipliciter

ferie exculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorum scâis regione conspicitur. Cuiusmodi verò hæc dura membrana vasa sint, ac vnde principium ducât, in tertio libro fidelissimè expressimus. Porro vt externam huius membranae superficiem cognitis meherculè in capitis vulneribus perquam necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariam connexis recensere. Primum citra alterius corporis internentum hæc vndiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempta, que super ossis cuneiformis medium habetur, vbi dura membrana nonnihil ab osse abscedit, substratam habens glandulam cerebri pituitam excipientem, et soporalium arteriarum maximas soholes, que reticularem plexum efformare alijs dissolutionis professoribus falso creduntur. Omnibus partibus caluarie quibus hæc membrana est attigua, in eum modum committitur, vt duo invicem accumbentes muscoli mutuo herere conuectus solent. Verum eo connexionis genere in capitis basi firmitus quam in lateribus & vertice & fronte & occipitio affirmatur. Deinde vniuersis acutioribus ossium processibus pertinacissimè comascitur, perinde ac si ab ipsis origine duceret. Sunt verò huius generis processus ossium illi septem olfactus organorum sedem distinguens,

guens, deinde illi qui ad latera foraminis rivos nervos transmittentium, & sinum glandæ pituitæ excipienti paratum consistunt, & qui iuxta foramen visuntur quinti paris nervorum cerebri crassiores radice transmittens, & universim omnes processus foraminaq; capitis amplitudinem respicientia. Pari quoq; ratione præfens dura membrana calvarie suturis adnascitur, quanquam is connexus non æque valens sit, atq; is quem ad osseos processus perfici relatum est, quod ille instar simplicis tantum lineæ, non autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At suturis non solum dura membrana connascitur, verum tenues membranæq; fibras inter illas versus capitis exteriora transmittit, quæ calvarie vertice inter disseccandum abstracta, in dura membra simplicis lineæ ritu extuberant, asperamq; ipsius membrane superficiem ostendunt, suturarum situm ac imaginem in ipsa etiam membrana tunc referentes. Ceterum præter fibras externam quoq; duræ membrane superficiem minus æqualem reddunt tubercula quedam in vertice frequenter prominentia, ubi sagittalis sutura coronali iungitur. Hæc si quando adsunt, inæqualiter extuberant, & pares sibi in calvaria insculptos sinus obtinent, quibus pertinacissimè innaescunt. Unde etiam huius generis tubera non obiter, neq; per

trā sennā expendenda veniunt, ne minus cauti
 in cauterij administratione & capitis vulne-
 ribus caluariam perforemus: etenim horum tu-
 berū nulla ratione habita (quod in his locis &
 in futuris mēbrana ab osse difficulter abscedat)
 in suturis mēbrana ab osse haud leui malo pertunderemus.
 Ad hęc, mēbranae ad caluariam connexū,
 & exterioris ipsius superficiei asperitatem ve-
 nule quaedam adaugēt, per caluariae poros par-
 tim ex dura membrana ad caluariae inuolucra,
 partim ab ipsis inuolucris ad durā membranā
 deducta. Hoc itaq; modo dura membrana cal-
 uariae cavitatem succingit, & omnibus ea ca-
 uitate contentis obducitur organis. Verūm prae-
 ter hęc, dura mēbrana magnam sui portionem
 inter cerebrum ac cerebellum insinuat, quae vni-
 uersam cerebelli superiorem sedem integens, ce-
 rebri regionem cerebello incumbētē ab illo in-
 terdiuidit. Quinetiam à media sede huius durae
 membranae portionis, vbi dextra cerebri pars
 sinistram respicit, & secundū totam tertij du-
 rae membranae sinus longitudinē alia quoq; du-
 rae membranae portio processus' ve educitur, se-
 cundum capitis longitudinem dextram cerebri
 partem à sinistra dirimens. Hic processus falcis
 messoriae imagini aliqua ex parte accedit: nam
 ipsius sedes illi durae membranae portioni conti-
 nua, quae cerebellū integit, falcis basi correspon-

det; ea vero quæ septo sinuum olfactus organorum comascentur, falcis mucroni à similitudine parestis namque membrane duræ processus à posteriori capitis sede antrorsum ductus, sensum falcis ritu arcatur. Deinde processus huius tertio duræ membrane sinui continua falcis dicitur non absimilis secantibus occurrit. siquidem extrorsum curuatur, & tertij duræ membrane sinus nomine crassior visitur. Processus autem pars callosum cerebri respiciens corpus intro obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Hæ membrane portiones processus ve nihilominus à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiaque variat. Nusquam enim membrana crassior secantibus obseruatur, quam in illa parte quæ cerebellum integit. Hæ namque ubi natibus cerebri proxima cernitur, triplo serè quàm in reliqua sede crassior duriorque enadit: adeo sanè, ut canes hoc loco os possideat superiorè cerebelli regionem integens, cerebrique ne id cerebellum premat sufficiens. Sed & neuter horum processuum seu partium duplicatur.

(Vt Galenus rem parum expendens docuit) primum simplex est, quemadmodum & ipsa membrana, quæ cerebri lateribus aut caluarie attenditur. Nam & si tertius duræ membrane sinus cultello secundum longitudinem dissectus, primo intuitu membrana processum inter vitrosos

cereb

Libro 9. de
Administ.
dissect.

cerebri partes intercedentem geminam, exq; duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus dūtaxat gratia visitur. Quantūvis nanq; inferiore sinus tertij angulum dirimere studueris, membranam extra sinus amplitudinē nunquam in duas subdivides. Atque par ratio eius partis duræ membrane censetur, quæ elatiorem cerebelli sedē obuelat. Deinde si infimus ille duræ membrane sinuum angulus duplicationem argueret, idem sanè in duobus reliquis sinuū angulis accideret, ac non perperam cerebri duram membranam duplicem esse assereres, quacumq; parte caluariam contingit. Insuper horum duræ membrane processuū superficies specie cum reliqua interiori membrane superficie congruit, quæ vix inter omnes corporis superficies aliam magis splendidam leuem re, et (quod non obiter expendendum venit) omni adipe, quæ admodum quæ in caluarie consistunt amplitudine omnia, destitutam reperias. Quinetiam interior hæc superficies aqueo humore longè magis quam exterior perfunditur, et multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnasceretur, vacet, impensius lubrica tersaq; quam exterior superficies cōspicitur. Porro quæ admodum exterior superficies os caluarie undiq; respicit, ita & interior tenuem cerebri spectat membranā, cui nullius corporis interuentu,

quam

quàm ductuum inſtar venarum ab ipſo in ve-
 nuem membranam pronatorum ope adhaerit
 committitur ve. Quadoquidem ſi dura mebra-
 na pari modo tenui membranae, ipſiq; adeo ce-
 rebro, vt caluarie commiſceretur, quo minus te-
 nuis membranae vaſa, & ipſum adeo cerebrum
 diſtendi contrahiq; poſſint, illa impedimento
 foret, quod precauens Natura, amplioſiorem duræ
 membranae cavitatem ipſa cerebri mole, non ſe-
 cus atq; cordis inuolucrū corde etiam ipſo am-
 pliꝯ viſitur, produxit. Quanquam interim dura-
 ram membranam à tenui non ita liberauerit,
 vt cordis inuolucrū à corde, quod illi ne vniu-
 quidem fibræ internentū commiſcitur, quum ta-
 men innumeros venarum inſtar ductus dura
 membrana tenui membranae exporrigat, mira-
 bili induſtria horum beneficio illam ſibi affir-
 mans. Vt ſimul ductus illi venæ arteriaq; &
 poſtmodum vinculi vices gerant, vt cerebrum
 ne concidat commodè ſubleuetur, interim vaſo-
 rum tenuis membrana & ipſius cerebri moti-
 bus non præpeditis. Atq; hoc ſingulare Naturæ
 myſterium ipſe leui negotio colligis, ſe modo
 vaſorum cerebri ſeries, quam tertio libro docui,
 ex animo non exciderit. eam dico numeroſam
 ramorum ſobolem, à tertio duræ membrana ſe-
 nu vtrinq; ſecundum totam cerebri longitudi-
 nem, in dextra partis cerebri & item ſiniſtra
 tenuem

tenuem membranam procurrentem. Hæc namq; superiorem cerebri partem duræ mēbrane admodū validè appensam reddit, & dura membrana caluarie connata, & propter fibras quas per suturas diffundit à caluaria abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atq; quum nulla alia ex parte duræ membrana tenui (nisi forsitan hîc atq; illic raris iisdemq; perquam laxis ductibus) commissæ est, liberum cerebri & vasorum tenuis membrana motum non obtundit. Ceterum presens sermo nunc sanè exigeret, vt sinuum vasorumq; duræ membrane numerum, situm & naturam explicarem. at quum id pro viribus in tertio libro tentatum sit, non abs re chartis hîc pepercero. Pari quoq; ratione duræ membrane foramina ex proposito neutiquam enarranda putauerim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quàm caluarie foraminum in caluarie amplitudinem, qua cerebrum continetur, pertinentium catalogum, in primo libro iam pridem commemoratum. Vbi tuncq; enim in caluarie dicta amplitudine videntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferè peruia est, sui processus perpetuò exterrigens, illis qui à cerebro principium ducunt nervis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucrî modo obductos. Ac proinde tot primum foraminib

minibus dura cerebri membrana donatur, quæ
 nervorum paria à cerebro initium ducit. Nam
 & si idem quarto pari & crassiori tertij pa-
 ris radici foramen insinuatum sit, gracilior ta-
 men tertij paris radix, priusquam secundi pari
 nervum contingat, priuatim duram membra-
 nam perforat. Septem his vtrinq; positis fora-
 minibus, aliud ab vtroq; latere accedit, quod
 nervulum transmittit, quem ego non procul à
 quinti paris radice pronatum observavi. Ad
 hæc, dura membrana unico eodemq; inconiun-
 gato & orbiculari veroq; foramine pertundi-
 tur, quod infundibulo cerebri pituitam excipie-
 ti viam præbet. Dein iuxta huius foraminis
 latera aliud vtrinq; spectatur foramen, maxi-
 mum arteriarum cerebrum petentium rami-
 nam transmittens. Postremò multis foraminulis ad
 olfactus organorum sedem dura cerebri mem-
 brana abundat. Porro præsentis membrane si-
 nus, qui venas arteriasq; caluariam subin-
 trantes exhauriunt, neq; etiam ductus ex his
 sinibus in tenuem membranam instar venarum
 propagatos, in foraminum numero habemus.
 Atqui inter primarios duræ membrana
 vsus nõ minimus censetur, vt aptis quibusdam
 sinibus omnes caluariam petentes venas, o-
 mnesq; (si duos modo ramos dempseris) arte-
 rias excipiat, ipsarumq; materiam in suos sinus

ducant

assimat

assumat, eam ita deducentes, ut hæc propagini-
 bus venis similibus, atq; ab illis sinibus deprom-
 ptis in tenuem membranam commodissime de-
 feratur, & dura membrana ipsi tenui mem-
 brana & cerebro instar lagene fiat, ex qua te-
 nuis membrana, & dein cerebrum materiam
 ad opportunos usus sibi alluciant, in venis &
 arterijs versus caput transmissam. Ceterum
 propagines à tertio duræ membranæ sinu utrin-
 que innumera serie in sedem tenuis membranæ
 sibi proximam derivatæ, cerebrum velut supra
 innuimus, suspensum, atq; ne deorsum concidat,
 ventriculiq; ipsius comprimantur, opportunif-
 sime sustinent, ut dura cerebri membrana pa-
 riter ipsius involucrium & fulcrum reddatur.
 Ad quod rursus summopere conducunt fibrae
 per suturas à dura membrana prorepentes, quæ
 duram cerebri membranam (quæ alioquin
 non satis durissimo osi connasci poterat) cal-
 variæ firman, atq; quo minus cerebri gravita-
 te tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neq;
 id sanè præstitissent: nisi peculiare artificium ex-
 tra calvariæ Natura moliretur, quod indies
 fabri imitantur, quoties clavorum acies quæ
 duas simul cõpingunt asseres reflectunt, ne vno
 asserere tracto, ex altero clavis proptè vellatur.
 Natura nanq; fibras has Vulcani ligamenta,
 quibus is Martem Veneri colligavit, cum simul
 & vna

& vinciant & sustineant, artificio superiores,
 non solum per reflexos: admodum & obliqui-
 tatis nomine firmantes ductus transmisit: ve-
 rum transmissas rursus dilatavit, auxit, atq; in
 unum omnes ad eò commiscuit, vt in membra-
 nam quandam tenuem degenerent, quæ quòd
 calvaria obducatur, *ωεγυγάνω* & Greci num-
 cupatur. Quamuis hæc omnia nò citra alterius
 corporis interuentum, vt cæteris visum est dis-
 sectionis professoribus, calvaria adnascatur: sub
 ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana
 alijs quoq; omnibus propemodum ossibus præ-
 cipue communis, ac ab amplexu quo ossa suc-
 cingit *ωεγιδεω* appellata. Inter reliqua autem
 ossa hæc membrana priuata, calvaria interna
 est cavitæ cerebro excipiendo adaptata, cui in-
 quam vbi duram membranam contingit, eius-
 modi membranula obnascitur, adeo vt tanta
 etiam huius cavitatis sedes, quantæ dura mem-
 brana non connascitur, hæc quoq; membranula
 alijs ossibus communi obiecta sit. Visitur au-
 tem illa sedes vbi duræ mēbrane glandula ce-
 rebri pituita excipiens, & maximi arteriarum
 cerebrũ petentium rami subferuntur. Quod
 autem rerum parēs Natura harum præcipue fi-
 brarũ gratia duas transversas, et vnã secun-
 dum capitis longitudinem suturas digesserit: ipsa
 duræ membrane forma commoñstrat, quæ su-
 periori

superiori sua sede illis lineis opportunissime venire firmanda. Quemadmodum inter disseccandum tertio dure membrane sinu sursum tracto liquido discimus, impense Nature industriam admirantes, quã dure membrane portionem processum ve inter cerebellum & cerebrum ita produxit, vt illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit. ad quod egregie auxiliatur dura membrane pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porro si quid interim artificij in dure membrane harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id viã cum tenui membrana iam subiunxero.

De tenui cerebrum inuolvente membrana.

CAP. III.

Tenuis cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat vnica & sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus sue nature aut ad cerebellum, aut ad vtranq; cerebri partem, aut in ipsis cerebri ventriculis anfractibusq; ac vt semel dicã, tota amplitudine, quã dura membrana constituit, inuenias, quæ non, minus tenuis membrane portio habeatur: ad eum modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis continuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & canda induebantur. Porro ipse

rō ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione
 desumēdus est: nihil enim dura membrana am-
 plexatur, cui tenuis membrana exterius nis
 obuoluitur. Nulla etenim exterioris superfici
 cerebri & cerebelli & dorsalis medulla & ner-
 uorum portiuncula conspicitur, quā tenuis mē-
 brana vicinissimē, & citra alterius corporis
 interuentum proximē non integat, si modo su-
 periolem callosi corporis superficiem exceperis,
 que sola eiusmodi mēbrana, quā dura utcumq;
 sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac
 cerebelli anfractus, in quos tenuis membrana
 inducitur; sui partes processus ve ingerit, huius
 situm ostendunt, uti sanē & ipsius quoq; figu-
 ram & magnitudinem. Hæc membrana exte-
 riori superficie velut aqueo humore oblituitur,
 secundum partium quas ambit tubera extube-
 rans. ipsa namque vix alibi crassitiem variat,
 ac tenuissima semper membrane innumeris
 vasorum ductibus obstat specie commostrat.
 Quippe vasorum potissimū gratia illam re-
 rum Opifex condidit, nimirum vt instar me-
 senterij & humilioris membrane omenti &
 extimi fœtus inuolueri (à quo suum nomē te-
 nuis membrana Grecis χορειαύς nūcupata,
 mutauit) ea vasa tutō deduceret suffulceretq;
 Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolueris
 non simplex profectō, vt dura membrana, que
 propus

propugnaculum potius ac defensorium cerebri
 aduersus caluaria occurfus censetur, quàm ope-
 rimentum: sed quod ipsorum substantiam pro-
 ximè contineat & firmet, non secus quàm ca-
 seorum formæ lac paulo antè coagulatu susti-
 nent, & fingunt pariter. Atq; ad hos vsus Na-
 tura hanc membranam summè idoneam pro-
 duxit. tam mollis enim tenuisq; & sequax est,
 vt aptissimè omnibus anfractibus sinibusq; se-
 se ad profundissima vsq; ingerat, & quæcumq;
 vasa cerebrum expetebat, ea deducere possit.
 Quinetiam adeò leuis cernitur, vt sua gravità
 te nequitiam vim cerebro inferat: & tam va-
 lida interim duraq; existit, vt à dura cerebri
 membrana sursum trahita non diuellatur, imò
 illum suspensionis impotū à Natura sagacissi-
 mè frequenti numerosaq; & continua vasorū
 ferie paratū sustinet, eo pollens robore, vt con-
 tinuè cerebri substantiā instar formæ cuiusdam
 (vt iam diximus) amplectetur & sustineat.
 Ceterum magis Natura sapientiam admirabi-
 mur, si nō minori industria illā hīc atq; in qua-
 tuor elementorum sedibus assignādis vsam esse
 inquisuerimus. quod sinè ilico obuium fiet, si
 terra caluariam, aque duram cerebri membra-
 nam, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri
 assimilaueris: ac dein expendis rerū Opificis
 solertiam, qui vt inter terrā & ignē, quoniam

natura à se inuicem maximè absunt, aquam
 & aërem collocant, ita quoq; in medio calua-
 riæ & cerebri (quòd substantijs longè discre-
 pant) vitasq; membranas interiecit, non con-
 tentus vno amicitie vinculo illa internemen-
 te. Oportet namq; nò situ solum id in medio lo-
 cari quod est verè medium, sed etiam natura; si
 modo quod secundum eadè proportionem ab
 extremis variat, verè medium censeatur. Neu-
 tra autè membrana proportionaliter à calua-
 riæ & cerebro variabat: nã tenuis plus ab ossis
 duritie vincebatur, quàm ipsius cerebri molli-
 tiem superaret. Econtrario autem dura multo
 erat cerebro durior, paulo verò osse mollior.
 Quapropter si tenuè duntaxat membrana Na-
 tura creasset, nequaquã indemnus caluaria oc-
 curfaret: si durã, cerebrum ipsius consuetudine
 lederetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut
 eius proximum inuolucrum offenderetur prior
 tenuis membrana, post hanc autè dura locatur:
 quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenuis est
 durior: quanto verò hac tenuis est mollior, tan-
 to tenui mollius est cerebrum. Quanquã rursus
 tenuis membrane mollities vsus sit, vt illa com-
 modè vndequaq; in cerebri anfractus sese in-
 rat, & in ventriculos, processus varios vna cu
 vasis porrigat, vti prius est relatiu. Qui nã verò
 eiusmodi habeatur processus, in plexu & ven-
 tric.

tricolorum cerebri descriptione persequar, præ-
senti sermone ad cerebrum opportunè deslexo.
De cerebri ac cerebelli numero, situ, for-
ma, reuolutionibus & substantia.

CAP. IIII.

Dissectionis professoribus cerebrum in an-
terius, quod cerebrū, & in posterius, quod
cerebellum vocant, deinde anterius in dextrum
& sinistrum diuidi consuevit: non quod Ana-
tomicorum proceres cerebrū omnino diuisum,
& non aliqua semper ex parte continuum esse
arbitrati sint (quanquam etiam illorum scri-
pta tale quid subinde innuant) at quod ut vni-
ca manus in digitos, ita quoq; cerebrum in di-
uersas partes discretū videatur. Quemadmo-
dum enim prius de tenui cerebri mēbrana dis-
ferebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinis-
tra, & cum his cerebellum, & dorsalis mē-
dulla, neruūq; ad vnum omnes, insuper & nā-
tes testēsq; cerebri, deinde callosum corpus, &
id quod instar testudinis effigiatum est: præ-
terea dextri sinistriq; ventriculorum septum,
& vermiformes cerebelli processus, & si quid
est eiusmodi, inuicem continue partes existunt,
eademq; substantia constituuntur in duritia
coloreq; aliquantulum variante. Insuper o-
mnia quæ modo recenseram, situ, vsu, con-
formatione, magnitudine, & id genus alijs,
que

que in partiu constructione rimamur, ita ab
 inuicē differunt, vt nō aliter quā si differētes
 disfinctēq; partes essent, plerisq; imposuerint.
 Quorum enim quēq; Anatomicorū inuenias,
 qui cerebrum nulla substantiæ continuitate ce-
 rebello continuū esse non asserat: adde alios qui
 cerebrum in duas partes: vt pulmones dissectū
 esse docent, & omnia nobis indefesso scribēdis
 pruritis, suis somnijs fidem dantes, perturbant.
 Cerebrum nanq; quantumuis tota sede, quā ce-
 rebello incumbit, & quā frontem spectat, peni-
 tus in duas partes dissectum sit, & eadē sectio
 secundum totā cerebri longitudinem in ipsius
 elatiori regione ducatur, non tamē ob id in me-
 dio ipsius iuxta basim inter occipitiū & fron-
 tem omnino diuisam cernitur. Quanta enim
 callosi corporis est longitudo, tanta quoq; sedes
 secundum longitudinem cerebri consistit, quā
 dextra eius pars sinistra continuatur. atq; ita
 vel huius corporis internētū, & eius quod in-
 star testudinis extructum est, & septi dextri si-
 nistriq; ventriculorum supra communē eorum
 ventriculorum cavitatē, trium ve ventriculū
 due cerebri partes continua sunt. Deinde in ba-
 si etiam eas esse cōtinuas ostendit, cum magna
 & secundum longitudinē & profunditatem
 qua continuantur regio, tum cerebri testes &
 vates & omniū maximē quod ex cerebri basi
 melio

medio pronascitur, dorsalis medullæ initiū, quod
 amplum crassūmq; est, & perinde ac illæ duæ
 cerebri partes hoc in loco continuum unūq;. Deinceps etiā si dextra sinistraq; cerebri partes
 quæ cerebellum integūt, nihil minus quam ce-
 rebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli
 sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus
 locis continuatur, idemq; cū ipso corpus, si con-
 tinuitatem spectes, efficitur. Cæterum quis præ-
 cipuus continuitatis locus sit, quæq; omnes ille
 quis paulo antè enumerabam partes censean-
 tur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus
 enim quæ nunc præcessere sermone complecti
 libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam
 admonitus sectionem aggressurus est, ilicò me-
 rita cum cæteris Anatomicis hallucinatum ar-
 bitretur. Ac proinde nunc cerebri situm oppor-
 tune aggrediar, quem ipsius cerebri membra-
 ne, & potissimum interna calvariae amplitu-
 do edocent. Quicquid enim eius amplitudinis
 duabus cerebri mēbranis & glande pituita ce-
 rebri excipiente & ramis quibusdā maxima-
 rum cerebrum petentiū arteriarum nō occupa-
 tur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimple-
 tur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus
 cerebro est, atq; unā cum dorsalis medullæ prin-
 cipio eam calvariae amplitudinis sedem sibi
 indicat, quæ posteriori parte tubercum in ca-
 pitis

pitis amplitudinē cavitatem ve auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis sinibus circumscribitur, qui ve duobus primis duræ membranae sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedit, calvariae cavitati insculpuntur. Hæc enim instar circuli circumscriptionē cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcque circumscriptio cerebelli situm opportunissime demonstrat. Haud enim hominibus, vt bobus fortassis (quos Gale nus ad cerebri cognitionē duntaxat aggressus videtur) cerebellum in occipitiū ad eō porrigitur, vt non etiā postrema cerebri pars in posteriora magis quam ipsam cerebellū vergat, nobisq; vocatū occipitiū impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars vix eousq; ascendit, vbi digitis infimā occipitij partem attingere possumus. Neq; etiā in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quā cerebellū implet, etiā si interim Anatomici ipsius sitū ita recensent, quasi totā in occipitio prominulā regionem, ex cuius tubere vulgus memoriæ ingenijq; vim metitur, cerebellū insarciret: imō elatissima cerebelli portio ad mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sede foraminis dorsali medullæ viam præbentis, & A lifieram imitantis futuræ partem habetur, quæ sagittali committitur,

titur, vsq; ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiã acutius nequaquã extuberat, sed plana & depressa minimumq; in medio prominens conspicitur. Hec itaque caluarie sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formã ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodũ & sua sedes, latius est quã longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idq; potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginem exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodum lata habetur impressio, quã illi inducit tuber instar crassissimæ lineæ in occipitijs osse prominens, quod eius ossis robur insigne griter adauget, cuiq; dura cerebri membrana pertinacissimè connaescitur. Porro in anteriori parte, quã cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, vndiq; siue sensus formam accuratè referens. Ceterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si voles antè cerebri etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluarie cavitatis cerebello non oppleta. Vnde etiam cerebrum secundum ipsius basim depressum est, neq; globi modo extuberat, quãuis interim inæquale & non

vnius forme vifitur. Vbi enim oculorū fedibus
 & olfactus organorū finibus immititur, variū
 eſt: nam ad finus organorum olfactus antror-
 ſum extuberat, vtrinq; autē ad finuum illorū
 latera propter oſis in caluarie cavitatē exte-
 berātis prominentiā, vnā imprefione admittit.
 Prominet verò ibi: de inaequalibus tuberibus
 os ad commodas oculorum fedes & foramina
 narium conſingenda. Deinde cerebrum opplet
 duos grandes in caluarie cavitatē finus, qui
 ad oſis cuneum referentis finus latera ſpectan-
 tur, quo glans cerebri pituitam excipiens ſuſti-
 netur. Vnde etiam cerebrum oſis quo continetur
 formam glebe ritu ſibi vendicans, vtrinq;
 in ipſius baſi inſtar medij globi prominens tu-
 ber conſtituit. In horum tuberum medio cere-
 brū imprefum cernitur, cuneiformis oſis pro-
 ceſſuum occaſione hic circum finus latera pro-
 ductorum, quo nuper commemorata glans ſu-
 ſinetur. Quinetiam ſimili prorsus modo baſi
 cerebri reliqua ipſius fede pro oſium tuberibus
 auditus organa continentibus, & cerebelli ſu-
 periori regione ſuam figuram eſſingit, omni-
 bus finibus ſeſe inferens, & amice admodum
 tubera admittens. Atque hinc etiam in lateri-
 bus & anteriori & poſteriori & ſuperiori ſe-
 de cerebrum caluarie cavitatis effigiem expri-
 mit. His enim fedibus cerebrum inſtar oblonge
 ſphærae

sphære utrobique versus anteriora propter temporum cavitatem depresso, rotundum, & in posteriori parte multo quam in anteriori latius visitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigent, ac abinde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utcumque quò in se sinus cerebri cerebelliq; functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid calvarie basis sinus tuberaq; ostendunt, & impressiones in temporibus temporalium musculorum gratia conspicue. Calvarie itaque cavitas externæ cerebri superficiem imaginem commonstrat, ad quam & sectio cerebri dividens, & innumeri quidam gyri ac circumactus referuntur. Vniuersa nanque cerebri sedes illa sectione diuisa, atq; ut bisulcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio distincta, externæ cerebri superficiem magna pars exposita. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat: neque recta illa linea diuise cerebri partes inuicem magis dehiscant, quam quanta duræ cerebri membrane, & tenuis duplicata est crustis. In homine etenim secus atq; in oue vniuersam sectionem interdiuidit duræ membrane portio, processus'ue, duas cerebri partes septis ritis interstinguens. Dein seorsum utraq; cerebri parte

tem tenuis membrana ambit, & implicat. Ce-
 terum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenui
 intestinorum anfractibus elegantissime Era-
 sistratus asimilauit, per vniuersam cerebri su-
 perficiem vndiq; eadem frequentia habentur.
 Sunt verò sinus permulti penitus in cerebri sub-
 stantiam penetrantes, & profecto imagine in-
 testinorum tenuium reuolutionibus simillimi.
 Neq; opinor illos alicui aptius quam his, aut
 etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli,
 aut in scholis pueri delineare solent, conserri
 posse: quanquam in similitudine indaganda non
 admodum sit laborandum, quandoquidem ho-
 minis cerebrum hac ex parte nihil peculiare
 adipiscitur, & hos in cerebri substantia appa-
 rentes circumactus a sinis, equis, bobus, & alijs
 que hæcenus vidi animantibus communes ho-
 mo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differen-
 tiam assumere statuisset, quod tâto profundio-
 res homini illos gyros Natura insinuauerit,
 quanto ipsius cerebri substantia copiosior visi-
 tur. Horum itaq; inflexuum effigiem cuiusvis
 animalis cerebrum vel in prandio aut cœna
 spectans, discas licet. Porro in illorum v'su reuol-
 uendo non medici modo, verum & philosophi
 plurimum se excruciant, contententes, num
 ipsorū beneficio homines intelligât, an verò mi-
 nimè: quemadmodum Galenus contra Eras-
 strati

strati placitum pugnant, in hunc modum censuit. Quum asini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minimè variū nancisci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiæ temperiē corporis intelligētis (quodcumq; hoc fuerit) prudentiam sequi, & non varietatem compositionis. Neq; etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quam qualitati perfectionem intellectus acceptam referre. Atq; hic Galenus sibi dum maximè illius operam requirimus similis, orationem velut freno cohibens, aliò, quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitratu, si non intelligentiæ præesse has reuolutiones indicauerit. quod sanè non inficiamur, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quàm ad cerebri substantiæ enutritionem eas procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri namq; substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, ne utiquàm adeò firma fuerat, ut per illà arteriæ venæq; ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaq; est, ut venæ & arteriæ in superficie tantum exporrecte ipsi nutriendæ, illiusq; insito calore resorbendo sufficerēt, quum penitiores cerebri partes

tes si ad illum modum vasa protenderentur illorum materia carent. Quod praevidet Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiae impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus vasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiae alimentum appositissime ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius medium implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutriveret. Haec enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri scelerata dextra sinistram respicit, enutriti potissimum. Atque huic sententiae suffragantur cerebelli reuolutiones, quae nequaquam aequè atque cerebri reuolutiones alte penetrat, sed paulo minus quam superficialia, at frequentes admodum; continua serie deducta visuntur. superficialia quaedam, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad ventriculum usque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequaquam conueniens. apparet namque rebellum ob suas reuolutiones & impressam illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori

ri sede obtinet, tribus partibus efformari, de-
 xtra una, & alia sinistra & tertia media.
 ac dextra quidē sinistraq; cerebelli partes duos
 quodammodo globos inuicem appositos osten-
 dunt, in quorū inani spatio, ubi scilicet globi se
 se non contingerent, tertia cerebelli pars reponē-
 tur, qua ligni casei ue recentis vermē refert ob
 suas reuolutiones, quae transuersim secundum ce-
 rebelli longitudinē mutuō aequē distates ducuntur.
 Huius partis apices versus inferiorē cerebelli se-
 dem reflexi, vermiformes cerebri processus suo
 loco efformare docebimus. Dextra autem sini-
 straq; cerebelli pars in superiore cerebelli sede pa-
 rallela quoq; & secundum cerebelli latitudi-
 nem ductas reuolutiones exigunt, quae deorsum
 protensa, quasi in centrū, colliguntur, ad eam ce-
 rebelli sedē, quā dorsalis medulla initio connata
 esse dicemus, cōtendentes. ac dextrae quidē par-
 tis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur,
 dorsalis medullae initio continuam: sinistra au-
 tem, ad sui partis sedem. At hae cerebelli partes
 inuicem discretæ in cōtinuāq; nequaquam sunt,
 sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scō-
 licet cerebellum constitunt. quod unicum, non
 autem cerebri modo geminum Galenus à Na-
 turā extructū esse asserit, quod duo dorsa, neq;
 totidem dorsales medullas hominem habere mi-
 nimē decuisset: quasi ex cerebro, quod necessario
 veluti

veluti in duas partes diuisum, neq; substantia
 continuum, vnica dorsalis medulla produci ne
 quiniisset, ac proinde cerebellum vt corpus vni-
 cum necessario procreatum fuisset, vt vnice dor-
 sali medulla aptum principium fieret. At Gale-
 ne, qui in nugis crebro quibusdam, & etiã sub-
 inde immerito tuis delusus simijs, Herophilum,
 & Lycum, Andream, & alios Alexandrie disse-
 ctionis professores, qui humana aggrediebatur
 corpora, irridere soles, cerebrum in sua basis me-
 dio vnicum, neq; vt in superiori parte diuisum
 cernitur, & vnicam dorsalem producit medul-
 lam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exor-
 tu Natura sinum insculpsit, qua mediam partem
 cerebri ventriculi amplitudinem constituit
 dicimus, reliquam enim eius ventriculi ampli-
 tudinem, cerebellum supplet, quod vtrinque, diuisi-
 taxat ad dorsalis medulle sinus latera quasi
 duabus circularibus applantationibus adnasci-
 tur, cõtinuum cum dorsali medulla corpus ef-
 fectum. media namq; posterioris cerebelli sedes
 pars, vt neq; etiam anterioris dorsali medulla
 continua, connata ve est, sed tantũ tenuis mem-
 brane interuentu posterior pars dorsali medul-
 lae committitur. Non aliter, mihi crede, quam
 si Natura cerebellum condidisset, vt dorsali me-
 dulle transmissum à cerebri sinibus spirituum
 magis adaptaret, tuereturq;: A cerebello etenim
 quant

qua
 ren
 à ce
 ris,
 gine
 prof
 & a
 ne q
 serer
 belli
 uitus
 cereb
 cit, e
 quaq
 salis
 color
 corre
 ciner
 bus li
 nus fa
 tis m
 subna
 ipse or
 lution
 destit
 substant
 aut le
 scere

quantumuis in ipsis duritici à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino vel minimi neruuli propaginem à cerebello ortum deducere reperies. & profecto nulla est cerebri quæ frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quam ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, ceteris omnibus cerebri partibus, & ipso quoque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericium uè est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui sinus superficie candicans. vniuersum uerò dorsalis medulle initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, que omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scætet, destituitur. Porro que horum omnium sit substantia, vel in mensa etiam ex vitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discernere integrum erit. est autem substantia

Z quæd

quedam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperiās, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sane quam cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus presunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capit is medullam alij appellarunt, ab osium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod lique fieri nequeat, neque in edie tempore aut alijs occasionibus, vt reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatur, &c. Hæc non vniuersa candida, verum quicquid reuolutionibus proximum est, subflauum aut subcinericium est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia. quanto namque reuolutionis profunditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte intervallo, in cerebri substantia, quem diximus, color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorem attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri ita coloratum non est, albissimum & candidum prorsus videntur. Verum vt permulte cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque vniuersum propemodum, vti paulo ante admonui, secantibus flauū occurrit. Quacumque itaque ex parte cerebri cerebelli, vt substantiam tenui qua proximè continetur membrana detexeris, hanc subflauam ac velut aqueo lute

move oblitam, & nunquam venis implicitam
 adinuenies, etiam si interdum rubra & veluti
 sanguinea puncta in illorum cerebri substantia
 in illis potissimum obseruaturus sis, qui
 phrenitide ante mortem laborarunt, verum il-
 la nullam venæ exprimunt imaginem. Cere-
 brum namq; ex nullo vase alimentum assumit,
 quam ex his que tenui membrana suffulta ipsi
 circumdantur. vt autem illi frequentia vasa
 undique obducerentur, cerebrum in tot quot di-
 ximus partes precipue diuisum fuit: quæquam
 etiam diuisiones ille, vt & anfractus ad mol-
 lem cerebri substantiam ne concidat sustinen-
 dam, equaliterq; suffulciendam, non mediocri-
 ter auxiliatur. Parum enim Galeni rationi cur
 cerebrum diuisum, aut, vt ipse loquitur, gemi-
 num sit, tribuo. inquit namq; cerebrum hac oc-
 casione geminum esse, vt quemadmodum vno
 oculo vitiato, aut vno teste execto, alterum ser-
 uamus: ita etiã dextro cerebri vetriculo lesò,
 sinister adhuc suo munere fungeretur. Hæc siqui-
 de Galeni ratio aliquæ in copia vetriculorũ re-
 tensenda locũ fortassis haberet, nõ autẽ in enar-
 vanda cerebri diuisione, quũ id nisi supra vetricu-
 los geminũ diuisum re sit. callosum enim nobis
 vocandũ corpus, quod cerebri partium cõtinuita-
 tem commonstrat, ad elatissimã dextri & sini-
 stri vetriculorũ sedem consistit. Caterũ nunc

Lib. 8. de
 vsu partium.

tempestiuum erit, cerebri ventriculos aggredi-
atq; ita internā cerebri superficiē, queq; ipsius
partes adhuc narrandæ supersunt, persequi.

De calloso cerebri corpore, & dextri
sinistriq; cerebri ventriculorū septo.

CAPVT V.

PAulo antè omnē cerebri cerebelliq; substan-
tiam exteriùs tenui membrana circumda-
tam, ea parte qua membranam respicit substan-
tiam, & quasi cinericiā esse retuli. At quadam
cerebri pars in externa ipsius superficie sese of-
fert, tenui membrana non obuoluta, verum in-
tima cerebri substantie modo, externa superfi-
cie candicans albaq; & reliqua cerebri substan-
tia ad superficiē consistente durior, vnde etiam
vetustissimi Grecorum partem hanc *κωκκωδω*
appellarunt, quos imitatus in orationis serie,
hāc partem callosum corpus semper appellauit.
Deinde Grecorū nōnullis id etiā à forma, quod
inferiori sede arcus modo sinuatū sit, ac ab vsu
quod sustineat, *κωκκωδω* vocatur: quāquam in
cerebro corpus recēsebo, quod hoc nomine à plu-
ribus magisq; ex merito donatur. Ceterum cal-
losum corpus in medio cerebri visitur, si cerebri
dextrū sinistrūq; & basis cerebri mediū in ha-
miliori ipsius sede, et elatissimā cerebri in verti-
ce regionē spectes, & quodāmodo etiā ad priora
posterioraq; facta cōparatiōe. Callosi enim cor-
porū

poris postrema pars anteriori cerebri sedi paulo vicinior est, quam antica posteriori. In conspectum autem secantibus venit, leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius vnit, album candicansq; conspicitur, ipsumq; callosum est corpus, longum quidem sed arcum. Præsens corpus in illa superficie que ita diducto cerebro in conspectum venit, gibbosum cernitur, eo quasi pacto, quo capitis vertex supra elatissimam frontis & occipitiū sedem, & capitis latera protuberat: quanquam adhuc callosi corporis obliquitas non adeo insignis est, atq; verticis iam dictæ partis. Quemadmodum vero cerebrum, vt dicebam, diremptum superiore callosi corporis superficie egregiè leuem equalemq; ostendit, ita quoq; indicat corpus id communem cum cerebro partem esse, & non ex cerebri substantiæ superficie que mollior & subtilior est, sed ex intimiori substantia que durior & alba visitur, enasci. Observantur enim vtrinq; ad callosi corporis latera secundum ipsius longitudinem singuli sinus in cerebri substantia instar profundioris lineæ insculpti, ac cum superiori callosi corporis superficie eo magis patescentes, quo cerebrum vehementius, quasi id sursum in latera etiam acturus, diductum. Interior autè inferior ve ipsius superficies

dextro sinistroq; cerebri ventriculo adaperto
 secantibus primū occurrit: quæ est secundam
 callosi corporis longitudinem introrsum, et su-
 perior extrorsum curuatur, haud tamē simplex
 est. nam secundum callosi corporis longitudinem
 due instar quartæ circuli partis insinuata su-
 perfacies ducuntur, & in medio callosi corporis
 tuberculum quoddam instar lineæ secundum il-
 lius longitudinem exporrectum visitur, perinde
 ac si altero quidem puncto duas quartas cir-
 culi partes in callosi corporis medio iunctas, et
 liquo autem puncto ad latera sursum proten-
 sas, intelligeres. Præsens tuberculū deorsum pro-
 minens, sensimq; extenuatum, tandem dextri
 sinistriq; ventriculorum cerebri septum effici-
 tur: & tota interna callosi corporis superficies
 tanta dextri sinistriq; ventriculorum est por-
 tio, quāta est hæc ipsius callosi corporis superfi-
 cies. ac dextra quidē superficiei portio dextrum
 ventriculum, sinistra autem sinistrum respici-
 cit. Porrò dextri & sinistri ventriculorū septū
 eadē cum cerebro cōstat substātia, sed in medio
 quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est
 tenue, ut quā clara luce consēctionem admiri-
 stramus, aut in altero tantum latere candelam
 admouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter
 lapidibus hisce specularibus, quos extremates, et
 quā exactissimē leuigantes instar orbū aut

quadrangulorum in ostiorum & fenestrarum lapidibus Italos architectos in glutinare cernimus. Commodius tamē hanc septi regionē madida hostiæ, quales missæ sacerdotes adhibere solent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculari lapide conferre visum sit. In superiori parte qua septum toti longitudini corporis calloso continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quæ fornici cameræ ve simillimā esse dicemus committitur, ipsum crassius quàm in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modo effigiatum ex superiori sua parte educit, quæ admodum superior septi pars ab inferiori calloso corporis regione enascitur, produciturq;. Callosum corpus viâ cum septo nullis venis, neq; etiam tenui membrana, vel aliqua etiam parte attextum est, sed è vicinis partibus nutrimentum mutuatur. Non enim adeo grandis, crassaq; cerebri est portio, ut priuatis vasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præbeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistrae continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri vetriculorum septum producit, atq; id etiâ subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq; testudinis instar effigiatum corpus, quo minus

id magno omnium cerebri functionū malo communem duorum cerebri ventriculorum cavitatem compressurum delabatur. Ceterum duo sinus in cerebri substantia profundioris lineæ rictu ad superiorem corporis callosi superficiem incisi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; ex penitiori substantia enasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verum de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem ventriculi oportune pertractabuntur.

De cerebri ventriculis.

CAP. VI.

Ventriculorum cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq; medulla communis est, ac quartus etiam dicitur. tres namq; in cerebro ventriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac vnum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebro, seu duorum primorum ventriculorum medio recensemus. Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, alijsq; omnibus que in partium constructione examinari solita sunt correspondet: quare etiam singula que de dextero scribentur, de sinistro quoq; nos dixisse arbitrari

conduc

conduxerit. Ponitur autem in dextra cerebri
 parte secundum totam quasi huius partis longi-
 tudinem protensus. tantum enim antica sede à
 fronte, quantum postica ab occipitio distat. re-
 mouetur autem adeò illis locis ab externa cere-
 bri superficie, quantum ipsius ventriculi dex-
 trum, exterius ve latus à superficie cerebri di-
 stat, calvaria latera respiciente. Internum autem
 ventriculi dextri latus secundum callosi corpo-
 ris longitudinem sinistri ventriculi interno la-
 teri proximum est: neq; aliud interstitium am-
 bos separat, quam tenuis quedam, & velut quod
 ad subtilitatem attinet membranæ cerebri por-
 ticula, quam septum vocauimus, atq; à calloso
 corpore enatam, toti superiori parti secundum
 longitudinem camere modo extructi corporis
 continuam connatamq; esse diximus. Dextri itaq;
 & sinistri ventriculi latera toto spatio quo se-
 ptum illud porrigitur, quata ve callosi corporis
 est longitudo, minimo interuallo ab inuicem re-
 mouentur. Verum vbi in ea cerebri parte consi-
 stant, que prorsus diuiditur, vt illa que cerebel-
 lo incumbit, & que fronti proxima est, ibi ven-
 triculi latera mutuo maxime distant: nam præ-
 ter cerebri membranas hanc sectionem subin-
 trantes, etiam plurima cerebri substantia ven-
 triculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exte-
 rius ve dextri ventriculi latus, nonnihil obliquè
 duci.

duci. Anteriùs enim & posteriùs in dextrum
 magis quàm in medio accedit sinistrum autem
 latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quàm
 eius extremis protenditur. Anterior ventriculi
 pars obtusa est & rotunda, non autem vt omnes
 mihi scribere videntur, in acutum versus olfa-
 ctus organa, aut visorios nervos desinens. Neq;
 etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit,
 nisi quod interno latere, vt mox dicà diffusus,
 declinans ad tertium ventriculum pertingat. Ce-
 terùm posterior ventriculi regio occipitium re-
 spiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum
 sensim in cerebri substantia versus priora
 paulatim arctata tantisper descendit, donec ibi-
 dem desinat, vbi olfactus organorum & visio-
 riorum neruorum consistit principium, & quàm
 maximi saporaliu arteriarum rami in cere-
 brum feruntur. Atq; hic ductus si longitudinem
 spectes longior est, quàm media ipsius ventri-
 culi longitudo, quàm ab occipitio ad frontem
 protendi diximus. & sub media etiam illa lon-
 gitudine ductus hic in cerebri substantia ten-
 ditur, cornu modò in mucronem desinens, qui
 non in visorios neruorum & olfactus or-
 ganorum initia finit, & quadam continuitate
 neruos illos & organa olfactus nequaquàm per-
 forat: verùm in vnam cerebri reuolutionè ibi-
 dem ad cerebri basim terminatur, atque in se
 maxim

maximam cerebrum petentem arteriam cum
 tenuis membrane processu illam suffulciēte ad-
 mittit. Hec quum dico, innumera Galeni do-
 gmata mihi reclamare haud ambigo, quae olfa-
 ctus organa cerebri anteriores esse ventriculos
 docēt, et eosdē ventriculos tenues sensim factos
 in visorios nervos suo mucrone finire, & quod
 longē alienissimum est, anteriores hos cerebri
 ventriculos versus nares pituitam eructare at-
 testatur, eiusmodiq; non pauca, quae potius ex
 refectione, quā prolixa quapiam disceptatio-
 ne disci consuluerim. Quandoquidem haec aded
 manifesta sunt, vt admonuisse tantum abun-
 de sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis
 manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alte-
 ri accuratē secanti astiteris. Vniuersa igitur
 ventriculi superficies leuis & aequo humore
 oblita, & inter diffecandum subinde eodem op-
 pleta conspicitur. Superior ventriculi pars omni
 inequalitate est expers, quemadmodum &
 utraq; latera, nisi quod leuis ille ventriculi ob-
 liquus ductus quasi tubera inducere videatur.
 Inferiorem ventriculi partem inaequalem effi-
 cit sinus quidam, ex posterioris ventriculi se-
 dis externo latere antrorsum obliquē ad com-
 munem ventriculorum cauitatem prorepens,
 atque ad pituita leuiorem defluxum paratus.
 Dem ad inequalitatem facit ea ventriculi pars,
 qua

que deorsum versus anteriora è posteriori ven-
 triculi sede prorepat. Ille nanq; ventriculi re-
 flexus vna cum sinu illo in causa est, vt ven-
 triculus quodammodo in anteriori posterioriq;
 inferioris sedis ventriculi regionibus extuberet.
 qui à dextro latere declinans ad sinistrum latus
 fertur, versus communem ventriculorum am-
 plitudinem. Inferiores enim ventriculi dextri
 & sinistri partes, que tota callosi corporis lon-
 gitudine continue videntur, versus vtriusque
 medium communem eorundem cavitatem de-
 orsum inclinatur, neq; vt superiores partes &
 latera orbiculate, & ab inuicem septo aliquo
 diremptæ sunt. Neq; profecto aliud est commu-
 nis ventriculorum cavitatis, quam inferiorum
 dextri & sinistri ventriculorum partium sub
 corpore testudinis imagini à dissectionis pro-
 fessoribus comparato descensus concursusq; qui
 inferiori parte oblongam vallem duorum vici-
 norum montium exprimit, acutum ve secun-
 dum ipsius longitudinem angulum efformat.
 Superiori verò sede ad testudinem imitantis
 corporis effigiem cavitatis illa secundum concavum
 orbiculata, teres ve videntur. Cuiusmodi verò
 corpus illud sit, paulo post explicabitur. nunc in-
 terim ventriculorum sermone tantum institu-
 to, quorum iam duos dextrum videlicet & si-
 nistrum recensuimus, & propemodum etiam
 tres

tertium, qui communis amborum est concavitas, que binos à se educit meatus, quorum vnus ex humiliori ipsius sede, vbi acutum angulum secundum totam sui longitudinem vallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum versus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij ventriculi non minima pars censendus venit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medulle initium declinat, ad quartum ventriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamsim orbiculare visitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum sue concavitate unde prodit angulum: in superiori verò meatus parte, que glandis vasorum tertium cerebri ventriculum per tentium divisioni præest, proxima conspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaq; cum illis alios duos angulos constituit. Atq; huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum ventriculum sub cerebri natis respicit. Ex inferiori meatus angulo, quò primum inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum vsq; peruenit, quem cerebri pituitam excipere docebimus. Caterum quartus ventriculus, ad quem posterior meatus tertij ventriculi

culi porrigitur, ex dorsalis medulle & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraq; manus unam cavitatem fingeres. totus enim ventriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaq; medulla ex cerebro prodit, ubi tertius ventriculus meatum versus quartum ventriculum primum porrigit, testesq; ipsi & nates dorsalis medulle principio continuantur, ac meatum illum tertij ventriculi cum dorsalis medulle initio aequaliter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medulle incisa sit. Postquam verò meatus ille nates superavit, eius portio quæ dorsali incisa videtur, dilatari incipit, ac sinum efformat vsq; ad eum ferè dorsalis medulle locum, quæ calvariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concavitati assimilavit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quæ atramento intingimus, comparaveris, animadvertes profecto calami orificium ubi adhuc calamus teres est, & sectioni vicinus, tertij ventriculi meatus fini respondere, qui subnatis prominere: deinde cuspidè quo literas fingimus, similem observabis infimæ sinus parti, quæ in dorsalem medullam iam ex calvaria excisuræ, veluti porum angustumq; meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem

et elat

& elatissime sectionis initium fingimus, cavi-
 tatisq; calami latera sinus lateribus similima
 offendes. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli
 illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ
 processus orbicularis habetur, cui duntaxat ce-
 rebellum adnascitur, continuumq; cum dorsali
 medulla corpus efficitur. Atq; huiusmodi dorsa-
 lis medullæ cavitatis est, alteram quarti ventriculi
 cavitatem constituens. Quæ autem in cerebello
 spectatur, uti iam dicturus sum se habet. inter
 duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali
 medulla continuatur: et inter eius cerebelli par-
 tis extrema, quam veluti tertiam ipsius portio-
 nem recensuimus, sinus quidam imprimatur la-
 tior quam longior, non tamen admodum profun-
 dus, qui alteram quarti ventriculi partem con-
 stituit, in anteriori & posteriori sede patentis,
 quod neq; anterior neq; posterior cerebelli pars
 dorsali medullæ adnascatur. quavis interim si-
 nus hic tenui cerebri membrana, et anteriori et
 posteriori parte occludatur. In anteriori enim
 parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro
 & cerebri natibus committit, sinum obuoluit, po-
 steriorem vero sinus sedem obstruit, eius loci te-
 nuis membranæ portio cerebellum dorsali me-
 dulle ibidem colligans. Quartus ventriculus
 nihil in se præter aqueum humorem, qui &
 alij ventriculis communis est, inter disseccandum
 consti

continere animaduertitur, quemadmodum neque
 meatus ex tertio cerebri ventriculo in quartum
 pertinens. Porro dexter & sinister præter
 huiusmodi humorem etiam plexum quandam
 in se continent, quem dissectionum periti ex-
 timo fœtus inuolucro comparant. Communis
 autem cavitatis, seu tertius ventriculus veno-
 sum illud vas deducit, quod plexus illius con-
 stituendi gratia à quarto dura membrana sum
 in tertio libro propagari docuimus. Deinde an-
 terior quoque horum ventriculorum pars ab illo
 vase venulas impense graciles interdum assu-
 mit, illis quàm simillimas quibus adherentem
 oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huius-
 modi venula ventriculorum superficie ad-
 nascuntur facilius, quòd durior & quasi callo-
 sior cerebri substantia in ventriculorum super-
 ficie, quàm alibi esse videatur. Ceterum Gal-
 lenum miror, ceterosque omnes, qui post illum
 in Anatome nobis quicquam prodiderunt, &
 ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi
 nimium fidentes (si modo quid boni complexi
 sint) præpompere, quod hos scribere non pudeat,
 trium cerebri ventriculorum superficiem tenui
 membrana, uti ipsum cerebrum cingi obdu-
 ctique; quartum autem non ita: quum nulla pro-
 fusus alicuius ventriculi meatus ve superficie
 tenui membrana obuoluetur. Quis enim, obje-
 cri;

cro, diligenter humana fabricæ partes exami-
nans, neq; alicuius scriptis picturis' ve (vti sa-
nè debet nemo) solum adductus, non vel hinc
conspiciet, Galenũ pleraq; & præcipuè in li-
bris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbi-
trabatur nanque tam mollem cerebri esse sub-
stantiam, vt incisi ipsi ventriculi in se colligi
debuissent, si tenui membrana intus non succin-
gerentur. verũm duriozem cerebello tribuens
substantiam, sibi persuadebat, eius ventriculum
citra membrane, quæ ipsi sulcri loco esset, bene-
ficiũ posse contineri. Ego sanè arbitror Gale-
num quum illos libros scriberet, apud Herophi-
lum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum,
aut alium quempiam ex illis proculdubio præ-
stantissimis Alexandriae dissectionis professori-
bus, tenuem cerebri membranam describenti-
bus legisse, in tres cerebri ventriculo tenuis
membrane processus partes' ve porrigi, at non
item in quartum ventriculum. qua ratione illi
ventriculos membrana quapiam veluti peri-
toneo, aut tunica costis subducta succingi non
indicabant, verũm eas tenuis membrane par-
tes intelligebant, vasa in ventriculos deducen-
tes, à quibus secundarum modo efformati ple-
xus fabricantur, cuiusmodi pars in quartum
ventriculum nulla porrigitur. Quinetiam præ-
ter id quod ventriculi membranis neutiquam

succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis ventriculis oblata, in animales spiritus, interstitio quodâ prepedita, emutaret. Ceterû præter narratos iam tenuis membrane processus dexter cerebri ventriculus, vti etiam sinister in posteriori sua fede, vbi deorsum reflecti incipit, principiu corporis camere aut testudinis modo effigiati continet, quod obiter additum adhuc esse (ne quid in ventriculorum constructione præmissum videatur) volui. nam peculiare illius corporis Caput presenti subijcietur, quod vt ventriculorum usum recenserem expeteret quidem. at quicquid propemodum adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, vbi cerebri usus obiter errandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia ventriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationem, ær, vitæq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuata cerebri substantiæ vi in animale spiritum emutatur. qui postmodum per nervos ad sensuum motusq; organa distribuitur, vt illa huius spiritus beneficio, & apta suis munij constructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus videt, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua saporis dignoscit, & demû omnis pars cui nervus ex-

prrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc
 naque in gignendo animali spiritu vsu ven-
 triculis ascribere neatiquam vereor, at de prin-
 cipis anime facultatū in cerebro sedibus (quan-
 tus etiam has illi qui hodie theologi vocari gau-
 dent, omnia impune sibi licere arbitrati, assi-
 gnent) nihil enarrandum duco. Quando omnes
 quibuscum viuimus, præcipuas principis anime
 vires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq;
 generis animantibus penitus adimunt, & vt
 ceteras taceam soli homini ratiocinandi facul-
 tatem, eamq; omnibus quantum ab ipsis cape-
 re possum, parem tribuunt: quamuis interim
 homines nullo sinu illa animalia superare inter-
 dissecandum conspiciamus: neque solum nume-
 rus idem est, at cetera omnia (si modo molem
 & temperamenti ad iustitiam integritatem
 excipias) inter se sint similima. Liceat itaque
 vel illorum hominum gratia me ab alio ven-
 triculorum vsu inquirendo abstinere: neque
 vel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio
 de Hippocratis & Platonis dogmatibus, me-
 diam ventriculum: in libris autem de Partium
 vsu postremum, principalissimum esse docet. Ac
 proinde Deo rerum omnium opifici hymnos ca-
 nentes, gratias agemus, quod nobis rationa-
 lem animam, quam cum angelis (vt Plato
 etiam male tractatorum philosophorum haud
 immemor

immemor innuebat) cōmunem habemus, largi-
tus fuerit, cuius beneficio si modo fides adsit,
eterna illa fœlicitate fruemur, quando anima
sedem ac substantiã non corporum refectione,
aut nostra corporeo vinculo obruta ratione in-
quirere necessum erit. nã is qui vera est sapien-
tia, nos non hoc generabili & putrescibili cor-
pore amplius, sed spirituali suoq; quàm simili-
mo constantes, edocebit. At quum adhuc id sa-
mus quod nos esse debilis ratio dicitur, in reli-
quis cerebri partibus summi rerum Opificii
industriam pro virili indagemus.

De cerebri corpore, testudinis cameræ ve
imagini à dissectionum peritis compa-
rato.

CAP. VII.

Fornicis seu testudinis modo extractum cor-
pus, in illarum cerebri partiũ numero re-
ponendum venit, vel quarum etiã interneta
dextram cerebri partem sinistra continuã esse
nequimus insciari. Est itaq; id vnicum, & in
cerebri medio repositum, ac pariter vtriusq; ce-
rebri partibus commune. Hoc eandem cum cal-
loso corpore substantiam, & parem quoq; lon-
gitudinem, ac vsum etiam quodammodo eun-
dem adipiscitur. Verũ forma ortusq; huic pec-
uliaris accidit. Ex posteriori namq; dextri &
sinistri ventriculorum sede, qua hæc deorsum
in priora reflectitur, statim in ipso reflexu cor-
pus

pus quoddam enascitur, similem prorsus sub-
 stantiam cum cerebri ventriculorum substan-
 tia sortitum, nisi quòd paulo quàm ventriculo-
 rum substantia candidior, duriorq; visitur. Hu-
 ius corporis pars, quàm dexter vètriculus edu-
 cit, ei continua est, cuius principium ex sini-
 stro pendet, ac simul ambæ partes latum quod-
 dam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à re-
 liqua ventriculorù cerebri substantia abscedit,
 ac sensim in acutum desinens antrorsum per-
 fertur, ad eum vsq; cerebri locù pertingens, vbi
 anterior cõmunis dextri & sinistri ventriculi
 cavitas, tertij ve ventriculi pars cessat. Ibidem
 namq; acuto quodã angulo corpus hoc substan-
 tiæ cerebri rursus vmitur, cõtinum ve est, toto
 reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius
 sede tribus cerebri ventriculis nusquam connat-
 tum, corporis ve alicuius interuentu cõnexum.
 Obtinet itaq; præsens corpus triangularem fi-
 guram inæqualibus lateribus conformatam.
 ac primum quidẽ latus, quod & breuissimum
 est, à posteriori sede dextri ventriculi ad poste-
 riorem sinistri protenditur. Alterum in dextro
 cõmissit ventriculo, à posteriori ipsius sede ver-
 sus interiora vsq; ad priorem tertij ventriculi
 partem protensum. Tertium in sinistro positum
 ventriculo, secundo lateri longitudine respon-
 det. Secundum duo hæc latera plexus illi prore-

punt, quos ad secundarum formam dissectionis
 professores extructos aiunt. Ceterum hi tres
 huius corporis anguli duntaxat cerebro inferio-
 ri corporis sede comati, continuiq; sunt. latera
 enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superio-
 ri verò parte corpus id vnico tantum angu-
 lo, qui acutus est, anterioraq; spectat cerebri
 substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id
 vnica donatur superficie, triangulari testudini
 formici ve quàm similima. vnde etiam corpus
 hoc, quemadmodum & ab vsu veteribus Graecis
Ψαμμοειδής nuncupabatur. Haec superficies,
 tertij ventriculi elatiore sedem constituit, ac
 proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; ventri-
 culi sit cõmunio. Ceterum superior huius corpo-
 ris superficies, gibba, ac pro inferioris superficies
 cauitatis ratione conuexa visitur, non tamen
 simplex continuaq; vt illa. Ea nanq; secundum
 corporis longitudinẽ in medio in acutum quo-
 dammodo extuberat, continuaq; cum dextri
 & sinistri ventriculi septo efficitur, adeò vt in
 vtroq; latere vna haberi videatur superficies,
 quæ in ipso corporis ex posteriori ventriculo
 sede exortus impense orbicularis, ac oblonga spira-
 re superficiei tam similis conspicitur, vt vnde-
 lis hi exortus eousq; imposuerint, vt illos cere-
 bri nates esse arbitrarentur. Alij, magno super-
 cilio, vermi um cerebri loco, operæpretium se
 quuntur

quippiã inuenisse iactitantes, in Italiae gymnasia-
 stenderunt. At hic mihi sermo cohibendus
 est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homi-
 nes expatietur: quibus non sat fuit omnia igno-
 rasse, nisi sibi particula, nullius in medicina
 vsus, inuentione magno fastu vendicaret, quã
 forte à Galeno eleganter accurateq; perscriptã
 nugacissimè & falso comonstrarent. Corporis
 naq; testudinis modo conformati omnes super-
 ficies, quæ leues omnino sunt, & aqueo humo-
 re persusa, tres cerebri spectant ventriculos. to-
 ta enim inferior ipsius superficies tertij ventri-
 culi superiorem sedem, vti iam dictum est, con-
 ficit: dextra pars superioris superficiei dextrum
 respicit ventriculum, sinistra sinistrũ. Vt verò
 ventriculos ipsos neutiquam tenui membrana
 succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui
 membrana prorsus liberum est, nihil aliud in
 sui constructionem præter cerebri substantiam
 admittens. Porro Natura id creauit, vt instar
 testudinis superiorum corporum impetum, quo-
 minus illa corruant, sustinentis, tertium cere-
 bri ventriculũ amplũ seruet, seseq; ipsum haud
 concidere sinat. ad quẽ vsus præter aptam con-
 structionem, tres eius anguli quibus se sustinet,
 auxiliantur. quinetiã septum ventriculorũ, cal-
 losi corporis beneficio sursum tractũ, hoc quoq;
 corpus subleuat, attollitq;. Que quum ita sint,
 aa 4 corpus

corpus istud magna ex parte tertij ventriculi
 cauitatem efformat, & sub se vas, à quarto
 dure membranae sinu, citra omnè compressum
 securissimè deduci sinit: quod per tertium ven-
 triculum rectà fertur, ac tandem bipartitum
 in dextrum sinistramq; ventriculū digeritur.

De cerebri glande nucis pineæ imaginè
 exprimente. CAP. XIII.

IVxta posteriorem testudinis modo formati
 corporis sedem, qua primum vas venosum
 ex quarto dure membranae sinu in tertium ce-
 rebri ventriculum porrigi incipit, glandulam
 Natura condidit nuci pineæ aut turbinate fi-
 guræ similè, ac proinde *λωοειδής* & *νωτοειδής*
 à veteribus appellatam. Reponitur autem sub
 rasis illius initio, mucrone suo sursum spectat:
 basi verò, cerebri substantiæ incumbit paula
 posterius quàm meatus initium visitur, qui
 ex tertio cerebri ventriculo in quartum proce-
 dit. Neq; profecto aliter ipsius situm exprimere
 possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori
 testium cerebri parti glandem illam inmiti ad-
 ijerem. Huic nanq; cerebri parti in homine po-
 tius inmititur, quàm quod quadam substantia
 continuitate hic cerebri substantiæ continua,
 aut quæpiam cerebri particula censenda esset.
 In hominibus nanque cerebro vix hæret: fre-
 quentissimèq; nisi quis mentem operi accom-
 modet,

modet, in confectione una cum venoso vase a-
 uelli consuevit. In agno autem, aut prouectoris
 etatis oue, cerebro non heret modo, verum etiã
 cerebri substantie quodammodo continua cer-
 nitur. Insuper homo eam glandem, minorem
 quam vel agnus, sortitur. vnde tũ hanc ipsam,
 tum que sequenti Capite describentur organa
 visurus, commodissimẽ agninum cerebrum ag-
 gredieris. habebit enim id omnia proceriora, &
 vt opportunẽ alicui rei eadem asimiles, acurã
 tius conficta. Galenus glandem hanc que ce-
 rebri substantia durior, magisq; ad glandis
 quam ad cerebri naturam accedit, meatui à
 tertio cerebri ventriculo in quartum porrecto
 præesse, & quod aliquibus dissectionis professõ-
 ribus visum erat, glãdem hanc meatum illum
 occludere, aperireq; prorsus negat: non eandem
 huic glandi, ac glandoso corpori vsum tribuẽs,
 quod sub dextro ventriculi orificio, duodeno
 intestino conuascitur, quodq; apertioni constri-
 ctioniq; eius ventriculi orificij præesse arbitra-
 tus est. Verũ vt id illius muneris gratia,
 haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiã
 hic cum Galeno testamur, presentem cerebri
 glandem meatum nequaquam obturare, vel
 ob hoc præcipuẽ quod haud quaquam meatum
 adeo contingat, vt antè ipsius orificium con-
 nuere possit. Verũ ob id factam opinor, vt

quemadmodum alia corporis glandula permul-
te firmamentum esset vasi quod tertium cere-
bri ventriculum accedit, & ab ortu statim in
frequentes ramos tenui membrana contextas
diuiditur, id ipsum suffulciens, ne meatus illius
principio statim in ingressu incumbens eam
obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cere-
bri ventriculo in quartum ferri prohiberet.

De testibus & natibus cerebri.

CAP. IX.

HAs quoque cerebri partes illarum classi-
ficanumeramus, quae dextram cerebri par-
tem sinistrae continuam esse arguunt. Sunt au-
tem testes hi natesq; aliud nihil prorsus quam
quedam cerebri particula in hoc fabricata, ut
meatus ex tertio cerebri ventriculo quartum
accedens ventriculum tuto citra aliquem a su-
perioribus cerebri partibus compressum dedu-
ceretur: neq; etiã, etsi multitudinis nomine par-
ticula nominatur, ob id in plures distinctasq;
partes diuisa est. nam vnica cernitur, elegãter
à quadã similitudine haec nomina sibi relicta.
Reponitur enim illa cerebri pars inter antero-
rem cerebelli sedem, & posteriore tertij ventri-
culi partem: deinde inferiori sede spectat dor-
sali medullae initium, superiori eam cerebri par-
tem que cerebello iam inuiti incipit. Cõtinua-

tur autem cerebro, aut (vt rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particula cõtinnua est, sed tantum tenui membrana vt reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subflaua est, illiq; substantie cerebri respondet, quæ proximè tenui membrana passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè vasorum deductus præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiẽ quandam exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm simillimam. Verùm quoniam superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilatur, refert, veteres qui pueros iure hereditario domi in consecutionibus exercebant, ad usus eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Ceterùm quia in posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium meatus illius qui ex tertio ventriculo quartum petit, quodq; id orificium similitudinem ani referre videtur, & in posteriori huius cerebri partis sede impressio quedam instar lineæ transuersim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti præterit nomen veteres indidisse arbitror, nos autem

autem natulas, aut clunes dicere poterimus. Ceterum temporis successu videntur Greci hec nomina confudisse, & partem hanc que meatum ex tertio ventriculo in quartum summa Opificis solertia deducit, continetq; modo dudum, modo γλῆτια appellauisse.

De cerebelli processibus vermis imaginem exprimentibus, ac demum tendentibus illos continentibus. CAP. X.

Superius cerebelli formam explicates, cuiusmodi vermiformes cerebelli processus sunt, innuimus. Dicebamus namq; vnā quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, veluti in orbem duci, eamq; talibus implexā reuolutionibus, vt vermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem ventriculi cerebelli & dorsali medullæ communis sedem respicit, ille verò posteriorē, procul dubio à dicta nuper similitudine veteribus Grecis σκωδανοςειδής nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quam prominentior cerebelli substantia, vermem (vti dicebā) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem venerit, quod vermiformem processum meatus ex tertio ventriculo in quartum pertinētis orificio inferiori perfectum esse suxerit, ac velut alterius tantum processus apicis' ve vsū explicauerit. Quamuis etiam

etiam vix satis mihi constet, vtrum ipsorum, anteriorem videlicet aut posteriorem indicaverit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus ducetur, ad meatus orificium nequaquam sese producere possit: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medulle ventriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquam quòd suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior videatur, neque vt ille promineat, neutiquam ad communis eius ventriculi orificium vsque produci possit. Sed quorsum hæc commemoro? quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri ventriculo in illum qui cerebello dorsaliq; medulle communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis consinxerimus, indagare valeamus: quum interim vt continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patere ex vsu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoetum esse opinor, qui alterum vermium (nam vtriusque par vsus in vnus orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, vt phantasmata in

memo

memorie sedem, quam in cerebello esse confu-
 gunt, ingredi sineret: & rursus fures in memo-
 rie carcere colligatos, in medium vetriculum,
 quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret.
 Siquidem frustra tunc reru Opifex Deus eius-
 modi vermiformes processus cani, omnibus, &
 id genus ammantibus, quibus illi nullam ra-
 tiocinandi vim asseribunt, elargiretur. Sed in
 de, obsecro, huic processui iste ex voluntate sua
 pendens motus obtingeret? & si ipsi processui
 aliquis forte motus peculiaris alicuius substan-
 tie aut temperiei ratione assignandus esset, non
 tamen vermiformi modo processus is educi contra-
 hiqui posset: quandoquidem reuolutiones illas,
 quarum gratia processus isti vermibus com-
 parantur, non orbiculatim ipsos vt vermium
 gyros ambiunt: neque quo sese processus illi repen-
 do firmaret aliud est, quam qua secundum eo-
 rum etiam ductum continui sunt cerebelli sub-
 stantie. Vt cumque sit, mihi in presentia sat est, lo-
 cum constructionemque horum processuum in-
 dicauisse: illis interim nullum motu aut vsum
 alium tribuenti, quam relique cerebelli substan-
 tie. & si quid confingere liberet, non vnus tan-
 tum processus, quem Galenus aliquando dum-
 taxat cognouisse videtur, sed duorum, quos rursus
 solo multitudinis nomine indicauit, vsus
 nugacissime e mentirer, intrepide asserens ante
 rior

riore
 magis
 quar
 situi
 vero
 do pr
 confir
 riori
 do ex
 dam
 exten
 rursus
 tus, q
 mare
 eamq
 & in
 modu
 multo
 membr
 colliga
 laueri
 cessus
 tar, n
 sunt i
 nunc e
 quocun
 dor fal
 qua r

riorem quam elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti ventriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusque reddere. Posteriorem verò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idque viam aperire confingerem, quae ex quarti ventriculi posteriori sede in dorsalis medullae regionem, quae modo ex calvaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atque ut processus quoties extenuarentur, apertioni praesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idque incrassatos meatus, quibus praesunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet parvam aliquam, eamque falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium prope modum uniuersum destruere. Vnde etiam multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranae partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & veluti vincula appellauerit, quae utrinque latera vermiformis processus complecterentur, ne forte dum is mouetur, in obliquum declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines vinculaeue, quam nunc dictae tenuis membranae portiones. Mirum quoque est, eam tenuis membranae sedem, quae dorsali medullae posteriorem cerebelli partem, quae vermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora

riora versus quartum ventriculum reflectitur, colligat, in tēdinum numero Galenum non reposuisse, quum illa membranae portio posteriori processum exactius quàm priorem eius sedis membranae pars dirigeret.

De infundibulo, & glandula pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus. C A P. X. I.

Caluarie suturas ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitum summopere opitulari, primus liber vbi suturarum vsus recensebatur, ostendit. Praesens autem locus exigit, vt partes singulas pituitose excretionis simulantes enumeremus. Sunt autem haec duo in cerebri substantia insculpti meatus, dem tenuis membranae portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus à glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituitam deducētes. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri ventriculum, seu communem dextri sinistriq; ventriculi cavitatem prosequerent, antea recensui. ac vnum quidem insigni sitis amplitudine ex media communis cavitatis sede recta deorsum in cerebri substantia insinuatum descendere dixi, ita sanè vt praesentis meatus finis è regione eius caluarie partis sit, quae sinum glandulae qua cerebri pituita excipitur

pitur reponēde aptum, cōstituit. Alter meatus,
 quem rarissimè observauī, quiq; dicto longè ar-
 ctior secātibus occurrit, ac ex meatu illo deducit
 tur, qui à tertio ventriculo in quartum per ce-
 rebri testes natesq; pertingit. quāprimum enim
 meatus is cerebri testes subire incipit, ex ante-
 riori inferiori ve ipsius sede, alter pituita expur-
 gande subseruiēs cerebri meatus producitur, sen-
 sim deorsum in anteriora tātisper protensus, dū
 in sinē primi meatus terminetur, idemq; ex am-
 bobus meatibus orificiū cōsurgat. Ad huius ori-
 ficij latera, tenuis mēbrana etiā hic cerebelli ba-
 sim succingēs, orbiculatim à se educit sui portio-
 nem processum ve, substātia prorsus cū reliqua
 tenui mēbrana similē, nisi quod gracilibus pror-
 sus venis, quāquā interim frequētibus, inter-
 textitur. Præsens processus initiū accuratè re-
 fert elatissimā regionē infundibuli, quo in an-
 gustioris orificij lagenas vinum infunditur. est
 enim amplum, & orbiculare. Ab exortu verò
 sensim in arctum infundibuli quoq; modo cogi-
 tur, donec eādem veluti in angustā oblongamq;
 fistulā, similiter atq; infundibula, finiatur. que de-
 orsum protēsa, per peculiare sibi in dura cerebri
 membrana excisum foramē descendit, suo mu-
 crone ad glādem qua cerebri pituita excipitur,
 desinens. Adeò vt vniuersum hoc mēbraneum
 corpus infundibulo, & imagine, & vsu quā-
 b b simil

similitimum censeari debeat, vnde etiam Grecis
 χοδον nuncupatur. quanquam etiam à scyphi,
 seu in qua in balneis lauamur conche forma
 (quam superior huius corporis pars exprimit)
 τωδον & appelletur. Nilominus alibi à nomi-
 num impostoribus, humilior corporis huius in-
 fundibili fistule non absimilis, χοδον dicta vi-
 detur. reliqua autem pars superior, que sensum
 in arcum desinit, magnaq; ex parte visorij
 neruis quæ illi inuicem coeunt, subtenditur, τωδον
 & Rursum integrum hoc membranæ cor-
 pus, τωδον nonnullis vocatum video; glandem
 autem in quam pituita distillat, χοδον quasi
 forma quepiam esset, in quam aliquid infundit
 tur. Et si veteres, qui generis successione pueris
 Anatomem edocebant, id nomen glandi non at-
 tribuerint, eam inter omnes in caluarie ampli-
 tudine repositas partes solam priuato nomine
 indigam reliquisse videbuntur. Locatur autem
 glandula sub dura cerebri membrana in pro-
 prio ipsi in osse cuneum imitante exculpto si-
 nu, cuius etiã effigiem exprimit. depressa namq;
 est, & in humiliori parte quodammodo gibba-
 sa orbicularisq; in superiori vero concava, &
 sinu quodam insinuata, secundum orbem non
 prorsus circularis conspicitur, verum paulo mi-
 nus toto quadrata. Substantia constat glandu-
 losa, sed cæterarum glandiũ corporis substantia

tōgē duriori et cōpactiori. Omni ex parte tenui
 mēbrana obducitur, quæ aut ab infundibuli ter-
 mino glādula sinui innato exoritur, aut etiā à
 mēbrana caluarie os tota illa sede succingēte,
 qua in hac regiōe dura cerebri mēbrana à cal-
 uarie osse abscedit, distatq; . Huius caluarie os-
 si obducte inibi mēbrana interuētu glādula fir-
 matur, & etiam duabus insignioribus sopora-
 lium arteriarū propaginibus adheret, quæ ad
 ipsius latera prorepūt, et ridiculè in hominibus
 reticularem plexū formare ceteris dissectiōnis
 professoribus credūtur. Nō secus profectō quæ sū-
 & illarū propaginū gratia, hæc glādula effin-
 goretur, ipsisq; eūdē præberet vsum, quo reliquæ
 glādula vasorū distributiōibus diductibusq; fir-
 mātis & suffulciendis, præsumt. Porro ad huius
 glādus latera deorsum vtrinq; canales duo de-
 scendunt, ac vnus quidē versus anteriora pro-
 repit in foramē desinens, quod secundū cerebri
 neruorum par deducit, quodq; cōtra Galeni pla-
 citum multo visorū nervi foramine maius esse
 inuimus. Alter verò in posteriora magis de-
 scendit, atq; per inæquale asperumq; foramē sen-
 rimā ducitur, quæ ad anteriore sedem lateraq;
 foraminis quod soporalis arterie insigniore ra-
 mū in caluarie amplitudinem transmittit,
 habetur. Atq; hæc omnia pituitæ cerebri eua-
 cuanda ministrant, quippe duo meatus, quos in

cerebri substantia incisos diximus, ex cerebri
 ventriculis humorem illum deducunt, atq; in
 infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem in-
 fundibulum superius amplum latumq; extrui-
 tur, non horum dūtaxat meatū, qui in vnum
 tandem orificium desinunt, occasione, verum
 etiam vt fines illos dextri sinistriq; ventriculo-
 rum cerebri contineret, quos ex posteriori ven-
 triculorum sede deorsum in anteriora reflexos
 inter cerebri reuolutiones hic desinere commo-
 morauimus, quandoquidem & hi sue sedis pi-
 tuitam deserunt, atq; in infundibulum expor-
 tunt. Præterea infundibulum ea constat ampli-
 tudine, vt si quid pituitæ super callosum corpus
 & sinus illos colligeretur, quos ad callosi corpo-
 ris latera conspici retulimus, id ipsum in infun-
 dibulum tenuis membrana beneficio procumbe-
 ret. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori cal-
 losi ac instar arcus protuberantis corporis sede,
 siue à posteriori descendat, ad tenuem membra-
 nam cerebri basim inuestientem insuere, &
 hinc paulatim in infundibuli amplitudinem
 prolabi potest. Infundibulum verò ab omnibus
 his ductibus pituitam excipiens in angustum
 cogitur, vt tandem hanc per vnicum & prima-
 tum sibi in dura membrana patens foramen de-
 ducat, ac innoxie in illius glandule centrū pro-
 manare sinat. Glandula quādā substantiæ fami-
 liar

liar
 tur
 tuic
 à la
 per a
 veni
 Prim
 est i
 fede
 guior
 nanq
 rum
 quā
 minu
 lim e
 deind
 tia me
 tater
 tum is
 minor
 ta hic
 ditoris
 non pe
 ementi
 rum su
 tuita q
 dam de
 periu

liaritate defluxus impetum sustinēs, & quan-
 tum cōicere possum, os ab iniuria vindicās, pi-
 tuitam hāc excipit, ac sensim citra stillicidium
 à lateribus suis eam vndequaq; defluere sinit,
 per omnia foramina hīc in caluarie basi tum
 venis tum arterijs tum nervis ipsis exculpta.
 Privatim enim pituitę gratia foramen nullum
 ossi insinuat, nisi forsitan rima anteriorem
 sedem lateraq; foraminis soporalis arterie infi-
 guiore ramū deducētis ambiens. Ridiculum
 nanq; est, quod Galenus de foraminibus spongia-
 rum aut cribri perforationes referentibus nus-
 quā nō comminiscitur, quū huius generis fora-
 minulum sub glāde nullū cōsistat. Quod te mā-
 lim ex ossis cuneum imitantis cōstructione, &
 deinde humoris defluentis lentore & substan-
 tia metiri diligenterq; expendere, quā re osci-
 tanter indagata, solis autorum suffragijs dedi-
 tum impietatis me arguere, tanquā Galeni o-
 mniumq; quos legi dissectionis professorū decre-
 ta hīc perturbem, quibus illi nos in tantam con-
 ditoris admirationem allicere se arbitrantur:
 non perpendentes, si ad eum modum quem illis
 ementiuntur, Deus os illud creasset, quā pa-
 rum fuisset providus, qui hīc continuū os ne pi-
 tuita quicquam ipsi incommodaret procrean-
 dum duxerit, tantum abest vt foraminibus
 peruiū (vt ipsi cōsurgunt) fabrefecerit, præcipue

quum hæc caluarie pars tantis foraminibus
 nervorum, venarum & arteriarum gratia sit
 insculpta, & ipsum cuneiforme os hæc sede qua
 glandula ei incumbit, intus duas tam insignes
 & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duo-
 bus foraminibus in narium amplitudinem, uti
 in primo docuimus libro, pertinentes: & si quan-
 do ille cauernula, quemadmodum inter secu-
 dum aliquando vidimus, non occurrent, tunc os
 ipsum inibi vt calcis aut tali os solidum vis-
 tur, & nihil æquè promptè demonstrat, ac per
 ipsius foraminula seu cauernulas pituita nenti-
 quam defluere. Decubit itaq; pituita & in pa-
 latum per ea que palatum spectant foramina,
 & non minima profecto portione per foramen
 secundi paris nervorum ad oculorum sedis radi-
 cem, & hinc per amplum foramen cum alijs
 quamplurimis foraminibus, cæteris ignotjs dis-
 sectionis professoribus, in narij amplitudinem
 fertur. Neq; etiam ambigo, aliquem & hic ad-
 miraturum, quamobrem nullos adhuc meatus
 pituitam ad olfactus organorum sinus declu-
 centes enarrauerim: quod sanè non ob aliud ac-
 cidit, quam quod nullam prorsus pituitam per
 hos sinus expurgari autemem, mireq; pluri-
 mum, qua fronte alij per tenues illos ac neruis
 non absimiles cerebri processus, quos olfactus
 organo tribuimus, ab anterioribus cerebri ven-
 tric

tuculis pituitam ad nares deduci, non erubue-
 rint scribere: quum nullus omnino in ipsis me-
 tus sit, neq; etiã in hominibus ea consentiant cras-
 sitie, vt vel meatum quo pituita deduceretur,
 habere possent. Adde nullum prorsus pituitæ du-
 ctum ad olfactus organorum sinus imaginari
 posse, nisi fortassis anteriorem callosi corporis
 regionem, que pituitam sibi influentem in illam
 summum olfactus organorum amplitudinem di-
 mittere queat: vti fortassis accidit, si quando
 cerebrum nimia pituita vexatur. vnde etiã
 non naturalis per nares pituitæ fluxus perfici-
 tur, & pruritus, calor, dolor & odorandi vir-
 tutis noxa, eiusq; generis symptomata oborin-
 tur quã plurima, quemadmodum indies in
 distillationibus que ad narium summa perti-
 nent, ac grauedines nuncupamus, accidere ex-
 perimur. adeo sanè vt si ad amussim singula
 perpenderit, necessario per olfactus organo-
 rum sinus foraminula ve aut cribri aut spõgie
 modo forata, quum lege Nature homo dispen-
 satus, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si
 forte casu defluit, non minus præter naturam
 fluxum esse donabimus, quã quum foramina
 que ad glandis exsculpuntur latera, totam pi-
 tuitam non ad amussim deducunt, hæc q; deor-
 sum versus foramen dorsali medulle transmit-
 tendæ paratum decumbit: ac cum dorsali pro-
 labens,

labens, in dorsum, & dein secundum nervorum ductum modo in brachia, modo in crura, modo in lumborum musculos, modo aliò quouis promanat. vt nunc taceam, quàm grauer Natura veniret incusanda, que tam patentes amplosq; pituitæ in caluarie amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaq; est, ductus fecisset, adeò autem retortos angustosq; & inflexos in octauo capitis esse produxisset.

De cerebri plexibus, quorum alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

C A P. XII.

Quantum Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nonnunquam præter rationem attributum sit, vel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quæ is nullibi non in suis libris inculcat, quoq; nihil frequentius medicis in ore habent, eumq; etiam si nunquam (vt ferè nulla in humano corpore) viderint, ex Galeni sententia enarrant. Verum vt alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiam in Galeni aliorumq; Anatomicorum scriptis fidem hanc satis demirari possum, qui adeò in Galenum affectu laborauerim, vt nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absq; agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, vt quod in homine ventiquam reperirem, id onillo capite

refere

resarcirem, spectatoribusq; imponerem, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, nequam inuenisse dicerer. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoq; minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absumuntur. Primum enim tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusq; ratio) caluariam petens per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, verum ubi ad caluariæ usq; basim conscendit, insignem sui propaginem ad foramen nervi sexti nervorum cerebri transmittit, quæ unâ cum grandi vena sibi coniuge in dextrâ, primum ve duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundo soporalis arteria nequaquam commune foramen cum tertio nervorum pari obtinet: verum longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex vsus est. maiori namq; soporalis arteriæ ramo obliquum & in osse discedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri voluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim vitalis spiritus in multis gyris anfractibusq; arteriæ excoqueretur, aptaq; animali spiritu efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atq; in capitis amplitudinem ingressa esset, in innumeros ra-

In lib. de
Venarû &
arteriarû
sektione.

mos diffundi dicebat, qui inuicem ita impone-
 rentur commiserentur, ve, ut plexum efforma-
 re viderentur illi similem, qualem in collecto
 piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui
 ex pluribus inuicem incumbentibus retibus
 consurgeret. Atq; hunc implexum inter os &
 duram cerebri membranam fieri asserit, inte-
 rim tamen dure membrane portiuicula que
 os succingeret, plexui substrata. Deinde ut ple-
 xus ille ex vno vase, aut si dextrum sinistro
 coniunctum surgit, ex duobus complicari inci-
 pit, ita quoq; plexus huius furculos sensim colli-
 gi, ac tandem in duo rursus vasa desuere atte-
 statur, molle illis vasis respondentia, qua ple-
 xum efformare dicebantur. Quam vero hæc ab
 omni prorsus veritate sint aliena, quantum
 Nature oscitantiam arguant, is demum perci-
 piet, qui verã eius arterie soporalis rami seriem
 didicerit, quem per oblongum illud osis fora-
 men in caluariã penetrare diximus: & ut ple-
 raq; taceam, expenderit pariter, quã impossibi-
 le sit vasa, eque grandia cerebrum petere, atq;
 in caluariam primùm pertingunt, quum tam
 insignes rami dure membrane latera, & per
 foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac
 ad narium amplitudinem ab illis vasis prin-
 quam tenuem accedant cerebri membranam
 dispergantur. Caterum que horum vasorum
 vera

vera sit series, in tertio libro dum cerebri vasa non minus quam reliquas corporis venas & arterias persequeretur, adeo vere & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus ne utiquam eius seriei enarrationem expetat: verum si memoria qua illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortorq; ut illo capite diligenter perlecto, id vniuersum hic denudè poni sibi persuadeat. Porro ut huius soporalis arterie rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus, quem extimo factus inuolucro comparamus, naturam quoq; inibi recensui: ac proinde in presentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè precedentibus annis mihi secuti non astitere, sedulo ad ævτὸς horter, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaq; descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumq; Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hic autem denudè cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterisset viderer. Atq; quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

De olfactus organo.

CAP. XIII.

Libri quarti tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriei olfactus organi constructionem prosequens, arbitrab

bitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus
 instrumento præcepturum, quàm illo Capite
 nudam constructionem enarrans, faciendum
 duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mi-
 hi studiose admodum odoratus organi naturam
 inquirenti hæctenus occurrerit, præsens Caput
 cum illo commune esse velim. Præter duos enim
 illos nervis non absimiles cerebri processus, qui
 in octavi calvarie ossis sinus pertingunt, &
 frontis ossis sinus, & substantiam illis conten-
 tam, & foramina tum dura cerebri membra-
 ne, tum ossium hic recensere possem. Nolle namq;
 hic de odoribus, et huius sensus medio, & de in-
 temperie aliquid pertractare, ne in immensum
 hic meus conatus, qui præter opinionem iam
 excrevit, impensius crescat.

De oculo visus instrumento.

CAPUT

XIII.

Rationem formationis capitis primo libro
 perquirentes, oculorum situm, qui neminem
 latet, descripsimus. in secundo autem libro ocu-
 lorum numerum & mouentes ipsos musculos,
 uti & palpebrarum quoq; naturam necessariò
 edocuimus. In præsentia verò oculi spheræ mo-
 do exactè rotundi constructionem enarraturus,
 eam à cætro aut ab vltima ipsius circumferen-
 tia auspiciari integrum erit: perinde ac si ovi
 constructionem quis, ab ipsius luteo ad album,
 & dein

& dein ad tenuem membranulam albo obdu-
 ctam, & postea ad putamen crustam ve ag-
 grederetur: aut à crusta ad tenuem eam mem-
 branulam, ac dein ad album, et hinc ad luteum
 enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi
 partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lu-
 ne cælum, ac sic deinceps ad extimum vsq; cæ-
 lum, aut ab hoc cælo ad centrum vsq; mundi,
 ipsam videlicet terram, recenseremus. Mundo
 namq; & ovo oculi fabrica quod ad constru-
 ctionem spectat, conferri potest. Quam quo ex-
 actius tradatur, eademq; postmodum memo-
 rie firmiter hereat, à centro primū ad extimam
 superficiem, & postmodum ab hac ad illud per-
 tractabimus. Est itaq; oculi cætrum humor, quē
 Greci *λεγομεν οὐδὴν* vocant, uti & nos quoq;
 qui & glaciale illum nuncupamus, à simili-
 tudine nimirum quam cum lucidissima glacie
 & exactissimo crystallo obtinet, non quidem
 in consistentia aut duritie, verum in colore,
 seu luce potius & pelluciditate. Est enim is hu-
 mor optimi crystallo modo pellucidissimus, &
 omnia quibus iam exemptus vitri alicuius mo-
 do imponitur impense quorundam specillorum
 ritu adaugens. Consistentia autem ea consti-
 tuitur, ut ab oculo liberatus non defluat, sed
 ipsius rotundam formam molliuscule cere ritu
 seruet. Atq; hæc non exacte rotundum exprimit
 glob

globum, sed & anteriori et posteriori parte leuiter non secus compressum, quàm si ex ligni globi medio secundum lineas aequidistantes orbem crassiusculū serra excuisses, & dein duas globi partes demò conglutinasses, adeò vt praesens humor in anteriora & posteriora minime protuberet, quàm secundum orbem in latera, et superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem. vnde etiam hunc humorem *voeidiū* Graecis nūcupatum fuisse arbitror, etiam si nescio quā oculi tunicam alij ita vocare videantur. Superficie constat leui & insigniter lubrica. Vniuerse ipsius anteriori sedi tunica obnascitur in star tenuissima ceparum pellicula, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbis reperimus, tenuis & exactissime pellucida. at haec tunica eius generis ceparum pellicula durior est, ac (vt dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte posteriorem ipsius sedem contingens, sed imbi finiens, ubi crystallinus humor amplissimus cernitur: & ipsius capacior consisteret circulus, si illi multo aequo distantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae melum priuatim nomen inditum esse videtur, nisi forte à continuatarum araneae telarum imaginem hanc à *voeidiū* Graeci vocauerint. respondet enim tenuitate, quamuis nentiquam robore & duritia,

duritia, illis araneorum telis. Ergo illam inter
 diffecadum, uti iam dixi, cepearum tenuissimis,
 ac pariter pellucidissimis membranulis confero:
 cornu etiam illam collaturus, si modo cornu in
 laminas diuisum tam tenue ac pellucidum &
 leue, atq; haec est tunica, reddi posset. Tunica
 enim huius substantia à cornu substantia nihil
 differt. Sit igitur praesens tunica secundum in
 oculi constructione nobis enarratum corpus,
 quod quidem anteriori tantum centri, hoc est
 humoris crystallini parti, obducitur, ac velut
 semiglobus tantum in oculi fabrica censendum
 venit. Porro posterior humoris crystallini sedes,
 dicta nuper tunicula non obtecta, in alio conti-
 netur humore, qui instar medij globi in poste-
 riore oculi sede copiosus reponitur, vulgari qui-
 dem albo vitro iam refrigerato colore seu luci-
 ditate correspondens. non enim adeò lucidus est,
 atque crystallinus humor, aut exactissimum
 crystallum. Consistentia autem, humore cry-
 stallino longè mollior visitur: & ab oculo ex-
 emptus, suum terminum formamve neuti-
 quam seruat, quamuis interim aquae modo non
 defluat, sed ita consistat, quemadmodum vi-
 trum in fornacibus fusum, & ferreis canali-
 bus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur,
 abolui cornimus. Atq; huiusmodi vitro qui-
 dem ita ignito, consistentia hic humor congruit:

at nota

at non colore seu luciditate, quum humor, ut prius dixi, refrigerato vitro luciditate respondeat, fufum autem vitru candenti ferro colore quam similitimum videamus. Quando itaq; presens humor cōsistentia fuso vitro, luciditate autem refrigerato & formato iam vitro respondet, vadoe dicitur Græcis, nobis verò vitreus merito nuncupatur. Atq; hic humor multus numeris quoque crystallini humoris superans, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autem seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planæ superficiei medio sinus imprimeretur latus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nanque humori vitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantē cerneret, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam cōspicua. atq; ut inter eiusmodi globum & aqua nihil mediat, ita quoq; inter crystallinum & vitreū nihil prorsus intercedit: neq; illi humores inuicem secus cōmittuntur, quam globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur. Porro relique regioni sedis anterioris vitrei humoris crystallino non occupate tuniculæ quandam obduci, suo loco dicam, que cilijs palpebrarum ve pilis assimilabitur, queq; orbiculatim lineæ modo crystallino humori, nobis

amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem
 inuolucrum mihi venit enarrandum, quo poste-
 rior vitrei humoris sedes proximè continetur,
 quamq; nerui visorij substantia in quarto libro
 constituere dicta est. Nervus etenim visorius
 tenui, duraq; cerebri membranis, & aliquot ve-
 nis arterijsq; concomitatus, ad posteriorè oculi
 sedem fertur, ac illi nonnihil versus externum
 oculi latus implantatur, ipsius substantia in in-
 uolucrum iam enarrandum dissoluta. tenuis au-
 tem membrana nerui substantiam obuoluens,
 in aliam degenerat oculi tunicam, quæ vena
 vocabitur, & dura quoq; membrana in aliam
 quæ dura dicitur, & vene quoque & arterie
 (uti seriatim enarrabo) oculi constructionem
 subintrat. Quæ primùm itaq; nerui visorij sub-
 stantia in oculum mergitur, mollior reddita dila-
 tatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori
 vitrei humoris sedi obductum, & non ultra me-
 diam oculi sedem in anteriora pertinens, & ex-
 tremè gracilibus, sed interim cõspicuis venulis,
 ac item arterijs intertexta. Hæ venule à tuni-
 ce radice antrorsum ductæ ipsi exporriguntur,
 quum primùm nervus ille dilatatur. Ceterùm
 Galenus in decimo de Partium vsu innuit, hoc
 inuolucrum à plerisq; tunice nomine nõ digna-
 ri; forsitan quod ceterarum tunicarum modo men-
 branea nõ sit, sed mollis, & veluti mucor ali-
 quis

quis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum secantibus in vnum colligitur, atq; à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiã aqua quapiã dilutã refert. non enim ita solidum crassumq; ac cerebri substantia visitur. Ntcunq; vero sit, siue tunica nuncupandã veniat, siue minus, constat. Galenum quoq; in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium vsu hoc inuolucrum, tunicam appellasse. Neq; ego scio quod nomen illi aptius quã inuolucrum, aut tunice indici possit: quum, vt diximus, toti posteriori sedi humoris vitrei proximè obducatur, illumq; integat. perinde atq; tenuis oui pellicula oui albam tunc continere diceremus, quã dimidiã oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod vni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusam mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror presens inuolucrum Grecis ἀπὸ τῆς ἀγγοῦστος nuncupatum fuisse. nam retis formam, non autem plexum refert, quum vndiq; sibi sit continuum. Nisi forte venulas & arterias ipsi intertextas, quis retis a similitudine contēderet. Haclenus itaq; quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores,

res, &

res, & totidem tunicas: ac proinde iam meri-
 to eam aggrediar tunicam, que à tenui mem-
 brana nerui visorij substantiam concomitan-
 te producitur. Mox enim atq; hæc membrana
 simul cum neruo oculum subit, in tunicam de-
 generat ad omnes oculi sedes, globi modo, vt ita
 dicam, pertinentem. non enim vti nuper com-
 memorata tunica, quam nerui producebat sub-
 stantia, posteriorem oculi sedem solum occupat,
 verum & anteriori quoq; obducitur, & in to-
 ta posteriori oculi sede proximè tunicam inue-
 nit, à nerui substantia pronatam, & in horum
 contactu prorsus nihil mediatur, neq; ambo etiã
 inuicè aliquo nexu præterquam contactu com-
 mittuntur. quã autem præsens tunica à tenui
 membrana cõformata, anteriori oculi sedi ob-
 ducitur, interna sua superficie vndiq; humorẽ
 cõtingit & complectitur, quẽ aqueum & al-
 bescens vocari paulo post audies. Externa
 vero huius tunice superficies passim ea tunica
 proximè obducitur, quam à dura membrana
 visorio obducta pronasci dicam: neq; quicquã
 inter eas duas interuenit, sed ita inuicem com-
 mittuntur, quemadmodũ dura membrana te-
 nuem succingit in nerui versus oculũ progressu.
 Verum id priuatim huic tunice que à tenui
 pronascitur mēbrana accidit, quod exacti glo-
 bi modo prorsus nõ sit rotũda. nã anteriori re-
 gione

gione nonnihil introrsum comprimitur, alio
 sui parte planam superficiem pro conue
 orbiculari commonstrans. Quum enim hac
 nica ad eam vsq; anterioris oculi sedis reg
 pertingit, secundum quam maior oculi ed
 tur circulus, quem iridē vocamus, aut qui
 bum oculi (vt ita loquar) à nigro distinguitur
 & ea tunica à dura cerebri mēbrana pro
 pars consistit, quā cornu in luciditate &
 tia quoq; comparabimus, ipsa ab hac ab
 quam dura procreat mēbrana, neq; ampl
 lam contingens inibi in posteriora cōprimi
 qua illi parti quā cornu assimilamus, it
 duci debuisset, quemadmodū secundum r
 oculi regionem illi subducitur tunica, qua
 membrana efformat. Neq; hac duntaxat
 pressione præsens tunica à tenui membr
 rebri generata donatur, verū etiam i
 compressionis medio foramine quodam
 est, quod minimū in oculo apparentē e
 circulum, & pupilla nobis appellatur.

Pupilla.

hac tunica vae folliculo, à quo pede
 quo affirmatur extraxeris, quā similitudine
 præsertim si vnam illic parum conc
 vt sit vacuari intelligas, vbi pedunculo
 traxeris. Totus enim vae folliculus
 huic respondebit: ea autē concidentia
 debet compressioni, quā in anteriori p

tunica sibi vendicat. Foramen autē quo pedun-
 culus firmabatur, ipsi pupilla comparatur. Atq;
 ab hac similitudine Greci presentem tunicam
 $\rho\alpha\rho\omega\epsilon\iota\delta\eta$ & $\rho\acute{\omega}\gamma\alpha$, nos autē vueā appellamus.
 Quoniā verō à tenui cerebri mēbrana $\rho\alpha\rho\omega\epsilon\iota\delta\eta$
 dicta hec tunica constituitur, Greci illam
 quoq; $\rho\alpha\rho\omega\epsilon\iota\delta\eta$ nuncuparūt. Quāquā nō ob id
 solum quod à tenui mēbrana cerebri produci-
 tur, eā ita vocarunt, sed forsitan quod ipsa ve-
 nas arteriasq; oculi sustinet, perinde atq; tenuis
 membrana cerebri vasa suffulcit. Quandoqui-
 dem passim quā vuea tunica, illa obducitur,
 quam durā cerebri mēbranā progenerare mox
 dicam, venarū arteriarumq; surculi ab hac in
 vueam pertingunt, & vueā ita exasperant, vt
 hac quoq; ex parte internæ superficiei folliculi
 vue accedat, que fibras illas continet, quibus
 vue caro & acini sustententur. Quum itaque
 ab ea tunica quā dura cerebri membrana pro-
 creat, complures vasorum surculi sparsim in
 vueam producantur, fit eorum surculorum in-
 teruentu vueam illi tunice connasci. Quā ve-
 rō vuea tunica ab illa secundum iridis circu-
 lam abscedit, introrsumq; premitur, vuea per-
 tinaciter secundum totum circuli ductum ipsi
 adnascitur, & colorem euariat. Vuea nanque
 tota superficie qua dura tunica succingitur,
 perpetuo nigra est, & modicè humecta: in an-

teriori autem sue compressionis sede variè tin-
 gitur, eumq; semper exprimit colorē, qui in ocu-
 li iride seu maiori circulo, aut oculi nigro oc-
 currit, cuius gratia oculos nigros aut caecos,
 aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color
 humorum oculi beneficio consurgit. quod & si
 magnum sit paradoxum, non secus tamen id
 probatum velim, quàm quod is oculi color in
 vvea perpetuò appareat siue integro oculo, siue
 effluxo humore, siue ipsa vvea tunica à dura
 liberata, dimulsaq;. Quod non solum in hominis
 oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius ani-
 malis oculo. Ceterum interna vvea superficies
 varijs interstinguitur coloribus. in posteri-
 ori enim oculi sede, qua hec tunica primum pro-
 nascitur, subalba est. mox viridis, & dem car-
 lea iridis in modum efficitur. atque hos colores
 in posteriori oculi sede adhuc interna hec su-
 perficies possidet, in anteriori autem oculi sedi
 vniuersa impense nigricat. & non adeo leui-
 ter hic atq; in posteriori sede visitur: quod illi pos-
 simum accidit propter processus, quos à se ha-
 in parte educit tunicā constituturos, que an-
 teriori vitrei humoris sedi obducitur, & vniuersi
 interstitium est vitrei & eius quem aquen vo-
 minabimus. Presens tunica planis dumtaxat
 donatur superficiebus, non autem concavis aut
 conuexis. Quandoquidem hanc tunicam con-
 stituit.

situeres, si ex tenuissima araneae tela orbem
 excinderes tantum, quanta est anterior sedes
 vitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbi-
 culum excinderes, foramen facturus tam am-
 plum, atq; crystallinus humor amplius est, ubi
 visitur amplissimus. Huiusmodi nanque orbi
 presentem tunicam conferre posses, si illum cir-
 culatim ab vrea tunica pronasci fingeres, il-
 liq; suo foramine crystallino connasci, ubi is
 amplissimus cernitur. Verum haec tunica tenui-
 tate araneae telas ferè superat, & processulis
 ab vrea pronatis talibus constat, vt nigra ci-
 lia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter
 exprimat. Num autem tunica, aut aliter nunc-
 cupanda sit, non admodum moror: modo qua nam
 sede reponatur, & quibus committatur, qua
 sit imagine & substantia, explicem, mihiq; nul-
 lum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quam
 tunica, aut si voles, interstitij inter vitreum hu-
 morem, & eum quem albugineum aqueum ve
 nuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit &
 duram tunicam sermone complecti, quam à du-
 ra cerebri membrana visorij nervum inuesti-
 te pronasci ac dissolui credimus. Quum primò
 enim haec membrana oculi posteriori sedi ap-
 plantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa
 cerebri dura membrana evadens, orbicula-
 tim vndiq; oculq; obducitur, tam in anteriora
 c c 4 quam

quàm in posteriora pertingens. quanquam interim cū passim sibi similis sit, neq; simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem oculi circulū seu iridē vsq; pertingit, crassa & dura est (vnde & οὐραγός τὸν μὲν καλεῖται) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea verò sede qua oculi nigrum seu iris cōsistit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exactè lenigatum, vitri alicuius loco lucerna accommodatur, pellucidumq; est. Neq; hæc presentis tunicæ pars, cornu in luciditate qua id etiam superat solū respondet, verū & substantia quoq; est enim hæc tunicæ pars cornu modo dura. & vt cornu in laminas diuidi radiiq; potest, ita etiam hæc tunicæ pars secantibus non secus radii disungiq; valet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis constitueretur. Atq; hinc est ea oculariorum medicorum cura, quæ senibus hanc tunicæ partem de radi precipit, quā à tanta cum cornu similitudine legætoesclū Greci, nos verò corneam nominamus. Quanquam videntur Grecorū pleriq; non hanc tantam presentis seu duræ tunicæ partem ita appellasse, verū vniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunicam. Quod verò pellucidam duræ tunicæ partem à reliqua

ipsius

ipsius
tunica
minime
dixit
huius
modi
substantia
arte
scitum
ac or
oculi
tunica
non e
est, a
quā r
intern
ter a
pupill
adhuc
setur.
cantib
insigni
etiam
nomin
ri comp
etiamse
bo non
fit, & n

ipsius sede non pellucida, ac si illa diuersa esset
 tunica, in presenti non distinguā, neminē iam
 mirari arbitror, quum haud aliter quā modō
 diximus ille partes inuicem varient. Interna
 huius tunica superficies, tota ea sede qua cornu
 modo non pellucet, vneam tunicā absq; alicuius
 substātie interuentu succingit, ipsiq; venarum
 arteriarumq; gratia, vti prius diximus, adna-
 scitur: quemadmodum etiā illi pertinacissimē
 ac orbiculatim adnectitur, secundū maiorem
 oculi circulum seu iridē. Porro ea sede qua hec
 tunica cornu instar pellucida cernitur, vneam
 non contingit, & tantisper atque oculus sanus
 est, ab vnea notabili intervallo inibi distat,
 quā vnea anteriori in sede comprimitur. Hoc
 intervallum & vniuersum spatium quod in-
 ter anteriorem crystallini humoris sedem &
 pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui
 adhuc enarrādus superest, ac verus humor cen-
 setur. nam aque modo tenuis quodammodo se-
 cantibus & suffusiones curātibis occurrit, &
 insigniter aque modo pellucidus cernitur: vnde
 etiam v̄d̄at̄ v̄eol̄is Græcis, nobis verō aqueus
 nominatur. quanquam pleriq; hunc ovi humo-
 ri comparantes, illum albugineum nuncupent,
 etiamsi arbitrer Græcos hunc humorem in al-
 bo non contulisse, quum nequiquā eque crassus
 sit, & multum accedit illi humori, quem ex re-

centibus integrisq; ouis igni apposis resulara
cernimus. Atq; hic humor vna tunica partem
corneae in sano oculo non contiguam sustinet,
& (vti dixi) in priori ac in posteriori eius
partibus continetur: atq; quum in oculo confi-
sit, terminoq; alieno, vt sic dicam, concluditur,
vitrei humoris modo dimidium exprimit glo-
bum, cuius posterior pars, quae plana constat
superficie, tantum habet sinum, quanta in an-
teriora protuberans crystallini humoris est
pars. Anterior autem aquei humoris sedes gib-
ba, dimidiatiq; globi modo rotunda est, secundâ
oculi nimirum formam. Ceterum externa du-
ra tunica superficies tota sede qua pellucida cer-
nitur, ac reuera cornea existit, admodum leuis
est & lubrica: verum cetera sede ita aspera
inequalisq; visitur, quemadmodum inui-
cem connatae membranae ad mutuum conta-
ctum exasperantur. Posteriori enim dura mem-
brana sedi praeter venas & arterias ipsi in pla-
citas musculus inferitur, quem musculorum ocu-
lum mouentium septimum numerauimus: de-
inde lateribus superioriq; ac inferiori externa
huius superficiei sedibus, nervosa tenuitates mu-
sculorum inseruntur, quos sex primos oculum
mouentes recensuimus. & deinde anteriori
quoque dura tunica parti ad iridem vsq; seu
maiores oculi circuli tunica obnascitur, qua
admo

adhuc commemoranda superest, ac adherens eo quòd oculum continet, & vicinè paribus committit, dicitur, alba à colore què possedit etiam nuncupata. Hæc membrana anteriori tantum oculi sedi obducta tenuis est, illi cõtinua quæ internam palpebrarum sedem inuestit, oculiq; partium numero ascribitur, quemadmodum & ipsæ palpebræ, si modò cui id visum sit, his quoq; partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partium series: humor crystallinus: tuni-
cula cepis pellicule tenuissima modo pellucida, anterioriq; crystallini humoris sedi obnata: humor vitreus in posteriori oculi sede tantum positus: tunica in quam visorij nerui substantia resoluitur, ac posteriorem humoris vitrei sedem tantum amplectitur: tunica vnea, à tenui cerebri membrana principium ducens: tunica seu orbis araneæ tele modo tenuis & nigricans, & interstitium vitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida redditur: aqueus humor: septem oculum mouentes muscoli: tunica adherens, seu alba, anteriori tantum oculi sede obnata: palpebræ, & demum venæ ac arteriæ. Ceterum si quis modò oculi constructionem ab externis ad intima aggredi velit, iam promptissimum est retrograda serie illum eas persequi: aut si volet separatim humores, & dein tunicas commemorare, nihil
 prob

prohibet. Ego verò nunc ea oculum enarratione persecutus sum, qua in scholis vti soleo, primum oculi constructionem explicans, & in charta maiusculam effigiem ita sensim delineas, atq; in prima huic capiti præposita figura oculum exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionem obiens, quemadmodum suo loco in vltimo huius libri capite subiiciam. Verim vt oculi fabricam adeò studiose soleo commonstrare, vt spectantium nemo in ipsa quicquam desideraret: ita in ipsius partium vsu explicando hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario visus instrumento non satisfaciam, atque hac in parte quod sanum vndique sit, à me non adferri posse, mihi persuadeam. Non sanè quasi crystallinum humorem præcipuum visus instrumentum esse, & vt hic alatur vitrum produci, & huius gratia oculi reliquis partes efformatus esse, quemadmodum Galenus in decimo de Partium vsu diffuse persequitur, commemorare, aut hic prolixè etiam scribere nequirem: sed quod mihi certò què visus fiat, non constet, hincq; reliqua oculi constructio dependeat, quodq; potissimum de huiusmodi philosophorum & medicorum controuersijs primatim quedam aliquando mihi scribenda duxerim, præsentì labore ad instam molem perducto.

De aud

De auditu instrumento. CAP. XV.

Quæ de auditu organi fabrica modo enarranda essent, superius in primo libro ita explicui: atque in presentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octavo enim primi libri Capite cavitatem auditu organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq; & deinde huius concauitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginum & reliquarum constructionem, ut tunc occurrit, modoq; animo obuersatur, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiëdo, quàm inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quàm dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciam, & non satis mirari queã, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius vel maximè superficiariam cognitionem scriberet ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

De gustu instrumento. CAP. XVI.

Linguae oris amplitudini adamussim congruentem gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quum itaque in decimo nono secundi libri Capite, novem lingue musculos, & variam illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte
hante

hiante ore ante confectionem conspicua speciem
 vna cum illius inuolucris recensuerim, & in
 tertio libro venas arteriasq; linguam peten-
 tium seriem similiter descripserim, in quarto li-
 bro ipsius nervos minime negligens, quorum al-
 ter præcipua maioris tertij nervorum coniugij
 radice numerabatur portio, gustus occasione
 potissimum lingue oblata, alter vero septimi
 nervorij cerebri paris propagines musculorum
 nomine linguam implicantes, nemo, uti arbi-
 tror, hic à me requiret, ut prolixam de lingue
 fabrica inter ceteras partes, ut verum fatear,
 mihi minus cognita, sermonem instituam, aut
 disse saporum differentias & qualitates com-
 memorem.

De tactus instrumento. CAP. XVII.

Gal. in pri-
 mo lib. de
 Locis affe-
 ctis.

ET tactus quoq; instrumentum in quarti
 libri initio me persecutum arbitror, quum
 nullum nervum tactus sensu non præditi per
 corpus digeri assererem, & Nature scopos in
 nervorum distributione quantum is locus exi-
 gebat enarrarem: illorum subridens sententiam,
 qui vnan eiusdem nervi portiunculam sensui,
 aliam motui absq; sensu præesse docuerunt. Ac-
 proinde totius humane fabrica partium enar-
 ratione pro mea virili absoluta, nunc superest,
 omnium partium que præsentis libro aggressi
 sumus, sectionis rationem perscribere: & sic ca-

has partis in alijs libris traditæ secundi ratio non expressa sit, etiam illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, & postremò de viuum sectione nonnulla proponere.

Cerebri, omniumq; quæ præsentì libro traduntur organorum administrandi ratio.

CAP. XVIII.

DVmmodo musculos cervicem occupantes, & nervos à cervicis dorsali medulla profluentes, in corpore quod nutritionis vitalisq; facultatis organis inspiciendis hæctenus subserviit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recensui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodius, minoriq; molestia attrectabis, unde etiam capita deturcatorum hominum ad huc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa vix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri possunt. In quorum numero si quis unquam alius, meherculè habendus est, studiorum vnicus Mecænis, illius tristissimiq; senatus Veneti singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac totæ felicissimè obitus legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patavine urbis Prætor vigilantisissimus, vberem profecto nobis ad Anatomies adm

adminiſtrandas copiam ſuppeditat, ipſe huma-
 ne corporis fabricæ ſtudioſiſſimus indefeſſusq;
 ſpectator, ac alius veluti Romanorū Boethius
 aut Sergius. Qualecunq; igitur caput obtigerit,
 ſemper eius os ſerra diuidendum eſt, ac promde
 nouacula aut cultro in capitiꝝ cute ad os vſque
 orbicularem duces ſectionem, quæ pollicis lattu-
 dine elatius quàm ſupercilia ſunt, non inoper-
 tunè auſpicabitur, hinc per tempora ad eminen-
 tiſſimam maximeq; poſticam occipitiꝝ ſalem
 tendens, & illinc rurfus per tempora frontem
 accedens. Duſta hac linea, tenuiori ſerra, qua
 in gangrena auferendis membris vti conſueui-
 mus, aut alia ab eburneorum peſtlinum artiſti-
 cibus petita, caluariam ſecūdum illam lineam
 diuides. ſtudioſe præcauens, ne altius quàm ut
 ſit, ſerra deſcendat. In hoc opere conduxerit ca-
 pitis crines nondum abraſos, neq; etiam aures
 præſectas eſſe, quo leuiori negotio altera manu,
 & ſodalis vtraq; caput ne ſerra cedat continea-
 ris. Vbi caluariam orbiculatim diuiferis, obruſo
 cultelli mucrone ſecūdum ſectionem ducto,
 num aliqua oſſis pars adhuc diuidenda ſuper-
 ſit examinabis, vt & eam quoque ſerra diui-
 das. Porro ne ſectionis finem ipſius principio
 elatiorem, depreſſiorem ve moliaris, ſi modo ul-
 tra aliam operam (quanquam factus ſit leni-
 gè facilimum) te facturum non ſiſis, nihil ob-
 ſtate

fliterit funiculum colore aliquo intinctum nu-
 da calvariae fortiter illorum qui trabes in asse-
 res diuidunt modo, circundare, vt coloris orbicu-
 larem lineam, quae ferram dirigat, calvariae
 intingat. Atq; hunc funiculum ossi obuoluere
 conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dis-
 secueris: quippe cutis sectio te manu ducere ne-
 quit. nam sectionis in cute factae latera, dum
 caput valide continetur, hinc inde abscedente cu-
 te diuelluntur. Diuisa ad hunc modum calua-
 ria, si à cervice inferioriq; maxilla caput habue-
 ris liberum, illud sua basi mensae impones, vtrin-
 que si visum fuerit ne in latera concidat, lapi-
 dem, aliud ve simile collocans. Si verò caput re-
 liquo corpore sectionis ratione adhuc hereat,
 tot cervici occipitioq; quadratos lapides, aut
 truncum aliquem subijcies, vt caput in anterio-
 ra reflexum eleuatumq;, ac si basi inmitteretur,
 tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam fa-
 cte validioris cultri dorsum transversim ad
 frontem primum impones, & illo modicè sur-
 sum deorsumq; acto, sectionem aliquousque di-
 rimes. Idem quoque in occipitio temporibusq;
 tantisper faciendum est, quousque caluariam
 à dura cerebri membrana liberam esse coniece-
 ris. tunc enim verticis crinibus apprehensis at-
 trahentem manum os subsequetur. Adempto
 esse, cutem simul cum adipe & carnea mem-
 bran

brana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatam) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Grecis vocatum *περιστεριον*, ipsumq; *περιστερον* indagabis, deinde tiam venulas ex verticis cute in caluariam versus duram cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda; & calamo fistula ve, aut quo in elicienda vrina vti consueuimus siphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis comprimenda sunt, vt postmodum siphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi firamen fieri. nam copiosus qui inflatur spiritus vndiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verum si quum caluariam serra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoque sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aerem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membrane sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membrane sede procedenti intrudes, longaq; sectione vniuersum quoad poteris, aut ab occipitio ad frontem vsque, aut à fronte ad occipitium diuides. Atque hic sinus si suspendis, aut aliter quàm capitis supplicio homo neca-

tus fuerit, sanguine oppletus conspicietur. quem
 extergere conuenit, & distento sinu ipsius for-
 mam, & ramorum qui vtrinque ab ipsius late-
 ribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orifi-
 cia inspicere. Porro vt cerebrum dura ipsius
 membrana nudes, iuxta frontis os eam ad ter-
 tij illius sinus latera perforabis, & deinde stylo
 in foramen indito, secundum illum cultello ad
 occipitis vsq; os continuo ad sinus eius latera se-
 ctionem deduces. Hac ad vtrinque sinus latus
 facta sectione, rursus duram membranam cul-
 telli mucrone propter aurem, qua ossi proxima
 est perforabis, hincq; recta sursum vsq; in prio-
 rem, seu secundum capitis longitudinem, ductam
 sectionem secando perges. Postremo in capitis
 verticem quatuor sibi proximarum sectionum
 angulos virgibus attolles, & deorsum tractos
 a cerebro reflectes, habita ramorum ratione,
 qui ex tertij duræ membranæ sinus lateribus,
 & us vasis quibus duræ membranæ implican-
 tur latera, in tenuem cerebri membranam per-
 tinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra
 modicè manuum beneficio diducta, septum à dis-
 ra membrana inter vtrinque cerebri partem extri-
 ctum, & soboles à tertio duræ membranæ sinu
 vtrinque in tenuem membranam diffuse, quan-
 tum fieri poterit attollentur, vt qui illarum in-
 uentis in viuentibus cerebrum erigatur vt-

cūq; intuearis, ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedium olfactus organorum liberes, ac veluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui vene instat toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecte. Cuius origo, vt & cæterorum omnium, paulo post in propatulum veniet. Nunc autem ductus in tenuem membranâ excurrentes, ipsaq; membrana inspiciuntur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac vtrinq; cerebri partem disiunxeris, longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quatuor duræ membranæ sinus termino produciuntur. Homini ortus in presentia curiosus non venit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium frades disungere, aliquid incuria rumpas. Alia enim hortarer, vt vtraque cerebri parte quàm maximè in posteriori sede disincta, durâ membranâ quâ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiâ cerebro à duræ membranâ, quæ id & cerebellum intercedit, modico eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte

te in tenuem cerebri membranam exporrecti
 viderentur. Verum hac cerebri portione abla-
 ta inspicere longè erit satius. ac proinde illis du-
 ctibus qui secundum capitis longitudinem in
 tenui membrana supra callosum corpus ferun-
 tur expensis, vnguibus, aut cultello alicubi te-
 nuem membranam diuelles, ac deinde sensim à
 cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detra-
 hes. Cerebrum hac liberatum membrana suos
 ostendit anfractus: argumètoq; est, quòd à tenui
 membrana contineatur, quum scilicet hac de-
 tracta, impense dilatescat, & còcidens prorsus,
 quodammodo desluat. Porro cerebri anfractuum
 altitudo ac profunditas digitis, aut stylo venie
 indaganda. atq; ita etiam solo digitorum mu-
 nere elatior callosi corporis sedes, & qui vtrin-
 que hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq;
 verò hos inueneris, vtrinq; magnam cerebri au-
 ferens portionem, primùm magna & acutiori
 nouacula sectionem per dextrum, qui ad cal-
 losum corpus consistit, sinum deducens, que to-
 tam cerebri partem sinu illo superiorem, à fron-
 te ad occipitium vsque simul in dextro latere
 adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus,
 operatio turpiter vitatur. Ademptam cerebri
 partem in mensam ita repones, vt elatior de-
 stri ventriculi sedes in conspectu sit. ea enim
 quam fieri præcepimus sectio, dextrum ventri-

culum diuidit, si modo recte secundum finem, qui ad dextrum callosi corporis latus visus, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque, & sinister quoque pateat ventriculus, motus dum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosque corpore quam fieri licebit maxime immoto, diuisosque. Quandoquidem id postquam sinistra quoque cerebri ventriculum inspexeris, videndo ventriculorum septo, seu speculo, sensim, & quam accuratissime vbi vtrinq; continua illi cerebri pars adempta est, summis vtriusque manus digitis modice equaliterque attollendum venit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candulam contrario eius quod inspicias lateri (nisi illi elarior dies oblucent) adhibendam curaueris, euadet conspicuum. Latum callosum corpus anteriori parte, qua obfactus organorum interstitio vicinius est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatam digitis sursum trahes, in posteriorem speculi septi, ve sedem calloso corpori, inferiorem vero illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, conatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc superior sedes vndique obuia est) obtusiori stylo venit examinari

minime
phonus
ventric
perpens
substan
septo con
de eleua
inferior
est, occur
steriori s
rebri ven
uestigab
repositum
tello min
xerit tan
lum ad ea
membran
cerebri ve
icere, ac
nug; ratio
tim vero
nsum, ac
des plexu
cis disto,
sum sine e
inferiorem v
iter hec s
priora defec

minandum. ac primum quidem stylus ad sy-
 phonis formam obliquatus camerato ex dextro
 ventriculo in sinistrum mittetur. & camerati
 perpendis lateribus, anterior ipsius pars cerebri
 substantie non procul ab olfactus organorum
 septo comata, cultello diuidetur, & digitis dein-
 de eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius
 inferior superficies que testitudinis modo caua
 est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id po-
 steriori sua parte velut ex dextro sinistroq; ce-
 rebri ventriculo enascatur, immisis stylis per-
 uestigabis, & deinde id in pristina ipsius sedem
 repositum longa sectione diuides, aut potius cul-
 tello uniuersum radicatus praescindes. Condu-
 xerit tamen priusquam praescetur, sub ipso sty-
 lum ad eam usq; partem, qua ex quarto durae
 membranae sinus vasa ductus'ue, ad anteriores
 cerebri ventriculos sub camerato pertinet, sub-
 iicere, ac ad amissim ipsius usum constructio-
 nisq; rationem elegantissimam examinare. Sta-
 tim vero atq; ademptum, longa'ue sectione di-
 uisum, ac postea utrinq; diductum erit, atten-
 des plexui à secundarum forma χορδαίη Grae-
 cis dicto, & ductibus à quarti durae membranae
 sinus sine exporrectis. Ac proinde primum po-
 steriorem ventriculi sedem stylo inquires, qua-
 liter haec scilicet ex posterioribus deorsum in-
 teriora descendat, per illamq; arteria ascendat,

que antrorsum prorepens, alteram eius ductus
 portionem assumit, qui à quarto duræ membra-
 næ sinu in cerebrum sub camerato proficisci-
 tur. Hunc enim rectà supra communem dextri
 sinistriq; ventriculi cavitatem longius proce-
 dere obseruabis, & deinde bipartitum versus
 dextrum & sinistrum cerebri ventriculū por-
 rigi, tandemq; ab hoc ac commemorata vltimò
 arteria nuper dictum plexum efformari. Cete-
 rum quum hos ductus ex quarto duræ mem-
 brane sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spe-
 ctandi sunt, qui tenui membrana & humiliori
 parte duræ membranæ dextram cerebri partem
 à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu effe-
 runtur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à
 quarto sinu sub camerato in cerebri ventricu-
 los pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, quæ
 commemoratos efformant plexus. Hinc elenati
 in posteriora leuiter reflectentur, ne simul glân-
 dula quam *λωυδῶρον* Græcis vocari diximus,
 auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede
 remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentanti
 oculum cerebrum ad manum esse velim, quod
 id glandulam illam & cerebri testes, natesq;
 apertius nonnihil quàm humanum caput com-
 monstret. Glandula hæc in suum locum reposita,
 digitis communem dextri sinistriq; cerebri
 ventriculorum sinum, qui instar rimæ modò

spectantur

spectanti occurrit distendes, ac mox meatu quo
 pituita versus peluim ex tenui membrana ex-
 tructam defertur, vna cum meatus principio
 intueberis, qui ex tertio vetriculo communi ve
 hac concauitate in quartum ventriculum per-
 tinet. quibus inspectis totam cerebri portionem
 cerebello incumbetem transuersa in cerebro du-
 cta sectione adimes, id duntaxat hic precauens
 ne ductus arterias ve per posteriorem dextri si-
 nistriq; cerebri ventriculorum regionem ascen-
 dentes, vna disseces. Apparet modo dura mem-
 brana pars cerebellum ab ipsi incumbente cere-
 bri portione diuidens, & etiam illa que inter
 dextram cerebri partem & sinistram ducitur.
 quapropter tempestiuum est, vt quatuor dura
 membrane sinus simul examines. Tertio itaq;
 durae membrane sinui quem dudum per longi-
 tudinem dissecuisti, plumbeum inseres stylum,
 quem facile in tres reliquos eius membrane si-
 nus hinc protrudes: si modo vtring; ad latera
 primum, vbi cerebelli elatior pars ossi proxima
 est, illum impuleris. ita enim dextrum & sini-
 strum sinum, seu primum ac secundum inuenies.
 Deinde si sub radice durae membrane partis de-
 xtram & sinistram cerebri partem interue-
 nientis stylum detruferis, quartum sinum com-
 peries. Quo tamen eos videas exactius, acutio-
 ris cultelli mucrone longis ductis sectionibus

omnes sunt aperiendi : & deinde cuitello tota dure membrana pars cerebello superius obiecta, orbiculari sectione secundum os ducta venit praefecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrosum reflectenda. Vt cerebello obiter inspecto, cerebrum cernit aggrediaris, communem dextri sinistriq; ventriculi sinum distendens, ac exactius pituita ductus immisso stylo examinans. Vt vero communis cavitatis seu tertij cerebelli ventriculi meatum in cerebri cavitatem porrectum obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere fines. Stylus enim grauior siphonis modo incuruatus, etiam non impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & praecipue in omni cerebro, quae pars testibus, & quae natibus similior sit, disces. Quod quum obseraueris, cuitello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, vt meatus ille ex communi dextri & sinistri ventriculi cavitare ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinēs, pituitamq; eo deducens, reddatur conspectior. Poteris modo tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere,

& ven

Venam que ab illius ductibus in posteriorem humilioremque anteriorum ventriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facillime, modo illam iuxta antica cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui presentis vene potissimum fit interuentus. Ut vero coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumque detrahi debet, quousque vniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratio, ne nihil obstabit, quo minus venulas ductusve ex primi secundique duræ membrane sinuum principijs, aut venis arterijsque per transversos cervicis vertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi videas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem ventriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in primum posito, ipsius intrueberis sinum, & partes quibus dorsali medulla connascebatur, & precipue ipsius reuolutisnii anfractuumve pulchram imaginem. à quibus ilico velut manus ducèris ad duos reuolutionum apices vermicibus assimilatos, & veluti reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinalem

gitudinem deductarum. Atq; id apparebit cla-
 rissime si per eam longitudinem vtrinque longa
 sectione ad earum reuolutionum latera ducta,
 eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris,
 exectasq; in mensam exporrexeris. ita nanque
 vnus tibi apparebit vermis, illis quam simili-
 mus, qui veris tempore è salicibus decidere so-
 lent, aut bombicibus priusquam sese folliculo
 includant: & adhuc multo magis quum iam
 aliquandiu inclusi fuerunt, folliculum tamen
 nondum corroserit. At si vniuersas illas medias
 reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat
 extrema execueris, duos poteris commonstrare
 vermiformes cerebelli processus, vniam quidem
 priorem, posteriorem verò alterum. Porro non
 solum exectis ad hunc modum vermiformibus
 processibus, ipsorum imago examinanda venit,
 verum etiam quando cerebellum à dorsalis
 medulle initio auellitur, ipsorum vsum praci-
 puo studio expendere conduxerit. Inspectis itaq;
 cerebelli partibus, neruorum paria inuestiga-
 buntur. quod vt fiat ocyus, manum inter cere-
 brum et frontis os inserta, cerebrum sensim at-
 tolletur, vt primum à plerisque vocatum cerebri
 mamillarè processum, & dein olfactus organo
 seruietes videas processus, qui è suis sinibus sty-
 lo quopià aut digito veniunt euellendi, & vnà
 cum cerebro sursum in posteriora sectendi: in
 quo

qu
 ual
 ort
 spec
 pia,
 cere
 teri,
 ing
 mur,
 & s
 verò
 ctes,
 bro a
 in re
 visor
 vent
 luq;
 neru
 tione
 stud
 aufe
 curri
 vent
 gland
 facile
 foran
 bran
 reliqu

quo opere caput non inutiliter in occiput reclinabitur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrè ostendet. Atq; hic pariter in conspectum venient visoriorum neruorum principia, & eorundem congressus, & sub illis peluis cerebri pituita expurgandæ parata. Mox et arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumuntur membranam, & partim in dextrum & sinistrum cerebri ventriculos properant. Ut verò exactam earum arteriarum seriem spectes, & hic quoq; tenuem membranam à cerebro diuelles, & ventriculorum terminos inibi in reuolutiones, non autem in olfactus organa visorios ve neruos finire, nihilq; minus quàm à ventriculis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad octauum capitis os deduci. Nunc visorios à cerebro diuides, et totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuâ, studiose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea namq; hac administratione tota occurrat, pulchreque cernitur, qui meatus ex tertio ventriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in glandem cesset, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hic proprio duræ membranæ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranam inibi tantisper illesam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite
 igit

igitur in sinistrum latus reclinato; & cerebri parte que adhuc reliqua est, in suum locum reuocunq; reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contempleris, mox minorem tertij paris radicem, qua diuisa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox tertij & quarti paris exortum intueberis: in super & quinti paris originem, quam similiter diuidere cõpetit, ut neruulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens temporali musculo, & in ore delitescenti maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum eadem conspicua, si varijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Ceterum quum paria hæc perquiris, ductus quoq; venarum modo ex dura membrane sinibus in tenuem excurrentes obseruandi veniunt, & neruorum exortibus in sinistro si visum erit latere, similiter adiuuentis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut duram membranam qua cerebri basi subiacet, adhuc integram videas, & os factus organorum sinus foraminulis peruios, & vidiq; egredientes nervos intuearis: quibus inspectis, primi ac secundi dure membrane sinuum originem, & in illos subeuntia vasa examina-bis, acutiore cultelli mucrone ipsos aperient.

Ductus

Ductus autem secundum duræ membrane latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, vel citra aliam sectionem sunt obuij. vt verò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum videas, animum adhibebis duræ membrane foramini peluis infundibili ve medium excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim arteriam vtrinq; ad foraminis illius latera duram membranâ penetrantem. quæ vbi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectione ex illo foramine vtrinq; ad arteriarum vsq; transitum ducens, et labris sectionum distentis, glandula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latus strata. Verum hæc magis reddentur conspicue, si hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè duram membranam hic liberaueris, aperueris ve, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum stylum ad soporariam vsq; arteriâ in ceruice adhuc consistente, impellas. Id nanq; in homine factus promptum est, si modo tuis oculis Galeni nomine fidem derogare nolueris. Hic enim quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus commenti sint hæcenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam suâ sede dimouens, ac vt duritiem ipsius

experiaris eandem comprimens, perpendes quid
 Galeno in mentem venerit, quod per crassissi-
 mam ossis cuneum referentis sedem, quam spon-
 giæ modo peruiam esse scribit, pituitam ad pa-
 latum colari censuerit, & non potius proprius
 hic pituitæ & attracto per inspirationem aëri
 ductus, foraminaq; non minima etiam indaga-
 uerit. Relicta modo interiori caluariæ sede ocu-
 lum aggredi conuenit, ad cuius sectionem ha-
 manus, si recentius adhuc fuerit cadauer, suffe-
 cerit: alioqui enim bubulus quam nancisci pote-
 rit recentissimus, simul quoq; operi adhibebitur.
 Primum itaq; palpebrarum, & deinde oculi
 musculos, quemadmodum in secundo docuimus
 libro, inquires: in quo opere neruorum quoq; &
 venarum arteriarumq; per oculorum sedem
 ductuum habenda est ratio, secundi dico neruo-
 rum cerebri paris. & minoris radice tertij pa-
 ris, quorum ramulos facile adinuenies, si eos in
 pinguedine oculi musculis obducta perquisiue-
 ris, & præcipue si ossa reseruare nolens integra,
 ferra frontis os superiorem oculi constituentem
 sedem, instar trianguli prius executeris, & de-
 inde primum neruos illos, & postea extracto
 oculo ipsius musculos indagaueris, alias enim
 oculus cum musculis illo offe esset eruendus:
 acutiori cultro in oculi circuitu proxime ad et
 ductis sectionibus, vsq; ad nerui visorij è calua-
 ria

ria amplitudine qua cerebrū continetur egres-
 sum. Vt cumq; verò oculum euulseris, conduxerit
 semper adherescentem membranam quàm li-
 cebit vicinissimè ab osse dirimere, imò etiã eius
 portionem qua internam palpebrarum effor-
 mat sedem, oculo appensam seruare. vt interdū
 adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori
 ad iridem vsq; ab oculo ac si cutem à corpore
 auferres, auellere, & deinde vnde ortum duxit
 considerare possis. Aliquando verò ipsam non
 nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpen-
 dens semper hanc totam anteriorem oculi se-
 dem, præter corneam tunicam seu pellucentem
 duram tunicam partem amplecti: illos verò totam
 posteriorem, præter portiuunculã ab ingredien-
 te visorio neruo occupatam. Cæterum oculo &
 musculis & adherescente membrana libero,
 visorium contempleris neruum, primū ven-
 nas: arteriasq; secundum ipsum ex cerebro in
 duram vsq; tunicam exporrectas: deinde por-
 tionem visoriū nerui largã sectione diuides, &
 cultelli mucrone duræ cerebri membrane, &
 tenuis membrane portiones neruum inuestien-
 tes, & postmodum nerui substantiam inqui-
 res, vt velut trium præcipuarum oculi tunica-
 rum initia ostendas, & deinde visorium ner-
 uum ab oculo diuidas, vt nihil præter duram,
 seu exactissimã quæpiam sphaera, appareat,

Spheram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, vt pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in qua visorius nervus implantatur comprehendant, dein dextra manus acutiori nouacula sectionem quam poteris longissimam in dura oculi tunica transieris duces, vt citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac ducta sectione, oculoq; in dextram manum assumpto, in manus sinistrae volam ita sunt demittendi, vt crystallinus vitreo elatiorem locum habeat: negotium enim confuderis, si vitreus super crystallinum resoluatur. Atque id ne fiat vitabis, si quum in volam ex oculo humores prolapsi fuerint, oculum non admodum a vola eleuatum tenueris, & posterior oculi pars, qua visorius nervus inseritur, volam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & reposita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manum leuiter modice reuertes, vt aqueus a vola sinistrae manus profluat, solusq; vitreus cum crystallino reseruetur. Mox considerabis tunicam palpebrarum pilis quam simillimam, qua orbiculatim crystallino humori comata, anteriorem vitrei humoris sedem inuestit, integritate. Tuniculam hanc cultelli mucrone a crystallino humore primum diuelles, & deinde a vitreo subleuata, supra chartam extendes. Crystallinum

linum humorem digitis ex vitreo quam mini-
 me compressum eximes: & vitreo in suum lo-
 cum in charta reposito, illesum crystallinum hu-
 morem scripturæ alicui primum impones, &
 deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicè in-
 dito, scripturæ nunc altius, nunc demissius acco-
 modabis, qui omnia specilli instar longè quàm
 sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius
 tunicam, quã tenuissimam in cepis pelliculæ mo-
 do tenuem ac pellucidam, sed duriorẽ esse di-
 ximus, ex ipsius primùm lateribus cultelli mu-
 crone dirimere conuenit, & deinde unguibus
 ab humore auulsam, in suum in charta locum
 reponere. Ut verò crystallini humoris discas du-
 ritiem, poteris illũ inter digitos premendo con-
 fringere, & postmodum chartæ adhibere. Cæ-
 terum ut tres adhuc reliquas contempleris tu-
 nicas, oculi partem ex qua humores deciderũt,
 super sinistrum pollicem euertes: & ilico quæ
 ex visorij nerui substantia dissoluitur, tunica
 sese offeret, aut extensa adhuc, aut ut pluri-
 mùm solet, instar mucis collecta. quapropter sty-
 lo rursus venit extendenda, & quantã habeat
 amplitudinem, cuiusq; coloris & substantiæ sit
 inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac
 denique à suo principio ubi duntaxat firma-
 tur absecta, in chartam reponenda. Iam inter-
 na vne tunicæ sedes vndiquaq; est conspicua,
 ee 2 in qua

in qua primùm ipsius intueberis colores, dein-
 de hamulo à dura ipsam diuellens, venarū ex
 dura in illam transitum, & nigricantē ipsius
 colorem perpendes. quum verò ad iridem diuel-
 lendo pertigeris, ipsius hic. contemplaberis ad
 corneam firmissimum connexum, & pupillā
 cuiusq; calorū vna sit, quā à cornea abscedit,
 atque è corneæ regione consistit. Diuisam hoc
 modo vneā, & à suo exortu vbi firmissimè cor-
 neæ duræ vè committitur, dissectam, in chartā
 repones, & solam iam durā cū pellucida ipsius
 instar cornu partem quam corneā vocamus,
 contemplaberis, ipsius examinans. erasitiam,
 & eam partem pellucidam. Postquā & hæc
 in suum ordinem in charta locaueris, memoria
 omnia cōmendaturus, velut ab oculi centro ad
 extimam vsq; superficiē, & hinc rursus ad cen-
 trum singula enumerabis, & postea nisi mole-
 stum fuerit, sinistrum ag gredieris, à quo adba-
 rentem membranā, & musculos, vt in dextrā
 administrabis. verum in durā que vneam si-
 mul penetret sectionē, nullam dūces, sed quam
 minimè cōpresso oculo nonacule mucrone sen-
 sim sectionē in dura molieris, nō que primo in-
 iectu eam diuidat, sed que sæpius iterata, ad
 vneam vsq; pertingat. sectioni deinceps tenuis
 sed retusum stylum inseres, ac sensim vneam à
 dura dirimes, vt iam commode forpicula dura
 tunc ita

tunica sectionem, que orbiculatim oculum am-
 biat, illa sa interim rvea perficere queas, vt ve-
 narum ex dura in rveam transitum, & rvea
 postmodu dissecta, humoru situm paulo melius
 contempleris. Absoluta oculi Anatomie, auatius
 organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit
 aggrediendu. & primum auris Natura euadit
 conspicua, si a cartilaginea qua conformatur
 substantia, cutis vtrinque separetur. At auditorij
 nerui processus difficiliter adiuuentur. serra ta-
 men maxima ossis portione, que supra meatu
 habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse
 ad meatum usque exceto, membrana in qua ner-
 uus degenerat, & huius organi ossicula euadit
 conspicua. Si enim serra meatu tetigeris, om-
 nia vitiabis, & cultro etiā subinde nihil pro-
 mouebis, quod in angusto & anfractuoso mea-
 tu, mollis tenuisque neruus facile cu ossibus di-
 uellatur, contundaturque. Omnia tamen mihi
 percommode succedunt, si serra totu ossis parte,
 que auditus organu continet, a reliqua calua-
 nia libero, & deinde transuersim validiori cul-
 tro os vniuersum impetu dissecō. Cōuenit autē
 ita sectionē moliri, vt ea ossis sedes que neruus
 a cerebro procedentem primum excipit, ab illo
 separetur, cui auris conuascitur. Rursus si ossa
 laud reseruanda putas, suaserim vt frontis os
 qua supercilia spectat, passim effingeres, sinum
 ee 3 illum

illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoq; in osse cuneum imitante moliedum est, vt ipsius quoq; antra crebro apparentia, & que illis continetur materia in conspicuo sunt, neq; quicquã septimo hoc libro descriptum lateat. Ceterũ nunc aliquot musculorũ administratio adhuc superest, quibus videndis alterum latus suffecerit. Aggredieris itaq; musculos cubi tum mouẽtes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum auctores censentur: deinde pedis & digitorum motuũ opifices ita simul cum ligamẽtis rescabis, quemadmodum in secundo libro iam multo antè commemorauĩ. Profsa enim abs re ducerem, si eos musculos, administrandiq; rationem vel obiter etiam hic pertrãtarem. Quod verò ad manus & cruris venas, arteriasq; & nervos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium vasa, nervosq; iam pridem retulimus. Primum itaque à summo humero ad pollicis vsque vnguem in cute sectionem adeò leniter duces, vt carnosam membranam non vulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omni studio laborisq; pãtientiã cutem à carnea membrana ita auferes, vt adipem omnem membranae adherere sinas. studioseq; expendas, ne venam quampiam, aut

neruulum cuti connexum finas. & si fortè ali-
 quem ramum cuti exporrectū negligentia di-
 uiseris, atq; cum cute aliquousq; à carnea mem-
 brana seimxeris, illum à cute sedulò refeca, &
 carnea membrane ita atq; prorepebat, obten-
 dito, ac dein cutem quemadmodum cœpisti adi-
 mito, nullibi cutis aliquid, neq; in brachio, neq;
 in cubito, neque in manus extrema relinquens.
 Iam venulas & neruulos obseruabis, durae mē-
 brane qua brachium attollentem integit mu-
 sculum oblatos: dein primum neruum brachij,
 qui carnosae membrane aliquousque in exter-
 na brachij sede exporrigitur, dein ramulum ter-
 tiū nerui inter muscolum brachium attollen-
 tem, & eum qui brachium pectori adducit, in
 carneam membranam hic in anteriori brachij
 sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede
 & inferiori regione externi lateris brachij ner-
 uorum surculos expendes, carnea membrane
 à quarto neruo brachium ingrediente derina-
 tos, simul cum ramo quem externae cubiti sedi
 obliquè offert. Mox sexti brachium petentis ner-
 ui seriè vniuersam expendes. ea enim tota car-
 nea membrane duntaxat exporrigitur. Iam
 humerariae secundū internum latus musculi
 brachium attollentis egressum spectabis, & ra-
 mulos quos hinc inde donec cubiti attingat ar-
 ticulum dispensat. Ad cubiti autem articulum

ramū obseruabis obliquè deorsum ad cōmūis
 vene constitutionem, ab humeraria diffusum:
 dein eum qui secundū radiū in posteriora
 cubiti ad paruum vsq; fertur digitum, axilla-
 ris vene ramum sibi affeiscens. Ramum verò
 quem humeraria rarius ad articuli cubiti pro-
 fundiora mittit, si modo adfuerit, etiam citra
 sectionē expendes, axillaris vene portioni ani-
 mum accommodans, quæ sub media longitudi-
 ne brachij carneam membranam subit. Hanc
 enim ramum ad cōmūis vene constitutio-
 nem promere cernis: dein alios ipsius ramos se-
 cundum vlnam, seu inferiorem cubiti regionē
 ad brachiale ferri spectabis, & etiam animad-
 uertes huius portionis soboles per interiorem cu-
 biti sedem variè admodumq; implicite ad bra-
 chiale vsq; & manus volam excurrentes. Pre-
 terea cōmūis vene seriem vniuersam quosq;
 intueberis, ad secundi brachium petentis nerui
 propagines animum dirigens, quæ ab illo pro-
 ducuntur, simulatque in cubiti articulo car-
 neam membranam ex alto adit. ad hæc ramū
 quarti nerui etiam spectabis, qui externe cubi-
 ti sedi ad brachiale vsque spargitur. Neros au-
 tem digitos implicantes, aliquo pacto etiā mo-
 do cernis. verū magis conduxerit, eos tum pri-
 mū expendere, quū radices ipsorum ad di-
 gitos vsque perduxeris. Postquam itaque hæc
 omnia,

omnia, non resecta adhuc carnica membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneam membranam vna cum ipsi annexis venis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculū, cuius beneficio brachium pectori adducitur ad ipsius usq; insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis, idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculam à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula osi v imitanti implantatur, & eum quoq; qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis vertebrarum inseritur. Ceterum quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illesos, parumq; vulneratos. hic enim non musculorum, sed vasorum natura venit discenda: & perpetuò cauendum est, ne vas, non autem musculus vitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos musculos ademeris, in ceruicis vertebrarum latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent, qui ab illis prosiliunt vertebris: atq; ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusq; nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculo brachium attollenti

præcipuè offertur : deinde secundus, & ter-
 tius. quorum seriem commodius spectabis,
 si capita musculi cubitum flectentium an-
 terioris illinc vnde prodeunt liberaueris, atque
 à subdito illi musculo ad insertionem vsque
 ipsius detraixeris. Mox enim ita præter secundi
 & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam
 quarti & quinti & sexti nerui, & dein arte-
 riæ & axillaris, & humerariæ venarū ingres-
 sum adinuenies, sensimq; singulorum seriem se-
 queris, que in secundo neruo obseruatu est prom-
 pta, & tertij quoq; nerui series ad cubiti vsque
 articulum in propatulo est, vti etiã & quinti
 nerui & sexti. Quartus autem nervus, quã se-
 cundum brachij os versus externum illius tu-
 berculam retorquetur, non occurrit, nisi obli-
 què secundum nerui ductū musculos cubiti ex-
 tensionis autores dissecueris, neruiq; progressum
 ita vitiatis musculis persequutus fueris. Vbi au-
 tem hunc ad externū cubiti articuli latus vsq;
 deduxeris, ramosq; quos hæctenus in progressu
 edidit examinaueris, musculis ab externo hu-
 meri tuberculo principium ducētibus, à sua ori-
 gine liberatis, ramos quarti nerui expēdes, qui
 illis musculis offeruntur, & eã sequeris propagi-
 nem que tandem externe pollicis regioni, vt
 & indicis quoque & medij surculos exhibet.
 hanc enim leni negotio reperies, si musculo at-
 tenderis

tenderis bifido tendine brachiale extendenti. lam quarti nerui propago similiter inquirenda est, quæ vlnæ exporrecta, ad brachiale vsq; excurret, & musculus ab externa vlnæ sede initiū ducentibus surculos depromit. Vt verò reliquū tertij quintiq; nerui, & dein recondita axillaris venæ portionis, & manus arteria in cubito extremaq; manus progressum videas, muscutorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita veniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede venæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurret: & elevato secundos quatuor digitorum artienlos flectente musculo, ipsorum ad brachiale vsque progressum etiam obseruabis, vnâ cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione vlnæ exporrecta, atq; sub medio longitudinis vlnæ ramum diducente. qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & annularis & mediij surculos offert: quem leni negotio, quum in superficie propemodū ducatur, adinuenies. reliquum verò quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamētum diuiseris, ac dein exiguo cultello venæ, arteriæ, & eorum neruorum seriem ad extremos vsq; digitos perduxeris. Ceterum priusquam cruris

neruos

neruos & vasa inquire, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis vertebrarum profilientium distributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum sedulo illorum distributione perlecta, musculorum dissectionem perspectissimam habes, qua hic non minus indiges, quam ante musculorum administrationem absolutissima osium cognitione. Quum itaq; ad lumborum vertebrae vsq; deuentum erit, ab inguine ad pedis vsq; pollicem similiter atq; in manu, sectionem duces: cutem ad carneam vsq; membranâ diuidens: vt dein vniuersam cruris & pedis cutem illesa carnea membrana, & venis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutē excurrētibus ad carneam membranam relictis, cōmodè (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusq; inuenias, quos reperies neruos è lumborum vertebrae & sacro osse profilientes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carnea membrane in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum. atq; hic venam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis vsque summum simul cum illius rami sobole exporrectam. Tertij nerui sobolem carneæ memb

membrane oblatā inuenies, si inguini animum adhibueris. Ut autem quarti nerui ramum in carneam membranam diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygeq; ad insertionem vsque liberabis, moxq; quarti nerui truncum eumq; ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisq; humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibie cuti multifariam simul cum venis depromptos in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arterie & vene propagines inueniende sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis vitatisq; musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quæ secundum femoris os retorquentur, ac poplitem vnâ cum quarto neruo adeunt. Atque vbi tria hæc, venam scilicet arteriam & neruum repereris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisq; vario dissectis, vniuersam ipsorum seriem disces, quod sanè feceris facile, quanquam laboriose.

riose, si modo horum distributione sedulo prele-
ctis, & mea de humani corporis fabrica Epito-
mes tabulis ob oculos positus, exactam osium
musculorumq; cognitionem habueris. Est enim
in hominis partibus accuratè discendis diligen-
s ordinis habenda ratio.

De viuorum sectione nonnulla CAP. XIX.

VTi sanè mortuorum sectio cuiusque partis
numerum, situm, figuram, substantiæ pro-
prietatem, compositionem accuratissimè docet:
ita quoq; viui animantis sectio interim fun-
ctionem ipsam manifestò ostendit, interim ad
huius inuentionem ratiocinationes percommo-
de exhibet. quare etiam meritò in mortuis ani-
mantibus primum studiosi veniunt exercitan-
di, vt postmodum actionem vsusq; partium
inquisituri, promptè viuuum animal ageredian-
tur. Ceterum quum corporis permulte sint par-
ticulae, differentibus actionibus vsibusq; dicatae,
multiplices quoq; viuorum sectiones esse, nemi-
nè ambigere decet. An osibus enim, vt seriatim
singula pertractemus, à viuorum Anatome pe-
tinemus, num corporis hec optimum fulcrum ac
firmamentum sint, numq; omnia his adnascen-
tur adstabilianturq; quum enim viui animan-
tis os aliquod ruptum cernimus, vniuersum
membrum fracturæ subiectum collabi, neq; am-
plius firmari intuemur: quod quia crebrius et

su o
secti
gine
quis
cuius
stet,
mus
vsus
torum
rum
inter
musc
artic
himi
vt ter
tineat
bit ce
vt ita
transf
que i
haben
impet
suis sin
dem a
specula
carnei
gracile
trahunt

si obuenit, in ossium vsu indagando viuorum
 sectionem non magnopere requirimus. Cartila-
 gines quoque simili ratione quedam firmare,
 quum franguntur, discimus: in articuli verò ali-
 cuius dissectione, videmus quid cartilago præ-
 stet, etiam si hanc in viuo animante non obee-
 mus. atq; ita etiam ligamenti ossa colligantis
 vsus in mortuis quoque visitur, vt & ligamen-
 torum etiam transuersim tendinibus obducto-
 rum. dum enim transuersum in brachialis
 interna sede positum ligamentum diuidimus,
 musculumq; digitorum secundos aut tertios
 articulos flectentem ad suum principium tra-
 himus, id videmus in hoc potissimum factum,
 vt tendines, quo minus è sua sede exurgat, con-
 tineat. quanquam id in cane viuo etiam lice-
 bit cernere, si obiter cutem à cubito & manu,
 vt ita dicam, extrema liberaueris, & cultello
 transuersum in brachiale ligamentum, & alia
 que in externa vlne radij sede ad brachiale
 habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo
 impetu digitos flectet, & extendet, tendines è
 suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac ea-
 dem administratione musculorum actionem
 specularere, quum illos in se, vbi maxime sunt
 carnei, colligi crassescereq; , & rursus produci
 gracilesq; fieri videbis, prout collecti partem at-
 trahunt, aut remissi eductiq; eam ab alio mu-
 sculo

sculo in contrariū velli sinunt, aut etiam alio-
 quin suam collectionem non exercent. Neque id
 hic in cubito duntaxat est obseruandum, verum
 altius ab eodem cane cutis est adimēda, vt bra-
 chium inuersetur axillaq; denudetur, & ner-
 ui per axillā in id prorepentes appareant, atq;
 ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius seriem
 in musculos quosdam pertinere cognoueris. Ve-
 rum quum canis neruorum & hominis nume-
 rus distributioq; non admodum conueniat, sua-
 serim vt quum hanc sectionem in viuo cane
 obiturus es, mortuum quoq; ad manū habes,
 in quo neruorum per brachium & cubitum
 excurrentium seriem didiceris, atque ita ner-
 uum aliquem inueneris, qui in musculos quos-
 dam digeritur: vti ferē illi erunt, quorum alter
 in homine tertius est, ac secundum anteriorem
 cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter
 verò quintus, secundum posteriorem hume-
 ri tuberculi regionem in cubitum proferans.
 Huiusmodi enim nerui in cane etiam obser-
 uantur, & illis alicubi priusquam ad cubiti ar-
 ticulum pertingant ligatis, motus aboletur mu-
 sculorum digito & brachiale flectentium. vn-
 de si & illum neruum etiam vinculo intercepe-
 ris, qui in homine mihi quartus numeratur,
 atq; secundum humerum ad externum ipsius
 tuberculum porrigitur, etiam motus abelebi-
 tur.

tu
 der
 laq
 in
 tui
 dom
 long
 pene
 nis
 tran
 mus
 ction
 sus
 ut
 uab
 scind
 nes.
 contr
 trunc
 demq
 itaq;
 obuia
 musc
 neru
 cubito
 quod
 admin
 malia

tur musculorum brachiale & digitos extendentium. Condukerit autem huiusmodi nervos laqueis intercipere, quo illis modo in hoc, modo in illo nervo solutis musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris forma donato (quales hic in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, que ventrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transversam sectionem ventri induces, tantum musculi motum aboleri videbis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum ventrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia vero ad exortum colligi obseruabis si vero alterius musculi tendinem praescindes, musculum versus exortum conuelli cernes. Item si caput diuiseris, is ad insertionem contrahetur. Si vero insertionem & caput abtruncaueris, musculus ad ipsius ventrem sedemque qua maxime carneus est conglobabitur. itaque musculorum functio tibi haec molienti erit obuia. Si autem priuatim nervi alicuius, aut musculi functionem inquiredam duxeris, cum nervum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum praecipi, aggredieris. Neque est quod hic prolixè commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua

ff ind

industria, si modo in mortuorum sectione ad
 missim versatus fuerit, hæc omnia rectissime
 obiturus sit, & citra mortuorū sectionis peri-
 tiam in viuorum Anatome omnia in cassum
 tententur. Adeo vt de neruorum musculorumq;
 sectione mihi nihil dicendum superfit, quia
 quæ & de neruis recurrētibus paulo post que-
 dam subiiciam. Vt autē videas num nerui sub-
 stantia, aut membrana illam induentes anima-
 lem vim præcipue, porrigant, opportune feceris,
 si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac pri-
 mo femur mouentium musculo à suis exortibus
 liberato, quartum femur petentem neruum in-
 quiras: & huius membranæ à nerui substan-
 tia detractis, expendas quæ pedis digiti ipsiq;
 pes adhuc moueantur, ipsiq; neruus cõcreditum
 sibi munus adhuc exerceat. Verum si quis me-
 dullæ dorsalis munus rimari statuisset, ac vi-
 dere cuperet, quæ ea lesa, partes lesioni subdite
 sensum motumq; perdant: huic licebit canē ita
 afferi cuiquam aut trunco alligare, vt dorsum
 cervicemq; porrigat, quo dein grandiori cultro
 vertebrarum aliquot spinæ præsciindi queant,
 tandemq; dorsalis medulla ea sede nudari pos-
 sit, qua illum quis secandam arbitrabitur. nihil
 enim facilius est, quàm tunc videre motum sen-
 sumq; subditarum sectioni partium aboleri. Ce-
 terum in venarum vsu inquirendo, vix quorū
 viuo

vinorum sectione opus est: quum in mortuorum
 Anatome assatim discamus, eas sanguinem per
 vniuersum corpus deferre, & partem aliquam
 nõ nutriri in qua insignis vena in vulneribus
 præscinditur. Item in arterijs viuorũ sectionem
 vix requirimus, quanquam licebit alicui arte-
 riã in inguina procedentem nudare, vinculoq;
 intercipere, ac intueri partem arteriæ vinculo
 subensam, non amplius pulsare. Atq; ita leuis
 negotio observatur in arterijs sanguinem nati-
 ra contineri, si quando arteriam in viuis aperi-
 mus. Vt autem certiores sumus, pulsandi vini-
 non arteriæ inesse, aut contentã in arterijs ma-
 teriam pulsum opificem existere, verum à cor-
 de eam virtutem pendere. præterquam quod ar-
 teriam vinculo interceptam non amplius sub
 vinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femo-
 ris re arteriæ longam sectionẽ inducere, & ca-
 naliculum ex arundine tã crassum assumere,
 quanta arteriæ est capacitas: & illũ ita sectio-
 ni indere, vt superior canalis pars altius in ar-
 teriæ cavitatem pertingat, quàm sectionis supe-
 rior sedes: & ita inferior quoq; canalis pars,
 deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte
 protrudatur, ac dein vinculum arteriæ circun-
 detur, quod ipsius corpus super canalem strin-
 gat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spi-
 ritus per arteriam ad pedem vsq; excurrit, re-

rum tota arterie pars canali subdita non amplius pulsat. Soluta autē vinculo arterie pari canali subdita, nō minus quā superior pulsum ostēdit. Quāta verō vis à corde per arterias cerebro deducatur, postea videbimus: nūc Galeni viūā in hac demōstratiōe cōsectionē summo pere mirātes, quā omnia præscindi suadet quæ cerebro et cordi sunt cōmunia, semper omittēs arterias, quæ per trāsversos vertebrarū cervicis processus caput petūt, & etiā nō mediocrē portionē vitalis spiritus in primos duræ mēbranæ sinus, atq; ita etiā in cerebrū deserūt, adeo ut nō mirū sit, cerebrū diutius in illa administratiōe suo munere fungi, quā cōmodè Galenus per arbitrabatur. respirat enim in hac sectione diutissimè animal, et aliās mouetur. si verò currit, itaq; multo spiritu indiget, nō multo post concidit: quanquā adhuc postea cerebrū animalis spiritus substantiā recipiat, ab illis arteriis quas per trāsversos cervicis vertebrarū processus calvariam petere recessū. Ceterū hoc loco ubi de vivorum sectione obiter tantū pertractandum duxi, haud propofui Galeni aut recte, aut minus recte celebratas vivorum sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones recenseream singulis libris dicatas. Atq; quū iā ad quintū vsq; sit deventū, modo de nutritionis organis sermonē instituemus, quorum

minus ferè in mortuorum sectione etiam disci-
 mus. Videmus enim peritonæum omnium ipsò
 complexorum organorum esse inuolucrum, omen-
 tum ut & mesenterium vasorum deductioni
 & distributioni optimè subservire, ventricu-
 lum cibos & potum conficere, hosq; per stomá-
 chum huc deferri. Quamquam & viuos canes,
 qui modo paulo aut multo antè cibum sumpse-
 runt viuos aggredi, atq; ita etiam intestinorum
 minus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem
 officium, ut etiam lienis, aut renum, aut vesicæ,
 in viuorum sectione vix melius quàm in mor-
 tuorū intueri possumus. nisi quis viuo cani lie-
 nem execare voluerit, uti et ego aliquando fe-
 ci, diebusq; aliquot canē asseruavi. Atq; ita etiã
 renem aliquando execuī: verum vulneris cura-
 tio molestior est, quàm quæ hinc sumitur co-
 gnitio iucunda. nisi quis non tam organorum
 cognitionis ratione has sectiones aggredetur,
 quàm ut manum exercent, ac abdominis vul-
 nera aptè suere discat: quod & in intestinis
 studiose experiendum est, quo quis vulnerata
 consueat, atq; in abdomen quum exciderint, im-
 ponere assuescat. Verum hæc perinde ac ossium
 luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut &
 medicaminum quorundam vires aliquando ten-
 tamus, exercendis potiùs manibus, & recte cu-
 rationi instituende, quàm organorum officijs
 ff 3 indag

indagandis conducunt. Porro vinas scētiētes instrumentorum generationi subseruientium indies ferē in ramicū curatiōibus, & in animalibus quę castrantur obseruamus. atque ille propemodum vasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; adde re velit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximē obducta eximimus, aut etiam à seminarijs vasis testis substantiam vnā cum illa tunica rescindimus. Verū in scētuum vinas administratione incundum est spectare, qualiter simulatq; scētus aērem ambientem contingit, respirare nititur. Atq; hæc scēlio opportune in cane aut sue obitur, quum non multa post sus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad vterum quoque in vnus scētus sede aperueris, ac secundina ab vtero liberata scētum mense imposueris, cernes per pellucidas membranęsq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & veluti suffocatus moritur. si verò ipsum innolucra pertuderis, scētusq; caput illi liberaueris, mox illum veluti reuiscere, & eleganter respirare cernes. Atq; quum id in vno scēto indagaueris, aliū aggredieris: quē ab vtero nō liberabis, verū apertū vterū ita inspectes: & inferiūs illic aperies, vbi scētus secundinū desinare, aut secundine inferiorē partē haberi arbitraberis.

beris, quo scilicet ea vteri pars integra seruetur, que secundine obnascitur, per reliquam verò sedem fœtus detectus sit. ita enim spectabis arteriarum vteri, & dein secundine pulsus: & fœtu adhuc in suis mēbris veluti sursum pro- triso, cernes umbilicum petentium arteriarum motum, & fœtum uōdum respirare, neq; etiam ad respirationem conari. mox verò atq; mem- branas pertundes, fœtus respirabit, & umbi- lici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc vteri arterijs. In cordis & pul- monis functionibus plerq; expēdimus, motum videlicet pulmonis, & num aspera arteria eor- um que bibūtur portionem assumat: dein cor- dis dilatationem & constrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & de- in qualiter venalis arteria discedatur ac com- primatur, et qui execto corde animal adhuc vi- uat. In quibus obseruandis, magnoperè animalis indigeremus lato pectoris osse donato, & mem- branas thoracē intersepientes tam distantes ob- tinente, vt diuiso secundum longitudinē pecto- ris osse, sectionem inter eas membranas ad cor vsq; ducere possimus, citra thoracis cavitatum (quibus pulmones continentur) pertusionē. Ve- rum quum nullum eiusmodi animal præter ho- minem, & non caudatam simiam occurrat, in- canibus ac porcis illis que animalibus quorum

nobis datur copia, sectiones ita sunt aggredien-
 dae, vt praedicta omnia intuearis. Quod itaque
 pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet,
 quod sectione in aliquo costarum intervallo ad
 thoracis vsq; cavitatem ducta, laesi lateris pul-
 monis pars concidat, neq; amplius cum thorace
 distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte tho-
 racis motum sequente: quae etiam mox concidet,
 si & in altero latere sectionem in thoracis vsq;
 cavitatem molieris. atque ita animal etiam si
 thoracem aliquandiu moueat, non minus mo-
 rietur, quam si suffocatum esset. Verum in hac
 administratione obseruandum venit, vt sectio-
 nem quam proximè ad superiorem alicuius co-
 stae ducis, ne ad inferiorem sectionem dirigens,
 vasa hac exporrecta pertundas: tum enim san-
 guis illinc profueret, qui aeris per vulnus im-
 missi & emissi gratia, spumosus redditus, pul-
 monis loco tibi imponeret. Incautè enim secun-
 dibus eiusmodi spuma pulmo esse videtur, ipsiq;
 pulmonem aliquandiu etiam sua insita ri di-
 stendi opinantur. Vt verò naturalem pulmonis
 cum thorace sequelam videas, ex altero latere
 duarum aut triu mediarum costaru cartilagi-
 nes dissecabis, et sectionibus per illaru costarum
 intervalla ductis, singulas costas extrorsum re-
 flectes, ipsasq; franges, quo opportunam consti-
 tuas sedem, per quam lateris illaesi pulmonem
 videre

videre queas. quum enim thoracem intercipientes membrane in canibus admodum pellucide sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquam tamen eas pertundas, conduxerit arterie venalis propagines in eam pulmonis partem, que iam concidit, manibus apprehendere, et aliquousque ab ipsis substantiam pulmonis liberare, vt discas num ille perinde atque cor moueantur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, precipue si cordis inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, vbi hanc administrationem moliris. Conduxerit vero hanc in sinistro latere tentari, vt scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam vniuersum arterie venalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & vno vinculo vasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipientes, ac dein sub vinculo cor excabis, solutisque quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquousque etiam ita affectos canes, sed precipue feles, currisse. Ceterum cordis motus, vt et arteriarum, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem a iugulo per costarum carti-

lagines, quâ ille ossibus continuantur, in utroque latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab vniuersa sectionis sine transuersim ad finem alterius sectionis, tertiâ sectionem in peritonei vniuersam amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, et septo transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis involuero, vna manu cor apprehendes, & alia arteriâ magnam dorso exprorectum cõtinebis. Quamquam & hæc omnia melius obis in ea vniuersa sectione, quam inter alias utpote vberior in scholis exhibere consueui. atq; hanc ideo simulatq; nonnulla de cerebro subiunxero, perscribam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiâ aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in vniuersa sectione videndum est, quum hic velimus nolimus, vel theologorum nostratum causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcumq; illis cum homine eadem sit constructio: atq; ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione versatus, nullâq; heresi insectus probe intelligit, quâ male mihi consultum velim, si quod alias longe lubentissime facerem, de cerebri vniuersa sectione aliquid instituerem. Quò tamen ad sensum & motum attinet, videre est, cerebro ablato utriusq; perire.

Atq;

Atq; hinc eadem indagandi est ratio, quã in nervorum administratione præcepimus. Num verò cerebrũ sentiatur, in homine venit inuestigandum: qui quum id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num ve quo cerebrũ alteratur, sentiat, vti in capitis vulneribus indies experiri integrum est. Rursus calvariã canis posse frangi, & cerebri vetriculum aut dextrum aut sinistrũ aperiri, ac quĩ animal motum perdat, illumq; denuò occluso vetriculo recipiat, neminẽ ambigere arbitror. Porro sectionẽ quam me describendum paulo antè pollicebar, in pregnante cane, aut sue aggredieris: quamquam vocis occasione suam accipere magis conveniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunq; illum afficias, subinde neq; latrat, neq; ululat: itaq; vocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal vt supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quã poteris validissime alligabis, quemadmodum hic modo interiecta tabella proponit: quãquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit. haud enim arduũ est asserẽ quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta, aut si nulla adsint foramina, proptè asseri duo baculi subjiuntur, illiq; crura aduincuntur. Inter cetera autem superioris

max

maxille precipua habēda est ratio, vt illa valide asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiquam asseris anulo, aut foramini, aut vt commodius duxeris commissa, vt scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, & interim animal libere respiret clametq; Priusquam verò animal ita vincitur. Spectatoribus in mortuorum Anatome versatis recensere soleo, quænam potissimum presenti sectione sint videnda, ne prolixa in dissectione enarratio operi obstet, illamq; inturbare cogar. Max itaq; longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, que cutem & subiectos illi musculos ad asperam vsq; arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, venamq; notatu dignam vulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendo, & illam ab incumbentibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq; attestos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idq; primum ex altero latere, vt neruo hic intercepto præscitò re dilucide obseruetur, qui media vox pereat, totaq; ambobus neruis lesis intercidat, et si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò et citra

insig

insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pul-
 chre auditur, quàm valida efflationem animal
 citra vocem molitur, recurrētibus nervis cul-
 tello diuisis. Hinc ad abdomen venio, & acuta
 validaq; nouacula sub spuriarū cōstarum car-
 tilaginibus, mucronataq; pectoris ossis sede se-
 ctionem inſtar ſemicirculi vno ductu ad peri-
 tonei vsq; cavitatem molior, ex cuius ſectionis
 medio ad pubem vsq; aliam tento, quæ promptè
 ſuccedit, ſi cultrum aut nouaculam peritonei
 amplitudini indēm, itaq; inteſtina & vterum
 ſortibus diſtentū duabus illis ſectionibus dete-
 gem, id ſedulo ſtudent, vt peritus ſodalis pollicē
 vaſis obdat, quæ ſub pectoris oſſe deſcendentia
 abdomen petunt. illa enim ſola hæcenus mul-
 tum ſanguinis fundūt. Hic modo ſectioni vici-
 niores hortor, vt manu ſepto tranſuerſo adhibi-
 ta, ipſius motum experiantur: diſitos autem, vt
 ventriculi & iecoris veluti in thoracis cavi-
 tatem aſſumptionem et diſiſſionem ſpectent. In-
 terea in altero thoracis latere longā ſectionem
 ad cōſtarum vsq; oſſa duco, ad eam ſerè regio-
 nem, quæ coſtæ in cartilaginem degenerant. &
 dein ſecundū cōſtarum oſſa tranſuerſas ſe-
 ctiones molior, vt oſſa incumbētibus muſculis
 aliqua ex parte liberem. & dein ſi operoſiorem
 adminiſtrationem ſequi viſum ſit, intercoſta-
 les muſculos in duobus cōſtarum internallis à
 tunica

tunica costas succingente auferam, vt dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq; à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunica costas succingentis appareat amplitudo, quae pellucida pulmonis motum utriusq; arguat. Hac insuper pertusa, videtur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim aequè vt prius moto. Vt vero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, et quam possum maxime hoc thoracis latus aperio, vt commodè per membranas thoracem interserpentes, altera pulmonis pars, quae in thoracis cavitate nondum laesa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum veniat, ac deinceps illis membranis pertusis, haec quoq; mox à perforatione concidere videatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cutro, vna sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, et à cartilaginibus pectorisq; osses septum transuersum, vt os illud cum cartilaginibus diuisis thoracem interserpentibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq; inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cutrello aperiendum est, obseruandumq; quantum aquae contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motum non diu animum adhibebis, quin potius vt animali iam ferè propter coincidentes pulmo-

nes
rur
tos,
enim
mal
repu
ce &
sum
rum
quod
quæ c
tantu
tantu
ris, i
mili
nunq
damn
rie ca
aut ar
assurg
cat, len
mo t
corq;
pulchr
rum pu
tum lu
dicem a
te, aut

nes suffocato succurres, ut dein ad amussina
 rursus cor arteriasq; & foetus in utero cōten-
 tos, quandiu visum erit, examines. Hactenus
 enim sanguinis fluxus parum incommodi ani-
 mali intulit, si modo illa quae sub pectoris ossē
 repunt vasa sodalis diligenter pollice, aut indi-
 ce & medio obturauerit, atque pectoris os sur-
 sum ad collum reflexum iaciat, itaq; ob vaso-
 rum obliquitatem illa nihil amplius fundant,
 quod & in vasis costis singulis exorrectis sit,
 quā costae effractae deorsum, uti fieri solet, euer-
 tuntur: ipseq; dum sectionem administras, vasa
 tantisper dū obliquentur occludere admissis fue-
 ris, illorumq; series te non fugerit. utcumq; sit,
 mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse
 nunquam visus est. Ut verò vita animali quo-
 dammodo restituitur, foramen in asperae arte-
 riae caudice tentandū est, cui canalis ex calamo
 aut arundine indetur, isq; inflabitur, ut pulmo
 assurgat, ac ipsum animal quodammodo aere du-
 cat. leni enim inflatu in viuo hoc animali pul-
 mo tantū quāta thoracis erat cavitatis intumet,
 corq; vires denuò assumit, & motus differentia
 pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque ite-
 rum pulmone, cordis motum visu tactuq; quan-
 tum lubet examinas, & arteriae magne cau-
 dicem dorso explicatum, aut in thoracis cavitatis
 aut ad lumborum vertebrae cōprehendū, &

spectas pariter, nihilq; tibi manifestius occurrit,
 quàm cordis et arteriarum pulsuum rhythmus,
 quo aliquandiu observato, pulmo rursus inflan-
 dus est: hocq; artificio, quo mihi gratius in Ana-
 tome nullum comperi, magna pulsuum diffe-
 rentiarum cognitio paranda. Quum enim pul-
 mo diu flaccidus concidit, vndosus, formicans,
 & vermicularis cordis arteriarumq; pulsus mo-
 tus ve spectatur. inflato autè pulmone, magnus
 rursus & velox efficitur, mirasq; inæqualitates
 proponit, & vt semel dicam, hæc administ-
 ratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum na-
 turam medicine candidatis proponere soleo. Ve-
 rum in horum examine factuum gratia non
 diu herendum est, sed in aliqua bicornii canis-
 suis ve vteri sede, sectionem super factum aliquem
 duco ad extimum ipsius vsq; inuolucrum pene-
 trantem: quo demceps ab vtero diuiso, factum
 cum suis inuolucris eximo, & effracto extimo,
 medioq; inuolucro, per intimum valde pellaci-
 dum ostendo, qui factus respirare conetur quicq;
 pulchrè intimo quoq; inuolucro fracto aërem
 ducat. Mox proximū factum, quantum possum
 detego, vterum nulla ex parte ab extimo inuol-
 ucro diuellens, vt hic ita factus vasorum na-
 tura examinetur, vti prius viuam factum disse-
 ctionem faciendam præcepi. Et quum hæc factio,
 ac per interualla pulmonem inflari curo,

no
 riu
 te
 exp
 sus
 ad
 sub
 quo
 ind
 dex
 obse
 tur:
 med
 tore
 tum
 mal
 nem
 occu
 ctan
 dum
 loph
 que
 diofo

nondum cordis & arteriarum motus latet, verum magno admodum intervallo animalis vita succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arterie venalis, & rursus vena arterialis: qua si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à vasis vnguibus discerpo, & quod hic animadvertendum est, pro spectatoris industria observari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis ventriculum aperire soleo, & observare quæ cor nihilominus adhuc moveatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transversa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularum cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali potus colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosorem interdum instituo, toti Anatomice speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atque huic meo de humani corporis fabrica studiosorum nomine suscepto labori, finem impono.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

INDEX EORVM, QUAE
IN HOC TOMO CON-
TINENTVR.

A Bdomen cur non etiam osseum creatū	335
Abdominis membrana	256
Abdominis musculorum vene ac arterie	509
Abdominis musculorū octo administratio	509
Abdominis sectio	507
Acetabulum herba	469
Acetabulorum vteri examen	545
ἀδυνωαδής παρὰ ζέτρως	411. 417
Adeps intestinis obnatus	320
Adeps mesenterij	332
Adeps omenti	302
Adipis omenti vsus	404
Adipis administratio. siue resectio	507. 508
Aegyptiorum pudendi muliebris carunculas amputandi mos	459
Aër qui in respiratione digeratur	548
Aëreæ substantiæ resciciendæ quas partes Natu- ra fabrefecerit	ead.
Aetas nostra rerum capitibus potius quam pro lixâ enarratione gaudet	393
al Arabum articulus	257
Alberiteren	257
Alberti Magni de menstrui sanguinis prauita- te	teerr

I N D E X

AE	te error	464
	Alberti Magni de secretis mulierum indoctissimi liber	434
	ἀμαυροειδές, secundum fœtus inuoluerum veteribus appellatum	479
	Alterati color in nutritione alteranti similis	344
	ἀμυγδαλίνη μεμβράνη cuiusmodi, & cur dicta	482
	ἀμυγδαλίτης tunica	770
	Amygdalæ faucium quæ	580
	ἀναισθησις	321
	Anatome priuata publicæ præferenda	501
	ad Anatomem cuiusmodi corpus adhiberi conueniat	503
	in Anatome docenda qui ordo obseruandus	502
	Anatomicorum de cordis orificijs diuersa placita	627
	Anatomicorum de intestino ceco nugæ	313. 314.
	Anatomicorum de pylori situ error	274.
	Anatomicorum de ventriculi cellulis error	279.
	Anatomicorum de ventriculi exteriori tunica in fundo nimis carnosâ error	281.
	Anima Galeno quid	548
	de Animæ facultatibus ac sede considerare, Me dici quoque officium	642
	Animella quæ	587
	ἀντιαισθησις faucium glandula quæ	587
	33 2	Anuli

I N D E X.

- Anali à quodam deglutiti, rursumq; excreti hi-
 storia 276
- ἄνωδος ἡδὲ ἰσθμὸς intestinum 317, 322
- Aqua in cordis involucre cuiusmodi 606. eiusq;
 causa 607
- ἀγάχρον δὲ ἄλλοις dicta oculi tunica 766
- ἀγχορὸν intestinum 317
- Aristoteles unde cor nervorum principium esse
 iudicavit 631
- Aristotelis de effectivo hominis principio sen-
 tentia 391
- Aristotelis de lienis usu sententia expensa
 363
- Aristotelis de mamillarum situ ratio 494
- Aristotelis de mamillarum τευχίασις sententia
 488
- Aristotelis de seminalib. arterijs sanguine de-
 situtis opinio 414
- Aristotelis de tertio cordis ventriculo lapsus
 628. item de ventriculorum numero pro
 animalium mole variare solito ead.
- Aristotelis nullam generandi seminis vim te-
 stibus tribuentis sententia 419
- Aristoteli omenti pars colon dorso colligunt,
 pro omento non habita 298
- Aristoteli superior tantum omenti membrana
 cognita 297
- Aristotelem falsò cordis involucre pinguedine
 tribuere

I N D E X.

tribuere	604
Arquato laborantis lien cuiusmodi	360
Arterialis vena. vide, Vena arterial.	
Alterialis venæ appellatio	625. 8
Arterialis venæ orificij membranarum ratio	654.
Arterialis venæ vsus, ipsiusq; constructionis ratio	650
Arteria quid sit 10. compositio eius	12
Compositionis ratio	13
Arteria Aristoteli, Platoni, Hippocrati, quæ	11
Arteria aspera præcipuum vocis organum	576.
	579
Arteriæ asperæ appellatio quando cæpta	12
Arteria aspera, quibus cartilaginibus constituitur	572
Arteriæ asperæ vsus & ratio	579
Arteriæ asperæ cartilagine, quæ inuicem colliguntur	574
Arteriæ asperæ examen	675
Arteriæ asperæ exterior superficies qualis	568.
item interna	569
Arteriæ asperæ numerus, ac situs	564. forma
	566. connexus 569. substantia
	570
Arteriæ asperæ tunica exterior et interior	574
Arteriæ asperæ tunicarum apta constructio	582
Arteriæ asperæ vsus, ipsiusq; constructionis ratio	576

I N D E X.

- Arteria aspera commissa corpora 565
 Arteriam asperam membranea substantia
 oportuisse extrui 576
 Arteria magna quartum cordis vas, eiusq; ori
 ficium cuiusmodi 627. & origo ead.
 Arteria magne ortus 109. ortus sedes 110
 Arterie caudicis bipartitio III. Partis ascen
 dentis distributio 112. que ad sinistri late
 ris primam costam oblique tendit ead. que
 sinistram axillam petit 114. que dextram
 118. Maior portio, suprema corporis petens
 118. soporalis sinistra ead. dextra 118. so
 poralis ad caluariam series 119
 Arterie partis descendens distributio 121. que
 ad inferiora costarum interualla ead. ad
 septum transversum ead. que ad iecur, bi
 lis vesicam, ventriculum, lienem, duodenum,
 coliq; partem accedunt portiuncule 122. que
 mesenterium accedit precipua 125. ad ve
 nes ead. ad partem mesenterij humiliorum
 126. ad lumborum vertebrae ead.
 Arterie magne supra os sacrum facta diuisio,
 eiusq; supra caenam ascensus 127. partium
 huiusce diuisionis distributio 128. qua pu
 bis osibus foramen transit 129. per crura di
 stributio 130. qua tibiam adit 131
 Arteria cur caue solum iecoris sedi exporre
 Et. 147
 Arterie in vesicam distribute ratio 182

I N D E X.

Arterie magna & cae. venae distributionum sub osse sacro examen	537
Arteria magna in mesenterii excursus	330. 331.
Arterie magnae membrana cuiusmodi	635
Arterie magna non idem cum stomacho per septum foramen	267
Arterie magna ortus non controuersus	109
Arteria magna per thoracem & iugulum col- lumq; distributionis examen	668
Arterie magna series in peritonaei amplitudi- ne qui obseruanda	529. 530
Arterie ramus, cuius pulsum ante brachiale exploramus	116
Arterie tunica peculiare bina 12. tunica a- scititiae	13
Arterie venalis descriptio	151
Arterie venalis appellatio, & descriptio eius- dem	626
Arterie venalis & magnae membranularum usus	659
Arterie venalis examen	668
Arterie venalis in corpore ratio 657. eiusdem usus	599. 601
Arterie venalis membrana cuiusmodi	632
Arteria & vene coli & recti intestini	319
Arterie ac vene gracilium intestinorum	311.
Arterie ac vene renibus oblatae	371.
Arterie ac vene ventriculorum petentes	282.

I N D E X.

in glirib. & sciuris	ead.
Cæcum intestinum vnde dictum	315
Cæci intestini an duo orificia	314
Cæci intestini ortum in cana & homine va- riare	315
Calamo assimilatus ab Herophilo cerebri si- nus	734 18
lxxxix leges	
lxxxix leges quid	302. 332
Callosi corporis cerebri historia 724. sedes ac nomenclatura ead. initium, seu cum reli- qua cerebri substantia continuitas ibidem 725. lateribus adiacentes sinus ead. vsus 727	
Callosi corporis administratio	724
Calor ingenitus corpori, Galeno anima	548
Caloris ingeniti substantia	549
Caloris nativi fomes cor	645
Caluariam succingentis membrane externe descriptio	695
Cameratum dictum corpus cerebri	740
Canis cæcum intestinum cuiusmodi	315
Canes colo & mesenterio ab hominibus differ- re	298
Canum & hominum colon differre	317
Canū & hominū π. xly leges coloris diuersi	302
Canum iecur quale	338. 340
Canum iecoris situs	334 Canum

I N D E X.

ad.	Canum omenti ratio, & ad hominis diuersitas	
315	299.301	
314	Canum penis osseus	421
315	Canum renes cur altius siti	368
si-	Canibus macilentius obtigisse mesenterium	332
734	Canini renie ad humanum differentia	370
18	Carnosa membrana. quere, Membrana.	
332	Carnose membrane in abdomine administra-	
es ac	tio	507.508
reli-	Cartilaginum costarum cum pectoris osse, ab	
idem	ipsarum ossibus liberatio	663
rsus	Cartilaginee cordis substantie examen	675
724	Caua vena. vide, Vena caua.	
548	Cauae venae distributionis per thoracem & iu-	
549	gulum examen	667
643	Cauae venae & arteriae magnae distributionum	
terme	sub osse sacro examen	537
695	Cauae venae orificio praeseptarum membrana-	
740	larum rsus	653
315	Cauae venae ortus examen	672
differ	Cauae venae series in peritonaei amplitudine,	
298	qui obseruanda	529
317	Cor. Celsi de arteriae asperae forma locus	572
rsi 302	Cento apud Arabes venarum quedam copia	92
8. 340	legato eiusdem tunica	776
334	Cerebelli descriptio totius	708. situs ac ma-
2211111	gnitudo 711. forma 713. implexuum ratio	
	& species: 718. durities	721:
		Col

I N D E X.

- Color & substantia 721. quo pacto continu-
num sit cerebro. 711. administratio 794
- Cerebelli processuum vermiformium descriptio 748
- Cerebrum cuius animæ facultatis sedes 641
- Cerebrum homini grandius datum ex propor-
tione 340
- Cerebrum, nervorum principium 159
- Cerebrum sensus ac motus arbitrarij prin-
cipium, & rationis sedes 660
- Cerebri arteriæ. quere Arteriæ cerebri.
- Cerebri corpus callosum. quere, Callosum
corpus.
- Cerebri corpus testudinatum cameratum &c,
eiusq; descriptio 740. usus 743. admi-
nistratio 731
- Cerebri dura membrana. quere, Membra-
na dura cerebri
- Cerebri descriptio totius 709. numerus ibid.
magnitudo & forma 713. anfractus, &
eorundem usus 716. partes, dextra ac sini-
stra 715. cur sic sectum 718. & quibus se-
dibus continetur 710. durities 721. co-
lor 721. substantia ead. quo pacto ab
ossium medulla differat 722. nutritioni
quo pacto prospectum 723
- Cerebri, eiusq; partium omnium administra-
tio 783
- Cerebri excrementorum in os descendentium
rece

I N D E X.

- receptaculum an gargareon 599
- Cerebri fabrica in brutis ab homine non differens 691
- Cerebri glandis descriptio 744
- Cerebri infundibulum, glandula, & pituitam excipientes ductus reliqui . descriptio omnium 752
- Cerebri partium ac functionum brevis enumeratio 684
- Cerebri neruorum partium aliquot examē 680
- Cerebri neruorum historiam . quere, in Neruis cerebri.
- Cerebri membrane venarum modo caue 136
- Cerebri membrane dura sinus quales sint 137. cauitates, sinuum quatuor quales 140. vsus sinuum 137. primi & secundi sinus constructio 138. tertius & quartus sinus 139. que à primo & secundo sinu enascatur propagines 142. que à tertio ead. à quarto 143. processus à quarto sinu, cerebri petens ventriculos 145
- Cerebri membrana tenuis. quere, Membrana cerebri.
- Cerebri pituita, ad palatum per quos meatus eat 754. & in narium amplitudinem. ead.
- Cerebri pituitam per olfactus organa non expurgari 754
- Cerebri plexus secundas referentis traditio 763
- Cer

I N D E X.

Cerebri plexuum , reticularis & secundarum plexibus similis, descriptio	760
Cerebri revolutiones intestinorum anfracti- bus eleganter ab Erasistrato collate	716
Cerebri substantia ab osium medulla quo pa- cto differat	722
Cerebri testium ac natium descriptio	746.
administratio	794.
Cerebri torcular	146
Cerebri vene. quere, Vene cerebri.	
Cerebri ventriculi. quere, Ventriculi cerebri.	
Cerebri ventriculorum anteriorum ductus	184
de Cerebri ventriculis confutata recentium opinio	688
in Cerebri ventriculis prioribus constituti ple- xus fabrica	149
Cervicis vertebra. vide Vertebra.	
Chamel	256
Χοάνη Græci	754
Χοήιον	106-477
Χοχοειδής dicta membrana	707
Χοχοειδής oculi tunica	773
Χοχοειδής plexus	145-149
CHRISTI lateris aperti aqua mysteris ple- na	608
Cibo ac potui in corpore, concoquendis simulati- tia organa, earumq; ratio	254
Cibum potumq; ventriculo deferentis ve no- minis	minis

I N D E X.

	<i>mina</i>	265
	Ciceroni parum rectè mesenterium, medium intestinum dictum	328
	<i>lido</i> cur pro gargareone	588
	<i>ligoseidus wagagatus</i>	405. 408. 410
	Clavicularum à pectoris osse liberatio	662
	<i>loidia</i> cur dictus Græcis ventriculus	270
	Coitus pruritus ac delectationis causæ expensæ 414. 415	
	Colon excrementorum velut promptuarium 324	
	Coli in hominibus & canibus discrimen	317
	Coli intestini à recto differentia	317
	Coli principium ubi	316
	Coli situs ratio	324
	Coli tunice ac fibræ cuiusmodi 318. 319. ve- ne & arteriæ. ead. nervi	320
	Colo mesenterij vice esse inferiorem omenti membranam	298
	Communis dicta vena	81
	Concupiscibilis animæ sedes iecur	334
	Cor an lienis beneficio refrigeretur	367
	Cor arteriarum fons, sine authorum controuer- sia	109
	Cor cuius animæ sedes	640
	Cor nervorum esse principium, cur ab Aristo- tele proditum	631
	Cor	

I N D E X.

Cor nervorum principium non esse	160
Cordis, ipsiusq; partium functio, & vsus, ipsarumq; constructionis ratio	640
Cordis, ipsiq; subministrantium partium functionis enumeratio	548
Cordis adeps	608. 619
Cordis auriculae dexterae vsus, & ipsius constructionis ratio 651. item utriusque 652. sinistrae	657
Cordis auricularum situs 636. dexterae situs & forma. ead. substantia 638. nexus. ead. item sinistrae	639
Cordis basis ratio & vsus	645
Cordis basim cingens vena	48
Cordis carnis vsus 616. 620. & fibrarum. ead.	
Cordis caro cur in mucrone quam in basi spissior solidiorq; appareat	515
Cordis carnis vsus	657
Cordis cartilagineae sive osseae substantiae vsus 648. eiusdem examen	675
Cordis dilatatio quid	617
Cordis figura 609. superficies. ead. magnitudo 612	
Cordis formae ratio	645
Cordis involucrium cuiusmodi aquam contineat. 606. & cur potissimum	607
Cordis involucrium quibus vasibus viam praebet	607

I N D E X.

60	beat	602
540	Cordis inuolucrum quibus vasis ac nervis im-	
	plicetur	605
548	Cordis inuolucri examen	665
619	Cordis inuolucri forma 601. initium 602.	
	situs 603. substantia.ead. superficies & ne-	
	vus	604
	Cordis inuolucri vsus & constructionis ratio	
	605. 643	
	Cordis membranae quae 603. & quot numero.	
	eadem.	
639	Cordis mucronis ratio & vsus	694
645	Cordis neruulus 619. eiusd. vsus	648
48	de Cordis orificijs, Anatomicorum diuersa pla-	
a.ead.	cita	627
515	Cordis partes non aequè omnes digne	644
657	Cordis partes omnes cui functioni potissimum	
e vsus	famulentur	643
675	Cordis pulsus in viuo animali examen	618
617	Cordis situs 610. eiusdem ratio	645
mitudo	Cordis substantiae peculiare venae & arteriae	
	618. eidemq; obnata tunica	619
645	Cordis substantiae vsus	646
contir-	Cordis vasa quot, & quae	623
607	Cordis ventriculus dexter cur sanguineus di-	
m pre-	ctus	648
beat	Cordis ventriculus sinister cur spirituosus siue	
	aërens appellatus	656
	h h	Cor

I N D E X.

Cordis ventriculi dextri, & ipsius orificiorum membranarumq; examen	671.	item sinistri	674	
Cordis dextri ventriculi vsus	648.	item sinistri, eiusdemq; constructionis ratio	656	
Cordis ventriculorum numerus & situs	620.	dextri forma ead. & sinistri	621. eorund. superficies	622
Coronalis vene vsus			646	
Coronarium arteriarum vsus	647.	earundem ortus	648	
Corpus cuiusmodi ad sectionem adhiberi conveniat			503	
Corpus testudinatium cameratum ve. quare, Cerebri corpus testudinatium.				
Corporis humani medium exactissimum quod			644	
Corruptele homini connata necessitas			253	
Costarum cartilaginum cum pectoris ossibus; ab ipsarum ossibus liberatio			661	
in Costarum octo inferiorum inflammatione an mittendus etiam sanguis			672	
Costis singulis peculiaris tunica.			556	
Costus succingens tunica vide, Tunica costas succingens.				
Costus herba			469	
Costus cur vteri acetabula dicta			469	
Coxendicis acetabuli ad vteri acetabula collatio			tiō	

I N D E X.

io	467
per Crura tendentium venarum & arteriarum examen	812
Crystallinus humor, siue liquor ocellus	765
Cursoribus lienem eximi, stulte persuasus vulgo	363
Cuticulæ administratio	506.507
Cutis & membrana in fronte & pene, scotois, nullo adipe substrata cur	395.396
λυβαδίτης & λυβαδίτης herba	469

D

Διδυμοί, cur testes dicti	394
Διδυμοί dicti in cerebro	747
Δωδεκάδελτυλον intestinum	308
Dorsalis medulla, quot nervos edat	200
Dorsalis medulla. eius descriptio 195. ab osium medulla quo pacto differat. ibid. que sint illi cum cerebro communia, que peculiaris 197. cur sit unica 199. cur sit facta 196. munienda quo pacto osibus 197. membranis involucris. ead.	
Dorsalis medulle cum cerebro coalitus	795
Dorsalis medulle terminus ex osse prodiens sacro, inter nervos non censetur	200. 202
Duodenū cur in nullos anfractus ducatur	324
Duodenum intestinum cur exortus	275
Duodenum non minus quàm ieiunū, in cave	309
hh 2 Duod	

I N D E X.

Duodeni appellatio	308
Duodeni intestini ductus, & ratio	308
Duodeni tunicae cuiusmodi	310
Duodeni intestini venae & arteriae III. uer- ui	312
Duodeno cur insertus bilis vesiculae mentus	317
Dura mater, dura Cerebri membrana. quare, Membrana dura cereb.	

E

ἐκφύσις quid	308
Elephantiasis laborantis lien maior	359
Elephantiasis laborantium superficies cutis & color, cuiusmodi	318
ἐντεγα	304
ἐνδέρμις	307
ἐπιδιδυμική tunica, quae	400. 406
ἐπιπλωμάτιον, cur Graecis dictus ramex	293
ἐπιπλωματι	294
ἐπίπλωμα, ἐπίπλωμα, &c.	291
Erasistrati opinio de arterijs sanguine desti- tutis	414
ἐπιπλοματις inuolucrum	398
Exortus, cur duodenum intestinum appella- tum	275
Exortus vene cauae, qui	616
Expirationis usus	550

F

Faux

584. 586

Fau

I N D E X.

308	Faucium glandula trium generum	585
308	Faucium organorum examen	679
310	Fibrarum cordis & musculorum ratio quate-	
per-	nus eadem aut diversa	616
312	Fibrarum in intestinis ratio	326
327	Fibrarum in vesica, ventriculo, & bilis vesica	
ere,	la ratio	381
	Fibrarum, quae motibus, tum naturali, tum ar-	
	bitrario sunt praefecta, differentia	5
308	Fibrarum usus	647
359	Fibras tunicarum in vesica optime cognosci	381
318	Fœtus, ipsiusq; inuolucrorum examen	543
304	Fœtus inuolucrum primum ac extimū, cuius-	
307	modi 476 & quali substantia	477
406	Fœtus inuolucrum secundum, seu medium cu-	
293	iusmodi 479. item tertium	482
294	Fœtus inuolucri extimi nomina	479
291	Fœtus inuolucra elegantius à matrib. asserva-	
251.	ri, quàm abijci, &c. 484. eadem ab reli-	
414	quis animantibus rursus devorari. ead.	
398	Fœtus in utero situs non qualis vulgò tradi-	
ella-	tur	477
275	Fœtus urinae meatus 383. ipsius ratio	481.
616	quomodo inquirendus	545
550	Fœtus urina & recremento uteri cervicem	
4.586	irrigari ad faciliorem partum	483
Fau	Fœtus vitalem spiritum deferentes arterie	383
	hh 3	Fœtum

I N D E X

Factum inuoluens membrana à quibusdam ex-	
iccata afferuari solita, eiusq; diuersa nomi-	
na	483
Factum inuoluens membrana false non omni-	
bus pueris communis habita	483. deq; eo su-
perscriptiones	484
G	
Galea, sextum inuoluens membrana quibusdam	
dicta	483
Galenus non pauca, in libris præcipue de Par-	
tium vsu, imaginatus est tantum, in animalib.	
non visa	737
Galenus in Aristotelem iniquior	638
Galenus in Aristotelem calumnie nimis sophi-	
sticæ	474
Galenus studio in Aristotelem sui ipsius obli-	
tus	3536
Galenus medicine parens 329. summus Natu-	
re admirator 315. omnium bonorum au-	
tor	548
Galenus non raro quæ maximè fuerant expo-	
nenda, tacitus præterit.	717
Galenus simiarum sectioni nimium fides, priorum	
anatomicorum rectas sententias sepe euertit 720.	
Galenus aliquot librorum interitus	571
Galenus autoritas quanta sit	47
Galenus bonum pene delusum, falsum de humanis	
penis	penis

I N D E X

	<i>penis materia dogma</i>	426
	<i>Galenum humani penis fabricam nunquam spectasse</i>	421
	<i>Galenii crebri in anatomicis tradendis lapsus</i>	628
	<i>Galenii demonstrationes Anatomice magna parte false</i>	417
	<i>Galenii de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus</i>	417
	<i>Galenii de tribus Animæ speciebus, aut partibus inter se natura diversis, sententia</i>	641
	<i>Galenii de Arterie magne & venosæ orificijs lapsus</i>	629
	<i>Galenii locus de Arterie ortu</i>	110
	<i>Galenii sententia, de Arterijs plexum reticularem constituentibus</i>	686
	<i>Galenii de Ceco intestino, sententia</i>	314
	<i>Galenii vana ratio, de cerebelli simplicitate</i>	199
	<i>Galenii sententia de cerebelli duplicitate, improbata</i>	719
	<i>Galenii ratio de cerebri diuisione, notata</i>	723
	<i>Galenii sententia de cerebri reuolutionibus, notata</i>	716
	<i>Galenii dogmata non pauca de cerebri ventriculis, notata, alia omissa</i>	731
	<i>Galenus de præstantia cerebri ventriculorum, variis</i>	739
	<i>Galenii sententia de superficie ventriculorum</i>	
	h h 4 Cereb	

I N D E X.

Cerebri tenui membrana cinctâ, eiusq; im- probatio	736
Galenî de fœtus involucris dogma quatenus vera	475
Galenî de secundo fœtus involucro sententiâ	481
Galenî sententiâ, de foraminibus cribrum refe- rentibus, ac pituitam cerebri expurganti- bus, fictitiâ	757
Galenî notatâ sententiâ de Glande intestino ieiuno adnatâ	23
Galenî de Glandulosa carne ad inferius ven- triculi orificium sententiâ	277
Galenî anatomica demonstratio, qua Glando- sum corpus semini parando non præesse con- ficitur.	417
Galenî canium intestina magis quàm homi- num inspectâ	314. & 318
Galenî de Mamillarum situ ratio	494
Galenus an rectè tria Mesenteria numeret, & cuiusmodi	319
Galenî sententiâ, de Neruo paris tertij notatâ	179
Galenî sententiâ, de nervorum opticorum fora- minibus	175
Galenus nervorum recurrentium inuentor & admirator	190
	Gale

I N D E X.

n- 736 nus 478 tia se- ti- 757 fino 23 en- 277 ndo- con- 417 omi- 318 494 t, & 319 notata fora- 175 tor & 190 Gale	<p><i>Galen</i> in <i>neruorum</i> traditione notata sententia 238</p> <p><i>Galen</i> explosa sententia, quod <i>neruorum</i> alij sensui, alij motui presint 234</p> <p><i>Galen</i> locus de <i>neruis</i> è primo de <i>Locis affectis</i> notatus 219. eius. locus alter è lib.3. de <i>Administrationibus Anatom.</i> 221</p> <p><i>Galen</i> locus de <i>Oculi tunica</i>, è decimo de <i>Vsibus partium</i> 769. 770</p> <p><i>Galen</i> de omenti membrana colon dorso colligante sententia 199. 200</p> <p><i>Galen</i> sententia de numero ossium, os sacrum constituentium 201</p> <p><i>Galen</i> notata sententia, de <i>Pituita cerebri per olfactus canales educenda</i> 170. 172</p> <p><i>Galen</i> sententia, de <i>Processuum in cerebro vermiformium vsu</i>, notata 748</p> <p><i>Galen</i> sententia, de <i>Processibus dure membrane tanquam duplicatis</i>, notata 698</p> <p><i>Galen</i> sententia, de <i>Quinto Pulmonis lobo cannam venam sustinente</i>, notata 55</p> <p><i>Galen</i> de <i>quinto Pulmonis in homine lobo error</i> 595</p> <p><i>Galen</i> de <i>Renum situ ratio minime approbata</i> 369</p> <p><i>Galen</i> de <i>Reticulari in caluaria plexu lapsus</i> 406</p>
---	---

I N D E X.

- Galenì reticularis plexus usquam inuentus
760. superq; eo locus è libro de Venarum se-
Elione 761
- Galenì de Seminalium venarum ortu & du-
Elu sententia 761
- Galenì de Seminis ex sinistro teste pruritu,
sententia expersa 414
- Galenì placitum, omnia preter carnem et pin-
guedinem, Semine constare, in humano cor-
pore 475
- Galenì sententia notata, de Sinibus in mem-
brana cerebri dura constitutis 137
- Galenì de Stomachi cum arteria incessu sen-
tentia 267
- Galenì opinio de tendinibus processus vermi-
formes continentibus notata 751
- Galeno quid Testis caput appellatum 400
- Galeno ignota Venæ axillaris diuisio qualiam
79
- Galenì de vena cava ventriculo substrata opi-
nio 283
- Galenì argumenta de venæ caue ortu in Ari-
stotelem, non nimium firma 35. & que quo-
que pacto, mox infra.
- Galenì irrefutabilis demonstratio, de caue ve-
ne ortu, confutata. 13
- Galenì de venæ caue principio sententia ex-
plosa

I N D E X

- plofa* 524
 Galeni de caue vene in omentum ductu error
 299
 Galeni sententia, qua cauam venam vbi icco-
 ris gibbo committitur esse amplissimam sta-
 tuit, consutata 36.45
 Galeni locus, à vena caua priusquam cor at-
 tingat ramos in thoracis membranas distri-
 buentis, notatus 56. eiusdem alius de vene
 arterialis ortu, notatus ead. & 57
 Galeni de Coronaliū venarum ortu senten-
 tia 648
 Galeni de ortu vene sine pari sentētia varia 56
 Galenus cur de vena pari carente tam variè
 scripserit 60
 Galeni de venis Mesenterij ac intestinorum
 lapsus 331
 Galeni de Porte vena, vt sanguinem conscien-
 te, sententia varia 35
 Galeni de portæ caue ramis iccori sanguinem
 preparantibus, opinio 344
 Galenus in descriptione venarum humerariæ
 & axillaris, partim verus, partim falsus,
 & quo pacto 76
 Galeni de Ventriculi situ sententia 271
 Galenum hominis Viscera aut oscitanter, aut
 neuiquam spectasse 605
 Galeno vmbilicus non rectè corporis me-
 dium

I N D E X

diu constitutus	644
Galenus de umbilico corporis medio sententia	
623	
Galenus vaccinus caprinus' ve Vterus; non muliebris; descriptus	448
Galenus de vteri venis in mamillas sese exonerantibus sententia	499
Galenus humanum vterum nunquam spe- ctasse	440
Galenus studiosos esse omnes medicine candidatos debere	440
Galenus in humani corporis fabrica cognitionem nimium à plerisque tribui	471
Gallicus morbus glandulis faucium palatoque & gargarioni præcipue infestus	588
γάργαρα	301
Gargarion cur iudæis Græcis	586
Gargarion vocis plectrum	589
Gargarionis nomina 588. eiusdem situs; forma; substantia; usus; &c.	589. 590
Gargarionis præfectio	580
Gargarioni infestus Gallicus morbus	588
Gargarionem soli inter animantia homini; & quibusdam auibus obtigisse	589
Gargarionem temerè à quibusdam excrementorum cerebri receptaculum esse: consilium	590
γάργας vnde dictus Græcis ventriculus	270
	Gemelli

I N D E X.

Gemelli dicti, in cerebro	747
Gemini cur testes dicti	394
Generandi amor animantibus natura ingeni- tus	390
Generationis nostrae principia	250
circa Generationis organa moueri solite qua- siones	391
Generationis organis, vtendi quoq; appetitus natura adiectus	390
Generationsi subseruietium partium breuis enu- meratio	389
Glans cerebri, pinea nucis similis, eiusq; descri- ptio 744. situs quis ead. vsus	745
Glandis cerebri pituitam excipientis, & ac- cumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio	799
Glandulae cerebri testula incumbentis admini- stratio 792. eiusdem historia 754. canales ab ea ducti	755
Glans penis cuiusmodi	423
Glandes intestinorum	312
Glandes, siue glandosum corpus mesenterio cur Natura addiderit	332
Glandium in faucibus, triplex genus	585
Glandularum, laryngis ratio	583
Glandularum in mamillis ratio diuersa	486
Glandularum quae vasorum diductibus subdu- tur,	

I N D E X.

tur, descriptio	16.	nomen	18.	differentia	2
nomine, colore, imagine ead.	vsus				16. 19
Glandularum stomacho crebro adnatarum					270
vsus					270
Glandulis faucium infestus Gallicus morbus					588
Glandulosa caro non procul ab inferiori ven-					
triculi orificio					277
Glandosum omenti corpus					302
Glandosum corpus vasorum semen deferentium					
infertionem excipiens					411
Glandulosum corpus vesicae. cervicis initio ad-					
natum. eiusdem vsus					416
Glirium caecum intestinum cuiusmodi					314
gstrica dicta in cerebro					747
Gulae appellatio quibusdam pro stomacho					265
G V L I E L M V S M A R T I N V S S T E L L A					
iureconsul.					434
Gulosis manus iecur datum					340
Gurgulio quid					588
Gustus instrumentum					781
H					
Hemorrhoidum fluxus par ratio cum men-					
struo sanguine					466
Hemorrhoidum sanguis vnde profluat					466
Hanabub Arabibus vocata vena					42
ἡνερύνη dicta vena					42
					Hipp

I N D E X

16.19	Hippocratis sententia, de phlebotomia in pleu- ritide que	60
270	Hippocratis de stomachi incessu sententia	367
270	Hippocrati que dicantur acetabula	471
276	Hispani cuiusdam, & vnionum ab eo deuora- torum historia	276
277	Homo quibus locis à simia differre Galeno per- speculus	421
302	Hominis primarium effectiuum principium virile semen	391
411	Hominis viscera ad ipsorum fabricam disce- dam non inutiliter coqui	358
416	Hominem necessariò corruptioni obnoxium, mortalem ve esse	250
384	Hominem producere immortalem materie oc- casione non licuisse	389
747	Hominum & canum <i>ωάκγεα</i> diversi coloris	302
265	Hominum fabricæ ratio	380
BLA	Humani alimenti ad plantarum nutritiuam vim differentia	288
414	Hymen puellarum constituentes venula	92
340	I	
583	Lactator quid	409
781	Lanitor, ventriculi orificium	274. & 278
in mei-	Lecur an crapula absumatur	340
466	Lecur anteriori peritonci sedi connexum	343
466	Lecur	
42		
42		
Hipp		

I N D E X.

Iecur cuius anima facultatis sedes	642
Iecur homini grandius, & quibus maius obti- gerit	340
Iecur humanum nullis fibris diuisum	339
Iecur maxima ex parte costis succingi muni- riq;	335
Iecur nulla peculiari eguisse figura	337
Iecur nutritionis organorum precipuum, & sanguinis officina	334-346
Iecur quare sanguine nutriatur crassiori	346
Iecoris constructionis ad testes collatio	412
Iecoris examen	676
Iecoris fibrarum ridicula quibusdam efficien- tina	339
Iecoris fibrarum ventriculum apprehendentium figmentum vnde natum	339
Iecoris forma varia	335
Iecoris humani formam à canum et porcorum iecoribus variare	338
Iecoris ligamenta, ac ex illis pronascens tunica	342
Iecoris munus siue officium 254. ipsiusq; stru- cture ratio	343
Iecoris sanguificatio quæ consiciatur	344
Iecoris situs, eiusdemq; ratio 333. 334. Qualis in auiibus & canibus	eade
Iecoris situs examen	576. 579
	Iecoris

I N D E X.

- Iecoris substantia* 340. *venarum series ead. arteriæ* 342. *substantia vasis circumfusa ead. nervi* 343. *eorumq; omnium ratio* 346
Ieiunum ab ileo nihil minus quàm inanitione dirimendum 309
Ieiunum intestinum cuiusmodi 308
Ieiunum intestinum cur cremorem suum ocyus transmittat. 327
Ieiunum intestinum & ileum cur in ventris medio sita 324
Ieiuni intestini finis vbi constituendus 309
Ieiuni intestini venæ & arteriæ 311. *item nervi* 312
Ileon intestinum cuiusmodi 309
Ileum & ieiunum intestinum cur in medio ventris sita 324
Ilei intestini initium vbi statuendum 309
Ilei intestini nervi 312
Indusium quibusdam dicta fatum inuoluens membrana 483
Ives 5
Infundibulum cerebri. quære, Cerebri infundibulum.
Inspirationis vsus 550
Intersepientes membranae. vide, Membranae.
Intestinum cæcum. vide, Cæcum.
Intestinum

I N D E X.

	<i>Intestinorum gracilium venæ & arteriæ</i>	311.
	<i>item nervi</i>	ead.
	<i>Intestinorum historia brevis enumeratio</i>	310
	<i>Intestinorum in scortum descensus</i>	294
	<i>Intestinorum munus</i>	293
	<i>Intestinorum munus, ac dein eorum constructio</i>	320
	<i>uis ratio</i>	304
	<i>Intestinorum nomine quæ cõprehendantur</i>	304
	<i>Intestinorum pars caua quæ dicatur Anatomis</i>	311. <i>item quæ gibba</i>
		ead.
	<i>Intestinorum situs examen</i>	514. <i>eiusdem ratio</i>
		324
	<i>Intestinorum situs, forma, substantia</i>	306
	<i>Intestinorum tunicam internam aliquando</i>	
	<i>in ægris putrescere, exteriore salva</i>	326
	<i>Intestinorum tunice quæ examinande</i>	525
	<i>Intestini nullas venas propagari à caua, contra quàm Galenus tradit</i>	331
	<i>Intestini obnatus adeps</i>	320
	<i>Inuolucrum cordis. vide, Cordis inuolucrum.</i>	
	IOACHIMVS ROELANTS medicus	464
	IOANNES DRYANDER medicus	392
	<i>Irascibilis animæ sedes cor</i>	640
	<i>isodipus cur pro faucibus</i>	585
	L	
	<i>Lac etiã viris quibusdã post pubẽ exprimi</i>	492
	ii 2	<i>Lactis</i>

I N D E X

Lactis in mamillis generatio, eiusq; ratio	498
Lactes an recte pro mesenterio versum à Ga-	
Za	328
Lactificinia que	587
Larynx, etiam φάρυγξ dicta	584
Laryngis cartilagineum coordinationis ratio	
581	
Laryngis glandularum & pinguedinis ratio	
583	
Laryngis musculorum examen	681
Laryngis operculi vsus	581
Laryngis radici adnatæ glandes	576
Laryngis rimæ vsus	579
Laryngis substantia cuiusmodi	572
Laryngis superficies exterior & interior qua-	
lis	568
Lateralis morbi vene sectio cuiusmodi optima	
367	
λεῖον, siue planæ testibus comparatæ	352
Lien cur linguosum viscus appelletur	357
Lien cur risus aut or vulgò dicatur	367
Lien qualis in auibus & canib.	354
Lien quid in ventriculū eructet, & quo me-	
tu	365
Lienis beneficio, an cor refrigeretur	367
Lienis eximendi ratio, in Anatome	526
Lienis nutritio, eiusdemq; ratio	255
	Lienis

I N D E X.

- Lienis situs* 290. & 256. *forma ead. superfici-*
cies & color 358. *substantia* 359
Lienis situs examen 516
Lienis tunica, & nexus eiusdem 359
Lienis tunica quæ observanda simul cum ipsius
ad ventriculum nexu & substantia 527
Lienis vasorum series 358
Lienis vene, arteriæ & nervi vnde ducantur
 361
Lienis vsus ac functio 363
Lienem cursoribus eximi, stultè persuasum vul-
go 363
Ligamentum totam pedis amplitudinem sub-
iens. quere, Pedis ampl.
Ligamenta dorsi vertebrarum. quere, Dorsi
vert.
Ligamenta femoris ossis. quere, Femoris ossa.
Ligamenta fibule ad ossa tibiæ. quere, Fibul.
Ligamenta genu articuli. quere, Genu art.
Ligamenta in externa cubiti sede. quere, Cu-
bit.
Ligamenta Manus. quere, Manus ligament.
Ligamenta nervi nomine vocitata 155
Ligamenta pedis transversa. quere, Pedis li-
gamenta.
Ligamentorum cuiq; parti corporis peculiariu
traditionem, sub ipsius partis elemento repe-
ries; velut Thoracis, Capitis, &c.

I N D E X.

Linguae musculorum examen	686
Λόβοι iecoris	338
Lobi pulmonis quot	594
Loculi, extimum factus inuolucrum	479
Longaon intestinum	317
Lutetia itineris à porta D. Iacobi ad eam que Martini dicitur, varia nomina	305

M

Mamille an ex deuorato à muliere pilo vexari τ γοργιόες possint	488
Mamille cur homini elatius, cæteris animalibus demissius positæ	494
Mamillarum cum genitalibus affinitas cum utero	496
Mamillarum examen	498
Mamillarum forme ratio	540
Mamillarum glandulose substantiæ temperies	496
496	
Mamillarum munus & officium, ipsarumq; constructionis ratio	497
Mamillarum nerui vnde ducantur	497
Mamillarum situs, forma, substantia &c.	485
Mamillarum situs ratio	497
Mamillas petentium venarum series	489, 497
Manum petentes nerui. quere, Nerui per Manum tendentium venarum ac arteriarum examen	865

I N D E X.

MARCI ANTONII CONTARENI

laus 785

Marini Anatomicorum librorum iactura 587

Masseteris musculi examen 678

de Matricis cellulis stulta quorundam persuasio 434

Maxille inferioris musculi 680

Maxillam mouentium musculorum historia. quere, Muscul.

Meatus sctus urinam educens 383

Meatum urinam è renibus in vesicam deductum historia 384. eorundem artificiosa insertio 351

Mediana dicta vena 81

Medianum pro mesenterio 329

Mediastinum vulgò quid 557

Medico de anime quoque facultatibus ac sede considerandum 642

Medicorum in distinguenda sectione venarum pedis, imperitia 105

Medicorum in venarum scientia ignoratio 84

Medulla dorsi. quere, Dorsi medul.

Medullæ dorsalis initium quod 167

Membrana carnosæ cur sic dicta 257. 395

Membrana cerebri tenuis *χρυσολιθίου* dicta 706

Membranae tenuis in cerebro descriptio 705. n^o

merus ead. situs 706. superficies exterior ead.

706. fabricæ totius ratio & usus ead.

I N D E X.

- Membrana dura cerebri cur sic dicta 692
 Membrane dure basis, & eorum que adsunt
 illi examen 799
 Membrane dure cerebri administratio 785. te-
 nus 787
 Membrane dure cerebri delineatio quibus è lo-
 cis petenda 786
 Membrane dure cerebri descriptio 692. situs,
 numerus, magnitudo, forma ead. superficies
 interior 699. vsus & constructionis totius
 ratio 703. nexus ad caluariam 695. ad te-
 nuem membranam 700. processus 701. va-
 sa 700. foramina 701
 Membrane dure cerebri sinuum administra-
 tio 793
 Membrane caluariam foris succingentis crea-
 tio & vsus 703
 Membrana pubis ossium. quere, Pubis ossia.
 Membrane cerebri. quere, Cerebri mem-
 branae.
 Membrane intersepientes quo pacto inuicem
 distent 558
 Membrantarum intersepientium nomenclatu-
 ra, numerus, situs, forma, &c. 557
 Membrantarum intersepientium substantiarum
 subeuntia que 561
 Membrantarum intersepientium superficies &
 connexus 562. ortus & vsus ead.
 Membr 562

I N D E X.

Membrane orificiorum cordis vndecim	630.
vide, Cordis, &c.	
Membranarum thoracis amplitudinem inter-	
sepientium examen	663
Membranularum caue vene orificio presecta	
rum vsus 653. item arterialis vene	654
Membranularum venalis arterie & magne	
arterie vsus	659
Menstrui sanguinis ad lactis generationem in-	
gerentibus vterum ratio	499
Menstrui sanguinis temperamentum ac ra-	
tio	250.
Menstruae purgationes vnde fluant mulieri-	
bus	451
de Menstruis purgationibus problemata quo-	
rundam	395
Meri quid	265
μεσεντέριον, & μεσάρχειον	328
Mesenterium quas venas aut arterias admit-	
tat	330. 331
Mesenteria quomodo Galeno numerentur tria	
	329
Mesenterij & omenti eximendi ratio in Ana-	
tome	527
Mesenterij membrane & adeps	332
Mesenterij natura qui per sectionem indagan-	
da	522
Mesenterij nomenclatura	328
ii 5	Mesenterij

I N D E X.

Mefenterij situs	329.	Substantia ead. forma	
& ortus			ead.
Mefenterij substantia ratio & vsus			330
Michaelis Scoti indoctiſſ. de phyſognomia ſcriptum			434
Mondini de vteri formatione error			434
Monilis à quodam Hiſpano deuorati hiſtoria			276
Motus ſeruato ſenſu perit, & contra			233
Motus arbitrarij ſenſusq; principium cerebrum			660
Motus naturales alij fibris, alij ſine illis perficiuntur			5
Muliebris Anatomies ratio ac ſeries			540
Muliebris pudendi prominulæ carunculæ earumq; præciſio cuiuſmodi			ead.
Muliebris pudendi carunculæ non in omnibus æquales			437
Muliebris vterus acetabulorum experts			472
Muliebris etiam ſemen habere perinde vt viros, idq; cuiuſmodi			463. 474
Mulieres præpingues cur ad concipiendum minus aptæ			292. 293. 430
Mulierum à Veſalio hæctenus ſectarum catalogus			467. 472
Mulierum teſtes cuiuſmodi	452.	eorundem inuolucra	453
Mulierum vaſa ſeminaria cuiuſmodi			454
		Mulierum	

I N D E X.

	Mulierum vesica quatenus à virorum diversa	386
	Musculus vesicae cervicis. quare, Vesicae cer- vic.	
	Musculo temporali quot nervorum propagines offerantur	184
	Musculi recti intestini cuiusmodi	320
	Musculorum brachium, scapulam, thoracem, caput, dorsumq; mouentium examen	678
	Musculorum quorundam & vasorum admini- stratio	661
	Musculis venas ad extimam tantum superfi- ciem adnasci	646
	Muscorum artificum instrumenta ad naturae imitationem fabrefacta	581
	Mustelarum penis offeus	421
	Mussi feruentis ad iecoris sanguificatione con- paratio	344
	N	
	Natum cerebri descriptio	746
	Naturae in nervis digerendis scopus	162
	Nervus non censetur, dorsalis medullae termi- nus, ex osse sacro prodiens	200. 239
	Nervus nullus cordi commissus praeter unum	156
	Nervus omnis sensu tactus praeditus	164
	Nervus pulsatilis apud Arabes quis	72
	Nervus quibus constet partibus	158
	Nervi	

I N D E X.

Nervi appellatio quàm latè pateat	155.	quibus organis propriè competat	ead.
Nervi coli, & recti intestini			320
Nervi coniugatim enascuntur			166
Nervi cutem subeuntes non eandem semper proponunt seriem			219
Nervi idem cerebro præstant quod arteria magna cordi, & vena epati			689
Nervi in papillas distributi			317
Nervi intestinorum gracilium			312
Nervi omenti			301
Nervi, vasorum nomine appellati			165
Nervi ventriculi, eorumq; vsus			285
Nervi visorij perforati	175.	& non perforati	176
Nervorum per abdominis musculos repentium administratio			509
Nervorum alios sensui, alios motui falso præfici			233
Nervorum Anatomæ ratio			520
Nervorum brachium adeuntium origo diligenter consideranda cur			218
Nervi in brachium à quibus partibus ducantur	218.	eorundem implexus descriptus. ead.	
Nervorum in brachium ac manum extremam distributorum expositio	218.	primi	219.
		secundi ead.	tertij 224. 228. quarti 224.
			quint

I N D E X.

quinti 228. sexti	234
Nervorum cerebri initium unde sit	167
Nervorum cerebri iuxta septem paria examina	796
Nervorum cerebri paris primi descriptio tota	
153. ortus. ead. coalitus. ead. ingressus	
in oculos 174. in tunicam reti comparatam	
dilatatio. eadem an sit perforatum, questio	
175	
Nervorum cerebri paris secundi descriptio 178.	
quod oculorum musculis distribuitur ead.	
Nervorum cerebri paris tertij descriptio 178.	
radix duplex 179 tenuioris ortus ac distributio. ead. crassioris	180
Nervorum paris quarti descriptio	182
Nervorum cerebri paris quinti descriptio	183
Nervorum cerebri paris sexti descriptio 185.	
in thoracis amplitudinem distributio	190.
in nutritionis organa series 191. cur sint facti	189
Nervorum cerebri paris septimi descriptio	194
Nervorum è cerebro prodeuntium par ceteris	
Anatomicis ignotum	168
Nervorum cerebri paria quot	185
Nervorum decussatim facta distributio fictitia	177
Nervorum differentie 160. à mollitie & duritie	ritie

I N D E X.

- ritie. ead. & eiusdem differentie ratio 161.
 ab originis forma 163. ab ipsorum cavitate 164. à serie 165
- Nervorum è dorsali medulla prodeuntium numerus 200. non idem in omnibus animalibus 201
- Nervorum femur, tibiam et pedem adeuntium distributio exposita 240. primi. eadem secundum 241. tertij 242. quarti 243
- Nervorum in intestinis ratio 327
- Nervorum è lumborum vertebriis prodeuntium descriptio 235. sunt autem quinque paria.
- Nervorum per manum distributio, quo pacto intra sectionem deprehendatur 232
- Nervorum qui in extremam manum distribuuntur expositio 232
- Nervorum ortus à cerebro 156. non è dura eius membrana 158. nec à corde 156
- Nervorum ortus varie à priscis constitutus 156
- Nervorum ex osse sacro prosilientium descriptio 237
- Nervorum principium cor esse, unde iudicavit Aristoteles 631
- Nervorum propagines temporali musculo quot offerantur 154
- Nervorum recurrentium examen 668
- Nervorum recurrentium scientia, Galeni inveniuntur 688

I N D E X

	tum	190
	de Nervorum sectione liber Galeni, vix totius fragmentum est	179
	Nervorum septum transversum ingredientium descriptio	207
	Nervorum septi transversi examen	665
	Nervorum in vertebra foraminum ratio	195
	Nervorum è vertebra cervicis prodeuntium pa- ria septem. eorumq; descriptio 201. par pri- mum. ead. secundum 203. tertium 205. quartum 205. quintum 207. sextum 210. septimum	211
	Nervorum è thoracis vertebra prodeuntium de- scriptio, iuxta paria duodecim 212. par pri- mum, omnium octavum. ead. secundum quod omnium est nonum par 214. tertium, quartum, ac cetera paria vsque ad thora- cis duodecimum, uniuersorum autè vigesi- mum par	214. 215
	Nervorum vesicæ ratio	518. 30
	de Nervorum viscerum decussatione historie auctoris	175. 176
	in Nervis digerendis scopus nature triplex 162. sensus. ead. motus	163
	Nervis unde spiritus animalis prebeatur	159
	Nervos in musculorum initia potius quàm fi- nes inseri, Anatomicum axioma	208
		vñgus

I N D E X.

vūgis quid	308
vūgⓄ vnde	155
Nicolai & Gentilis de vteri formatione error	
434	
Nutrimenti vehiculum cuiusmodi Hippocrati dictum	345
Nutritionis instrumenta, triplicia	253
Nutritionis necessitas	252
Nutritiōi ex cibo potuq; famulantium partium enumeratio	254
Nutritiōi subseruientium instrumentorum necessitas	252
Nutritiua vis quatenus in plantis & hominibus differat	287
Nutritionis organorum enumeratio	387
ὡ μὲν quid 95. 437. eiusq; in mulieribus differentia.	ead. 459
O	
Oculi humores, Crīstallinus	765. Vitreus
767. 777. Aqueus	777
Oculi partium omnium brevis enumeratio	
779. earundem vsus	780
Oculi tunicarum expositio ἀραρυειδῶς	766.
quæ reti comparatur	769. vnae dictæ
quæ cilijs seu palpebrarū pilis respondet	775.
dura. ead. adherentis, seu albæ	778. Cornea
nea	776
	Ocul.

I N D E X.

- Oculorum colorem ex humorum spirituumve
 copia non variare 774
- Oculorum fabrica tota exposita 764. eiusdem
 administratio.
- ὀσπᾶν 265
- Olfactus organum constituentes cerebri pro-
 cessus 170. 171
- Olfactus organi descriptio 765
- de Olfactus organo sententia varia
- Olfactus organorum sinus pituitam cerebri
 non expurgant 758
- Omentum an deuolui adscortū possit 293. 294
- Omentum cur plumæ nomine Brabantis appel-
 latum 304
- Omentum cur rete & reticulum appellatū 301
- Omentum qui diuellendum, ipsiusq; ortus inue-
 stigandus, vnā cum vasis illo suffultis 517
- Omenti adeps 302. eiusdem vsus 304
- Omenti arterie ac nerui 301. 302
- Omenti & mesenterij eximendi ratio in Ana-
 tome 524
- Omenti fabricam suis vsibus respondere 303
- Omenti figura & quantitas 294
- Omenti glandosum corpus 294
- Omenti inferioris membrane sectio difficilli-
 ma 351
- Omenti membrana inferior qua parte mesen-
 terij

I N D E X

terij vice	298
Omenti ortus, ac dein nexus	295. cum colo 298
Omenti præcipuus vsus quis	303
Omenti situs 291. eiusdem observatio	533
Omenti substantiæ enumeratio	295
Omenti superior anterior' ve, & inferior seu posterior membrana	295
Omentum implicantes venæ	299
Omentum ventriculi anteriori sedi non obdu- ci	290
Omento quatenus comprimi vteri fundi os possit	253
ὄζον quid	18
Oris apertio, organorumq; in faucibus posito- rum examen	679
ὄρχεον quid	395
ὄργανοι meatus, qui & ὄργανοι, & ὄργανοι ὄργανοι	384

P

Palato infestus Gallicus morbus	588
παχυλεως quid	16. 302. 312
Panniculus rotundus	257
Papilla βίλη	435
Papille substantia	438
Papille constructionis, & totius substantiæ cuiuslibet	

I N D E X.

	<i>eiusdem ratio</i>	426
	<i>Parastates lugyæ ad h.</i>	405. 408. 410
	<i>Parastates aduocæ dñs</i>	411
303	<i>παρῆχυμα quid</i>	342
323	<i>παρῆχυμα lienis</i>	359
295	<i>παρῆχυμα, faucium glandule cur</i>	586
r fen	<i>Partus septimestris Hippocratis sententia im-</i>	
295	<i>perfectus</i>	434
299	<i>Pectoris ossis cum cartilaginibus, &c. admini-</i>	
bdu-	<i>stratio</i>	663
290	<i>Pelopsis sententia falsa, de venarum & arte-</i>	
di os	<i>riarum ortu</i>	109
253	<i>Peluis cerebri pituitam excipiens</i>	753
18	<i>Penis constructionem subeuntia</i>	421. 422
sito-	<i>Penis duo præcipua corpora</i>	422. examen 539
679	<i>Penis corporum ortus, venarumq; arteria-</i>	
395	<i>rum & nervorum huc pertinentium exa-</i>	
u/lu	<i>men</i>	536
384	<i>Penis & testium à suis involucris detectio in</i>	
	<i>administranda Anatome</i>	533
	<i>Penis musculorum examen</i>	536
588	<i>Penis situs</i>	421
02. 312	<i>Penis structure ratio</i>	420. eiusdem substan-
277	<i>tia</i>	ead.
405	<i>Peni tres meatus falso ab Arabibus attributi</i>	
488		426
untia	<i>Penis vene, arterie ac nervi</i>	424. cutis 425.
eiusd		kk 2 inde

I N D E X.

inde. musculi.	ead.
περιζώνη & membrana	704
Perinæ situs	424
περιόστεον	556
περιόστε & membrana	574.704
περιτόναι & ὑμῶν 256. χιλῶν. eadem. &	
περιτόναιον σπένδαμου.	eadem.
Peritoneum in similarium partium numero	
257	
Peritoneum non vndique pariter crassum	260
Peritoneum quibus partibus peruium	260
Peritoneum quibus vasis ac nervis implicetur	
261	
Peritoneum tactus sensu etiam præditum	261
Peritonæi à partibus extrinsecus ipsi commif-	
sis liberatio	510
Peritonei apertio	511
Peritonei nomina	256
Peritonei superficies cuiusmodi 259. processus	
ab eodem enati.	ead.
Peritonei vsus	262
φαιλογόλις dictus humor	766
φάγγυ & appellatio	584
φάγγυες	564
φός in mamillis quid	483
Pinguedo. quere, Adeps.	
Pituitam cerebri excipientes ductus.	752
	Plan

I N D E X.

ead. 704 424 556 4.704 m. & adem. numera m. 260 260 ollicitur m. 261 omnis- 510 511 256 processus ead. 261 766 584 564 483 752 Plan	<p>Planarum ad testes comparatio 392</p> <p>Plantarum nutritiva vis quatenus ab huma- na differat 287</p> <p>Platonis de ingenito nobis generationis amore sententia 390</p> <p>Pleura vulgò quid 551</p> <p>Plinij de menstrui sanguinis prauitate & gra- ueolentia error 464</p> <p>Plumæ nomine omentum apud Brabantos ap- pellari 304</p> <p>Popletica dicta quibusdam vena 105</p> <p>Porcorum iecur quale 338</p> <p>Portæ vena. quere, Vena portæ.</p> <p>Portæ venæ officium 343</p> <p>Portæ venæ rami vnà cum arterijs & neruis illis attentis qui examinandi 520</p> <p>Portæ venæ ramorum officium 254</p> <p>Πορτοὶ ὀπίσσω 175</p> <p>Pregnantium vterus cuiusmodi 450</p> <p>Παροειδής dicta cerebri portio 145. 724</p> <p>Pubis ossa qui dirimenda 536</p> <p>Pudendi muliebris prominētes caruncule 459. easdemq; precipiendi apud Aegyptios mos. ead.</p> <p>Pudendi muliebris carunculas non esse in om- nibus equales 437</p> <p>Puellaris vteri fundus minor 444. cervicæ mollior 451</p> <p style="text-align: right;">Pulm</p>
---	---

I N D E X.

Pulmo instar præputarij cordi circumpositus	649
Pulmonis examen	666. 675
Pulmonis inflatio	671
Pulmon in quot lobos fibras' ve distribuatur	
594	
Pulmonis lobum in homine nullum caue caudis cem suffulcire	595
Pulmonis situs, ac partes	590. forma 591
Pulmonis superficies qualis	595. item connexus. ead. substantia 596. vasa 597. tunica 598. nerui. ead.
Pulmonis vasorum ratio	599. item tunica 600
Pulmonis vsus & constructionis ratio	598. 599
Pulmone carentia animalia etiam dextro cordis ventriculo destitui	650
Pulmonum colores diuersi	596
Pulsus & respirationis idem vsus	550
Pulsuum autor cor	643
ⲱⲛⲉⲗⲟ	754
ⲱⲛⲉⲗ	32
ⲱⲛⲉⲗⲟⲛ & vnde dictus	274. 278
R	
ⲣⲁⲛⲉⲗⲟⲛ tunica	777
Ramex, ⲉⲱⲛⲉⲗⲟⲛⲁⲗⲁⲗⲁ Grecis cur	283
Ramicum sectionis periculum	294
Rationis sedes cerebrum	660
	Ratio

Ren
Rec
Rec
Rec
Rec
Rec
C
Rec
ce
Reg
in R
Ren
ali
Ren
Ren
Ren
Ren
Ren
tia
Ren
Ren
tom
Ren
de Ren
gma
Ren

I N D E X.

649	Rationis sedes an in corde	641
66.675	Recti intestini muscoli	320
671	Rectum intestinum quod, & cuiusmodi	317
atur	Recti intestini à colo differentia	317
e caudis	Recti intestini situs ratio	325
595	Recti intestini tunica ac fibre 318. inde. venæ	
591	& arteriæ 319. nervi	320
conne-	Recurrentes nervi. quere, Nervos sexti paris	
597.	cerebri, &c.	
ead.	Regum veterum coronæ cuiusmodi forma	632
tunica	in Religionis censors quosdam	642
598.599	Remigis cuiusdam Anatomie, peculiare quid ab	
tro cor-	alijs corporibus habere observat. historia	351
650	Renalis quibusdam dicta vena	105
596	Renis canini ad humanum differentia	374
550	Renis fascia quid	378
643	Renum cur alter altero elatior	369
754	Renum forma 370. magnitudo ead. substan-	
72	tia	ead.
274.278	Renum in internis sedibus conformatio	372
771	Renum fabrica negligentius hactenus ab Ana-	
293	tomes professoribus expensa	372
294	Renum munus	255.377
660	Renum numerus, situs, & usus	368
Ratio	de Renum officio ridicula Anatomicorum do-	
	gmata	551
	Renum sinus cuiusmodi	374
	kk 4	de Ren

de Renum sinibus falsa quorundam persuasio	
337	
Renum tunice ac nervi	378
Renum tunicarum, totiusq; eorundem nature examen	530
Renibus oblata vene & arterie	371
Respiratio naturalis, & non naturalis	549
Respirationis & pulsus idem vsus	550
Respirationis organorum artificiosa constru- ctio	599
Respirationis vsus ac ratio	548
de Respirationis vsu libri autorem falso Gale- num haberi	365
rete mirabile, seu plexus reticularis Galeni quis	350
Reticularis plexus falso à bobus ad homines quoq; relatus à Galeno	400
Reticularis plexus Galeni, nusquam repertus	642. 19
Risus autor cur lien vulgò dicatur	367
ῥῶγα	773
Rotunda omnia capacissima, & iniurijs mi- nus exposita	275
§	
ῥαγῖν	308
Sanguificationis in iecore modus ac ratio	354
Sanguificationis organū primarium iecur	345
Sang	

I N D E X.

378	<i>Sanguineus cordis ventriculus dexter cur ap- pellatus</i>	648
530	<i>Sanguis an mittendus in octo inferiorum co- starum inflammatione</i>	672
371	<i>Sanguinis in iecore generatio cuiusmodi</i>	344
549	<i>Saphena</i>	105
550	<i>Schiatica vena</i>	105
instru-	<i>Sciurorum cæcum intestinum cuiusmodi</i>	319
599	<i>σκαλοτος</i>	776
548	<i>σκαλοτος processus cerebri</i>	748
o Gale-	<i>Scrotum, siue scortum quid</i>	394
361	<i>sectio corporis difficillima quæ</i>	351
Galemi	<i>sectio viuorum, eiusq; historia, & quid ea pe- culiariter doceat</i>	814
150	<i>Secunde, secundina, extimum fœtus involu- crum 479. vide, Fœtus involu- crum</i>	479.
romines	<i>Secundinarum examen</i>	544
406	<i>Semen à teste ad vesicæ cervicem deferentis vasis historia</i>	406.409
reperit	<i>Semen deferentis vasis structure ratio</i>	415
367	<i>Semen deferenti vasi nulla cum testium venis & arterijs communio</i>	418
773	<i>Semen deferentium vasorum ortus ratio</i>	413
arijs mi-	<i>Semen deferentium vasorum insertionem ex- cipiens glandosum corpus</i>	410.411
273	<i>Semen deferentium vasorum ad glandosum vesicæ corpus examen</i>	537
101		
atio 154		
echt 345		
SANG		

I N D E X.

Semen virile hominis primum effectuum	
principium	391
Seminis genitalis temperamentum ac ratio	250
Seminis procreatrix testium substantia	412
Semini parando non præesse corpus glandosum,	
Galeni sententia impugnata	417
Semini urinæ; communis meatus 423. eiusdem	
glande diuisi exemplum	427
Seminales arterie an sanguinis expertes	414
Seminales arterie qui obseruande	529
Seminalium vasorum examen	532
Seminalium vasorum circa testem examen	534
Seminalium vasorum in mulieribus ratio	434
459. examen	541
Seminalium venæ & arterie series, ductus, ac	
ratio	401. 402. 406
Seminarij vasis in penem insertio	410
Sensus ac motus arbitrarij principium cere-	
brum	660
Sensus seruato motu perit, & contra	233
Septum, eiusq; foramen non obstruere, ne cibus	
è ventriculo superiora repetat	269
Septi transversj neruorum examen	665
Sibilus pro gargareone	588
Si yuoædæis membrana que	651
Simias colo & mesenterio differre ab homini-	
bus	298
	Simiat

I N D E X.

	<i>Simiarum ad hominem differentia in pulmo-</i>	
391	<i>nis lobo quinto venâ cauam sustinente</i>	53.55
250	<i>Simiæ caudata ab hominibus differentes in ner-</i>	
412	<i>uorum serie</i>	237.238
	<i>Simiarum omentum mediam inter homines et</i>	
	<i>canes rationem sortitum</i>	299
	<i>Simiæ pulmone deceptum Galenum; etiam ho-</i>	
427	<i>minis pulmone quintum lobū attribuere</i>	595
414	<i>Solis caloris in suspensis corporibus vis</i>	608
529	<i>Speciei propagandæ Naturam prouidisse</i>	384
530	<i>σπερματὶδὲς ωὄν</i>	409
534	<i>Spiritus animalis ubi elaboretur</i>	686
454	<i>Spiritus animalis per vasa distributio quæ fiat</i>	
541		687
46	<i>Spiritus in aquam conuersio in cordis inuolu-</i>	
2.406	<i>cro, quibusdam asserta</i>	607
410	<i>Spiritus vitalis fons cor</i>	643
cere-	<i>Spiritus vitali subservientia membra, eorumq;</i>	
660	<i>ratio</i>	548
231	<i>σπερματὶδὲς cur pro gargareone</i>	588
e cibis	<i>Stomachus, στόμαχος</i>	264.265. vide, Venti-
269	<i>culus.</i>	
605	<i>Stomacho adnatæ crebro glandulæ</i>	270
588	<i>Stomachi examen</i>	676
635	<i>Stomachi fibræ cur duplices solum</i>	266
omini-	<i>Stomachi obliqui ductus vsus</i>	269
298	<i>Stomachi situs & incessus</i>	270
Simiar		Stom.

I N D E X.

Stomachum non eodem cum arteria magna
 vti foramine septi 267
 Stomachum non esse angustiolem quàm ventri-
 culo continuatur 269
 Suidæ in laryngis dictione sententia explosa 585

T

Tactus instrumentum 782
 Temporalis musculi examen 678
 Temporalis musculo, quot nervorum propagines
 offerantur 184
 Tendo latefcens plantæ cuti subnatus. quare,
 Pedis planta.
 Tendinum pedis traditio, ac digitorum, sub
 Musculis pedis queratur.
 τένων unde 155
 Testis caput quid Galeno 400
 Testis dextri vena à caudæ caudice 413
 Testis involuorum intimum cuiusmodi 399
 Testis musculus exteriori ipsius involuore in-
 natus 398
 Testis tunica exterioris apertio 534
 Testem interdum vnum, interdum tres etiam
 reperiri 394
 Testem sinistrum petentium vasorum ortus
 examen 532
 Testes cerebri, ac eorundem descriptio 746
 Testes mulierum cuiusmodi 452. eorundem
 invol.

I N D E X.

inuolucra	453
Testium muliebrium musculorum descriptio.	
quere, Vteri musc.	
Testium muliebrium ratio	463
Testium constructionis ad iecur collatio	412
Testium & penis à suis inuolucris detectio in administranda Anatome	533
Testium & vasorum seminalium examen	535
Testium inuolucra vtriusq; testibus communia	
395. priuata vtriusq;	396
Testium situs, ac numerus	394.
substantia	ead.
Testium situs examen	533
Testium substantia seminis procreatrix	412
Testium substantiæ, insertæ venulæ	394
Testium venæ cuiusmodi, earumq; ortus	401
inde. & cum arteria cõnexus	404. & 406
Testium virilium ratio	389
Testium vasa duplicia cuiusmodi	389
Testibus nullam generandi seminis vim tribui	
ab Aristotele	419
Testibus sanguinem ac spiritum deferentium	
vasorum numerus & ortus	401
Testudinatum dictum corpus cerebri	740
Θήλυ, papilla	485
Theod. Gaza, an recte mesenterium lactes ver- terit	328
Theol	

I N D E X.

Theologis scholasticis frequentior de genitibus & semine, quàm medicis, sermo	435
Theophili parum Anatomici, locus reprehensus	339
Thorax	610
Thorax pro corporis trunco Aristoteli	271
Thoracis amplitudinem intersepientium membranarum examen	663
Thoracis cavitatē intersepientes membrane	557
Thoracis musculi intercostales. quere, Intercostales musc.	
Thoracis situs ratio	264
Θύμῳ	28.61
Tibiam petentes nervi. quere, Nervi.	
Timidis iecur maius datum	340
Tintinnabulum pro gargareone	588
Tonsille, earumq; usus	270
Tonsille faucium, que	585
Tonsillarum examen	680.681
Torcular cerebri	146
τηλωδῆς processus	630
τηλωδῆς mamillarum parum rectè Aristoteli asserta	488
Tunica costas succingens quid 551. eiusdem nomen, ac situs ead. magnitudo ead. figura 552. superficies quales, quisq; earum ad alias partes nexus	
	Tunica

I N D E X

	<i>Tunica costas succingentis foramina</i>	554. sub-
	<i>stantia</i>	ead.
	<i>Tunica costas succingentis secunde examen</i>	678
	<i>Tunica costas succingentis vsus, eiusdemq; con-</i>	
	<i>structionis ratio</i>	556
	<i>Tunice oculi. vide, Oculi tunice.</i>	
	<i>Turcica selle cuiusmodi</i>	637
	<i>Turcorum telorum triangulares cuspides cu-</i>	
	<i>iusmodi</i>	632
	<i>τυμοειδής cerebri substantia</i>	724
	<i>τυφλόν intestinum cuiusmodi</i>	373
	V.	
	<i>Vaccini vteri cornui</i>	441
	<i>Variciformis plexus</i>	406
	<i>Vasis semen à teste ad vesica cervicem dese-</i>	
	<i>rentis historia</i>	406
	<i>Vasorum appellatio, nervis attributa</i>	165
	<i>Vasorum per lienis corpus series</i>	353
	<i>Vasorum testi materiam deducentium ortus</i>	
	<i>ratio</i>	433
	<i>Vasorum testibus sanguinem ac spiritum dese-</i>	
	<i>rentium numerus & ortus 401. & an ma-</i>	
	<i>ior dextri lateris quàm sinistri implexus</i>	405
	<i>Vbera. vide, Mamille.</i>	
	<i>Venalis arteria. vide, Arteria venalis.</i>	
	<i>Venalis arteria descriptio 626. eiusdem appella-</i>	
	<i>tio</i>	626. 627
	<i>Vena</i>	

I N D E X.

Vena quid 4. qualiter à membrana eius cor- pus differat	ead.
Vena, corpus instrumentarium	5
Vene compositio, eiusq; ratio	4
Vene tunica ascititia, quæ	5
Vene vsus	6
Vene arterialis descriptio 151. 625. appellatio	
ead.	668
Vene arterialis examen	634
Vene arterialis membrane cuiusmodi	674
Vene arterialis orificij, ac membranarum exa- men	600
Vene arterialis vsus	674
Vene axillaris per brachium series 74. 54. di- stributio in truncos præcipuos duos, cæteris ignota 55. portionisq; qua in imum mergitur series ibidem. portionis qua cutem subit series	80
Vene axillarem constituentis ortus	62
à Vena quæ axillâ petit sparsi rami, priusquam illa brachium subeat	65
Vena caua. vide, Caua vena.	
Vena caua primum cordis vsus	625
Vene caue per collum caputq; series	69
Vene caue per crura distributio 95. femur pe- tentes radices due ibid. radices minoris series 92. maioris radices series	96
Vena	96

I N D E X.

1.	Vene caue distributionis descriptio, ab epate ordienda cum	40
5	Vene caue exortus, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionis falsa haecenus traditio	340
6	Vene caue partis eius quae supra iecur consistit exposita distributio	45
io	Vene caue in iecore series	41
68	Vene caue ad iugulum progressus expositus	61
34	Vene caue membranae	630
4-	Vene caue orificium	624
74	Vene caue orificij in cor pertinentis vsus	650
500	Vene caue ortus, an à corde	624
di-	Vene caue ortus, apud autores controuersus	58
ris	35. item apud Galenum varius 56. & vnde eam enasci oportuerit	58
tur	Vene caue ortum è iecore esse, imbecilliter à Galeno confirmatum 35: & quo pacto, deinceps.	62
bit	Vene caue iuxta sacri ossis summam regione distributio 89. quae per foramen ossis pubis femur petit	92
80	Vene caue pars septum transiens, ea quae sub iecore consistit arctior non est 45. contra quam Galenus prodidit ead. & 36	ead. & 36
62	Vene caue per septum transeuntis descriptio	ead.
am	48. in septum rami ead. in cordis sinum dextrum adaperitio	ead.
65		ead.
65		ead.
67		ead.
pe-		ead.
ries		ead.
96		ead.
ene		ead.

I N D E X.

Vene cauae ad partes quae infra septum sunt, distributio	85.	ad renum inuolucra	186.	ad renes ipsos ead.	ad lumborum vertebrae	89
Vene cauae nomina						42
Venam caua constituentiu, eaq; iecore ductaru venaru, congressus qua iecoris parte fiat						42
Venam cauam sustinens pulmonis fibra, Galeni figmentum						54
Vene communis constitutio	81.	series				82
Vena coniugis ex pers dicta						50
Vena coniugis ex pers, quo pacto à caua educenda fuerit						49
Vene sine pari varia distributio exposita	51.	52.				
Vene coniuge carentis examen						667
Vena Coronaria dicta						48
Vene superiora costarum internalla petentis, descriptio						62
Vena decolationis						79
Vena ante paruum digitum & anularem, humerariae soboles						77
Vene humerariae per brachiū series	74.	iuxta cubiti articulum				76
Vene humerariae ortus, & priusquam brachiū subit series						69
Vena iugularis interior, eiusq; series	68.	exterioris ortus	69.	eiusq; series		70
Vena iugularis interna, quibusdam falso dicta						71
						Vena

I N D E X.

Vena minor Aristoteli dicta, quæ	12
Vene & arterie in testis substantiam imple- xus, &c.	406
Vena portæ. vide, Porta vena.	
Vena portæ descriptio 20. ramorum in iecoris substantia series ead. extra iecur distribu- tio 21. in bilis vesicam ibid. ad ventricu- lum ead. ad intestinum duodenum 22. in duos truncos principales scissio 21. trunci sinistri series 23. dextri 28. distributionis totius ratio	30
Venæ portæ nomina	32
Venæ portæ rami sanguinem melancholicum expurgantes	33
Vena portæ, sanguinem non confici	32
de Vena umbilici locus, ob Galenum aduerter- dus	107
Venæ & arteriarum umbilici descriptio	106.
ortus ead. ductus 107. usus	108
Vena qua uterus & mamillæ cõmunicant	94.
Venæ albæ Celso, quæ	384
Venæ & arterie colli & recti intestini	319
Venæ & arterie renibus oblate	371
Venæ gracilium intestinorum	311
Venæ omentum implicantes cuiusmodi	299
Venæ puellarum hymen constituentes	92
Venæ seminales, an à renum venis oriantur	
402. earumq; ductus	403
11 2	Venæ

I N D E X.

- Vene substantiæ, cerebri nõ innaſcuntur, ſed mē-
branis ipſius implicantur, & quo pacto 136
- Venarum Anatomes ratio 281. inde
in Venarum arteriarumq; ſerie Natura artiſi-
cium 16
- Venarum ſex, caluariam ingredientium deſcri-
ptio 134. earum quæ in primũ dura mēbra-
næ ſinum vnã cū arterijs exhauriuntur 138.
tertiæ venæ ſeries 147. quinta ac ſextæ ibi.
- Venarum cutem pedis ac tibiæ implicantium
ſeries, quo pacto diſcenda 104. earundem
nomina 105
- Venarum diductibus ſubditæ glandulæ. que-
re, Glandulæ.
- Venarum è quibus purgationes menſtrua vir-
ginib. promanare creduntur, expositio 92
- Venarum ex iecore prodeuntium ſeries 340
- Venarum in inteſtinis ratio 327
- Venarum in pede conſiſtentium ſectio imperi-
tè à medicis diſtincta 105
- Venarum mamillis exporrectarũ ſeries 489
- Venarum manus extremæ cutem implicantiũ
ſeries varia 84
- Venarum per abdominis muſculos repentium
adminiſtratio 509
- Venarum per abdominis regionem inter cutem
& carneam membranam excurrentium
adminiſtratio 508

I N D E X.

Venarum per iecoris substantiam digestarum, cur tenuior tunica	345
Venarum per manum tendentium examen 656. 26. per crura	657. 49
Venarum quæ inter pollicem & indicem, inter anularem & minimum habentur, ignora- ta series apud Medicos	84
Venarum	807. 811
Venarum seminalium series. in viris 85. fini- stræ 87. dextræ 88. in mulieribus	89
Venarum series in cubito quoque vt in cute manus extremæ persæpe varians	85
Venarum sub pectoris osse deorsum repentium descriptio	62
Venarum totius animalis numerus quis sit	14
Venarum ventriculi munus	285
Venarum vesicæ distributarum ratio	382
Venis & arterijs ex iecore & magna arteria excurrentibus, quantum subserviât mesente- rium	330
Venas musculis ad extimam tantum superfi- ciem adnasci	647
Venas nullas intestinis à causa propagari, con- tra quàm Galenus tradit	331
Veneris hortus, herba	469
Venter & ventriculus, cur γαστήρ & νοστιά Græcis	270
Venter inferior qui	323

Ventris mappa	291
Ventriculus. vide, Stomachus.	
Ventriculus cerebri Galeno, nunc medius, nunc postremus, præstantior dictus	739
Ventriculi cerebri anterioris non sunt olfactus organa, vt putabat. Galenus, & quedam alia	731
de ventriculis cerebri confutata recentium sententia	688
ventriculorum cerebri administratio. primo- rum 790. tertij 792. quarti	795
ventriculorum cerebri descriptio 728. nume- rus. ead. dexter ac sinister ead. com- munis amborum cavitatis, qui tertius est ventriculus 732. quarti ventriculi histo- ria 733. 734. quid singulis insit 735. quis sit vsus 738. tres priores tenui membrana non succingi	736
ventriculus cordis dexter, cur sanguineus ap- pellatus	648
ventriculus cordis sinister, cur spirituosus, æ- reus ve appellatus	656
ventriculus, cur sub thorace locatus.	264
ventriculus rex corporis quibusdam dictus	
290	
ventriculi anteriori sedi nullam omenti par- tem obduci	290
ventriculi capacitatis & tunicarum examen	528
vent	

I N D E X.

ventriculi eximendi ratio, in Anatome	616
ventriculi forma 273. inde. &	316
ventriculi fundus, an carnosior	281
ventriculi historia	270. 271
ventriculi munus 254. &	289
ventriculi munus qui subseruiant partes ei ac- cumbentes, atque ita illius ad alias par- tes contactus	289
ventriculi nervi 285. eorumq; vsus	286
ventriculi nutrimentum cuiusmodi	287
ventriculi octo facultates	289
ad ventriculi inferioris orificium glandulosa caro cuiusmodi	277
ventriculi protuberans in orificijs substantiis 278. eius vsus.	ead.
ventriculi os inferius, cur superiori arctius, & quanta eiusdem amplitudo in quibusda	275
ventriculi quantitas	275
ventriculi situs 271. eiusdem examen	316
ventriculi substantia, forma, ac tunica	265
ventriculi substantia, quibus formetur tunica	279
ventriculi superficies	278
ventriculi venarum munus. 285 inde. & arte- riarum	ead.
ventriculum nullis cellulis abundare	279
ventriculum petentes vene ac arterie	282
ventriculum quinque iecoris fibris apprehendi, vnde ab Anatomicis traditum	338
ll 4	ven

I N D E X.

ventriculum sedi, non esse contiguum	321
vermis imaginem referentium cerebri processuum traditio	748
vermiformes processus, continentes tendines pro mente Galeni, qui	751
vermiformium cerebri processuum administratio	795
vermiformium processuum usus à Galeno mirabiliter traditus 748. recentioribus perperam	749
vertebrarum corporibus exporrectorum examen	677
vertebras dorsî nequentia ligamenta. quere, Dorsî vert.	
vescet quid	265
vesica urinae receptaculum, eiusq; situs ac forma 379. 380. substantia ac fibrae 381. vena, arteria & nervi	382
Vesicae tunica, cur durior	382
Vesicae cervicis musculi, ipsiusq; vesicae fundi, & cervicis examen	539
Vesicae cervicis per glandosum corpus transitus 411	
Vesicae cervicis seu colli non eadem in viris & mulieribus ratio	386
Vesicae collo adnati corporis glandosi usus	416
Vesicae & vteri forma quatenus eadem	411
Vini musti fermentis ad iecoris sanguificationem	88

I N D E X.

	nem comparatio	344
	Virginalis dicta vena	105
	Virile semen primariū hominis principium	391
	Virilis membri structura. vide, Penis.	
	Vitreus humor dictus	767
	Vitta quibusdam dicta fœtum inuoluēs mem- brana	483
	VITVS TRITONIVS Athesinus	464
	Vinorum sectionis ratio, & quid ea præstet	814
	Vmbilicus Veneris herba	469
	Vmbilicus an corporis medium	644
	Vmbilici vasorum administratio §II. eorum- dem præfectio	513
	Vmbilici vasorum vnà cum fœtus inuolucris, examen	545
	Vmbilici vena, arteria. quere, Vena, arteria.	
	Vmbilici vena iecur peritoneo connecti	343
	Vmbilicum non esse corporis medium	271
	in Vmbilicum pertinentium venarum & ar- teriarum series	484
	Vnionum à quodam deglutitorum historia	276
	Vocis generatio cuiusmodi	280
	Vocis materia optima que	599
	Vocis organū precipuū aspera arteria	576.579
	Vocis plectrum gargareon	589
	Voluulus cuiusmodi intestinum	309
	Ἐγὰρ ὁσ meatus, eius q; ratio	481
	Vrina serosus humor	368

I N D E X.

de Urine excolatione medicorū commentū	373
Urina fœtus meatus	383
Urinam fœtus deducentis meatus ratio	481
Urine seminiq; communis meatus 423. eiusdem separati exemplum.	427
Urinam è renibus in vesicam deducentium meatum historia 384. eorundem artificio- sa insertio	385
de Urinarij meatus operculo figmentum quo- rundam	376
Urinariorum meatū ad vesicam examen	537
Urinariorum meatum in muliere examē	542
de Vsu partium libri ex aliorum sententia Ga- leno conscripti	238
Uterus muliebris & asinæ, acetabulorum ex- pers	472
Uterus qualis in non prægnantibus 428. in im- prægnatis	430. inde
Uterus quibus partibus adnascatur, & quas solum tangat	457
Uteri acetabula verè que, & quæ primo, secun- do & tertio, ita nuncupata	468. 470
Uteri acetabulorum examen	545
Uteri acetabulorum ratio cuiusmodi	469
Uteri cervix an multis & orbicularibus mu- sculis intertexta	455
Uteri cervicis ratio	462
Uteri cervicis substantia	450
	Uteri

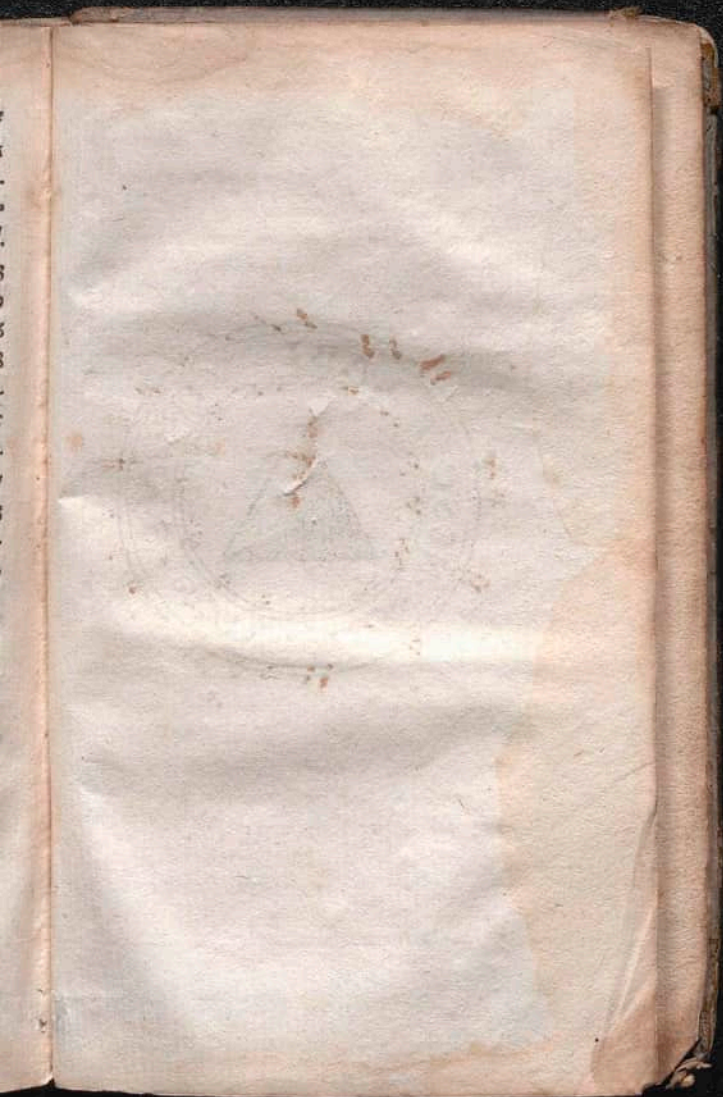
I N D E X.

mentū 373	Vteri cornua	440
383	Vteri muliebris cornua quid ab aliorum ani-	
tio 481	mantium cornibus differant	442
23. eiusdem	Vteri cum mamillis consortium	489. 490. 498
427	Vteri ac vesicae situs qui obseruandus	541. ☉
ducentium	forma	542
n artificio-	Vteri in fundum ☉ cervicem diuisio	427
385	Vteri fundus puellis minor	444. cervix mol-
ntum quo-	lior	451
376	Vteri fundi os omento comprimi	293
camen 537	Vteri fundi oris ad cervicis os proplapsus	429
examē 542	Vteri fundi os, quibus in pudendum soleat pro-	
tentia Ga-	pendere	444.
238	Vteri fundi orificium cuiusmodi	438
ulorum ex-	Vteri fundi sinus 433. cuiusmodi	435
472	Vteri fundi substantia	445
428. in im-	Vteri interna superficies cuiusmodi	437
430. inde	Vteri muliebris ab aliorum animalium vteris	
r, ☉ quas	differentia	431
457	Vteri muliebris magnitudo	442. 443
rimo, secun-	Vteri musculi	457
468. 470	Vteri officium, ipsiusq; conformationis ratio	459
545	Vteri orificium in coitu nō semper aperiri	439.
li 469	neq; penem eo excipi	ead.
aribus mu-	Vteri os, ☉ vteri cervicis os, non idem	438
451	Vteri sedem ☉ cervicem petentium venarum	
462	examen	542
450	Vteri situs, partiumq; vicinarum cōtactus	428
Vteri		Vteri

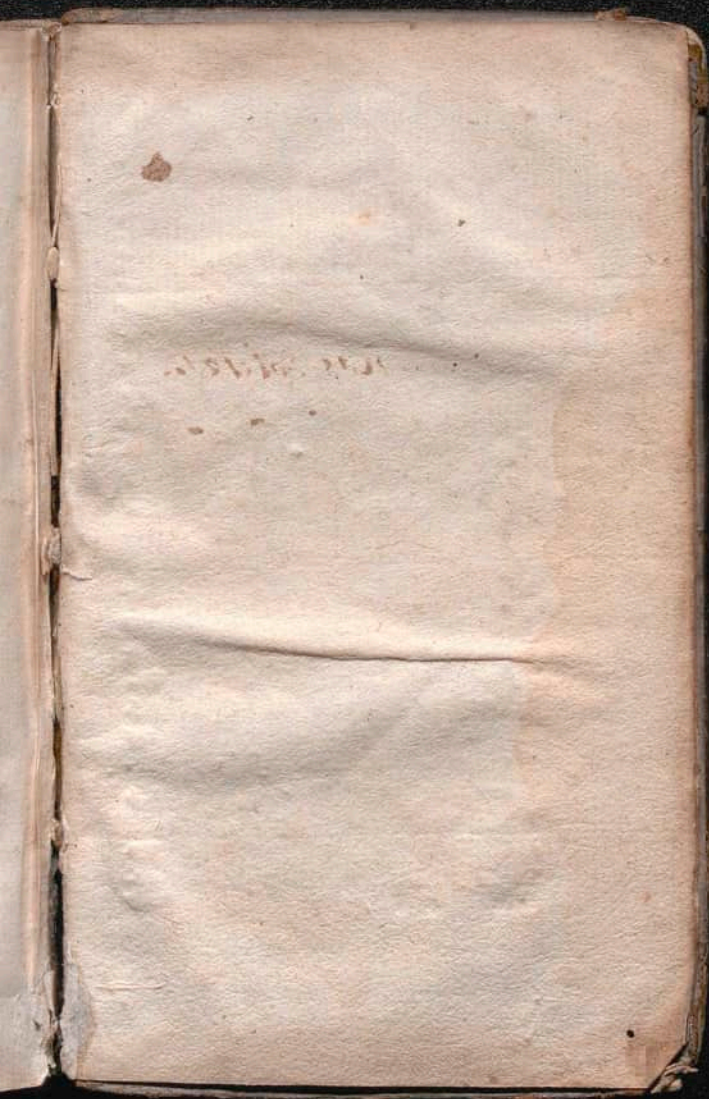
I N D E X.

Vteri situs quatenus factum sexus ratione variet	431
Vteri situs ratio 429. item formæ ead. magni- tudinis 430. substantiæ ead. superficiæ & nexus 431. orificij fundi	ead.
Vteri superficies cuiusmodi	433
Vteri testes	389
Vteri tunica	446
Vteri tunicæ interioris fibræ cuiusmodi	448
Vteri venæ & arteriæ, seminaliumq; organo- rum constructio	452. 455
Vteri venarum & arteriarum in fœtus inno- lucrum implexus	477
Vteri venarum & arteriarum ratio	463
Vterum humanum nunquam spectasse Gale- num	440
Vvea dicta tunica	771
Vvea cur pro gargareone	588
Y	
in adoesælis dictus humor	768
in æroesælis	779
in osælis tunica Grecis dicta, quæ	551
Z	
Zac & Zachd	457
Ziphac, Zimphac	256
Zirbus, Zirbus adipinus	291

I N D I C I S F I N I S.

RM

4912